

H. G. WELLS

RĂZBOIUL LUMILOR

OPERE ALESE VOL. II

EDITURA TINERETULUI

Lei 18

H. G. WELLS

**RĂZBOIUL LUMILOR
CÎND SE VA TREZI CEL-CARE-DOARME
PRIMII OAMENI ÎN LUNĂ**

În românește de
MIHU DRAGOMIR și
C. VONGHIZAS

EDITURA TINERETULUI

Coperta de NAE CONSTANTINESCU

*Romanele cuprinse în acest volum au fost
traduse după următoarele ediții :*

**THE WAR OF THE WORLDS
THE FIRST MEN IN THE MOON**

în culegerea

„SEVEN FAMOUS NOVELS“

by

H. G. WELLS

ALFRED A. KNOPF, NEW YORK 1934

și

WHEN THE SLEEPER WAKES

Leipzig, Bernhard Tauchnitz 1899

RĂZBOIUL LUMILOR

Dar, dacă aceste lumi sînt locuite, cine le locuiește?... Sîntem noi, sau sînt ei stăpînii Lumii?... Și cum înțelege omul natura lucrurilor?

KEPLER

SOSIREA MARȚIENILOR

Capitolul I

AJUNUL RĂZBOIULUI

Nimeni n-ar fi crezut, în ultimii ani ai secolului al nouăsprezecelea, că inteligențe mai puternice decât cele omenești, deși la fel de muritoare, cercetau cu pătrundere și atenție lumea noastră, că în timp ce se preocupau de diferitele lor treburi, oamenii erau urmăriți și examinați, poate tot atât de minuțios cum, la microscop, un om examinează vietățile efemere care mișună și se înmulțesc într-o picătură de apă. Extrem de mulțumiți de ei înșiși, oamenii alergau încoace și încolo pe acest glob, după măruntele lor interese, socotind cu seninătate că sînt stăpîni asupra materiei. S-ar putea ca infuzorii de sub lentila microscopului să creadă la fel. Nimeni nu se gîdea la toate celelalte planete din spațiu ca la niște surse de primejdie pentru omenire, sau, dacă oamenii se gîdeau la ele, o făceau numai pentru a elimina de acolo ideea vieții, ca imposibilă sau improbabilă. Amintindu-ni-le, idilele curente ale acestor zile îndepărtate ni se vor părea stranii. Oamenii de pe Pămînt își închipuiau că, în cel mai bun caz, dacă pe Mărte ar putea să existe alți oameni, probabil inferiori pămîntenilor, ei ar fi dispuși de a primi cu bunăvoință o expediție misionară. Și totuși, dincolo de prăpastia spațiului, minți care sînt față de mințile noastre așa cum sînt ale noastre față de ale vietăților neînsemnate, inteligențe vaste, reci și nemiloase, priveau Pămîntul cu ochi invidioși, și își făureau încet și sigur planurile

împotriva noastră. Și, la începutul secolului al douăzecilea, veni marea deziluzie.

Cred că nu mai este nevoie să-i reamintesc cititorului că planeta Marte se învîrtește în jurul Soarelui la o distanță medie de 140.000.000 de mile, iar lumina și căldura pe care le primește de la el reprezintă abia jumătate din ceea ce primim noi. S-ar putea, dacă ipoteza nebuloaselor conține vreun adevăr, ca planeta Marte să fie mai bătrînă decît lumea noastră; pe suprafața ei viața trebuie să-și fi început cursul cu mult timp înainte ca Pămîntul să înceteze de a mai fi o masă topită. Faptul că are abia o șeptime din volumul Pămîntului i-a accelerat probabil răcirea pînă la temperatura la care viața poate să apară. Planeta are aer și apă, și tot ceea ce este necesar pentru susținerea unei existențe însuflețite.

Omul este, însă, atît de vanitos și atît de orbit de vanitatea lui, încît, pînă la sfîrșitul secolului al nouăsprezecelea, nici un scriitor nu a exprimat ideea că viața rațională, dacă exista, s-ar fi putut dezvolta pe Marte mai presus de nivelul ei pămîntesc. Și, în general, nici nu se știa că Marte, avînd în vedere că este mai bătrîn decît Pămîntul, că reprezintă abia un sfert din suprafața acestuia și că este mai depărtat de Soare, se află în mod necesar nu înainte de apariția vieții, ci mai aproape de sfîrșitul ei.

Răcirea seculară, care va trebui să pună cîndva stăpînire și pe planeta noastră, înaintase considerabil pe planeta vecină. Datele fizice ale lui Marte sînt încă în mare parte un mister, dar noi acum știm că, pînă și în regiunea ecuatorială, temperatura de la amiază abia se apropie de aceea din iernile noastre cele mai friguroase. Aerul este mult mai rarefiat decît al nostru, oceanele s-au retras și au ajuns să acopere doar o treime din suprafața globului și, pe măsură ce se succed lentele anotimpuri, imense grămezi de zăpadă se strîng și se topesc în jurul fiecărui pol și inundă, în mod periodic, zonele temperate. Această treaptă ultimă de epuizare, care pentru noi este încă neînchipuit de îndepărtată, deve-

nise o problemă actuală pentru locuitorii de pe Marte. Presiunea necesității imediate le-a ascuțit inteligențele, le-a dezvoltat energiile și le-a întărit inimile. Și, privind în depărtările spațiului cu ajutorul unor instrumente și unor cunoștințe pe care noi nici nu le visăm încă, ei au văzut, la distanța cea mai apropiată, la numai 35.000.000 de mile de ei, înspre Soare, ca pe un luceafăr de dimineată al speranței, propria noastră planetă, mai caldă ca a lor, cu vegetație verde și ape cenușii, cu atmosfera înnorată, dovădind fertilitatea, iar printre nori, fișiile întinse ale țărilor populate și ale mărilor înguste, înțesate de vase.

Probabil că pentru ei, noi, oamenii, ființele care locuiesc pe acest pământ, sîntem cel puțin la fel de străini și de reevoluăți precum sînt pentru noi maimuțele și lemuriienii. Rațiunea omenească admite că viața este o luptă neîncetată pentru existență, și se pare că la fel gîndesc și cei de pe Marte. Planeta lor este foarte aproape de răcire, iar lumea noastră e încă plină de viață, populată însă numai cu ceea ce ei privesc drept animale inferioare. Într-adevăr, singura lor scăpare de distrugerea care, generație după generație, se furișează spre ei este să se apropie cu orice preț de soare.

Și, înainte de a-i judeca cu prea multă asprime, trebuie să ne amintim cîte distrugerii nemiloase și totale a înfăptuit specia noastră, nu numai asupra animalelor, cum ar fi bizonul și „dodo”-ul, care au dispărut, dar chiar asupra propriilor rase inferioare. Tasmanienii au fost cu totul șterși de pe fața pămîntului, cu toată înfățișarea lor omenească, într-un război de exterminare dus de emigranții europeni, într-un interval de numai cincizeci de ani. Oare sîntem noi niște apostoli ai milei, ca să ne plîngem de faptul că marțienii s-au războit cu noi în același spirit ?

Se pare că marțienii și-au calculat coborîrea cu o precizie uimitoare — știința lor matematică este, evident, mult mai avansată decît a noastră — și și-au dus pînă la capăt pregătirile cu o asiduitate

exemplară. Dacă instrumentele noastre ne-ar fi permis, am fi putut prevedea, încă din secolul al nouăsprezecelea, nenorocirile care ne așteptau. Oamenii ca Schiaparelli au examinat planeta roșie — în treacăt fie zis, este ciudat că de nenumărate secole Marte a fost steaua războiului — dar nu au reușit să interpreteze fluctuațiile pe care le vedeau și pe care le-au înregistrat atât de bine pe hărți. Probabil că, în tot acest timp, marțienii se pregăteau.

În timpul opoziției din 1894, pe partea luminată a planetei a fost zărită o strălucire puternică, mai întâi la Observatorul din Lick, apoi de Perrotin din Nisa, apoi de alți observatori. Cititorii din Anglia au aflat pentru prima dată aceasta în numărul din 2 august al revistei *Natura*. Eu sînt înclinat să cred că strălucirea n-a fost decît topirea, în uriașul puț scobit în scoarța planetei, a imensului tun din care marțienii își trimiteau spre noi proiectilele. În timpul următoarelor două opoziții au fost observate, lîngă locul acestei explozii, unele semne particulare, pînă acum neexplicate.

Furtuna s-a abătut asupra noastră acum șase ani. În timp ce Marte se apropia de opoziție, Lavelle din Java a făcut ca firele comunicațiilor dintre observatoarele astronomice să palpitate de vestea uluitoare a unei uriașe explozii de gaze incandescente pe această planetă. Faptul se întimplase la 12 ale lunii, spre miezul nopții; spectroscopul, la care el a recurs imediat, indica o masă de gaze aprinse, mai ales hidrogen, care gonea cu o viteză enormă spre pămînt. Cam la un sfert de oră după douăsprezece jetul de foc se făcuse nevăzut. El l-a comparat cu o rafală gigantică de flăcări, izbucnită brusc și violent de pe planetă, „ca niște gaze aprinse ieșite dintr-un tun“.

Fraza se dovedi foarte nimerită. Și totuși, a doua zi nu apărură nimic despre aceasta în ziare, în afară de o notiță din *Daily Telegraph*, și lumea rămase în ignoranță asupra uneia dintre cele mai grave primejdii care a amenințat vreodată rasa omenească. Probabil că nici eu n-aș fi auzit nimic despre erupție, dacă nu l-aș fi întîlnit la Ottershaw pe binecu-

noscutul astronom Ogilvy. Extrem de agitat de vestea primită și, pradă emoției, m-a invitat să-l însoțesc, în noaptea aceea, la cercetarea planetei roșii.

Îmi amintesc și azi foarte bine, în ciuda tuturor celor întâmplate de atunci, noaptea aceea de veghe : observatorul întunecat și tăcut, lanterna oarbă care arunca într-un colț o lumină slabă, pe podea, tăcâ-nitul regulat al mecanismului de ceasornic de la telescop, mica deschidere lunguiată din tavan — un abis presărat cu stele. Ogilvy se plimba de colo-colo ; îl auzeam, fără să-l văd. Prin telescop se vedea un cerc albastru închis și mica planetă rotundă care plutea în acest cîmp. Părea atît de mică, atît de stră-lucitoare, minusculă și liniștită, brăzdată ușor de fișii transversale, și cu circumferința ușor turtită. Era mică, argintie, doar o gămălie de lumină ! Pă-rea că tremură, dar de fapt aceasta se datora te-lescopului care vibra, din cauza activității mecanis-mului de ceasornic care menținea imaginea în raza vizuală.

În timp ce o priveam, planeta părea că se mărește și se micșorează, se apropie și se îndepărtează, dar nu era decît o impresie a ochilor mei obosiți. Marte plutea la patruzeci de milioane de mile depărtare — un spațiu de peste patruzeci de milioane de mile. Poțini oameni își pot închipui imensitatea vidului în care înoată praful universului material.

Aproape de planetă, în cîmpul vizual, îmi amin-tese că erau trei puncte slabe de lumină, trei stele minuscule, pierdute în infinit ; în jurul ei, beznă fără fund a spațiului gol. Știți cum arată această beznă în timpul unei nopți reci și înstelate. Privită prin telescop, ea pare mult mai profundă. Și, invi-zibil pentru mine, din cauză că era atît de îndepăr-tat și mic, zburînd neîncetat către mine, cu repe-ziciune, de-a curmezișul distanțelor de necrezut, apropiindu-se în fiecare clipă cu multe mii de mile. venea Obiectul pe care ni-l trimiseseră, Obiectul care avea să aducă atîtea lupte și nenorociri, și atîta moarte pe pămînt. Nici nu visam la el, în timp ce

priveam prin telescop ; și, pe Pământ, nimeni nu visa la proiectilul fatal.

În noaptea aceea s-a produs pe planeta îndepărtată încă o erupție de gaze. Am văzut-o. O strălucire cu marginile roșcate, o ușoară proiectare a conturului, chiar când cronometrul arăta miezul nopții ; atunci l-am anunțat pe Ogilvy, care mi-a luat locul. Noaptea era călduroasă și mi-era sete ; m-am dus, călcînd cu stîngăcie și căutîndu-mi drumul pe întuneric, pînă la măsuța unde se afla sifonul, în timp ce Ogilvy, văzînd dîra de gaze care venea către noi, scotea exclamații de surpriză.

Iar în noaptea aceea, un alt proiectil invizibil pornea, cam la o secundă sau două peste douăzeci și patru de ore de la primul, pe drumul de la Marte către Pământ. Îmi amintesc cum m-am așezat acolo la masă, în întuneric, și cum pete verzi și roșii pluteau prin fața ochilor mei. Nebănuind semnificația licăritului minuscul pe care îl zărisem și tot ce-mi va aduce după aceea, nu-mi doream decît să mă așez lingă lumină și să fumez. Ogilvy privi în telescop pînă la ora unu, apoi renunță ; am aprins lanterna și am plecat către locuința lui. Jos, în întuneric, se vedeau Ottershaw și Chertsey, unde sute de oameni dormeau în pace.

Tot restul nopții, Ogilvy făcu îndelungate speculații asupra condițiilor de viață pe Marte, rîzînd de ideea vulgară că acolo ar exista locuitori care ne trimit semnale. El credea sau că pe planetă s-a abătut o ploaie deasă de meteoriți, sau că se dezlănțuise o explozie vulcanică uriașă. Mi-a demonstrat că era imposibil ca evoluția organică să fi luat pe două planete alăturate aceeași direcție.

— Șansele împotriva unei existențe asemănătoare omului pe Marte sînt un milion la una, zise el.

Sute de observatori văzură flacăra din noaptea aceea și din noaptea următoare, pe la miezul nopții, apoi din nou în noaptea următoare ; și la fel timp de zece nopți, o flăcără în fiecare noapte. De ce au încetat exploziile după cea de a zecea noapte, nici

un pămîntean nu a încercat să explice. S-ar putea ca gazele exploziei să fi provocat marșienilor unele inconveniente. Nori deși de fum sau praf, vizibili de pe pămînt printr-un telescop puternic ca niște pete mici, cenușii, schimbătoare, se răspîndiră peste limpezimea atmosferei planetei, întunecîndu-i trăsăturile cunoscute.

În cele din urmă, aceste perturbații treziră chiar și ziarele și ici și colo apărură articole de popularizare în legătură cu vulcanii de pe Marte. Îmi amintesc că periodicul satiric *Punch* a folosit în mod fericit știrea pentru o caricatură politică. Și, cu totul nebiruite, proiectilele pe care marșienii le îndreptaseră spre noi se apropiau de pămînt, gonind acum prin abisul gol al spațiului, cu o viteză de mai multe mii pe secundă, oră de oră și zi de zi, din ce în ce mai aproape. Astăzi mi se pare uimitor și aproape de necrezut faptul că oamenii puteau să-și vadă de treburile lor mărunte, așa cum au făcut-o, deși acest destin iminent atîrna deasupra noastră. Îmi amintesc de triumful lui Markham, cînd a reușit să obțină o nouă fotografie a planetei pentru ziarul ilustrat pe care îl edita pe atunci. Oamenii de astăzi își dau cu greu seama de abundența și de spiritul întreprinzător al ziarelor noastre din secolul al nouăsprezecelea. În ceea ce mă privește, eram și foarte ocupat să învăț să merg pe bicicletă și absorbit de o serie de articole în care discutam despre evoluția probabilă a ideilor morale în raport cu progresul civilizației.

Într-o seară (primul proiectil se afla atunci abia la 10.000.000 de mii depărtare) am ieșit cu soția mea să mă plimb. Îi explicam semnele zodiacului pe cerul înstelat și îi arătam planeta Marte, un punct strălucitor de lumină ridicîndu-se la zenit și către care se îndreptau atîtea telescoape. Era o noapte călduroasă. Venind către casă, un grup de excursioniști de la Chertsey sau Isleworth trecură pe lângă noi, cîntînd din gură și din instrumente. Luminile se aprindeau la ferestrele de sus ale caselor, în

timp ce oamenii se duceau la culcare. Dinspre gară, din depărtare, se auzeau trenurile răsunind și huriind, la macazuri, zgomot pe care distanța îl transforma aproape într-o melodie. Soția mea îmi arătă strălucirea semnalelor roșii, verzi și galbene care atârnavă într-un cadru proiectat pe cer. Totul respira siguranță și liniște.

Capitolul II

STEUA CĂZĂTOARE

Apoi, veni noaptea primei stele căzătoare. Ea fu zărită dis-de-dimineată, ca o linie de foc, în înaltul văzduhului, trecind peste Winchester, către răsărit. Probabil că au văzut-o sute de oameni, socotind-o o stea căzătoare obișnuită. Albin, descriind-o, afirma că lăsa în urma ei o diră verzuie, care strălucea timp de câteva secunde. Denning, cea mai mare autoritate a noastră în problema meteoriților, a declarat că a fost văzută prima oară la înălțimea de nouăzeci sau o sută de mile. Lui i s-a părut că a atins Pământul cam la vreo sută de mile către răsărit.

La ora aceea, eu eram acasă, în camera mea de lucru, și scriam; cu toate că ferestrele mele dădeau spre Ottershaw, iar oblonul era ridicat (pe atunci îmi plăcea să privesc cerul nocturn), nu am văzut nimic. Și totuși, probabil că acest obiect, cel mai ciudat dintre toate cele care au venit vreodată pe Pământ, din spațiu, a căzut chiar în timpul când eu ședeam acolo și — doar să fi ridicat privirea — l-aș fi putut vedea. Unii dintre cei care i-au observat zborul susțin că era însoțit de un fel de șuierat. Dar eu nu am auzit nimic. Bănuiesc că mulți oameni din Berkshire, Surrey și Middlesex l-au văzut căzând, și au crezut, în cel mai bun caz, că e un meteorit. Se

pare că nimeni nu s-a gândit să caute în noaptea aceea obiectul căzut.

Dar, dis-de-dimineață, bietul Ogilvy, care văzuse steaua căzătoare și era convins că pe undeva pe cimpul dintre Horsell, Ottershaw și Woking zăcea un meteorit, s-a trezit devreme, cu gândul să-l găsească. Ceea ce s-a și întâmplat, îndată după ivirea zorilor, nu departe de carierele de nisip. Căderea proiectilului provocase o gaură enormă, iar nisipul și pietrișurile fuseseră aruncate cu putere în toate direcțiile, peste buruieni, formind grămezi care se vedeau de la o milă și jumătate depărtare. Buruienile luaseră foc, și un fum subțire și albastru se ridica în partea de răsărit.

Obiectul zăcea acolo, îngropat aproape în întregime în nisip, printre așchiile unui brad pe care îl sfărâmasese în cădere. Suprafața descoperită părea a face parte dintr-un cilindru imens, acoperit cu o crustă groasă, solzoasă, de culoare închisă. Avea un diametru cam de treizeci de metri. Ogilvy se apropie de obiect, surprins și de dimensiuni, dar mai ales de forma lui, deoarece știa că majoritatea meteoritelor sînt mai mult sau mai puțin rotunjiți. Dar obiectul era încă atît de fierbinte, din cauza zborului, încît el nu putu să se apropie prea mult. Din interiorul cilindrului se auzeau niște zgomote, o mișcare, pe care el le atribui răcirii inegale a suprafeței cilindrului; nici nu-i trecu prin minte că obiectul n-ar avea interiorul compact.

Rămase în picioare pe marginea gropii pe care o scobise obiectul, privindu-i atent aspectul ciudat: uimit mai ales de forma și culoarea neobișnuită, și întrezărind nelămurit, chiar de atunci, evidența unei intenționalități care l-a condus. Dimineața era minunat de liniștită, iar soarele, care tocmai se ridica peste pîni dinspre Weybridge, începuse să dogorească. El nu-și aminti să fi auzit în dimineața aceea trîlul vreunei păsări, nu se simțea nici o adiere; unicele sunete erau provocate de mișcările

slabe din interiorul cilindrului acoperit de zgură. Ogilvy era singur pe cîmp.

Apoi, deodată, el tresări, observînd că unii dintre solzii cenușii, acele incrustații de culoarea cenușei, care acopereau meteoritul, cădeau de pe marginea bazei de deasupra. Cădeau ca niște fulgi, scurgîndu-se jos, pe nisip. O bucată mai mare căzu, deodată, cu zgomot ascuțit, făcînd să-i zvîcnească inima.

Cîteva clipe, el nu izbuti să-și explice faptul și, în ciuda căldurii excesive, coborî în groapă, pentru a cerceta Obiectul mai îndeaproape. Încă își mai închipuia că singura cauză era răcirea, dar faptul că zgura cădea numai dintr-o extremitate a cilindrului îi zdruncină această idee.

Și atunci el observă că baza de sus a cilindrului se rotea, foarte încet, în jurul centrului. Era o mișcare atît de lentă, încît el o sesiză numai atunci cînd observă că o pată neagră care fusese lingă el, cu cinci minute înainte, era acum de cealaltă parte a circumferinței. Dar încă nu reuși să înțeleagă ce însemna aceasta, pînă cînd auzi o scrișnitură înăbușită și văzu pata neagră înaintînd brusc cu cîțiva centimetri. Atunci, într-o străfulgerare, își dădu seama. Cilindrul era artificial — gol — și se deșuruba la un capăt. Din interiorul cilindrului, ceva deșuruba capacul!

— Cerule! strigă Ogilvy. Înăuntru este un om, sînt niște oameni! Pe jumătate prăjiți. Care încearcă să scape!

Deodată, cu un salt brusc al minții, el puse în legătură acest Obiect cu explozia de pe Marte.

Gîndul că înăuntru se afla închisă o ființă fu atît de înspăimîntător pentru el, încît, uitînd de căldură, se apropie de cilindru, pentru a ajuta la deșurubare. Dar, din fericire, radiația înăbușitoare îl opri înainte de a-și arde mîinile pe metalul încă fierbînte. Rămase o clipă nehotărît, apoi se întoarse, se cățăară afară din groapă și începu să alerge din toate puterile către Woking. Era cam ora șase. Întîlni un căruțaș și încercă să-l facă să înțeleagă, dar pove-

tirea, ca și înfățișarea lui Ogilvy erau atât de ciudate — pălăria îi căzuse în groapă — încît omul își continuă liniștit drumul. Nu avu mai mult succes nici cu băiatul care tocmai deschidea ușile cîrciumii din Horsell Bridge. Acesta crezu că are de a face cu vreun nebun scăpat de pe undeva și făcu o încercare nereușită de a-l închide în sala de consumație. Faptul îl mai calmă puțin pe Ogilvy, și, cînd îl văzu pe ziaristul londonez Henderson, în grădina casei, îl strigă peste gard și reuși să se facă înțeles.

— Henderson, strigă el, ai văzut steaua căzătoare de astă-noapte ?

— Ei bine ? zise Henderson.

— Acum este acolo, pe cîmpul din Horsell.

— Ei, Doamne ! zise Henderson. A căzut un meteorit ! Asta-i foarte bine.

— Dar este altceva decît un meteorit. Este un cilindru... un cilindru artificial, domnule ! Și are ceva înăuntru.

Henderson se ridică, ținînd sapa în mină.

— Ce-ai spus ? zise el. Era surd de o ureche.

Ogilvy îi povesti tot ceea ce văzuse. Cîteva clipe, pînă să înțeleagă, Henderson rămase nemișcat. Apoi aruncă sapa, își luă haina și ieși în uliță. Cei doi oameni porniră în grabă înapoi spre cîmp, și găsiră cilindrul în aceeași poziție. Dar sunetele din interior încelaseră, și un cerc îngust de metal strălucitor se vedea între baza și corpul cilindrului. Aerul, intrînd sau ieșind prin această margine, scotea un șuierat subțire.

Ei ascultară, ciocăniră cu un baston în metalul acoperit de zgură și, necăpătînd nici un răspuns, traseră amîndoi concluzia că omul sau oamenii dinăuntru erau probabil în nesimțire, sau morți.

Bineînțeles, erau în totală neputință de a întreprinde ceva. Strigară cuvinte de încurajare și promisiuni, și se întoarseră din nou în oraș, să caute ajutoare. Vi-i puteți închipui, plini de nisip, surescîtați, cu hainele în dezordine, alergînd de-a lungul

străduței, sub soarele strălucitor; tocmai cînd negustorii își deschideau obloanele, iar ceilalți cetățeni ferestrele odăilor. Henderson se duse direct la gară, ca să telegrafieze știrea la Londra. Articolele din ziare pregătiseră mințile oamenilor pentru o asemenea idee.

Către ora opt, cîțiva băieți și oameni fără ocupație o și porniseră spre cîmp să vadă „oamenii morți din Marte”. Aceasta era forma pe care o luase știrea. Eu am auzit-o mai întîi de la băiatul cu ziare, pe la nouă fără un sfert, cînd am ieșit să iau *Daily Chronicle*. Am fost, desigur, uimit și, fără să mai pierd timpul, m-am îndreptat, peste podul de la Ottershaw, către carierele de nisip.

Capitolul III

PE CÎMPUL DIN HORSELL

Am găsit, în jurul găurii enorme în care se afla cilindrul, un mic grup cam de douăzeci de oameni. Am descris mai înainte aspectul acestui corp uriaș, îngropat în pămînt. Iarba și pietrișul din jurul lui păreau carbonizate ca în urma unei explozii neașteptate. Ciocnirea produsese, fără îndoială, o țîșnire de flăcări. Henderson și Ogilvy nu erau acolo. Cred că, dîndu-și seama că deocamdată nu era nimic de făcut, plecaseră să ia micul dejun acasă la Henderson.

Patru sau cinci băieți ședeau pe marginea gropii, cu picioarele atîrnate, și se amuzau — pînă cînd i-am oprit eu — aruncînd pietre asupra cilindrului. După ce le-am spus cîteva cuvinte, începură să se joace de-a prinselea, în mijlocul grupului de spectatori.

Printre aceștia se aflau doi cicliști, un grădinar cu ziua, ale cărui servicii le foloseam uneori și eu, o fată ținînd în brațe un copilăș, Gregg măcelarul,

împreună cu băieţaşul lui, doi sau trei pierde-vără şi băieţi care serveau mingile la jocul de golf şi care obişnuiau să-şi petreacă vremea în preajma gării. Nu se prea vorbea. Pe atunci puţini dintre oamenii de rînd din Anglia aveau vreo idee cît de vagă despre astronomie. Cea mai mare parte dintre cei prezenţi priveau liniştiţi extremitatea cilindrului, de forma unei mese mari, care se afla la fel cum o lăsaseră Ogilvy şi Henderson. Îmi închipui că speranţa oamenilor de a găsi un morman de cadavre carbonizate era dezamăgită de această masă neînsufleţită. Cît timp am rămas acolo, oamenii plecau şi veneau. Am coborît în groapă şi mi s-a părut că aud o mişcare uşoară sub picioare. Capătul de sus încetase să se mai rotească.

Ciudăţenia acestui obiect deveni evidentă pentru mine abia atunci cînd m-am apropiat de el. La prima privire nu era, într-adevăr, mai impresionant decît o căruţă răsturnată sau un copac doborît de-a curmezişul drumului. Poate chiar nici atît. Părea o geamandură ruginită. Era nevoie de o anumită educaţie ştiinţifică pentru a-ţi da seama că zgura cenuşie care acoperea obiectul nu era un oxid obişnuit, că metalul alb-gălbui care strălucea în crăpătura dintre capac şi cilindru avea o nuanţă neobişnuită. Dar pentru cea mai mare parte a spectatorilor, noţiunea de extraterestru nu spunea nimic.

În clipa aceea am fost extrem de sigur că Obiectul acela venise de pe planeta Marte, dar nu socoteam posibil să conţină vreo fiinţă vie. Mă gindeam că deşurubarea putea să fie automată. În ciuda părerii lui Ogilvy, eu continuam să cred că pe Marte existau oameni. Cîndul mi se ducea la posibilitatea ca Obiectul să conţină vreun manuscris, la dificultăţile ce vor apare în privinţa traducerii, la faptul că am putea găsi în cilindru monede şi figurine, şi așa mai departe. Totuşi, cilindrul era puţin cam prea mare pentru a-mi confirma aceste presupuneri. Eram nerăbdător să-l văd deschis. Pe la unsprezece, văzînd că nu se întîmplă nimic, m-am întors, plin de

asemenea gînduri, spre locuința mea din Maybury. Dar mi-a fost greu să mă apuc din nou de abstractele mele cercetări.

După-amiază, aspectul cîmpului se schimbase foarte mult. Primele ediții ale ziarelor de seară uimiseră Londra cu titlurile lor enorme :

„UN MESAJ PRIMIT DIN MARTE“

„ÎNTÎMPLAREA SENZAȚIONALĂ DIN WOKING“

și altele de același gen. Pe deasupra, telegrama lui Ogilvy către Observatorul Astronomic pusese în mișcare toate observatoarele din țară.

Pe drumul de lîngă carierele de nisip se aflau vreo șase trăsuri de la gara din Woking, o cabrioletă de la Chobham, și o trăsură mai mare. Lîngă ele erau o mulțime de biciclete. În plus, cu toată căldura din ziua aceea, foarte mulți oameni veniseră pe jos de la Woking și Chertsey, așa încît se adunase aici o mulțime considerabilă, printre care se aflau și cîteva doamne îmbrăcate elegant.

Era o căldură arzătoare, nici un nor pe cer și nici o suflare de vînt ; singura umbră o așteptau cîteva pini rari. Buruienile care luaseră foc fuseseră stinse, dar, cît vedeai cu ochii, terenul neted dinspre Ottershaw era înnegrit și de pe el continuau să se ridice șuvițe verticale de fum. Un negustor de dulciuri din Chobham Road, mai întreprinzător, își trimisese băiatul cu o încărcătură de mere verzi și sticle de bere.

Apropiindu-mă de groapă, o găsii ocupată de un grup de vreo jumătate duzină de oameni — Henderson, Ogilvy și un bărbat înalt și blond — am aflat mai tîrziu că era Stent, de la Observatorul Regal — împreună cu cîteva muncitori care minuiiau sape și tîrnăcoape. Stent dădea ordine, cu un glas limpede și ascuțit. Probabil că acum cilindrul era mult mai rece, deoarece Stent ședea pe el, în picioare ; fața îi era roșie, șiroind de transpirație, și se pare că îl enervase ceva.

O mare parte a cilindrului fusese degajată, dar partea de jos era încă îngropată. De îndată ce Ogilvy mă văzu în mulțimea de oameni care priveau de la marginea gropii, îmi strigă să cobor și mă întrebă dacă n-aș vrea să-l caut pe lordul Hilton, proprietarul domeniului.

Mulțimea care se tot aduna, și mai ales băieții, îmi zise el, deveneau o pîdică serioasă pentru săpături. Ei vroiau să instaleze o ușoară balustradă, care să-i ajute să mențină oamenii la distanță. Îmi mai spuse că din cînd în cînd se auzeau ușoare mișcări din interiorul cutiei, dar că muncitorii nu reușeau să deșurubeze capacul, neavînd de unde să-l apuce. Pereții cutiei păreau să fie de o grosime considerabilă și era posibil ca slabele sunete pe care le auzeam să reprezinte de fapt un adevărat tumult interior.

Am acceptat bucuros cererea lui, dobîndind astfel dreptul de a fi unul dintre spectatorii privilegiați în interiorul aceluia spațiu. Nu am reușit să-l găsesc pe lordul Hilton acasă, dar mi s-a spus că era așteptat să vină de la Londra cu trenul care pleca din gara Waterloo la ora șase ; și cum era abia cinci și un sfert, m-am dus acasă, mi-am băut ceaiul și am plecat spre gară să-l aștept.

Capitolul IV

CILINDRUL SE DESCHIDE

Cînd m-am întors pe cîmp, soarele apunea. Din-spre Woking veneau în grabă grupuri răzlețe. Cițiva inși se întorceau. Mulțimea din jurul gropii crescuse cam la vreo două sute de persoane și se detașa, neagră, pe galbenul de lămiie al cerului. Se auzeau glasuri ridicate și părea că în jurul gropii începuse

un fel de luptă. În timp ce mă apropiam, auzii glasul lui Stent :

— Dați-vă înapoi ! Dați-vă înapoi !

Un băiat veni către mine în fugă.

— Se mișcă, îmi zise din treacăt, se deșurubează de tot. Asta nu-mi place. O șterg acasă.

Mi-am continuat drumul către grupul de oameni. Erau într-adevăr, îmi închipui, două sau trei sute de oameni, care se înghionteau și se îmbulzeau unii într-alții, cele câteva femei nefiind în nici un caz cele mai puțin active.

— A căzut în groapă ! strigă cineva.

— Dați-vă înapoi ! strigară mai mulți.

Mulțimea se agita, și mi-am croit drum prin mijlocul ei. Toți păreau extrem de surescitați. Un bizăit neobișnuit venea din groapă.

— Ascultă ! îmi zise Ogiľvy. Ajută-ne să-i dăm înapoi pe idioții ăștia. Nu știm ce poate fi în Obiectul acesta blestemat !

Un tinăr, cred că era un băiat de prăvălie din Woking, ședea pe cilindru, încercînd să se cațăre din nou afară din groapă.

Mulțimea îl împinsese acolo.

Capătul cilindrului continua să se deșurubeze din interior. Apăruse aproape o jumătate de metru de ghivent strălucitor. Cineva se împiedică de mine, și eram gata să fiu aruncat pe capacul cilindrului. M-am întors, și probabil în același timp ghiventul ajunsese la capăt, căci capacul cilindrului căzu pe pietriș, cu un zgomot puternic. M-am proptit cu cotul în omul din spatele meu și mi-am întors din nou capul spre Obiectul acela. O clipă, deschiderea circulară păru perfect neagră. Aveam soarele în ochi.

Cred că toți se așteptau să vadă ieșind un om — poate oarecum diferit de oamenii pămînteni, dar totuși, în părțile sale esențiale, un om. Eu, cel puțin, așa credeam. Dar, privind, am văzut imediat mișcîndu-se ceva în umbră : niște mișcări agitate și nelămurite, una deasupra celeilalte, și două discuri luminoase, ca niște ochi. Apoi din mijlocul

încolăcit se desfășură ceva care semăna cu un mic șarpe cenușiu, cam de grosimea unui baston, și șerpui în aer spre mine — și apoi încă unul.

M-a cuprins deodată un fior. Se auzi, în spatele meu, țipătul puternic al unei femei. M-am întors pe jumătate, continuînd să-mi țin ochii fixați asupra cilindrului, din care ieșeau alte tentacule, și am început să-mi croiesc drum înapoi de la marginea gropii. Pe fețele oamenilor din jurul meu uimirea făcea loc groazei. Se auzeau în toate părțile exclamații nearticulate. Toată lumea se dădea înapoi. Băiatul de prăvălie se forța să iasă de pe marginea gropii. M-am trezit singur, și am văzut oamenii alergînd, pe partea cealaltă a gropii, și Stent printre ei. Am privit din nou spre cilindru și m-a cuprins o groază de nestăpînit. Am rămas împietrit, cu ochii ațintiți într-acolo.

O masă rotundă, mare și cenușie, cam de mărimea unui urs, se ridica încet și cu dificultate din cilindru. Cînd ajunsese afară, în lumină, străluci ca o piele udă.

Doi ochi mari, de culoare închisă, mă priveau tîntă. Masa care îi înconjura, capul acelei ființe, era rotundă și avea, s-ar putea spune, o față. Sub ochi era o gură, ale cărei margini fără buze tremurau, se agitau, lăsînd să picure salivă. Întreaga creatură palpita și gîfîia convulsiv. Un apendice slab și tentacular se și încheștase de marginea cilindrului, iar altul se legăna în aer.

Cei care nu au văzut niciodată un marțian viu cu greu își pot imagina groaza neasemuită pe care o producea aspectul lui. Gura ciudată, în formă de V, cu buza de sus ascuțită, absența frunții, absența unei bărbii sub buza inferioară în formă de colț, tremurul neîncetat al acestei guri, grupul tentaculelor de meduză, respirația agitată a plămînilor într-o atmosferă străină, dificultatea evidentă și chinuitoare a mișcărilor, din cauza forței mai mari de gravitație a pămîntului — și mai ales extraordinara intensitate a ochilor imenși — toate erau vii, intense, neomenești, diforme și monstruoase. Pielea

brună, ca unsă cu grăsime, părea spongioasă, și în prudența stîngace a mișcărilor încete era ceva extrem de scirbos. Încă de la această primă întîlnire, de la prima aruncătură de ochi, am fost copleșit de dezgust și teamă.

Deodată, monstrul dispăru. Se clătină pe marginea cilindrului și alunecă înăuntru, cu un zgomot ca și cînd ar fi căzut o masă mare de piele. L-am auzit scoțînd un țipăt ascuțit și ciudat, și imediat în umbra deschizăturii apăru o altă creatură asemănătoare.

M-am întors și, alergînd nebunește, m-am îndreptat către primul grup de copaci, cam la o sută de metri distanță; dar alergam oblic și poticnindu-mă, căci nu puteam să-mi dezlipesc privirile de la acest spectacol.

M-am oprit acolo, printre cîțiva pini tineri și drobițe, gîfîind și așteptînd să văd ce se va mai întîmpla. Cîmpul din jurul gropilor de nisip era presărat de oameni, care ședeau ca și mine îngroziți și pe jumătate fascinați, privind țintă la aceste fapături sau mai curînd la grămada de pietriș de pe marginea gropii în care se aflau ele. Și atunci, îngrozindu-mă și mai mult, am văzut un obiect negru și rotund mișcîndu-se în sus și în jos pe marginea gropii. Era capul băiatului de prăvălie care căzuse înăuntru, dar în lumina cerului de apus arăta ca un obiect mic și negru. Reuși să-și scoată din groapă un umăr și un genunchi, apoi alunecă din nou pînă cînd i se văzu numai capul. Deodată dispăru, și mi s-a părut că aud un țipăt slab. Am simțit pentru o clipă pornirea să mă întorc și să-l ajut, dar frica m-a oprit.

Apoi totul dispăru din vedere, ascuns în groapa adîncă și după grămada de nisip pe care o ridicase căderea cilindrului. Cineva care ar fi venit pe drumul de la Chobham sau Woking ar fi rămas uimit văzînd o mulțime de aproape o sută și ceva de oameni care stăteau într-un cerc mare și neregulat, în șanțuri, înapoia tufişurilor, în dosul porților și gardurilor, vorbind prea puțin unii cu alții,

doar cu strigăte scurte și nervoase, și privind cu ochii țintă spre cîteva grămezi de nisip. Căruciorul cu bere rămăsese ca o epavă ciudată, negru în lumina soarelui arzător, iar în gropile de nisip se afla un șir de vehicule părăsite, ai căror cai mînceau din sacii atîrnați de după gît, sau băteau cu copita în pămînt.

Capitolul V

RAZA ARZĂTOARE

După ce îi privisem o clipă pe marțieni ieșind din cilindrul în care veniseră de pe planeta lor pe pămînt, un fel de hipnoză îmi paraliză acțiunile. Am rămas acolo, cufundat pînă la genunchi în buruieni, privind fix la movila care îi ascundea. Oscilam între frică și curiozitate.

Nu îndrăzneam să mă întorc la groapă, dar simteam o dorință fierbinte să privesc înăuntrul ei. De aceea, am început să merg dînd un larg ocol, căutînd un unghi avantajos și privind neîncetat la grămezile de nisip după care se ascundeau noii veniți pe Pămîntul nostru. La un moment dat apărură brusc în lumina soarelui un mănunchi de curele negre și înguste, ca tentaculele unei caracatițe, dar se retrase imediat, și apoi se ridică o tijă subțire, formată din articulații, purtînd în capăt un disc circular care se învîrtea cu o mișcare neregulată. Oare ce se petrecea acolo?

Cei mai mulți spectatori se strînseseră în două grupuri — unul, ceva mai numeros, înspre Woking, celălalt, o mină de oameni, în spre Chobham. Cu siguranță că și ei erau frămîntați de aceleași întrebări. Cîțiva se aflau chiar lîngă mine. M-am apropiat de unul dintre ei — l-am recunoscut ca fiindu-mi vecin, dar nu îi cunoșteam numele — și

m-am oprit. Nu era momentul pentru o conversație obișnuită.

— Ce brute scîrboase! zise el. Doamne sfinte! Ce brute scîrboase! Repetă fraza de cîteva ori.

— Ai văzut că un om a alunecat în groapă? l-am întrebat eu; dar el nu mi-a răspuns. Am rămas tăcuți cîțva timp, alături, privind și resimțind, cred, oarecare consolare unul în tovărășia celuilalt. Apoi mi-am schimbat locul, suindu-mă pe o mică ridicătură care îmi oferea avantajul de a fi cu un metru și ceva mai sus, și cînd am privit din nou către vecinul meu l-am văzut îndreptîndu-se spre Woking.

Amurgul începuse să se transforme în înserare, și nu se mai întîmpla nimic. Mulțimea de departe, din stînga, către Woking, părea să crească, și auzeam acum venind dintr-acolo un murmur slab. Micul grup de oameni dinspre Chobham se risipise. Dinspre groapă nu se mai auzea aproape nici un fel de mișcare.

Faptul acesta, mai mult decît orice, îi făcu pe oameni să capete curaj, și cred că noii sosiți de la Woking au contribuit de asemenea la restabilirea încrederii. În orice caz, în timp ce se lăsa înserarea, mulțimea începu să se miște încet, oprindu-se din cînd în cînd printre gropile de nisip, și această mișcare părea să capete tot mai multă forță pe măsură ce în jurul cilindrului liniștea serii rămînea netulburată. Forme verticale, negre, în grupuri de cîte două sau trei, înaintau, se opreau, observau și înaintau din nou, răspîndindu-se în același timp într-un semicerc îngust și neregulat, care căuta să cuprindă, între capetele sale, groapa. Am pornit și eu să mă apropii de groapă.

Atunci am văzut cîteva vizitii care înaintau cu îndrăzneală prin gropile de nisip și am auzit zgomotul copitelor și scîrțîitul roților.

Un băiat împingea căruciorul cu mere. Și apoi, la treizeci de metri de groapă, venind dinspre Horsell, a apărut un mic grup de oameni; cel din fruntea lor flutura un steag alb.

Aceasta era delegația. Se ținuse în grabă un consiliu, și deoarece marțienii erau, în ciuda aspectului lor respingător, ființe inzestrate cu rațiune, se luase hotărîrea de a li se arăta, apropiindu-ne de ei cu semne de prietenie, că și noi eram ființe raționale.

Steagul se mișca întii spre dreapta, apoi spre stînga. Eram prea departe pentru a recunoaște pe vreunul dintre ei, dar am aflat mai tîrziu că Ogilvy, Stent și Henderson erau și ei, împreună cu alții, în această tentativă de comunicare. Micul grup trăsesese după el grupul de oameni dimprejur, astfel că se formase acum un cerc aproape întreg; cîteva forme negre, nelămurite, urmau de la o mică distanță.

Deodată țîșni un fulger de lumină, și o masă de fum verzui și luminos ieși din groapă în trei răbufniri distincte, ridicîndu-se, una după alta, în văzduhul liniștit.

Fumul (sau, poate, cuvîntul mai nimerit ar fi flacăra) era atît de strălucitor, încît cerul albastru închis de deasupra capetelor noastre și întinderea cîmpiei întunecate dinspre Chertsey, presărată cu pini negri, parcă se întunecară deodată, concomitent cu răbufnirile, și rămaseră și mai întunecate după dispariția lor. În același timp se auzi un șuierat slab.

Dincolo de groapă, micul grup de oameni care aveau în frunte steagul alb fu oprit în loc de acest fenomen; părea o mică pată de siluete verticale, mici și negre, pe pămîntul întunecat. Cînd fumul verde se ridică, fețele oamenilor se luminară de un verde palid, întunecîndu-se din nou cînd fumul dispăru. Atunci, încet, șuieratul se transformă într-un bîzîit, într-un zbîrniit lung și puternic. O formă ghemuită se ridică încet din groapă, și din ea părea că licărește urma unei raze de lumină.

Imediat, țîșniri de adevărată flacăra, o lumină strălucitoare, care sărea de la unul la altul, izbucniră din grupul de oameni împrăștiați. Era ca și cum un jet invizibil se ciocnea de ei, izbucnind apoi în-

tr-o flăcăără albă. Era ca și cum fiecare om era transformat deodată, într-o clipă, în flăcări.

Și atunci i-am văzut clătînindu-se și căzînd în lumina propriei lor distrugerii, iar cei care îi însoțeau se întoarseră și o luară la fugă.

Am rămas ținut locului, nedîndu-mi încă seama că în fața mea, sărînd de la om la om în acel mic grup îndepărtat, era moartea. Nu simțeam decît că asist la un fenomen foarte straniu. Un fulger de lumină, orbitor, și aproape fără zgomot — și un om cădea la pămînt, rămînînd nemișcat; și în timp ce raza nevăzută și arzătoare trecea peste ei, pinii izbucneau în flăcări, iar tufișurile uscate deveneau, cu o pocnitură înăbușită, o masă de văpăi. Departe, către Knaphill, se vedea lumina copacilor, buruienilor și clădirilor de lemn care izbucneau brusc în flăcări.

Această moarte arzătoare se rotea iute și neîncetat, ca o sabie de foc, invizibilă și inevitabilă. Am văzut-o venind către mine, după tufișurile aprinse pe care le atingea, și eram prea uimit și stupefiat pentru a mă putea mișca. Am auzit trosniturile focului în gropile de nisip și nechezatul unui cal, încetînd tot atît de brusc precum izbucnise. Era ca și cum un deget de flăcăără intensă, și totuși invizibil, ar fi fost întins peste mărăcinișul dintre mine și marțieni, de-a lungul unei linii curbe; dincolo de gropile de nisip, pămîntul întunecat scotea fum și trosnea. Ceva căzu cu zgomot, departe, spre stînga, acolo unde drumul dinspre gara de la Woking intră în cîmpie. Îndată după aceea, șuieratul și zbîrniitul încetară, iar obiectul negru în formă de cupolă se cufundă încet, dispărînd în groapă.

Toate acestea se întîmplaseră cu atîta repeziciune, încît am rămas nemișcat, nedumerit și uluit de fulgerele de lumină. Dacă această moarte s-ar fi rotit într-un cerc complet, cu siguranță că aș fi fost ucis prin surprindere. Dar ea a trecut și m-a ocolit, și a lăsat deodată noaptea în jurul meu, neagră și ostilă.

Cîmpia ondulată era acum întunecată, aproape în beznă, în afară de drumurile care se desfășurau cenușii și palide sub cerul albastru-întunecat al nopții. Totul era sumbru, lipsit de suflare ome-nească. Deasupra capului, stelele începeau să apară, și spre apus cerul era încă de un albastru palid, verzui, luminos. Virfurile pinilor și acoperișurile din Horsell se profilau ascuțite, întunecate, pe lumina ștersă dinspre apus. Marțienii, cu aparatele lor, erau complet ascunși vederii, în afară de acel stilp subțire pe care oglinda lor se mișca neîncetat. Cîteva tufișuri și copaci izolați, ici și colo, continuau să mai fumege și să ardă, iar casele dinspre gara din Woking trimiteau în sus spirale de flăcări în liniștea începutului de noapte.

În rest, și în afară de uimirea mea teribilă, nu se schimbase nimic. Micul grup de pete negre care purtau steagul alb fusese șters de pe fața pămîntului, și se părea că liniștea serii nici nu fusese între-ruptă.

Mi-am dat seama că mă aflam fără ajutor, fără apărare și singur pe acest cîmp întunecat. Și deodată, de parc-ar fi căzut asupra mea ceva din-afară, m-a năpădit frica.

Făcînd un efort, m-am întors și am început să alerg, poticnindu-mă, printre tufișuri.

Frica pe care o simțeam nu era o frică rațională, ci panică, teroare; mă îngrozeau nu numai marțienii, dar și întunericul și liniștea din jurul meu. Groaza produse asupra mea un efect atît de extra-ordinar de descurajare, încît alergam plîngînd în tacere, ca un copil. Și după ce m-am întors cu spa-tele n-am mai avut curajul să privesc înapoi.

Îmi amintesc că aveam impresia bizară că ei își băteau joc de mine, că, de îndată ce voi fi pe punctul de a mă afla în siguranță, această moarte misterioasă — tot atît de rapidă ca și fulgerul — va sări după mine, din groapa din jurul cilindrului, și mă va culca la pămînt.

RAZA ARZĂTOARE PE DRUMUL SPRE CHOBHAM

Este încă de neînțeles cum pot marțienii să ucidă oamenii, atât de iute și de liniștit. Mulți cred că ei reușesc să producă într-un fel oarecare o căldură intensă într-un spațiu de inconductibilitate practic absolută. Această căldură intensă este proiectată printr-o rază, în linie dreaptă, împotriva oricărui obiect pe care și-l alege drept țintă, cu ajutorul unei oglinzi parabolice lustruite, dintr-o compoziție necunoscută, aproape la fel cum oglinda parabolică a unui far proiectează razele de lumină. Dar nimeni nu a stabilit în mod cert aceste amănunte. Oricare ar fi fost procedeul, este sigur că esența acestei arme consta într-o rază de căldură. Căldură și lumină invizibilă, în loc de lumină vizibilă. Tot ceea ce poate să ardă izbucnește în flăcări la atingerea acestei raze, plumbul curge ca apa, fierul se înmoaie, sticla plesnește și se topește, iar apa fierbe brusc, transformându-se în aburi.

În noaptea aceea, aproape patruzeci de oameni zăceau sub lumina stelelor, în jurul gropii, carbonizați și desfigurați, deveniți de nerecunoscut, și tot timpul nopții cîmpul dintre Horsell și Maybury a rămas pustiu, înnegrit de flăcări.

Știrea masacrului a ajuns la Chobham, Woking și Ottershaw probabil cam în același timp. Cînd s-a întîmplat tragedia, în Woking magazinele erau închise și un grup de oameni, atrași de cele auzite, trecuseră peste podul de la Horsell și înaintau pe drumul dintre mărăcini care duce pînă la cîmpie. Vă puteți închipui tinerii, gătiți după terminarea zilei de lucru și făcînd din această întîmplare, cum fac de altfel în orice ocazie, un pretext pentru a se plimba împreună și a se distra. Vă pu-

teți închipui murmurul glasurilor de-a lungul drumului.

Până atunci, desigur, puțini oameni din Woking știau despre deschiderea cilindrului, cu toate că bietul Henderson trimisese la Oficiul poștal un curier pe bicicletă, cu o telegramă specială către un ziar de seară.

Pe măsură ce acești curioși veneau, câte doi sau trei, pe cîmp, întâlneau grupuri mici de oameni vorbind cu însuflețire și privind la oglinda rotitoare de deasupra gropilor de nisip. Noii veniți erau, fără îndoială, cuprinși îndată de aceeași agitație.

Pe la opt și jumătate, cînd delegația fu distrusă, se aflau acolo o mulțime cam de trei sute de oameni, sau chiar mai mult, în afară de cei care părăsiseră drumul pentru a se apropia și mai mult de marțieni. Erau și trei polițiști, dintre care unul călare, care făceau tot posibilul, conform instrucțiunilor lui Stent, să-i țină pe oameni la distanță și să-i împiedice să se apropie de cilindru. Se iscară și cîteva proteste, din partea celor mai necugetați și mai nervoși, pentru care o adunare este întotdeauna o ocazie de scandal și de debandadă.

Stent și Ogilvy, temîndu-se de posibilitatea unei ciocniri, telegrafiaseră la cazarma din Horsell, de îndată ce apăruseră marțienii, cerînd ajutorul unei companii de soldați pentru a proteja aceste ființe ciudate împotriva violențelor. Apoi ei se înapoiaseră, pentru a conduce acea nefericită delegație. Descrierea morții lor, așa cum fusese văzută de mulțime, concorda foarte bine cu impresiile mele: cele trei răbufniri de fum verde, zbîrnîitul profund și izbucnirile de flăcări.

Această mulțime de oameni scăpase dintr-o primejdie mai gravă decît aceea ce mă pîndise pe mine. Salvarea lor fusese o movilă de nisip acoperită de buruieni, care interceptase partea inferioară a razei arzătoare. Dacă înălțimea oglinzii parabolice ar fi fost cu cîteva metri mai mare, nimeni n-ar fi scăpat cu viață, pentru a mai putea să pover-

fească întîmplarea. Ei au văzut flăcările, oameni căzînd, și o mîină invizibilă, ca să spunem așa, incendiînd tufișurile și înaintînd către ei, în umbra înserării. Atunci, cu un șuierat mai puternic decît zbîrniitul din groapă, raza trecu chiar pe deasupra capetelor lor, aprinzînd vîrfurile fagilor ce mărgineau drumul, făcînd să plesnească cărămidzile, spărgînd geamurile, aprinzînd ramele ferestrelor și sfărîmînd în bucăți o porțiune din frontonul unei case de lîngă colțul drumului.

La auzul acelui zgomot innăbușit, al șuieratului, și văzînd lumina copacilor aprinși, mulțimea, cuprinsă de panică, rămase nedecisă cîteva clipe. Pe drum începură să cadă scînteii, așchii aprinse și frunze, ca niște fulgi de flăcări. Pălăriile și hainele luau foc. Apoi, venind de pe cîmp, se auzi un strigăt. Răsunară țipete și strigăte și, deodată, un polițist călare veni în galop prin mulțime, cu mîinile încheștate deasupra capului, urlînd.

— Vin spre noi! țipă o femeie, și imediat toți se întoarseră și, împingîndu-i pe cei din spate, își croiră din nou drum spre Woking. Se îmbulzeau orbește, ca o turmă de oi. În locul unde drumul deveni mai îngust și mai întunecos, între taluzurile înalte, mulțimea se înghesui și se iscă o luptă disperată. Nu reușiră să scape toți; cel puțin trei fugari, două femei și un băiețaș, fură trîntiți și călcați în picioare, și lăsați să moară acolo. În spaimă și întuneric.

Capitolul VII

CUM AM AJUNS ACASĂ

În ceea ce mă privește, nu-mi amintesc din toată această fugă decît că mă izbeam de copaci și mă poticneam printre tufișuri. În jurul meu totul era

cuprins de teroarea invizibilă a martienilor; îndurătoarea saibă de foc părea că se răsucește în toate părțile, deasupra capului meu, înainte de a colora și de a mă lovi de moarte. Am ajuns pe drumul dintre răscruce și Horsell și am atergat pe el pînă la răscruce.

În cele din urmă, n-am mai putut face nici un pas; epuizat de violența emoțiilor și a fugii, m-am poticnit și am căzut pe marginea drumului. Era lângă podul care trece peste canalul de la uzina de gaz. Am căzut și am rămas nemișcat.

Probabil că am zăcut acolo o bucată de vreme.

M-am ridicat, apoi, foarte nedumerit. O clipă, poate, n-am reușit să înțeleg cum de ajunsesem lângă pod. Spuma căzuse de pe mine, ca o haină. Îmi pierdusem pălăria, iar gulerul era desfăcut. Cu cîteva minute mai înainte pentru mine — exista — doar trei lucruri reale — imensitatea nopții, a spațiului și a naturii, propria mea neputință și groază, și iminenta apropiere a morții. Acum, ca și cum se răsturnase ceva, punctul de vedere se schimbase brusc. Nu avusese loc o trecere perceptibilă de la o stare de spirit la alta. Eram din nou, nemijlocit, ființa de fiecare zi — un cetățean cumsecade și obișnuit. Cîmpul liniștit, cauza fugii mele, izbucnirea flăcărilor, îmi păreau ca un vis. M-am întrebat dacă toate acestea se împlinseseră într-adevăr. Nu-mai venea să cred.

M-am ridicat și am srit, cu pași mesiguri, panta abruptă a podului. În gânduri îmi stăruia nedumerirea. Mușchii și nervii păreau storși de vlagă. Pot să spun că mă poticneam ca un om beat. Un cap ne ridică peste umbra podului, apoi apărură un muncitor care ducea un coș. Lângă el alerga un băiețuș. Trecu pe lângă mine, urîindu-mi bună seara. Eram gata să-i vorbesc, dar am tăcut. I-am răspuns la salut printr-un mormăit nearticulat și mi-am continuat drumul.

Reste podul de la Maybury trecu în goană, spre sud, un tren, vârtej de fum alb, colorat de flăcări, omidă lungă de ferestre luminate, făcînd un vacarm

asurzitor și dispărînd. Cîțiva oameni vorbeau în în-tuneric, la poarta uneia dintre căsele de pe mica străduță numită Oriental Terrace. Totul era atît de real și de obișnuit ! Iar ceea ce lăsasem în urmă era atît de înnebunitor, de fantastic ! Astfel de lucruri, îmi spuneam, nu pot să existe.

Probabil că sînt un om cu reacții ieșite din comun. Nu știu în ce măsură senzațiile mele sînt comune. Uneori, încerc o stare foarte ciudată, o detașare de mine însumi și de lumea din jur ; am impresia că o privesc din exterior, dintr-un loc neînchipuit de îndepărtat, în afară de timp, în afară de spațiu, în afară de frămîntările și tragedia tuturor fenomenelor. Acest sentiment trăia deosebit de intens în mine în noaptea aceea. Era un alt aspect al visului meu.

Simțeam, ceea ce era și mai rău, absurditatea totală a seninătății mele, și a morții fulgerătoare ce plutea acolo, la nici două mile depărtare. Se auzeau zgomotele uzinei de gaz ; și toate lămpile electrice erau aprinse. M-am oprit lîngă grupul de oameni.

— Aveți vești de pe cîmpie ? zisei eu.

La poartă erau doi bărbați și o femeie.

— Ce ? zise unul dintre bărbați, întorcîndu-se.

— Ce vești aveți de pe cîmpie ? zisei eu.

— Nu vii dintr-acolo ? întrebară oamenii.

— Oamenii care vin de pe cîmpie parcă au înnebunit, zise femeia, pe deasupra porții.

— N-ați auzit despre oamenii din Marte, întrebai eu, despre creaturile acelea din Marte ?

— Mulțam. Am auzit destule. Și toți trei începură să rîdă.

Mă simțeam ridicol, și nervos. Am încercat să le spun ceea ce văzusem, dar n-am reușit. Au început să rîdă din nou de frazele mele întretăiate.

— Veți auzi în curînd mai multe, zisei eu, continuîndu-mi drumul către casă.

Cînd am ajuns în pragul ușii, soția mea tresări, văzîndu-mi figura răvășită. Am intrat în sufragerie, m-am așezat, am băut puțin vin și de îndată ce

mi-am mai revenit puțin, i-am povestit ceea ce văzusem. Cîna, alcătuită din mîncare rece, mă aștepta pe masă, dar a rămas acolo, fără să-i dăm vreo atenție, în tot timpul cît am povestit cele întîmplate.

— Un lucru este sigur — i-am spus soției, pentru a-i îndepărta teama ce i-o inspirasem — ei sînt creaturile cele mai néîndemînatice pe care le-am văzut tîrîndu-se vreodată. Pot să se ascundă în groapă și să ucidă oamenii care se apropie de ei, dar nu pot să iasă afară... Dar cît de îngrozitori sînt !

— Nu te mai gîndi, dragul meu ! zise soția mea, încrețindu-și sprîncenele și luîndu-mi mîna într-a ei.

— Sărmanul Ogilvy ! zisei eu. Cînd te gîndești că zace acolo mort !

Soția mea, cel puțin, nu găsea că întîmplările relatate sînt de necrezut. Cînd am văzut că fața ei devine albă ca varul, m-am oprit brusc.

— S-ar putea să vină și aici — spunea ea mereu.

Am insistat să bea puțin vin și am încercat s-o liniștesc.

— Abia dacă se pot mișca, zisei eu.

Am început să o încurajez, pe ea și pe mine, repetînd tot ceea ce îmi spusese Ogilvy despre imposibilitatea adaptării marțienilor pe Pămînt. Am pus accentul mai ales pe dificultatea provocată de gravitație. Pe suprafața Pămîntului forța gravitației este de trei ori mai mare decît aceea de pe suprafața lui Marte. Un marțian va cîntări, deci, de trei ori mai mult decît pe Marte, cu toate că forța lui musculară va rămîne aceeași. Propriul lui corp va deveni pentru el ca un înveliș de plumb. Aceasta era, într-adevăr, părerea generală. A doua zi dimineața alături *The Times*, cît și *Daily Telegraph*, de exemplu, insistau asupra acestui fapt, și amîndouă treceau cu vederea, cum am făcut și eu, două influențe care modificau, în mod evident, situația.

Atmosfera pămîntului, acum o știm, conține mai mult oxigen sau mult mai puțin argon (oricum am vrea s-o luăm) decît aceea de pe Marte. Influența întăritoare a acestui exces de oxigen asupra mar-

țienilor a făcut indiscutabil mult pentru a contrabalansa greutatea mărită a trupului lor. Și, în al doilea rînd, noi am trecut cu vederea faptul că inteligența cu aplicații deosebite la mecanică pe care o aveau marțienii era în stare să se dispenseze la nevoie de activitatea musculară.

Pe atunci, eu nu țineam seama de aceste lucruri, astfel încît rațiunea mea elimina cu totul șansele invadatorilor. Odată cu vinul și mîncarea, cu încrederea pe care mi-au dat-o mai întîi masa și apoi nevoia de a-mi liniști soția, am devenit pe nesimțite mai curajos și mai calm.

— Au procedat prosteste, zisei eu, ținînd în mînă paharul cu vin. Sînt periculoși pentru că sînt, fără îndoială, înnebuniți de spaimă. Probabil că nu se așteptau să găsească ființe — în nici un caz ființe raționale. În cel mai rău caz, un obuz aruncat în groapă, zisei eu, îi va ucide pe toți.

Surescitarea intensă provocată de aceste întîmplări îmi tulburase, fără îndoială, facultățile perceptive. Îmi amintesc și acum, cu o claritate extraordinară, masa din seara aceea. Figura blindă, dar neliniștită a iubitei mele soții care mă privea pe sub abajurul roz al lămpii, fața de masă albă, tacîmurile de argint și paharele de cristal — deoarece pe vremea aceea chiar și autorii de eseuri filozofice își permiteau cîte un mic lux — vinul purpuriu din pahar, toate îmi apar deslușit, ca într-o fotografie. După sfîrșitul mesei am mai rămas de vorbă, mîncînd nuci și fumînd o țigară, regretînd imprudența lui Ogilvy și deplîngînd lașitatea mioapă a marțienilor.

La fel ar fi putut să privească lucrurile vreun respectabil „dodo”¹ din insula Mauritius, stînd în cuibul lui și discutînd despre sosirea unor mari-nari nemiloși, în căutare de vînat. „Mîine îi vom ucide cu pliscul, draga mea”.

Nu știam că era ultima masă civilizată pe care o luam, înaintea multor zile neobișnuite și teribile.

¹ Pasăre uriașă. Nume științific: *dichis ineptus* (a.r.)

VINERI NOAPTEA

Pentru mine, dintre toate faptele ciudate și uimitoare care s-au petrecut în vinerea aceea, faptul cel mai extraordinar a fost îmbinarea obiceiurilor curente ale ordinii noastre sociale cu primele manifestări ale seriei de evenimente care aveau să răstoarne cu totul această ordine. Dacă vineri seara ai fi trasat, cu compasul, un cerc cu o rază de cinci mîle în jurul gropilor de nisip de la Woking, mă îndoiesc că ai fi găsit dincolo de el o singură ființă omenească ale cărei emoții sau obiceiuri să fie cît de puțin afectate de către acești noi veniți, cu excepția vreunei rude a lui Stent sau rudelor celor trei sau patru cicliști și londonezi care zăceau morți pe cîmpie. Mulți dintre oameni auziseră despre cilindru, desigur, și discutaseră despre el în clipele de răgaz, dar desigur că știrea nu produsese senzația pe care ar fi produs-o un ultimatum adresat Germaniei.

Telegrama sărmanului Henderson, care descria deșurubarea treptată a proiectilului, a fost socotită la Londra, în seara aceea, drept o farsă, iar ziarul respectiv, după ce telegrafiasse pentru a primi o confirmare din partea lui și nu căpătase nici un răspuns — omul era mort — hotărîse să nu tipărească o ediție specială.

Chiar și înăuntrul acestui cerc de cinci mîle, marea majoritate a oamenilor rămăseseră indiferenți. Am arătat, mai înainte, cum au ripostat bărbatii și femeia cărora le vorbisem. În tot districtul, oamenii își luau masa de prînz și de seara; muncitorii, după orele de muncă ale zilei, se ocupau de grădină, copiii erau trimiși la culcare; tinerii îndrăgostiți rătăceau pe străzi, studioșii ședeau aplecați asupra cărților.

Peate că apăruse un zvon pe străzile satului, un nou și dominant subiect de discuție prin cămici, și ici, colo, câte cineva care auzise, sau chiar vreun martor ocular al ultimelor întâmplări, mai provoca puțină agitație, exclamații, oarecare alergătură încoace și încolo; dar, pentru cea mai mare parte a oamenilor, obișnuința zilnică de a munci, de a mânca, de a bea, de a dormi, continua la fel ca întotdeauna — ca și cum pe cer n-ar fi existat nici o planetă Marte. Chiar la gara din Woking, din Horsell sau Chobham, situația era aceeași.

În gara Woking, până la ore tîrzii, trenurile se opreau și își continuau drumul, altele erau trase pe linii laterale, pasagerii coborau și așteptau, și totul își urma cursul obișnuit. Un băiat din oraș, încălcînd monopolul lui Smith, vindea ziare cu știrile după-amiezii. Zgomotul tamponării vagoanelor, șuieratul ascuțit al locomotivelor din gară se amesteca cu strigătele de „oameni din Marte!”. Pe la ora nouă veniră în gară cîțiva oameni agitați, cu vești de necrezut, dar nu pricinuiră o tulburare mai mare decît ar fi făcut-o niște bețivi. Călătorii către Londra priveau prin ferestrele vagonului în întunericul de afară, și vedeau doar rare scînteii care licăreau și dispăreau înspre Horsell, cîte o lumină roșatică sau o șuviță subțire de fum ridicîndu-se spre cer, și se gîndeau că nu se întîmplase nimic deosebit, în afară de vreun incendiu al buruienilor. Abia pe la marginea cîmpiei se putea observa o oarecare tulburare. Acolo, ardeau vreo șase case înspre Woking. Luminile erau aprinse în toate cele trei sate, în casele care dădeau spre cîmp, și oamenii rămaseră treji pînă în zori.

O mulțime de curioși continua să stea neîncetat — oamenii veneau și plecau, dar mulțimea răminea — atît pe podul din Chobham, cît și pe cel din Horsell. Unul sau doi oameni mai temerari au pornit prin întuneric, după cum s-a aflat mai tîrziu, și s-au furișat pînă aproape de marșieni; dar nu

s-au mai întors niciodată, deoarece o rază luminoasă, ca raza reflectoarelor unui vas de război, mătura cîmpia, iar raza arzătoare venea imediat după ea. În rest, suprafața întinsă a cîmpiei era tăcută și pustie, iar cadavrele carbonizate rămaseră acolo, în timpul nopții înstelate, și a doua zi. Mai mulți oameni auziră venind dinspre groapă niște ciocănituri.

Astfel se prezentau lucrurile vineri roaptea. În centru, înfipt ca o săgeată otrăvită în ptelea bătrinei noastre planete, se afla cilindrul. Dar otrava abia începuse să acționeze. În jurul cilindrului se întindea cîmpul tăcut, însă fumegind pe alocuri, presărat cu cîteva forme întunecate, care abia se zăreau, ici și colo, zăcînd în atitudini contursionate. Din loc în loc mai ardea cîte un tufiș sau copac. Mai departe, un cerc de oameni care începuseră să se agite; flăcările încă nu ajunseseră dincolo de acest cerc. În restul lumii, viața își continua cursul ei, cum făcea de nenumărați ani. Febra războiului, care va închide vinele și arterele, care va ucide nervii și va distruge creierii, încă nu-și spusese cuvîntul.

În tot cursul nopții, marșienii ciocăniră și se agitară, neobosiți, fără să doarmă, lucrînd și pregătindu-și mașinile; din cînd în cînd se ridica către cerul înstelat o răbufnire de fum alb-verzui.

Pe la ora unsprezece, o companie de soldați trecu prin Horsell și se desfășură la marginile cîmpiei, pentru a forma un cordon. Mai tîrziu, o a doua companie trecu prin Chobham pentru a se desfășura pe partea de nord a cîmpiei. Mai mulți ofițeri de la barăcile din Inkerman veniseră pe cîmp mai devreme, în cursul dimineții, și se vorbea că unul dintre ei, maiorul Eden, dispăruse. Colonelul care comanda regimentul veni pînă la podul dinspre Chobham și, pe la miezul nopții, începu să strîngă informații de la mulțime. Autoritățile militare își dădeau seama, desigur, de seriozitatea lucrurilor. Pe la ora unsprezece, spuneau ziarele de a doua zi dimineața, porniseră de la Aldershot un escadron de

cavalerie, două de pușcași, și cam patru sute de oameni din regimentul de la Cardigan.

Cîteva secunde după miezul nopții, mulțimea de pe drumul dinspre Chertsey și dinspre Woking văzu o stea. căzînd din văzduh în pădurea de pini dinspre nord-vest. Avea o culoare verzuie, și strălucea ca un fulger de vară. Era cel de al doilea cilindru.

Capitolul IX

LUPTA ÎNCEPE

În amintirea mea ziua de sîmbătă trăiește ca o zi de așteptare. De fapt, a fost o zi de moleșală, caldă, înnorată, și, după cîte mi s-a spus, cu fluctuații rapide ale barometrului. Dormisem puțin, cu toate că soția mea reușise să doarmă, și m-am sculat devreme. M-a dus în grădină, înainte de micul dejun, încordîndu-mi auzul, dar dinspre cîmp nu se auzea decît o ciocîrlie.

Lăptarul veni ca de obicei. Auzindu-i zgomotul căruței, m-am dus pînă la gard, să-l întreb despre ultimele vești. Mi-a spus că în timpul nopții marșienii fuseseră înconjurați de trupe și că se așteptau tunurile. Apoi, ca o notă familiară și liniștitoare, am auzit trenul care se îndrepta spre Woking.

— Nu vor fi uciși, zise lăptarul, dacă aceasta se va putea evita.

Cum vecinul meu intra în grădină, am stat cîtva timp de vorbă cu el, apoi am intrat în casă pentru micul dejun. Era o dimineată dintre cele mai obișnuite. Vecinul meu era de părere că în cursul zilei trupele vor reuși să-i captureze sau să-i distrugă pe marșieni.

— Păcat că este atît de greu să te apropii de ei, zise el. Ar fi interesant să aflăm cum trăiesc ei pe altă planetă; am putea să învățăm cîte ceva.

Veni pînă la gard, întinzîndu-mi o mînă de fragi, căci era un grădinar nu numai pasionat, dar în aceeași măsură și generos. Totodată, îmi vorbi despre incendiul pădurilor de pini de lîngă Byfleet Golf Links.

— Se spune, zise el, că acolo a mai căzut unul dintre Obiectele acelea blestemate, numărul 2. Dar și unul era prea destul! Cei de la asigurări vor avea de plătit, nu glumă, pînă se va restabili ordinea. Vorbind, el rîdea cu aerul celei mai bune dispoziții. Adăugă că pădurile continuau să ardă și îmi arătă un nor de fum. Pămîntul va frige sub picioare zile întregi, din cauza covorului gros al acelor de pini și al ierbii, zise el, apoi, redevenind serios, murmură: Bietul Ogilvy!

După dejun, în loc să lucrez, m-am hotărît să cobor către cîmp. Sub podul de cale ferată, am întâlnit un grup de soldați — cred că erau geniști — oameni cu chipie mici și rotunde, cu tunici roșii, murdare și descheiate, lăsînd să se vadă cămășile albastre, cu pantaloni de culoare închisă și cu ghete care ajungeau pînă la pulpe. Mi-au spus că nimeni nu era lăsat să treacă peste canal și, privind de-a lungul drumului, spre pod, am văzut pe unul dintre oamenii regimentului de la Cardigan stînd acolo de sentinelă. Am stat de vorbă cîtva timp cu soldații; le-am povestit cum îi văzusem cu o seară înainte pe marțieni. Nici unul dintre ei nu-i văzuse și nu aveau decît idei vagi despre ei, așa că m-au asaltat cu întrebări. Mi-au spus că nu știau cine ordonase mișcările de trupe; credeau că se iscase o neînțelegere la Horse Guards. Un genist obișnuit este în general mai bine instruit decît ceilalți soldați, și ei au pornit să aprecieze, cu oarecare competență, condițiile particulare ale unei eventuale lupte. Le-am descris raza arzătoare, și au început să discute între ei.

— Eu cred că trebuie să ne furișăm, adăpostiți, și apoi să sărim pe ei, zise unul.

— Ia mai taci ! zise altul. La ce bun să te mai adăpostești împotriva razei arzătoare ? Ai să te prăjești ! Noi, trebuie să ne apropiem atît cît ne permite terenul, și apoi să săpăm o tranșee.

— Ia mai lasă-mă cu tranșeele tale ! Tu nu vezi decît tranșee ; ar fi trebuit să te naști iepure, Snippy.

— Și chiar n-au gît de loc ? zise un al treilea, pe neașteptate, un om mărunț, brunet și taciturn, care fuma dintr-o pipă.

Mi-am repetat descrierea.

— Caracatițe, zise el, asta cred eu că sînt. Se spune că pescuiesc oameni... De data asta ne vom lupta cu peștii !

— Nu este nici o crimă să ucizi asemenea animale, zise cel care vorbise primul.

— De ce să nu bombardăm imediat creaturile astea blestемate și să terminăm cu ele ? zise omulețul brunet. Nu putem ști ce sînt în stare să facă.

— Unde sînt obuzele tale ? zise cel care vorbise primul. Nu mai este vreme de pierdut. Trebuie să ne năpustim asupra lor, asta e părerea mea, și cit mai curînd.

Cam acestea erau discuțiile lor. I-am părăsit, după cîteva clipe, și m-am dus la gară, să cumpăr toate ziarele de dimineață pe care le puteam găsi.

Dar nu voi plictisi cititorul cu o descriere a acelei dimineți, și a după-amiezei și mai lungi. Nu am reușit să arunc o privire asupra cîmpului, deoarece pînă și turnurile bisericilor din Horsell și Chobham erau în mîinile autorităților militare. Soldații cărorora m-am adresat nu știau nimic ; ofițerii erau enigmatice și preocupați. I-am găsit pe oamenii din oraș în deplină siguranță, din cauza prezenței militarilor, și am auzit pentru prima dată de la Marshall, tutungiul, că fiul lui era printre morții de pe cîmp. Soldații i-au obligat pe oamenii de la margi-

nea satului Horsell să-și încuie și să-și părăsească locuințele.

M-am întors cam pe la ora două, pentru masa de prinz, foarte obosit, deoarece, după cum am mai spus; ziua era extrem de călduroasă și înăbușitoare; ca să mă răcoresc, am făcut după-amiază o baie rece. Pe la patru și jumătate m-am dus la gară să cumpăr un ziar de seară, căci ziarele de dimineață nu dăduseră decît o descriere foarte inexactă a morții lui Stent, Henderson, Ogilvy și a celorlalți. Dar am găsit prea puține date pe care nu le știam. Martienii nu se arătau de loc. Păreau ocupați acolo, în groapa lor, de unde se auzeau ciocănituri și ieșeau dîre de fum. Probabil că se pregăteau de luptă. „S-a încercat din nou să li se semnalizeze, dar fără succes“, era formula stereotipă a ziarelor. Un genist mi-a spus că aceste încercări au fost făcute de un om, adăpostit într-un șanț, cu o flamură așezată în vârful unei prăjini lungi. Martienii au acordat acestor avansuri tot atîta atenție cîtă am acorda noi mugetelor unei vaci.

Trebuie să mărturisesc că văzînd armata, pregătirile de luptă, mă simțeam din ce în ce mai curajos. Imaginația mea, devenind războinică, îi zdrobi pe invadatori în diferite chipuri; îmi reveniseră visele de bătălii și de eroism ale copilăriei. În momentul acela credeam că lupta este inegală. Martienii păreau extrem de neputincioși în groapa acestor a lor.

Pe la ora trei, se auziră lovituri de tun, la intervale regulate, dinspre Chertsey sau Addlestone. Am aflat că pădurile aprinse de pini, în care căzuse cel de al doilea cilindru, erau bombardate, în speranța, că Obiectul va putea fi distrus înainte de a se deschide. Totuși, abia pe la ora cinci un tun de cimp fu adus la Chobham, pentru a fi folosit împotriva primului grup de martieni.

Pe la ora șase seara, în timp ce luam ceaiul împreună cu soția mea, pe verandă, discutînd cu

aprindere despre bătaia care ne amenința, am auzit un bubuit înăbușit venind de pe câmp, și, imediat după el, o izbucnire de foc. La scurt timp se auzi, foarte aproape de noi, un trosnet puternic, prelung, care zgudui pământul; repezindu-mă afară pe pajiște, am văzut virfurile copacilor de de lângă Oriental College izbucnind în flăcări roșii și fum, și turnul bisericeții de alături prăbușindu-se în ruine. Turla unei clădiri de alături dispăruse, iar acoperișul colegiului arăta ca după bombardamentul cu un tun de o sută de tone. Unul dintre hornurile casei noastre plesni, ca atins de o schijă, se sparse, și o bucată din el căzînd peste țigle imprăștie o grămadă de sfărîmături roșii pe stratul de flori de lângă fereastră odăii mele de lucru.

Am rămas, soția mea și cu mine, uluiți. Apoi, mi-am dat seama că toată creasta dealului Maybury putea să fie acum atinsă de raza arzătoare a marțienilor, deoarece Oriental College fusese înlăturat din cale.

Am apucat-o atunci pe soția mea de braț și, fără nici o explicație, am tîrît-o după mine afară, pe drum. Apoi am scos-o și pe servitoare, spunîndu-i că mă voi duce eu sus să-i aduc lada pe care o cerea cu insistență.

— Nu mai putem să rămînem aici, i-am spus; și, în timp ce vorbeam, focul reîncepu, pentru o clipă, pe câmp.

— Dar unde ne vom duce? zise soția mea, îngrozită.

Mă gîndeam, năucit. Apoi mi-am amintit de verii ei din Leatherhead.

— La Leatherhead! am strigat, peste zgomotul care se auzea din nou.

Ea își întoarse privirile în josul dealului. Oamenii ieșeau, nedumeriți, din casele lor.

— Cum vom ajunge la Leatherhead? zise ea.

La poalele dealului, niște ostași treceau călare pe sub podul de cale ferată; trei intrară, în galop, prin porțile deschise de la Oriental College; alți

doi descălecară, și începură să alerge din casă în casă. Soarele, strălucind prin fumul care se ridica din vârful copacilor, părea sîngeriu, și arunca o lumină sinistă și neobișnuită peste toate lucrurile.

— Stai aici, zisei eu ; aici ești în siguranță ; și am pornit în grabă spre Spotted Dog, deoarece știam că hangiuul avea un cal și un docar. Alergam, dîndu-mi prea bine seama că într-o clipă toată lumea de pe această parte a dealului se va pune în mișcare. L-am găsit pe hangiu la tejghea, cu totul neștiutor de ceea ce se petrecea dincolo de hanul lui. Un om, stînd cu spatele la mine, vorbea cu el.

— Trebuie să-mi dați o liră, zise hangiuul, și nu am pe nimeni care să conducă docarul.

— Îți dau două lire, zisei eu, peste umărul străinului.

— De ce ?

— Și ți-l aduc înapoi către miezul nopții !

— Doamne ! zise hangiuul ; dar ce-i graba asta ? Este o afacere pe cîrste pentru mine. Două lire și mi-l aduci înapoi ? Dar ce s-a întîmplat ?

I-am explicat în grabă că trebuia să-mi părăsesc casa, și am obținut astfel docarul. În clipa aceea, nu mi se părea atît de urgent ca hangiuul să-și părăsească și el casa. Am avut grijă să obțin docarul imediat, am dus calul de căpăstru de-a lungul drumului și, lăsîndu-l în grija soției mele și a servitoarei, m-am reposedat în casă și am împachetat cîteva lucruri de valoare, argintăria și altele. În acest timp, fagii de lîngă casă ardeau, iar din gardurile de pe drum se ridicau limbi roșii de flăcări. În timp ce eram ocupat cu aceste treburi, apărură în goana unuia dintre ostașii care descălecase. El umbla din casă în casă, prevenind pe oameni să plece. Tocmai trecea, cînd am ieșit pe ușa din față, cărîndu-mi comorile înfășurate într-o față de masă. Am strigat după el :

— Ce noutăți ?

Se întoarse, cu ochii holbați, îngînă ceva „că au ieșit cu un fel de capac de oală”, și continuă să alerge spre poarta casei din vîrfîl dealului. Un vîrtej neașteptat de fum negru, trecînd de-a curmezișul drumului, îl ascunse pentru o clipă vederii. Am alergat la poarta vecinului, am bătut, și am descoperit ceea ce știam de altfel de mai înainte, anume că plecase împreună cu soția lui la Londra și își încuiaseră casa. Am intrat din nou la mine acasă, după cum promisesem, să aduc lada servitoarei; i-am tîrît-o afară, i-am așezat-o alături, la spatele docarului, apoi am apucat hăturile și m-am urcat alături de soția mea, în față. După o clipă, ieșisem din goana fumului și zgomotului și coboram panta opusă a dealului Maybury, către Old Woking.

În fața noastră se întindea o priveliște liniștită și însorită, cu holde de grîu de fiecare parte a drumului: firma hanului Maybury se legăna ușor. În fața mea era trăsura medicului. Ajuns la poalele dealului, mi-am întors capul să privesc la panta pe care o părăseam. În aerul liniștit se ridicau nori groși de fum negru, întrerupți de limbi roșii de foc, aruncînd umbre negre pe vîrfurile copacilor înverziți. Fumul se și întinsese departe, spre răsărit și apus, spre pădurile de pini de la Byfleet de la răsărit, și spre satul Woking, de la apus. Drumul era presărat de oameni care alergau către noi. Foarte slab, dar foarte deslușit se auzeau acum, prin aerul liniștit și fierbinte, bubuitul unui tun, care apoi încetă, și pocniturile intermitente ale puștilor. Probabil că marșienii incendiau tot ceea ce ședea în calea razei lor arzătoare.

Cum nu sînt un vizitiu încercat, am fost silit să-mi îndrept imediat atenția asupra calului. Cînd m-am întors din nou să privesc, fumul negru se ascunsese după cel de al doilea deal. Am îndemnat calul cu biciul, apoi i-am dat frîul liber, pînă cînd am lăsat Woking și Send între noi și răfuirea aceea violentă. Între Woking și Send am ajuns din urmă și am întrecut trăsura medicului.

ÎN FURTUNA

Leatherhead se află cam la douăsprezece mile depărtare de Maybury Hill. În aer plutea mirosul de fin, deasupra pășunilor bogate de dincolo de Pyrford, și, de fiecare parte a drumului, gardurile vii erau împodobite, vesel, cu o mulțime de măceși. Tirul masiv care izbucnise în timp ce coboram dealul Maybury încetase tot atât de brusc precum începuse, lăsînd seara liniștită și plină de pace. Am ajuns fără nici o piedică la Leatherhead, pe la ora nouă și calul s-a odihnit o oră, în timp ce am luat cina împreună cu verii mei, lăsîndu-le-o pe soția mea în grijă.

În tot timpul călătoriei, soția mea fusese neobișnuit de tăcută, și părea copleșită de prevestiri rele. I-am vorbit, încercînd s-o liniștesc, arătîndu-i că marțienii erau legați de acea groapă prin greutatea lor excesivă, și că, în cel mai rău caz, nu puteau decît să se tîrască puțin afară din ea; dar ea îmi răspundea numai în monosilabe. Dacă n-ar fi fost promisiunea pe care i-o făcusem hangiului, cred că m-ar fi rugat să rămîn peste noapte în Leatherhead. O, de aș fi rămas! Cînd ne-am despărțit, fața ei — îmi amintesc bine — era extrem de albă.

În ceea ce mă privește, trăisem toată ziua într-o euforie febrilă. Îmi pătrunsese în sînge ceva foarte asemănător cu febra războinică care cuprinde uneori o comunitate civilizată și, în sinea mea, nu eram prea supărat că trebuia să mă întorc în noaptea aceea la Maybury. Îmi era chiar teamă că împușcăturile pe care le auzisem ar fi putut însemna exterminarea invadatorilor din Marte. Pot să-mi exprim mai bine starea de spirit, spunînd că doream să fiu de față la moartea lor.

Cînd am pornit la drum, ceasul arăta aproape unsprezece. Noaptea era neobișnuit de întunecoasă; pentru mine, care ieșeam din casa luminată a verilor mei, părea cu adevărat neagră și tot atît de fierbinte și înăbușitoare ca și ziua care trecuse. Norii zburau în goană pe cer, cu toate că nici o adiere nu mișca arbuștii din jur. Servitorul verilor mei aprinsese amîndouă felinarele. Din fericire, cunoșteam foarte bine drumul. Soția mea rămase în lumina din pragul ușii și mă privi pînă cînd m-am suit în docar. Apoi se întoarse brusc și intră în casă, lăsîndu-i pe verii mei să-mi ureze drum bun.

M-am simțit puțin cam deprimat, la început, fiind mîlîpsit de temerile soției mele, dar în scurt timp gîndurile mi s-au oprit din nou asupra martienilor. În clipa aceea, nu știam absolut nimic despre evoluția luptei din timpul serii. Nu cunoșteam nici măcar împrejurările care precipitaseră conflictul. În timp ce treceam prin Ockham (acesta era drumul pe care mă întorceam, nu prin Send Old Woking), am văzut, de-a lungul orizontului, spre apus, o lumină singerie, care, în timp ce mă apropiam, se ridica încet pe cer. Norii mișcători ai furtunii care se apropia se amestecau acolo cu mase de fum negru și roșu.

Strada Ripley era pustie și, în afară de cîteva ferestre luminate, satul nu arăta nici un semn de viață; abia am reușit să evit un accident, la cotitura drumului spre Pyrford, unde un grup de oameni ședea cu spatele la mine. Nu mi-au spus nimic, cînd am trecut pe lingă ei. Nu știu dacă ei aveau cunoștință de cele întîmplate dincolo de deal, și nu știu nici dacă locuințele tăcute pe lingă care treceam în drumul meu dormeau în pace, sau erau părăsîte, pustii, sau erau bîntuite de teroarea nopții.

De la Ripley pînă la Pyrford nu am putut să mai văd lumina roșie, deoarece am trecut prin valea Wey. Cînd am urcat micul deal de după biserica din Pyrford, lumina mi-a apărut din nou, iar copacii din jurul meu fremătau la primele semne ale fur-

tunii care se apropia. Atunci am auzit bătînd miezul nopții la biserica din Pyrford, pe care o lăsasem în urmă, apoi mi-a apărut silueta dealului Maybury, cu virful copacilor și ale acoperișurilor profilindu-se negre și precise pe cerul înroșit.

Chiar în timp ce priveam la aceste contururi, o flacără verzuie, sinistră, lumină în jurul meu drumul, lăsînd să se vadă pădurile îndepărtate dinspre Addlestone. Am simțit hăturile smucindu-se. Norii grăbiți fură parcă sfișiati de o fișie verde de foc, care le ilumina învolburarea cîzînd apoi pe cîmp, în stînga mea. Era cea de a treia stea căzătoare!

După o clipă, izbucni un violet orbitor, prin contrast, și se aprinse primul fulger al furtunii care se apropia; tunetul izbucni deasupra capului meu ca o rachetă. Calul, luînd zăbala între dinți, o porni în goană.

Am pornit pe panta ușoară care coboară pînă la poalele dealului Maybury. Fulgerele, o dată pornite, continuă într-o succesiune rapidă, cum nu mai văzusem niciodată. Bubuiturile succesive ale tunetelor, cu acompaniament de trosnituri ciudate, păreau mai curînd zgomotele unei gigantice mașini electrice, decît ecourile unor tunete obișnuite. Izbucnirile de lumină erau orbitoare și mă năuceau, iar o grindină mărunță îmi biciuia obrajii, în timp ce coboram panta.

La început, n-am privit nimic altceva decît drumul din fața mea, dar apoi, deodată, atenția mi-a fost atrasă de o formă care se mișca cu repeziciune, în jos, pe coasta opusă a dealului Maybury. Am cîștat, mai întîi, că este acoperișul ud al unei case, dar un fulger, venind imediat după un altul, îmi ajută să văd că forma avea o mișcare rapidă de rotație. Probabil că era o iluzie optică — o clipă de întineric care te năucea, apoi, într-un fulger ca lumina zilei, clădirea roșie a Orfelinatlui, lingă virful dealului, creștele verzi ale pinilor, și acest obiect necunoscut, ivindu-se clar, precis, strălucitor.

Ce mi-a fost dat să văd ! Cum aş putea să-l descriu ? Un tripod monstruos, mai înalt decât o casă cu mai multe etaje, păsea peste pinii tineri, strivindu-i în drum ; o maşină mişcătoare, de metal lucitor, înaintînd peste tufişuri ; din corpul ei atîrnau cabluri articulate, de oţel, şi zăngănitul asurzitor se amesteca cu zgomotul tunetelor. Un fulger, şi maşina îmi apăru limpede, păşind cu două picioare deodată, pentru a dispărea şi a reapărea din nou aproape imediat, la o sută de metri mai aproape, o dată cu fulgerul următor. Vă puteţi închipui un taburet cu trei picioare care se apleca şi păsea zgomotos pe suprafaţa pămîntului ? Era impresia pe care am avut-o atunci, în lumina fulgerelor. Dar, în locul unui taburet, închipuiţi-vă un uriaş trup mecanic, aşezat pe trei picioare.

Apoi, deodată, pinii pădurii din faţa mea fură daţi deoparte şi de alta, ca nişte trestii subţiri printre care şi-ar deschide drumul un om ; fură smulşi şi culcaţi la pămînt, şi apăru un al doilea tripod uriaş, năpustindu-se, după cum mi se părea, de-a dreptul către mine. Iar eu goneam, în galopul calului, drept către el ! La vederea celui de al doilea monstru, mi-am pierdut capul de-a binelea ; fără să mă opresc, pentru a mai privi, am smucit cu putere hăţurile ca să întorc calul spre dreapta şi în clipa următoare docarul s-a rostogolit peste cal ; hulubele s-au sfărîmat cu zgomot, iar eu am fost aruncat într-o parte, căzînd într-o băltoacă.

M-am ridicat aproape imediat şi m-am ghemuit, cu picioarele încă în apă, sub un boschet de grozamă. Calul zăcea nemişcat (îşi frînsese gîtul, bietul animal !) şi la lumina fulgerelor vedeam masa neagră a docarului răsturnat şi conturul unei roţi care se mai învîrtea încet. În clipa următoare, uriaşa maşină trecu pe lîngă mine şi urcă dealul către Pyrford.

Văzut de aproape, colosul avea o înfăţişare extrem de stranie, căci nu era un simplu mecanism insen-

sibil, înaintînd pe drum. Și totuși, era o mașină, cu un zăngănit metalic și răsunător, și avînd niște tentacule lungi, flexibile și lucitoare (una dintre ele ținea un pin tinăr), care se legănau, zgomotoase, în jurul acestui trup bizar. În timp ce pășea, mașina își alegea drumul, iar scufia de bronz așezată deasupra ei se mișca încôace și încolo, ca un cap care privește de jur împrejur. În spatele corpului principal se afla o cutie imensă de metal alb, ca un uriaș coș pescăresc : cînd monstrul trecu pe lângă mine, din încheieturile membrelor răbufnea un fum verde. Într-o clipă, tripodul se îndepărtă.

Atît am văzut, atunci foarte vag, sub scurtele țîșniri ale fulgerelor, în succesiunea de lumină orbitoare și întuneric profund.

Trecînd pe lângă mine, colosul scoase un urlet puternic, asurzitor, care acoperi tunetul : „Aluu ! aluu !”, și în clipa următoare îl ajunsese din urmă pe tovarășul lui, la o jumătate de milă depărtare ; apoi se aplecară amîndoi asupra unui obiect care se afla pe cîmpie. Sînt sigur că obiectul era cel de al treilea din cei zece cilindri trimiși de marțieni pe pămînt.

Am rămas cîteva minute în ploaie și întuneric, privind, prin lumina intermitentă, la aceste ființe monstruoase de metal care se mișcau în depărtare, pe deasupra arbuștilor. Începuse să cadă o grindină măruntă și, după cum se întetea sau se rărea, formele lor apăreau cînd încețoșate, cînd mai lămurite. Din cînd în cînd, fulgerele se opreau și noaptea le înghițea cu totul.

Eram leocă de ploaie și de apa din băltoacă în care intrasem. A trecut cîtva timp pînă cînd, risipindu-mi-se uluiala, am putut să mă ridic pe un loc mai înalt și mai uscat și să mă gîndesc la primejdia iminentă.

Nu departe de mine se afla o colibă mică de lemn, cu o singură încăpere, înconjurată de cîteva stra-

turi cu cartofi. Am reușit, în cele din urmă, să mă ridic în picioare ; aplecat din șale și folosind fiecare adăpost m-am apropiat în goană de colibă. Am bătut în ușă, dar n-am izbutit să mă fac auzit de cei dinăuntru (dacă înăuntru era cineva), astfel că după cîtva timp am renunțat și, strecurîndu-mă cea mai mare parte a drumului printr-un șanț, am reușit să trec neobservat de aceste mașini monstruoase, pînă la pădurea de pini dinspre Maybury.

Mi-am continuat drumul la adăpostul pădurii, ud și tremurînd de frig, către propria mea casă. Orbecăiam printre copaci încercînd să ghicesc cărarea. Pădurea era învăluită în beznă, căci fulgerele deveniseră mai rare, iar grindina, care se revărsa într-un adevărat torent, cădea în coloane prin golurile frunzișului bogat.

Dacă mi-aș fi dat bine seama de semnificația celor văzute, ar fi trebuit să încerc imediat să-mi găsesc drumul spre Street Chobham, înapoiindu-mă astfel la soția mea, în Leatherhead. Dar m-au împiedicat, în noaptea aceea, atît straniile împrejurări, cît și deplorabila mea stare fizică ; eram zdrobit, obosit, ud pînă la piele, asurzit și orbit de furtună.

În minte îmi plutea, neclară, ideea de a mă întoarce la mine acasă, și aceasta era un motiv suficient pentru a mă hotărî. M-am poticnit printre copaci, am căzut într-un șanț, mi-am zdrobit genunchii de o scîndură, și în cele din urmă am ieșit, bălăcindu-mă, pe drumul care coboară de la College Arms. Spun bălăcindu-mă, deoarece apa se scurgea, împreună cu nisipul, pe coasta dealului, într-un șuvoi noroios. În întuneric, un om se ciocni de mine, gata să mă trîntească pe spate.

Omul scoase un strigăt de spaimă, sări într-o parte și o luă la goană, mai înainte de a-mi fi venit în fire ca să-i vorbesc. Furtuna era atît de violentă în acel loc, încît cu mare greutate am reușit să urc dealul. M-am tras lîngă gardul din stînga și, ținîndu-mă de el, am putut să-mi continui drumul.

Aproape de vînf, am călcat pe ceva moale și, la lumina unui fulger, am văzut lîngă picioarele mele o grămadă de haine negre și o pereche de ghetе. Lumina fulgerului dispăru înainte de a putea desluși mai bine poziția în care zăcea necunoscutul. Am rămas locului, așteptînd fulgerul următor. Cînd lumina țîșni din nou, am văzut că era un om robust, îmbrăcat simplu, dar nu zdrențuros; capul îi era adus sub trup, și omul zăcea ghemuit lîngă gard, ca și cum ar fi fost aruncat acolo cu violență.

Stăpînindu-mi repulsia firească a omului care nu mai atinsese niciodată un cadavru, m-am aplecat și l-am întors cu fața în sus, ca să văd dacă îi mai bătea inima. Era mort de-a binelea. Se pare că își frînsese grumazul. Cînd fulgerul luminează pentru a treia oară, i-am văzut chipul. Am sărit în picioare. Era hangiul de la Spotted Dog, al cărui docar îl închiriasem.

Am pășit cu băgare de seamă peste el, și mi-am continuat drumul către vîrfurile dealului. Am lăsat în urmă postul de poliție și College Arms, îndreptîndu-mă spre casa mea. Nu se mai vedea nimic arzînd pe coasta dealului, cu toate că de pe cîmp continua să se vadă o lumină roșie și un vîrtej roșcat de fum, ridicîndu-se în bătaia grindinei. Atît cît puteam să văd la lumina fulgerelor, casele din jurul meu erau în cea mai mare parte neatînse. Lîngă College Arms, în mijlocul drumului, zăcea un morman întunecat.

Mai jos, către podul Maybury, se auzeau glasuri și zgomot de pași, dar n-am avut curajul să strig sau să mă îndrept într-acolo. Am descuiat ușa, am intrat, am închis ușa în urma mea, încuind-o cu cheia, m-am îndreptat, clătînîndu-mă, spre scară și m-am așezat jos. Nu vedeam în fața ochilor decît monștrii metalici, umblînd de colo-colo, și cadavrul zdrobit de lîngă gard.

M-am ghemuit la picioarele scării, cu spatele rezemat de perete, dîrdîind violent.

Am spus mai înainte că furtuna emoțiilor mele are darul să înceteze de la sine. După cîtva timp, mi-am dat seama că eram înghețat și ud, și că pe covorul scării se formaseră în jurul meu mici băltoace de apă. M-am ridicat, aproape mecanic, m-am dus în sufragerie și am băut puțin whisky, apoi m-am gîndit să-mi schimb hainele.

După ce m-am schimbat, am urcat în camera mea de lucru, fără să pot spune în ce scop o făceam. Fereastra camerei mele dă, pe deasupra copacilor și a căii ferate, spre cîmpul din Horsell. În graba plecării noastre, rămăsese deschisă. Coridorul era întunecat și, prin contrast cu imaginea din cadrul ferestrei, întreaga încăpere părea stăpînită de un întuneric de nepătruns. M-am oprit brusc în prag.

Furtuna trecuse. Turnurile lui Oriental College dispăruseră, ca și pinii din jur și departe; se vedea cîmpul din jurul gropilor de nisip luminat de o strălucire roșie și vie. În această lumină, se mișcau neîncetat, incoace și încolo, niște forme enorme și negre, groțesti și stranii.

Era ca și cum întreaga regiune din direcția aceea fusese într-adevăr cuprinsă de flăcări — o coastă întinsă de deal, presărată cu mici limbi de foc agităndu-se și răsucindu-se sub rafalele furtunii care începea să se potolească, și aruncînd reflexe roșii pe norii călători de deasupra. Din cînd în cînd, cîte o trîmbă de fum, de la vreun incendiu mai apropiat, trecea prin fața ferestrei mele, ascunzînd formele marțienilor. Nu puteam să văd ce anume făceau, nici să le deslușesc prea bine formele, și nici să recunosc obiectele negre care îi preocupau. Nu puteam să văd nici focul din apropiere, cu toate că reflexele lui dansau pe peretele și

pe tavanul camerei mele. În aer plutea, rășinos și pătrunzător, un miros de ars.

Am închis fără zgomot ușa și m-am furișat către fereastră. Pe măsură ce mă apropiam de ea, perspectiva se deschidea pînă a cuprins, într-o parte, casele din jurul gării Woking, și de cealaltă parte, pădurile de pin, carbonizate și înnegrite, din Byfleet. La poalele dealului se vedea o lumină, pe calea ferată, aproape de pod, și multe dintre casele așezate de-a lungul drumului spre Maybury și pe străzile de lîngă gară erau niște ruine în flăcări. La început, lumina de pe calea ferată m-a nedumerit: era puternică, lîngă un morman întunecat avînd, spre dreapta, un șir de dreptunghiuri galbene. Apoi am recunoscut un tren sfărîmat, cu partea din față distrusă, incendiată, și cu ultimele vagoane încă pe șine.

Între aceste trei centre principale de lumină, casele, trenul și regiunea incendiată dinspre Chobham, se întindeau spații neregulate de întuneric, întrerupte ici și colo de fișii de pămînt care ardeau înăbușit, fumegînd. Întinderea neagră, presărată cu flăcări, forma un spectacol dintre cele mai ciudate. Îmi amintea, mai mult decît orice, priveliștea fabricilor de ceramică în timpul nopții. La început, n-am putut să deslușesc nici un om, cu toate că îmi încordam privirea să descopăr vreunul. Mai tîrziu, am văzut, în lumina gării din Woking, cîteva forme negre care alergau, una în urma alteia, de-a lungul liniei.

Acest haos de flăcări era, deci, micul univers unde trăisem în siguranță ani de zile! Încă nu știam ce se întîmplase în ultimele șapte ore; și nici nu cunoșteam, cu toate că începusem să bănuiesc, legătura dintre coloșii mecanici și făpturile greoaie, leneșe, pe care le văzusem prelingîndu-se din cilindru. Cu un ciudat sentiment de curiozitate impersonală, mi-am întors fotoliul spre fereastră și m-am așezat, privind către regiunea întunecată, și mai ales către cele trei forme negre și gigantice care se agitau încoace și încolo, în lumina din jurul gropilor de nisip.

Păreau că desfășoară o activitate intensă. Am început să mă întreb ce puteau să fie acești coloși. Erau oare niște mecanisme dotate cu rațiune? Știam că faptul este cu neputință. Sau în fiecare mașină se afla cîte un marțian, care o conducea, o dirija, o folosea, la fel cum creierul unui om conduce mișcările trupului? Am început să le compar cu mașinile construite de oameni, să mă întreb, pentru prima oară în viața mea, ce impresie poate să producă un cuirasat sau o mașină cu aburi unui animal inferior inteligent.

Furtuna limpezise cerul și pe deasupra fumului care se ridica din pămîntul incendiat se zărea Marte. ca un mic punct tot mai palid, îndreptîndu-se către apus. Un soldat pătrunse în grădina mea. Am auzit un zgomot ușor și, trezindu-mă din letargia care mă cuprinsese, am privit în jos și am văzut o formă nedeslușită cățărîndu-se pe gard. La vederea unei ființe omeneste, toropeala mi-a dispărut, și m-am aplecat nerăbdător pe fereastră.

— Pssst! l-am chemat, în șoaptă.

Omul se opri călare pe gard, șovăind. Apoi trecu peste gard și veni de-a curmezișul peluzei, pînă la colțul casei. Mergea aplecat, călcînd ușor.

— Cine-i acolo? zise el, tot în șoaptă, privind în sus, de sub fereastră.

— Unde te duci? l-am întrebat.

— Dumnezeu: știe...

— Vrei să te ascunzi?

— Chiar așa.

— Vino înăuntru!

Am coborît, i-am descuiat ușa, l-am lăsat să intre, și am încuiat din nou ușa. Nu puteam să-i văd fața. Era cu capul gol și cu tunica descheiată.

— Doamne sfinte! zise el, în timp ce îl conduceam înăuntru.

— Ce s-a întîmplat? întrebai eu.

— Dar ce nu s-a întîmplat? Am putut să văd, prin întuneric, cum face un gest de disperare. Ne-au măturat... pur și simplu ne-au măturat, repeta el într-una.

Mă urmă, aproape mecanic, în sufragerie.

— Bea puțin whisky, i-am zis, turnându-i o porție bună.

El o bău. Apoi, deodată, se așază la masă, își puse capul pe brațe și începu să suspine și să plîngă ca un copil, într-un acces de deznădejde, în timp ce eu, cu o ciudată uitare a propriei deznădejdi de mai înainte, ședeam lângă el, uimit.

A trecut mult timp pînă cînd și-a potolit nervii și a putut să-mi răspundă la întrebări, și chiar și atunci mi-a vorbit confuz și întretăiat. El comanda o piesă de artilerie și nu intrase în acțiune decît pe la ora șapte. În clipa aceea, incendiul continua pe cîmp și primul grup de marțieni se furișa încet spre cel de al doilea cilindru, la adăpostul unei paveze de metal.

Mai tîrziu, această pavază se ridică pe trei picioare, devenind prima dintre mașinile de luptă pe care le văzusem. Tunul pe care îl comanda fusese pus în poziție de tragere lângă Horsell, pentru a domina gropile de nisip, și sosirea lui avusese darul de a precipita acțiunea. În timp ce tunarii așezau tunul, calul i se împiedică și căzu, aruncîndu-l într-o depresiune a terenului. În aceeași clipă, în spatele lui, tunul explodă, muniția sări în aer, totul fu cuprins de flăcări, jur împrejur, și se trezi zăcînd sub un morman de cadavre carbonizate, oameni și cai.

— Am rămas nemișcat, zise el, înspăimîntat și zăpăcit, strivit sub pieptul unui cal. Am fost măturați! Și ce duhoare... Dumnezeu! Ca de carne arsă! Mă rănisem la spate, căzînd de pe cal, și a trebuit să zac acolo pînă mi-am revenit. Cu o clipă mai înainte eram ca la paradă... și apoi trosc, buf! Măturați! repetă el.

Rămăsese ascuns mult timp sub leșul calului, aruncînd pe furiș cîte o privire de-a curmezișul cîmpului. Oamenii din regimentul Cardigan încercaseră un atac, în dezordine, împotriva gropii, dar au fost pur și simplu desființați. Apoi monstrul se ridicase în picioare și începuse să se plimbe în voie, încoace

și încolo, de-a curmezișul cîmpului, printre puținii fugari, întorcîndu-și în toate părțile acoperișul în formă de cap, exact cum ar face un om acoperit cu c giugă. Ținea, cu un fel de braț, o cutie complicată de metal, învăluită în scînteii verzi, și dintr-o pînie a acesteia țîșnea raza arzătoare.

În cîteva clipe, pe cîmp nu se mai afla, după cît putuse să vadă soldatul, nici o ființă vie, și ardeau toate tufișurile și copacii care nu se transformaseră mai dinainte în schelete carbonizate. Cavaleriștii se aflau pe drum, dincolo de curbura terenului, și ei n-a putut să vadă ce li se întîmplase. A auzit puștile pocnind cîtva timp, pînă se liniștiră. La început, colosul cruță gara din Woking și grupul de case din jurul ei; apoi, într-o clipă, raza arzătoare fu îndreptată asupra lor și orașul deveni un morman de ruine în flăcări. Atunci monstrul stinse raza arzătoare și, întorcînd spatele artileristului, se îndreptă către pădurile fumegînde de pini, care adăposteau cel de al treilea cilindru. În timpul acesta din groapă se ridică un alt colos strălucitor.

Cel de al doilea monstru porni pe urmele primului, și atunci artileristul începu să se furișeze cu multă grijă prin cenușa fierbinte a buruienilor, către Horsell. El reuși să ajungă nevătămat în șanțul de lîngă șosea, pe unde a fugit pînă la Woking. Din acest punct, povestirea lui se transformă într-o serie de exclamații. Ajunsesese într-un loc de netrecut. Se pare că acolo puțini oameni mai erau în viață, cei mai mulți înnebuniți și acoperiți de arsuri. Un incendiu îl întoarse din drum, și omul se ascunse printre grămezile de ziduri dărîmate și arse, în timp ce unul dintre uriașii marțienilor trecea pe acolo. Îl văzu urmărind un om, ridicîndu-l cu una din tentaculele lui de oțel, și izbindu-i capul de trunchiul unui pin. În cele din urmă, după căderea nopții, artileristul o luă la goană și ajunse pînă la calea ferată.

De atunci, el se strecurase înainte, către Maybury, în speranța că, îndreptîndu-se spre Londra, va scăpa de primejdie. Oamenii se ascundeau în șanțuri și

în pavințe, și mulți dintre supraviețuitori fugiseră spre satul Woking și spre Send. Era chinuit de sete, pînă cînd a găsit lingă podul de cale ferată o conductă spartă, din care apa țîșnea pe drum ca dintr-un izvor.

Aceasta este povestirea pe care i-am smuls-o, frază cu frază. Povestindu-mi, și încercînd să mă facă să văd ceea ce văzuse el, omul se mai liniștise. Îmi spusese încă la începutul povestirii că nu mincase nimic de la prinz și, găsind în cămară niște friptură de oaie și niște pline, le-am adus în odaie. N-am aprins nici o lampă, de teamă să nu atragem atenția marțienilor, și trebuia să pipăim de fiecare dată cu mîinile pentru a nimeri plinele sau carnea. În timp ce vorbea, lucrurile din jurul nostru începuseră să se deslușească prin întuneric, iar tufișurile călcate în picioare și trandafirii ruși, de dincolo de fereastră, căpătau contururi distincte. Părea că prin grădină trecuse un grup de oameni sau de animale. Am început să disting chipul omului, înnegrit și răvășit, și fără îndoială că și eu arătam la fel.

După ce am isprăvit de mîncat, am urcat încet pînă în odaia mea de lucru, am privit din nou prin fereastra deschisă. Valea se transformase, într-o singură noapte, într-o întindere de cenușă. Incendiile se potoliseră. Pe unde bîntuiseră flăcările se ridicau acum șuvițe de fum; nenumărate ruine ale caselor sfărîmate și devastate, copacii doborîți și înnegriți, tot ceea ce noaptea ascunsese privirii, se deslușeau în lumina nemiloasă a zorilor, ca o pustietate îngrozitoare. Și totuși, ici și colo, cîte un obiect avusese norocul să scape — un semnal alb de la calea ferată, o seră albă și proaspătă, printre dărîmături. Niciodată, în istoria războaielor, distrugerea nu fusese atît de totală, fără nici o alegere. Trei dintre giganții metalici ședeau în jurul gropii, scînteietori în lumina tot mai puternică a răsăritului, rotindu-și capetele, ca și cum ar fi supravegheat pustiirea pe care o săvîrșiseră.

Mi s-a părut că groapa fusese lărgită, și, din când în când, din ea răbufneau vaporii de un verde viu, în lumina crescîndă a zorilor, răbufneau, se răsuceau și se destrămau, dispărînd.

Ceva mai departe, se înălțau coroanele de foc dinspre Chobham. În lumina primelor raze de soare, ele se schimbă în coloane de fum roșiatic.

Capitolul XII

CE AM VĂZUT DIN DISTRUGEREA WEYBRIDGE-ULUI ȘI SHEPPERTON-ULUI

Cînd lumina zorilor deveni mai puternică, ne-am retras de la fereastră de la care îi privisem pe martieni și am coborît fără zgomot la parter.

Artileristul a fost de acord cu mine că nu era indicat să rămînem în casă. El îmi spuse că avea de gînd să se îndrepte către Londra și de acolo să ajungă la unitatea lui — bateria numărul 12 de Artilerie călare. Planul meu era să mă întorc imediat la Leatherhead; mă impresionase atît de mult puterea martienilor, încît hotărisem să-mi duc soția la Newhaven, și să plec imediat cu ea din țară. Aceasta, deoarece îmi dădeam prea bine seama că regiunea din jurul Londrei va deveni în mod inevitabil teatrul unor lupte dezastruoase, mai înainte ca aceste creaturi să fie distruse.

Totuși, între noi și Leatherhead se afla cel de al treilea cilindru, cu uriașii care-l păzeau. Dacă aș fi fost singur, cred că mi-aș fi încercat norocul să trec prin această regiune. Dar artileristul a fost de altă părere :

— Nu are nici un rost, zise el, să lași văduvă o soție cumsecade. În cele din urmă, am consimțit să merg cu el, la adăpostul pădurii, spre nord, pînă

la Street Cobham, înainte de a ne despărți. De acolo, urma să fac un mare ocol, pe la Epsom, pentru a ajunge la Leatherhead.

Eu aş fi plecat imediat, dar tovarăşul meu era în serviciul militar activ şi se pricepea mai bine decât mine. M-a pus să caut prin casă o sticlă, pe care o umplu cu whisky ; ne-am îndesat toate buzunarele cu pachete de biscuiţi şi felii de friptură. Apoi ne-am furişat din casă şi am alergat cât am putut de repede pe drumul desfundat pe care venisem cu o seară înainte. Casele păreau pustii. Pe drum, zăceau trei cadavre carbonizate, laolaltă, ucise de raza arzătoare ; ici şi colo se aflau lucruri pierdute în fugă — un pendul, un papuc, o lingură de argint, şi alte asemenea mici obiecte de preţ. La colţul care dădea spre oficiul poştal, un cărucior, fără cal, plin cu lăzi şi mobile, şedea aplecat pe o roată spartă. O casetă, deschisă în grabă, era aruncată sub dărîmături.

În afară de pavilionul Orfelinatlui, care continua să ardă, casele de aici nu suferiseră prea mult. Raza arzătoare răsesese doar hornurile şi trecuse mai departe. Totuşi, în afară de noi, se părea că nu mai există nici o fiinţă vie pe dealul Maybury. Majoritatea locuitorilor fugiseră, probabil, pe drumul spre Old Woking — pe unde mersesem şi eu cu docarul la Leatherhead — sau poate că erau ascunşi.

Am coborît pe străduţă, pe lângă cadavrul omului în negru, udat de ploaia nopţii trecute, şi am intrat în pădurea de la poalele dealului. Am trecut prin pădure, spre calea ferată, fără să întâlnim tipenie de om. Pădurile de pe cealaltă parte a liniei ferate nu erau decât nişte cioturi arse şi înnegrite ; cei mai mulţi dintre copaci erau la pământ, dar cîţiva dintre ei mai şedeau în picioare, trunchiuri triste, cenuşii, cu frunzişul nu verde, ci brun întunecat.

Pe partea noastră, focul nu făcuse altceva decât să cojească arborii din apropiere ; nu reuşise să-i ardă de tot. Într-un loc, pădurarii lucraseră cu o zi

înainte ; copacii, doborîți și așezați în stive, zăceau într-un luminiș ; alături de motorul ferăstrăului mecanic se înălțau grămezi de rumeguș. În apropiere se afla o colibă improvizată, pustie. Nu se simțea nici o suflare de vînt și totul era ciudat de liniștit. Chiar și păsările tăceau, și, în timp ce continuam să alergăm, vorbeam amîndoi în șoaptă, privind din cînd în cînd înapoi. O dată sau de două ori ne-am oprit să ascultăm.

După cîtva timp, ne-am apropiat de șosea, și în clipa aceea am auzit un tropot de copite și, printre trunchiurile copacilor, am văzut trei cavaleriști călărind încet către Woking. I-am strigat ; s-au oprit, iar noi ne-am îndreptat în grabă spre ei. Erau un locotenent și doi soldați din regimentul opt de cavalerie, cu un instrument asemănător teodolitului, despre care artileristul mi-a spus că era un heliograf.

— Sînteți primii oameni pe care i-am întîlnit în dimineața aceasta pe aici, zise locotenentul. Ce se întîmplă ?

Glasul, ca și fața, exprima neliniște. Oamenii din spatele lui ne priveau curioși. Artileristul sări de pe taluz pe șosea și salută.

— Tunul mi-a fost distrus aseară, sir. M-am ascuns. Încerc să ajung la bateria mea, sir. Cred că veți întîlni marșieni cam la jumătate de milă, pe drumul acesta.

— Cum naiba arată ? întrebă locotenentul.

— Niște uriași cu armură, sir. O sută de picioare înălțime. Au trei picioare și un trup ca de aluminiu, cu un cap mare și puternic, acoperit de un fel de glugă, sir.

— Ia mai lasă-mă ! zise locotenentul. Ce prostie !

— Veți vedea, sir. Poartă un fel de cutie, sir, care aruncă foc și te lovește de moarte.

— Ce vrei să spui... un tun ?

— Nu, sir, și artileristul începu o descriere amănunțită a razei arzătoare. La jumătatea povestirii, locotenentul îl întrerupse și întoarse privirea

către mine. Eu rămăsesem pe taluzul de la marginea drumului.

— Este perfect adevărat, zisei eu.

— Foarte bine, zise locotenentul, cred că e de datoria mea să văd și eu. Ascultă, zise el către artilerist, sîntem detașați aici ca să le spunem oamenilor să-și părăsească casele. Ar fi mai bine să te duci și să-i raportezi generalului de brigadă Marvin — să-i spui tot ce știi. Îl găsești la Weybridge. Cunoști drumul?

— Îl cunosc eu, i-am spus, și locotenentul își întoarse din nou capul către sud.

— Jumătate de milă, zici?

— Cel mult, i-am răspuns, arătîndu-i vîrfurile copacilor dinspre nord. Mi-a mulțumit, a pornit mai departe, și nu l-am mai văzut.

Ceva mai încolo, am dat peste un grup de trei femei și doi copii, ocupați să golească o casă țărănească. Aveau un cărucior pe care îl umpleau cu baloturi murdare și cu mobile sărăcicioase. Erau prea ocupați ca să ne vorbească și ne-am văzut de drum.

În apropierea gării din Byfleet am ieșit dintre copaci, nimerind, sub soarele de dimineață, într-o regiune liniștită și pașnică. Ne aflam în afară de bătaia razei arzătoare și dacă nu ar fi fost liniștea de pustiu a urora dintre case, agitația împachetării în altele și grupul de soldați care ședeau pe podul de pe calea ferată, privind de-a lungul liniei, spre Woking, ziua ar fi putut să pară asemenea oricărei alte duminici.

Cîteva care și căruțe țărănești se mișcau scîrțîind de-a lungul drumului spre Addlestone și, deodată, prin poarta unei ferme, am văzut, în mijlocul unei pășuni întinse, șase tunuri mari, așezate la distanțe egale și îndreptate spre Woking. Tunarii așteptau, lîngă ele, iar carele cu muniții se aflau la îndemînă. Oamenii ședeau lîngă piese, ca și cum ar fi așteptat o inspecție.

— Asta-i bine! zisei eu. În orice caz, de aici vor primi o lovitură strașnică.

Artileristul se opri, ezitînd, în fața porții.

— Eu îmi continui drumul, zise el.

Mai departe, spre Weybridge, chiar deasupra podului, se afla un grup de oameni, în tunici albe de corvoadă, ridicînd în fața cîtorva tunuri un parapel lung.

— Arcuri și săgeți împotriva fulgerului, zise artileristul. Ei încă n-au văzut raza arzătoare.

Ofițerii care nu aveau vreo ocupație anume ședeau și priveau pe deasupra copacilor, spre sud-vest, iar săpătorii se opreau mereu, privind în aceeași direcție.

Byfleet intrase într-un vîrtej; oamenii împachetau, și vreo douăzeci de cavaleriști, urii dintre ei descălecați, alții călări, îi îndemneau să se grăbească. Trei sau patru căruțe ale administrației, cu cruci înconjurate de cercuri albe, și un omnibuz vechi erau, printre alte vehicule, grămădite pe strada principală a satului. Era și o mulțime de oameni, și mulți dintre ei își îmbrăcaseră, în respectul convențiilor, hainele de sărbătoare. Soldații întîmpinau mari greutatea, ca să-i facă să înțeleagă gravitatea situației. Un bătrîn zbîrcit, ținînd o cutie imensă cu peste douăzeci de glastre de orhidee, îl muștra, supărat, pe caporalul care îl sfătuia să nu le ia cu el. M-am oprit și l-am apucat de braț.

— Știi ce se întîmplă acolo? i-am spus, arătînd către pinii care îi ascundeau pe marșieni.

— Eh, zise el, întorcîndu-se către mine. Toțmai îi explicam că acestea sînt lucruri de valoare.

— Moartea! i-am strigat. Vine moartea! Moartea! Și, lăsîndu-l să înțeleagă cum l-o duce capul, am alergat în grabă după artilerist.

Cînd am ajuns la colț, am privit înapoi. Soldatul îl lăsase în pace și bătrînul continua să stea alături de cutia lui, cu glastrele de orhidee așezate pe capac, privind țintă pe deasupra copacilor.

Nimeni n-a putut să ne spună, la Weybridge, unde se afla cartierul general; tot orașul era într-o învălmășeală cum nu mai văzusem nici-

odată. Peste tot care și căruțe, cel mai uimitor amestec de vehicule și de cai. Locuitorii de văză ai orașelului, oameni în costume de golf și de canotaj, alături de soțiile lor îmbrăcate elegant, împachetau, ajutați cu vioiciune de niște pierdevară din partea locului, copii zglobii și, cei mai mulți, foarte încântați de această variație neașteptată a distracțiilor lor de duminică. În mijlocul tuturor, venerabilul preot își ținea, curajos, slujba de dimineață și clopotul bisericii dăgănea pe deasupra întregii agitații.

Așezați pe treptele unei fântini, eu și artileristul am luat o masă reconfortantă, mâncînd ceea ce adusesem cu noi. Patrule de soldați — aici nu mai erau cavaleriști, ci grenadieri în uniforme albe — îndemneau oamenii să plece neîntîrziat sau să se refugieze în pivnițe, de îndată ce va începe focul. În timp ce treceam podul de cale ferată, am văzut că o mulțime impunătoare se adunase în gară și în jurul ei, iar peronul aglomerat era plin de lăzi și pachete. Cred că traficul obișnuit fusese oprit, pentru a se permite trecerea trupelor și tunurilor spre Chertsey, și am auzit, după aceea, că a avut loc o luptă sălbatică pentru ocuparea locurilor în trenurile speciale care s-au organizat mai târziu.

Am rămas la Weybridge pînă la prînz, cînd ne găseam în locul de lîngă barajul din Shepperton, unde râul Wey se varsă în Tamisa. Ne-am petrecut o parte a timpului ajutînd două femei bătrîne să încarce o trăsurică. Rîul Wey se varsă prin trei guri și, în acest punct, se închiriază bărci, și există și un bac care trece rîul. Pe partea dinspre Chepperton se afla un han, înconjurat de o pajiște, iar dincolo de el turnul bisericii din Shepperton — ulterior a fost înlocuit cu o turlă — se ridica deasupra copacilor.

Acolo am dat peste o mulțime însuflețită și gălăgioasă de fugari. Pînă acum, fuga nu se transformase încă în panică, dar se și îngrămădiseră mult mai mulți oameni decît ar fi putut să treacă cu bărcile care făceau curse de la un mal la celălalt.

Ialt. Oamenii soseau gifiind sub greutatea pe care le cărau, un bărbat ducea, cu soția lui, o mică ușa, cu câteva lucruri de gospodărie îngrămădite pe ea. Un om ne-a spus că avea de gînd să încerce să plece prin gara Shepperton.

Se auzeau pretutindeni strigăte, și cineva făcea chiar niște glume. Ideea pe care păreau să o aibă cei de aici era că marșienii sînt pur și simplu niște ființe omenesti formidabile, care puteau, desigur, să atace și să devasteze orașul, dar care urmau să fie, în cele din urmă, cu siguranță distruși. Din cînd în cînd, oamenii aruncau cîte o privire nervoasă peste Wey, spre pășunile dinspre Chertsey, dar în direcția aceea totul era liniștit.

Și de cealaltă parte a Tamisei totul era liniștit, în afară de locul unde, în contrast puternic cu maul dinspre Surrey, trăgeau bărcile la mal. Oamenii care debarcau acolo porneau mai departe pe cărare. Bacul cel mare făcuse un singur drum. Trei sau patru soldați stăteau pe peluza din fața hanului, privind fugarii și rîzînd de ei, fără să le ofere vreun ajutor. Hanul era închis, conform orarului.

— Ce înseamnă asta? zise un barcagiu.

— Taci, javră! strigă, lîngă mine, un om către un ciine care urla.

Apoi zgomotul se auzi din nou, de data aceasta dinspre Chertsey; era o bubuitură înăbușită — bubuitul unui tun.

Începea lupta. Aproape imediat, baterii nevăzute, pe partea cealaltă a râului, spre dreapta noastră, nevăzute din cauza copacilor, au pornit toate deodată, trăgînd lovituri puternice, una după alta. O femeie scoase un țipăt. Toți rămăseră nemișcați, la zgomotul brusc al luptei, atît de apropiată de noi și totuși invizibilă. Nu se vedeau decît pășunile întinse, cu vite pascînd nepăsătoare, și sălciile de argint, nemișcate sub soarele fierbinte.

— Soldații îi vor opri, zise o femeie de lîngă mine, cu îndoială în glas. O ceață se ridică deasupra copacilor.

Apoi, deodată, am văzut un nor de fum, departe, în susul riului, o răbufnire de fum care se ridică în văzduh și rămase acolo, plutind și, imediat, pământul tremură sub picioarele noastre și răsună o explozie puternică, spărgînd două sau trei ferestre la casele din apropiere și lăsîndu-ne buimăciți.

— Iată-i! strigă un om îmbrăcat în bluză albastră. Acolo! Îi vedeți? Acolo!

Cu mișcări rapide, unul după altul, unu, doi, trei, patru dintre marțienii în armură se iviră, departe, deasupra arborilor, pe pășunea întinsă dinspre Chertsey, îndreptîndu-se în grabă, cu pași mari, către rîu. La început, păreau niște făpturi mici, acoperite cu glugă, înaintînd cu o mișcare de rotație, și tot atît de repede ca zborul păsărilor.

Apoi, înaintînd oblic către noi, apăru al cincilea. Trupurile lor metalice străluceau în soare, în timp ce se îndreptau cu repeziciune către tunuri, și pe măsură ce se apropiau deveneau din ce în ce mai mari. Unul dintre ei, cel mai din stînga, cel mai îndepărtat de noi, ținea înălțată o cutie imensă, și raza arzătoare, sinistră și îngrozitoare, pe care o văzusem vineri noaptea, țîșni spre Chertsey și lovi orașul.

La vederea acestor creaturi ciudate, rapide și teribile, mi se păru că mulțimea de pe malul apei a rămas anihilată, pentru o clipă, de groază. Nu se auzi nici un țipăt sau strigăt. Toți tăceau. Apoi se ridică un murmur răgușit, zgomot de pași — și plescăitul apei. Un om, prea înspăimîntat pentru a lăsa jos valiza pe care o ducea pe umăr, se răsuci, lovindu-mă cu povara lui și făcîndu-mă să mă clatin. O femeie mă împinse cu mîna și trecu în goană pe lingă mine. M-am întors, o dată cu fuga mulțimii, dar groaza nu mă mai împiedica să gîndesc. Aveam vie în minte teribila rază arzătoare. Să ne aruncăm în apă! Asta trebuia să facem!

— Intrați în apă! am strigat, fără să fiu luat în seamă.

M-am întors din nou, m-am îndreptat în fugă către marțianul care se apropie, am coborît malul nisipos și m-am aruncat în apă. Făcură la fel și alții. O barcă plină de oameni, care se întorceau la țărm, se răsturnă chiar când am trecut pe lângă ea. Pietrele de sub picioarele mele erau mloase și alunecoase, și riul era atât de puțin adânc, încît am alergat aproape cinci metri pînă cînd să-mi ajungă apa abia pînă la brîu. Apoi, în timp ce marțianul se afla cam la două sute de metri depărtare, m-am cufundat sub apă. Plescăiturile oamenilor care săreau din bărci în apă îmi răsunau în urechi ca niște tunete. Oamenii coborau în grabă, pe ambele maluri ale riului.

Dar, deocamdată, mașina marțienilor nu dădu oamenilor care alergau încoace și încolo mai multă atenție decît ar da un om unei mulțimi de furnici dintr-un furnicar pe care l-a lovit cu piciorul. Cînd, pe jumătate sufocat, mi-am ridicat capul deasupra apei, gluga marțianului era îndreptată către bateriile care continuau să tragă pe deasupra riului; în timp ce înainta el opri ceea ce probabil că era declanșatorul razei arzătoare.

În clipa următoare, marțianul era pe mal și, dintr-un pas, aproape că trecu de partea cealaltă. Genunchii picioarelor din față i se îndoiră pe malul celălalt și, după o clipă, el se ridică din nou, în toată înălțimea lui, lângă satul Shepperton. Imediat, cele șase tunuri, încă nereperate, de pe malul drept, ascunse în marginea satului, începură să tragă toate deodată. Loviturile apropiate, venind fără de veste, una după alta, făcură să-mi tresară inima. Monstrul își și pregătea deja cutia care producea raza arzătoare, cînd primul obuz îi exploda la șase metri deasupra capului.

Am scos un strigăt de uimire. Nu-i vedeam și nici nu mă gîndeam de loc la ceilalți patru monștri ai marțienilor; atenția îmi era atrasă de ceea ce se întîmpla în apropierea mea. Alte două obuze explodară simultan în aer, lângă trupul colosului, în timp ce el își răsuca capul tocmai la timp

pentru a primi, dar fără să aibă timpul de a evita cel de al patrulea obuz.

Obuzul explodează chiar în fața monstrului. Gluga care îi ținea loc de cap se turti, se sfărîmă, fu răsucită într-o duzină de bucăți de carne roșie și metal strălucitor.

— Lovit! am strigat, cu un glas între țipăt și aclamație.

Am auzit alte strigăte, de la oamenii care se aflau în apă în jurul meu. În exaltarea mea de moment, eram gata să săr din apă.

Colosul decapitat se clătină ca un uriaș beat; dar nu căzu. Își recăpătă, ca prin minune, echilibrul și, fără să mai ia seama pe unde călca, și ținînd în sus, țeapănă, cutia care producea raza arzătoare, se îndreptă în grabă către Shepperton. Inteligența vie, marțianul care ducea mecanismul, fusese ucisă și împrăștiată în cele patru vînturi ale cerului, iar monstrul nu mai era acum decît un aparat complicat de metal, îndreptîndu-se spre pieire. El înainta în linie dreaptă, incapabil de a se călăuzi. Izbi turnul bisericii din Shepperton, dărîmîndu-l, ca sub lovitura unui berbec, îl aruncă într-o parte, se clătină și apoi se prăbuși cu o forță teribilă în rîu.

O explozie violentă zgudui aerul și o trombă de apă, de vapori, nămol și sfărîmături de metal, izbucni în sus, către cer. Cînd cutia cu raza arzătoare atinse rîul, apa se transformă imediat în vapori. În clipa următoare, un val imens, ca un flux noroios și aproape fierbinte, ocoli cotitura rîului, mergînd împotriva curentului. Vedeam oamenii care încercau să ajungă la mal și auzeam țipetele și strigătele lor nedeslușite, pe deasupra clopotelor și mugetului provocate de prăbușirea mașinii marțiene.

O clipă, n-am dat nici o atenție căldurii, desprins parcă de instinctul de conservare. M-am aruncat în apele tumultuoase, împingînd la o parte un om îmbrăcat în negru, pînă cînd am izbutit să văd ce se petrece după cotitura rîului. O jumătate de

duzină de bărci goale se mișcau la voia întâmplării pe valurile agitate. Marțianul căzut se vedea în josul curentului, căzut de-a curmezișul râului și scufundat aproape în întregime.

Din sfărîmăturile mașinii se revărsau nori groși de aburi, și prin vârtejul lor tumultuos am putut vedea, fragmentar și nelămurit, cum membrele lui gigantice se zbăteau, aruncînd în aer trombe de apă, nămol și spumă. Tentaculele se agitau și izbeau ca niște brațe vii și, în afară de inutilitatea acestor mișcări, părea că vreun animal rănit se zbate printre valuri. Cantități enorme dintr-un lichid brun-roșcat țîșneau cu zgomot din mașină.

Atenția mi-a fost smulsă de la aceste spasme ale morții de un urlet furios, asemănător cu acela al obiectului numit sirenă, în orașele noastre industriale. Un om, cufundat pînă în genunchi lîngă mal, strigă cu glas slab către mine, arătîndu-mi ceva cu degetul. Privind îndărăt, i-am văzut pe ceilalți marțieni înaintînd cu pași gigantici de-a lungul malului, dinspre Chertsey. De data aceasta, tunurile din Shepperton vorbiră fără nici un rezultat.

Văzînd aceasta, m-am cufundat imediat sub apă și am înaintat cu greu pe dedesubt, cît am putut mai mult, ținîndu-mi răsufierea pînă cînd orice mișcare se transformă într-o adevărată agonie. Apa se învîrteja în jurul meu și devenea cu repeziciune tot mai fierbinte.

Cînd, pentru o clipă, mi-am ridicat capul să-mi trag răsufierea și să îndepărtiez părul și apa din ochi, aburii se ridicau într-un vârtej de ceață albă care, la început, mi-a ascuns cu totul pe marțieni. Zgomotul era asurzitor. Apoi i-am văzut, nelămurit, colosale făpturi cenușii, amplificate de ceață. Tre-cuseră de mine, și doi dintre ei erau aplecați asupra sfărîmăturilor înspumate și spasmodice ale camara-dului lor.

Al treilea și al patrulea ședeau lîngă el, în apă, unul cam la două sute de metri de mine, celălalt spre Laleham. Generatorii de rază arzătoare se

legănau deasupra lor și raza șuierătoare se abătea în toate direcțiile.

Aerul era plin de zgomote, o ciocnire de zgomote asurzitoare și confuze — zăngănitul mașinilor marțiene, zgomotul caselor care se prăbușeau, trosnetul copacilor, gardurilor, șoproanelor care izbucneau în flăcări și pîrîiturile și vuietul focului. Un fum negru și des se ridica, amestecîndu-se cu aburii riului și, în timp ce raza arzătoare se plimba încoace și încolo peste Weybridge, atingerea ei era marcată de fulgere de un alb incandescent, care făceau imediat loc unui dans fumegînd de flăcări galbene. Casele mai apropiate erau încă intacte, așteptîndu-și soarta, neclare, întunecate și palide printre aburi, cu flăcările care se mișcau încoace și încolo în spatele lor.

Am rămas acolo cîteva clipe, cufundat pînă la piept în apa aproape clocotită, amuțit de situația în care mă aflam, fără speranță de scăpare. Prin aburi, i-am putut vedea pe oamenii care fuseseră împreună cu mine în rîu, tîrîndu-se afară din apă, printre trestii, fugind prin iarbă ca niște broscuțe la apropierea unui om, sau alergînd încoace și încolo, complet înspăimîntați, pe drumul de pe mal.

Apoi, deodată, fulgerele albe ale razei arzătoare se apropiară de mine în salturi. Casele se prăbușeau, parcă topite, la atingerea ei, și izbucneau în flăcări; copacii se aprindeau cu zgomot. Raza se plimbă în sus și în jos pe drumul de pe mal, secărînd oamenii care fugeau pe acolo, apoi coborî pe malul apei, la nici cincizeci de metri de locul unde mă aflam. Trecu rîul, spre Shepperton, și în drumul ei apa se ridică într-un val clocotitor, acoperit de aburi. M-am îndreptat către mal.

În clipa următoare, valul uriaș, aproape pe punctul de fierbere, se năpusti asupra mea. Am scos un urlat și, opărit, pe jumătate orbit, am înaintat, chinuindu-mă prin apa învolburată și șuierătoare, către mal. O poticnire ar fi însemnat sfîrșitul. Am căzut neputincios, în văzul marțienilor, pe un banc

de nisip larg și pustiu, care se întinde la confluența dintre Wey și Tamisa. Nu-mi așteptam decît moartea.

Am amintirea imprecisă a unui picior de marțian, coborînd la vreo zece metri de capul meu, așezîndu-se pe nisipul mărunț, aruncîndu-l în toate părțile, și ridicîndu-se din nou ; o lungă așteptare, și apoi cei patru marțieni, ducînd între ei rămășițele tovarășului lor, cînd mai clari, cînd pierduți printr-un vâl de fum, îndepărtîndu-se la nesfîrșit, după cum mi se părea, peste întinderi vaste de apă și cîmpie. Și, foarte încet, mi-am dat seama că scăpasem ca printr-o minune.

Capitolul XIII

CUM L-AM ÎNTILNIT PE PREOT

După ce ne-au dat această neașteptată lecție despre puterea lor de distrugere, marțienii s-au retras pe poziția inițială de pe cîmpul din Horsell ; și în graba lor, împovărați cu rămășițele tovarășului zdrobit, au uitat, fără îndoială, multe victime răzlete și neglijabile, ca mine. Dacă și-ar fi părăsit tovarășul și ar fi continuat să înainteze, ar fi ajuns cu siguranță în capitală înainte de a se fi anunțat apropierea lor, deoarece în clipa aceea nu se mai afla nimic între ei și Londra decît cîteva baterii de tunuri ; sosirea lor ar fi fost tot atît de neașteptată, de înspăimîntătoare și de distrugătoare, ca și cutremurul de pămînt care a distrus, acum o sută de ani, Lisabona.

Dar ei nu se grăbeau. Cilindrii urmau unul după altul, în zborul lor interplanetar ; la fiecare douăzeci și patru de ore le soseau întăriri. Și, în acest timp, autoritățile militare și navele, dîndu-și acum seama de forța teribilă a inamicilor, acționau cu o energie

furibundă. În fiecare minut se punea în poziție de tragere cîte un tun, pînă cînd, înainte de coborîrea serii, fiecare crîng, fiecare șir de case suburbane de pe coastele dealurilor de lîngă Kingston și Richmond, ascundeau o gură neagră care ședea în așteptare. În regiunea pîrjolită și pustie — în total cam de vreo douăzeci de mîle pătrate — care încercuia tabăra marțienilor de pe cîmpul din Horsell, printre satele arse și pustiite, printre copacii verzi, printre arcadele înnegrite și fumegînde care fuseseră doar cu o zi înainte boschete de pini, se furișau cercetași curajoși cu heliografe, gata să-i avertizeze pe artileriști de apropierea marțienilor. Dar marțienii cunoșteau acum și felul cum funcționa artileria noastră și ce primejdie însemna apropierea oamenilor, și nici un om nu s-a mai putut aventura la mai mult de o milă de fiecare cilindru decît cu prețul vieții.

Se pare că marțienii și-au petrecut prima parte a după-amiezii mergînd de colo pînă colo, transportînd totul din cel de al doilea și al treilea cilindru — al doilea era pe coasta golfului Addestone și al treilea la Pyrford — în prima lor groapă de pe cîmpul din Horsell. Acolo, peste mărăcinii arși și clădirile ruinate care se întindeau pînă departe, unul dintre ei ședea de santinelă, iar ceilalți, părăsindu-și uriașele lor mașini de luptă, coborîseră în groapă. Lucrură din plin pînă noaptea tîrziu, și trîmba de fum verde care se ridica de acolo putea fi văzută de pe dealurile de lîngă Merrow, și chiar, se spune, de la Bansted și Epsom Downs.

Și în timp ce marțienii din spatele meu se pregăteau astfel pentru viitoarea lor ieșire, iar în fața mea Omenirea se aduna pentru luptă, mi-am croit drum, cu suferințe și trudă nesfîrșită, prin focul și fumul Weybrydge-ului incendiat, către Londra. O barcă părăsită, mică și îndepărtată, plutea în josul curentului; și aruncîndu-mi cea mai mare parte a hainelor, muiate de apă, m-am dus după ea, am ajuns-o, și astfel am scăpat de pieire. Barca nu avea vîsle, dar am reușit să

vislesc, atît cît îmi permiteau miinile mele opărite, în josul râului, către Halliford și Walton, mergînd foarte încet și privind neîncetat în urma mea, după cum este lesne de înțeles. Am urmat cursul râului, deoarece socoteam că, dacă marțienii se întorceau, apa îmi oferea cele mai mari șanse de scăpare.

Apa fierbinte, provocată de căderea marțianului, se scurgea la vale o dată cu mine, așa încît aproape o milă mi-a fost imposibil să zăresc malurile. La un moment dat, am putut totuși să disting un șir de forme negre care alergau peste pășuni, venind dinspre Weybridge. După cîte mi s-a părut, Halliford era pustiu, și mai multe dintre casele de lîngă râu ardeau. Era stranie priveliștea acestui loc atît de liniștit, atît de pustiu sub cerul fierbinte și albastru, cu fumul și limbile mici de flăcări care se ridicau drept în sus în căldura după-amiezii. Nu mai văzusem niciodată case arzînd, fără să fie înconjurate de o mulțime de oameni. Puțin mai departe, trestiiile uscate de pe mal ardeau fumegînd, și o linie de foc înainta neîncetat peste o fîneață întinsă.

M-am lăsat în voia apei multă vreme, atît de îndurerat și obosit eram după toate prin cîte trecusem, și atît de intensă era căldura la suprafața apei. Apoi teama a pus stăpînire pe mine și am început să vislesc cu miinile. Soarele îmi prăjea spatelul gol. În cele din urmă, cînd după un cot al râului a apărut podul de la Walton, febra și slăbiciunea au învins frica: am acostat pe malul dinspre Middlesex și m-am întins, epuizat, în iarba înaltă. Cred că era ora patru sau cinci. După cîteva timp m-am sculat, am mers aproape o jumătate de milă fără să întîlnesc pe nimeni, apoi m-am întins din nou pe jos, la umbra unui tufiș. Parcă îmi amintesc că am vorbit cu mine însumi, în neștire, în timpul acestui ultim efort. Eram și foarte însetat, și m-am căit amarnic că nu băusem mai multă apă. E curios, dar mă simțeam mîniat pe soția mea; nu pot să-mi explic de ce, dar dorința mea neputincioasă de a ajunge la Leatherhead mă chinuia peste măsură.

Nu-mi amintesc prea bine de sosirea preotului ; probabil că ațipisem. Când mi-am dat seama de prezența lui, am văzut o făptură așezată jos, cu minicile cămăși murdare de transpirație, și cu fața spîină întoarsă în sus, privind țintă la o slabă licărire care dansa pe cer. Cerul era presărat cu șiraguri de nori mărunți ca niște fulgi, abia colorați de apusul de vară.

M-am ridicat, și la zgomotul mișcării mele el a întors repede privirea către mine.

— Ai puțină apă ? l-am întrebat, deodată.

El clătină din cap.

— De o oră cîrî într-una apă, zise el.

Am rămas o clipă tăcuți, privindu-ne unul pe altul. Cred că m-a luat drept o ființă destul de ciudată, gol cum eram, purtînd doar pantalonii și ciorapii muiați de apă, opărit, cu fața și umerii înnegriți de fum. Fața lui era slabă, bărbia adusă înăuntru, iar părul, aproape blond, îi cădea în șuvițe crețe pe fruntea îngustă ; avea ochii mari, de un albastru deschis, și privea în gol. Începu să vorbească brusc, întorcîndu-și de la mine privirile rătăcite.

— Ce înseamnă toate acestea ? zise el. Ce înseamnă toate acestea ?

L-am privit fără să-i răspund.

El întinse o mîină slabă și albă și vorbi, parcă gata să plîngă.

— De ce se îngăduie astfel de lucruri ? Ce nelegiuri am săvîrșit noi ? Slujba de dimineață se terminase, mă plimbam pe șosea pentru a-mi limpezi mintea, și deodată... foc, cutremur, moarte ! Ca la Sodoma și Gomora ! Toată munca noastră distrusă, toată munca... Ce sînt acești marțieni ?

— Dar ce sîntem noi ? i-am răspuns eu, dregîndu-mi glasul.

Se apucă cu mîinile de genunchi și se întoarse din nou către mine. O jumătate de minut, poate, el mă privi țintă, în tăcere.

— Mă plimbam pe șosea ca să-mi limpezesc mintea, zise el. Și deodată... foc, cutremur, moarte !

Căzu din nou în tăcere, cu bărbia aproape cufundată între genunchi.

După aceea, începu să dea din mână.

— Toată munca... toate predicile de duminică... Cu ce am păcătuît noi... cu ce a păcătuît Weybridge ? Totul s-a dus... totul este distrus. Biserica ! Am reclădit-o abia acum trei ani. S-a dus !... E ștearsă de pe fața pământului ! De ce ?

O altă pauză, apoi izbucni din nou, ca nebun.

— Fumul incendiului ei înălța-se-va în vecii-vecilor ! strigă el.

Ochii săi aruncau flăcări, și arată, cu degete subțiri, către Weybridge.

Începeam să-mi dau seama de starea în care se afla. Tragedia teribilă pe care o trăia — fugise, fără îndoială, din Weybridge — îl adusese pînă la limita rațiunii.

— Sîntem departe de Sunbury ? l-am întrebat, pe ton degajat.

— Ce avem de făcut ? întrebă el. Creaturile acestea sînt pretutindeni ? Pămîntul le-a fost încredințat lor ?

— Sîntem departe de Sunbury ?

— Chiar în dimineța aceasta, țineam slujba...

— Situația s-a schimbat, i-am spus eu, liniștit. Trebuie să-ți păstrezi calmul. Mai există speranțe.

— Speranțe !

— Da. Multe speranțe... În ciuda acestor distrugeri !

Am început să-i explic părerea mea asupra situației. La început m-a ascultat, dar pe măsură ce continuam să vorbesc, interesul pe care i-l citeam în ochi a făcut din nou loc privirilor rătăcite, și și-a întors ochii de la mine.

— Probabil că acesta este începutul sfîrșitului, zise el, întrerupîndu-mă. Sfîrșitul ! Marea și înfricoșătoarea zi a Domnului ! Ziua cînd oamenii vor chema munții și stîncile să cadă peste ei și să-i as-

cundă... să-i ascundă din fața Celui care este așezat pe tron !

Începusem să-i înțeleg starea de spirit. Am încetat orice raționament serios, m-am ridicat în picioare și, ducându-mă lângă el, i-am pus mâna pe umăr.

— Fii bărbat ! i-am spus. Spaima te-a scos din minți ! La ce mai este bună religia dacă ea se prăbușește în fața nenorocirilor ? Gîndește-te cît rău au făcut pînă acum oamenilor cutremurele și inundațiile, războaiele și vulcanii ! Credeai că Dumnezeu trebuie să creeze Weybridge-ul ? El nu este agent de asigurări.

Cîtva timp, el rămase într-o tăcere deplină.

— Dar cum putem scăpa ? întrebă el deodată. Ei sînt invulnerabili, sînt neîndurători.

— Poate că nici una, nici alta, i-am răspuns. Și cu cît ei sînt mai puternici, cu atît noi trebuie să fim mai raționali și mai prevăzători. Unul dintre ei a fost ucis, acum nici trei ceasuri.

— Ucis ! zise el, privind în jurul său. Cum pot fi uciși trimișii lui Dumnezeu ?

— Am văzut cu ochii mei, am continuat eu să-i povestesc. Am avut nenorocul să ne aflăm chiar în mijlocul acestor întîmplări, i-am spus, și asta-i tot.

— Ce licărește acolo, pe cer ? întrebă el deodată.

I-am spus că este heliograful care semnalizează, semnul ajutorului și efortului omenesc răsfrînt pe cer.

— Sîntem încă în miezul luptei, i-am spus, ori cît s-ar părea acum că este liniște. Acest licărit de pe cer anunță furtuna care se apropie. Acolo, după părerea mea, se află marșienii, iar spre Londra, acolo unde se ridică dealurile acelea spre Richmond și Kingston și unde copacii formează un adăpost, se înalță fortificații și se instalează tunuri. În curînd, marșienii vor trece din nou pe aici.

În timp ce vorbeam, el sări în picioare, întrerupîndu-mă cu un gest.

— Ascultă ! zise el.

De dincolo de colinele de peste rîu, venea bubuitul surd al tunurilor și al unor strigăte ciudate din

depărtare. Apoi totul intră din nou în liniște. Un cărăbuș trecu biziind peste tufișurile de lingă noi. Sus, spre apus, cornul lunii atârna slab și palid deasupra fumului din Weybridge și Shepperton și deasupra strălucirii calde și liniștite a apusului.

— Am face mai bine să mergem pe cărarea aceasta, i-am spus, spre nord.

Capitolul XIV

IN LONDRA

Cînd a căzut la Woking cilindrul cu marțieni, fratele meu mai mic se afla la Londra. Era student în medicină, pregătindu-se pentru un examen apropiat, și nu auzise nimic despre sosirea lor pînă sîmbătă dimineața. Ziarele de sîmbătă dimineața conțineau, pe lingă lungile articole speciale asupra planetei Marte, asupra vieții pe alte planete, și așa mai departe, o telegramă scurtă, redactată în termeni vagi, dar cu atît mai izbitoare prin concizia ei.

Marțienii, alarmați de apropierea unei mulțimi, au ucis cîțiva oameni cu ajutorul unui fel de tun cu tragere rapidă — cam astfel suna știrea. Telegrama se termina cu cuvintele : „Oricît ar părea de bizar, marțienii nu s-au mișcat din groapa în care au căzut și ei chiar par incapabili să iasă de acolo. Probabil că aceasta se datorește forței mai mari a gravitației Pămîntului“. Asupra acestui din urmă text, cronicarul insistă cu o mare doză de consolare.

Desigur, toți studenții care urmau cursul de biologie, curs la care fratele meu fusese prezent în ziua aceea, erau foarte interesați de ultimele evenimente, dar pe străzi nu se vedea nici un semn de agitație ieșită din comun. Ziarele de după-amiază anunțau, sub titluri enorme, doar cîteva frînturi de știri. Pînă la ora opt, ele nici nu aveau altceva de spus, în

afară de mișcările de trupe din jurul cîmpului, și de incendierea pădurilor de pini dintre Woking și Weybridge. La opt, *St. James's Gazette*, într-o ediție specială, a anunțat simplul fapt al întreruperii comunicațiilor telegrafice. S-a crezut că aceasta se datora căderii unor copaci aprinși peste cabluri. Nu s-a mai aflat nimic altceva despre lupte în noaptea aceea, noaptea cînd m-am dus la Leatherhead și m-am întors.

Fratele meu nu s-a neliniștit în privința noastră, deoarece știa, după descrierea din ziare, că cilindrul se afla la două mile de casa mea. După spusele lui, își pusese în gînd să vină în noaptea aceea pînă la mine, pentru a vedea și el pe marțieni, înainte de a fi uciși. Pe la ora patru, mi-a trimis o telegramă, care nu mi-a parvenit niciodată, și și-a petrecut seara într-o sală de concert.

Sîmbătă seara a fost și la Londra furtună, și fratele meu a ajuns la gara Waterloo cu trăsura. Pe peronul de la care pleca de obicei trenul de miezul nopții, el a aflat, după cîtva timp de așteptare, că un accident împiedica trenurile să ajungă în noaptea aceea la Woking. El n-a putut afla natura accidentului; de fapt nici funcționarii de la calea ferată nu știau prea multe în acel moment. În gară era foarte puțină animație, căci funcționarii, neînchipuindu-și că se întîmplase altceva decît o întrerupere între Byfleet și Woking, dirijau prin Virginia Water sau Guildford trenurile de noapte care treceau de obicei prin Woking. Erau preocupați să facă totul pentru a schimba ruta trenurilor de excursii organizate de Liga Duminicală spre Southampton și Portsmouth. Un reporter de la un ziar de seară, luîndu-l pe fratele meu drept șeful mișcării, cu care are oarecare asemănare, l-a oprit, încercînd să-i ia un interviu. Cu excepția funcționarilor de la calea ferată, puțini oameni făceau vreo legătură între această întrerupere și marțieni.

Am citit, într-o altă dare de seamă asupra evenimentelor, că duminică dimineața „întreaga Londră a fost electrizată de veștile din Woking“. De fapt,

nu exista nimic care să justifice această frază foarte extravagantă. Mulți dintre londonezi nici nu auziseră despre marțieni pînă la panica de luni dimineața. Cei care auziseră, au avut nevoie de cîtva timp pînă să-și dea seama de întreaga semnificație a laconicelor telegrame din ziarele de duminică. Majoritatea oamenilor din Londra nu citesc ziarele de duminică.

Ideea de securitate personală este, de altfel, atît de adînc înrădăcinată în mintea londonezului, iar știrile senzaționale sînt atît de obișnuite în ziare, încît nimeni nu încercă prea mari emoții, citind vești ca acestea : „Aseară, pe la ora șapte, marțienii au ieșit din cilindru și, mișcîndu-se la adăpostul unei cuirase de metal, au distrus complet gara Woking și casele din jur, și au masacrat un batalion întreg din regimentul Cartigan. Nu se cunosc amănunte. Tunurile Maxim au fost absolut neputincioase împotriva armurii lor ; tunurile de cîmp au fost scoase din uz de marțieni. Cavaleriștii au trecut în galop prin Chertsey. Marțienii par să înainteze încet spre Chertsey sau Windsor. O mare neliniște domnește în West Surrey, și se ridică întărituri pentru a le opri înaintarea spre Londra“. Astfel scria *Sunday Sun*, iar un articol didactic, apărut cu promptitudine în ziarul *Referee*, făcea comparația cu animalele unei menajerii cărora li s-a dat pe neașteptate drumul într-un sat.

În Londra nimeni nu cunoștea cu exactitate natura acestor marțieni în armură, și continua să existe ideea fixă că sînt niște monștri care se mișcă încet : „se tirăsc“, „se cațără anevoie“, astfel de expresii se repetau în aproape toate dările de seamă inițiale. Nici una dintre telegrame, probabil, nu fusese scrisă de vreun martor ocular al modului lor de mișcare. Ziarele de duminică tipăreau ediții speciale pe măsură ce le parveneau știri noi, unele chiar și fără asemenea știri. Dar în realitate, nu au mai avut nimic de spus oamenilor pînă tîrziu, în cursul după-amiezii, cînd autoritățile au comunicat agenților de presă știrile pe care le primiseră.

Se preciza că oamenii din Walton și Weybridge, și întreg districtul, se scurgeau de-a lungul drumurilor spre Londra, și asta era tot.

Dimineața, fratele meu s-a dus la biserica de la Foundling Hospital, încă neștiind ce se întâmplase în noaptea precedentă. Acolo, a auzit câteva aluzii în legătură cu invazia, și o rugăciune specială pentru pace. La ieșire, a cumpărat un *Referee*. Știrile l-au alarmat și s-a dus din nou la gara Waterloo să afle dacă s-au restabilit comunicațiile. Omnibuzele, trăsurile, cicliștii, și nenumărați oameni, care se plimbau îmbrăcați în hainele cele mai bune, păreau foarte puțin afectați de știrile ciudate pe care le răspindeau vânzătorii de ziare. Oamenii erau interesați, sau alarmați, doar pentru cei care locuiau în regiunea respectivă. La gară, el a auzit pentru prima dată că liniile înspre Windsor și Chertsey erau acum întrerupte. Hamalii i-au spus că în cursul dimineții se primiseră mai multe telegrame alarmante de la gările din Byfleet și Chertsey, dar că legăturile se intrerupseseră brusc. Fratele meu n-a putut să obțină de la ei decît foarte puține amănunte precise. „Se duc lupte pe lângă Weybridge” era cam tot ce a putut să afle.

Circulația trenurilor era acum aproape cu totul dezorganizată. Un mare număr de oameni, care își așteptau prietenii din localitățile deservite de rețeaua sud-vest, se grămădiseră în jurul gării. Un domn bătrîn, cu părul cărunț, s-a apropiat de fratele meu, condamnînd cu asprime Compania de sud-vest. „Ar trebui reclamați”, zicea el.

Unul sau două trenuri au venit dinspre Richmond, Putney și Kingston, pline de cei care plecaseră pentru o zi la canotaj, și găsiseră ecluzele închise și un sentiment de panică plutind în aer. Un om într-o bluză alb-albastră s-a adresat fratelui meu, dîndu-i vești stranii.

— Un puhoi de oameni trece prin Kingston, cu tot felul de trăsurii și căruțe, și lăzi încărcate cu lucruri de preț, zicea el. Ei vin dinspre Molesey, Weybridge și Walton, și spun că la Chertsey s-au

auzit tunurile, o canonadă puternică, și că soldați călări le-au spus să evacueze imediat satele, deoarece marșienii se apropie. Și noi am auzit tunurile la gara din Hampton Court, dar am crezut că era tunetul. Ce naiba înseamnă toate acestea? Marșienii nu pot să iasă din groapa lor, nu-i așa?

Fratele meu n-a putut să-i spună nimic.

După aceea, a observat că un vag sentiment de alarmă se răspîndise printre călătorii unui tren subteran, și că excursioniștii de duminică începuseră să se întoarcă mult mai devreme decît de obicei din toate stațiunile de la sud-vest — Barnes, Wimbledon, Richmond Park, Kaw, și așa mai departe; dar nimeni nu știa nimic altceva decît din auzite. Întreg personalul gării terminus părea prost dispus.

Pe la ora cinci, mulțimea care se tot aduna în gară a fost extrem de surprinsă de deschiderea liniei, aproape întotdeauna închisă, dintre gările de sud-vest și cele de sud-est, și de trecerea unor platforme purtînd tunuri de mare calibru însoțite de vagoane înțesate cu soldați. Erau tunurile care au fost aduse de la Woolwich și Chatham pentru apărarea Kingstonului. Se făceau glume; „Au să vă mănînce!“ „Am ajuns împlînzitori de fiare!“ și așa mai departe. Puțin timp după aceasta, au venit în gară niște polițiști și au început să evacueze publicul de pe peroane, iar fratele meu s-a trezit din nou pe stradă.

Clopoțele bisericilor anunțau slujba de seară și pe Waterloo Road venea cîntînd un grup de oameni din Armata Salvării. Pe pod, cîțiva pierde-vară priveau o spumă ciudată, de culoare brună, plutind în josul curentului și pătînd suprafața apei. Soarele tocmai apunea, iar Turnul Orologiului și Palatul Parlamentului se înălțau spre cel mai pașnic cer care se poate imagina, un cer auriu, brăzdat de fișiile lungi și transversale ale norilor de un purpuriu roșcat. Se zvonea că pe apă plutește un cadavru. Unul dintre oamenii de acolo, un rezer-

vist, după cum se prezentase, i-a spus fratelui meu că văzuse înspre apus licărind heliograful.

Pe strada Wellington, fratele meu s-a întâlnit cu doi vlăjgani care tocmai veneau din Fleet Street cu ziare abia apărute și cu afișe bătătoare la ochi. „Înspăimântătoarea catastrofă!“ strigau ei, coborînd unul după altul, pe strada Wellington „Lupte la Weybridge! O descriere amănunțită! Respingerea marțienilor! Londra în primejdie!“ El a trebuit să plătească trei penny pentru a căpăta un exemplar.

Abia atunci și-a dat oarecum seama de forța acestor monștri și de teroarea pe care o răspîndeau. A aflat că nu erau o mînă de creaturi mici și nepuțincioase, ci niște ființe inteligente care conduceau uriașe corpuri mecanice; că puteau să se miște cu iuțeală și să lovească atît de năprasnic, încît nici tunurile cele mai puternice nu le ședeau împotrivă.

Erau descriși ca niște „uriașe mașini, asemănătoare unor păianjeni, înalte aproape de o sută de picioare, deplasîndu-se cu viteza unui tren expres, și capabile să lanseze raze de o căldură intensă“. Baterii camuflate, mai ales tunuri de cîmp, fuseseră instalate în regiunea din jurul cîmpului din Horsell, și mai ales între districtul Woking și Londra. Cinci dintre mașinile lor fuseseră zărite înaintînd spre Tamisa, și una fusese, printr-un noroc, distrusă. În celelalte cazuri, obuzele își greșiseră ținta, iar bateriile pieriseră într-o clipă, atinse de raza arzătoare. Se menționau pierderi grele de soldați, dar tonul relatării era totuși optimist.

Marțienii fuseseră respinși; ei nu erau, deci, invulnerabili. Se retrăseseră din nou în zona triumghiului dintre cilindrii lor, lîngă Woking. Din toate părțile înaintau spre ei semnalizatorii cu heliografe. Dinspre Windsor, Portsmouth, Aldershot, Woolwich, și chiar dinspre nord, se aduceau tunuri, în cea mai mare viteză; printre altele, se instalau dinspre Woolwich tunuri cu tragere lungă, de nouăzeci și cinci de tone. Cu totul, o sută șaisprezece tunuri ședeau în poziție de tragere sau erau montate în grabă, mai ales pentru apărarea Londrei.

Niciodată nu se mai produsese în Anglia o concentrare atât de masivă și rapidă de material militar.

Se nădăjduia că toți cilindrii care urmau să cadă vor putea fi distruși imediat, cu ajutorul unor explozibile puternice care se fabricau și se distribuiau în grabă. Fără îndoială, continua raportul, situația era extrem de ciudată și de gravă, dar publicul era îndemnat să evite orice panică. Fără îndoială, marțienii erau niște ființe teribile și neobișnuite, dar, la urma urmei, ei nu puteau fi mai mulți de douăzeci, împotriva a milioane de oameni.

Autoritățile aveau dreptate să presupună, după dimensiunea cilindrilor, că nu puteau să fie mai mulți decât cinci în fiecare — cincisprezece cu totul. Și cel puțin un marțian fusese distrus — poate chiar mai mulți. Cetățenii trebuiau să fie preveniți din timp de apropierea primejdiei, și se luau măsuriserioase pentru protecția oamenilor din suburbiile amenințate, de la sud-vest. Și quasi-proclamația se încheia cu asigurări repetate, în ceea ce privea securitatea Londrei, și cu declarația că autoritățile pot să facă față dificultăților.

Articolul era tipărit cu litere enorme, hîrtia era încă umedă, nu fusese timp să se adauge nici un cuvînt de comentariu. Era curios, spunea fratele meu, să vezi cît de nemilos fusese ciopîrțit conținutul obișnuit al ziarului pentru a se face loc acestei știri.

De-a lungul străzii Wellington, oamenii treceau fluturînd foile de culoare roz, citindu-le în grabă, iar Strand-ul se umpluse deodată de strigătele unei armate de vînzători, care veniseră după cei dintîi. Călătorii coborau din omnibuze pentru a obține cîte un exemplar. Desigur, știrea producea o puternică agitație printre oameni, cu toată apatia lor inițială. Un magazin de hărți de pe Strand își ridicase obloanele, îmi spunea fratele meu, și în spatele vitrinei a fost văzut un om în haine de duminică, purtînd chiar și mănuși galbene, fixînd pe geam harta regiunii Surrey.

Mergînd pe Strand, spre Trafalgar Square, cu ziarul în mînă, fartelescu meu a întîlnit pe cîțiva dintre fugarii din West Surrey. Era un bărbat cu soția lui și doi băieți, cu cîteva mobile, într-o căruță din cele folosite de zarzavagii. Veneau dinspre Westminster Bridge; și, imediat în spatele lor, o căruță de fin, în care se aflau cinci sau șase persoane cu aspect respectabil, și cîteva cufere și legături. Toți aveau figuri răvășite și întreaga lor înfățișare contrasta puternic cu ținuta de duminică a celor din omnibuze. Din trăsurile îi priveau oameni eleganți. Fugarii s-au oprit la Square, ca și cum n-ar mai fi știut încotro s-o ia și, în cele din urmă, s-au întors către răsărit, de-a lungul Strand-ului. La o oarecare distanță în urma lor, a apărut un om în haine de lucru, călare pe una din acele triciclete demodate, care au în față o roată mai mică. Era murdar și alb la față.

Fratele meu s-a îndreptat spre gara Victoria, întîlnind din ce în ce mai mulți fugari. Se gîndea că s-ar putea să mă zărească și pe mine. Un număr neobișnuit de mare de polițiști dirijau circulația. Unii dintre refugiați schimbau vesti cu oamenii din omnibuze. Unul declara că îi văzuse pe marțieni. „Sînt niște cazane pe picioaroange, vă spun, alergînd ca oamenii“. Cei mai mulți dintre ei erau agîtați și surescitați de ciudatele întîmplări prin care trecuseră.

Ceva mai departe de gara Victoria, cîrciumile făceau afaceri strașnice cu noii sosiți. La toate colțurile de stradă, grupuri de oameni citeau ziarele, discutau cu însuflețire sau priveau la acești neobișnuiți vizitatori de duminică. Pe măsură ce se înnopta, numărul lor creștea, pînă cînd, în cele din urmă, după spusele fratelui meu, toate străzile arătau ca strada principală din Epsom într-o zi de Derby. Fratele meu s-a adresat mai multor fugari, dar n-a obținut, în general, decît răspunsuri nesatisfăcătoare.

Nimeni nu a putut să-i dea vreo informație despre Woking, în afară de un singur om, care l-a

asigurat că Woking fusese distrus în întregime în noaptea precedentă.

— Eu vin din Byfleet, zise el ; un biciclist a venit acolo dis-de-diminează și, umblind din casă în casă, ne-a spus să fugim. Apoi au venit soldații. Am ieșit să privim, și am văzut înspre sud nori de fum, nimic altceva decât fum, și din direcția aceea nu venea nimeni. Apoi am auzit tunurile la Chertsey, și au început să sosească fugarii din Weybridge. Atunci mi-am încuiat casa și am plecat.

Printre oamenii de pe străzi exista un puternic sentiment împotriva autorităților pe care le condamnau pentru incapacitatea lor de a se debarasa, fără toate aceste tulburări, de invadatori.

Pe la ora opt, în tot sudul Londrei s-a auzit clar zgomotul unei puternice canonade. Fratele meu n-a auzit mai întâi nimic, din cauza circulației de pe arterele principale, dar, luînd-o pe străzile mai dosnice care duceau spre fluviu, a putut să distingă foarte limpede bubuiturile.

Apoi a mers pe jos, de la Westminster pînă la locuința lui de lîngă Regent's Park. Era cuprins de neliniște, gîndindu-se la mine, și tulburat de evidenta seriozitate a situației. Gîndurile sale se îndreptau — cum se îndreptaseră, în cursul zilei de sîmbătă, și gîndurile mele — spre amănunte de ordin militar. Se gîndea la toate tunurile care seceau, tăcute, în așteptare, la populația regiunii, devenită pe neașteptate nomadă ; încerca să-și imagineze „cazane pe picioroange“ înalte de o sută de picioare.

Cîteva trăsură cu refugiați treceau pe Oxford Street, și ceva mai multe pe Marylebone Road, dar veștile se răspîndeau atît de încet, deoarece Regent Street și Portland Place erau pline de oameni care își făceau obișnuita plimbare de duminică seara ; cu toate că erau și grupuri în care se discuta, pe lîngă Regent's Park, ca de obicei, perechi tăcute se plimbau pe sub lămpi cu gaz aerian. Noaptea era caldă și liniștită, puțin cam apăsătoare ; bubuitul

tunurilor continua cu intermitență și, după miezul nopții, se părea că fulgeră difuz către sud.

A recitat de nenumărate ori ziarul, temîndu-se că mi se întîmplaseră cele mai rele lucruri. Era agitat și, după cină, a pornit din nou să hoinărească fără nici un țel. Apoi s-a întors și a încercat în zadar să-și fixeze atenția asupra notițelor pentru examene. S-a culcat curînd după miezul nopții, și a fost trezit din niște vise negre, în primele ceasuri ale dimineții de luni, de zgomotul unei bătaii în ușă, pași care alergau pe stradă, o bătaie îndepărtată de tobă, și sunet de clopote. Pe tavan dansau reflexe roșii. O clipă, el a rămas năucit, întrebîndu-se dacă se făcuse ziuă sau dacă toată lumea înnebunise. Apoi s-a dat jos din pat și a alergat la fereastră.

Odaia lui se afla la mansardă și, în timp ce-și scotea capul prin fereastră, auzi de-a lungul străzii cum se deschideau zeci de ferestre; la fiecare apăsareu capete, în dezordinea nocturnă. Se strigau tot felul de întrebări.

— Vin! strigă un polițist, bătînd în poartă; vin marțienii — și porni în grabă către poarta de alături.

Dinspre cazărmile de pe Albany Street veneau sunete de tobe și trompete și fiecare biserică din apropiere se străduia să alunge, cu bătaii de clopote vehemente și dezordonate, somnul oamenilor. Se auzeau zgomote de uși care se deschideau, și ferestrele caselor de peste drum izbucneau, una după alta, din întuneric, într-o lumină gălbuie.

Din capătul străzii apărură în galop o trăsură închisă, făcînd brusc zgomot la colț, trecînd pe sub fereastră cu un adevărat vacarm, care se stinse apoi încet în depărtare. În urma ei apărură două birje, în fruntea unui lung convoi de vehicule rapide, care, în loc să coboare panta spre Easton, se îndreptau mai ales către gara Chalk Farm, unde se încărcău trenurile speciale pentru nord-vest.

Fratele meu a privit pe fereastră mult timp, uluit, uitîndu-se la polițiștii care băteau din poartă în

poartă și își strigau bizarul lor mesaj. Apoi ușa din spatele lui s-a deschis și a intrat vecinul care locuia pe același palier, îmbrăcat numai în cămașă, pantaloni și papuci, cu bretelele atârându-i pe șolduri, cu părul răvășit de somn.

— Ce dracu' s-a întâmplat? întrebă el. E foc? Ce hărmălaie a dracului!

Amîndoi și-au scos capetele pe fereastră, străduindu-se să audă ce strigau polițiștii. De pe străzile laterale veneau oameni care se adunau în grupuri, pe la colțuri, discutînd.

— Ce dracu' înseamnă toate astea? zise vecinul.

Fratele meu îi răspunse ceva vag și începu să se îmbrace, alergînd cu fiecare obiect de îmbrăcăminte la fereastră, ca să nu scape nimic din agitația care creștea mereu. Apoi, au apărut pe stradă, neobișnuit de matinali, vînzătorii de ziare, strigînd:

— Londra în primejdie de asediu! Punctele de apărare de la Kingston și Richmond au fost străpunse! Masacre înspăimîntătoare în valea Tamisei.

Pretutindeni în jurul lui — în odăile de jos, în casele vecine, peste drum, și în spate, pe terasele parcului, pe sute de alte străzi din Marylebone, în districtul Westbourne Park și St. Pancras, spre vest și spre nord, în Kilburn și St. John's Wood și Hampstead, spre răsărit, în Shoreditch și Highbury și Haggerston și Hoxton, și, de fapt, pe toată întinderea Londrei, de la Ealing pînă la East Ham — oamenii se frecau la ochi, deschideau ferestrele, privind afară și punînd întrebări fără nici un scop, și se îmbrăcau în grabă, în timp ce pe străzi trecea primul suflu al apropiatei furtuni de groază. Era începutul mării panici. Londra, care se culcase duminică noaptea nepăsătoare și leneșă, se trezea, în primele ceasuri ale dimineții de luni, cu senzația vie a primejdiei.

Neputînd să afle, de la fereastră, ce se întîmpla, fratele meu a coborît și a ieșit pe stradă, tocmai cînd cerul dintre acoperișurile caselor devenea

trandafiriu de lumina primilor zori. Oamenii care alergau pe jos sau în vehicule deveneau, cu fiecare clipă, tot mai numeroși.

— Fumul Negru ! îi auzi pe oameni strigînd, și apoi din nou — Fumul Negru !

Era cu neputință să nu te molipsești de o teamă atît de unanimă. În timp ce fratele meu încă mai șovăia, în pragul ușii, văzu apropiindu-se un alt vînzător de ziare, și cumpără imediat un ziar. Omul se îndepărtă, fără să-i mai dea restul, vînzîndu-și ziarele din fugă, cu un șiling exemplarul — un amestec grotesc de profit și panică.

În ziar, fratele meu a citit comunicatul catastrofal al Comandantului-șef :

„Marșienii pot să descarce cu ajutorul răchetelor nori enormi de vapori negri și otrăvitori. Ei au distrus bateriile noastre, au distrus Richmond, Kingston și Wimbledon, și înaintează încet către Londra, distrugînd totul în calea lor. Este imposibil să fie năpîiți. Nu există nici o altă salvare de Fumul Negru decît fuga imediată.”

Aceasta era tot, dar era destul. Întreaga populație a marelui oraș de șase milioane se pusesese în mișcare, alergînd, gonind ; ea urma să se scurgă în masă spre nord.

— Fumul Negru ! strigau oamenii. Foc !

Clopotele bisericii din apropiere făceau un vacarm îngrozitor, o trăsură condusă neatent se izbi, printre țipete și înjurături, de jgheabul de apă din capătul străzii. Lumini galbene și alburii se mișcau încoace și încolo prin case, iar la unele dintre trăsuri felinarele erau încă aprinse. Pe cer, zorile deveneau tot mai luminoase, mai limpezi, mai liniștite.

El auzi zgomot de pași alergînd de colo-colo prin odăi, și pe scările din spatele său în sus și în jos. Proprietăreasa apăru în ușă, îmbrăcată neglijent cu un capot și un șal ; soțul ei o urma, bombănind.

Cînd fratele meu a început să-și dea seama de gravitatea situației, s-a întors în grabă în odaia lui, și-a luat toți banii pe care îi avea — vreo zece lire — i-a vîrît în buzunar și a ieșit din nou pe stradă.

Capitolul XV

CE S-A ÎNTÎMPLAT ÎN SURREY

În timp ce preotul ședea sub tufișul din pășunea de lîngă Halliford și vorbea incoerent cu mine, și în timp ce fratele meu privea puhoiul de fugari de pe Westminster Bridge, marțienii își reluau ofensiva. După cîte s-a putut înțelege din relatările contradictorii, cei mai mulți dintre ei au rămas în seara aceea în groapa din Horsell, pînă la ora nouă, ocupați cu pregătirile, lucrînd la ceva care producea o mare cantitate de fum verde.

Dar este sigur că trei dintre ei au ieșit, pe la ora opt, și, înaintînd încet și cu grijă, s-au îndreptat, prin Byfleet și Pyrford, către Ripley și Weybridge, venind astfel în fața bateriilor care îi așteptau, în lumina apusului de soare. Ei nu înaintau în grup, ci în linie, fiecare dintre ei la o milă și jumătate de tovarășul lui cel mai apropiat. Comunicaau unul cu altul prin ajutorul unor urlete asemănătoare cu sirenele, care urcau și coborau gama de la o notă la alta.

Ceea ce auzisem noi, la Upper Halliford, era acest urlet, și zgomotul tunurilor de la Ripley și St. George's Hill. Tunarii de la Ripley, voluntari de artilerie, fără de experiență, care nici nu ar fi trebuit să fie puși la o astfel de încercare, au tras o salvă dezordonată, prematură și ineficace, și au fugit, călare sau pe jos, prin satul pustiu, în timp ce marțianul, fără să se folosească de raza arzătoare,

a trecut calm peste tunurile lor, a pășit cu grijă printre ei, i-a depășit, și a ajuns astfel pe neașteptate la tunurile din Painshill Park, pe care le-au distrus.

Oamenii de la St. George's Hill erau totuși mai bine conduși sau aveau mai mult curaj. Se pare că marțianul de lângă ei nu le-a bănuțit prezența, cum erau ascunși într-o pădure de pini. Ei își potriveau fără grabă tunurile, ca și cum ar fi fost la o manevră și traseră de la o distanță de vreo mie de metri.

Obuzele explodară în jurul marțianului, care mai înainte făcuse pași, clătinându-se, și apoi se prăbuși. Toți tunarii scoaseră un strigăt, și tunurile fură încărcate din nou, cu o grabă frenetică. Marțianul răsturnat urlă prelung și, imediat, un al doilea colos strălucitor, răspunzându-i, apărură pe deasupra copacilor, dinspre sud. Se părea că obuzele zdrobiseră unul dintre picioarele tripodului. A doua salvă trecu pe deasupra marțianului trântit la pământ și, simultan, cei doi tovarăși ai lui își îndreptară razele arzătoare asupra bateriei. Munițiile săriră în aer, copacii din jurul tunurilor izbucniră în flăcări și nu scăpară decât unul sau doi dintre oamenii care o porniseră în goană spre creastă.

Probabil că după aceasta, cei trei marțieni ținură un consiliu, iar cercetașii care îi spionau raportară că au rămas locului timp de jumătate de oră. Marțianul care fusese răsturnat se țiră cu greutate afară din gluga care-l acoperea; era o ființă mică și brună, sugerând în mod ciudat, de la distanța aceea, o pată de rugină; se părea că încearcă să-și repare mașina. Pe la ora nouă el termină, și gluga metalică fu văzută din nou deasupra copacilor.

La câteva minute după ora nouă, acestor trei santinele li se adăugară încă patru marțieni, ducând fiecare câte un tub negru și gros. Câte un tub asemănător primii și fiecare dintre cei trei, și toți șapte se împrăștiară, la distanțe egale, de-a lungul unei linii curbe, între St. George's Hill, Weybridge și satul Send, la sud-vest de Ripley.

De îndată ce se puseră în mișcare, o duzină de rachete de semnalizare țîșniră din dealurile din fața lor pentru a preveni bateriile care așteptau lângă Ditton și Esher. În același timp, patru mașini marțiene de luptă, înarmate cu tuburi, trecură riul, și două dintre ele, profilîndu-se negre pe cerul dinspre apus, apărură în fața mea și a preotului, în timp ce mergeam în grabă, obosiți și îndurerați, de-a lungul drumului care se îndreaptă spre nord, plecînd din Halliford. Ni se părea că sînt aduși de un nor, deoarece o ceață lăptoasă acoperea cîmpia, ridicîndu-se pînă la o treime din înălțimea lor.

Văzîndu-i, preotul scoase un strigăt slab și începu să fugă; dar eu știam că era inutil să fugi din fața unui marțian, și, abătîndu-mă din drum, m-am furișat printre urzicile și mărăcinii umezi de rouă și m-am vîrit în șanțul adînc de la marginea șoselei. Preotul se întoarse și veni lângă mine.

Cei doi monștri se opriră, cel mai apropiat de noi stînd cu fața spre Sunbury, iar cel mai îndepărtat nefiînd decît o pată cenușie, neclară, în direcția luceafărului, departe, spre Staines.

Urletul pe care marțienii îl scoteau din cînd în cînd încetase; într-o tăcere absolută ei își ocupară pozițiile în imensul semicerc din jurul cilindrilor. Semicercul măsura, între capete, douăsprezece mile. Niciodată, de la descoperirea prafului de pușcă, nu existase un început de luptă atît de calm. Pentru noi, sau pentru un observator de lângă Ripley, marțienii păreau singurii stăpîni ai acelei nopți întunecate, luminată doar de o lună subțire, de stele, de întirziata licărire a zilei, de strălucirea roșcată de pe St. George's Hill și din pădurile de la Panshill.

Dar tunurile așteptau pretutindeni, în fața acestui semicerc — la Staines, Hounslow, Ditton, Eshers, Ockham, în dosul dealurilor și pădurilor din sudul fluviului, peste cîmpiile întinse dinspre nord, acoperite cu iarbă, pretutindeni unde un mănunchi de copaci sau casele unui sat ofereau un adăpost suficient. Rachetele de semnalizare țîșneau, lăsau să

cadă în noapte ploaia lor de scînteii și dispăreau, iar cei de lîngă baterii așteptau cu sufletul la gură. În clipa cînd marșienii vor înainta pînă la linia de foc, formele negre ale oamenilor nemișcați, tunurile care licăreau întunecat în căderea nopții își vor spune cuvîntul într-un tîncet furios de luptă.

Fără îndoială, ceea ce preocupa mii și mii de minți iscoditoare, după cum mă preocupa și pe mine, era întrebarea — ce anume credeau marșienii despre noi? Își dădeau ei seama că milioanele noastre de oameni erau organizate, disciplinate, lucrînd laolaltă? Sau interpretau salvele noastre de foc, exploziile neașteptate ale obuzelor, cercetarea neîncetată a taberei lor, așa cum am interpreta noi asaltul unanim și furios al unui stup de albine căruia i-am stricat liniștea? Oare și ei gîndeau să ne extermine? (În momentul acela nimeni nu cunoștea felul lor de hrană.) O sută de asemenea întrebări mi se îngîmădeau în minte, în timp ce priveam colosul care ședea de strajă. În străfundul minții mele dăinuia prezența tuturor forțelor uriașe, necunoscute și ascunse, care așteptau în drumul lor către Londra. Se pregătiseră oare gropi în care să cadă marșienii? Oare pulberăriile de la Hounslow erau rezervate drept capcane? Vor avea londonezii inima și curajul să facă din puternicul lor oraș o a doua Moscova?

Apoi, după un răstimp interminabil, după cum mi s-a părut, cum ședeam ghemuiți, privind printre mărăcini, am auzit un sunet, ca o bufnitură îndepărtată de tun. Apoi încă una, mai apropiată, apoi alta. Atunci, marșianul de lîngă noi a ridicat tubul, descărcîndu-l, ca pe un tun, cu un zgîmôt surd care făcu să se cutremure pămîntul. Cel dinspre Staines îi răspunse. Nu se văzu nici o flacăară, nici o dîră de fum, nu se auzi nimic în afară de acea puternică detunătură.

Eram atît de surescitat de aceste detunături care se produceau una după alta, încît am uitat de siguranța mea personală și de mîinile opărite și m-am cățarat deasupra mărăcinilor, ca să privesc

spre Sunbury. În aceeași clipă, a izbucnit o a doua delunătură și un proiectil uriaș trecu spre Hounslow. Mă așteptam să văd fum, sau flăcări, sau vreun alt efect al acțiunii proiectilului. Dar n-am văzut decât cerul de un albastru închis, cu o stea luminînd solitară, și ceața albă care se întindea pretutindeni. Nu se auzea nici un zgomot, nici o explozie care să-i răspundă. Liniștea se așternuse din nou ; minutele de tăcere se prelungeau.

— Ce s-a întîmplat ? zise preotul, ridicîndu-se în picioare lîngă mine.

— Dumnezeu știe ! i-am răspuns.

Un liliac filfii din aripi și dispăru. Un tumult îndepărtat de strigăte răsună undeva, apoi se stinse. Am privit din nou către marțian și am văzut că acum se îndrepta către răsărit. de-a lungul rîului, cu o mișcare rapidă și circulară.

Mă așteptam ca din moment în moment focul vreunei baterii ascunse să se deschidă asupra lui, dar liniștea serii era netulburată. Silueta marțianului devenea tot mai mică, pe măsură ce se îndepărta, apoi îl înghiți ceața și întunericul tot mai dens al nopții. Printr-un impuls comun, ne cățărăm și mai sus. Spre Sunbury se zărea o formă întunecată, ca și cum ar fi apărut dintr-o dată un deal conic, ascunzînd privirilor noastre regiunea din spatele lui ; mai departe, de celălalt mal al rîului, spre Walton, se zărea o altă înălțime asemănătoare. Aceste forme ca niște dealuri deveneau mai scunde și se lărgeau chiar în timp ce le priveam.

Am privit către nord, împins de un gînd neașteptat, și am văzut cum se ridica o a treia movilă de nori negri.

Totul devenise, deodată, foarte liniștit. Departe, spre sud-est, subliniînd liniștea, i-am auzit pe marțieni urlînd unul către altul, apoi văzduhul se cutremură din nou de zgomotul îndepărtat al tunurilor lor. Artileria noastră nu le dădea nici un răspuns.

În momentul acela, noi nu puteam înțelege ce se întâmpla ; abia mai târziu aveam să aflăm semnificația acestor sinistre movile care se înălțau în lumina înserării. Fiecare dintre marțieni, stînd într-un punct al marelui semicerc pe care l-am descris, descărcase, cu ajutorul tubului în formă de tun, un fel de obuz imens pe fiecare deal, cîrîng, grup de case, sau orice alt adăpost posibil pentru artilerie, care se întîmplase să-i fie în față. Unii trăsescră un singur proiectil, alții două — ca marțianul de lîngă noi ; despre cel de la Ripley se spune că a descărcat nu mai puțin decît cinci la rînd. Cînd atingeau pămîntul, proiectilele se spărgeau — nu explodau — degajînd imediat o cantitate enormă de vapori grei și negri, care se desfășurau și se revărsau în sus, într-un nor imens, întunecat, un deal de gaze care apoi cobora, răspîndindu-se încet peste toată regiunea înconjurătoare. Contactul cu acești vapori, inhalarea acestor aburi întepători, era mortală pentru tot ceea ce respiră.

Vaporii erau grei, mai grei decît fumul cel mai dens, astfel încît, îndată după ce țîșneau și se răspîndeau în aer, se lăsau în jos și se scurgeau pe pămînt, ca și cum ar fi fost lichide, nu gaze, părăsind dealurile și prelungindu-se în văi, în șanțuri și de-a lungul cursurilor de apă, după cum am auzit că se întîmplă cu bioxidul de carbon care se scurge prin crăpăturile vulcanice. Cînd făcea contact cu apa, suprafața ei se acoperea într-o clipă, în urma vreunei acțiuni chimice, cu o spumă deasă care se scufunda încet, lăsînd să se formeze alta. Spuma era absolut insolubilă, și este ciudat că, țînînd seama de efectul instantaneu al gazului, se putea bea fără nici un pericol apa cu care venise în atingere. Vaporii nu se difuzau, cum se întîmplă cu un gaz obișnuit. Ei atîrnau în mase compacte, coborînd încet pantele și opunînd rezistență vîntului ; se amestecau foarte încet cu ceața și umiditatea aerului și cădeau pe pămînt sub formă de praf. În afară de un element necunoscut, care forma un

grup de patru linii în banda albastră a spectrului, deocamdată sîntem complet neștiutori asupra naturii acestei substanțe.

De îndată ce înceta vîrtejul degajării, fumul negru se tîra atît de aproape de pămînt, chiar mai înainte de a deveni aproape lichid, încît la o înălțime de cincizeci de picioare, pe acoperișuri, la etajele superioare ale caselor mai înalte, sau în copacii mai mari, aveai șanse să scapi de acțiunea lui otrăvitoare, după cum s-a și dovedit chiar în noaptea aceea, la Street Cobham și la Ditton.

Omul care a reușit să se salveze, în prima din aceste localități, povestește lucruri uimitoare despre modul ciudat în care se scurgeau vaporii ; el privea în jos, din turnul bisericii, și a văzut casele satului răsărind ca niște fantome din acest neant negru. A rămas acolo o zi și jumătate, obosit, flămînd și ars de soare, privind, sub cerul albastru, pămîntul, perspectiva dealurilor îndepărtate, o întindere de catifea neagră, întreruptă de acoperișurile roșii, copaci verzi și, mai tîrziu, arbuști, garduri, hambare, șure și ziduri, învăluite în negru, ridicîndu-se ici și colo în lumina soarelui.

Dar aceasta s-a întîmplat la Street Cobham, unde fumul negru a persistat pînă cînd s-a scurs de la sine la pămînt. De obicei marțienii, după ce își atingeau scopul, curățau aerul de fumul negru, intrînd în mijlocul lui, dirijînd asupra-i un jet de aburi.

Așa au procedat cu masele de vaporii de lîngă noi, după cum am văzut, la lumina stelelor, de la fereastra unei case pustii din Upper Kalliford, unde ne întorsesem. De acolo, am putut vedea reflectoarele de pe Richmond și Kingston Hill plimbîndu-se în toate direcțiile ; pe la ora unsprezece ferestrele au zăngănit, și am auzit bubuiturile unor tunuri mari de asediu, care fuseseră puse acolo în poziție. Tunurile au bătut, cu intermitență, timp de un sfert de oră, trimițînd proiectilele la întîmplare către marțienii invizibili de la Hampton și Ditton ; după aceea razelē palide ale luminilor

electrice s-au stins, și au fost înlocuite de o puternică strălucire roșie.

Atunci a căzut în Bushey Park cel de al patrulea cilindru — un meteor verde și strălucitor — după cum mi s-a spus mai târziu. Înainte ca tunurile de pe șirul de dealuri de la Richmond și Kingston să-și înceapă tragerea, s-a auzit o puternică canonadă, departe, înspre sud-vest, datorită, cred, tunurilor care băteau la întâmplare, mai înainte ca fumul negru să-i acopere pe tunari.

Astfel, tot atât de metodic cum oamenii ar afuma un cuib de viespi, marțienii împrăștiu acești vapori necunoscuți și asfixianți, în regiunea dinspre Londra. Capetele semicercului lor se desfăceau încet, pînă cînd, în cele din urmă, ei au format o linie ce ducea de la Hanwell pînă la Coombe și Malden. Tuburile lor distrugătoare au înaintat toată noaptea. Niciodată, după ce marțianul de la St. George's Hill fusese culcat la pămînt, ei nu au mai dat artileriei posibilitatea să-i nimicească. Oriunde bănuiau că ar putea să se afle tunuri camuflate, ei trimiteau un nou proiectil cu vapori negri, iar acolo unde tunurile se aflau la loc deschis, abăteau asupra lor raza arzătoare.

Către miezul nopții, copacii aprinși de pe pantele din Richmond Park și flăcările de pe Kingston Hill își trimiteau lumina asupra unei pinze de fum negru care acoperea întreaga vale a Tamisei și se întindea cît vedeai cu ochii. Peste această întindere treceau încet doi marțieni care își îndreptară în toate părțile jeturile de aburi șuierători.

În noaptea aceea ei n-au prea întrebuințat raza arzătoare, fie pentru că aveau doar o rezervă limitată de materie primă, fie pentru că nu doreau să distrugă țara, ci numai să ne înspăimînte, să zdrobească împotrivirea pe care o întîmpinau. Acest ultim scop, l-au atins în mod sigur. Noaptea de duminică a însemnat sfîrșitul rezistenței organizate împotriva lor. După aceea nimeni n-a mai încercat

să-i înfrunte, atât de lipsită de speranțe ar fi fost această acțiune. Până și echipajele torpiloarelor și distrugătoarelor, care își aduseseră tunurile lor cu tragere rapidă în susul Tamisei, au refuzat să se oprească, n-au mai ascultat de ordine, și au coborât din nou fluviul. Singura operație ofensivă pe care oamenii au mai încercat-o în acea noapte a fost pregătirea de mine și de gropi, dar eforturile depuse erau nechibzuite, haotice.

Ne putem lesne închipui soarta bateriilor de la Esher, care așteptau cu încordare, în lumina amurgului. N-au existat supraviețuitori. Ne putem lesne închipui așteptarea disciplinată, ofițerii vigilenți și atenți, tunarii pregătiți, munițiile îngrămadite la îndemână, ajutorii de tunari lângă caii și căruțele lor, spectatorii civili care ședeau atât de aproape pe cât li se permitea, liniștea serii, corturile cu ambulanțe și spitale, în care erau cei arși și răniți la Weybridge; apoi sunetul înăbușit al proiectilelor pe care le trăgeau marțienii, și proiectilul care grăbia greoi deasupra copacilor și caselor, spărgându-se pe cîmpia din vecinătate.

Ne putem lesne închipui, de asemeni, atenția încordată brusc, involburarea și răspîndirea rapidă a norilor negri care înaintau, se răsuceau în sus, transformînd amurgul într-un întuneric aproape palpabil; un straniu și oribil inamic, sub formă de vapori, care își învăluia victimele, oamenii și caii care abia se mai zăreau, alergînd, țipînd, căzînd la pămînt, strigătele de groază, tunurile părăsite într-o clipă, oamenii care se sufocau și se zvîrcoleau pe pămînt, și desfășurarea rapidă a conului opac de fum. Apoi, noapte și pustiire — nimic altceva decît o masă tăcută de vapori de nepătruns sub care se ascundeau morții.

Cu puțin timp înaintea zorilor, fumul negru s-a răspîndit pe străzile din Richmond, iar guvernul dezorganizat îndemna, cu un ultim efort, populația Londrei să fugă.

EXODUL DIN LONDRA

Vă explicați, deci, valul năvalnic de groază care a trecut în zorii zilei de luni peste cel mai mare oraș din lume; fluxul celor care fugeau se transformă repede într-un torent, izbindu-se ca un vârtej înspumat în jurul gărilor, îngrămădindu-se, într-o fierbere oribilă, în jurul vaselor de pe Tamisa și gonind, pe toate drumurile posibile, către nord și est. Pe la ora zece, poliția, iar către prînz chiar și organisme de călătorie ferată, își pierdută coerența, își pierdută forța și eficacitatea, prăbușindu-se, topindu-se, pierzîndu-se în cele din urmă în rapida lichiefiere a corpului social.

Toate liniile de cale ferată din nordul Tamisei, ca și cele din sud-est, de la Cannon Street, fuseseră prevenite încă de duminică, la miezul nopții, și trenurile erau înșesate. Oamenii se luptau cu sălbăticie încă de la ora două pentru a obține locuri în picioare. Pe la trei, oamenii erau trîntiți și călcați în picioare chiar și în Bishopsgate Street, la vreo două sute de metri sau mai mult de gara din Liverpool Street; s-au tras focuri de revolver, oamenii s-au înjunghiat, iar polițiștii care fuseseră trimiși să reglementeze circulația, extenuați și înfuriați, au spart capetele oamenilor pe care trebuiau să-i protejeze.

Pe măsură ce ziua înainta, iar mecanicii și fochiștii refuzau să se înapoieze la Londra, presiunea suvoielui de oameni care se înmulțeau neconținut se îndepărtă de gări și se îndreptă pe șoselele care duceau spre nord. Către amiază, la Barnes a fost văzut un marșian, și un nor de vapori negri, care se cobora încet, începuse să se întindă de-a lungul Tamisei și peste întinderile din Lambeth, tăind în lentă lui înaintare orice retragere peste poduri. Un alt nor a trecut peste Ealing, și a înconjurat la

Castle Hill o mică insulă de supraviețuitori, vii, dar în neputință a se salva.

După o încercare inutilă de a se urca, la Chalk Farm, într-un tren de nord-vest — după ce se aprovizionaseră în gara de mărfuri de acolo, locomotivele au trecut ca plugurile prin mijlocul oamenilor care urlau, iar un grup de cetățeni vinjoși s-au zbatut din răspuțeri pentru a opri ca mulțimea să-l dea pe mecanic cu capul de cazan — fratele meu a ieșit pe drumul de la Chalk Farm, și-a croit drum printr-un furnicar de vehicule grăbite, și a avut norocul să fie de față printre primii la spargerea unui magazin de biciclete. Când a trecut prin fereastră a tăiat cauciucul din față a bicicletei pe care o luase, dar totuși a reușit să fugă, fără altă vătămare decît o zgîrietură la încheietura mîinii. Pe panta de pe Haverstock Hill nu se putea trece, din cauza unor cai răsturnați, așa că a apucat-o pe Belsize Road.

Scăpînd astfel de furia panicii, a ocolit pe Edgware Road și a ajuns la Edgware pe la ora șapte, înfometat, și obosit, dar avînd un bun avans față de mulțime. De-a lungul drumului, oamenii ședeau pe la porți, curioși și mirați. El a fost depășit de un grup de bicicliști, de cîțiva oameni călare și de două automobile. La o milă de Edgware, janta roții s-a rupt și bicicleta a devenit inutilizabilă. A părăsit-o pe marginea drumului și a pornit pe jos prin sat. Pe strada principală a satului, unde magazinele erau pe jumătate deschise, oamenii se îngrămădeau pe trotuare, în pragul ușilor și pe la ferestre, privind cu uimire la extraordinara procesiune a fugarilor care începeau să sosească. El a reușit să găsească la un han cîte ceva de mîncare.

A rămas în Edgware cîtăva vreme, neștiind ce să mai facă. Numărul refugiaților creștea. Mulți dintre ei păreau dispuși, ca și fratele meu, să se oprească acolo. Nu se mai știa nimic nou despre invadatorii din Marte.

La ora aceea, drumul era plin de oameni, dar nu era încă complet supraaglomerat. Cei mai mulți

dintre fugari aveau biciclete, dar în curînd au început să treacă în viteză automobile, șarete și trăsururi, iar praful plutea în nori grei de-a lungul drumului spre St. Albans.

Probabil că un gînd neclar de a se duce la Chelmsford, unde avea cîțiva prieteni, l-a îndemnat în cele din urmă pe fratele meu să pornească pe o potecă liniștită care ducea spre răsărit. Apoi a dat de un pîrleaz și, trecîndu-l, a continuat să meargă de-a lungul unei cărări spre nord-est. A lăsat în urmă cîteva ferme și mici așezări ale căror nume nu le cunoștea. A întîlnit foarte puțini fugari, pînă cînd, pe o potecă dinspre High Barnet, a dat peste două doamne care i-au devenit tovarășe de drum. A dat peste ele tocmai la timp ca să le poată salva.

Auzise țipetele lor și, alergînd pe după colțul drumului, a văzut doi oameni care se luptau să le dea jos din trăsurica în care se găseau, în timp ce un al treilea ținea cu greutate capul poneyului înspăimîntat. Una dintre doamne, o femeie scundă, îmbrăcată în alb, se mulțumea doar să țipe; cealaltă, brună și zveltă, îl biciuia pe omul care o ținea de braț, cu biciul ce-l avea în mîna liberă.

Înțelegînd imediat situația, fratele meu a strigat, alergînd la locul luptei. Unul dintre oameni se opri și se întoarse spre el, iar fratele meu, dîndu-și seama, după figura adversarului, că lupta era inevitabilă, s-a repezit imediat și, fiind un boxer experimentat, l-a trîntit jos, lîngă roata trăsurii.

Nu era vreme pentru box cavaleresc și, ca să-l astîmpere, fratele meu i-a dat o lovitură de picior; apoi îl luă de guler pe cel care o ținea de braț pe doamna cea înaltă. A auzit tropot de copite, biciul l-a izbit peste obraz, cel de-al treilea adversar l-a lovit între ochi, iar omul pe care îl ținea se smulse și începu să alerge pe potecă în direcția din care venise el.

Pe jumătate amețit, s-a trezit în fața omului care ținuse capul poneyului, și a văzut că trăsurica se îndepărta pe drum, bălăbănindu-se, iar cele două femei din ea priveau înapoi. Omul din fața lui,

un individ robust, a încercat să-l lovească, dar el l-a oprit cu un pumn în față. Apoi, dându-și seama că rămăsese singur, s-a întors și a pornit după trăsură, cu bărbatul cel vînjos pe urmele lui ; cel care fugise se întorcea și el, urmărindu-l de la distanță.

Deodată, s-a împiedicat și a căzut, cel care îl urmărea a căzut peste el, iar cînd fratele meu s-a ridicat în picioare, s-a găsit din nou în fața a doi adversari. Ar fi avut puțini șorți de izbîndă împotriva lor, dacă doamna cea zveltă nu ar fi avut curajul să se întoarcă și să-i sară în ajutor. Avea un revolver, dar care era ascuns sub băncuța pe care ședeau, atunci cînd ea și tovarășa ei fuseseră atacate. Trase un glonte, de la șase metri depărtare, gata să-l atingă pe fratele meu. Cel mai puțin curajos dintre hoți o luă la fugă, iar complicele îl urmă, înjurîndu-l pentru lașitatea lui. S-au oprit amîndoi la capătul drumului, acolo unde cel de al treilea zăcea în nesimțire.

— Ține-l ! zise doamna cea zveltă, dîndu-i fratelui meu revolverul.

— Întorțeți-vă la trăsură, îi răspunse fratele meu, ștergîndu-și sîngele de pe buza tăiată.

Ea se întoarse fără o vorbă, și amîndoi se îndreptară, gîfiind, spre locul unde doamna în alb se străduia să țină pe loc poneylul înspăimîntat.

Se părea că hoții renunțaseră. Cînd fratele meu privi din nou spre ei, îi văzu îndepărtîndu-se.

— Voi sta aici, zise fratele meu, dacă îmi dați voie. Și se urcă pe locul liber din față. Doamna privi peste umăr.

— Dă-mi mie hățurile, zise ea, și atinse cu biciul coastele poneylului. După cîteva clipe, o cotitură a drumului îi ascunse pe cei trei oameni de privirile fratelui meu.

Astfel, într-un mod cu totul neașteptat, fratele meu s-a trezit, gîfiind, cu buza tăiată, cu o falcă învinețită și cu încheietura mîinii însîngerate, mergînd alături de aceste două femei pe un drum necunoscut.

A aflat că erau soția și sora mai tinăra a unui chirurg din Stanmore care, întorcându-se dis-de-dimineață de la un caz grav din Pinner, auzise într-o gară din drum despre înaintarea marșienilor. Se grăbise să ajungă, le trezise pe cele două femei — servitoarea îi părăsise cu două zile mai înainte — împachetase câteva provizii, pusese revolverul sub banca trăsorii — din fericire pentru fratele meu — și le spusese să se ducă la Edgware, în speranța că vor găsi acolo vreun tren. El rămăsese în urmă pentru a-i anunța și pe vecini. Le va ajunge, spusese el, pe la ora patru și jumătate dimineață; acum era aproape nouă și încă nu-l văzuseră. Ele n-au putut să se oprească în Edgware, din cauza aglomerației, și o apucaseră pe acest drum lăturalnic.

Aceasta era povestirea pe care i-au spus-o fratelui meu, în frînturi, cînd s-au oprit din nou, în apropiere de New Barnet. El le-a promis să rămîna cu ele, cel puțin pînă cînd vor putea lua o hotărîre, sau pînă cînd va sosi cel pe care îl așteptau, și le-a declarat, pentru a le da mai multă încredere, că este un țintaș experimentat cu revolverul — o armă complet străină pentru el.

Au făcut un fel de tabără la marginea drumului, iar poneiul a început, fericit, să pască iarbă. El le-a povestit cum fugise din Londra și tot ceea ce știa în privința marșienilor și a felului lor de acțiune. Soarele se ridica tot mai sus pe cer, și după cîtva timp conversația a început să lîncezească, făcînd loc unei stări de prevestiri neliniștitoare. Frațele meu a cules, de la cei care treceau pe drum, ultimele noutăți. Fiecare răspuns întretăiat pe care-l căpăta îi adîncea impresia marelui dezastru care se abătuse asupra omenirii, îi adîncea convingerea asupra necesității imediate de a-și continua fuga. El încercă să le convingă de această necesitate.

— Avem ceva bani... zise femeia cea zveltă, șovăind.

Întîlnind privirea fratelui meu, șovăiala ei încetă.

— Am și eu, zise fratele meu.

Ea i-a explicat că aveau treizeci de lire de aur, pe lângă o bancnotă de cinci lire, și se gîndeau ca în schimbul acestei sume să obțină locuri în trenul de la St. Albans sau New Barnet. Fratele meu a fost de părere că încercarea era zadarnică, deoarece văzuse furia cu care londonezii înțesaseră trenurile, și le-a propus să străbată Essex-ul, către Harwich, și de acolo să fugă cu totul din țară.

Doamna Elphinstone — acesta era numele femeii în alb — nici n-a vrut să audă, continuînd să-l reclame pe „George al ei”; dar cumnată-sa era uimitor de liniștită și chibzuită, și în cele din urmă a consimțit la propunerea fratelui meu. Astfel, cu gîndul de a traversa marele drum de Nord, și-au continuat drumul spre Barnet; fratele meu ducea poneyul de căpăstru, pentru a-l cruța, pe cît era cu putință.

Pe măsură ce soarele se înălța pe cer, ziua devenea extrem de călduroasă, iar stratul gros și albicios de nisip devenea arzător și orbitor, astfel încît ei înaintau foarte încet. Tufișurile erau cenușii de praf. Cu cît se apropiau mai mult de Barnet, auzeau ridicîndu-se o rumoare din ce în ce mai insistentă.

Au început să întîlnească tot mai mulți fugari. Majoritatea priveau țintă înaintea lor, murmurînd întrebări nedeslușite, sleiți, răvășiți, murdari. Pe lângă ei a trecut un om în haine de seară, mergînd pe jos, cu ochii în pămînt. I-au auzit glasul și, întorcîndu-se spre el, l-au văzut înfigîndu-și o mîină în păr și lovind cu cealaltă ființe nevăzute. După ce i-a trecut accesul de furie, omul și-a continuat drumul fără să mai privească măcar o dată în urmă.

În timp ce grupul fratelui meu se îndrepta către răscrucea de la sud de Barnet, au văzut apropiindu-se de drum o femeie, pe un cîmp din stînga lor, ducînd în brațe un copil și avînd alți doi alături de ea; a trecut și un om îmbrăcat în haine negre, murdare, cu un băț gros într-o mîină și cu o mică valiză în cealaltă. Apoi, după cotitura drumului,

dintre vilele care îl mărgineau în locul unde se unea cu șoseaua principală, a apărut o trăsurică trasă de un poney negru și asudat, condusă de un tânăr palid cu o pălărie tare, cenușie de praf. În trăsurică sedeau înghesuite trei fete, lucrătoare de fabrică din East End, și doi copii mici.

— Pe aici așungem la Edgware? întrebă tânărul, cu ochii rătăciți și cu fața palidă; iar când fratele meu îi răspunse că trebuia să o apuce spre stînga, el dădu imediat bice cailor, fără formalitatea de a mai mulțumi.

Fratele meu a observat o ceață sau un fum alb-cenușiu ridicîndu-se dintre casele din fața lor și acoperind fațada albă a unei terase care apărea de pe cealaltă parte a drumului, prin spatele vilelor. Doamna Elphinstone le atrase printr-un strigăt atenția asupra unor limbi roșii de foc, care se înălțau deasupra caselor din fața lor, spre cerul albastru și fierbinte. Rumoarea se transformase acum într-un amestec dezordonat de glasuri, scîrțîit de roți și de căruțe și tropot de copite. Drumul făcea o cotitură bruscă la nici cincizeci de metri de răscruce.

— Dumnezeule, strigă doamna Elphinstone. Unde ne duci?

Fratele meu se opri.

Șoseaua principală era acoperită de un puhoi clocotitor de oameni, un torent de ființe omenești care alergau spre nord, înghesuindu-se unele într-altele. Un mare nor de praf, alb și luminos în bătaia soarelui, făcea ca totul să fie cenușiu și nedeslușit, pînă la douăzeci de picioare de la pămînt; norul era neîncetat stîrnit de pașii grăbiți ai unei mulțimi dese de cai, de bărbați și femei care mergeau pe jos, și de roțile vehiculelor de tot felul.

— Loc! auzi fratele meu. Faceți loc!

A te apropia de punctul unde drumul se întîlnește cu șoseaua era ca și cum ai fi trecut prin fumul unui incendiu; mulțimea mugea ca un foc

puternic, iar praful era fierbinte și înecăcios. Și, într-adevăr, nu prea departe, o vilă ardea și trimitea valuri de fum negru peste drum, mărin și mai mult învălmășeala.

Pe lângă ei trecură doi oameni. Apoi o femeie murdară, plângind și cărind o legătură grea. Un ciine de vînătoare, rătăcit, cu limba atîrnînd, le dădu tîrcoale, neîncrăzător, înspăimîntat și într-un hal fără hal, luînd-o la goană, la amenințarea fratelui meu.

Atît cît se putea vedea pe drumul spre Londra, printre casele din dreapta, un puhoi clocotitor de oameni murdari și grăbiți se îngrămădea între vilele de pe fiecare parte; capetele negre, trupurile înghesuie, deveneau distincte pe măsură ce ieșeau de după cotitură, treceau în grabă, și își contopeau din nou individualitățile în mulțimea îndepărtată, înghițită în cele din urmă într-un nor de praf.

— Înainte! Înainte! strigau toți. Faceți loc! Faceți loc!

Oamenii îi împingeau pe cei din față cu mîinile. Fratele meu ținea capul poneiului. Atras în mod irezistibil, el înainta încet, pas cu pas, de-a lungul drumului.

La Edgware fusese doar o scenă de dezordine, la Chalk un vîrtej gălăgios, dar aici era o întreagă populație în mișcare. Este greu să-ți imaginezi acest puhoi de oameni. Nu se putea distinge nici o figură. Oamenii se scurgeau de după colț și se îndepărtau cu spatele la grupul celor trei rămași pe drum. Cei care erau pe jos mergeau pe marginea șoselei, amenințați de roțile vehiculelor, căzînd prin șanțuri și poticnindu-se unii de alții.

Trăsurile și căruțele se buluceau unele într-altele, lăsînd puțin loc pentru vehiculele mai rapide și mai nerăbdătoare, care se repezeau din cînd în cînd înainte, atunci cînd li se ivea ocazia, făcînd ca mulțimea să se înghesuie spre gardurile și porțile vilelor.

— Înainte ! se auzea strigînd. Înainte ! Se apropie !

Într-o căruță se afla un orb îmbrăcat în uniforma Armatei Salvării, gesticulînd, cu degetele zbîrcite, și urlînd : „Veșnicie ! Veșnicie !“ Glasul lui era răgușit și foarte puternic, astfel că fratele meu a putut să-l audă mult timp după ce omul s-a pierdut din vedere, în norul de praf. Unii dintre oamenii îngrămădiți în căruțe își biciuiau prosteste caii, certîndu-se cu ceilalți căruțași ; alții ședeau nemișcați, privind țință în gol, cu ochii înroșiți ; alții își rodeau mîinile, de sete, sau zăceau culcați în fundul vehiculelor. Caii aveau zăbalele acoperite de spumă, și ochii injectați.

Erau o puzderie de trăsuri, căruțe, șarete, furgioane ; o căruță de poștă, o căruță de gunoarie pe care era scris „Parohia St. Pancras“, un camion uriaș înțesat cu oameni. Un camion de bere trecu huruind, cu roțile improșcate de sînge proaspăt.

— Eliberați drumul ! strigau niște glasuri. Eliberați drumul !

— Veșni-cie ! Veșni-cie ! se auzea, ca un ecou, de-a lungul drumului.

Treceau femei triste, bine îmbrăcate, cu figurile răvășite, cu copii care țipau și se poticneau, cu hainele lor elegante acoperite de praf, cu fețele obosite și brăzdate de lacrimi. Alături de cele mai multe mergeau bărbați, unii grijulii, alții nepăsători sau sălbatici. Luptînd cot la cot cu ei, trecea cite un vagabond în zdrențe negre, cu ochii holbați, strigînd în gura mare tot felul de injurături. Își croiau drum, luptîndu-se din răsputare, muncitori zdraveni și oameni sărăcăcioși, cu părul ciufulit, îmbrăcați ca micii funcționari sau vînzători de prăvălie ; apoi fratele meu mai observă un soldat rînit, niște oameni îmbrăcați în uniforma căilor ferate, și o creatură nenorocită, în cămașă de noapte, cu o haină aruncată pe umeri.

Dar oricît de variată i-ar fi fost compoziția, această hoardă avea anumite trăsături comune. Pe

fețele tuturor se citea frica și durerea, și tot frica era aceea care îi gonea din urmă. O învălmășeală, provocată de lupta pentru un loc într-o căruță, făcu întregul puhoi de oameni să-și grăbească pasul; unul dintre fugari, atât de speriat și frînt încît genunchii i se îndoiu sub el, se însufleți pentru o clipă, căpătînd forțe noi. Căldura și praful începu-seră să-și facă efectul asupra mulțimii. Oamenii aveau pielea uscată, buzele negre și crăpate. Erau cu toții însetați, obosiți și abia mai puteau să-și miște picioarele. Printre strigăte se auzeau certuri, muștrări, și gemete de oboseală; cele mai multe glasuri erau răgușite și slabe. Pretutindeni se auzea, ca un refren:

— Loc! Faceți loc! Vin marșienii!

Prea puțini se opreau, dîndu-se la o parte din acest puhoi. Drumul pătrundea oblig în șoseaua principală, printr-o deschidere îngustă, creînd iluzia că vine dinspre Londra. Și totuși, un fel de flux omenesc se revărsa în acest capăt de drum; erau cei slabi, respinși în afara curentului, și care în general rămîneau acolo numai o clipă, înainte de a se cufunda din nou în el. La o mică distanță de drum, ședea întins un om cu piciorul înfășurat în cîrpe însîngerate; doi prieteni se aplecaseră asupra lui. Era un norocos care încă mai avea prieteni.

Un bătrînel, cu o mustață ostășească, albită, îmbrăcat într-o redingotă neagră și jechoasă, se apropie șchiopătînd, se așează jos, își scoase gheata — ciorapul îi era mînjit de sînge — scoase un ciob de piatră și porni din nou, tîrîndu-și piciorul; o fetiță de opt sau nouă ani, singură, se trînti pe iarbă lîngă fratele meu, plîngînd.

— Nu mai pot să merg! Nu mai pot să merg!

Fratele meu se trezi din toropeală, o ridică, vorbindu-i cu blîndețe, și o duse lîngă miss Elphinstone. De îndată ce fratele meu o ridică, fetița tăcu, ca și cum ar fi cuprins-o frica.

— Ellen ! țipă o femeie din mulțime, cu glasul scâldat în lacrimi. Ellen ! Și copilul se smuci brusc din brațele fratelui meu, strigînd :

— Mamă !

— Se apropie ! zise un om călare, trecînd prin dreptul drumului.

— La o parte din drum ! striga un vizitiu, ridicat deasupra celorlalți ; și fratele meu văzu o trăsură închisă cotînd pe drumul lateral.

Oamenii se înghesuiau unii într-alții, pentru a se feri de cal. Fratele meu trase spre margine ponyul și trăsurica, iar omul trecu pe lîngă el și se opri la cotitura drumului. Era o trăsură cu oiștea pentru o pereche de cai, dar nu avea înhămat decît unul singur. Fratele meu văzu neclar, prin praf, cum doi oameni ridicau un corp pe o targă albă, așezînd-o apoi ușor pe iarba de sub un tufiș de lemn cîinesc.

Unul dintre oameni veni alergînd spre fratele meu.

— Unde se poate găsi niște apă ? întrebă el. Trage să moară, și vrea puțină apă. Este lordul Garrick.

— Lordul Garrick ! zise fratele meu, Președintele Curtii ?

— Unde găsesc apă ? zise omul.

— Poate că găsești vreo cișmea, zise fratele meu, în vreuna dintre case. Noi nu avem apă. Nu pot să-i las aici pe ai mei.

Omul își croi drum, prin mulțime, spre poarta casei din colț.

— Înaintați ! spuneau oamenii, îmbrîncindu-l. Se apropie ! Mergeți înainte !

Apoi, atenția fratelui meu a fost atrasă de un om cu barbă, cu o figură de vultur, ducînd o legătură, care s-a spart chiar în timp ce fratele meu o privea ; din ea s-a revărsat o masă compactă de lire de aur, care părea să se fărîmițeze în monede abia atunci cînd atîngea pămîntul. Lirele se rostogoliră

în toate părțile, printre picioarele nervoase ale oamenilor și ale cailor. Omul se opri, privind prosteste risipa de aur, și osia unei trăsurii îl izbi în umăr, trântindu-l la pământ. Scoase un țipăt, făcu un pas înapoi, și roata unei căruțe îl atinse din treacăt.

— Loc ! strigau oamenii din jurul lui. Faceți loc !

De îndată ce trecu trăsură, el se trânti, cu amindouă mâinile desfăcute, pe grămada de monede, și începu să și le îndese cu pumnii în buzunar. Un cal se ivi chiar pe lângă el, și în clipa următoare, când omul se ridicase pe jumătate, fu trântit sub copitele calului.

— Opriți ! strigă fratele meu, și dînd la o parte din drum o femeie, încercă să apuce zăbala calului.

Dar, înainte de a putea ajunge acolo, auzi pe sub roți un țipăt și văzu, prin praf, cum obada trecea peste spatele sărmanului nenorocit. Vizitiul trăsurii îl plesni cu biciul pe fratele meu, care alerga spre spatele trăsurii. Strigătele îl asurzeau. Omul se zvîrcolea, printre banii lui împrăstiați, în praf, fără să se poată scula, căci roata îi rupsese șira spinării, iar picioarele îi atîrnau moi, neputincioase. Fratele meu se ridică și strigă la vizitul care venea din urmă, și îi veni în ajutor un om călare pe un cal negru.

— Dă-l la o parte din drum, zise el ; și, apucîndu-l de guler cu mîna liberă, fratele meu îl tîrî pe nenorocit la o parte. Dar el continua să se cramponeze de bani și, privindu-l cu furie pe fratele meu, îl izbi în braț cu un pumn plin de aur.

— Înaintați ! Înaintați ! strigau glasuri furioase în spatele lor. Faceți loc ! Faceți loc !

Se auzi o trosnitură, în timp ce oștea unei trăsurii se lovea de căruța pe care o ținea în loc omul călare. Fratele meu întoarse privirea, și omul cu aurul își răsuci capul și mușcă mîna care îl ținea de guler. O izbitură, și calul negru fu împins într-o parte, iar calul căruței trecu pe lângă el. O copită

călcă la un fir de păr de piciorul fratelui meu. El dădu drumul omului căzut și sări înapoi. Văzu pe fața nenorocitului întins pe pământ minia transformându-se în groază, și după o clipă îl pierdu din vedere, și fratele meu fu tîrît înapoi, dus mai departe de intrarea drumului și fu nevoit să se lupte din greu, în mijlocul torentului, pentru a putea reveni.

Văzu pe miss Elphinstone acoperindu-și ochii, iar un copilaș, cu acea lipsă de compătimire specifică anilor fragezi, privea cu ochii dilatați un corp acoperit de praf care zăcea la pământ, negru și nemîșcat, zdrobit sub roțile care treceau.

— Să ne întoarcem ! strigă el, și începu să tragă înapoi poneyul. Și adăugă : Nu putem trece prin acest... iad. Se întoarseră vreo sută de metri pe drumul pe care veniseră, pînă cînd mulțimea agitată nu se mai zări. Pe cînd treceau de cotitura drumului, fratele meu văzu în șanțul de sub tufișul de lemn ciînesc fața muribundului acoperită de o paloare cadaverică, cu trăsăturile supte și strălucind de transpirație. Cele două femei ședeau tăcute, ghemuite în trăsură și înfiorate.

Apoi, dincolo de cotitură, fratele meu se opri din nou. Miss Elphinstone era albă la față, iar cumnata ei plîngea, prea nenorocită ca să-l mai cheme pe „George al ei“. Fratele meu era îngrozit și uluit. Imediat ce se îndepărtară, își dădu seama cît de urgent și de imperios era să încerce traversarea șoselei. Se întoarse spre miss Elphinstone, cu o hotărîre bruscă.

— Trebuie să trecem pe acolo, zise el, și întoarse din nou poneyul.

Pentru a doua oară, în ziua aceea, fata dădu dovadă de curaj. Vrînd să-și croiască drum prin torentul de oameni, fratele meu intră din nou în vîltoare și ținu în loc calul unei trăsuri, în timp ce miss Elphinstone conducea poneyul de căpăstru. O căruță se izbi de roți, pentru o clipă, și smulse o așchie lungă din bancă. În clipa următoare erau luați și tîrîți înainte de curent. Fratele meu, cu fața

și mîinile înșingurate de la loviturile de bici, sări pe capră și apucă hățurile din mîina ei.

— Țintește spre omul din spate, zise el, dîndu-i revolverul, dacă ne împinge prea tare. Nu!... țin-tește mai bine calul.

Apoi el începu să caute un prilej ca să treacă spre partea dreaptă a drumului. Dar, o dată intrat în curent, parcă își pierduse voința și devenise o fărîmă a acestei gloate prăfuite. Trecură prin Chipping Barnet, duși de torent; se îndepărtaseră cu o milă de centrul orașului, înainte de a putea să-și croiască drum pînă în partea cealaltă a șoselei. Era o larmă și o învălmășeală de nedescris; dar în oraș, și dincolo de el, șoseaua se bifurca de mai multe ori, și deci înghesuiala se micșora într-o oarecare măsură.

Se îndreptară spre răsărit, prin Hadley, întîlnind, de fiecare parte a drumului, și acolo, dar și mai departe, o mare mulțime de oameni care se înghesuia să bea apă dintr-un pîriu, unii luptîndu-se din răsuputeri pentru a ajunge pînă la apă. Mai departe, de pe un deal de lingă East Barnet, văzură două trenuri mergînd încet, unul după altul, fără nici un fel de semnale — trenuri ticsite de oameni, unii stînd chiar și printre cărbunii din tenderul locomotivei, îndreptîndu-se spre nord, de-a lungul Marii Căi Ferate de Nord. Fratele meu presupunea că trenurile se umpluseră după ce ieșiseră din Londra, deoarece la ora aceea panica furibundă a mulțimii făcuse ca gările centrale să fie impracticabile.

În apropiere de acel loc, se opriră pentru tot restul după-amiezii; emoțiile violente îi sleiseră pe toți trei. Începură să sufere de foame; noaptea era rece, și nici unul dintre ei nu avea curajul să doarmă. În cursul serii, mulți fugari trecură în grabă de-a lungul drumului, aproape de locul unde se opriseră ei, fugind de primejdii necunoscute și mergînd în direcția din care venise fratele meu.

„COPILUL TUNETULUI“

Dacă marțienii ar fi avut drept scop numai distrugerea, ar fi putut să nimicească, încă de luni, întreaga populație a Londrei, în timp ce oamenii se răspîndeau încet prin regiunile din împrejurimi. Nu numai pe drumul care trecea prin Barnet, dar și prin Edgware și Waltham Abbey, și de-a lungul drumurilor spre răsărit de Southend și Shoeburyness, și la sud de Tamisa, spre Deal și Broadstairs, se scurgea același puhoi înspăimîntat. Dacă, în dimineața acea de iunie, cineva ar fi plutit într-un balon pe cerul albastru și luminos de deasupra Londrei, fiecare drum dinspre nord și răsărit, care ieșea din labirintul încîlcit al străzilor, i-ar fi apărut punctat cu negru de șuvoiul de fugari, fiecare punct reprezentînd un ghem omenesc de teroare și durere fizică. În capitolul precedent am expus pe larg relatarea fratelui meu asupra trecerii prin Chipping Barnet, pentru ca toți cititorii mei să-și poată da seama cum apărea această masă de puncte negre unuia care făcea parte din ea. Niciodată, în istoria lumii, nu s-au mișcat și n-au suferit laolaltă atîtea mulțimi omenești. Hoardele legendare ale goților și hunilor, armatele cele mai uriașe pe care le-a văzut vreodată Asia, n-ar fi fost decît o picătură în acest puhoi. Nu era un marș disciplinat; era o debandadă — o debandadă gigantică și îngrozitoare — fără vreo ordine sau vreun țel, șase milioane de oameni, fără arme și fără provizii, mergînd drept înainte. Era începutul înfringerii civilizației, începutul masacrului omenirii.

Drept sub el, omul instalat în balon ar fi văzut rețeaua întinsă a străzilor, casele, bisericile, scuarurile, piețele, parcurile — toate pustii — întinzîndu-se ca o hartă imensă, iar spre sud, o *pată*. S-ar fi părut că peste Ealing, Richmond și Wimbledon, o peniță

monstruoasă a lăsat să cadă pe hartă o pată de cerneală. Persistent, neîncetat, fiecare pată neagră creștea, se întindea, trimițându-și ramificații în toate părțile, când îngrămădindu-se în fața unei ridicături de teren, când revărsându-se iute peste vreo creastă într-o nouă vale, exact cum se întinde o picătură de cerneală pe sugativă.

Mai departe, peste dealurile albastre care se ridică la sud de fluviu, marțienii mergeau încoace și încolo, scilpitori, împrăștiindu-și calm și metodic norul lor otrăvitor pe câte o bucată de teren, îndepărtându-l apoi, după ce-și îndeplinise rolul, cu jeturile de aburi și punînd stăpînire pe regiunea cucerită. Se pare că ei nu aveau drept scop exterminarea oamenilor, ci mai ales demoralizarea completă și distrugerea oricărei împotriviri. Au aruncat în aer toate magaziiile de muniții pe care le-au întîlnit, au tăiat toate liniile telegrafice și au distrus pe alocuri căile ferate. Tăiau toate mijloacele de comunicație ale oamenilor. Nu păreau grăbiți să-și extindă cîmpul de operații, și în cursul acelei zile n-au trecut de partea centrală a Londrei. Probabil că un foarte mare număr de londonezi au rămas acasă, în dimineața de luni. Un lucru este sigur, și anume că mulți au murit în casele lor, asfixiați de Fumul Negru.

Pînă spre amiază, bazinul Londrei prezenta un spectacol uimitor. Se aflau acolo vapoare și vase de tot felul, iar fugarii ofereau sume enorme de bani, și se spune că mulți dintre cei care s-au apropiat înot de aceste vase au fost respinși cu cîngile și s-au înecat. Pe la ora unu după-amiază, între arcadele podului Blackfriars a apărut rămășița subțire a unui nor de vapori negri. În clipa aceea, portul a devenit scena unei învălmășeli nebune, cu lupte și ciocniri, și cîtva timp o mulțime de bărci și șle-puri s-au îngrămădit în jurul arcadei dinspre nord a podului Tower, iar marinarii au trebuit să se lupte sălbatic cu oamenii care îi asaltaseră de pe țărîm. Unii se cățărau pe pilonii podului de deasupra.

Cînd, cu o oră mai tirziu, a apărut de după Turnul Orologiului un marțian și a intrat în fluviu, către Limehouse nu mai pluteau decît sfărîmături.

Despre căderea celui de al cincilea cilindru voi vorbi ceva mai departe. Cel de al șaselea a căzut la Wimbledon. Fratele meu, care ședea de veghe lîngă femeile din trăsură, în mijlocul unei pășuni, a văzut fulgerul verde, departe, în spatele dealurilor. Marți, micul grup, care încă mai avea de gînd să ajungă la mare, s-a îndreptat, prin regiunea întesată de oameni, către Colchester. Se confirmase vestea că marțienii stăpîneau acum întreaga Londră. Fuseseră văzuți la Highgate și — se spunea — chiar la Neasden. Dar fratele meu nu i-a văzut decît a doua zi.

În ziua aceea, mulțimile de oameni împrăstiați au început să-și dea seama că au nevoie urgentă de provizii. Pe măsură ce foamea creștea, nu se mai ținea seama de dreptul de proprietate. Fermierii au ieșit să-și apere cu arma în mînă vitele, hambarele și recolta de grîne. Mulți oameni, ca și fratele meu, se îndreptau acum spre răsărit și s-au găsit chiar unii disperați care s-au întors spre Londra, ca să găsească hrană. Aceștia erau mai ales cei din suburbiile de nord, care nu cunoșteau Fumul Negru decît din auzite. Fratele meu aflase că aproape o jumătate din membrii guvernului se adunase la Birmingham și că se pregăteau enorme cantități de explozibile puternice, pentru a fi folosite, în mine automate, în regiunile din Midland.

Mai aflase, de asemenea, că la Compania Căilor Ferate din Midland se înlocuise personalul care fugise în prima zi de panică, că traficul fusese reluat și că trenurile circulau de la St. Albans spre nord, pentru a se degaja regiunile din jurul Londrei. În Chipping Ongar se instalase o placardă care anunța că în orașele de nord se găseau mari cantități de făină și că în douăzeci și patru de ore se va distribui pîine oamenilor înfometați din împrejurimi. Dar această veste nu l-a împiedicat în planul de fugă pe care și-l construise, și cei trei și-au continuat

toată ziua drumul spre răsărit, nemaiauzind nimic altceva despre distribuirea de piine în afară de această promisiune. De altfel, nimeni nu a mai auzit despre ea. În noaptea aceea a căzut cea de a șaptea stea, pe Primrose Hill. Era în timp ce miss Elphinstone ședea de veghe, căci hotărâseră să vegheze cu rindul. Ea a văzut-o căzînd.

Miercuri, cei trei fugari, care petrecuseră noaptea într-un lan de grîu încă necopt — au ajuns la Chelmsford și acolo un grup de cetățeni, intitulîndu-se Comitetul de Aprovizionare Publică, le-au luat poneyul, ca provizie, nedîndu-le în schimb nimic altceva decît promisiunea că vor primi a doua zi o bucată din el. Circula zvonul că marțienii erau la Epping și că pulberăria de la Waltham Abbey fusese distrusă într-o încercare zadarnică de a arunca în aer pe unul dintre invadatori.

Oamenii pîndeau, din turnurile bisericii, sosirea marțienilor. Fratele meu, din fericire pentru el, după cum s-a dovedit, a preferat să-și continue imediat drumul spre coastă, decît să aștepte o bucată de carne, cu toate că toți erau flămînzi. Către amiază, au trecut prin Tillingham, care, în mod ciudat, părea să fie complet liniștit și pustiu, în afară de cîțiva oameni care căutau să fure ceva de mîncare. Lîngă Tillingham, au ajuns deodată la țărmlul mării, întîlnind cea mai surprinzătoare mulțime de vase de toate felurile care se poate imagina.

După ce marinarii n-au mai putut urca pe Tamisa, își continuaseră drumul pe lîngă coasta din Essex, spre Harwich, Walton și Clacton, și după aceea spre Foulness și Shoebury, pentru a-i îmbarca pe refugiați. Vasele ședeau într-o curbă imensă în formă de seceră, care se pierdea în ceață, spre Naze. Aproape de țărml se afla o mulțime de bărci de pescuit, engleze, scoțiene, franceze, olandeze și suedeze; șalupe cu aburi de pe Tamisa, iahturi, bărci cu motor; ceva mai departe se aflau vasele de mare tonaj, o mulțime de vase murdare, pentru transportul cărbunilor, vase comerciale cochete, vase pentru transportul vitelor, vase de pasageri, tancuri petro-

liere, vase de cursă lungă, și chiar un vas vechi de transport de culoare albă, transatlantice albe și cenușii de la Southampton și Hamburg ; de-a lungul coastei albastre, dincolo de Blackwater, pînă aproape de Maldon, fratele meu a zărit, neclar, o mulțime de bărci care trafica cu oameni de pe țarm.

La vreo două mile în larg se afla un cuirasat, cufundat adînc în apă, arătînd, după spusele fratelui meu, ca un vas pe jumătate scufundat. Era cuirasatul „Copilul Tunetului“. Nu se mai vedea vreun alt vas de război, dar departe, spre dreapta, pe suprafața întinsă a mării — în ziua aceea marea era foarte liniștită — se întindea un șarpe de fum negru, care trăda locul celorlalte cuirasate ale flotei din Canalul Mîneei : ele patrulau pe un front larg, cu mașinile sub presiune, gata să intre în acțiune, în fața estuarului Tamisei, vigilente și totuși neputincioase de a împiedica înaintarea marțienilor.

La vederea mării, doamna Elphinstone s-a lăsat cuprinsă de panică, în ciuda asigurărilor pe care i le dădea cumnata ei. Ea nu mai plecase niciodată din Anglia, și ar fi preferat să moară, decît să se vadă într-o țară străină, lipsită de prieteni și de toate celelalte. Probabil că biata femeie își închipuia că francezii și marțienii erau unul și același lucru. În timpul celor două zile de călătorie devenise din ce în ce mai nervoasă, mai înspăimîntată și mai deprimată. Singurul ei gînd era să se reîntoarcă la Stanmore. Toate fuseseră întotdeauna bune și liniștite la Stanmore... Acolo îl vor regăsi pe George...

Cu mare greutate au convins-o să coboare pînă la țarm, unde fratele meu a reușit, destul de repede, să atragă atenția unor marinari de pe un vas cu zbatuiri, venit de pe Tamisa. Aceștia au trimis o barcă și s-au învoit la treizeci și șase de lire pentru toți trei. Vasul mergea, după spusele oamenilor, la Ostende.

Era pe la ora două, cînd fratele meu, după ce a plătit la pasarelă costul călătoriei, s-a văzut în si-

garanță, împreună cu tovarășele lui, pe bordul vasului. Pe bord se afla și hrană, deși la prețuri exorbitante, și toți trei au reușit să ia o masă, pe una din băncile de la provă.

Pe bord se și aflau vreo patruzeci de oameni, dintre care cei mai mulți își dăduseră ultimii bani pentru a-și asigura călătoria, dar căpitanul a rămas pe canalul Blackwater pînă la ora cinci după-amiază, culegînd noi pasageri, pînă cînd puntea a fost încărcată în mod primejdios. Probabil că ar fi așteptat și mai mult, dacă dinspre sud n-ar fi început să se audă bubuiturile tunurilor. Drept răspuns, cuirasatul a tras o lovitură de tun și a înălțat un șir de pavilioane. O trîmbă de fum a răbufnit din ochiurile lui.

Unii dintre pasageri erau de părere că această canonadă venea dinspre Shoeburyness, pînă cînd s-a observat că devenea din ce în ce mai puternică. În același timp, departe, spre sud-est, catargele și punțile blindate a trei cuirasate se ridicară unul după altul din mare, sub nori de fum negru. Dar atenția fratelui meu se întoarse repede la canonada îndepărtată dinspre sud. I s-a părut că vede o coloană de fum ridicîndu-se din ceața cenușie din depărtare.

Micul lor vas se și îndepărtase spre răsărit de marele semicerc de nave, și coasta scundă a Essex-ului devenea albăstrie, învăluită în ceață, cînd a apărut un marțian, părăind mic și nedeșlășit în depărtare, înaintînd de-a lungul coastei mocirloase, venind dinspre Foulness. Văzîndu-l, căpitanul începu să înjure cu glas tare, de teamă și minie împotriva propriei lui întîrzieri, iar zburaturile parcă se molipsiră dintr-o dată de spaima lui. Toată lumea de pe bord ședea lîngă parapet sau pe băncile vasului, privind la forma aceea îndepărtată, mai înaltă decît copacii și turnurile bisericilor de pe coastă, și care înainta încet, parodiind mersul omenesc.

Era primul marțian pe care-l vedea fratele meu și, mai mult uimit decît înspăimîntat, el a rămas să privească acest titan care înainta cu hotărîre către vase, cufundîndu-se din ce în ce mai mult

în apă, pe măsură ce se îndepărta de coastă. Apoi, departe, dincolo de Crouch, a apărut altul, pășind peste niște copaci chirciți, apoi încă unul, și mai departe, cufundat adinc în picla strălucitoare care părea suspendată între mare și cer. Toți se îndreptau către mare, ca și cum ar fi vrut să taie retragerea nenumăratelor vase care se îngrămădiseră între Foulness și Naze. În ciuda eforturilor gîfuitoare depuse de motoarele micului vas cu zbaturi și a spumei abundente pe care roțile o lăsau în urmă, el se îndepărta de această înaintare sinistră cu o înspăimîntătoare încetineală.

Privind spre nord-vest, fratele meu a văzut marele semicerc de vase vibrînd de teroarea care se apropia; un vas trecea în spatele altuia, altul se întorcea spre larg, vapoarele șuierau și revărsau nori de aburi, corăbiile își întindeau pinzele, șalupele se mișcau de colo pînă colo. El era atît de fascinat de toate acestea și de primejdia care înainta dinspre stînga, încît nu vedea nimic din ceea ce se petrecea spre largul mării. Și atunci, o mișcare rapidă a vasului (care s-a rotit brusc pentru a evita scufundarea) l-a aruncat jos de pe banca pe care ședea. În jur se auziră strigăte, zgomot de pași, niște aclamații, la care părea că se răspunde din depărtare. Vasul se zgudui și el căzu jos, sprijinindu-se în mîini.

Se ridică în picioare și văzu spre tribord, la nici o sută de metri de vasul lor care se legăna în tangaj, o masă imensă de fier trecînd prin apă ca lama unui plug, aruncînd-o de o parte și de alta în jerbe imense de spumă care se năpusteau spre vasul lui, făcînd ca zbaturile să se învîrtească în aer, și cufundîndu-l apoi aproape cu toată puntea sub apă.

Un duș puternic îl orbi pentru o clipă. Cînd își deschise din nou ochii, văzu că monstrul trecuse și gonea către țarm. Turele enorme de fier se ridicau din trupul lui înalt, alături de două coșuri care scui-pau fum și foc. Era cuirasatul „Copilul Tune-tului“ care se îndrepta în ajutorul vaselor amenințate.

Stînd în picioare pe puntea care se clătina, încleștat cu mîinile de parapet, fratele meu își mută privirea de la acest leviatan în atac, îndreptînd-o din nou asupra marțienilor ; acum erau toți trei laolaltă, stînd atît de departe în larg, încît suporturile lor triple erau scufundate aproape în întregime. Astfel scufundați, priviți în această perspectivă îndepărtată, păreau mult mai puțin impresionați decît masa imensă de fier în a cărui diră vaporasul pe care se afla el se legăna neputincios. Părea că marțienii privesc cu uimire la acest nou adversar. Poate că în mintea lor credeau că este un uriaș, ca și ei. „Copilul Tunetului“ nu trase nici o lovitură de tun, ci pur și simplu înainta spre ei cu toată viteza. Aceasta i-a și permis, probabil, să se apropie atît de mult de inamic. Marțienii nu știau ce să facă. Un obuz, și ei l-ar fi scufundat imediat, cu raza lor arzătoare.

Înainta cu o viteză atît de mare, încît într-un minut ajunse aproape la jumătatea drumului dintre vaporul pe care se afla fratele meu și marțienii — o masă neagră care se micșora, proiectată pe linia orizontală și îndepărtată a coastei Essexului.

Deodată, marțianul cel mai apropiat își înclină trupul și descărcă spre cuirasat un proiectil cu gaz negru. Acesta atinse tribordul și ricoșă într-un jet întunecos, rostogolit în valuri, degajînd un torent de Fum Negru, din care cuirasatul scăpă. Pentru cei care priveau de pe vapor, la o mică înălțime deasupra apei, cu soarele în ochi, părea ca și cum cuirasatul se și afla în mijlocul marțienilor.

Formele uriașe se despărțiră, ridicîndu-se din apă pe măsură ce se retrăgeau către țarm ; unul dintre marțieni își ridică generatorul de raze arzătoare, ca pe un aparat fotografic. Îl ținu ațintit oblic în jos și un nor de aburi țîșni din apă la atingerea razei. Ea trecu prin cuirasa de fier a vasului ca un fier înroșit printr-o hîrtie.

O vîlvătaie de flăcări țîșni din aburii care se ridicau, și marțianul se clătina. În clipa următoare era trîntit jos și o cantitate uriașă de apă și de vapori se ridică în aer. Tunurile de pe „Copilul Tu-

netului" răsunară, în acest vacarm, unul după altul, și un proiectil improșcă în sus apa chiar lângă vaporul cu zături, ricoșă spre celelalte vase care fugeau spre nord, și sparse în țândări un cuter.

Dar faptul acesta trecu neobservat. Văzînd prăbușirea marțianului, căpitanul scoase un strigăt nearticulat, și pasagerii de pe puntea vasului strigară în cor. Apoi scoaseră din nou un strigăt. Ieșind din involburarea albă, cuirasatul lung și negru înainta, cu flăcările înălțîndu-se din partea din mijloc, cu ventilatoarele și coșurile scuipînd foc.

Era încă în stare de funcționare; se pare că cîrma rămăsese intactă și motoarele mai mergeau. Se îndreptă către cel de al doilea marțian și ajunsesese la o sută de metri de el cînd îl atinse raza arzătoare. Atunci, cu o bubuitură violentă, cu o flăcără orbitoare, punțile și coșurile săriră în aer. Marțianul se clătină de violența exploziei și, în clipa următoare, epava în flăcări, continuînd să înainteze în virtutea inerției, îl izbi și îl turti ca pe un obiect de carton. Fratele meu scoase fără să vrea un strigăt. Un vârtej clocotitor de aburi ascunse din nou totul.

— Doi! urlă căpitanul.

Văzduhul vuia de strigăte. De la un capăt la celălalt, vaporul răsuna de aclamațiile frenetice care cuprinseseră, pe rînd, mulțimea de vase și bărci care se îndreptau către larg.

Aburii care pluteau deasupra apei ascunseră timp de cîteva minute pe cel de al treilea marțian, ca și coasta. În tot acest timp, zbatuurile băteau neîncetat apa, îndepărtînd vasul de locul luptei; cînd, în cele din urmă, aburii se risipiră, apărură un nor de fum negru și nu se mai putea zări nici „Copilul Tunetului“, nici cel de al treilea marțian. Dar cuirasatele din larg veniseră acum mult mai aproape și se îndreptau spre țarm, trecînd pe lângă vapor.

Micul vas își continuă drumul spre larg, iar cuirasatele se apropiară încet de coastă, care încă era ascunsă de un nor marmorat, format din aburi și gaz negru, involburîndu-se și combinîndu-se în cele

mai ciudate chipuri. Vasele cu refugiați se împrăștiu spre nord-est; câteva bărci cu pinze pluteau între cuirasate și vapor. După cîva timp, înainte de a atinge norul care cobora tot mai jos, vasele de război se întoarseră spre nord, apoi cotiră brusc și dispărură spre sud, în ceața tot mai deasă a înserării. Coasta deveni neclară și în cele din urmă dispăru printre fișiile joase de nori adunate în jurul soarelui care apunea.

Apoi, deodată, în ceața aurită a apusului, se auziră bubuiturile tunurilor, și apărură niște forme negre care se mișcau. Toți pasagerii se îngrămădiră la balustrada vaporului, ațintindu-și privirile către vatra orbitoare a apusului, dar nu se putea distinge nimic clar. O masă de fum se ridică oblic și acoperi fața soarelui. Vaporul își continua drumul, gîfîind, încordat într-o nesfîrșită așteptare.

Soarele se cufundă în nori cenușii, cerul se înroși, se întunecă, și luceafărul apăru, tremurător. Se înserase de-a binelea, cînd căpitanul scoase un strigăt și arătă cu mîna. Fratele meu își încordă privirea. Din orizontul cenușiu, ceva se înalță spre cer, se înalță oblic și cu mare iuțeală pe seninul luminos de deasupra norilor dinspre apus; un obiect plat, larg și mare, care descrie o curbă imensă, apoi se micșoră, coborînd încet și dispăru din nou în misterul cenușiu al nopții. Și, în timp ce cobora, noaptea se revărsă pe Pămînt, ca o ploaie.

PĂMÎNTUL SUB MARȚIENI

Capitolul I

SUB CALCÎI

Am părăsit în prima carte propriile mele aventuri, pentru a povesti, în ultimele două capitole, ceea ce i se întâmplase fratelui meu, în timp ce preotul și cu mine eram ascunși în casa părăsită din Halliford, unde ne refugiasem ca să scăpăm de Fumul Negru. Voi rezuma. Am rămas acolo toată noaptea de duminică și toată ziua următoare — ziua panicii — într-o mică insulă de lumină, izolată de restul lumii de către Fumul Negru. În timpul acestor două zile plictisitoare, nu puteam face nimic altceva decât să așteptăm, într-o inactivitate plină de neliniște.

Mintea îmi era bîntuită de îngrijorare pentru soarta soției mele. Mi-o închipuiam stînd la Leatherhead, îngrozită, în primejdie, jelindu-mă ca pe un mort. Mă plimbam prin odăi și plîngeam, gîndindu-mă că eram despărțit de ea, și la tot ce i se putea întîmpla în timpul absenței mele. Știam că vărul meu era destul de curajos pentru a face față oricărei împrejurări, dar nu era omul care să-și dea seama repede de primejdie, care să acționeze cu promptitudine. Ceea ce se cerea acum nu era curajul, ci prudența. Singura mea consolare era faptul că-i știam pe marțieni îndreptîndu-se către Londra, îndepărtîndu-se deci de soția mea. Neliniști vagi îmi frămîntau și îmi chinuiau mintea. Văicărelile neîncetate ale preotului mă plictiseau și mă enervau; disperarea lui egoistă mă supăra. După cîteva muștrări fără efect, m-am retras departe de el,

într-o odaie — fără îndoială, o clasă de școală — care conținea globuri, bănci și caiete. Când preotul a venit după mine, m-am dus într-o cămară din podul casei și, pentru a rămâne singur cu frământările mele dureroase, m-am încuiat înăuntru.

Toată ziua aceea și dimineața următoare am fost înconjurați de Fumul Negru. Duminică seara, în casa vecină, s-au văzut semnele existenței unor oameni — un chip apărut la o fereastră, lumini care se mișcau, mai târziu o ușă trântită. Dar nu știu cine erau acești oameni și nici ce s-a întâmplat cu ei. A doua zi nu i-am mai simțit. În tot cursul dimineții de luni, Fumul Negru s-a îndreptat încet către râu, furișându-se din ce în ce mai aproape de noi și trecând, în cele din urmă, pe drumul de lângă casa în care eram ascunși.

Pe la amiază, pe cîmp a apărut un marțian, înălăturînd Fumul Negru cu ajutorul unui jet de aburi supraîncălziți care șuiera pe pereți, spărgînd toate ferestrele pe care le atingea. În timp ce preotul fugea din camera din față, cîțiva stropi i-au opărit mîna. Când, în cele din urmă, ne-am furișat din odăile ude de aburi și am privit din nou afară, regiunea dinspre nord arăta ca și cum peste ea ar fi trecut o furtună de zăpadă neagră. Privind către râu, am văzut cu uimire o roșeață neobișnuită care se amesteca cu negrul pășunilor pîrjolite.

Cîtăva vreme, nu ne-am dat seama de schimbarea situației noastre, în afară de faptul că eram scăpați de amenințarea Fumului Negru. Dar mai târziu, am înțeles că el nu ne mai asedia, că puteam să ieșim afară. De îndată ce am realizat că drumul de ieșire era liber, mi-a revenit dorința de a acționa. Dar preotul căzuse într-o stare de letargie și era complet lipsit de rațiune.

— Aici sîntem în siguranță, repeta el, sîntem în siguranță.

M-am hotărît să-l părăsesc; o, de ce n-am făcut-o! Devenisem mai înțelept, după cele ce învățasem de la artilerist — și mi-am căutat hrană și băutură. Am găsit ulei și cîrpe, pentru a-mi ban-

daja arsurile și am luat, de asemenea, o pălărie și o cămașe de flanelă pe care le-am găsit într-unul din dormitoare. Când și-a dat seama că aveam de gând să plec singur — deoarece chiar mă hotărisem să plec singur — preotul s-a ridicat deodată pentru a mă urma. Și, cum totul era liniștit în timpul după-amiezii, am pornit cam pe la ora cinci, după aprecierea mea, de-a lungul drumului înnegrit, spre Sunbury.

În Sunbury, și chiar de-a lungul drumului, pe alocuri, am întâlnit cadavre de cai și de oameni, zăcînd în atitudini contorsionate, trăsuri și bagaje răsturnate, toate acoperite cu un praf negru și gros. Acest lîntoliu de pulbere cenușie m-a făcut să mă gîndesc la ceea ce citisem despre sfîrșitul orașului Pompei. Am ajuns la Hampton Court fără vreun incident, cu mintea populată de aceste imagini stranii, înspăimîntătoare, și acolo ochii noștri s-au bucurat, găsind un petic de verdeață care scăpase de fumul asfixiant. Am trecut prin Bushey Park, unde cerbii se plimbau liniștiți pe sub castani, iar un grup de bărbați și femei treceau în grabă, în depărtare, spre Hampton — și astfel am ajuns la Twickenham. Au fost primii oameni pe care i-am întâlnit pe drum.

Departate de drum, pădurile de dincolo de Ham și Petersham încă mai ardeau. Twickenham nu fusese atins nici de raza arzătoare, nici de Fumul Negru, și aici am întâlnit mai mulți oameni, dar niciunul n-a putut să ne dea vreo lămurire. În majoritate erau ca și noi, profitînd de un moment de liniște pentru a-și schimba locul. Am impresia că multe dintre case erau încă ocupate de locatari înspăimîntați, alît de înspăimîntați, încît nu îndrăzneau nici să fugă. Și pe aici abundau semnele goanei dezordonate. Îmi amintesc foarte bine de trei biciclete zdrobite laolaltă, turtite la pămînt de roțile trăsurilor care trecuseră peste ele. Pe la ora opt și jumătate am traversat podul Richmond. Am trecut în grabă peste podul, expus, desigur, primejdiilor și am observat plutind pe apă, la

cîțiva metri mai jos, niște pete mari, roșii. Nu știu ce erau — n-aveam timp să le examinez — dar mi-am imaginat despre ele lucruri poate mai oribile decît erau în realitate. Și aici, pe malul din Surrey, era mult praf negru, provenit din fum, și cadavre — o grămadă întreagă în apropierea gării; n-am zărit nici un marțian, pînă am ajuns în apropiere de Barnes.

În depărtarea înnegrită, am văzut un grup de trei oameni alergînd pe o stradă laterală, către rîu; încolo, totul părea pustiu. Pe deal, orașul Richmond ardea din plin; în afara orașului, nu se vedea nici o urmă de Fum Negru.

Apoi, deodată, în timp ce ne apropiam de Kew, am văzut un grup de oameni care alergau, și partea superioară a unei mașini marțiene de luptă a apărut pe deasupra acoperișurilor, la nici o sută de metri depărtare de noi. Am rămas împietriți, la vederea primejdiei, și dacă marțianul ar fi privit în jos, am fi fost uciși imediat. Eram atît de înspăimîntați, încît nu am îndrăznit să mergem mai departe, ci ne-am tras doar într-o parte și ne-am ascuns în șopronul unei grădini. Acolo, preotul s-a ghemuit, plîngînd liniștit și refuzînd să se mai miște.

Dar ideea mea fixă de a ajunge la Leatherhead nu îmi lăsa nici o clipă de răgaz și la căderea serii m-am aventurat din nou afară. Am trecut printr-un boschet de arbuști, apoi de-a lungul unei cărări, pe lîngă o casă mare care se menținuse întreagă, și am ieșit pe drumul către Kew. Îl lăsasem pe preot în șopron, dar el a venit după mine, alergînd.

Această a doua plecare a fost fapta cea mai nebunească pe care am comis-o vreodată, deoarece știam bine că marțienii se aflau în jurul nostru. De îndată ce preotul m-a ajuns din urmă, am văzut fie mașina de luptă pe care o zărisem mai înainte, fie o altă, departe, pe pășunile care se întindeau spre Kew Lodge. Patru sau cinci forme mici și negre fugeau din fața ei, pe cîmpul verde-cenușiu și după o clipă am văzut clar că marțianul îi urmă-

rea. Din trei pași a fost printre ei, și oamenii au început să-i fugă printre picioare în toate direcțiile. El nu s-a folosit de raza arzătoare pentru a-i distruge, ci i-a cules unul câte unul. Se pare că i-a îngrămădit în marele recipient metalic pe care îl purta în spate, ca un coș atârnat de umeri.

Era pentru prima dată când îmi dădeam seama că marșienii ar putea să aibă și un alt scop decît distrugerea omenirii învinse. Am rămas pentru o clipă împietriți, și apoi ne-am întors și am intrat, printr-o poartă din spatele nostru, într-o grădină înconjurată de ziduri ; am nimerit, din fericire, într-un șanț, și am rămas nemișcați, abia îndrăznind să vorbim în șoaptă, pînă cînd au început să apară stelele.

Cred că era aproape ora unsprezece cînd ne-am luat inima în dinți să pornim din nou, fără să ne mai aventurăm pe șosea, ci furișîndu-ne pe lîngă tufișuri și prin plantații, și privind cu atenție prin întuneric, el spre dreapta și eu spre stînga, de teama marșienilor, care păreau să fie pretutindeni în jurul nostru. La un moment dat, am ajuns la un loc ars și înnegrit, care acum se răcise și era acoperit de cenușă ; risipite, cîteva cadavre de oameni, arse groaznic la cap și pe trunchi, dar cu picioarele și ghetele aproape intacte ; și la o distanță de vreo cincizeci de picioare, niște cai morți, în dosul a patru tunuri distruse și a cîtorva căruțe sfărîmate.

Se părea că Sheen scăpase de distrugere ; locul era tăcut și pustiu. Aici nu am dat peste nici un mort, dar noaptea era prea întunecoasă ca să putem vedea ceva pe străzile laterale. În Sheen, preotul a început deodată să se plîngă de slăbiciune și sete, și am hotărît să intrăm într-una dintre case.

Prima casă în care am intrat, după oarecare dificultate de a deschide fereastra, era o mică vilă mai izolată ; nu am găsit nimic de mîncare înăuntru, în afară de niște brînză mucegăită. Exista totuși apă de băut. Am luat cu mine un toporaș, care promitea să ne folosească la încercarea următoare.

Apoi am mers pînă într-un loc unde drumul co-
tește spre Mortlake. Aici, în mijlocul unei grădini
înconjurată de ziduri, se afla o casă albă și în
cămara ei am găsit o adevărată provizie de ali-
mente — două pîini într-o cratiță, o bucată de
carne crudă, și o jumătate de jambon. Dau această
listă atît de precisă pentru că întîmplarea a făcut
să trăim cu aceste provizii timp de cincisprezece
zile. Sub un raft se aflau sticle de bere și mai erau
doi saci de fasole și cîteva lăptuci. Cămara dădea
într-un fel de bucătărie, unde am găsit lemne de
foc; mai era și un dulap în care am descoperit
aproape o duzină de sticle cu vin de Burgundia,
supă și somn în conserve, și două cutii de biscuiți.

Ne-am așezat, pe întuneric, în bucătăria alăturată
— nu îndrăzneam să aprindem lumina — am mîn-
cat pîine cu șuncă și am băut bere, amîndoi din
aceeași sticlă. Preotul, încă speriat și neliniștit, era
acum de părere, într-un mod destul de ciudat, să
ne continuăm drumul, și tocmai îl convingeam să
mănînce ca să mai prindă puteri, cînd s-a petrecut
întîmplarea care trebuia să ne facă prizonieri.

— Cred că încă nu este miezul nopții, îi spuneam,
și apoi am fost orbiți de o lumină verde, puternică.
O clipă, toate obiectele din bucătărie au devenit
vizibile, într-o culoare verde-neagră, și apoi au
dispărut din nou. A urmat o izbitură cum n-am mai
auzit niciodată. La un interval extrem de scurt, în-
cît mi s-a părut că s-a produs instantaneu, a răsunat
în spatele meu un zgomot, un zăngănit de geamuri,
un trosnet și vuietul unor ziduri care se prăbușeau
în jurul nostru; tencuiala tavanului căzu, spărgîn-
du-se într-o mulțime de bucăți, peste capetele noas-
tre. Am fost trîntit pe podea, m-am izbit de portița
sobei și am rămas amețit. Am stat mult timp în
nesimțire, după spusele preotului și cînd mi-am
revenit eram din nou în întuneric, iar el mă stropea
cu apă; după cum am aflat mai tîrziu, avea o tăie-
tură pe frunte și fața îi era plină de sînge.

Cîtva timp n-am putut să-mi amînesc ce se în-tîmplase. Apoi, cu încetul, mi-am revenit. O durere la tîmplă mă făcea să-mi amintesc.

— Te simți mai bine? întrebă preotul în șoaptă.

În cele din urmă, i-am răspuns. Am încercat să mă ridic.

— Nu te mișca, zise el. Podeaua este acoperită de cioburi de vase. Nu poți să te miști fără să faci zgomot, și cred că ei sînt afară.

Am rămas amîndoi tăcuți, abia dacă mai răsu-flam. Totul părea cufundat într-o liniște de moarte, dar la un moment dat, ceva de lîngă noi, vreo sfă-rîmătură de tencuială sau de cărămidă alunecă în jos, cu un zgomot răsunător. Afară, în apropiere, se auzea un sunet metalic, intermitent.

— Ascultă! zise preotul, cînd zgomotul se auzi din nou.

— Da... Dar ce este asta?

— Un marțian! zise preotul.

Am ascultat din nou.

— Nu pare a fi raza arzătoare, am spus, și cîtva timp am înclinat să cred că una din uriașele mașini de luptă nimerise peste casă, așa cum văzusem una izbindu-se de turnul bisericii din Shepperton.

Situația noastră era atît de stranie și de neînțeles, încît pînă la ivirea zorilor, timp de trei sau patru ceasuri, aproape că nu ne-am clintit din loc. Atunci, lumina se furișă înăuntru, dar nu prin fereastră, care rămăsese întunecată, ci printr-o deschizătură triunghiulară dintre o grindă și o grămadă de că-rămizi sparte, în zidul din spatele nostru. Pentru prima dată am putut acum să vedem, nedeslușit, interiorul bucătăriei.

Fereastră fusese aruncată înăuntru de o masă de pămînt moale din grădină care, revărsîndu-se peste masa la care mîncasem, se întinsese pînă la picioa-rele noastre. Afară pămîntul era îngrămadit peste casă. La capătul de sus al ferestrei se vedea o con-ductă de apă smulsă. Podeaua era acoperită cu sfă-rîmături de vase; peretele dinspre casă al bucătăriei se prăbușise și, întrucît pe acolo intra lumina, era

evident că se prăbuşise cea mai mare parte a casei. Contrastînd puternic cu aceste ruine, bufetul şedea la locul lui, curat, vopsit, după ultima modă, în verde-deschis, purtînd cîteva vase de aramă şi de tablă; tapetul de hîrtie imita plăci albastre şi albe de faianţă; pe pereţii de deasupra cuptorului atîrnau două desene colorate.

Pe măsură ce se lumina, văzurăm prin gaura din perete corpul unui marţian care şedea de santinelă, bănuiesc, lîngă cilindrul încă fierbinte. Văzîndu-l, ne-am furişat din semiobscuritatea bucătăriei pe cît am putut mai cu grijă, în întunericul din cămară.

Fulgerător, prin minte mi-a trecut explicaţia reală a acestor întîmplări.

— Al cincilea cilindru, am spus în şoaptă, al cincilea proiectil din Marte a izbit casa şi ne-a îngropat sub ruinele ei!

Cîteva clipe, preotul rămase tăcut şi apoi şopti:

— Domnul să se milostivească de noi!

L-am auzit apoi scîncînd.

În afară de scîncîntul lui, în cămară era linişte deplină; în ceea ce mă priveşte, abia îndrăzneam să respir, şi şedeam cu ochii aţintiţi la lumina slabă care venea dinspre uşa bucătăriei. Vedeam numai faţa preotului, o formă nedesluşită, ovală, gulerul şi manşetele. Afară începuse să răsunе un ciocănit metalic, apoi un strigăt violent, apoi iar, după un interval de linişte, un şuiерat ca al unui motor. Aceste zgomote, în cea mai mare parte nedefinite, au continuat cu intermitenţă şi păreau să se înmulţească pe măsură ce timpul trecea. După aceea, s-a pornit un zgomot şi o vibraţie cadentată, făcînd ca totul să se zguduie în jurul nostru, ciocnînd şi săltînd vasele din bucătărie. La un moment dat, lumina a fost eclipsată, şi cadrul fantomatic al uşii bucătăriei s-a întunecat de tot... Am rămas multe ceasuri acolo ghemuiţi, tăcuţi şi tremurînd, pînă cînd atenţia noastră a obosit...

În sfîrşit, m-am trezit, infometat. Sînt înclinat să cred că înainte de a ne deştepta, trecuse cea mai mare parte a zilei. Foamea era atît de insistentă,

încît m-a împins la acțiune. I-am spus preotului că mă duc să caut de mîncare și am mers pe bîjbite pînă în cămară. El nu mi-a răspuns, dar imediat ce am început să mănînc, zgomotul slab pe care îl făceam l-a hotărît să se miște din loc și l-am auzit furișîndu-se lîngă mine.

Capitolul II

CE AM VĂZUT DIN CĂSA RUINATĂ

După ce am mîncat, ne-am strecurat din nou în oficiu și probabil că am ațipit, deoarece atunci cînd am privit în jur eram singur. Vibrațiile ritmice continuau cu o persistență obositoare. L-am chemat în șoaptă pe preot, de cîteva ori, și în cele din urmă m-am îndreptat spre ușa bucătăriei. Era încă ziuă ; el ședea în celălalt capăt al odăii, lîngă gaura triumghiulară care dădea spre marțieni. Umerii îi erau aplecați, astfel încît nu-i vedeam capul.

Se auzeau niște zgomote asemănătoare celor dintr-un atelier mecanic, vibrațiile zguduiau totul, jur împrejur. Prin deschizătura din perete, puteam să văd vîrfurile unui copac, aurit de razele soarelui, și albastrul intens al cerului liniștit de seară. Am stat cîteva clipe privindu-l pe preot, apoi am înaintat, aplecîndu-mă și călcînd cu mare atenție printre cioburile de vase care acopereau podeaua.

Atingîndu-i piciorul, preotul a tresărit cu atîta violență, încît o bucată de tencuială s-a desprins, în afara zidului, și a căzut cu un zgomot puternic. L-am apucat de braț, temîndu-mă să nu strige, și am rămas multă vreme ghemuiți și nemișcați. Apoi m-am întors să văd ce mai rămăsese din adăpostul nostru. În locul de unde se desprinsese tencuiala se deschidea printre dărămături o spărtură verti-

cală, prin care, ridicîndu-mă cu grijă pe o grindă, am putut să privesc la ceea ce fusese în ajun un drum liniștit al unui orășel oarecare. Transformările erau într-adevăr uriașe.

Cel de al cincilea cilindru căzuse, probabil, drept în mijlocul primei clădiri în care intraserăm noi. Clădirea dispăruse, nimicită complet, pulverizată și împrăștiată de forța loviturii. Cilindrul pătrunsese mai adînc decît temeliiile casei — formînd o groapă mult mai mare decît aceea de la Woking. Teribila izbitură împrôscase de jur împrejur pămîntul — „împrôscat“ este singurul cuvînt nimerit — așezîndu-l în grămezi care ascundeau privirii casele învecinate. Fusese ca o lovitură puternică de mai într-un strat de noroi. Casa în care ne aflam noi se prăbușise pe spate; partea din față, chiar parterul, fusese distrusă în întregime; bucătăria și oficiul de lîngă ea scăpaseră printr-o întîmplare, și se aflau acum îngropate sub pămînt și ruine, acoperite cu tone de pămînt din toate părțile, în afară de latura dinspre cilindru. Priveam către el, chiar de pe marginea mării gropi circulare pe care începuseră să o sape marțienii. Ciocăniturile innăbușite veneau cu siguranță din spatele nostru, și, din cînd în cînd, un abur verde și strălucitor se înălța, ca un vâl, peste deschizătura prin care priveam.

Cilindrul, așezat în centrul gropii, era deschis, iar pe malul celălalt, printre arbuștii smulși și amestecați cu pămîntul, se proiecta, înaltă și nemîșcată pe cerul serii, una dintre uriașele mașini de luptă, părăsită de ocupantul ei. Deși ar fi trebuit ca mai întîi să descriu groapa și cilindrul, aproape că nu le-am dat, la început, nici o atenție, din cauza mecanismului strălucitor, neobișnuit, pe care îl vedeam lucrînd la escavară, și din cauza straniilor ființe care se țirau încet și penibil pe grămezile de pămînt din preajmă.

Bineînțeles, în primul rînd mi-a atras atenția mecanismul. Era unul dintre complicatele agregate denumite, mai tîrziu, mașini-cu-mîini, al căror stu-

diu a dat un avînt uriaş invenţiilor noastre. Aşa cum mi-a apărut prima dată, era un fel de păianjen metalic, cu cinci picioare sprintene, mişcîndu-se pe articulaţii, şi avînd în jurul corpului nenumărate pîrghii, de asemenea articulate, braţe şi tentacule care puteau să pipăie şi să apuce. Braţele erau strînse lîngă corp, dar cu trei tentacule lungi maşina apuca nişte tije, plăci şi bare care căptuşeau, consolidîndu-i probabil, pereţii cilindrului. Pe măsură ce le extrăgea, le şi ridica, depozitîndu-le pe o suprafaţă netedă de pămînt de lîngă groapă.

Avea o mişcare atît de rapidă, de complexă şi de precisă, încît la început, în ciuda strălucirii ei metalice, nici n-am crezut că este o maşină. Maşinile de luptă aveau o extraordinară coordonare şi însufleţire a mişcărilor, dar nu se puteau nici pe departe compara cu maşina pe care o vedeam acum. Cei care n-au văzut niciodată asemenea mecanisme şi nu se bazează decît pe eforturile şi erorile de imaginaţie ale desenatorilor, sau pe imperfectele descrieri ale martorilor, ca mine, oculari, cu greu îşi pot reprezenta aspectul lor de fiinţe vii.

Îmi amintesc mai ales ilustraţiile dintr-una din primele broşuri care încercau să dea o relatare a acestui război. Artistul făcuse, desigur, un studiu grăbit asupra uneia dintre maşinile de luptă, şi cunoştinţele lui se sfîrşeau aici. Le prezentase cu o monotonie de efect absolut greşită, ca pe nişte tripozi aduşi din spate, ţepeni, fără nici o flexibilitate sau supleţe. Broşura care conţinea aceste desene a avut o răspîndire considerabilă, şi o menţionez numai pentru a-l preveni pe cititor împotriva imaginii pe care ar putea să i-o creeze. Desenele nu semănau cu marţienii pe care i-am văzut în acţiune, mai mult decît seamănă o păpuşă olandeză cu o fiinţă omenească. După părerea mea, broşura cîştiga mult dacă nu conţinea aceste desene.

La început, spuneam, maşina-cu-mîini nu mi-a făcut impresia unui mecanism; părea o creatură asemănătoare crabului, cu un tegument strălucitor; marţianul care, cu tentaculele lui delicate, controla

și acționa mișcările mașinii, părea să echivaleze, pur și simplu, cu creierul acestui crab. Apoi am observat că tegumentul brun-cenușiu, strălucitor, cu aspect de piele, este asemenea cu al celorlalte trupuri care se tirau în jurul lui, și atunci mi-am dat seama de adevărata natură a acestui lucrător îndeminatic. După această constatare, atenția mi s-a îndreptat către celelalte creaturi, adevărații marțieni. Îmi mai făcusem despre ei o impresie fugară, dar dezgustul pe care-l resimțisem atunci nu mi-a mai tulburat acum atenția. Mai ales că eram ascuns, nemișcat și nu trebuia să acționez în nici un fel.

Erau ființele cele mai nepămîntești care se pot imagina. Aveau niște trupuri — sau, mai curînd, capete — rotunde și enorme, de vreo patru picioare în diametru, terminate în partea dinainte cu un fel de chip. Acest chip era lipsit de nări — se pare că, într-adevăr, marțienii nu posedau simțul mirosului — dar avea o pereche de ochi foarte mari, de culoare închisă, sub care se afla un fel de plisc cărnos. Partea dinapoi a capului, sau poate al trupului — nici nu știu cum să-l numesc — era formată dintr-o membrană, care s-a constatat mai tîrziu a fi, din punct de vedere anatomic, o ureche, probabil însă ca și inutilă în densitatea atmosferei noastre. În jurul gurii, se afla un grup de șaisprezece tentacule subțiri ca niște bice, împărțit în două fascicule de cîte opt. Aceste fascicule au fost numite mai tîrziu, pe bună dreptate, de eminentul anatomist, profesorul Howes, *mîini*. Încă de prima dată cînd i-am văzut pe marțieni, mi s-a părut că depun eforturi pentru a se ridica pe aceste mîini; faptul era, desigur, imposibil, din cauza greutateii lor mărite în condițiile terestre. Se poate presupune că pe Marte ei le foloseau cu oarecare ușurință.

Trebuie să remarc că anatomia lor internă, după cum a arătat mai tîrziu disecția, era aproape tot atît de simplă. Cea mai mare parte a structurii lor era formată din creier, care trimitea nervi enormi spre ochi, spre ureche, și spre tentaculele tactile. Apoi niște plămîni voluminoși, legați nemijlocit de

gură, și inima; împreună cu vasele respective. Efortul pe care atmosfera mai densă și forța mai mare de gravitație îl impuneau plămînilor se observa foarte bine după mișcările convulsive ale epidermei.

Acesta era ansamblul organelor unui marțian. Oricît i s-ar părea de ciudat unei ființe omenești, complexul aparat digestiv, care constituie cea mai mare parte a corpului nostru, nu exista la marțieni. Ei erau numai cap — pur și simplu numai cap. Nu aveau stomac și intestine. Nu mîncau, și deci nu digerau. Ca hrană, ei foloseau sîngele proaspăt, viu, al altor creaturi, și îl *injectau* în propriile lor vene. Am văzut-o cu ochii mei, și voi menționa faptul la locul cuvenit. Dar, oricît s-ar părea că îmi pot învinge dezgustul, nu pot încerca să descriu ceea ce nu am putut îndura nici să privesc pînă la capăt. Mă limitez să spun că sîngele obținut de la un animal încă viu, în cele mai multe cazuri de la o ființă omenească, era introdus cu ajutorul unei mici pipete în venele lor.

Numai enunțarea acestui procedeu este, pentru noi fără îndoială, respingătoare, dar poate că ar trebui să ne gîndim cît de respingătoare i s-ar părea unui iepure dotat cu inteligență obiceiurile noastre de carnivori.

Dacă ne gîndim la enorma risipă de timp și de energie umană pe care ni le pricinuiesc mîncatul și procesul de digestie, avantajele fiziologice ale alimentației prin injectare ne apar evidente. Corpul nostru este pe jumătate compus din glande, tuburi și organe, a căror funcție constă în transformarea diferitelor alimente în celule sanguine. Procesul digestiei și reacțiile lui asupra sistemului nervos ne subminează forța și ne influențează gîndirea. Oamenii sînt fericiți sau nenorociți, după cum au ficatul sănătos sau bolnav, sau glandele gastrice în bună stare de funcționare. Marțienii au depășit aceste fluctuații organice ale dispoziției și emoțiilor.

Preferința lor de netăgăduit pentru oameni, ca sursă de hrană, se explică, în parte, prin natura vietăților pe care le-au adus cu ei, ca provizii ali-

mentare. Dacă judecăm după cadavrele zbircite care au încăput pe mîna oamenilor, erau niște bipede, cu schelete moi, silicioase (asemănătoare bureților silicioși), cu musculatură slabă, înalte de aproape șase picioare, avînd un cap rotund și doi ochi mari, în orbite dure ca piatra. În fiecare cilindru fuseseră aduse cîte două sau trei exemplare, ucise înainte de a ajunge pe Pămînt. Poate că a fost mai bine așa, deoarece orice încercare de a sta în picioare pe planeta noastră le-ar fi sfărîmat toate oasele corpului.

Intrucît am încercat să-i descriu pe marțieni, pot să mai adaug — deși pe atunci nu le cunoșteam — alte cîteva amănunte care vor permite cititorului necunoscător să-și formeze o imagine mai limpede asupra acestor creaturi respingătoare.

Fiziologia lor era în mod ciudat deosebită de a noastră și în alte trei privințe. Organismele lor nu aveau nevoie de somn, după cum nu are nevoie de somn nici inima omului. Fiind lipsiți de un sistem muscular mai amplu, care să simtă continuu nevoia de a se reface, somnul nostru periodic le era necunoscut. Se pare că ei resimțeau oboseala foarte puțin, sau chiar de loc. Pe Pămînt nu s-au putut mișca decît cu mari eforturi, și totuși și-au păstrat pînă la capăt puterea de muncă. În douăzeci și patru de ore ei aveau douăzeci și patru de ore de activitate, după cum, probabil, se întîmplă pe Pămînt cu furnicile.

În al doilea rînd, oricît s-ar părea de uimitor în lumea noastră sexuată, marțienii erau lipsiți cu desăvîrșire de sex, în consecință nu cunoșteau nici una dintre tumultuoasele emoții care se nasc în oameni, din cauza acestei diferențieri. Un pui de marțian, faptul este cert, născut pe Pămînt, în timpul războiului, a fost găsit prins ca un mugur de părințele lui, asemeni mugurilor de crin, sau puilor de polip de apă.

La om, ca și la toate animalele superioare de la noi, acest mijloc de înmulțire a dispărut; dar este sigur că aceasta a fost și pe Pămînt întîiul mijloc de

înmulțire. Printre vietățile inferioare, și chiar la tunicate, primele rude ale vertebratelor, cele două procedee încă mai există simultan, dar înmulțirea sexuată a înlăturat-o, în cele din urmă, pe cealaltă, pentru tot restul regnului animal. Se pare că pe Marte s-a produs exact contrariul.

Merită să remarcăm lucrarea unui scriitor de anticipație, care se bucura de o reputație quasi-științifică, scrisă cu mult înainte de invazia marțienilor, în care prevedea că omul va ajunge la o structură nu prea diferită de aceea pe care am întâlnit-o la marțieni. Anticipația lui a fost publicată, după câte îmi amintesc, în noiembrie sau decembrie 1893, într-o revistă de mult dispărută, *The Pall Mall Budget*; țin minte și o caricatură pe această temă, dintr-o revistă pre-marțiană numită *Punch*. Scriitorul amintit arăta — pe un ton glumeț — că perfecționarea mașinilor va face inutilă, în cele din urmă, existența membrelor; perfecționarea descoperirilor chimice va înlătura digestia; că părul, partea externă a nasului, dinții, urechile și bărbia nu vor mai fi părți esențiale ale ființei umane și că tendința selecției naturale este să le diminueze neîncetat importanța, de-a lungul secolelor viitoare. Singura necesitate absolută va rămâne creierul. În afară de el, cea mai mare șansă de supraviețuire o va avea mîna, „învățătorul și agentul creierului“. Și, pe măsură ce restul corpului se va micșora, mîinile vor deveni mai mari.

Multe adevăruri au fost scrise în glumă, și noi am avut, în ființa marțienilor, dovada irecuzabilă că partea animală a organismului poate fi suprimată de către inteligență. Pentru mine este foarte plauzibil că marțienii pot să descindă din ființe asemănătoare nouă, printr-o treptată dezvoltare a creierului și a mîinilor (acestea din urmă transformîndu-se în cele două mănunchiuri de tentacule delicate), în detrimentul celorlalte părți ale corpului. Fără trup, creierul lor a devenit, desigur, o simplă inteligență egoistă, fără nimic din substratul emoțional al ființei umane.

Ultimul punct caracteristic prin care marțienii se deosebeau de noi ar fi putut să pară, la început, un amănunt lipsit de importanță. Pentru ei nu existau microorganismele, care pricinuesc atâtea boli și suferințe pe Pământ, fie din cauză că nu apăruseră niciodată pe Marte, fie că știința lor medicală le eliminase cu veacuri în urmă. Sute de boli, frigurile, bolile molipsitoare de pe Pământ, tuberculoza, cancerul, tumorile nu existau în viața lor. Și, vorbind despre diferențele dintre viața de pe Marte și cea de pe Pământ, pot spune acum și câteva cuvinte despre ciudata problemă a ierburilor roșii.

Se pare că, pe Marte, regnul vegetal este predominant de o culoare roșie sîngerie, în locul verdei terestru; în orice caz, semințele pe care marțienii (intenționat sau în mod accidental) le-au adus cu ei, au dat întotdeauna naștere unei vegetații colorate în roșu. Totuși, numai planta cunoscută în popor sub numele de iarba roșie a reușit să cîştige oarecare teren în întrecerea cu plantele terestre. Planta cățărătoare roșie a avut însă o existență efemeră pe Pământ și puțini oameni au văzut-o crescînd. Cîtăva vreme, totuși, ea a crescut cu o vigoare și o abundență uimitoare. Se răspîndise pe marginile gropii, în a treia sau a patra zi a captivității noastre, și frunzele ei, asemănătoare celor de cactus, formau o ghirlandă roșie pe marginile ferestrei noastre triumphiulare. Mai tîrziu, am găsit-o răspîndită prin întreaga regiune și mai ales acolo unde se afla vreun curs de apă.

Marțienii aveau și ceea ce probabil era un organ auditiv, un singur timpan rotund, în spatele capului-trup, și niște ochi, cu funcție vizuală nu prea diferită de a noastră, în afară de faptul că, după părerea lui Philips, albastrul și violetul le apăreau drept negru. Se presupune că, în general, ei comunicau prin sunete și prin gesticulațiile tentaculelor; (așa se afirmă, de exemplu, în broșura remarcabilă, dar scrisă în grabă, de către cineva care nu fusese, desigur, martor ocular al celor întreprinse de marțieni), broșură despre care am mai pomenit, folosită,

pînă acum, ca sursă principală de informații în privința lor. Nici un supraviețuitor nu a văzut atît de multe din acțiunile marțienilor, cît am văzut eu. Nu vreau să mă laud pentru o întîmplare pur accidentală, dar acestea sînt faptele. Și eu afirm că i-am privit de aproape de multe ori, și că am văzut patru, cinci, și la un moment dat șase dintre ei executînd, greoi, cele mai complicate operațiuni, fără să scoată vreun sunet sau să facă vreun gest. Țîpătul lor caracteristic preceda întotdeauna alimentarea; nu avea nici o modulație și în nici un caz nu era, după părerea mea, un semnal, ci pur și simplu o expirație profundă, firească, înaintea sugerii. Am oarecari pretenții în cunoașterea măcar elementară a psihologiei și sînt convins — tot atît de ferm ca de orice altceva — că marțienii își schimbau gîndurile între ei, fără nici un intermediar fizic. M-am convins de aceasta în ciuda puternicelor mele prejudecăți. Înainte de invazia marțienilor, după cum unii cititori își pot aminti, am scris cu oarecare vehemență împotriva telepatiei.

Marțienii nu purtau nici un fel de veșmînt. Concepțiile lor despre ornamentație și decor erau, în mod firesc, diferite de ale noastre; și nu numai că erau mult mai puțin sensibili la schimbările de temperatură decît sîntem noi, dar se pare că nici schimbările de presiune nu le-au afectat în mod serios sănătatea. Și, totuși, deși nu foloseau veșminte, erau superiori omului în privința altor adaose artificiale ale corpului. Noi, oamenii, cu bicicletele și patinele noastre pe roțile, cu mașinile de zbor Lilienthal, cu tunurile și bastoanele noastre, și așa mai departe, sîntem abia la începutul evoluției pe care au parcurs-o marțienii. Ei au devenit, în mod practic, niște creiere care poartă trupuri diferite, potrivit nevoilor, la fel cum oamenii poartă costume de haine și iau o bicicletă cînd sînt grăbiți, sau o umbrelă cînd plouă. Și poate că nimic nu este mai uimitor, pentru un om la aparatele lor, decît faptul că lipsește ceea ce mai domină aproape în toate mecanismele omenești, și anume — *roata*; în toate

obiectele aduse de ei pe Pământ nu s-a găsit nici o urmă sau vreun indiciu că ar folosi-o. Era de așteptat s-o găsim măcar în aparatele lor de locomotie. Dar, în această privință, este interesant de remarcat că nici pe planeta noastră, natura n-a descoperit vreodată roata, preferînd alte mijloace de dezvoltare. Și nu numai că marțienii n-o cunoșteau (ceea ce pare de necrezut), sau nu aveau nevoie s-o folosească, dar aparatele lor se bazau prea puțin pe pivotul fix, sau pivotul relativ fix, cu mișcări circulare într-un singur plan. În mecanismele lor aproape toate articulațiile sînt compuse dintr-un sistem complicat de părți mobile, mișcîndu-se pe niște lagăre de fricțiune, mici și frumos curbate. Ajunși la aceste amănunte, trebuie să mai remarcăm că pîrghiile lungi ale mașinilor marțiene sînt acționate, în cea mai mare parte, de un fel de imitație a mușchilor, formată din niște discuri închise într-o teacă elastică; aceste discuri se polarizează și se strîng cu putere laolaltă, atunci cînd sînt străbătute de un curent electric. Se ajungea, astfel, la un ciudat paralelism cu mișcările animalelor, surprinzător și tulburător pentru un observator uman. Imitațiile mușchilor abundau în mașina-cu-mîini, mașina în formă de crab, pe care am văzut-o desfăcînd cilindrul, atunci cînd am privit pentru prima oară prin crăpătură. Părea infinit mai vie decît adevărații marțieni care ședeau mai departe, în bătaia soarelui, gîfîind, agitîndu-și zadarnic tentaculele și mișcîndu-se cu greu după îndelungata lor călătorie prin spațiu.

În timp ce continuam să le observ mișcările le-neșe, reținînd fiecare amănunt mai deosebit al formei lor, preotul îmi aminti de prezența lui, trăgîndu-mă cu putere de braț. M-am întors și l-am văzut cu fața încruntată și buzele strînse, dar grăitoare. Voia și el să privească prin deschizătura care nu permitea decît unuia dintre noi să se uite prin ea; am fost nevoit, astfel, să-mi amîn examinarea lor, pentru timpul cît preotul se bucura de acest privilegiu.

Cînd am privit din nou în afară, mașina activă cu mîini asamblase cîteva dintre piesele scoase din cilindru și începuse să apară o formă care îi semăna evident; mai jos, spre stînga, se vedea acum un mic mecanism de spălat care, emițînd jeturi de vapori verzi, se învîrtea în jurul gropii, excavînd și îngrămădînd pămîntul, metodic și, pare-se, deliberat. Era mecanismul care provoca bătăile regulate și loviturile ritmice care făceau să se zguduie ruinele unde ne refugiasem. Lucrînd, mecanismul șuiera și fluiera. Atît cît puteam să-mi dau seama, el lucra fără să fie condus de vreun marțian.

Capitolul III

ZILELE DE CAPTIVITATE

Sosind încă o mașină de luptă, am fost obligați să ne părăsim locul de observație și să ne retragem în oficiu, deoarece ne temeam că, de la înălțimea ei, marțianul ar putea să ne descopere, în dosul barierei noastre. Mai tîrziu, am început să ne simțim mai puțin în primejdie de a fi văzuți, întrucît pentru cel care privea de afară, din lumina orbitoare a soarelui, probabil că refugiul nostru părea învăluit într-un întuneric absolut; la început, însă, cel mai mic gest de apropiere ne făcea să ne ascundem în oficiu, cu inima speriată. Totuși, în ciuda teribilei primejdii, deschizătura prin care priveam ne atrăgea cu o forță irezistibilă. Îmi amintesc, uimit de propria mea comportare, că în ciuda infinitei primejdii la care eram expuși — să murim sau de foame sau de o moarte și mai groaznică — ne-am putut totuși disputa cu înverșunare riscantul privilegiu de a privi prin deschizătură. Se dădea o adevărată luptă acolo, în bucătărie, într-un mod grotesc și, oscilînd între nerăbdare și teama de a face vreun zgomot,

ne loveam, ne împingeam și ne îmbrînceam, la cîțiva pași de moarte.

Adevărul este că noi doi avem dispoziții și moduri de gîndire și acțiune absolut incompatibile: primejdia și izolarea noastră n-a făcut decît să accentueze această incompatibilitate. Ajunsesem să urăsc, încă de la Halliford, prefăcătoria preotului, văicărelile inutile și stupida închistare a gîndirii lui. Monologul, mormăielile lui interminabile zădărniceau toate eforturile mele pentru înjghebarea vreunui plan de acțiune, și, taciturn și încordat cum eram, mă aduceau aproape pe pragul nebuniei. Era, asemeni unei muieri proaste, incapabil să se stăpînească. Plîngea ceasuri întregi și cred că, pînă la urmă, acest copil rîzgîiat al vieții era convins că lacrimile sale aveau oarecare eficacitate. Iar eu trebuia să stau în întuneric, nereușind — atît de mult mă plictisea — să-mi desprind gîndurile de la el. Mîncă mai mult decît mine și în zadar îi demonstrem că singura noastră șansă de scăpare era să rămînem ascunși pînă cînd marțienii își vor termina activitatea din groapa lor, și că în această lungă așteptare s-ar putea să vină momentul cînd vom fi lipsiți de hrană. Mîncă și bea vîrtos, ca un apucat, dar la intervale lungi. Dormea puțin.

Pe măsură ce zilele treceau, totala lui indiferență față de orice opreliști a intensificat atît de mult suferința și primejdia noastră, încît am fost silit, deși detest asemenea procedee, să recur la amenințări și chiar la lovituri. Aceasta l-a readus pentru cîțva timp la realitate. Era unul dintre acei oameni slabi, lipsiți de mîndrie, timorați, neputincioși, oameni cu suflete odioase, colcăind de viclenie ascunsă, care nu pot înfrunta nici pe Dumnezeu, nici pe oameni și nu se pot înfrunta nici pe ei înșiși.

Nu-mi face nici o plăcere să-mi amintesc și să scriu despre toate acestea, dar le aștern pe hîrtie pentru că vreau ca din povestirea mea să nu lipsească nimic. Cei care n-au parcurs asemenea întunecate și teribile aspecte ale vieții ar putea lesne să condamne brutalitatea și izbucnirea mea de mî-

nie în tragedia finală, deoarece ei cunosc foarte bine ceea ce este rău, dar nu și ceea ce este în stare să facă un om torturat. Dar cei care au trecut prin întuneric și au coborât în cele din urmă pînă la lucrurile cele mai elementare vor avea mai multă înțelegere.

În timp ce noi ne certam înăuntru, pe întuneric, pe șoptite, ne smulgeam hrana și băutura, ne apucam de mîini și ne loveam, afară, sub lumina nemiloasă a soarelui de iunie, se desfășura strania, neobișnuita activitate a marțienilor din groapă. Mă voi reîntoarce la primele mele observații. După o bună bucată de vreme, m-am aventurat din nou la deschizătura prin care priveam și am constatat că forțele noilor veniți fuseseră întărite cu nu mai puțin decît trei mașini de luptă. Ocupanții lor aduseseră cîteva aparate noi așezate în ordine în jurul cilindrului. Intrase în funcțiune încă o mașină-cu-mîini care se ocupa de unul dintre aparatele aduse de mașinile de luptă. Aparatul avea aspectul general al unui bidon de lapte; deasupra lui oscila un recipient în formă de pară, din care se scurgea într-un bazin circular de dedesubt un fir de pulbere albă.

Mișcarea oscilatorie era imprimată de una dintre tentaculele mașinii-cu-mîini. Cu două brațe asemănătoare lopeților, mașina-cu-mîini săpa și arunca mase de argilă în recipientul cu formă de pară, în timp ce, cu un alt braț, deschidea, la intervale regulate, o ușă, în partea de mijloc a mașinii, îndepărțînd niște reziduuri ruginii, sau înnegrite. Un alt tentacul de oțel dirija pulberea din bazin de-a lungul unui canal striat, către un recipient pe care un morman de praf albastru mi-l ascundea privirii. Din acest recipient nevăzut se ridica vertical în aerul liniștit o diră subțire de fum verde. În timp ce priveam, mașina-cu-mîini întinse, cu un clinchet slab și muzical, un tentacul telescopic, care fusese cu o clipă mai înainte o simplă proeminență turtită; capătul lui dispăru în dosul mormanului de argilă. În clipa următoare, tentaculul ridică o bară

de aluminiu alb, încă nelustruită, dar de o strălucire orbitoare, și o depozită pe o stivă de bare, la marginea gropii. Cred că între apusul soarelui și apariția stelelor, această îndemînică mașină a turnat, din argilă brută, peste o sută de bare, în timp ce nivelul prafului albăstrui se ridica neîncetat, pînă cînd a ajuns la marginea gropii.

Între mișcările rapide și complexe ale aparatelor și inerția greoaie, convulsivă a celor care le stăpîneau era un contrast atît de puternic, încît zile întregi a trebuit să-mi repet, de nenumărate ori, că, dintre cei doi, aceștia din urmă erau într-adevăr cei care reprezentau viața.

Cînd primii oameni au fost aduși în groapă, prin deschizătură privea preotul. Eu ședeam dedesubt, ghemuit, ascultînd cu urechile ciulite. Preotul făcu o mișcare bruscă înapoi, iar eu, crezînd că am fost descoperiți, m-am ghemuit și mai mult, înfricoșat. Preotul alunecă în jos, printre dărimături, și se așază lingă mine în întuneric, gesticulînd, fără să poată scoate o vorbă; pentru o clipă, i-am împărtășit panica. Gesturile lui m-au făcut să înțeleg că renunțase să mai privească afară și după puțin timp curiozitatea mi-a dat curaj, m-am ridicat, am pășit peste el și m-am cățărat pînă la deschizătură. La început, n-am văzut nimic care să-mi explice spaima preotului. Se înserase, stelele licăreau slab, dar groapa era luminată de flăcările verzi, fluturătoare ale mașinii care turna barele de aluminiu. Văzduhul tremura de licăriri verzi și de umbre întunecate, mișcătoare, care îmi oboseau ochii. Liliicii zburau peste tot locul, nepăsători. Greoi martieni nu se mai zăreau — mormanul de pulbere albastră-verzuie se ridicase atît de mult încît îi ascundea — și o mașină de luptă, cu picioarele strînse, ghemuite și scurtate, ședea de cealaltă parte a gropii. Atunci, prin zgomotul mașinilor, mi s-a părut că aud niște glasuri omenești, dar mi-am spus că nu putea fi decît o iluzie.

Mi-am încordat privirea, examinînd atent mașina de luptă, și m-am convins, pentru prima dată, că

sub gluga care o acoperea se adăpostea într-adevăr un marțian. Când se ridicau flăcările verzi, puteam să-i văd strălucirea uleioasă a tegumentului și luci-re-a ochilor. Deodată, am auzit un țipăt, și am văzut un tentacul lung care se întindea, peste umărul mașinii, pînă la cușca așezată la spate. Apoi, o formă nedefinită, care se zbătea din răsputeri, a fost trasă în sus, spre cer, contur întunecat în lumina stelelor, și cînd acest obiect negru a coborît din nou, am văzut, în bătaia verde a luminii că era un om. Pentru o clipă, l-am văzut limpede. Era un bărbat voinic, rumen la față, de vîrstă mijlocie, bine îmbrăcat ; probabil că, în urmă cu trei zile, își plimba prin lume importanța personalității lui. I-am văzut ochii holbați ; pe butonii de manșetă și pe lanțul ceasului jucau licăriri de lumină. Dispăru în spatele movilei de pămînt și, cîteva clipe, se făcu tăcere. Apoi se auziră niște țipete și un urlat prelung, de bucurie, al marțienilor.

Mi-am dat drumul să alunec în jos, pe dărîmături, m-am ridicat în picioare, mi-am astupat urechile cu mîinile și am fugit în oficiu. Preotul, care rămase ghemuit în tăcere, cu brațele deasupra capului, își ridică privirile în timp ce treceam pe lîngă el, scoase un strigăt puternic de teamă că îl lăsam singur și veni alergînd după mine.

În noaptea aceea, în timp ce ședeam ascunși în oficiu, oscilînd între groază și teribila tentație de a privi prin deschizătură, am încercat fără nici un rezultat, cu toate că simțeam că este urgentă nevoie de acțiune, să concep vreun plan de scăpare ; dar mai tîrziu, a doua zi, am reușit să reflectez cu mai multă luciditate asupra situației noastre. Îmi dădeam seama că preotul era total incapabil să susțină o discuție ; această nouă și culminantă atrocitate îi răpise și ultimele rămășițe de rațiune și prevedere. Coborîse, de fapt, la nivelul unui animal. Dar eu mă străduiam să găsesc o soluție. Am înțeles, după ce am analizat faptele, că oricît de îngrozitoare ar fi fost situația noastră, nu aveam motive să deznădăjduim cu totul. Prima noastră șansă se baza pe

posibilitatea ca marțienii să nu-și instaleze în groapă decît o tabără temporară. Sau, chiar permanentizînd-o, se putea să nu considere necesar s-o păzească, lăsînd, în felul acesta, să ni se ivească vreun prilej de scăpare. Am cîntărit, de asemenea, cu atenție, și posibilitatea de a săpa un drum, în direcția opusă gropii ; mă temeam, însă, că voi întîlni, la ieșire, vreo mașină de luptă care ședea de santinelă. Apoi, ar fi trebuit să sap de unul singur. Era clar că preotul nu-mi va fi de nici un ajutor.

În cea de a treia zi, dacă îmi amintesc bine, am văzut cum a fost ucis un om. A fost singura ocazie cînd am văzut clar cum se hrănesc marțienii. După acest spectacol, am evitat aproape o zi întreagă să mai privesc prin deschizătura din zid. M-am dus în oficiu, am scos ușa, și mi-am petrecut cîteva ceasuri săpînd, cu toporul, în tăcere ; dar, după ce am săpat o gaură de vreo două picioare adîncime, pămîntul moale s-a prăbușit cu zgomot, și n-am mai îndrăznit să continui. Mi-am pierdut curajul și am rămas mult timp întins pe podeaua oficiului, neavînd nici măcar puterea de a mă mișca. După aceea, am abandonat cu totul ideea de a mă salva prin acest mijloc.

Pentru a vă da seama de impresia pe care mi-o lăsaseră marțienii, trebuie să vă spun că, la început, nu nutream aproape nici o speranță că am putea fi salvați prin înfrîngerea lor de către eforturile oamenilor. Dar în a patra sau a cincea noapte am auzit un vuiet îndepărtat, ca și cum trăgeau niște tunuri grele.

Era noaptea tîrziu și luna strălucea puternic. Marțienii mutaseră altundeva mașina de escavat și locul rămăsese gol, în afară de o mașină de luptă, așezată de cealaltă parte a gropii și de o mașină-cu-mîini, ascunsă de privirile mele, într-un colț al gropii, chiar sub deschizătura prin care priveam. Groapa era în întuneric, nu se zărea decît licărirea palidă a mașinii-cu-mîini, sau dungile și petele de lumină albă a lunii ; nu se auzea decît clinchetul mașinii-cu-mîini. Noaptea era frumoasă și senină ; luna pă-

rea că a pus stăpînire pe tot cerul. A răsunat lătratul unui cîine și, la auzul acestui sunet familiar, mi-am încordat auzul. Apoi, foarte deslușit am auzit bubuituri, ca și cînd ar fi tras niște tunuri de mare calibru. Am numărat șase lovituri distincte și, după o lungă pauză, încă șase. Și asta a fost tot.

Capitolul IV

MOARTEA PREOTULUI

În cea de a șasea zi a captivității noastre, pe cînd priveam pentru ultima oară prin deschizătură, am văzut, deodată, că sînt singur. În loc să stea lingă mine, încercînd, ca de obicei, să mă dea la o parte din fața deschizăturii, preotul intrase în oficiu. Un gînd neașteptat mi-a trecut prin minte. M-am întors în grabă, fără zgomot, în oficiu. Pe întunerice, am auzit cum preotul bea. Am întins mîna și am dat peste o sticlă de vin.

Am început să ne luptăm. Sticla a căzut pe po-dea și s-a spart; am lăsat-o acolo și m-am ridicat. Amîndoi gîfiiam și ne amenințam. În cele din urmă, m-am așezat între el și provizii, și i-am făcut cunoscută hotărîrea mea de a introduce disciplina. Am împărțit hrana din cămară în rații care trebuiau să ne ajungă zece zile. Pentru ziua aceea, nu mai voiam să-i dau de mîncare. După-amiază, a făcut o slabă tentativă de a umbla la cămară. Ațipisem, dar m-am trezit într-o clipă. Toată ziua și toată noaptea am stat față în față, eu obosit, dar hotărît, iar el plîngînd și văicărindu-se de foame. Știu prea bine că a fost o noapte și o zi, dar mie mi se părea — și mi se pare și azi — că a durat o veșnicie.

Astfel, neînțelegerea care creștea mereu între noi s-a sfîrșit în cele din urmă printr-un conflict fățiș.

Două zile la rînd ne-am luptat și ne-am încăierat pe șoptite. Uneori îl loveam puternic, cu pumnul sau cu piciorul, alteori căutam să-l lingușesc și să-l conving, și la un moment dat — întrucît exista o pompă de la care puteam să scot apă — am încercat chiar să-l mituiesc, dîndu-i ultima sticlă de vin. Dar nu mi-au folosit la nimic nici forța, nici bunăvoința; era cu adevărat lipsit de rațiune. Încerca mereu să prade ultimele rezerve de hrană și flecărea de unul singur, cu glas tare. Nu voia să țină seamă de cele mai elementare precauții, pentru a putea face captivitatea noastră cît de cît suportabilă. Cu încetul, am început să-mi dau seama că rațiunea i se destrămasese cu totul, și am ajuns să constat că singurul meu tovarăș în acest întuneric profund și dezgustător era un om ieșit din minți.

Înclin să cred, după unele vagi aduceri aminte, că și mintea mea rătăcea uneori. Cînd dormeam, aveam vise stranii și hidoase. Oricît ar părea de paradoxal, socotesc că slăbiciunea și nebunia preotului m-au avertizat, m-au întărit, m-au îndemnat să rămîn cu mintea întregă.

În cea de a opta zi, a început să nu mai vorbească în șoptă, ci cu glas tare, și n-am putut să fac nimic ca să-l temperez.

— E cu dreptate, o, Doamne! spunea într-una. E cu dreptate. Pe mine și pe ai mei să cadă pedeapsa. Am greșit, am păcătuit. Era sărăcie și suferință; cei săraci erau călcați în picioare, iar eu priveam liniștit. Le propovăduiam să nu-și blesteme soarta... Doamne, ce nebunie!... Ar fi trebuit să mă ridic, chiar de-aș fi plătit cu viața, și să-i chem la căință... să se căiască... asupra lor celor săraci și nevoiași... Pedeapsă dumnezeiască!

Apoi, gîndurile i se reîntorceau, deodată, la proviziile pe care le ascundeam de el. Mă ruga, cerșea, plîngea și sfîrșea cu amenințări. Apoi a început să vorbească și mai tare, și l-am rugat să înceteze. Dar observînd că în felul acesta mă poate șantaja, m-a amenințat că va striga și va atrage atenția martienilor asupra noastră. Un moment, amenințările lui

m-au înspăimîntat ; dar orice concesie ne-ar fi micșorat simțitor șansele de scăpare. L-am refuzat, cu toate că nu eram sigur că nu-și va pune în practică amenințările. În orice caz, în ziua aceea n-a făcut-o. În ziua a opta și a noua a vorbit cu glas din ce în ce mai tare, amenințându-mă, rugîndu-se de mine și vărsînd un torent de căințe fără nici o noimă pe tema îndeplinirii voinței dumnezeiești ; îmi era milă de el. Apoi, după ce a dormit cîtva timp, a început să strige cu o energie reînnoită, atît de tare încît m-am văzut silit să-l aduc la tăcere.

— Stai liniștit ! l-am implorat eu.

Se ridică în genunchi, căci pînă atunci șezuse lungit jos, pe întuneric, lângă cazanul din bucătărie.

— Am stat prea mult timp liniștit, zise el, pe un ton care probabil că s-a auzit pînă în groapă. Și acum trebuie să mă spovedesc. Blestemul să cadă asupra acestui oraș necredincios ! Blestem ! Blestem ! Blestem ! Blestem ! asupra locuitorilor pămintului ! Se aude glasul trompetelor...

— Taci ! i-am zis, ridicîndu-mă în picioare, îngrozit de gîndul că marșienii ar putea să ne audă. Pentru numele lui Dumnezeu...

— Nu, strigă preotul, cu toată puterea, ridicîndu-se și el în picioare și întinzîndu-și brațele. Trebuie să vorbesc ! Duhul Domnului a coborît asupra mea !

Din trei pași, ajunse la ușa care dădea spre bucătărie.

— Trebuie să mă spovedesc ! Plec ! Am întîrziat prea mult.

Am întins mîna și am apucat toporul care atîrna pe perete. M-am repezit pe urma preotului. Frica mă scosese din minți. Cînd ajunsese în mijlocul bucătăriei, eram lângă el. Am întors tăișul, cu un ultim sentiment de umanitate, și am lovit cu muchia toporului. Preotul s-a prăbușit cît era de lung, și a rămas întins pe jos. M-am împiedicat de el și m-am oprit gîfîind. Zăcea fără suflare.

Deodată, am auzit, venînd dinafară, un zgomot de tencuială care se desprindea și cădea jos, iar deschi-

zătura triunghiulară din perete fu astupată. Am privit în sus și am văzut înaintînd încet prin deschizătură partea inferioară a unei mașini-cu-mîini. Unul dintre brațele ei se răsuci printre dărîmături ; apoi apăru un alt braț, pipăindu-și drumul peste grinzile prăbușite. Am rămas impietrit, cu privirea ațintită într-acolo. Printr-un fel de placă sticloasă de la baza mașinii, am văzut fața — dacă pot s-o numesc astfel — și ochii mari și întunecați ai unui marțian, privind înăuntru, și apoi, încet, prin deschizătură intră un tentacul lung de metal, ca un șarpe, pipăindu-și drumul.

Am făcut un efort, m-am întors și, după ce m-am împiedicat de trupul preotului, m-am oprit în ușa oficiului. Tentaculul pătrunsese vreo doi metri sau chiar mai mult în încăpere ; se răsucea și se întorcea în toate direcțiile, cu niște mișcări ciudate și repezi. O clipă am rămas ca hipnotizat de această înaintare lentă și spasmodică. Apoi, cu un țipăt slab și răgușit, m-am refugiat în oficiu, tremurînd din toate încheieturile. Abia mă mai țineam pe picioare. Am intrat în magazia de cărbuni și am rămas acolo în întuneric, cu auzul încordat și privind țintă la pragul slab luminat al ușii dinspre bucătărie. Oare mă văzuse marțianul ? Ce făcea acum ?

Auzeam ceva mișcîndu-se foarte încet, încoace și încolo, prin bucătărie ; din cînd în cînd, atîngea pe rețele și își continua mișcările, cu un ușor sunet metalic, ca al unei legături de chei. Apoi, un corp greu — știam prea bine care — fu tîrît pe dușumeaua bucătăriei, spre deschizătură. N-am mai putut să rezist și, înaintînd pînă la ușă, am privit în bucătărie. L-am văzut, în triunghiul de lumină, pe marțian, stînd în mașina lui cu nenumărate mîini, și examinînd capul preotului. M-am gîndit imediat că după urma loviturii de topor își va da seama de prezența mea.

M-am tîrît înapoi în magazia de cărbuni, am închis ușa și, pe întuneric am început să mă îngrop cît puteam mai mult, și pe cît se putea mai în tăcere, printre lemnele de foc și cărbunii de acolo. Mă

opream din cînd în cînd, rămînînd nemișcat, și ascultînd dacă marțianul își virîse din nou tentaculele prin deschizătură.

Apoi, sunetul slab, metalic, reîncepu. Îl auzeam înaintînd încet prin bucătărie. Apoi l-am auzit mai aproape — în oficiu, după cîte puteam să-mi dau seama. Mă gîndeam că s-ar putea ca tentaculul să nu fie atît de lung încît să ajungă pînă la mine. O doream din toată inima. El trecu, zgîriind ușor ușa magaziei. A urmat o așteptare insuportabilă, durînd parcă un veac ; apoi l-am auzit bijbiind la clanță ! Găsise ușa ! Marțienii înțelegeau deci rostul ușilor !

Se căzni cîteva clipe cu broasca, apoi ușa se deschise.

Abia izbuteam să văd în întuneric acel obiect — care semăna, mai mult decît cu orice altceva, cu o trompă de elefant — mișcîndu-se spre mine, pipăind și cercetînd peretele, cărbunii, lemnele și tavanul. Era ca un vierme negru care își agita într-o parte și într-alta capul lipsit de ochi.

La un moment dat, tentaculul atinse talpa gheții mele. Eram gata să țip ; mi-am mușcat mîna. Un timp, tentaculul a rămas nemișcat. Aș fi putut să cred că se retrăsese. Apoi, cu un tăcănit brusc, înhăță ceva — am crezut că mă înhățase pe mine ! — și ieși din magazie. Pentru o clipă, n-am fost prea sigur. Cred că luase o bucată de cărbune s-o examineze.

Am profitat de această ocazie și-am schimbat puțin poziția, deoarece amortisem, apoi am rămas în așteptare. Rosteam în șoaptă rugăciuni fierbinți pentru a scăpa de primejdie.

Apoi din nou am auzit sunetul slab, metalic, furișîndu-se către mine. Se apropia încet, încet, rîciind pereții și atingînd obiectele din drum.

În timp ce așteptam, neștiind ce se va întîmpla, tentaculul se izbi cu putere de ușa magaziei și o închise. L-am auzit intrînd în oficiu ; cutiile de biscuiți zăngăniră, o sticlă se sparse, și se auzi o izbitură puternică în ușa magaziei. Apoi se făcu liniște, care se transformă într-o nesfîrșită așteptare.

Oare plecase ?

În cele din urmă, mi-am spus că nu mai era acolo.

Nu s-a mai întors în oficiu ; eu am stat toată ziua următoare, în întunericul de nepătruns, îngropat sub cărbuni și lemne de foc, neîndrăznind, cu toate că muream de sete, nici măcar să mă furișez ca să beau puțină apă. Abia în cea de a unsprezecea zi am cutezat să-mi părăsesc adăpostul.

Capitolul V

LINIȘTEA

Primul meu gest, înainte de a intra în cămară, a fost de a încuia ușa dintre bucătărie și oficiu. Dar cămara era goală ; dispăruse pînă și urma alimentelor. Probabil că marțianul luase totul, cu o zi înainte. Descoperind aceasta, m-am simțit pentru prima dată deznădăjduit. În ziua a unsprezecea și a douăsprezecea n-am mîncat și nu am băut nimic.

Gura și gîtlejul mi se uscaseră și forțele îmi scăzuseră simțitor. Ședeam în întunericul din oficiu, într-o stare de descurajare totală. Nu mă gîndeam decît la mîncare. Credeam că surzisem, deoarece încetaseră cu totul zgomotele pe care mă obișnuisem să le aud venind dinspre groapă. M-aș fi dus să privesc afară, dar nu mă simțeam destul de tare pentru a mă țiri fără zgomot pînă la deschizătura din zid.

În ziua a douăsprezecea, gîtlejul începuse să mă doară atît de rău încît, cu riscul de a-i alarma pe marțieni, am acționat pompa de apă de lângă chiuvetă, care scîrțîia puternic, și am obținut două pahare cu apă de ploaie, neagră și noroioasă. M-am răcorit și, întrucît la scîrțîitul pompei n-a apărut nici un tentacul, am mai prins curaj.

În răstimpul acestor zile, divagînd și fără a încerca să trag vreo concluzie, m-am gîndit mult la preot și modul în care murise.

În ziua a treisprezecea, am băut din nou apă, am mîșcat, m-am gîndit la mîncare și, incoerent, am făcut planuri de salvare, vagi și imposibile. De cîte ori așteptam, aveam vise oribile, despre moartea preotului, sau asistam la mese somptuoase; dar, fie că eram adormit, fie că eram treaz, simțeam o durere ascuțită care mă silea să beau tot mereu. Lumina care intra în oficiu nu mai era cenușie, ci roșie. Pentru imaginația mea zdruncinată, părea de culoarea singelui.

În ziua a paisprezecea, m-am dus în bucătărie, și am fost văzut cu surprindere că frunzișul ierbii roșii astupase deschizătura din perete, transformînd semiobscuritatea încăperii într-o obscuritate de culoare stacojie.

La începutul celei de a cincisprezecea zile, am auzit în bucătărie niște sunete curioase, dar familiare și, ascultînd mai bine, mi-am dat seama că sînt scoase de un cîine, care adulmecă și rîcîie. Ducîndu-mă în bucătărie, am văzut, vîrît prin frunzișul roșu, botul unui cîine. Bineînțeles, am rămas uimit. Simțindu-mă, cîinele a lătrat scurt.

M-am gîndit că dacă aș reuși să-l atrag fără zgomot înăuntru, aș putea să-l ucid și să-l mîncînc; și că era mai bine, în orice caz, să-l ucid, ca mișcărilor lui să nu atragă atenția marțienilor.

M-am apropiat pe furiș, chemîndu-l „cuțu-cuțu!”, foarte încet; dar el își retrase deodată capul și dispăru.

Am ascultat — mă convinsesem că nu sînt surd — dar nu mai era nici o îndoială că în groapă stăpînea liniștea. Am auzit un sunet, ca fîlfîitul unor aripi de pasăre, un croncănit răgușit, și altceva nimic.

Am stat o bună bucată de timp lipit de deschizătura din zid, dar neîndrăznind să dau la o parte frunzișul roșu care o acoperea. Am auzit o dată sau de două ori un zgomot ușor, ca și cum un cîine

ar fi umblat de colo-colo, pe nisipul de dedesubt, apoi cîteva filfiiri de aripi, și atît. Încurajat, în cele din urmă, de această liniște, am privit afară.

Cu excepția unui colț, unde o mulțime de corbi topăiau și se băteau pe scheletele morților pe care îi lăsaseră marțienii, în groapă nu se mai afla nici o ființă vie.

Am privit în jur, necrezîndu-mi ochilor. Dispăruseră toate mașinile. Într-un colț se ridica movila de pulbere albastră-cenușie, într-altul zăceau cîteva bare de aluminiu, și în afară de păsările negre și de scheletele celor uciși, nu vedeam decît o groapă rotundă și goală, în nisip.

M-am furișat încet afară, printre ierburile roșii, și m-am ridicat în picioare, pe un morman de moloș. Puteam să privesc în toate direcțiile, cu excepția nordului, care-mi venea în spate, și nicăieri nu se zărea nici urmă de marțieni. Lîngă mine, peretele gropii se ridica aproape perpendicular, dar puțin mai departe dărîmăturile formau o pantă accesibilă pînă la vîrfurile ruinelor. Șansa mea de scăpare venise. Am început să tremur.

Am șovăit cîteva clipe, apoi, într-un acces de hotărîre disperată, m-am cățărat, în timp ce inima îmi zvîcnea puternic, pînă în vîrfurile mobilei sub care fusesem îngropat atîta vreme.

Am privit din nou în jurul meu. Nici spre nord nu se zărea vreun marțian.

Cînd o văzusem ultima dată, în timpul zilei, această parte a satului Sheen era formată dintr-o stradă cu case răslețe și confortabile, în alb și roșu, răspîndite printre copaci umbroși. Acum, ședeam pe o grămadă de cărămizi sfărîmate, pămînt și pietriș, acoperită de o mulțime de plante roșii, ca niște cactuși, înalte pînă la genunchi; nici o urmă de vegetație pămînteană nu le disputa terenul. Copacii de lîngă mine erau morți și negri, dar ceva mai departe o plasă de fire roșii acoperea niște tulpini încă vii.

Toate casele dimprejur fuseseră sfărîmate, fără ca vreuna să fie arsă; pereții erau încă întregi, uneori chiar pînă la al doilea etaj, cu ferestrele sparte și ușile în țandări. Iarba roșie creștea luxuriant prin încăperile lipsite de acoperiș. La picioarele mele se afla groapa cea mare, iar corbii încă se mai băteau pe resturile dinăuntru ei. Alte zburătoare săreau printre ruine. Departe, o pisică slăbănoagă se furișa de-a lungul unui zid, dar nicăieri nu se zăreau urme de oameni.

În contrast cu recenta mea captivitate, ziua părea orbitor de luminoasă, cu cerul de un albastru strălucitor. Peste iarba roșie care acoperea fiecare petec liber de pămînt trecea o adiere lină de vînt, legănînd-o. O, și cît de proaspăt era aerul!

Capitolul VI

OPERA A CINCISPREZECE ZILE

Am rămas cîtva timp, clătîindu-mă pe picioare, în vîrfurile grămezii de dărîmături, fără să mă mai gîndesc la securitatea mea. În vizuina infectă din care ieșisem, mă gîndisem intens numai la securitatea noastră imediată. Nu știam ce se întîmplase în lume, nu mă așteptam să întîlnesc această priveliște stranie și înspăimîntătoare. Mă așteptam să văd satul Sheen în ruine și vedeam în jur un peisaj straniu și sinistru, ca din altă planetă.

Am avut, în clipa aceea, un sentiment cu totul neobișnuit omului, o emoție pe care o cunosc, însă, prea bine bietele animale dominate de noi. Era ceea ce simte un iepure care, întorcîndu-se la vizuina lui, dă deodată peste o duzină de săpători care pregătesc acolo temeliele unei case. Am simțit primele semne ale unei stări de spirit care apoi mi s-a precizat limpede în minte și m-a apăsât zile întregi,

o senzație de detronare, convingerea că nu mai eram un stăpîn, ci un animal printre alte animale, sub călcîiul marșienilor. Asemeni animalelor, trebuia ca de acum înainte să stăm și noi la pîndă și să veghem, să fugim și să ne ascundem ; teama de om și domnia omului se sfîrșiseră.

Dar, imediat ce am făcut această constatare, ea a și dispărut din mintea mea și, după postul lung și depriment prin care trecusem, singura senzație dominantă a rămas foamea. În direcția opusă gropii am văzut, înapoia unui zid acoperit cu iarbă roșie, un petic de grădină încă verde. Mi-a venit o idee și am pornit prin iarba roșie care mă îngropa pînă la genunchi, și uneori chiar pînă la gît. Desimea acestor ierburi mă făcea să mă simt în siguranță, știind că puteam să mă ascund adînc printre ele. Zidul era înalt cam de șase picioare și, cu toate încercările mele, n-am reușit să mă cațăr pe el. Am mers mai departe de-a lungul lui, pînă cînd am ajuns la un colț unde pietrele mi-au ajutat să mă urc ; m-am lăsat apoi să cad în grădina în care rîvneam să intru. Am găsit niște ceapă verde, doi bulbi de gladiole și cîțiva morcovi încă necopți ; am strîns totul și, cățărîndu-mă peste un zid dărîmat, am pornit pe drumul către Kew, printre copaci roșii și stacojii — parcă mă plimbam pe o alee presărată cu gigantice picături de sînge — stăpînit de două gînduri : să mai găsesc ceva de mîncare, și să fug cît mai repede și cît mai departe din blestemata și nepămînteasca regiune din jurul gropii.

Ceva mai încolo, într-un loc acoperit de iarbă, am dat peste un grup de ciuperci, pe care de asemenea le-am devorat, apoi am întîlnit o șuviță de apă curgătoare, murdară, care trecea prin mijlocul a ceea ce fuseseră odinioară pășuni. Dar aceste frînturi de hrană n-au reușit decît să-mi ațîțe foamea. La început, m-a surprins bogăția de apă, în mijlocul verii călduroase și uscate, dar apoi am descoperit că se datora exuberanței tropicale a ierburilor roșii. Imediat ce această extraordinară vegetație dădea de apă, devenea gigantică și de o fecunditate

nemaipomenită. Semințele ei se revărsau pur și simplu în râul Wey și în Tamisa, iar rapida creștere a frunzișului ei luxuriant înnăbuși în puțină vreme aceste două cursuri de apă.

La Putney — după cum am văzut mai târziu — podul era aproape în întregime acoperit de încilceala ierburilor roșii, iar la Richmond apele Tamisei se revărsau de asemenea peste pășunile din Hampton și Twickerham ca un puhoi întins, dar puțin adânc. Pe măsură ce apele se revărsau, iarba venea pe urmele lor, pînă cînd vilele ruinate din valea Tamisei au fost pentru cîtva timp acoperite de această mlaștină roșie, pe marginea căreia rătăceam eu acum și care ascundea în mare măsură pustiirea provocată de marșieni.

În cele din urmă, iarba roșie a sucombat aproape tot atît de repede pe cît se răspîndise. O boală infecțioasă, datorită, se crede, acțiunii unor anumite bacterii, a pus în scurt timp stăpînire pe ea. Plantele terestre au căpătat, datorită selecției naturale, o mare forță de rezistență împotriva bolilor provocate de bacterii — ele nu sucombă niciodată fără o luptă crîncenă — dar iarba roșie a putrezit ca și cînd ar fi fost dintru început moartă. Frunzele s-au decolorat, apoi s-au încrețit și s-au uscat. Se sfărîmau la cea mai mică atingere, iar apele, care le-au stimulat la început creșterea, le-au purtat spre mare ultimele vestigii.

Cînd am întîlnit apa, primul meu gînd a fost, desigur, să-mi potolesc setea. Am băut o mare cantitate și, sub acțiunea unui impuls momentan, am mestecat cîteva fire de iarbă roșie; erau apoase și aveau un gust groșos, metalic. Apa revărsată era destul de puțin adîncă și puteam s-o trec fără grijă, cu toate că iarba roșie mă cam împiedica în mers; dar desigur că apele deveneau din ce în ce mai adînci, în apropierea râului, așa că m-am întors spre Mortlake. Am reușit să găsesc drumul, conducîndu-mă după rămășițele caselor, gardurilor și felinarelor pe care le întîlneam, și, ieșind din zona inundată, m-am îndreptat către dealul care se

ridică lângă Roehampton și am ajuns în comuna Putney.

Aici, în locul peisajului straniu, străin, apăreau ruinele unei priveriști familiare: unele porțiuni de teren păreau devastate de un ciclon, iar la câțiva zeci de metri mai departe totul era intact, casele aveau obloanele trase și ușile închise, ca și cum locatarii le-ar fi părăsit pentru o singură zi, sau chiar dormeau înăuntru. Iarba roșie era mai puțin abundentă; nu acoperise copacii înalți de pe marginea trotuarelor. Am căutat printre copaci ceva de mâncare dar n-am găsit nimic; am cotrobăit prin câteva case pustii, dar ele fuseseră forțate mai înainte și jefuite. Mi-am petrecut restul zilei într-un tufiș, fiind prea obosit pentru a-mi continua drumul.

În tot acest timp n-am văzut nici o ființă ome-nească, și nici marțieni. Am întâlnit doi câini care păreau flămânzi, dar m-au ocolit amândoi, fugind de chemările mele. Lângă Roehampton văzusem două schelete omenеști — nu cadavre, ci schelete total curățate de carne — iar în pădurea din apropierea minelor am găsit niște oase de pisici și iepuri sfărîmate și împrăștiate, și țeasta unei oi. Am ros câteva dintre ele, dar nu mai conțineau nimic de mâncat.

După apusul soarelui mi-am continuat cu greu drumul spre Putney, unde probabil că, pentru cine știe ce motiv, marțienii au folosit raze arzătoare. Într-o grădină, dincolo de Roehampton, am găsit niște cartofi cruzi, în cantitate suficientă pentru a-mi potoli foamea. Din grădină se vedea satul Putney și riul. În lumina înserării, locurile păreau îngrozitor de pustii! Copaci înnegriți, ruine înnegrite, iar la poalele dealului, pinzele de apă ale riului revărsat, colorate în roșu de iarba marțiană. Și deasupra tuturor — tăcerea. M-am simțit cuprins de o spaimă de nedescris, gîndindu-mă cît de fulgerător venise această schimbare dezolantă.

Cîtăva vreme, am crezut că omenirea fusese ștearsă de pe suprafața pămîntului, și că mă aflu acolo singur, ultimul om rămas în viață. Chiar în

vîrful dealului Putney am dat peste alt schelet, cu brațele smulse din umeri și aruncate la cîțiva metri mai departe. Pe măsură ce-mi continuam drumul, eram din ce în ce mai convins că în această parte a lumii se și înfăptuise exterminarea omenirii, în afara cîtorva ființe izolate, că mine. Mă gîndeam că, lăsînd țara pustie, marțienii plecaseră în alte părți, după hrană. Poate ei distrugeau chiar acum Berlinul sau Parisul, sau poate că se îndreptaseră către nord.

Capitolul VII

OMUL DE PE PUTNEY HILL

Mi-am petrecut noaptea în hanul care se află pe vîrful dealului din Putney, dormind pentru prima oară, de la fuga mea din Leatherhead, într-un pat adevărat. Nu voi mai povesti cu cîte eforturi, de altfel inutile, am reușit să forțez intrarea hanului — mai tîrziu am descoperit că ușa principală era închisă numai cu clanța — nici cum am scotocit prin fiecare odaie, căutînd de-ale gurii, pînă cînd, ajuns în pragul deznădejdiei, am găsit, într-o încăpere care mi s-a părut a fi odaia de culcare a unui servitor, o coajă de piine roasă de șoareci și două cutii de compot de ananas. Locul fusese cercetat mai înainte și golit. La bar am găsit, după aceea, niște biscuiți și cîteva sandvișuri. N-am putut să mănînc sandvișurile, deoarece erau mucegăite de-a binelea, dar biscuiții nu numai că mi-au potolit foamea, dar mi-au ajuns ca să-mi umplu și buzunarele. N-am aprins nici o lumină, de teamă că vreun marțian ar putea să umble prin această parte a Londrei, în timpul nopții, căutînd hrană. Înainte de a mă culca, am avut cîteva momente de tensiune nervoasă și m-am furișat de la o fereastră la alta, scrutînd în-

tunericul pentru a zări vreun semn al acestor monștri. Am dormit puțin. Stînd în pat, am reușit să-mi pun oarecare ordine în gînduri, ceea ce nu-mi amintesc să mai fi făcut de la ultima mea ceartă cu preotul. De atunci, puterea mea de gîndire se redusese la o succesiune precipitată de impresii vagi, sau la un fel de receptivitate prostească. Dar în timpul somnului, creierul, reîntremat, cred, și de alimentele pe care le consumasem, se limpezi din nou și astfel am putut să gîndesc.

Trei probleme se luptau să pună stăpînire pe mintea mea : uciderea preotului, ce se întîmplase cu marțienii, și soarta soției mele. Prima nu-mi trezea nici un sentiment de groază sau de remușcare ; o priveam pur și simplu ca pe un fapt consumat, o amintire extrem de neplăcută, dar care nu mă făcea să am nici un fel de remușcări. Mă vedeam, cum mă văd și acum, împins pas cu pas către lovitura fulgerătoare pe care i-o dădusem preotului ; fusem victima unui șir de împrejurări care m-au dus, inevitabil, la crimă. Nu mă condamnam ; și totuși amintirea, statică, neschimbată, mă urmărea. În tăcerea nopții, cu acea senzație a prezenței lui Dumnezeu care se produce uneori cînd e liniște și întuneric, am făcut față procesului meu de conștiință — singura mea ispășire — și de răspundere pentru clipa fatală de minie și de frică. Am reconstituit vorbă cu vorbă conversația noastră, din momentul cînd l-am descoperit ghemuit lîngă mine, nepăsător față de setea care mă ardea, arătîndu-mi flăcările și fumul ruinelor din Weybridge. N-am reușit să ne înțelegem și hazardului necruțător nici nu-i păsa de neînțelegerea noastră. Dacă aș fi prevăzut consecințele, l-aș fi părăsit de la Halliford. Dar nu le-am prevăzut ; iar a comite o crimă înseamnă s-o prevezi și s-o înfăptuiești. Relatez toate acestea, așa cum am relatat întreaga povestire, exact cum s-au întîmplat. N-au existat martori — și puteam foarte bine să nu pomenesc nimic. Dar eu aștern totul pe hîrtie și cititorul să judece cum va dori.

După ce, printr-un efort, am reușit să îndepărtez de mine imaginea cadavrului trântit cu fața la pământ, m-am gândit la problema marșienilor și la soarta soției mele. În privința celor dintii, nu știam absolut nimic; puteam să-mi închipui orice, din nefericire ca și despre soția mea. Și, deodată, noaptea aceea deveni înspăimântătoare. M-am ridicat în capul oaselor, privind întunericul. M-am trezit rugându-mă ca raza arzătoare s-o fi lovit deodată și s-o fi omorât fără durere. Nu mă mai rugasem din noaptea când mă întorsesem din Leatherhead. Mai rostisem în clipe de amărăciune rugăciuni fără noimă, dar acum mă rugam cu adevărat, mă rugam cu convingere, conștient, față în față cu întunericul lui Dumnezeu. Ciudată noapte! Și mai ciudată prin faptul că, de îndată ce au apărut zorile, eu, cel care vorbisem cu Dumnezeu, m-am furișat afară din casă ca un șobolan care își părăsește ascunzișul — un animal ceva mai mare, dar un animal inferior care poate să fie vînat și ucis la orice toană a stăpînilor lui. Poate că și marșienii se roagă, încrezători, lui Dumnezeu. Dacă n-am învățat nimic altceva, cu siguranță că războiul acesta ne-a învățat ce este mila — mila față de sufletele lipsite de rațiune care se află sub dominația noastră.

Dimineata era clară și frumoasă, și către răsărit cerul strălucea trandafiriu, brăzdat de norișori aurii. Pe drumul care merge din vîrfurile dealului Putney spre Wimbledon se aflau cîteva biete rămășițe ale torentului de panică revărsate înspre Londra, în noaptea de duminică, după ce începuse lupta. O trăsurică pe care sta scris numele lui Thomas Lobb, fructar din New Malden, avea o roată sfărîmată; alături era o cutie de tablă, părăsită; mai era și o pălărie de pai, călcată în picioare, în noroiul uscat, iar în vîrfurile lui West Hill, lângă jgheabul de apă răsturnat, se vedeau niște cioburi de sticlă, pătate de sînge. Mă mișcam fără vlagă, și gândurile îmi erau confuze. Mă gîndeam să mă duc la Leatherhead, deși știam că aveam prea puține șanse să-mi găsesc acolo soția. Dacă moartea nu o și luase pe

neasteptate, desigur că verii mei și ea fugiseră în altă parte ; dar îmi închipuiam că la Leatherhead aş putea să aflu încotro fugiseră oamenii din Surrey. Voiam să-mi revăd soția, mă durea inima de dorul ei și al oamenilor, dar nu aveam o idee clară cum aş putea s-o regăsesc. Îmi simțeam cu intensitate crescîndă singurătatea. M-am îndreptat, la adăpostul unui lanț de copaci și tufişuri, către marginea ogoarelor din Wimbledon, care se întindeau cît vedeam cu ochii.

Întinderea întunecată era presărată pe alocuri cu drobițe și mătură galbenă ; nu se vedea nici o urmă de iarbă roșie, și în timp ce mă furișam, șovăitor, spre marginea cîmpului deschis, soarele a răsărit, inundînd totul cu lumină și viață. Printre copaci, într-un loc mlăștinos, am dat peste o mulțime de bröscuțe. M-am oprit să le privesc, primind o lecție de la hotărîrea lor neclintită de a trăi. Apoi, întorcîndu-mă brusc, cu ciudata senzație că eram observat, am zărit o formă ghemuită într-un tufiş. Am stat locului privind într-acolo. Am făcut un pas înainte, și forma s-a ridicat, devenind un om înarmat cu un cuțit. M-am apropiat de el, încet. El ședea, calm, nemișcat, privindu-mă.

Apropiindu-mă am văzut că era îmbrăcat în haine tot atît de prăfuite și de murdare ca și ale mele ; arăta ca și cum s-ar fi tîrît printr-un canal de scurgere. Am deslușit noroiul verde al șanțurilor, amestecat cu galbenul palid, de argilă uscată, și cu pete lucioase de cărbune. Părul negru îi cădea peste ochi, iar fața îi era neagră, murdară și suptă, așa încît nu l-am recunoscut de la început. Avea o tăietură roșie în partea de jos a obrazului.

— Stai ! strigă el cînd eram la numai zece metri. M-am oprit. Glasul îi era răgușit. De unde vii ?

Am stat pe gînduri, examinîndu-l.

— Vin de la Morthlake, i-am răspuns. Am fost îngropat lîngă șanțul pe care l-au săpat marțienii în jurul cilindrului. Am reușit să ies de acolo și să fug.

— Aici nu găsești nimic de mâncare, zise el. Aceasta este regiunea mea. Tot dealul, pînă la riu, și înapoi pînă la Clampham, și pînă la marginea cîmpului. Nu este de mâncare decît pentru unul singur. Încotro te duci?

I-am răspuns încet:

— Nu știu. Am fost îngropat între ruinele unei case, timp de treisprezece sau paisprezece zile. Nu știu ce s-a mai întîmplat.

Mă privi cu îndoială, apoi tresări și expresia ochilor i se schimbă.

— Nu vreau să mă opresc pe aici, am continuat eu. Cred că am să mă duc spre Leatherhead, unde îmi este soția.

El întinse un deget către mine.

— Dumneata ești, zise el, omul de la Woking? N-ai fost ucis la Weybridge?

În aceeași clipă, l-am recunoscut.

— Dumneata ești artileristul care intrase în grădina mea!

— Ce întîmplare! zise el. Sîntem niște oameni norocoși! Ești chiar *dumneata*! Îmi întinse mina, și i-am strîns-o cu putere. M-am tîrit printr-un canal, zise el. Ei n-au reușit să-i omoare pe toți. Și după ce au plecat, eu m-am dus spre Walton, peste cîmpii. Dar... nu au trecut nici șaisprezece zile... și dumneata ai încărunțit! Privi brusc peste umăr. Nu-i decît o cioară, zise el. În vremurile acestea, ajungi să afli că și păsările au o umbră. Aici sîntem la loc cam deschis. Să ne virim sub tufișurile de-acolo și să stăm de vorbă.

-- Ai mai văzut vreun marțian? l-am întrebat. De cînd am ieșit...

Au trecut dincolo de Londra, zise el. Cred că și-au instalat acolo o tabără mai mare. Noaptea, în direcția aceea, spre Hampstead, cerul este luminat de focurile lor. Parcă ar fi un mare oraș, și în această lumină îi poți vedea cum se mișcă. Ziua nu se văd. Dar de aproape... nu i-am mai văzut... (el numără pe degete) de cinci zile. Apoi am văzut doi dintre ei trecînd spre Hammersmith, și ducînd un obiect

urias. Iar alaltăieri noapte... el se opri, apoi vorbi cu emoție în glas : În jocul de lumini, am văzut ceva în văzduh. Cred că au construit o mașină zburătoare și se antrenează să zboare.

Ajunseserăm sub tufișuri și m-am oprit, sprijinit în palme și pe genunchi.

— Să zboare ?

— Da, zise el, să zboare.

Mi-am făcut loc printre crengi și m-am așezat jos.

— S-a terminat cu omenirea, am zis eu. Dacă ei izbutesc să zboare, vor cuceri tot pământul.

El dădu din cap.

— Adevărat. Dar... asta va ușura oarecum situația de aici. Și în afară de asta... El privi spre mine. Nu ești mulțumit că s-a sfârșit cu omenirea ? Eu sint. Sintem la pământ ; sintem învinși.

L-am privit. Oricît s-ar părea de ciudat, eu nu-mi dădusem seama de acest fapt — un fapt care deveni evident de îndată ce-mi vorbi. Încă mai păstram o vagă speranță ; sau, mai curînd, îmi păstrasem modul meu de a gîndi de totdeauna. El își repetă cuvintele care exprimau o convingere absolută :

— Sintem învinși. Totul s-a terminat, zise el. Ei au pierdut doar *unul... unul* singur. S-au instalat temeinic și au nimicit cea mai mare putere din lume. Ne-au călcat în picioare. Moartea marțianului de la Weybridge a fost un simplu accident. Și aceștia nu sînt decît avangarda. Sosesc mereu alții. Aceste stele de culoare verde... n-am mai văzut nici una de cinci sau șase zile, dar sînt sigur că ele cad pe undeva, în fiecare noapte. Nu mai e nimic de făcut. Sintem la pământ ! Sintem învinși !

Nu i-am răspuns. Ședeam, privind țintă în fața mea și încercînd în zadar să găsesc vreun argument cu care să-l combat.

— Acesta nu-i război, zise artileristul. N-a fost nici o clipă război, așa cum nu poate exista un război între oameni și furnici.

Deodată, mi-am amintit noaptea de la observator.

— După cel de al zecelea proiectil, n-au mai trimis nici unul, cel puțin pînă la sosirea primului cilindru.

— De unde știi ? zise artileristul. I-am explicat. El rămase pe gînduri. S-a produs vreo defecțiune la tunul lor, zise el. Ei și ce-i cu asta ? Îl vor repara. Și chiar dacă va fi o întîrziere, se mai poate evita sfîrșitul ? Este ca între oameni și furnici. Furnicile își clădesc orașe, își trăiesc viața, au războaie, revoluții, pînă cînd oamenii vor să le înlăture din drumul lor, și atunci ele dispar. Asta sîntem noi acum... niște furnici. Numai că...

— Ei ?

— Sîntem niște furnici comestibile.

Am rămas privind-ne unul pe altul.

— Și ce vor face cu noi ?

— La asta mă gîndeam și eu, zise el, exact la asta mă gîndeam. De la Weybridge m-am îndreptat spre sud, gîndind tot timpul. Vedeam ce se întîmplă. Cei mai mulți dintre oameni urlau și se agitau. Dar mie nu-mi place văicăreala. Am stat o dată sau de două ori în fața morții ; eu nu sînt un soldat de paradă, și în cel mai bun sau mai rău caz, moartea nu este altceva decît moarte. Scapă numai omul care își păstrează firea. Am văzut că toți se îndreptau spre sud. Mi-am zis : „În direcția aceea nu se va mai găsi mult timp de mîncare“, și m-am întors înapoi. M-am îndreptat către marțieni așa cum vine vrabia în preajma omului. Într-acolo — el arată cu mîna spre orizont — oamenii mor de foame cu duiumul, bătîndu-se, călcîndu-se unii pe alții în picioare...

Văzîndu-mi expresia feței, se opri stînjenit.

— Fără îndoială, mulți dintre cei care aveau bani au reușit să plece în Franța, zise el. Șovăi o clipă, neștiind dacă trebuie să-și ceară scuze, îmi întîlni privirea, și continuă. Pe aici există pretutindeni de mîncare. În magazine se găsesc conserve, vinuri, băuturi, spirtoase, apă minerală ; conductele de apă și canalele de scurgere sînt goale. Ei bine, iată la

ce mă gîndeam. Ei sînt ființe inteligente, îmi spun-
neam; și se pare că pe noi ne vor drept hrană.
Mai întîi, vor distruge totul... vase, mașini, tunuri,
orașe, toată ordinea și organizarea noastră: Toate
acestea se vor termina. Dacă am fi fost de mări-
mea furnicilor, puteam să scăpăm. Dar nu sîntem.
Ei sînt prea puternici pentru a fi opriți. Este primul
lucru cert. Așa-i ?

Am consimțit:

— Da ; m-am gîndit bine la asta. Deci, e clar ;
în al doilea rînd, în momentul de față ei ne prind
oricînd vor. Un marțian nu are decît să străbată
cîteva mile ca să întîlnească o mulțime care fuge.
Într-o zi, l-am văzut pe unul dintre ei, lingă Wand-
sworth, sfărîmînd casele în bucăți și scormonind
printre dărîmături. Dar ei nu vor continua astfel.
De îndată ce vor aduce la tăcere toate tunurile și
vasele noastre, vor distruge căile ferate, și își vor
sfîrși toate pregătirile lor, vor porni să ne prindă
metodic, alegîndu-i pe cei mai buni, punîndu-i în
cuști, și așa mai departe. Așa vor proceda, cît de
curînd. Doamne ! încă nici n-au început să se ocupe
de noi ! Nu-ți dai seama ?

— Nici n-au început ! am exclamat.

— Nici n-au început. Ceea ce ni s-a întîmplat
pînă acum este numai din cauză că n-am stat liniș-
tiți, și i-am sîcîit cu tunurile noastre și cu alte ase-
menea prostii. Și, pierzîndu-ne capul, am fugit în
debandadă către locuri unde nu era mai multă si-
guranță decît acolo unde ne aflam. Ei încă nu vor
să se ocupe de noi. Își construiesc mașinăriile lor,
pun la punct tot ceea ce n-au putut aduce cu ei,
pregătind totul pentru ceilalți care vor mai veni.
Probabil că din această cauză cilindrii n-au mai
sosit de o vreme, de teamă să nu nimerească peste
cei care sînt aici. În loc să fugim orbește, urlînd
pe toate drumurile, sau punînd la întîmplare dina-
mită ca să-i aruncăm în aer, ar trebui să încercăm
să ne obișnuim cu noua noastră situație. Asta este
părerea mea. Nu corespunde întru totul cu dorințele
omului în privința speciei umane, dar este o părere

bazată pe fapte. Acesta este principiul după care mă conduc. Orașele, națiunile, civilizația, progresul... totul s-a terminat. Jocul s-a sfârșit. Sîntem învinși.

— Dar, dacă așa stau lucrurile, pentru ce să mai trăim ?

Artileristul mă privi o clipă.

— Timp de un milion și mai bine de ani nu vor mai fi concerte, nu va mai exista vreo Academie de Arte, sau petreceri la restaurante. Dacă umbli după distracții, cred că astea s-au cam terminat. Dacă ai o educație de salon și nu-ți place să mănînci mazărea cu cuțitul, sau să faci greșeli de pronunție, e mai bine să lași toate astea la o parte. Nu mai sînt de nici un folos.

— Vrei să spui...

— Vreau să spun că oamenii ca mine vor continua să trăiască, spre binele speciei. Îți declar că eu sînt hotărît să trăiesc. Și, dacă nu mă înșel, în scurt timp vei da și dumneata dovadă de ceea ce poți. Noi nu vom fi exterminați. Și nici nu am de gînd să mă las prins, îmblînzit, hrănit și îngreșat ca un vițel gras. Uh ! Imaginează-ți aceste tîritoare negricioase...

— Nu cumva vrei să spui...

— Ba da. Continui. Sîntem sub călcîiul lor. Eu mi-am făcut planurile ; m-am gîndit bine. Noi, oamenii, sîntem învinși. Știm prea puține lucruri. Trebuie să învățăm, cît mai avem timpul. Și trebuie să trăim și să rămînem liberi în timp ce învățăm. Iată ! Asta trebuie să facem.

L-am privit, uimit și tulburat de hotărîrea lui.

— Doamne sfinte ! am strigat eu. Dar dumneata ești un om adevărat ! Și, deodată, l-am apucat de mînă și i-am strîns-o.

— Ei ! zise el, cu ochii strălucitori. Am gîndit bine, nu-i așa ?

— Continuă, i-am zis eu.

— Ei bine, cei care nu vor să fie prinși trebuie să se pregătească. Eu, unul, mă pregătesc. Să știi că nu toți oamenii pot să devină niște animale sălbatice ; și așa se va întîmpla. De aceea m-am as-

cuns, cînd te-am văzut venind. Aveam îndoieli. Dumneata ești cam firav. Dar nu știam că erai chiar dumneata, și nici că ai fost îngropat. Toți oamenii de soiul celor care trăiau în casele de aici, toți niște afurisiți de mici funcționari, nu sînt buni de nimic. N-au în ei nici un strop de curaj, nici visuri mari și nici dorințe puternice ; și un om care nu are nici una, nici... Doamne ! înseamnă că nu este plămădit decît din teamă și precauții. Nu făceau decît să pornească în goană către birouri, i-am văzut, cu sutele, ținînd în mînă un rest din micul dejun, alergînd să prindă trenul de navetă, sălbăticiți și transpirați de teamă că vor fi concediați dacă nu reușesc să-l prindă ; făceau lucrări pe care nici nu-și dădeau osteneala să le înțeleagă ; veneau înapoi, alergînd de teamă că nu vor ajunge la timp la masă ; după-amiază rămîneau acasă, de teama străzilor dosnice, și se culcau cu soțiile cu care se căsătoriseră, nu pentru că le-ar fi dorit, ci pentru că aveau ceva zestre care le aducea puțină siguranță în goana lor mizerabilă prin viață. Își asigurau viața și puneau ceva deoparte, de teama accidentelor. Iar duminica... teama de viața de apoi. Ca și cum iadul ar fi fost făcut pentru iepuri ! Ei bine, pentru astfel de oameni, marțienii vor fi o binecuvîntare ! Cuști mari și frumoase, hrană abundentă, creștere îngrijită, nici un fel de necazuri ! După ce vor mai rătăci cîteva săptămîni pe cîmpii, cu stomacul gol, vor veni și se vor lăsa prinși de bună voie ; după cîtva timp vor fi chiar bucuroși. Se vor întreba ce făceau oamenii înainte de a veni marțienii ca să se îngrijească de ei. Mi-i închipui și pe stîlpii de cafenea, pe filfizoni și pe cîntăreți. Da, mi-i închipui, zise el, cu un fel de sumbră mulțumire. Printre ei nu va mai exista nici o urmă de sentiment sau de credință. Am văzut cu ochii mei sute de întîmplări, pe care n-am început să le înțeleg bine decît de cîteva zile. Sînt mulți, și anume cei grași și proști, care vor lua lucrările așa cum sînt ; iar mulți alții vor fi frămîntați de senzația că totul merge rău, și că ar trebui să întreprindă ceva. Dar ori de cîte ori

situația se prezintă de asemenea manieră încît unii oameni simt că ar trebui să întreprindă ceva, cei slabi, și cei care devin slabi, pentru că gîndesc prea mult, ajung întotdeauna la un fel de religie a pasivității, pioasă și superioară, și se închină în fața biciului și voinței lui Dumnezeu. Probabil că ai observat și dumneata. Este energia unui acces de frică; întoarsă pe dos. Cuștile vor răsuna de psalmi, de imnuri și de pioșenie. Iar cei care sînt dintr-un aluat mai puțin simplu vor recurge la... cum se spune?... eroticism.

Făcu o pauză.

— Este foarte probabil că marțienii își vor face printre ei favoriți; îi vor antrena să facă giumbuș-lucuri și — cine știe? — poate vor deveni sentimentali în privința vreunui băiețaș care s-a făcut mare și urmează să fie ucis. Alții vor fi antrenați poate să ne vîneze.

— Nu, am strigat eu, este cu neputință! Nici o ființă umană...

— La ce bun să ne mai mințim? zise artileristul. Există oameni care și-ar vîna de bună voie semenii. Este o prostie să pretinzi că nu există!

În fața convingerii lui, am cedat.

— Dacă vin pe urmele mele, zise el, Dumnezeule! Dacă vin pe urmele mele! și căzu într-o meditație sumbră.

Reflectam și eu asupra acestor probleme. Și nu găseam ce să opun raționamentelor lui. În zilele dinaintea invaziei, nimeni n-ar fi pus la îndoială superioritatea mea intelectuală asupra lui, eram un scriitor de profesie, recunoscut, autor de eseuri filozofice, iar el un simplu soldat; și totuși el reușise să formuleze probleme pe care eu abia le sesizam.

— Și ce ai de gînd să faci? l-am întrebat. Care-ți sînt planurile?

O clipă șovăi.

— Ei bine, iată, zise el apoi. Ce trebuie să facem? Trebuie să creăm un mod de viață care să permită oamenilor să trăiască, să se înmulțească și să aibă

suficientă siguranță pentru a crește copiii. Da, așteaptă o clipă, și îți voi spune mai limpede ceea ce cred că trebuie să facem. Cei domesticiți vor deveni asemeni tuturor animalelor domestice; după câteva generații, ei vor fi mari, frumoși, cu sînge bogat, proști, niște lepădături! Riscul este ca nu cumva să ne sălbăticim noi, cei rămași în libertate, să nu degenerăm într-o specie de șobolani mari și sălbatici... Înțelegi, cred că va trebui să ducem o viață subterană. M-am gîndit la canalele de scurgere. Desigur, cei care nu le cunosc își închipuie că sînt niște locuri oribile; dar, dedesubtul Londrei, rețeaua canalelor se întinde mile, sute de mile, și este de ajuns să plouă câteva zile peste această Londră pustie de oameni și ele vor deveni curate și plăcute. Canalele principale sînt destul de mari și de aerisite. Apoi, mai sînt pivnițele, bolțile, hrubele, de la care se pot deschide coridoare subterane pînă la canalele de scurgere. Mai sînt și tunelurile subterane de cale ferată. Ei? Începi să înțelegi? Vom forma un grup de oameni voinici și isteți. Nu vom primi printre noi nici o lepădătură. Cei slabi să plece aiurea.

- Așa cum mi-ai spus mie să plec?
- Ei... am vrut să-mi dau seama ce gîndești.
- Nu ne vom certa acum pentru asta. Continuă.
- Cei rămași alături de noi vor trebui să se supună disciplinei. Avem nevoie, de asemeni, de femei voinice și inteligente, mame și educatoare. Nu doamne sentimentale, care își dau ochii peste cap. N-avem nevoie de oameni slabi sau proști. Viața a redevenit o realitate, iar cei inutili, cei care ne stînjenesc sau provoacă pagube, trebuie să moară. Trebuie să moară de bună voie. La urma urmei nici nu este cîstit din partea lor să trăiască și să compromită specia. Mai ales că ei nu pot fi niciodată fericiți. Și, de altfel, moartea nu este chiar atît de înspăimîntătoare; numai teama noastră îi acordă acest atribut. Ne vom strînge deci în toate locurile acestea. Zona noastră va fi Londra. Vom putea să organizăm și un post de observație și să

ieșim afară, în aer liber, cînd marțienii nu vor fi acolo. Și să jucăm, de pildă, crichet. Astfel ne vom salva rasa. Ei ? Este cu puțință ? Dar salvarea rasei nu înseamnă nimic. După cum spuneam, înseamnă că nu trebuie să devenim șobolani. Pincipalul este să ne salvăm cunoștințele și să le dezvoltăm. Pentru aceasta vom avea oameni ca dumneata. Există cărți și mașini. Va trebui să amenajăm niște încăperi mari, la adîncime, în perfectă siguranță, și să adunăm toate cărțile pe care le vom găsi ; nu romane și fleacuri poetice, ci cărți de idei, de știință. De aceea vom avea nevoie de oameni ca dumneata. Va trebui să luăm de la British Museum toate cărțile de acest fel. În primul rînd trebuie să ne păstrăm toată știința, să învățăm și mai mult. Și trebuie să-i spionăm pe marțieni. Unii dintre noi se vor strecura printre ei ca spioni. Cînd totul va fi organizat, poate că mă voi duce chiar eu. Vreau să spun că ne vom da chiar prinși. Și, ceea ce este mai important, trebuie să-i lăsăm pe marțieni în pace. Nu trebuie nici măcar să furăm. Cînd ne vom afla în drumul lor, ne vom da la o parte. Trebuie să le arătăm că nu intenționăm să le facem nici un rău. Ei sînt ființe inteligente și, dacă au tot ce le trebuie, nu ne vor nimici, considerîndu-ne doar ca pe niște viermi inofensivi.

Artileristul se opri și își puse o palmă negricioasă pe brațul meu.

— La urma urmei, s-ar putea să nu avem prea multe de învățat pînă cînd... Gîndește-te : deodată pornesc patru sau cinci dintre mașinile lor de luptă..., raze arzătoare în dreapta și în stînga și, înăuntrul mașinilor, nici un marțian. Nu mai sînt conduse de marțieni, ci de oameni... oameni care au învățat să umble cu ele. S-ar putea ca oamenii aceștia să apară chiar în vremurile noastre. Închipește-ți că ai una dintre mașinile lor minunate, și că poți controla raza arzătoare după bunul tău plac ! Mai are vreo importanță, că, după o faptă ca asta, sfîrșești prin a fi făcut fărîme ? Și ce ochi vor face marțienii ! Poți să-ți imaginezi, omule ? Poți să-i vezi

alergînd, gonind, gîfiind și urlind, spre celelalte mașini ale lor ? Toate sînt însă scoase din funcțiune. Și vîj ! bang, trosc, vîj ! tocmai cînd să le pună în funcțiune, vîj ! vine raza arzătoare și iată ! omul și-a reluat locul.

Cîtva timp, îndrăzneța imaginație a artileristului și tonul sigur, curajos, cu care vorbea, au pus stăpînire completă pe gîndurile mele. Credeam fără șovăire atît în profețiile lui privitoare la destinul omenirii, cît și în posibilitatea realizării planurilor lui uimitoare ; iar cititorul care mă consideră influențabil și naiv vă trebui să țină seama de contrastul dintre poziția lui de cititor serios, cu gîndurile concentrate asupra acestui subiect și a mea, care ședeam ghemuit în tufișuri și ascultam, complet de teamă. Am stat astfel de vorbă o bună parte a dimineții, apoi am ieșit dintre tufișuri și, după ce am scrutat cerul, căutînd vreo urmă a marțienilor, ne-am îndreptat grăbiți către casa de pe Putney Hill, unde el își făcuse adăpostul. Se instalase în magazia de cărbuni, și cînd am văzut rezultatul muncii lui de o săptămînă, o gaură abia de vreo zece metri lungime, pe care voia s-o prelungim pînă la canalul principal de scurgere de pe Putney Hill, mi-am dat seama pentru prima oară de prăpastia dintre visurile și puterile lui. Aș fi putut să sap o gaură asemănătoare într-o singură zi. Dar aveam suficientă încredere în el, și am săpat împreună tot restul dimineții pînă după-amiaza. Aveam o roabă de grădină și aruncam pămîntul lîngă mașina de gătit din bucătărie. Ne-am potolit foamea mîncînd niște supă de vițel, conservată, și bînd vin din cămara de alături. Munca îmi dădea o ciudată senzație de eliberare din chinurile lumii înconjurătoare. În timp ce lucram, întorceam pe toate părțile proiectul artileristului, iar obiecțiile și îndoielile n-au întîrziat să se ivească ; am lucrat însă în continuare toată dimineața, atît de bucuros eram că am din nou un țel. După ce am săpat vreo oră, am început să mă gîndesc la distanța pe care trebuia s-o străbatem pînă să ajungem la canal, și

la șansele de a nu ajunge de loc pînă acolo. Nu înțelegeam de ce trebuia să săpăm acest lung tunel, cînd am fi putut să intrăm imediat în canalul de scurgere, printr-una din gurile de canal, și să săpăm de acolo în direcția casei. Mi se părea de asemenea că nu fusese bine aleasă casa, și trebuia să săpăm o lungime inutilă de tunel. Dar tocmai cînd mă frămîntau aceste gînduri, artileristul s-a oprit din săpat, privind către mine.

— Lucrăm strașnic, zise el. Lăasă sapa jos. Să ne luăm o pauză. Cred că este timpul să ne urcăm pe acoperișul casei, în recunoaștere.

Eu însă eram de părere să ne continuăm tunelul și, după o mică ezitare, el își reluă sapa; apoi, deodată, un gînd îmi trecu prin minte. M-am oprit, și el mi-a urmat exemplul.

— De ce te plimbai pe cîmp, i-am spus eu, în loc să lucrezi?

— Luam puțin aer, îmi răspunse el. Tocmai mă întorceam. Noaptea te simți mai în siguranță.

— Dar tunelul?

— Nu se poate lucra tot timpul, zise el, și în aceeași clipă mi-am dat seama de felul lui de a fi. El șovăi, ținînd sapa în mînă. Acum, trebuie să mergem în recunoaștere, adăugă. Dacă ei se apropie, pot să audă zgomotul sabelor și să cadă pe neașteptate asupra noastră.

Nu mai eram dispus să-l contrazic. Ne-am suit amîndoi pe acoperiș și ne-am oprit să privim de pe acra luminătorului. Cum nu se vedea nici un marșant, ne-am aventurat chiar pe acoperișul de țepi, dîndu-ne drumul să alunecăm pînă la bordura de lemn streșină.

Din locul de unde priveam, cea mai mare parte a Putevului era ascunsă de un desiș, dar puteam să vedem fluxul, ca o masă clocotitoare de ierburi roșii, și părțile joase din Lambeth, inundate și roșii. Varietatea cîmpitoare a ierburilor roșii năpădise copaci din jurul vechiului palat, rămași cu crengile dezgolite, moarte și frunzele veștejite, în mijlocul

desişului roşu. Era curios cît de mult depindea răspîndirea acestor două varietăţi de prezenţa apei curgătoare. În jurul nostru nu se vedea nici o urmă de ierburi roşii; bobitei, ciulini, călini şi arbori de tuia se ridicau printre dafini şi hortensii, verzi şi strălucitori în lumina soarelui. Dincolo de Hensington se înălţa un fum des care, împreună cu o ceaţă albăstruie, ascundea dealurile dinspre nord.

Artileristul începu să-mi vorbească despre oamenii care mai rămăseseră în Londra.

— Săptămîna trecută, într-o noapte, zise el, cîţiva nebuni au reuşit să restabilească curentul electric, iar Regent Street şi Piccadilly Circus au fost iluminate şi înţesate de beţivi zdrenţaroşi, bărbaţi şi femei, care au dansat şi au urlat pînă în zori. Mi-a povestit un om care a fost acolo. Cînd s-a luminat de ziuă, au văzut o maşină de luptă care şedea nemîscată în apropiere, lîngă Langham şi privea la ei. Dumnezeu ştie de cît timp se afla acolo. Cînd au văzut-o, mulţi dintre ei au simţit că li se face rău. Ea s-a apropiat şi a cules vreo sută de oameni, prea beţi sau prea înspăimîntaţi pentru a mai putea să fugă.

Aspecte groteşti ale unor vremuri pe care nici o istorie nu le va putea descrie vreodată în întregime !

Răspunzînd întrebărilor mele, artileristul a revenit la grandioasele lui planuri. Era din nou cuprins de entuziasm. Vorbea atît de elocvent despre posibilitatea capturării unei maşini de luptă, încît aproape că m-a convins din nou. Dar acum, cînd începusem să-mi dau seama de adevărata lui fire, înţelegeam de ce susţine atît de puternic că nu trebuie să se întreprindă nimic în mare grabă. Şi-mi dădeam seama că nu putea fi vorba ca el însuşi să captureze şi să conducă maşina de luptă.

După cîtva timp am coborît din nou în pivniţă. Nici unul dintre noi nu părea dispus să reia lu-

crul, și am aprobat imediat propunerea lui de a mânca. A devenit deodată foarte generos și, după ce am mâncat, el a ieșit o clipă și s-a întors cu câteva țigări excelente. Le-am aprins, și optimismul i-a revenit. Era înclinat să privească venirea mea ca pe un mare noroc.

— Există în pivniță niște șampanie, zise el.

— Cred că vinul acesta de Burgundia ne va ajuta să lucrăm mai bine — i-am răspuns.

— Nu, zise el; astăzi sînt eu gazda. Șampanie! Doamne sfinte! Avem destulă muncă înaintea noastră! Să ne odihnim puțin și să ne adunăm forțele, pe cît se poate. Privește, palmele mele sînt numai bășici.

Insistînd asupra necesității de a ne odihni, el propuse ca după terminarea mesei să jucăm cărți. M-a învățat *euchre*¹, și după ce am împărțit Londra între noi, eu luînd partea de nord și el pe cea de sud, am jucat mizînd pe parohii. Oricît ar părea de ridicol și nebunesc, pentru un cititor serios, faptul s-a petrecut întocmai și, ceea ce este și mai surprinzător, am găsit chiar că jocurile de cărți sînt extrem de interesante.

Cît de ciudată este mintea omului! Omenirea întreagă era pe punctul de a fi exterminată, sau împinsă către un primitivism îngrozitor, noi doi n-aveam în fața noastră altă perspectivă decît a unei morți oribile, și puteam totuși să stăm la o masă, să privim niște cartoane colorate, și să filăm „jokerul” cu o nespusă plăcere. M-a învățat să joc pocher, apoi l-am bătut în trei dificile partide de șah. Cînd s-a lăsat noaptea, ne-am hotărît să înfruntăm riscul și am aprins o lampă.

După nenumărate partide, am cînat, iar artileristul a terminat șampania. Continuam să fumăm. El nu mai era energicul regenerator al speciei umane pe care îl întîlnisem de dimineață. Era încă opti-

¹ Euchre — joc de cărți american, care se joacă în 2—4 persoane (n. r.).

mist, dar era de un optimism mai puțin dinamic, mai meditativ. Îmi amintesc că a propus, într-un discurs monoton și incoerent, să bem în sănătatea mea. Mi-am luat o țigară și am urcat la etaj să privesc la luminile despre care îmi vorbise și care licăreau verzui spre dealurile de la Highgate.

La început, am privit, fără vreo ținută anume, peste întreaga vale a Londrei. Dealurile dinspre nord erau învăluite în întuneric, focurile de lângă Kensington aruncau reflexe roșcate și din când în când izbucnea cite o limbă de foc de un roșu-portocaliu, pierzându-se apoi în noaptea albastră și adîncă. Tot restul Londrei era în întuneric. Atunci, ceva mai aproape, am zărit o lumină ciudată, o fluorescență palidă, de un violet-purpuriu, fremătînd în adierea nopții. N-am înțeles din primul moment ce era; apoi mi-am dat seama că slaba iradiație provenea de la iarba roșie. O dată cu această descoperire, curiozitatea mea adormită și simțul proporției lucrurilor se treziră din nou. Mi-am îndreptat privirea către Marte, care strălucea, la apus, roșu și limpede, și apoi am privit, mult timp, și cu neliniște, în întunericul de peste Hampstead Highgate.

Am rămas o bună bucată de vreme pe acoperiș, gîndindu-mă, din ce în ce mai uimit, la schimbările survenite în timpul zilei. Mi-am amintit diversele mele stări de spirit, de la rugăciunea din miezul de noapte pînă la stupidul joc de cărți de cu seară. M-am simțit cuprins de o revoltă violentă. Îmi amintesc că am aruncat țigara, cu un gest care simboliza lepădarea de păcat. Bineînțeles, exageram consecințele comportării mele. Mă simțeam trădător, față de soția mea și față de restul oamenilor; mă năpădeau remușcările. M-am hotărît să-l părăsesc pe acest ciudat și incoerent visător de fapte mărețe, să-l las cu băutura și cu lăcomia lui și să-mi continui drumul spre Londra. Socoteam că acolo aveam cele mai mari șanse să aflu ce făceau marțienii și semenii mei. Cînd a răsărit luna tîrzie, eram încă pe acoperiș.

LONDRA MOARTĂ

După ce m-am despărțit de artilerist, am coborât dealul și mi-am continuat drumul pe High Street, trecînd podul spre Fulham. Iarba roșie creștea din abundență și aproape că innăbușea drumul peste pod; dar, pe alocuri, începuse să se și albească de boala care apoi a distrus-o cu repeziciune.

La colțul străzii care merge spre gara Putney Bridge am dat peste un om întins pe caldarîm. Era plin de praf negru, ca un hornar, viu, dar beat de nu se putea ține pe picioare, și nici nu putea vorbi. N-am scos de la el nimic altceva decît înjurături și gesturi de amenințare. Dacă figura lui n-ar fi avut o expresie atît de brutală, cred că aș fi rămas lîngă el.

Drumul de după pod era acoperit cu praf negru, care devenea și mai abundent în Fulham. Străzile erau înspăimîntător de liniștite. Într-o brutărie am găsit niște pîine — acrită, tare și mucegăită, totuși bună de mîncat. Ceva mai departe, spre Walham Green, străzile nu mai erau acoperite cu praf negru, și am trecut pe lîngă un grup de case albe care ardeau; zgomotul flăcărilor era ca o adevărată ușurare. Continuîndu-mi drumul spre Brompton, străzile au devenit din nou liniștite.

Apoi am întîlnit din nou praful negru care acoperea străzi și cadavre. Am văzut vreo duzină de cadavre de-a lungul lui Fulham Road. Zăceau acolo de mai multe zile, așa că am trecut repede pe lîngă ele. Praful negru le acoperea în întregime, estompînd contururile. Cîteva fuseseră sfîșiate de cîini.

Cartierele unde nu exista praf negru făceau impresia curioasă a unei duminici în City, cu magazinele închise, casele încuiate și obloanele trase, cu pustietatea și liniștea dominînd pretutindeni. Prin

unele locuri se vedeau urme de jaf, dar aproape numai la magazinele cu alimente și băuturi. Vitrina unui bijutier era spartă, dar probabil că hoțul fusese stinjenit de ceva, deoarece câteva lanțuri de aur și un ceas ședeau împrăștiate pe trotuar. Nu m-am atins de ele. Mai departe, o femeie în zdrențe zăcea întinsă pe pragul unei uși; mîna care îi atîrna pe genunchi avea o tăietură adîncă, și îi umpluse de sînge îmbrăcămintea cărămizie; șampania scursă dintr-o sticlă spartă formase pe trotuar o băltoacă. Femeia părea că doarme, dar era moartă.

Cu cît pătrundeam mai adînc în Londra, cu atît liniștea devenea mai profundă. Dar nu era liniștea morții, ci liniștea unei așteptări încordate. Furia care devastase marginile de nord-vest ale Metropolei și nimicise Ealing și Kilburn putea să se abată în orice clipă și asupra acestor case, transformîndu-le în ruine fumegînde. Rătăceam printr-un oraș condamnat și părăsit...

În South Kensington, străzile nu erau acoperite de cadavre și nici de praf negru. În apropiere de South Kensington am auzit pentru prima dată urletul. Mi-a ajuns la urechi aproape pe nesimțite. Era ca un suspin alternat pe două note: „Ulla, ulla, ulla, ulla“, continuînd la nesfîrșit. Cînd treceam pe străzile care duceau spre nord, sunetul creștea în volum, apoi casele și edificiile păreau că îl înnăbușă, și îl întrerupeau. Pe Exhibition Road răsuna mai puternic. M-am oprit, privind spre Kensington Gardens, uimit de acest vaiet straniu și îndepărtat. Era ca și cum imensul pustiu al orașului își găsisese un glas pentru groaza și singurătatea lui.

— Ulla, ulla, ulla, ulla, gemea acest glas neomenesc și valuri imense de sunete treceau pe strada largă și însorită, printre clădirile înalte de pe trotuar. M-am întors uluit spre nord, spre porțile de fier ale Hyde Park-ului. Aveam de gînd să intru în Muzeul de Istorie Naturală și să mă urc în vîrfurile turnului, pentru a vedea ce se petrece în parc. Apoi m-am hotărît să rămîn jos, pe stradă, unde la nevoie puteam să găsesc mai repede o ascunzătoare,

și mi-am continuat drumul pe Exhibition Road. Casele mari de pe ambele părți ale străzii erau goale și liniștite, iar ecoul pașilor mei se izbea de fațadele caselor. La capătul străzii, lângă poarta parcului, am dat peste un spectacol ciudat — un autobuz răsturnat și, alături scheletul unui cal, complet curățit de carne. Am privit câteva clipe nedumerit, apoi mi-am continuat drumul spre podul de peste Serpentine. Urletul devenea din ce în ce mai puternic, cu toate că pe deasupra caselor din partea de nord a parcului nu puteam să văd nimic altceva decît un nor de fum.

— Ulla, ulla, ulla, ulla, plîngea glasul, venind, după cîte mi se părea, din regiunea de lângă Regent's Park. Acest strigăt dezolant începea să pună stăpînire pe mine. Mă părăseau și ultimele rezerve de curaj. Vaietul mă obseda. Mă simțeam din nou groaznic de obosit, cu picioarele îndurerate, infometat și însetat.

Trecuse de amiază. De ce rătăceam, de unul singur, prin acest oraș al morții? Ce căutam eu, de unul singur, cînd toată Londra zăcea acoperită de giulgiul ei negru? Mă simțeam extrem de singur. Gîndul îmi zbura către prieteni vechi, pe care îi uitasem de ani și ani. Mă gîndeam la otrăvurile din farmacii și la băuturile din pivnițele negustorilor de vinuri; mi-am amintit de cele două ființe copleșite de deznădejde, care — după cîte credeam — împărțeau orașul cu mine...

Am ajuns, prin Marble Arch, în Oxford Street și aici am întîlnit iar praful negru și câteva cadavre; un miros greu, dezgustător, se ridica prin ferestrele pivnițelor. Eram foarte însetat, după atîta drum prin căldură. Cu mare greutate am reușit să pătrund într-o cîrciumă și să găsesc de mîncare și de băut. După ce am mîncat, m-am simțit obosit și am intrat într-o încăpere din spatele barului; am adormit acolo, pe o sofa neagră din pîr de cal.

M-am trezit cu același urlet lugubru în urechi: „Ulla, ulla, ulla, ulla“. Era pe înserate și, după ce

am luat cîțiva biscuiți și niște brînză din tejghea — era și un dulap pentru carne, dar nu conținea decît viermi — am rătăcit prin cartierele liniștite, pînă la Baker Street — singurul cartier de care îmi amintesc este Portman Square. Și am ajuns în cele din urmă la Regent's Park. Cînd am ieșit din Baker Street, am văzut, departe, pe deasupra copacilor, în seninătatea apusului, acoperișul în formă de glugă al unei mașini marțiene de luptă: de acolo venea urletul. Nu m-am înspăimîntat cîtuși de puțin. Mi se părea că această întîlnire este un fapt obișnuit. L-am privit cîțva timp, dar el n-a făcut nici o mișcare. Părea că stă pe loc și urlă, fără să-mi pot explica motivele.

Am încercat să-mi înjghebez un plan de acțiune. Mă înnebunea sunetul nesfîrșit: „Ulla, ulla, ulla, ulla“. Poate că eram prea obosit pentru a mai resimți spaima. În realitate, eram mai mult curios, decît înfricoșat. Voiam să aflu cauza acestui tipăt monoton. M-am îndepărtat de parc și am apucat-o pe Park Road, cu intenția să ocolesc parcul; am înaintat la adăpostul teraselor, pînă am ajuns să-l văd bine pe marțian, care ședea nemișcat și urla; îl priveam dinspre St. John's Wood. La vreo două sute de metri de Baker Street, am auzit un cor de lătrături și am văzut mai întîi un cîine, cu o bucată roșie și putredă de carne în gură, venind drept spre mine, apoi o întreagă haită de cîini înfometați, alergînd după el. El m-a ocolit, ca și cum i-ar fi fost teamă că aș putea să-i fiu un nou vrăjmaș. Pe măsură ce lătrăturile se stingeau în depărtare, pe strada liniștită se făcu din nou auzit vaietul: „ulla, ulla, ulla, ulla“.

La jumătatea drumului către gara St. John's Wood, am dat peste sfărîmăturile unei mașini-cumîini. La început, am crezut că se prăbușise o casă de-a curmezișul străzii. Abia cînd m-am cățarat peste ruine am văzut, tresărind fără voie, acest Samson mecanic care zăcea, cu tentaculele îndoite, rupte și răsucite, printre ruinele provocate de el însuși. Partea din față era sfărîmată. Părea că se

izbise orbește de casă, și fusese zdrobită sub prăbușirea zidurilor. Am presupus că mașina-cu-mâini scăpase de sub controlul marțienilor. N-am izbutit să mă cațăr printre ruine ca s-o examinez, și, întrucît se coborîse seara, n-am văzut nici singele care păta scaunul mașinii și nici resturile cartilaginoase ale marțianului, roase de cîini.

Uluit și mai mult de tot ceea ce văzusem, mi-am continuat drumul spre Primrose Hill. Departe, printre copaci, am văzut un al doilea marțian, tot atît de nemișcat ca și primul, stînd liniștit, în parcul de lîngă Grădina Zoologică. Ceva mai încolo de ruinele din jurul mașinii-cu-mâini sfărîmate am dat din nou peste iarba roșie; Regent's Canal devenise o masă spongioasă de vegetație, în culoare roșie închisă.

În timp ce treceam podul, urletul „ulla, ulla, ulla, ulla” încetă. Era ca și cum ar fi fost retezat deodată. Liniștea coborî ca o lovitură de trăsnet.

Casele învăluite în întuneric se ridicau în jurul meu, neclare și înalte; copacii dinspre parc erau negri. În jurul meu, iarba roșie se cățăra pretutîndeni printre ruine, răsucindu-se să mă acopere în întuneric. Noaptea, mama groazei și a necunoscutului, mă învăluia. Atît timp cît răsunase urletul, singurătatea, dezolarea fuseseră oarecum suportabile; din cauza acelui glas, Londra îmi părea încă vie, iar senzația de viață din jurul meu mă susținuse. Apoi, deodată, intervenise o schimbare, dispăruse ceva, și se instalase o liniște aproape imaterială. Nimic altceva decît o tăcere goală.

Londra mă privea cu ochi de spectru. Ferestrele caselor albe erau ca orbitele unor cranii. Imaginația mea descoperea în jur o mie de dușmani care se mișcau fără zgomot. M-a cuprins groaza, spaima de urmările îndrăzelii mele. În fața mea, strada deveni dintr-o dată neagră, ca și cum ar fi fost dată cu caltran, și am zărit, în mijlocul drumului, o formă răsucită. N-am mzi putut să-mi urmez drumul. M-am întors pe St. John's Wood Road și am alergat din răspuțeri spre Kilburn, lăsînd în urmă

această liniște insuportabilă. M-am ascuns de noapte și de tăcere pînă după miezul nopții, în adăpostul unei stații de trăsuri din Harrow Road. Dar, înainte de ivirea zorilor, curajul mi-a revenit și, în timp ce stelele erau încă pe cer, m-am întors din nou spre Regent's Park. M-am rătăcit pe străzi și nu după mult timp am văzut, de-a lungul unui bulevard, în semiobscuritatea dinaintea zorilor, curbă lui Primrose Hill. Pe virful dealului, înălțîndu-se spre stelele care păleau, se afla un al treilea marșan, drept și nemișcat ca și ceilalți.

O hotărîre nesăbuită a pus stăpînire pe mine. Voiam să mor și să sfîrșesc cu toate. Și voiam să mă scutesc de a-mi lua singur viața. Nepăsător, am înaintat spre acest Titan, dar, cînd m-am apropiat — începuse să se lumineze — am văzut că o mulțime de păsări negre se roteau și se îngîmădeau în jurul acoperișului în formă de glugă al mașinii. Văzînd aceasta, inima mi-a zvicnit puternic și am început să alerg de-a lungul străzii.

Am trecut în grabă prin iarba roșie care se îngîmădea pe St. Edmund's Terrace (m-am cufundat pînă la piept într-un torent de apă care se revărsa din rezervoarele de pe Albert Road) și am ieșit, înainte de răsăritul soarelui, pe pămîntul acoperit cu iarbă. Grămezi mari de pămînt fuseseră așezate pe creasta dealului, formînd un fel de redută imensă — era ultima și cea mai mare tabără pe care o construiseră marțienii — și din dosul lor se ridica spre cer un fum subțire. Pe linia orizontului apărură un ciine, care apoi dispăru în goană. Gîndul care îmi fulgerase prin minte deveni real, demn de crezare. În timp ce alergam în sus pe deal, nu mai simțeam teamă, ci doar o bucurie sălbatică, nervoasă. Din acoperișul mașinii atîrnau fișii brune și moi, pe care păsările infometate le ciuguleau, smulgînd fișii.

În clipa următoare mă cățăram peste meterezul de pămînt și priveam în interiorul redutei de dedesubt. Era un spațiu vast, în care se aflau ici și colo mașini gigantice, grămezi imense de materiale,

sau adăposturi ciudate. Și, răspîndiți peste tot locul, unii în mașinile lor de război răsturnate, alții în mașinile-cu-mîini, acum nemișcate, alții, vreo duzină, țepeni și liniștiți, întinși unul lîngă altul, zăceau marțienii — *morți!* — uciși de bacteriile de putrefacție și de boală, împotriva cărora organismele lor erau nepregătite; uciși așa cum fusese ucisă și iarba roșie; uciși, după ce toate mijloacele omenеști dăduseră greș, de către cele mai umile creaturi cărora Dumnezeu, în înțelepciunea sa, le-a dat viață pe acest pămînt.

Acesta le-a fost sfîrșitul pe care eu și mulți alții ar fi trebuit să-l prevedem, dacă spaima și dezastreul nu ne-ar fi orbit mințile. Germeni de boală și-au luat tributul de la omenire încă de la începutul începuturilor — și-au luat tributul de la strămoșii noștri preistorici, încă de la apariția vieții. Dar, în virtutea selecției naturale, specia umană și-a dezvoltat puterea de rezistență, noi nu sucombăm fără luptă în fața acestor gemeni; la acțiunea multora dintre ei — aceia care provoacă putrefacția materiilor moarte, de exemplu — organismul nostru viu este întru totul imun. Dar în Marte nu există bacterii, și de îndată ce invadatorii au coborît pe Pămînt, de îndată ce au băut și au mîncat, microscopicii noștri aliați s-au pus pe lucru ca să-i distrugă. În timp ce îi priveam, ei erau irevocabil condamnați, murind și putrezind chiar în timp ce mai acționau. Era inevitabil. Prin tributul a miliarde de morți omul își plătise dreptul de stăpînire asupra Pămîntului, care rămîne al lui împotriva tuturor intrușilor; și ar fi rămas al lui chiar dacă marțienii ar fi fost de zece ori mai puternici decît sînt. Căci oamenii nici nu trăiesc și nici nu mor în zadar.

În groapa pe care o săpaseră, marțienii zăceau împrăstiați pretutindeni, vreo cincizeci cu toții, surprinși de o moarte care probabil că li s-a părut de neînțeles. Dar și pentru mine moartea lor era de neînțeles în momentul acela. Nu știam decît că aceste ființe, care fuseseră vii și atît de înspăimîn-

tătoare pentru oameni, erau acum moarte. O clipă, mi s-a părut că se repetase distrugerea lui Sennacherib, că dumnezeu se căise, că Îngerul Morții îi ucisese în timpul nopții.

Sedeam privind în groapă și inima mea se bucura, victorioasă, în timp ce soarele incendia lumea din jur cu razele lui. Groapa era încă în întuneric; mașinile puternice, atât de mari și uimitoare prin forța și complexitatea lor, atât de nepămintești în formele lor întortocheate, se înălțau din umbră spre lumină, sinistre, nelămurite și stranii. O mulțime de cîini se băteau, după cîte puteam să-mi dau seama, pe cadavrele care zăceau în întunericul din fundul gropii, jos, sub picioarele mele. Pe partea cealaltă a gropii, plată, uriașă și ciudată, se afla marea mașină de zbor pe care tocmai o experimentau în atmosfera noastră, mai densă decît a lor, cînd boala și moartea îi împiedicase. Moartea venise tocmai la timp. Auzind de deasupra capului un croncănit, am privit în sus la uriașa mașină de luptă care nu va mai lupta niciodată, la fișiile zdrențuite de carne roșie care atîrnau de pe banchetele ei răsturnate, pe vîrfurile lui Primrose Hill.

M-am întors și am privit spre poalele dealului unde, înconjuțați acum de păsări, se aflau, așa cum îi surprinsese moartea, ceilalți doi marțieni pe care îi văzusem în timpul nopții. Unul dintre ei murise chiar în timp ce își striga tovarășii; probabil că a fost ultimul care a murit, și glasul continuase fără întrerupere, pînă cînd forța mașinii se epuizase. Acum străluceau, în lumina răsăritului de soare, niște tripizi înalți și inofensivi de metal lucitor.

Scăpată ca prin minune de o distrugere definitivă, în jurul gropii se întindea marea Metropolă. Cei care nu au văzut Londra decît învăluită de norii sumbri de fum, cu greu își pot imagina adevărata limpezime și frumusețe a acestei pustietăți tăcute de case.

Spre răsărit, peste Albert Terrace, cu ruinele ei înnegrite de fum și cu turla spintecată a bisericii, soarele strălucea orbitor pe cerul senin și, ici și colo, cite o fațetă din întinderea imensă de acoperișuri prindea razele de lumină, scînteind într-o intensitate de alb.

Spre nord se aflau Kilburn și Hampstead, albastre și înțesate de case; spre apus, marele oraș era în întuneric, iar spre sud, mai departe de marțieni, dunele verzi din Regent's Park, Langham Hotel, domul de la Albert Hall, Institutul Imperial și casele uriașe de pe Brompton Road se deslușeau limpezi și mici în lumina răsăritului; ruinele ascuțite de la Westminster se înălțau cețoase în spatele lor. Și mai departe, se zăreau dealurile albastre din Surrey, iar turnurile lui Crystal Palace străluceau ca două baghete de argint. Domul de la St. Paul's se proiecta întunecat pe cerul răsăritului, avînd — o vedeam pentru întâia oară — o imensă cavitate în partea dinspre apus.

Și în timp ce priveam această vastă întindere de case, fabrici și biserici, tăcute și părăsite; în timp ce mă gîndeam la mulțimea de speranțe și eforturi, la nenumăratele vieți care trecuseră pînă s-a clădit această insulă omenească, și la distrugerea rapidă și nemiloasă care o amenințase; cînd mi-am dat seama că umbrele fuseseră înlăturate și că oamenii vor putea din nou să umble pe străzi și că acest scump și imens oraș al meu, acum mort, va fi din nou viu și puternic — am simțit un val de emoție care m-a făcut aproape să izbucnesc în lacrimi.

Chinul se sfîrșise. Vindecarea va începe chiar de astăzi. Supraviețuitorii împrăștiați prin toată țara fără țel, fără lege, fără hrană, ca oile fără păstor — miile de oameni care fugiseră pe mare, toți vor începe să se întoarcă; pulsul vieții, devenind din ce în ce mai puternic, va bate din nou pe străzile goale și se va revărsa prin piețele pustii. Oricît de mare ar fi fost distrugerea, mina distrugătorului fusese oprită. Toate dărîmăturile, scheletele

înnegrite ale caselor care priveau atît de sinistru la iarba însorită de pe deal vor răsuna în curînd de ciocanele și mistriile muncitorilor. La acest gînd mi-am întins mîinile spre cer și am început să-i mulțumesc lui Dumnezeu. Într-un an, mă gîndeam eu, într-un an...

Apoi, cu o forță copleșitoare, gîndul mi s-a îndreptat spre mine, spre soția mea, și spre vechea viață de speranță și tandrețe care se părea că încetase pentru totdeauna.

Capitolul IX

RUINA

Este rîndul celui mai ciudat episod al povestirii mele. Și totuși poate că nu este chiar atît de ciudat. Îmi amintesc limpede, cu sînge rece și cu exactitate, tot ceea ce am făcut atunci, pînă în clipa cînd am izbucnit în lacrimi, rugîndu-mă lui Dumnezeu, pe vîrfurile lui Primrose Hill. După aceea, nu mai știu ce s-a întîmplat.

Despre următoarele trei zile nu știu nimic. Am aflat mai tîrziu că, departe de a fi primul care am descoperit distrugerea marțienilor, mulți alții, care rătăceau ca și mine, descoperiseră aceasta cu o noapte mai înainte. Un om — fusese cel dintîi — se dusesese la St. Martin's-le-Grand și, în timp ce eu mă adăposteam în chioșcul stației de trăsuri, reușise să telegrafieze la Paris. De acolo, vestea aducătoare de bucurie se răspîndise ca fulgerul în toată lumea; mii de orașe, înghețate de temeri groaznice, au izbucnit deodată în iluminatii frenetice; în timp ce eu ședeam pe marginea grădii, vestea se afla în Dublin, Edinburgh, Manchester, Birmingham. Oamenii, plîngînd de bucurie, după cum am auzit, strigînd și oprindu-se din muncă

pentru a-și strînge mîinile, năpădiseră trenurile, pentru a se reîntoarce chiar și de la Crewe în Londra. Clopotele bisericilor, care tăcuseră de cincisprezece zile, au început să împrăstie vestea, pînă cînd toată Anglia a răsunat de sunetul lor. Oameni pe biciclete, cu fețele supte, cu părul în vînt, alergau cu toată viteza pe toate drumurile, strigînd vestea eliberării neașteptate, strigînd-o către oamenii cu fețele răvășite de disperare. Cît despre hrană... Peste Canalul Mîneei, peste Marea Irlandei, peste Atlantic veneau în ajutorul nostru grîu, pîine și carne. Toate vasele din lume păreau că se îndreaptă spre Londra. Dar despre toate acestea nu-mi amintesc nimic. Rătăceam — pradă nebuniei. M-am trezit în casa unor oameni bînevoitori, care mă găsiseră în a treia zi de rătăcire, plîngînd și delirînd pe străzile din St. John's Wood. Mai tîrziu mi-au spus că urlam niște versuri stupide, cam așa : „Ultimul om viu ! Ura ! Ultimul om viu !” Deși necăjiți cu propriile lor treburi, acești oameni — al căror nume nici măcar nu pot să-l dau aici, oricît de mult aș dori să-mi exprim recunoștința față de ei — s-au împovărat cu mine, m-au adăpostit și m-au apărat de mine însumi. Se pare că au aflat cîte ceva din întîmplările mele, în timpul zilelor cît a durat pierderea memoriei.

După ce m-am mai restabilit, ei mi-au comunicat cu multă circumspecție ceea ce aflaseră despre soarta Leatherhead-ului. La două zile după întemnițarea mea în casa prăbușită, acesta fusese distrus, împreună cu toți locuitorii, de către un marțian. Se pare că el îl ștersese de pe fața pămîntului fără să fi fost provocat cu nimic, cum ar distruge un copil un mușuroi de furnici, numai pentru a-și arăta puterea.

Eram un om singur, și ei au fost foarte buni cu mine. Eram un om singur și trist, și ei s-au necăjit alături de mine. Am rămas cu ei încă patru zile după ce mi-am revenit. În tot acest timp, simțeam o dorință vagă, dar mereu mai vie, de a mai privi o dată la rămășițele micii mele existențe de pînă

atunci, care mi se părușe atât de fericită și de luminoasă. Doream, fără să nutresc vreo speranță, să-mi contemplan nenorocirea. Ei m-au sfătuit să nu mă duc. Au făcut tot ceea ce puteau pentru a mă îndepărta de acest gând bolnăvicios. Dar, în cele din urmă, n-am mai putut să rezist impulsului și, făgăduindu-le în mod sincer că mă voi întoarce la ei, m-am despărțit — trebuie să mărturisesc, cu lacrimi — de acești prieteni și am ieșit din nou pe străzile care fuseseră nu de mult atât de întunecate, stranii și pustii.

Acum erau pline de refugiații care se întorceau ; pe alocuri existau chiar și unele magazine deschise ; am văzut și o cișmea la care curgea apă.

Îmi amintesc cât de sfidător de luminoasă părea ziua, în timp ce porneam în tristul meu pelerinaj spre căsuța din Woking, cât de aglomerate erau străzile și cât de clocotitoare animația din jurul meu. Pretutindeni erau atât de mulți oameni, ocupați cu nenumărate treburi, încât părea de necrezut că o mare parte din populație fusese ucisă. Dar apoi am observat că fețele oamenilor pe care îi întâlneam erau palide, că părul le atârna în dezordine, că ochii le erau mari și strălucitori ; majoritatea oamenilor erau încă îmbrăcați în zdrențe murdare. Figurile lor aveau sau o expresie de bucurie și energie nestăvilită sau de hotărîre nestrămutată. Dacă n-ai fi observat aceste expresii, Londra ți-ar fi părut un oraș de vagabonzi. Parohiile distribuiau, fără nici o discriminare, pîinea trimisă de guvernul francez. Caii care mai treceau pe străzi, destul de puțini, erau numai piele și oase. În colțul fiecărei străzi întâlneai polițiști cu chipuri rătăcite și insigne albe. N-am văzut prea mult din distrugerile făcute de marșieni, pînă cînd am ajuns pe Wellington Street, unde iarba roșie se cățara pe contraforturile podului Waterloo.

La un colț al podului, am dat peste unul dintre obișnuitele contraste ale acelor vremuri obișnuite — o foaie de hîrtie pusă în văzul tuturoi, fixată cu un băț, ca să nu zboare, pe un desiș de iarbă

roșie. Era afișul primului ziar care își relua apariția — *Daily Mail*. Am cumpărat un exemplar, cu un șiling înnegrit găsit în fundul buzunarelor. Cea mai mare parte a ziarului era în alb, dar unicul redactor care îl întocmise se amuzase completînd ultima pagină cu niște clișee de reclame. Ziarul propriu zis cuprindea numai impresii personale; serviciul de știri încă nu se reorganizase. N-am aflat nimic nou, decît că examinarea mecanismelor aduse de marțieni dăduse în decurs de o săptămînă rezultate uimitoare. Printre altele, articolul afirma — ceea ce nu puteam să cred în acel moment — că fusese descoperit „secretul zborului“. La Waterloo am găsit trenuri gratuite care îi duceau pe oameni la casele lor. Primul val și trecuse. În tren erau puțini oameni, iar eu nu eram dispus să leg o conversație ocazională. Am găsit un compartiment gol și m-am așezat, cu brațele încrucișate, privind posomorît la pustiul însořit care defila prin fața ferestrelor. La ieșirea din gară, trenul manevră pe o linie provizorie; de fiecare parte a liniei nu se vedeau decît ruinele înnegrite ale caselor. De la Clapham Junction, Londra apărea, în ciuda celor două zile de furtună și ploaie, mînjită de praful fumului negru; linia ferată fusese distrusă și sute de funcționari și vinzători ieșiseră să muncească cot la cot cu săpătorii obișnuiți; trenul se hurducă din nou pe o linie provizorie, instalată în grabă.

Mai departe, de-a lungul liniei, aspectul regiunii era pustiu și neobișnuit: Wimbledon suferise încercări grele. Walton, mulțumită pădurilor lui de pini, care nu fuseseră incendiate, părea cel mai puțin prejudiciat dintre toate localitățile de pe lîngă calea ferată. Wandle, Mole, ca și toate celelalte cursuri de apă, nu erau decît un desiș de iarbă roșie, avînd o culoare intermediară între carnea ăiață și varza roșie în oțet. Pădurile de pini din Surrey erau prea uscate și nu fuseseră năpădite de varietatea cățărătoare a ierburilor roșii. După Wimbledon, în mijlocul unei grădini, aproape de linia ferată, se aflau movilele de pămînt grămădite în

jurul celui de al șaselea cilindru. Un grup de curioși ședeau în jurul lui, privind la cei câțiva săpători care își începuseră lucrul. Deasupra lor, un drapel englez flutura vesel în bătaia vântului de dimineață. Grădinile erau învăluite în stacojiu, din cauza ierbii roșii, imensă întindere lividă întretăiată de umbre purpurii, extrem de obositoare ochilor. De la cenușul ars și roșul posomorît din apropiere privirea trecea cu nesfârșită ușurare spre blîndețea albastră-verzuie a dealurilor dinspre răsărit.

În apropiere de gara Woking, în partea dinspre Londra, calea ferată era încă în reparație, așa încît am coborît la gara Byfleet și am apucat pe drumul spre Maybury, trecînd pe lîngă locul unde eu și artileristul îi oprisem pe cavaleriști, apoi pe lîngă locul unde în timpul furtunii îmi apăruse marșianul. Acolo, împins de curiozitate am făcut un ocol pentru a găsi, printr-un tufiș de iarbă roșie, docarul răsturnat și spart care zăcea lîngă oasele albite ale calului, împrăștiate și roase. Am rămas cîteva clipe să privesc aceste vestigii...

M-am întors prin pădurea de pini, mergînd pe alocuri cufundat pînă la git în iarba roșie și, ne-zărind acolo unde îl știam cadavrul hangiului de la Spotted Dog, m-am gîndit că fusese îngropat; în cele din urmă, trecînd pe lîngă College Arms, am ajuns acasă. Un om, stînd în ușa deschisă a căsuței lui, m-a salutat cînd i-am trecut prin față, spunîndu-mi pe nume.

Mi-am privit casa cu o licărire de speranță, care s-a stins imediat. Ușa fusese forțată; nu se ținea în clanță și, cînd m-am apropiat, s-a deschis încet.

Apoi s-a trîntit singură. Perdelele de la odaia mea de lucru fluturau la fereastra deschisă, de unde eu și artileristul priviserăm ivirea zorilor. Nimeni n-o mai închisese. Boschetele zdrobite erau așa cum le lăsasem în urmă cu aproape patru săptămîni. Am intrat șovăind în vestibul și casă a răsunat a

pustiu. Covorul scării era mototolit și decolorat în locul unde mă ghemuisem; ud pînă la piele de furtuna din noaptea catastrofei. Încă se mai vedeau pe scări urmele de noroi ale pașilor.

Am urcat pînă în odaia mea de lucru și pe masa de scris, sub bucata de selenită care îmi servea de presse-papier am găsit foaia manuscrisului întrerupt în după-amiaza cînd se deschisese cilindrul. Am recitit textul acela neterminat. Era un eseu asupra dezvoltării probabile a ideilor morale paralel cu dezvoltarea civilizației; începutul ultimei fraze suna profetic: „Ne putem aștepta ca în două sute de ani...” Fraza se întrerupea brusc. Mi-am amintit de neputința de a-mi aduna ideile, în dimineata aceea, cu o lună în urmă, și cum îmi lăsasem lucrul pentru a cumpăra *Daily Chronicle* de la băiatul cu ziare. Mi-am amintit cum am coborît pînă la poarta grădinii ca să-i ies în întîmpinare și cum i-am ascultat ciudata poveste despre „oamenii din Marte”.

Am coborît în sufragerie. Friptura de oaie și piinea, de mult mucegăite, și o sticlă de bere răsturnată erau acolo unde le lăsasem eu și artileristul. Locuința mea era pustie. Mi-am dat seama ce nebunească era slaba speranță pe care o nutrisem atîta vreme. Și atunci s-a petrecut un fapt straniu.

— Este zadarnic, spunea cineva. Casa a rămas pustie. De vreo zece zile nimeni n-a mai dat pe aici. Te chinuiești singură rămînînd aici. N-ai scăpat decît tu.

Am tresărit. Oare vorbisem eu, cu glas tare? M-am întors. Ușa care dădea spre grădină era deschisă și, apropiindu-mă de ea, am privit afară.

Acolo, uluiți și înspăimîntați ca și mine, se aflau vărul și soția mea — soția mea albă la față și cu ochii secați de lacrimi. Ea scoase un țipăt slab.

— Am venit, zise ea. Știam... știam...

Își duse mîna la gît și se clătină. Am făcut un pas înainte și am prins-o în brațe.

EPILOG

Ajuns la sfârșitul povestirii nu pot decît să regret că nu sînt în stare să contribui decît într-o mică măsură la lămurirea multor probleme controversate, asupra cărora încă se mai poartă discuții. Dintr-un anumit punct de vedere îmi voi atrage, desigur, destule critici. Domeniul preocupărilor mele este filozofia speculativă. Cunoștințele mele de fiziologie comparată se limitează la unul sau două tratate ; mi se pare însă că ipotezele lui Carver în privința morții rapide a marțienilor sînt atît de întemeiate, încît pot fi considerate aproape ca o concluzie perfect demonstrată. M-am bazat, în cuprinsul povestirii mele, pe aceste ipoteze.

Oricum ar fi, în toate cadavrele marțienilor, examinate după război, nu s-a găsit nici o altă bacterie în afara celor cunoscute dinainte ca specii terestre. Faptul că ei nu își îngropau morții, ca și masacrele pe care le comiteau cu nepăsare, dovedesc, de asemenea, că ignorau cu totul existența procesului de putrefacție. Dar oricît de probabil ar părea acest lucru, nu este în nici un caz o concluzie probată de fapte.

Compoziția fumului negru, pe care marțienii îl foloseau cu un efect atît de ucigător, a rămas necunoscută, iar generatorul de raze arzătoare este încă o enigmă. Catastrofele survenite în timpul experiențelor, în laboratoarele din Ealing și South Kensington, i-au descurajat pe savanți, care au întrerupt, astfel, cercetările. Analiza spectrală a prafului negru indică, fără posibilitate de greșală, prezența unui element necunoscut, care formează în culoarea verde a spectrului un grup strălucitor de trei linii ; și este posibil ca el să se combine cu argonul, dînd un compus care acționează imediat cu efect mortal asupra vreunuia dintre particulele

constitutive ale singelui. Dar cred că asemenea speculații oarecum gratuite nu-l interesează pe cititorul obișnuit, căruia i se adresează această povestire. N-a fost analizată în momentul respectiv nici spuma brună care se scurgea pe Tamisa după distrugerea Shepperton-ului; acum, bineînțeles, ea nu mai există.

Am citat, mai înainte, rezultatele examenului anatomic făcut marțienilor, atît cît a mai fost posibil să se examineze din resturile lăsate de cîinii flămînzi. Acum, toată lumea cunoaște specimenul magnific și aproape complet care se păstrează în spirt la Muzeul de Istorie Naturală, sau nenumăratele desene care îi înfățișează; dar, în afară de aceasta, interesul pentru fiziologia și structura lor este pur științific.

O problemă de un interes mai grav, și universal, este posibilitatea unui nou atac din partea marțienilor. Cred că nu s-a acordat destulă atenție acestui aspect al problemei. În prezent, planeta Marte este în conjuncție, dar, la fiecare revenire a opoziției, eu, cel puțin, mă aștept la o nouă invazie. În orice caz, trebuie să fim pregătiți. Cred că avem posibilitatea să determinăm poziția tunului care lansează proiectilele lor, și să ținem neîncetat sub supraveghere regiunea respectivă a planetei, preîntîmpinînd astfel viitorul lor atac.

Într-un asemenea caz am putea distruge cilindrul cu ajutorul dinamitei, sau cu artileria, înainte de a se fi răcit suficient ca să permită ieșirea marțienilor, sau i-am putea nimici cu ajutorul tunurilor, imediat după deschiderea capacului. Cred că, dînd greș în primul lor atac prin surprindere, ei au pierdut un mare avantaj. S-ar putea ca și ei să privească acum lucrurile din același punct de vedere.

Lessing ne a dat excelente motive să presupunem că marțienii au reușit în prezent să efectueze o coborîre pe planeta Venus. Acum șapte luni, Venus și Marte se aflau pe aceeași linie cu Soarele; cu alte cuvinte, Marte, din punctul de vedere al unui observator din Venus, era în opoziție. Puțin după aceea,

un semn extrem de luminos și de sinuos a apărut pe jumătatea neluminată a planetei interioare; aproape simultan, o dîră slabă și întunecată, de o sinuozitate asemănătoare, a fost descoperită pe o fotografie a discului marțian. Trebuie să vezi desenele ambelor semne, pentru a aprecia pe deplin remarcabila lor asemănare.

În orice caz, fie că așteptăm sau nu o nouă invazie, aceste evenimente trebuie să modifice concepțiile noastre despre viitorul omenirii. Acum am învățat că nu mai putem privi Pămîntul ca un adăpost sigur și inviolabil al Omului; nu sîntem în măsură să prevedem niciodată binele sau răul invizibil care ar putea coborî deodată asupra noastră din spațiu. Dar s-ar putea ca, pe planul general al universului, invazia din Marte să nu rămînă fără o utilitate finală pentru oameni; ea ne-a zdruncinat acea încredere senină în viitor care este sursa cea mai fecundă a decadenței; darurile pe care le-a adus științei omenești sînt incalculabile; și a contribuit mult la promovarea în rîndul oamenilor a concepției de bună stare generală. Poate că, peste imensitatea spațiului ce ne desparte, marțienii au urmărit soarta cercetașilor trimiși de ei și au primit o lecție bună; poate că au găsit un teren mai favorabil pe planeta Venus. Oricum ar fi, discul lui Marte va fi supravegheat fără încetare mulți ani de acum înainte și săgețile de foc de pe cer, proiectilele lor căzătoare vor trezi întotdeauna o teamă inevitabilă pentru toții fiii oamenilor.

Cu greu s-ar putea exagera lărgirea concepțiilor noastre, provocată de aceste evenimente. Înainte de căderea cilindrilor, exista o convingere generală că nicăieri în tot adîncul spațiului nu există viață, în afară de neînsemnata suprafață a minusculei noastre glob. Acum vedem ceva mai departe. Dacă marțienii pot ajunge la Venus, nu există nici un motiv să presupunem că faptul este cu neputință pentru oameni, iar cînd lenta răcire a Soarelui va

face Pământul de nelocuit, după cum se va și întâmpla în cele din urmă, s-ar putea ca firul vieții născute aici să se întindă și să prindă în plasa lui planeta vecină.

Nedeslușită și uimitoare este viziunea vieții care, de pe această mică sferă a sistemului solar, se răspindește încet în toată imensitatea neînsuflețită a spațiului sideral. Dar acesta este un vis îndepărtat.

Trebuie să mărturisesc, însă, că încordarea și primejdia din clipele prin care am trecut mi-au lăsat o senzație statornică de îndoială și nesiguranță. Stau în odaia mea de lucru scriind la lumina lămpii și, deodată, văd din nou valea din fața ferestrei mele cuprinsă de flăcări și simt în jurul meu o casă goală și pustie. Merg pe Byfleet Road și pe lângă mine trec vehicule, o căruță de măcelărie, o trăsură cu vizitatori, un muncitor pe bicicletă, copii care se duc la școală și, deodată, totul devine neclar, ireal, și mă văd din nou alergând alături de artilerist, prin liniștea fierbinte și amenințătoare. Noaptea, văd praful negru întunecînd străzile tăcute și învăluind în giulgiul lui cadavrele contorsionate. Ele se ridică în fața mea, roase de cîini și îmbrăcate în zdrențe: bolborosesc și devin tot mai furioase, mai palide, mai hidoase, ajungînd, în cele din urmă niște înnebunitoare vîrtejuri omenești; iar eu mă trezesc, înghețat și îngrozit, în bezna nopții.

Mă duc la Londra, văd mulțimile agitate din Fleet Street și Strand, și îmi trece prin gînd că acești oameni nu sînt decît fantomele trecutului, umblînd pe străzile pe care le-am văzut tăcute și pustii, mergînd înapoi și încolo ca niște umbre, într-un oraș mort, simulacru de viață ca tresăririle unui cadavru prin care trece un curent electric. Mi se pare ciudat, de asemeni, că stau pe Primrose Hill — cum am făcut cu o zi înainte de a scrie acest ultim capitol — și privesc mulțimea clădirilor, vagi și albastre prin norii de fum și de aburi,

desfășurându-se pînă la linia neclară a orizontului ;
că privesc oamenii trebăluind printre straturile de
flori de pe deal, că privesc curioșii adunați în jurul
mașinii marțienilor, care încă se mai află acolo, că
aud gălăgia copiilor care se joacă lingă ea, și că-mi
amintesc de clipele cînd am văzut-o profilîndu-se,
strălucitoare, dură și tăcută, sub zorii din acea ul-
timă și mare zi...

Și faptul cel mai ciudat dintre toate este că stau
mînă în mînă cu soția mea și mă gîndesc că am
socotit-o, așa cum m-a socotit și ea pe mine, prin-
tre cei morți.

CÎND SE VA TREZI
CEL-CARE-DOARME

Într-o după-amiază, la ora refluxului, domnul Isbister, un tânăr pictor instalat temporar în satul Boscastle, pornise în plimbare către pitorescul golf din Pentargen, cu gândul de a vizita peșterile din împrejurimi. Pe la jumătatea potecii abrupte care ducea drept la țărmul din Pentargen, îi apărură deodată în față, sub un colț de stîncă ieșită în afară, un om așezat într-o atitudine ce vădea deznădejde profundă. Mîinile îi atîrnau fără vlagă pe genunchi, ochii roșii priveau nemișcați în gol, iar fața îi era scăldată de lacrimi.

Auzind pașii lui Isbister, își întoarse privirea. Se simțiră amîndoi stingheriți, dar mai ales Isbister, care, pentru a-și ascunde stîngăcia opririi involuntare, spuse, pe un ton de deplină convingere, că vremea se arăta destul de călduroasă, față de anotimp.

— Foarte, răspunse laconic necunoscutul, apoi, după o clipă de ezitare, adăugă cu un glas lipsit de expresie : Nu pot să dorm !

Isbister se opri brusc.

-- Nu ?

Rostise numai atît, dar înfățișarea lui exprima dorința de a-i veni în ajutor.

— Pare de necrezut — zise necunoscutul, ridicîndu-și ochii obosiți către Isbister și subliniindu-și vorbele cu o mișcare molatică a mîinii, dar n-am dormit... n-am dormit, nici o clipă de șase nopți.

— Ați fost la vreun medic ?

— Da. Mi-a dat, în cea mai mare parte, indicații greșite. Medicamente. Sistemul meu nervos... Poate că pentru ceilalți oameni ar fi bune... E greu să vă explic. Nu îndrăznesc să iau... medicamente prea tari.

— Asta complică lucrurile, zise Isbister.

Stătea neputincios, pe cărarea îngustă, neștiind cum să procedeze. Era clar că omul dorea să stea de vorbă cu cineva. O pornire destul de firească în asemenea împrejurări îl îndemna să continue conversația.

— Eu n-am suferit niciodată de insomnie, zise el pe un ton de conversație banală, dar, în cazurile pe care le-am întâlnit, oamenii au găsit de obicei ceva...

— N-am curajul să fac experiențe.

Vorbea plictisit. Făcu un gest de lehamite, și câteva clipe rămaseră amândoi tăcuți.

— Exerciții fizice ? sugeră sfios Isbister, mutându-și privirea de pe fața suferindă a interlocutorului spre costumul său de turist.

— Exact asta am și încercat. Nechibzuit, poate. Am mers zile întregi de-a lungul coastei... de la New Quay. N-am reușit decât să adaug oboseala fizică la cea nervoasă. Cauza neliniștii mele a fost surmenajul... zbuciumul. A fost ceva...

Se opri, de parcă ar fi fost sleit cu desăvîrșire. Își plimbă o mînă descarnată de-a lungul frunții. Apoi, continuă ca și cînd ar fi vorbit de unul singur :

— Sînt un lup singuratic, un om retras, rătăcind într-o lume în care n-am ce căuta. N-am soție... n-am copii... oare cine a spus că omul fără copii este ca o creangă uscată pe copacul vieții ? N-am soție, n-am copii... nu mi-am găsit nici un rost. Nu simt în inimă nici o dorință. Există un singur lucru pe care m-am hotărît în cele din urmă să-l fac. Mi-am spus : *trebuie să-l fac*, și pentru ca să-l pot face, pentru a învinge inerția acestui trup greoi,

am recurs la droguri. Sfinte Dumnezeu! Cîte m-am mai luat! Nu știu dacă simți și dumneata apăsarea greoaie a trupului, cererea lui exasperantă de a răpi din timpul gândurilor... Timp... Viață! A trăi! Noi trăim doar în fragmente. Sintem nevoiți să mîncăm, apoi urmează satisfacțiile oboșitoare ale digestiei — sau neplăcerile ei. Sintem nevoiți să ieșim la aer, deoarece altfel gândurile s-ar lenevi, s-ar îndobitoci, s-ar afunda în prăpastii sau pe căi fără ieșire. Ne distrag mii de lucruri dinăuntru și dinafară și apoi vine amorteala și somnul. Oamenii trăiesc parcă doar pentru a dormi. Cît de puțin îi rămîne omului dintr-o zi — chiar dacă te conformezi celui mai bun program! Apoi vin acești falși prieteni, aceste ajutoare criminale, alcaloizii, care innăbușă oboseala naturală și ucid odihna... cafeaua neagră, cocaïna...

— Înțeleg, zise Isbister.

— Am terminat ceea ce aveam de făcut, zise omul, pe un ton ursuz, fără somn.

— Cu prețul acesta?

— Da.

Cei doi oameni rămaseră cîteva clipe fără să scoată o vorbă.

— Nu-ți poți închipui cît de mult jînduiesc după odihnă... mă chinuie ca foamea și setea. De șase zile întregi, de cînd mi-am terminat lucrul, mîntea mea este un vârtej rapid, neschimbător și neîncetat, un toront de gânduri care nu duc nicăieri, rotindu-se amețitor și fără oprire... Tăcu o clipă, apoi adăugă: Spre prăpastie.

— Trebuie să dormi, zise Isbister hotărît și cu aerul de a fi descoperit un remediu. Trebuie reapărat să dormi.

Mintea mi-e perfect lucidă. Niciodată n-a fost mai limpede. Dar știu că mă îndrept spre viltoare. Acum...

Ei?

— Ai văzut vreodată lucruri care pier într-o viltoare? Smulse din lumina zilei, din această lume plăcută... sorbite în jos..

— Dar... îl muștră Isbister.

Omul întinse o mână spre el. Ochii îi erau sălbatici și vocea devenise dintr-o dată ascutită.

— Am să mă sinucid. Dacă nu într-alt chip... atunci în fundul prăpastiei întunecate de colo, unde marea e verde și crestele albe ale valurilor urcă și coboară, acolo, unde tremură firul acela de apă. Acolo, cel puțin, este... somnul.

— Astea sînt vorbe necugetate, zise Isbister, speriat de izbucnirea nervoasă a omului. Tot mai bune sînt drogurile.

— Acolo, cel puțin, este somnul, repetă necunoscutul, neluîndu-l în seamă.

Isbister îl privi și se întrebă în treacăt dacă nu cumva vreun destin complicat pusese la cale, în după-amiaza aceea, întîlnirea lor.

— Să știi că nu-i prea sigur, observă el. Există o stîncă la fel ca aceasta în Golful Lulworth... în orice caz, tot atît de înaltă... și o fetiță a căzut, din vîrf, pînă jos. Trăiește și astăzi... e chiar foarte sănătoasă.

— Dar stîncile de dincolo ?

— Riști să rămîi agățat de ele, în cel mai jalnic mod, o noapte întreagă, înghețat, să-ți trosnească la fiecare tremur oasele frînte și să te stropească o apă înghețată. Ei ?

Privirile lor se întîlniră.

— Îmi pare rău că trebuie să te dezamăgesc, zise Isbister, cu un aer de dezinvoltură. Dar ca să te sinucizi, aruncîndu-te de pe stîncă aceasta, și de altfel, de pe orice altă stîncă... serios... ca artist... Rise. Ar fi o treabă de om nepriceput !

— Dar atunci, ce să fac ? zise, pe un ton iritat, omul fără somn. Nimeni nu poate să rămîină zdravăn, dacă noapte după noapte...

— Te-ai plimbat de-a lungul acestui țărm de unul singur ?

— Da.

— Ce prostie ! Te rog să mă ierți că spun asta. Singur ! După cum ai spus chiar dumneata : istovirea trupului nu este un leac împotriva istovirii

minții. Cine ți-a spus să procedezi așa ? Nici nu-i de mirare : să te plimbi ! Toată ziua cu soarele arzînd în creștetul capului, cu căldura, oboseala, singurătatea, și apoi, bănuiesc, te duceai la culcare și te străduiai din răputeri să... Nu-i așa ?

Isbister se opri brusc și-l privi nehotărît pe suferînd.

— Privește aceste stînci ! strigă omul fără somn, făcînd gesturi neașteptat de energice. Privește marea aceasta, care strălucește și freamătă aici dintotdeauna ! Iată cum spuma albă se năpustește în întunecimea de sub stîncă aceea mare ! Și această boltă albastră, cu soarele orbitor revărsîndu-se din înaltul ei. Aceasta este lumea dumitale. O accepti, te bucuri de ea. Te încălzește, te susține și te încîntă. Pe cînd pentru mine...

Își întoarse capul, arătîndu-și fața cadaverică, ochii apoși, injectați, și buzele livide. Vorbi aproape în șoantă :

— Este haina suferinței mele. Întreaga lume... este haina suferinței mele.

Isbister privi frumusețea sălbatică a stîncilor înșorite din jur și apoi se opri din nou la chipul deznădăjduit din fața lui. Rămase o clipă tăcut.

După aceea tresări și făcu un gest ca și cum ar fi îndepărtat un gînd.

— Îți trebuie o noapte de somn, zise el, și n-ai să mai vezi toată această suferință. Crede-mă !

El era, acum, absolut sigur că întîlnirea aceasta era providențială. Numai cu o jumătate de oră mai înainte se simțea grozav de plictisit. Acum avea ceva de făcut și gîndul acesta, el singur, îl încînta. Începu imediat să acționeze. Se gîndi că omul acesta istovit are în primul rînd nevoie de tovărășia cuiva. Se lungi pe panta abruptă, acoperită de iarbă, alături de necunoscutul care ședea nemișcat, și se porni să-i vorbească despre tot ce-i trecea prin minte.

Omul fără somn părea să fi căzut în apatie ; privea deprimat către largul mării și nu vorbea decît atunci cînd trebuia să răspundă întrebărilor directe

ale lui Isbister — și nici măcar la toate. Dar nu schiță nici un semn de împotrivire față de binevoitorul amestec în disperarea sa.

Deși rămânea absent, el se arată oarecum recunoscător — și Isbister, simțind la un moment dat că încercarea lui de conversație, nesustținută de celălalt, lincezea treptat, propuse să urce amândoi povârnișul și să se întoarcă spre Boscastle, pentru a privi panorama dinspre Blackpit. Omul se supuse fără o vorbă. Pe la jumătatea urcușului începu să vorbească de unul singur, apoi își întoarse fața cadaverică către însoțitorul său.

— Ce se întâmplă oare? întrebă el. Ce se întâmplă? Se învîrtește, se învîrtește. Se rotește tot mereu.

Se opri în loc, desenînd cu mîna cercuri prin aer.

— Foarte bine, dragul meu, zise Isbister, cu aerul unui prieten vechi. Nu fi îngrijorat. Ai încredere în mine.

Omul lăsă mîna în jos și porni din nou. Trecură, unul în urma celuilalt, de-a lungul crestei, pînă în dreptul promontoriului de dincolo de Penally. Omul fără somn dădea mereu din mîini și rostea fraze în-tretăiate despre vîrtejul pe care-l simțea în creier. Se opri cîțva timp în dreptul promontoriului și el se așeză pe banca tăiată în stîncă deasupra tainelor întunecoase din Blackpit. Isbister reluase conversația ori de cîte ori cărarea devenea îndeajuns de largă pentru a le permite să meargă alături. Vorbea cu lux de amănunte despre marea dificultate de a se acosta pe vreme rea în golful Boscastle, cînd din nou tovarășul său îl întrerupsese pe neașteptate.

— Capul meu nu mai este ceea ce era înainte, zise el, gesticulînd, în căutarea unor cuvinte expresive. Nu mai este ce era înainte! Este în el un fel de apăsare, o greutate. Nu... Nu e somnolență, unde dă Dumnezeu să fie asta! Este ca o umbră, o umbră adîncă, care coboară deodată, cu repeziciune, peste ceva agitat. Se rotește, se rotește în întuneric. Un zbucium de gânduri confuze, un vîrtej neîncetat. Nu

pot să-l exprim. Abia pot să-mi adun gândurile... atît cît să-ți pot explica...

Se opri, obosit.

— Nu te necăji, dragul meu, zise Isbister. Cred că pot să te înțeleg. În orice caz, nu este important să-mi explici acum, înțelegi?

Omul care nu putea să doarmă își frecă ochii cu degetele. Isbister continuă cîteva clipe să vorbească, apoi îi veni o idee nouă.

— Vino pînă la mine, în camera mea, zise el, și încearcă să fumezi o pipă. Am să-ți arăt cîteva schițe pe care le-am făcut aici, la Blackapit. Nu te interesează?

Celălalt se ridică ascultător și îl urmă, coborînd povîrnișul.

Isbister îl auzi de cîteva ori poticnindu-se, în timp ce cobora cu mișcări încete și nesigure.

— Intră la mine, zise Isbister, și încearcă o țigară și puțin alcool înviorător. Bei alcool?

În poarta grădinii, străinul ezită o clipă. Părea că nu mai este stăpîn pe acțiunile sale.

— Nu beau, zise el încet, urcînd cărarea din grădină, și după cîteva clipe repetă, absent: Nu, nu beau. Simt cum se rotește. Se învîrtește, se învîrtește...

În prag se poticni și intră în odaie ca un om care nu vede nimic.

Apoi se așază brusc și greoi în fotoliu, ca și cînd s-ar fi prăbușit. Se aplecă, sprijinîndu-și fruntea în mîini și rămase nemișcat. Un sunet slab îi ieși din gîtlej. Isbister se învîrtea prin odaie cu nervozitatea unei gazde neexperimentate, făcînd cîteva observații care nu așteptau nici un răspuns. Luă mapa cu desene, o puse pe masă și se uită la pendula de pe poliță.

— Nu știu dacă ți-ar face plăcere să iei masa cu mine, zise el, ținînd o țigară neaprinsă în mînă; se gîndea să-i administreze pe furis niște cloral. Numai friptură rece de oaie, știi, dar foarte gustoasă. Oaie de Wales. Cred că am și o tartă. După cîteva clipe de tăcere repetă invitația.

Omul care ședea în fotoliu nu-i dădu nici un răspuns. Isbister se opri, cu chibritul în mână, privindu-l.

Tăcerea se prelungea. Chibritul se stinse, lăsînd țigara neapinsă. Omul părea foarte liniștit. Isbister luă mapa, o deschise, o așează pe masă și ezită o clipă, vrînd parcă să vorbească.

— Poate, șopti el cu îndoială. Se uită către ușă, apoi către omul din fotoliu. În cele din urmă se furișă în vîrfurile picioarelor afară din odaie, întorcînd capul, la fiecare pas, către noua sa cunoștință.

Închise ușa fără să facă vreun zgomot. Ușa de la intrarea casei era deschisă și el ieși, trecu pe verandă și se opri lîngă un aconit, la colțul stratului de flori. Din acest punct putea să vadă prin fereastră deschisă cum străinul ședea liniștit, cu capul în miini, în întuneric. Nu se mișcase de loc.

Cîtiva copii care treceau pe stradă se opriră, privind-l curioși pe pictor. Un barcagiu îl salută. Isbister se gîndi că s-ar putea ca atitudinea sa circumspectă în acel loc să pară ciudată și inexplicabilă. Poate că dacă ar fuma, totul ar fi mai natural. Își scoase punga de tutun din buzunar și își umplu încet pipa.

— Mă întreb.. zise el, cu o satisfacție abia mărturisită. În orice caz, trebuie să-i ofer o șansă. Scăpăra cu putere un chibrit și începu să-și aprindă pipa.

În acel moment o auzi în spatele său pe proprietăreasă, venind cu lampa aprinsă de la bucătărie. Se întoarse, o opri chiar la ușa camerei sale, făcîndu-i semn cu pipa. Îi era destul de greu să-i explice în șoaptă situația, deoarece ea nu bănuia că el avea un oaspete. Se retrase cu lampa, puțin cam nedumerită, judecînd-o după gesturi, iar Isbister își reluă, îmbujorat și stîngerit, pînda la colțul verandei.

Mult timp după ce-și terminase pipa, cînd începură să filfîie liliiecii, curiozitatea învinse ezitățile și se strecură din nou în odaia întunecată. Se opri în prag. Necunoscutul ședea în aceeași atitudine, ca

o pată neagră în cadrul ferestrei... În afară de cîntecul unor marinari de pe bordul micilor bărci din golf, seara era liniștită. Afară, trunchiurile de aconii și de delfinium se ridicau tăcute în umbra dealurilor. O idee licări în mintea lui Isbister. Tresări și, aplecîndu-se deasupra mesei, își încordă auzul. O bănuială neplăcută creștea în el ; apoi se transformă în convingere. Îl cuprinse o uluială, devenită repede spaimă.

Dinspre fotoliu nu se mai auzea nici cea mai slabă respirație.

Ocoli încet și fără zgomot masa, oprindu-se de două ori, să asculte. În cele din urmă își lăsă mîna pe spătarul fotoliului. Se aplecă, pînă cînd atinse cu fruntea capul celuilalt.

Se aplecă și mai mult, pentru a observa fața necunoscutului. Tresări puternic și scoase o exclamație. Ochii erau două spații goale și albe.

Privi din nou și văzu că ochii rămăseseră deschiși, cu pupilele întoarse sub pleoape. Îl apucă spaima. Copleșit de starea ciudată în care își găsise oaspețele, îl apucă de umăr, scuturîndu-l.

— Dormi ? zise el cu glasul ascuțit, și repetă : Dormi ?

Îl năpădi certitudinea că omul murise. Brusc, deveni agitat și gălăgios, se repezi prin odaie, poticnindu-se de masă și sună clopoțelul.

— Adu, te rog, imediat, o lumină, strigă el în coridor. Prietenului meu i s-a întîmplat o nenorocire...

Se întoarse spre făptura nemișcată, o apucă de umăr, o scutură, strigînd tot timpul. Proprietăreasa intră, uimită, cu lampa, inundînd camera cu o lumină gălbuie. Isbister se întoarse către ea, clipind, cu obrajii goliți de sînge.

— Trebuie să chem imediat un doctor, zise el. Este sau mort, sau leșinat. Există vreun doctor în sat ? Unde putem găsi un doctor ?

CATALEPSIA

Starea de rigiditate cataleptică se prelungi neașteptat de mult, apoi omul trecu încet într-o stare de placiditate, atitudinea de moleșeală proprie repausului profund. Abia atunci izbutiră să-i închidă pleoapele.

Îl transportară la spitalul din Boscastle ; apoi, după câteva săptămîni, la Londra. Totuși corpul rezistă tuturor încercărilor de reanimare. După un timp, pentru motive care se vor cunoaște ceva mai târziu, încercările fură întrerupte. O lungă perioadă de timp el zăcu în această stare ciudată, inert și nemîșcat, nici mort, nici viu, ci, ca să spunem așa, suspendat, atîrnînd la jumătatea drumului dintre moarte și viață. Întinericul ce-l stăpînea nu era întrerupt de raza nici unui gînd, nici unei senzații ; omul plutea într-un neant fără vise, într-o liniște infinită. Tumulul din creierul lui crescuse pînă ce devenise brusc o culme a tăcerii. Unde se afla acest om ? Unde se află oricare alt om, atunci cînd este în stare de nesimțire ?

— Parcă a fost ieri, zise Isbiter. Îmi amintesc totul, ca și cum s-ar fi întîmplat ieri... Poate chiar mai limpede decît s-ar fi întîmplat ieri.

Era același Isbister întîlnit în capitolul trecut, dar acum se îndepărtase de tinerețe. Părul care fusese cîndva castaniu și ceva mai abundent decît indica moda, era acum cărunț și tăiat scurt, iar obrajii deveniseră, din roz-albi, tăbăciți și roșii. Purta o barbă ascuțită și cărunță. Vorbele lui se adresau unui om mai în vîrstă, îmbrăcat într-un costum de vară, din dril (vara aceea era neobișnuit de călduroasă). Acesta era Warming, un avocat din Londra, rudă apropiată a lui Graham, omul care căzuse în catalepsie. Sedeau amîndoi. Isbister și Warming, unul lingă altul, într-una din încăperile

unei case din Londra, privind făptura întinsă în fața lor.

Pe un pat de cauciuc, învelit într-o cămașă largă, corpul era galben, cu o figură pămîntie, barbă stufoasă, brațe subțiri și unghii lungi, iar în jurul lui se afla un perete de sticlă subțire. Acest geam părea că-l desparte pe cel care dormea de realitatea vieții din jur, ca pe un lucru aparte, o anomalie stranie și izolată. Cei doi bărbați stăteau lipiți de geam, privindu-l.

— Am avut un șoc, zise Isbister, și acum încă mai am un fel de senzație ciudată cînd îmi amintesc cît de albi îi erau ochii. Erau albi, înțelegi, răsuciiți în sus. Acum, cînd sînt aici, îmi amintesc din nou de toate acestea.

— De atunci nu l-ai mai văzut niciodată? întrebă Warming.

— Am vrut de multe ori să viu — zise Isbister. Dar afacerile sînt, în zilele noastre, un lucru prea serios ca să-ți poți permite o vacanță mai mare. Cea mai mare parte a timpului am fost în America.

— Dacă îmi amintesc bine, zise Warming, dumneata ai fost pictor?

— Am fost. Apoi m-am căsătorit. Mi-am dat foarte repede seama că desenul nu era o treabă serioasă... cel puțin pentru un talent mediocru. Și am trecut la acțiune. Reclamele de pe faleza din Dover sînt făcute de oamenii mei.

— Sînt bune, admise avocatul, deși nu-mi place să le văd acolo.

— Dacă va fi nevoie, vor dura tot atîta vreme cît va dura și faleza, exclamă Isbister, cu satisfacție. Lumea se schimbă. Cînd el a adormit, acum 20 de ani, eram în Boscastle, purtînd cu mine o cutie de acuarelă și o ambiție nobilă și demodată. Nu credeam că într-o bună zi penelul meu va picta întreaga coastă a Angliei, de la Land's End pînă la Lizard. Adesea norocul îi vine omului tocmai atunci cînd îl așteaptă mai puțin.

Expresia lui Warming arăta că el se cam îndoiește de calitatea acestui noroc.

— Era cît pe-aci să ne întîlnim, dacă-mi amintesc bine.

— Ai venit cu trăsura care mă adusese la gara din Camelford. Era în ajunul Jubileului, Jubileul Victoriei, și îmi amintesc estradele și drapelele de la Westminster, și cearta cu birjarul la Chelsea.

— Era Jubileul de diamant — zise Warming ; al doilea.

— Aha, da ! La adevăratul Jubileu, cel de 50 de ani, mă aflam la Wookey, eram încă un băiat pe atunci. N-am reușit să văd nimic... Cîte necazuri am mai avut cu el ! Proprietăreasa mea nu vroia să-l țină, nu vroia de loc să-l vadă în casă — arăta atît de ciudat, țeapăn cum era ! A trebuit să-l ducem cu fotoliu cu tot pînă la hotel. Doctorul din Boscastle, nu cel de acum, cel dinaintea lui, a stat lingă el pînă aproape de ora două, iar eu și hotelierul aveam grijă de lămpi și de tot ce era nevoie.

— La început se instalase o rigiditate cataleptică, nu-i așa ?

— Era țeapăn ! Dacă îl îndoiai, așa rămînea. Puteai să-l așezi în cap și ar fi rămas nemișcat. N-am mai văzut niciodată o astfel de rigiditate. Desigur că acum — și arată cu un gest al capului către omul care dormea — arată cu totul altfel. Și, desigur, micul doctor... cum îl chema ?

— Smithers ?

— Da, Smithers, a greșit, încercînd mult prea devreme — de fapt se luase după părerea generală — să-l readucă la viață. Ce nu i-a făcut ! Chiar și acum parcă mai simt... uh ! Muștar, tabac, înțepături. Și unul dintre aparatele acelea îngrozitoare, nu dinam...

— Bobina de inducție.

— Exact. Să-l fi văzut cum i se încordau mușchii și i se răsuceau în toate felurile ! Erau numai două lumînări, pîlpiind galben, și umbrele care dansau, și micul doctor nervos și încrezut, și el, care tresărea și se zvîrcolea în cele mai ciudate chipuri. Ei bine, mi se părea că visez.

Se făcu o pauză.

— E o stare ciudată, zise Warming.

— E un fel de absență totală, răspunse Isbister. Corpul e aici, gol. Nu-i mort cîtuși de puțin, și totuși nu-i nici viu. E ca un scaun gol pe care scrie „ocupat”. Nici sensibilitate, nici digestie, nici bătăile inimii, nici respirație. Nu-mi dă de loc impresia că ar fi vorba de un om. Într-un sens, e mai mort decît morții, căci doctorii îmi spun că pînă și părul a încetat să-i mai crească. La cei morți de-a binelea, părul continuă să crească...

— Știu, zise Warming cu o urmă de durere pe față.

Priviră din nou prin peretele de sticlă. Graham era într-adevăr într-o stare ciudată, în faza de moleșală a catalepsiei, dar o catalepsie fără precedent în istoria medicinei. Catalepsiile durează cel mult un an, și pînă la urmă sau se produce trezirea, sau moartea; uneori întîi una și apoi cealaltă. Isbister observă semnele pe care doctorii le făcuseră injectînd celui adormit hrană, căci se recursese la acest procedeu pentru a se amîna deznodămîntul; i le arătă și lui Warming, care, însă, nu voia să le privească.

— Și în timp ce el zăcea aici, zise Isbister cu bucuria celui care trăia viața din plin, mi-am schimbat planurile de viitor, m-am căsătorit, am întemeiat o familie, băiatul meu cel mai mare (pe atunci nici nu mă gîndeam la copii) este cetățean american și pe punctul de a absolvi Universitatea din Harvard. Părul a început să-mi încărunească. Și acest om nu este nici cu o zi mai bătrîn sau mai înțelept (practic vorbind) decît eram eu în epoca aceea. Curios, dacă stai să te gîndești.

— Și eu am îmbătrînit, răspunse Warming. Cînd eram băietăndru, jucam cricket cu el. Și el încă arată ca un om tînăr. Poate puțin cam galben. Chiar este un om încă tînăr.

— Apoi a venit Războiul, zise Isbister.

— A venit și s-a terminat...

— Apoi marșienii.

— După cîte am înțeles, zise Isbister după o pauză, el are ceva avere?

— Așa este, zise Warming, tușind stingherit. De fapt... eu sînt însărcinat să o administrez.

— Ah, gîndi Isbister. Tăcu o clipă și apoi spuse: Fără îndoială că întreținerea lui nu este prea costisitoare; fără îndoială că averea a crescut... sumele s-au acumulat.

— Da. Dacă se va mai trezi vreodată, va avea o situație mult mai bună decît atunci cînd a adormit.

— Ca om de afaceri, zise Isbister, firește că gîndul acesta mi-a trecut prin minte. M-am gîndit de multe ori că, vorbind din punct de vedere financiar, desigur, somnul ar putea să fie pentru el o foarte bună afacere. Dacă știe care sînt urmările, ca să spunem așa, rămînînd în nesimțire atîta vreme. Dacă ar fi continuat să trăiască...

— Mă îndoiesc că s-ar fi gîndit atît de departe, zise Warming. Nu era un om care să vadă în perspectivă. În fond...

— Da?

— În această privință, noi nu ne înțelegeam. Eu îi eram oarecum un sfătuitor. Probabil că dumneata ai văzut destul de multe în viață pentru a recunoaște că uneori o oarecare fricțiune... Dar chiar dacă ar fi așa, mă îndoiesc că se va mai trezi vreodată. Somnul acesta îl epuizează lent, desigur, dar îl epuizează. În aparență, el alunecă în jos, încet, foarte încet și obositor, pe o pantă foarte lungă, cred că mă înțelegi?

— Ar fi păcat să nu asist la surpriza lui. S-au petrecut destule schimbări în acești douăzeci de ani. Povestea lui Rip van Winkle¹ a devenit realitate.

— Ca și Bellamy², zise Warming. Desigur, s-au petrecut multe schimbări. Și, printre altele, și eu m-am schimbat. Acum sînt un om bătrîn.

¹ *Rip van Winkle* — eroul unei povestiri a lui W. Irving, care a dormit douăzeci de ani. (n. r.)

² *Eduard Bellamy* — scriitor american (1850—1898), autor al unei utopii socialiste, „*Looking backward*” (Privind în trecut). (n. r.)

Isbister ezită, și apoi, exprimînd o surpriză în-
tîrziată, zise :

— N-aș fi crezut niciodată ! .

— Aveam patruzeci și trei de ani cînd bancherii
lui... îți amintești că le-ai telegrafiat bancherilor...
m-au anunțat.

— Am găsit adresa lor în carnetul de cecuri din
buzunarul lui, zise Isbister.

— Ei bine, calculul nu e greu de făcut, zise
Warming.

Se făcu din nou o pauză, apoi Isbister își exprimă
o curiozitate irezistibilă.

— S-ar putea să mai continue ani întregi, zise el,
căutîndu-și cuvintele. Trebuie să ținem seama de
asta. Averea lui, știi, s-ar putea ca într-o zi să ajungă
pe mîinile... altcuiva.

— Aceasta, dacă vrei să mă crezi, domnule
Isbister, este una din problemele care mă frămîntă
cel mai mult. Nu avem rude care să inspire încre-
dere. Este o situație ciudată și fără precedent.

— Într-adevăr, zise Isbister. De fapt este un caz
care ar trebui să fie încredințat unei persoane ofi-
ciale, dacă am putea găsi un asemenea om.

— Eu cred că acest caz ar trebui încredințat unei
asociații publice, un fel de supraveghetor care să
fie în mod practic fără moarte. Dacă el va continua
într-adevăr să trăiască, după cum cred unii doctori.
Și fiindcă a venit vorba, eu am și vizitat cîteva
oficialități, în legătură cu problema aceasta. Dar
pînă acum nu s-a putut face nimic.

— N-ar fi o idee rea s-o încredințăm vreunei
instituții publice, cum ar fi British Museum, sau
Academia de Științe. Pare oarecum ciudat, desigur,
dar toată situația e ciudată.

— Greutatea este să-i facem să accepte.

— Birocrație, cred, nu-i așa ?

— În mare măsură.

Se făcu o pauză.

— Desigur, este o afacere curioasă, zise Isbister.
Și dobînzile compuse se acumulează mereu.

— Aşa este, zise Warming. Acum, rezervele de aur se împuţinează şi este o tendinţă de... creştere.

— Şi eu mi-am dat seama de asta, zise Isbister, făcînd o grimasă. Dar pentru el, asta e bine.

— Dacă se va mai trezi.

— Da, dacă se va mai trezi, repetă Isbister. Ai observat cum i s-a subţiat nasul şi cum i-au căzut pleoapele ?

Warming privi şi rămase pe gînduri cîtăva vreme.

— Mă îndoiesc că se va mai trezi, zise el în cele din urmă. .

— Niciodată n-am înţeles prea bine, spuse Isbister, ce anume i-a provocat somnul. Mi-a vorbit el ceva despre o muncă extenuantă. Am simţit mereu nevoie să cunosc amănuntele.

— Era un om cu calităţi remarcabile, dar capricios, emotiv. A avut mari neplăceri în căsnicie, s-a şi despărţit de soţie, de altfel ; pentru a uita toate acestea, cred, s-a apucat în mod violent de politică. Era un radical fanatic, un socialist, sau un liberal tipic, cum îşi spuneau chiar ei singuri, cei din fracţiunea cea mai progresistă. Energic, nestatornic, nedisciplinat. Totul s-a produs din cauza extenuării într-o polemică. Îmi amintesc broşura pe care a scris-o atunci... o lucrare curioasă. Ceva sălbatic, furtunos. Erau în ea cîteva previziuni. Unele sînt acum infirmate, altele au devenit fapte reale. Dar, în general, cînd citeşti o astfel de lucrare, îţi dai seama că lumea e plină de fapte neaşteptate. Cînd se va trezi va avea multe de învăţat şi multe altele de care să se dezveţe. Dacă se va mai trezi vreodată.

— Aş da orice să fiu de faţă, zise Isbister, ca să aud ce va spune.

— Şi eu, spuse Warming. Da ! Şi eu, repetă el, cu autocompătimirea unui om bătrîn. Dar n-am să-l văd niciodată trezindu-se.

Rămase pe gînduri, privind la faţa ca de ceară.

— Nu se va trezi niciodată, zise el în cele din urmă. Apoi suspină : Nu, niciodată.

DEȘTEPTAREA

Dar Warming se înșela. Deșteptarea se produse.

Ce lucru minunat și complex este această unitate care pare atât de simplă : ființa ! Cine poate urmări recompunerea ei, în fiecare dimineață, când ne trezim. fluxul și confluența nenumăraților factori care se întrepătrund, reconstituind primele mișcări confuze ale sufletului, creșterea și contopirea inconștientului cu subconștientul, a subconștientului cu un început de conștiință, pînă cînd, în cele din urmă, ne recunoaștem pe noi înșine. Așa cum ni se întîmplă și nouă după somnul de noapte, s-a întîmplat și cu Graham la sfîrșitul îndelungatului său somn. Un năr nelămurit de senzații, prinzînd cu încetul formă, o tristețe nelămurită — și se regăsi undeva, întins, slăbit, dar viu.

I se părea că drumul către ființa personală traversase hăuri imense, durase epoci întregi. Visurile urieșesti, care fuseseră pînă atunci realități cumplite, îi lăseseră amintiri încîlcite și vagi, despre creaturi și priveliști ciudate, ca de pe altă planetă. Mai era și impresia limpede a unei conversații importante, a unui nume — n-ar fi putut spune ce nume — care trebuia să revină mai tîrziu, și senzația curioasă, de mult uitată, a venelor și a mușchilor, senzația unui efort inutil, efortul unui om care este gata să se scufunde în întuneric. Apoi, o panoramă orbitoare de scene care treceau dintr-una într-alta.

Graham își dădu seama că avea ochii deschiși și că privea un lucru care nu-i era familiar.

Era ceva alb, mîchea unui obiect, o ramă de lemn. Își mișcă ușor capul, urmărind acest contur. Linia mergea în sus, dincolo de limita privirii sale. Încercă să-și închipuie unde ar putea să se afle. Dar ce importanță mai avea, cînd își dădea seama că era atât de neputincios ? Gîndurile lui aveau culoarea

unui abis întunecat. Simțea chinul nelămurit al celui care se trezește în zorii zilei. O clipă, i se păru că aude, nesigur, șoapte și pași care se îndepărtau în grabă.

Mișcarea capului îl făcu să simtă o extremă slăbiciune fizică. Bănuia că se află în patul hotelului din localitatea aceea din vale, dar nu-și putea aminti ce era acea muche albă. Probabil că dormise. Își aminti că dorise să doarmă. Își aminti de faleză, de vuietul apei, și apoi își aduse aminte că parcă vorbise cu un trecător...

Oare cât timp dormise? Ce erau aceste sunete, ca un tropăit de pași? Și acest zgomot care creștea și scădea, ca murmurul valurilor lovite de stînci? Întinse o mîină moale ca să apuce ceasul de pe scaunul unde-l punea în mod obișnuit și atinse o suprafață netedă și tare ca sticla. Era ceva atît de neașteptat, încît tresări puternic. Se întoarse brusc pe o parte, privi o clipă și apoi încercă să se ridice. Efortul era însă prea mare și îl lăsă amețit, fără de vlagă, uluit.

Se frecă la ochi. Misterul care îl înconjura îl nedumerea, dar mintea îi era foarte limpede — desigur că somnul îi priise. Nu se afla într-un pat, în sensul în care înțelegea el acest cuvînt, ci zăcea gol, pe o saltea netedă și moale, într-o cușcă de sticlă întunecată. Salteaua era semitransparentă, și această descoperire îi produse o senzație de nesiguranță, mai ales că dedesubt se afla o oglindă care îl reflecta nelămurit. În jurul brațului — observă, cu o tresărire, că pielea îi era ciudat de uscată și galbenă — purta un aparat curios din cauciuc, legat atît de strîns încît părea să treacă și deasupra și pe dedesubtul pielii. Acest pat ciudat era plasat într-o cușcă de sticlă verzuie (așa i se păru lui), iar muchea albă pe care o văzuse era una dintre barele ramei de lemn. În colțul cuștii se afla o consolă cu aparate delicate și strălucitoare, în cea mai mare parte necunoscută lui, printre care recunoscă un termometru de maximă și minimă.

Nuanța ușor verzuie a substanței asemănătoare cu sticla care îl înconjura din toate părțile întuneca lu-

crurile care se aflau dincolo de ea, dar el desluși o încăpere vastă, care părea somptuoasă, cu o arcadă foarte mare și simplă, care se afla drept în fața lui. Dincolo de pereții cuștii se aflau câteva mobile, o masă acoperită cu o față de masă argintie, ca solzii unui pește, și o pereche de scaune grațioase. Pe masă erau câteva farfurii, pline cu diferite substanțe, o sticlă și două pahare. Își dădu seama că îi era o foame cumplită.

Nu se zărea nici o ființă omenească. După câteva momente de ezitare coborî de pe salteaua translucidă și încercă să se ridice în picioare pe podeaua albă și curată a micii sale încăperi. Își calculase înăsa greșit puterile și se clătină, întinzînd mîna pentru a se sprijini de peretele de sticlă. O clipă, sticla rezistă la apăsare, cedînd ca o gumă, și apoi se sparse cu o mică pocnitură și dispăru ca un balon spart. Graham ieși, împleticindu-se, în sala cea mare, complet uluit. Se sprijini de masă, ca să nu cadă, răsturnînd un pahar pe dușumea; paharul sună, fără să se spargă, și Graham se așeză într-un fotoliu.

După ce-și mai reveni puțin, turnă din sticlă în paharul rămas pe masă și bău; era un lichid incolor, însă nu apă, aromat și plăcut la gust, reconfortant și liniștitor. Lăsă jos paharul și privi în jur.

Încăperea nu pierdea nici din dimensiuni și nici din somptuozitate, acum cînd zidul verzei și transparent dispăruse în jurul lui. De sub arcadă, un șir de trepte coborau, fără vreo ușă intermediară, către un spațios culoar transversal. Culoarul era încadrat de stîlpi lustruiți, dintr-o substanță albastră cu vine albe, și de-a lungul lui se auzea un sunet de mișcări și voci omenesti și un murmur constant și profund. Graham, trezit de-a binelea, asculta atent, uitînd de mîncărurile care se aflau în fața lui.

Atunci își dădu deodată seama că era gol și, căutînd în jur ceva cu care să se acopere, văzu aruncat pe unul din scaunele de lîngă el un halat negru și lung. Și-l puse pe umeri și se așeză din nou, tremurînd.

Mintea îi plutea încă într-o profundă nedumerire. Desigur, dormise și fusese transportat în timpul somnului. Dar unde ? Și cine erau acești oameni, mulțimea îndepărtată de dincolo de stîlpii albaștri ? Se afla în Boscastle ? Își turnă în pahar și bău iar din lichidul incolor.

În ce loc se afla ?... I se părea că încăperea fremăta subtil, ca o ființă vie. Privi în jur la forma frumoasă și curată a încăperii, lipsită de orice ornament, și văzu că tavanul era întrerupt într-un loc de o deschidere circulară, luminată ; în timp ce privea, o umbră se legăna deasupra, acoperea deschiderea, dispărea și iar revenea. Umbra făcea un zgomot care se adăuga zvonului care umplea atmosfera.

Ar fi vrut să strige, dar din gitlej nu-i ieși decît un sunet slab. Se ridică în picioare și, cu pașii nesiguri ai unui om beat, se îndreptă spre arcadă. Coborî treptele împleticindu-se, se împiedică de poalele veșmîntului negru cu care se înfășurase și, ca să nu cadă, se rezemă de unul din stîlpii albaștri.

Culoarul se deschidea spre o priveliște limpede, dominată de albastru și purpuriu, și se termina în depărtare, într-un spațiu îngrădit, un fel de balcon, luminat puternic și care înainta într-un spațiu cețos care părea a fi interiorul unei clădiri gigantice. Mai departe, în fund, se înălțau niște forme arhitecturale uriașe și nelămurite. Tumultul de glasuri se auzea acum mai tare și mai deslușit, iar pe balcon, cu spațele spre el, gesticulînd și părăind a discuta cu însuflețire, se aflau trei persoane, îmbrăcate în haine bogate, largi, de culori vii și strălucitoare. Prin balcon se revărsa zgomotul unei mari mulțimi de oameni și la un moment dat lui Graham i se păru că vede vîrfurile unui steag, apoi un obiect viu colorat, probabil o pălărie de culoare albastru-deschis aruncată în aer, străluci o clipă și apoi căzu. Strigătele păreau a fi în limba engleză, erau o repetare a cuvîntului „Se trezește !” Auzi un țipăt ascuțit și nedeslușit, și cei trei oameni din balcon începură deodată să rîdă.

— Ha, ha, ha ! rîse unul din ei, un bărbat cu părul roșu și o robă scurtă, purpurie. Cînd se va trezi Cel-care-doarme... Cînd... !

Bărbatul își întoarse privirile, înveselit, spre culoar. Expresia feței i se schimbă dintr-o dată, tot corpul i se întepeni. Ceilalți doi se întoarseră repede, auzindu-i exclamația, și rămaseră nemișcați. Fețele lor exprimară mai întîi consternare, numai-decît transformată în spaimă.

Deodată, genunchii lui Graham se îndoiră sub el, brațul rezemat de stîlp căzu moale în jos, se clătină și căzu cu fața la pămînt.

Capitolul IV

TUMULTUL

Ultima impresie a lui Graham, înainte de a leșina, fuseseră niște puternice bătăi de clopote. Mai tîrziu, află că rămăsese în nesimțire, atîrnînd între viață și moarte, timp de aproape o oră. Cînd își reveni, se afla din nou pe salteaua semitransparentă, și simțea o căldură puternică la inimă și în piept. Observă că aparatul de culoare închisă îi fusese luat de pe brațul care era acum bandajat. Rama albă era tot deasupra lui, dar substanța verzuie și transparentă care acoperea sticla dispăruse. Un om îmbrăcat într-o robă de un violet închis, unul dintre cei pe care îi văzuse pe balcon, îl privea cu atenție.

Se auzea un sunet de clopote amestecat cu zgomote confuze, din depărtare, dar insistente, sugerînd un mare număr de oameni care strigau laolaltă. Apoi, i se păru că a căzut ceva peste acest tumult, ca o ușă închisă brusc.

Graham întoarse capul.

— Ce înseamnă asta ? zise el încet. Unde mă aflu ?

Îl văzu pe omul cu părul roșu, care îl descoperise primul. Cineva parcă voi să-l întrebe ce spusese, apoi se opri brusc.

Omul îmbrăcat în violet îi răspunse cu o voce moale, vorbind engleza cu un ușor accent străin, sau cel puțin așa i se părea lui Graham :

— Ești în siguranță. Ai fost adus aici din locul de unde ai adormit. Ești în siguranță. Ai dormit cităva vreme. În letargie.

El mai adăugă ceva, dar Graham nu mai auzi ; i se întinse o mică fiolă. Graham simți că este stropit cu ceva rece, o ceață parfumată îi înconjură pentru o clipă fruntea, și senzația de răcoare se accentuă. Închise ochii, înviorat.

— E mai bine ? întrebă omul în violet, când Graham deschise din nou ochii. Era un bărbat cam de vreo treizeci de ani, cu fața plăcută, cu o barbă blondă și ascuțită și cu o agrafă de aur la gîtul robei violete.

— Da, zise Graham.

— Ai dormit cităva vreme. Într-o letargie cataleptică. Ai auzit ? Cataleptică. S-ar putea să ți se pară ciudat la început, dar te asigur că totul e bine.

Graham nu răspunse, dar aceste cuvinte avură darul să-l liniștească. Privi, pe rînd, fețele oelor trei oameni din jurul lui. Ei îl priveau în mod ciudat. El știa că trebuie să se afle undeva în Cornwall, dar nu putea să facă nici o legătură între gîndul acesta și impresiile recente.

Unul dintre gîndurile care îl preocupaseră în timpul ultimelor clipe înainte de a adormi la Boscastle îi reveni în minte, o hotărîre de care uitase. Își dresе glasul.

— Ați telegrafiat vărului meu ? întrebă el. E. Warming, Chancery Lane, nr. 27 ?

Cei trei îl ascultau cu atenție. Dar Graham fu nevoit să repete.

— Ce ciudat accent ! șopti omul cu părul roșu.

— Să telegrafiam, Sir? zise tînărul cu barba blondă, vădit încurcat.

— Se referă la telegramele electrice, interveni al treilea, un tînăr cu fața plăcută, de vreo nouăsprezece sau douăzeci de ani. Omul cu barba blondă scoase un strigăt, în semn că a înțeles.

— Ce prost sînt! Puteți fi sigur că totul va fi făcut, Sir, zise el către Graham. Mi-e teamă că va fi greu să... telegrafiam vărului dumneavoastră. El nu se află acum în Londra. Dar să nu vă îngrijoreze această problemă; ați dormit foarte mult timp și cel mai important lucru este să vă reveniți, Sir. (Graham presupuse că acest cuvînt era „sir”, dar omul îl pronunța „Sire“.)

— Oh! exclamă Graham și rămase liniștit.

Totul era foarte încilcit, dar desigur că acești oameni îmbrăcați în haine neobișnuite știau despre ce era vorba. Și totuși, și ei, și încăperea în care se aflau, totul era ciudat. Avea impresia că se afla într-o construcție recentă. Deodată, avu o bănuială. Cu siguranță că se afla în sala vreunei expoziții publice! Dacă era așa, îi va spune lui Warming ceea ce gîndea despre el! Dar probabil că era vorba despre altceva. Și, apoi, într-o expoziție publică nu ar fi fost lăsat complet gol!

Apoi, pe neașteptate, înțelese ce se întîmplase. Între bănuială și începutul înțelegerii nu se afla nici un interval perceptibil. Își dădu seama deodată că letargia durase un lung interval de timp; ca printr-un proces de citire a gîndurilor, el interpretă spaima de pe fețele celor care îl priveau cu atenție. Se uită la ei într-un mod ciudat, pradă unei puternice emoții. Se părea că și ei îi citesc în ochi. Își mișcă buzele ca să vorbească, dar nu reuși să scoată nici un sunet. Îi trecu prin minte, aproape chiar în clipa acestei descoperiri, un impuls ciudat de a-și ascunde gîndurile. Își privi picioarele goale, fără să spună nimic. Dorința de a vorbi dispăru. Tremura puternic.

I se dădu să bea un lichid roz, cu o fluorescență verzuie și cu gust de carne, și avu senzația că îi revin puterile.

— Asta... asta mă face să mă simt mai bine, zise el cu glas răgușit, iar cei trei îi răspunseră cu un murmur respectuos de aprobare. Acum era sigur. Încercă din nou să vorbească, și din nou nu reuși.

Își încordă pieptul și încercă pentru a treia oară.

— Cît de mult? întrebă el cu o voce stinsă. Cît de mult am dormit?

— O perioadă considerabilă, zise omul cu barba blondă, aruncînd o privire către ceilalți.

— Cît de mult?

— Foarte mult timp.

— Da... da, zise Graham iritat. Dar aș vrea... Este... sînt poate... cîtiva ani? Mulți ani? A fost ceva... am uitat ce anume. Mă simt... dezorientat. Dar dumneavoastră... Suspînă. Nu trebuie să vă feriți de mine. Cît timp...?

Se opri, respirînd neregulat. Își frecă ochii cu degetele și apoi așteptă un răspuns. Cei trei vorbeau în șoaptă.

— Cinci sau șase ani? întrebă el cu glas slab. Mai mult?

— Mult mai mult decît atît.

— Mai mult!

— Mai mult.

El îi privi și parcă niște demoni îi contractau mușchii feței. Privirile lui erau întrebătoare.

— Multă vreme, zise omul cu barba roșie.

Graham se strădui să se ridice. Își șterse, cu mîna slabă, o lacrimă de pe față.

— Multă vreme! repetă el. Închise pleoapele, le deschise, și privi la lucrurile neobișnuite din jur.

— Cîți ani? întrebă el

— Trebuie să vă așteptați la o surpriză.

— Ei bine?

— Mai mult decît un gross de ani.

Acest cuvînt ciudat îl enervă.

— Mai mult decît un ce?

Doi dintre ei vorbeau împreună. Graham auzi cîteva observații, pe care însă nu le înțelese, în legătură cu cuvîntul „zecimal“.

— Cît timp ați spus ? întrebă Graham. Cît ? Nu mă priviți astfel. Spuneți-mi.

Printre cuvintele rostite în șoaptă, urechea sa desluși șase cuvinte : „Mai mult decît vreo două secole“.

— Ce ? strigă el, întorcîndu-se către tînărul care vorbise. Cine a spus ?... Ce-a fost asta ? Două secole !

— Da, zise omul cu barba roșie. Două sute de ani.

Graham repetă cuvintele. Se așteptase să audă despre un repaus lung, și totuși aceste secole concrete îl copleseau.

— Două sute de ani, zise el din nou, și o prăpastie imensă i se deschidea încet în minte ; și apoi : Oh, dar... !

Cei trei nu spuneau nimic.

— Ați spus... ?

— Două sute de ani. Două secole de ani, zise omul cu barba roșie.

Se făcu o pauză. Graham privea la fețele lor, înțelegînd că auzise purul adevăr.

— Dar, nu se poate, zise el cu glasul ridicat. Visez. Letargie ? Letargiile nu durează atît. Nu-i adevărat... este o glumă, glumiți cu mine ! Spuneți-mi... acum cîteva zile, cred, mă plimbam de-a lungul coastei din Cornwall...

Glasul i se stinse.

Omul cu barba blondă ezita.

— Nu sînt prea tare în istorie, Sir — zise el încet și privi către ceilalți.

— Așa, este, Sir, zise tînărul — Boscastle în vechiul ducat de Cornwall... în sud-vestul țării, dincolo de pășunile de vite. Încă mai este o casă. Am fost pe acolo.

— Boscastle ! Graham își întoarse privirea către cel mai tînăr. Așa se numea, Boscastle. Micul orașel Boscastle. Am adormit, pe undeva pe acolo. Nu-mi amintesc exact. Nu-mi amintesc exact. Își apăsă fruntea cu mîna și șopti... Peste două sute de ani !

Începu să vorbească repede, cu fața contractată, dar cu inima rece în piept. .

— Dar, dacă sînt într-adevăr două sute de ani, toți oamenii pe care i-am cunoscut, toate ființele pe care le-am văzut și cu care am vorbit înainte de a adormi, toți sînt desigur morți !

Ei nu răspunseră.

— Regina și familia regală, miniștrii, biserica și Statul. Cei de sus și cei de jos, bogați și săraci, toți... Mai există Anglia ? Ce bine ! Dar Londra mai există ? Asta-i chiar Londra, nu-i așa ? Dumnezeu ești ajutor de îngrijitor ? Și aceștia... ? Cum ? Și ei sînt ajutoari de îngrijitori ?

Se opri, cu o înfățișare nedumerită.

— Dar de ce mă aflu aici ? Nu ! Nu-mi spuneți nimic ! Tăceți. Lăsați-mă să...

Rămase tăcut, se frecă la ochi și cînd îi deschise din nou văzu că i se întindea încă un pahar, cu lichid roz. Îl bău și simți imediat efectul binefăcător. Apoi începu să plîngă, liniștit și ușurat.

Cînd încetă, privi la fețele celorlalți, și începu să rîdă, printre lacrimi, prostește.

— Dar... două... su...te...de...ani ! zise el. Fața i se schimonosi și el și-o acoperi din nou cu mîinile.

După cîtva timp se liniști. Se așeză, cu mîinile pe genunchi, aproape în aceeași atitudine în care Isbister îl găsise pe faleza din Pentargen. Atenția îi fu atrasă de un glas puternic și poruncitor și de pașii unui om care înainta spre ei.

— Ce faceți aici ? De ce n-am fost anunțat ? Trebuia neapărat să-mi spuneți. Cineva va suporta consecințele. Omul acesta trebuie să stea liniștit. Ușile sînt închise ? Toate ușile ? Trebuie ținut în perfectă liniște. Nu trebuie să i se spună nimic. I s-a spus ceva ?

Omul cu barba blondă spuse ceva în șoaptă, iar Graham, privind peste umăr, văzu apropiindu-se un om foarte scund, gras, îndesat și fără barbă, cu nasul coroiat, cu gîtul și cu bărbia groase. Niște sprîncene dese și negre, ușor înclinate, care aproape

că se împreunau deasupra nasului și dominau ochii de un cenușiu închis, dădeau feței sale o expresie impresionantă și ciudată. Se uită o clipă la Graham și apoi privirea i se întoarse către omul cu barba blondă.

— Voi, zise el cu un glas extrem de iritat, ați face mai bine să plecați.

— Să plecăm? zise omul cu barba roșie.

— Desigur... plecați imediat. Și aveți grijă să închideți ușile când ieșiți.

Cei doi oameni cărora li se adresase plecară ascultători, după ce îl mai priviră o dată pe Graham, dar, în loc să iasă prin culoar, după cum era de așteptat, se îndreptară către peretele din fața arcadei. Și atunci se întâmplă un lucru ciudat; o fișie lungă a acestui zid, în aparență solid, începu să se ruleze cu zgomot în sus, rămase atârnată deasupra celor doi oameni care plecau și apoi căzu iar. Graham rămase numai cu noul venit și cu omul cu barbă blondă, îmbrăcat în robă purpurie.

Un timp, omul cel scund nu-i dădu nici cea mai mică atenție lui Graham, ci se apucă să-l întrebe pe celălalt — care era, desigur, subordonatul lui — despre cel care le fusese dat în grijă. Vorbea limpede, dar cu fraze pe care Graham nu le înțelegea decât în parte. Probabil că trezirea lui nu era pentru omul acela numai o surpriză, ci și un prilej de consternare și de necazuri. Se vedea bine că era foarte agitat.

— Nu trebuie să-i zăpăciți mintea, spunându-i prea multe lucruri, repeta el tot mereu. Nu trebuie să-i zăpăciți mintea.

După ce i se răspunse la întrebări, se întoarse iute și-l privi pe cel care se trezise cu o expresie ambiguă.

— Te simți ciudat? întrebă el.

— Foarte.

— Lumea, atît cît vezi din ea, ți se pare ciudată?

— Presupun că va trebui să trăiesc în această lume, oricît s-ar părea de ciudat.

— Tot așa presupun și eu, acum.

— Mai întâi, n-ar fi bine să capăt niște haine ?

— Ei... zise omul robust și se opri, iar cel cu barba blondă, întilnindu-i privirea, se îndepărtă. Vei avea foarte curînd haine, zise omul robust.

— Este chiar adevărat că am dormit două sute... ? întrebă Graham.

— Deci ți s-a spus, nu-i așa ? Două sute trei ani, mai precis.

Graham, ridicîndu-și sprîncenele și simțîndu-și gura amară, știa acum că trebuie să accepte inevitabilul. Tăcu cîteva clipe, apoi întrebă :

— Există prin apropiere vreo moară, sau vreun dinam ? Nu așteptă răspunsul. Cred că lucrurile s-au schimbat teribil ! Ce sînt aceste strigăte ? întrebă el pe neașteptate.

— Nimic, răspunse omul robust, nemulțumit. Oameni. Cred că mai tîrziu vei înțelege mai bine... poate... După cum singur ai spus, lucrurile s-au schimbat. Vorbea scurt, încruntîndu-și sprîncenele și privea în jurul său ca un om care, în momente grele, încearcă să ia o hotărîre. În orice caz, trebuie să-ți dăm haine și tot ce mai ai nevoie. Mai bine așteaptă aici pînă cînd va veni cineva. Nimeni nu trebuie să se apropie de dumneata. E nevoie să te și bărbierească.

Graham se frecă pe bărbie.

Omul cu barba blondă se îndreptă spre ei, se întoarse brusc, ascultă o clipă, ridică din sprîncene spre cel mai în vîrstă și se repezi prin culoarul de sub arcadă, spre balcon. Tumultul de strigăte crescuse și omul cel scund se întoarse și ascultă și el. Mormăi un blestem și se uită la Graham cu o privire dușmănoasă. Vacarmul de strigăte și vociferări creștea și scădea, iar la un moment dat se auzi un zgomot ca o lovitură și țipete ascuțite, apoi o plesnitură ca și cum s-ar fi rupt un lemn uscat. Graham își încordă urechile ca să recunoască măcar un singur sunet din acest tumult haotic.

Atunci desluși, repetată mereu, o anumită frază. La început, nu-și crezu urechilor. Dar cuvintele

erau, desigur, acestea : „Arătați-ne pe Cel-care-doarme ! Arătați-ne pe Cel-care-doarme !“

Omul cel scund se repezi deodată către arcadă.

— Îngrozitor ! strigă el. Cum de-au aflat ? Dar au aflat ? Sau doar își închipuie...

Cineva îi dădu un răspuns.

— Nu pot să viu, zise omul cel robust ; trebuie să mă îngrijesc de el. Strigați-le de la balcon.

Se auzi un răspuns neînțeles.

— Spuneți-le că nu s-a trezit. Spuneți-le orice ! Vă las să spuneți ce vreți !

Se întoarse în grabă lângă Graham.

— Trebuie să ți se dea imediat haine, zise el. Nu poți să rămii aici... și va fi imposibil să...

Se îndepărtă, în timp ce Graham striga în urma lui câteva întrebări care rămaseră fără răspuns. După câteva clipe se întoarse.

— Nu pot să-ți explic ce se petrece. Este prea complicat. Ți se vor da imediat haine. Da... imediat. Apoi te vom putea duce de aici. Vei afla în curînd care sînt grijile noastre.

— Dar ce strigă aceste glasuri... ?

— Ceva despre Cel-care-doarme... Adică despre dumneata. Și-au făcut o idee ciudată. Nu știu care. Nu știu nimic.

Se auzi, peste tumultul zgomotelor îndepărtate, un sunet ascuțit de clopot și personajul se repezi către un mic grup de aparate din colțul încăperii. Ascultă o clipă, privind un glob de cristal, încuviință din cap și spuse câteva vorbe nedeșluite. Apoi se îndreptă spre peretele prin care dispăruseră cei doi oameni. Acesta se rula din nou în sus, ca o perdea, și omul rămase în așteptare.

Graham își ridică un braț și se miră văzînd cită putere îi dăduse medicamentul. Își trecu un picior peste marginea saltelei, apoi pe celălalt. Capul nu i se mai învîrtea. Aproape că nu-i venea să creadă că se restabilise atît de repede. Ședea și-și pipăia picioarele.

Omul cu barba blondă intră din nou, venind din coridorul boltit, și în același timp cușca unui

ascensor cobori lunecînd în fața omului robust; din ascensor ieși un om slab, cu barba cărunță, purtînd un costum strîmt, de culoare verde-închis, și ducînd cu el un rulou.

— Croitorul, zise omul cel robust, prezentîndu-l cu un gest. Acest costum negru nu ți se potrivește de loc dumitale. Nici nu înțeleg cum de a ajuns aici. Dar voi afla. Voi afla. Poți să lucrezi foarte repede? zise el, adresîndu-se croitorului.

Omul în verde se înclină și, înaintînd, se așeză pe pat, lîngă Graham. Gesturile sale erau liniștite, dar privirile îi erau pline de curiozitate.

— Veți găsi moda schimbată, Sire, zise el. Se uită pe sub sprîncene la omul cel robust.

Desfăcu ruloul cu o mișcare rapidă, și o mulțime de stofe strălucitoare i se răspîndiră pe genunchi.

— Dumneavoastră ați trăit, Sire, într-o perioadă oarecum cilindrică... perioada victoriană. Cu tendință spre forma emisferică la pălării. Tot mereu linii curbe. Acum... el scoase un mic aparat de mărima și aspectul unui ceas, răsuci butonul și arătă o făptură minusculă, îmbrăcată în alb, care, ca într-un chinetoscop, apăruse pe cadran, mergînd și răsucindu-se în loc. Croitorul luă o bucată de satin alb-albăstrui.

— Cred că așa trebuie să vă îmbrac, zise el.

Omul cel robust se apropie și se opri lîngă Graham.

— Avem foarte puțin timp, zise el.

— Vă puteți baza pe mine, zise croitorul. Mașina trebuie să-mi sosească imediat. Ce părere aveți de aparatul acesta?

— Ce fel de aparat e? întrebă omul secolului al XIX-lea.

— Pe vremea dumneavoastră vi se arăta un desen care vă prezenta moda, zise croitorul, dar acesta este progresul nostru modern. Priviți aici. Minuscula figură își repetă, pe cadran, mișcările, dar îmbrăcată în alt costum. Sau acum — și cu un mic zgomot apăru o altă figură minusculă îmbrăcată într-o robă mai bogată. Croitorul avea miș-

cări foarte iuți și privi de două ori spre ascensor, în timp ce manevra aparatul.

Ascensorul hurui din nou, și-și făcu apariția un băiat anemic, tuns scurt, cu trăsături de tip chinezesc, îmbrăcat într-o stofă groasă de culoare albastru-deschis. Aducea cu el o mașină complicată, pe care o împinse pe roțițe, fără zgomot, în odaie. Croitorul părăsi imediat micul chinetoscop, îl invită pe Graham să se așeze în picioare în fața mașinii; murmură apoi câteva instrucțiuni băiatului cu părul tuns, care răspunse cu glas gutural și cu cuvinte din care Graham nu reținu nimic. Băiatul continuă un monolog de neînțeles, într-un colț, iar croitorul trase în afară mai multe brațe articulate care se terminau cu mici discuri, împingându-le pînă cînd discurile se lipiră de trupul lui Graham, cîte unul pe fiecare omoplat, cîte unul la coate, unul la gît, și așa mai departe, încît pînă la urmă erau poate vreo patruzeci, lipite de tot trupul. În același timp, încă o persoană veni cu ascensorul în încăpere, în spatele lui Graham. Croitorul puse în funcțiune un mecanism care producea mișcări ritmice și un sunet slab în dispozitivele mașinii, apoi, o clipă după aceea, el desfăcu pîrghiile și mașina se îndepărtă de Graham. Croitorul îi dădu din nou mantaua neagră, iar omul cu barba blondă îi întinse un păhărel cu un lichid răcoritor. Graham văzu, pe deasupra paharului, un tînăr cu fața palidă care îl privea cu o fixitate ciudată.

Omul cel robust măsura în lung și în lat odaia, cu pași nerăbdători, apoi se întoarse și se îndreptă prin arcadă către balcon, de unde continua să se audă zgomotul unei mulțimi îndepărtate, în izbucniri cadențate. Băiatul cu părul tuns scurt îi întinse croitorului un sul de satin albăstrui și amîndoi începură să-l fixeze în mecanism într-un chip care amintea introducerea unui sul de hîrtie într-o mașină de tipărit din secolul al XIX-lea. Apoi împinseră întreaga mașină, pe roțițele ei fără zgomot, în cealaltă parte a încăperii, unde un cablu im-

pletit ieșea grațios din perete. Făcură contactul și mașina începu să funcționeze cu putere..

— Ce se întâmplă acolo? întrebă Graham, arătînd cu paharul gol către cei care se îndeletniceau cu mașina și încercînd să ignoreze privirea fixă a noului venit. Este oare... vreo forță... care acționează?

— Da, răspunse omul cu barba blondă.

— Cine este acela? El arătă spre arcada din spatele său.

Omul în purpuriu își mîngîie bărbia, ezită. și răspunse cu glas scăzut:

— Este Howard, paznicul șef al dumneavoastră. Vedeti, Sire, e cam greu să vă explic. Consiliul numește paznicul și ajutoarele. Această sală a fost pînă acum, cu anumite restricții, publică. Pentru satisfacerea curiozității oamenilor. Acum, am închis ușile pentru prima dată. Dar mai bine, dacă nu vă supărați, am să-l las pe el să vă explice.

— Ciudat! zise Graham. Paznic? Consiliu? Apoi, întorcîndu-se cu spatele spre noul sosit, întrebă în șoaptă: De ce mă privește țintă omul acesta? E vreun mesmerist?

— Mesmerist? Este un capilotomist!

— Capilotomist!

— Da... unul din cei mai de seamă. Salariul său anual e de sixdoz lioni.

Toate cuvintele i se păreau absurde. Graham se opri, cu gîndurile tulburate, asupra ultimei fraze.

— Sixdoz lioni? întrebă el.

— Dumneavoastră nu aveți lioni? Presupun că nu. Aveți vechile lire sterline? Acum, unitatea noastră monetară este lionul.

— Dar ce este... cum ai spus dumneata... sixdoz?

— Da. Șase duzini, Sire. Desigur lucrurile, chiar și aceste lucruri mărunte, s-au schimbat. Dumneavoastră ați trăit în vremurile sistemului zecimal, sistemul arab... cu zeci și cu micile sute și mii. Acum noi avem unsprezece cifre. Avem cifre separate și pentru zece și pentru unsprezece, două cifre pentru o duzină, iar o duzină de duzine fac un gross,

adică o sută mare, înțelegeți, o duzină de groși fac o dozandă, iar o dozandă de dozande fac un miliard. E foarte simplu.

— Văd, zise Graham. Dar acest capi... ce-i cu el ?

Omul cu barba blondă privi peste umăr.

— Iată hainele dumneavoastră ! zise el. Graham se întoarse brusc și-l văzu pe croitor alături lângă el, zîmbind și ținînd pe braț niște haine evident noi. Băiatul cu părul scurt împingea cu un singur deget mașina complicată spre ascensorul cu care fusese adusă. Graham privea țintă la costumul terminat.

— Nu cumva vrei să spui...

— Sînt gata, zise croitorul. Îi lăasă hainele jos, la picioare, se îndreptă spre patul pe care stătuse întins de curînd Graham, trase salteaua transparentă și ridică oglinda în sus. În acest timp o sone-rie furioasă chemă pe omul cel robust spre colțul încăperii. Omul cu barba blondă se repezi spre el și apoi plecă în grabă prin culoarul boltit.

Croitorul îl ajută pe Graham să-și pună costumul purpuriu, compus din ciorapi, pantalon și vestă laolaltă, în timp ce omul robust se întoarse din colțul încăperii în întîmpinarea omului cu barbă blondă care revenea de pe balcon. Începură să vorbească repede, cu glasul scăzut, iar atitudinea lor trăda clar neliniștea. Pe deasupra hainei purpurii îmbracă un veșmînt complicat, dar grațios, de culoare alb-albăstruie și Graham se văzu îmbrăcat după ultima modă ; fața îi rămăsese palidă, nebărbierită, cu barba țepoasă, dar cel puțin el nu mai era gol, ci chiar elegant, într-un fel cu totul neobișnuit.

— Trebuie să mă bărbieresc, zise el, privindu-se în oglindă.

— Într-o clipă, zise Howard.

Țînărul care îl privise cu atîta insistență închise ochii, îi redeschise, și, întinzînd înainte o mîină slabă, se apropie de Graham. Apoi se opri, făcînd un gest slab cu mîna, și privi în jurul său.

— Un scaun, zise Howard nerăbdător, și într-o clipă omul cu barba blondă aduse un scaun în spatele lui Graham. Șezi, te rog, zise Howard.

Graham ezită, și în cealaltă mină a omului cu privire fixă văzu strălucirea oțelului.

— Nu înțelegeți, Sire? strigă omul cu barba blondă, cu o politețe grăbită. El trebuie să vă tundă părul.

— O! exclamă Graham, lămurit. Dar dumneata l-ai numit...

— Un capilotomist, exact! Este unul din cei mai mari artiști din lume.

Imediat, Graham se așează. Omul cu barbă blondă dispăru. Capilotomistul se apropie, cu gesturi grațioase, examinează urechile lui Graham și îl măsoară cu privirea, îi pipăie capul la spate și s-ar fi așezat din nou să-l privească dacă n-ar fi fost nerăbdarea vizibilă a lui Howard. Imediat, cu mișcări rapide și o serie de instrumente minuite cu îndeminare, îi rase lui Graham barba, îi aranjă mustața și îi tunse și aranjă părul. Toate acestea le făcu fără o vorbă, cu aerul inspirat al unui poet. De îndată ce termină, Graham primi o pereche de pantofi.

Brusc, o voce puternică — părea că vine dintr-un mecanism așezat din colțul odăii — strigă: „Acum... acum! Poporul știe totul, tot orașul știe. Lucrul a fost oprit. Lucrul a fost oprit. Nu mai așteptați, veniți chiar acum!”

Aceste strigăte îl tulburară teribil pe Howard. Judecându-l după gesturi, lui Graham i se păru că ezită între două direcții. Deodată, se îndreptă spre colțul unde era instalat aparatul, lângă micul glob de cristal. În acest timp tumultul care se auzea dinspre arcadă și care continuase tot timpul se ridică într-un sunet puternic, mugi ca o furtună și scăzu din nou, ca și cum s-ar fi îndepărtat ușor. Acest zgomot îl atrăgea pe Graham ca o chemare

irezistibilă. Privi spre omul cel robust, apoi își ascultă impulsul interior. Ajunse din doi pași pe scări, apoi pe culoar, și după douăzeci de pași ieșise afară, pe balconul în care îi văzuse pe cei trei oameni.

Capitolul V

DRUMURILE MIȘCĂTOARE

Ajunse la balustrada balconului și privi în sus. La apariția lui se auziră exclamații de surpriză și agitația unei mulțimi aflate în lungul spațiu de dedesubt.

Atenția îi fu izbită de liniile unei arhitecturi impunătoare. Locul pe care-l privea era naosul unei clădiri gigantice, întinzându-se, în largi linii curbe, către toate direcțiile. Deasupra, se înălțau arcade puternice, întilnindu-se undeva, sus, unde închideau spațiul imens, ca un cer acoperit cu niște feresire dintr-un material transparent. Globuri uriașe cu o lumină albă și rece făceau să pălească razele de soare care se mai strecurau prin rețeaua de grinzi și de cabluri. Ici și colo atârna deasupra abisului cîte un pod suspendat, cu trecători de mărimea unor puncte; văzduhul era întretăiat de o rețea de cabluri subțiri. Graham zări, privind în sus, vîrfurile unui edificiu; fațada spre care privea era cenușie, întunecată, întretăiată de arcade mari, de deschideri circulare, de balcoane, de turnuri, de mii de ferestre uriașe și nenumărate forme arhitecturale încîlcite. Pe ziduri se aflau inscripții orizontale și oblice, cu litere necunoscute. Din loc în loc, pornind de pe acoperișuri, erau fixate cabluri groase, care se îndreptau, în linii curbe, spre deschiderile circulare din cealaltă parte a spațiului, și, chiar în timp ce Graham observa toate acestea,

îi atrase atenția făptura îndepărtată și slabă a unui om îmbrăcat în albastru-deschis. Ședea foarte sus, lângă capătul cel mai înalt al uneia din aceste ghirlande de cabluri, aplecat înainte, pe un mic ieșind al zidului și manevra niște corzi aproape invizibile, care se desprindeau din celelalte. Deodată, cu o smucitură care-i tăie respirația lui Graham, acest om se repezi în josul curbei și dispăru printr-o deschidere circulară, de cealaltă parte a drumului. Imediat ce ieșise pe balcon, Graham privise în sus și atenția îi fusese mai întâi atrasă de lucrurile pe care le zărise deasupra și în fața lui, fără să mai vadă altceva. Apoi, deodată, descoperi strada! Nu era de loc o stradă în sensul cunoscut de Graham, căci în secolul al nouăsprezecelea străzile și drumurile nu erau decît niște căi bătătorite de pămînt nemișcat, pe care se înghesuiau, printre trotuare înguste, șuvoaie de vehicule. Dar strada pe care o vedea acum era largă de trei sute de picioare și se mișca; se mișca toată strada, în afară de mijloc, partea cea mai de jos. Pentru o clipă, mișcarea îl ului. Apoi înțelese.

Trecînd pe sub balcon, această șosea extraordinară mergea iute înspre partea dreaptă a lui Graham, ca un șuvoi nesfîrșit, cu viteza unui tren expres din secolul al nouăsprezecelea. Era un fel de platformă continuă, formată din plăci înguste, transversale, cu spații înguste între ele, care îi permiteau să urmeze curbele străzii. Pe platformă erau instalate bănci, și ici-colo mici chioșcuri, dar treceau atît de repede, încît Graham nu reuși să vadă ce adăposteau. Din platforma cea mai apropiată și cea mai rapidă coborau spre centrul spațiului o serie de alte platforme. Toate se mișcau înspre dreapta, fiecare evident mai încet decît cea de deasupra ei, cu o diferență de viteză destul de mică, încît să permită călătorilor să sară de pe o platformă pe cea vecină, și astfel să se îndrepte de la cea mai rapidă către cea din mijloc, care era imobilă. Dincolo de acest drum central se aflau alte

asemenea platforme continui, alergînd, cu viteze diferite, spre stînga lui Graham

Așezați în grupuri mari, pe cele două platforme mai largi și mai rapide, trecînd de pe una pe cealaltă, sau coborînd spre spațiul central, se aflau nenumărați oameni, de o diversitate uimitoare.

— Nu trebuie să stai aici, strigă deodată Howard, chiar lîngă el. Trebuie să pleci imediat de aici.

Graham nu răspunse. Auzea fără să înțeleagă. Platformele circulau cu zgomot și oamenii strigau. Desluși niște femei și fete cu părul fluturînd, îmbrăcate elegant, cu panglici care se încrucișau peste sini. Erau primele ființe pe care le vedea lămurit în tot acel haos. Apoi, observă că nota dominantă a caleidoscopului de costume era albastrul-deschis pe care îl purta și ajutorul croitorului. Auzi clar strigăte de „Cel-care-doarme! Ce s-a întîmplat cu Cel-care-doarme?” și i se păru că pe platformele mișcătoare din fața lui se îngrămădea o mulțime din ce în ce mai mare de oameni, cu figuri palide. Observă mîini întinse, arătînd înspre el. Spațiul central imobil al uriașei arcade din fața balconului era înțesat cu oameni îmbrăcați în albastru-deschis. Se iscă un fel de îmbulzeală. Se părea că oamenii sînt împinși din amîndouă părțile pe platformele mișcătoare și îndepărtați împotriva voinței lor. De îndată ce se găseau la o oarecare distanță de centrul îmbulzelii, se întorceau în grabă spre locul de unde plecaseră.

— Este Cel-care-doarme! Este într-adevăr Cel-care-doarme! strigau oamenii. Nu este Cel-care-doarme, strigau alții. Vedea din ce în ce mai multe figuri întorcîndu-se spre el. Din cînd în cînd, de-a lungul acestei suprafețe centrale, Graham observa niște deschizături, ca niște puțuri, probabil capetele scărilor pe care coborau și urcau oamenii. Agitația părea să fie centralizată în jurul uneia din aceste deschizături, care se afla foarte aproape de balcon. Oamenii coborau de pe platformele mișcătoare

spre această deschizătură, sărind cu îndemînare de pe o platformă pe alta. Cei îngrămădiți pe platformele superioare păreau să-și împartă atenția între acest punct și balcon. Un grup de mici făpturi, îmbrăcate într-o uniformă de un roșu strălucitor, acționînd laolaltă, metodic, păreau hotărîte să oprească accesul spre scară. În jurul lor se strîngea repede o mare mulțime. Roșul strălucitor al uniformelor contrasta violent cu albastrul-deschis pe care-l purtau adversarii, căci, fără îndoială, era vorba de o luptă.

În timp ce privea toate acestea, Howard îi striga ceva la ureche, scuturîndu-l de braț. Apoi, deodată, Howard plecă și Graham rămase singur.

Strigătele de „Cel-care-doarme!” creșteau în intensitate, și oamenii de pe platforma cea mai apropiată ședeau în picioare. Platforma cea mai rapidă din dreapta lui era goală, iar cea mai îndepărtată, din partea cealaltă a spațiului, venea înțesată de oameni și se golea în fața balconului. O mulțime imensă se strînsese cu o iuteală de necrezut în spațiul central; mulțimea fremăta și strigătele, la început intermitente, deveniră un vacarm puternic și neîncetat: „Cel-care-doarme!” „Cel-care-doarme!” Și urlete, și ovații, haine care fluturau, și strigăte de „Opriți drumurile!” Oamenii mai strigau și un nume, străin pentru Graham. Părea a fi „Ostrog”. Platformele cu viteză redusă se umplură în curînd de o mulțime agitată care alerga împotriva mișcării, ca și cum ar fi vrut să rămînă în fața lui.

„Opriți drumurile”, strigau ei. Unii mai ageri alergau iute din centru spre drumul cel mai rapid de lîngă el, treceau în viteză pe lîngă Graham, strigînd vorbe ciudate, de neînțeles, și apoi se întorceau pieziș spre drumul din centru. Auzea clar o singură frază: „Este într-adevăr Cel-care-doarme! Este într-adevăr Cel-care-doarme!”

Graham rămase cîtva timp fără să facă vreo mișcare. Apoi își dădu seama limpede că toată mani-

festafia îl privea pe el. Încântat de această popularitate uimitoare, se înclină, și căutînd un gest cît mai cuprinzător, făcu un semn cu mîna. Rămase uimit de agitația violentă pe care o stîrni gestul lui. Tumultul din jurul scării coboritoare deveni un vacarm teribil. Văzu balcoanele înțesate de lume, oameni care alunecau de-a lungul cablurilor, oameni așezați într-un fel de trapeze, repezindu-se de-a curmezișul spațiului. Auzi voci în spatele lui și cîțiva înși coborînd scările prin culoarul boltit; paznicul Howard se întorsese și îl strîngea tare de braț, strigîndu-i în urechi ceva nedeslușit.

Se întoarse și văzu fața albă a lui Howard.

— Vino îndărăt, auzi el. Vor opri toate drumurile. Întregul oraș va fi întors pe dos.

De-a lungul culoarului cu stîlpi albaștri din spatele lui Howard venea în grabă un grup de oameni, printre care omul cu părul roșu, cel cu barba blondă, un om înalt îmbrăcat în roșu-aprins și o mulțime de alți oameni îmbrăcați în roșu, purtînd bastoane și exprimînd cu toții o mare neliniște.

— Luați-l de aici, strigă Howard.

— Dar de ce? zise Graham. Nu înțeleg...

— Trebuie să pleci de aici! zise cu glas hotărît omul în roșu. Fața și ochii arătau aceeași hotărîre. Graham își plimbă privirile asupra tuturor, și deodată fu conștient de cea mai neplăcută senzație din viață — constrîngerea. Cineva îl apucă de braț... Era tîrît. Tumultul devenise, parcă, de două ori mai mare, ca și cum jumătate din strigătele care veneau dinspre acea stradă uimitoare ar fi năvălit în coridoarele marii clădiri din spatele lui. Uluit, zăpăcit, simțind o dorință neputincioasă de a opune rezistență, Graham fu pe jumătate condus, pe jumătate îmbrîncit de-a lungul culoarului cu stîlpi albaștri și se trezi deodată numai cu Howard, într-un ascensor care luneca în sus cu iuteală.

SALA LUI ATLAS

Din clipa cînd croitorul făcuse o plecăciune, luîndu-și rămas bun, pînă în clipa cînd Graham se trezi în ascensor, trecuseră numai cinci minute. Dar ceața imensului interval de somn încă mai atîrna deasupra lui, parcă strania senzație a primelor clipe cînd se trezise viu în această epocă îndepărtată umplea totul cu uimire, cu o impresie de irațional — ceva dintr-un vis real. Era pe jumătate desprins, ca un spectator uimit, și totuși pe jumătate integrat în această viață. Ceea ce văzuse, și mai ales ultimul tumult al mulțimii, privit din cadrul balconului, avea ceva spectaculos, ca văzut din loja unui teatru.

— Nu înțeleg, zise el. Ce înseamnă această agitație? Mintea mi se învîrtește. De ce strigau? Care este primejdia?

— Avem și noi necazurile noastre, răspunse Howard. Ochii lui ocoleau privirile întrebătoare ale lui Graham. Vremurile sînt tulburi. Și, de fapt, apariția dumitale, faptul că te-ai trezit chiar în acest moment au un fel de legătură...

Vorbea întretăiat, ca un om nesigur pe respirația lui. Se opri brusc.

— Nu înțeleg, zise Graham.

— Mai tîrziu va fi mai limpede, zise Howard.

Privi neliniștit în sus, ca și cum socotea că ascensorul merge prea încet.

— Voi înțelege mai bine, fără îndoială, atunci cînd voi vedea ce se petrece împrejur, zise Graham nedumerit. Va fi... cred că va fi uimitor. Deocamdată totul e atît de ciudat! Totul pare posibil. Totul. Chiar și în amănunte. Numărătoarea voastră, după cite am înțeles, este cu totul alta.

Ascensorul se opri și ei trecură într-un coridor îngust, dar foarte lung, între niște pereți înalți,

de-a lungul cărora se afla un număr extraordinar de tuburi și de cabluri groase.

— Imensă construcție! zise Graham. Totul e o singură clădire? Ce este aici?

— Este una dintre clădirile orașului, pentru diferite servicii publice. Iluminat, și așa mai departe.

— Era o tulburare socială... acolo... pe strada cea mare? Cum sînteți guvernați? Mai aveți poliție?

— Mai multe, zise Howard.

— Mai multe?

— Cam patrusprezece.

— Nu înțeleg.

— Se prea poate. Ordinea noastră socială s-ar putea să ți se pară foarte complexă. Ca să-ți spun adevărul, nici eu n-o înțeleg prea bine. Nimeni n-o înțelege. Dumneata vei reuși poate... în curînd. Trebuie să mergem la Consiliu.

Atenția lui Graham era împărțită între nevoia imperioasă de a pune întrebări și oamenii întîlniți pe coridoarele și prin sălile pe care le traversau. Mîntea lui era concentrată cînd asupra lui Howard și a răspunsurilor lui ezitante, cînd, pierzînd firul gîndurilor, se fixa asupra vreunei impresii vii și neașteptate. De-a lungul coridoarelor, și prin săli, jumătate dintre oamenii întîlniți erau îmbrăcați în uniforme roșii. Cei în stofă de culoare albastru deschis, atît de numeroși pe platformele mișcătoare, nu se mai vedeau. Acum, în timp ce treceau, toți îi priveau și îi salutau, pe el și pe Howard.

Intrară într-un coridor lung, unde se aflau niște fete, așezate în bănci scunde, ca într-o clasă. Nu se vedea, însă, nici un profesor, ci numai un aparat ciudat din care i se păru că aude o voce. Fetele se uitară la el și la însoțitorul lui, cu curiozitate și uimire. Dar, înainte de a-și putea face o idee clară asupra acestei adunări, Howard îl îndemnă să meargă mai departe. Se gîndi că îl cunoșteau pe Howard, dar nu și pe el, și poate că se întrebau cine ar putea fi. Se părea că Howard este o persoană importantă. Și totuși nu era decît paznicul lui Graham! Ciudat...,

Străbătură un coridor slab luminat, în care era suspendat un trotuar, astfel încît el nu văzu decît picioarele și gleznele oamenilor care umblau încoace și încolo, atît și nimic mai mult. Apoi, contururile vagi ale unor galerii și ale unor trecători rari și uimiți, care se întorceau să privească după ei doi și după garda lor îmbrăcată în roșu.

Efectul înviorător al medicamentelor pe care le băuse era temporar. Mersul excesiv de grăbit îl obosi repede. Îl rugă pe Howard să încetinească pasul. Imediat, se trezi într-un ascensor, cu o ferastră care da spre spațiul mare al străzii, dar cum geamul era închis, și ei se aflau la o înălțime prea mare, nu izbuti să zărească platformele de dedesubt. Se vedeau doar oameni, circulînd în amîndouă sensurile de-a lungul cablurilor și pe niște poduri ciudate și cu aspect fragil.

Apoi, traversară strada, la o mare înălțime, cu ajutorul unui pod îngust acoperit cu sticlă, atît de transparentă încît îi dădea amețeli. Podeaua era de asemenea din sticlă. Din amintirile sale despre faleza dintre New Quay și Boscastle, atît de îndepărtate în timp, și totuși atît de recente în experiența lui, socoti că trebuie să se afle aproape la patru sute de picioare deasupra străzilor mișcătoare. Se opri, privi printre picioare la furnicarul multimilor de oameni minusculi, turtiți, în albastru și roșu, care se luptau și încă mai arătau către micul balcon în care apăruse el cu cîteva minute în urmă, rămas acum jos, departe, ca un mic balcon de jucărie. O ceață ușoară și strălucirea globurilor puternice de lumină acopereau totul. Un om, instalat într-un leagăn mic, deschis, țîșni pe lîngă el dinspre un punct și mai înalt decît micul pod îngust, și coborî iute de-a lungul unui cablu, ca și cînd ar fi căzut. Graham se opri fără să vrea, pentru a privi acest pasager ciudat, repede dispărut într-o mare deschizătură circulară de dedesubt, și apoi își întoarse din nou ochii spre tumultul luptei.

De-a lungul uneia din platformele cele mai rapide năvălise o mulțime compactă de uniforme roșii, care,

pe măsură ce se apropia de balcon, se destrăma în fragmente și se revărsa în jos, spre platformele cu viteză mai mică, către mulțimea care se agita în zona centrală. Oamenii în roșu păreau să fie înarmați cu bețe sau bastoane. Se părea că lovesc și îmbrâncesc. Un strigăt puternic, țipete de mînie, vaiete, izbucniră, ajungînd pînă la Graham, care privea slăbit și sleit.

— Înainte, strigă Howard, împingîndu-l cu mina.

Un om coborî cu repeziciune de-a lungul unui cablu. Graham privi îndată în sus, să descopere locul de unde venea, și văzu, prin acoperișul de sticlă și prin rețeaua de cabluri și traverse, niște forme nedesluite care se succedau ritmic, ca aripile unei mori de vînt, lăsînd printre ele licăririle unui cer îndepărtat și palid. Howard îl trăsese înainte, de-a lungul podului, și acum se afla într-un mic coridor îngust, împodobit cu desene geometrice.

— Vreau să văd mai mult, zise Graham, împotrivîndu-se.

— Nu, nu, strigă Howard, continuînd să-l țină de braț. Pe aici. Trebuie să mergi pe aici. Oamenii îmbrăcați în roșu care îi urmau păreau gata să-i întărească ordinele.

În josul coridorului se iviră cîțiva negri într-o uniformă curioasă, ca niște viespi, în negru și galben. Unul dintre ei se grăbi să ridice un oblon care aluneca în sus — lui Graham i se păru o ușă — și îl conduse pe acolo. Graham nimeri într-o galerie care domina capătul unei încăperi mari. Însoțitorul în negru și galben străbătu camera, ridică un al doilea oblon și se opri, așteptîndu-i.

Interiorul avea înfățișarea unei anticamere. Graham văzu un grup de oameni în mijlocul încăperii, iar în partea cealaltă, la capătul unui șir de trepte, o ușă mare și impunătoare acoperită cu perdele grele, dar care lăsau să se vadă dincolo de ea o sală și mai încăpătoare. Oameni albi îmbrăcați în

roșu și negrii îmbrăcați în negru și galben ședeau nemișcați în jurul acestui portal.

În timp ce traversau galeria, prinse de dedesubt o șoaptă: „Cel-care-doarme!” și observă cum toate capetele se întorceau după ei, în timp ce se auzea un murmur prelung. Intrară într-un alt coridor mic, deschis în peretele acestei anticamere și ajunseră pe o galerie metalică, mărginită cu o balustradă de fier care trecea de jur împrejurul vastei săli pe care o văzuse printre perdele. Pătrunse în această sală prin colț, astfel încît văzu din prima clipă proporțiile ei uriașe. Negrul în uniformă de viespe se apropie de el, ca un servitor bine stilat, și închise oblonul din spatele lui

În comparație cu oricare dintre sălile pe care le văzuse Graham pînă atunci, aceasta părea împodobită cu o extremă bogăție. Pe un pedestal din capătul cel mai îndepărtat, și luminată mai viu decît oricare alt obiect, se înălța o statuie albă și gigantică, un Atlas puternic și viguros, ținînd pe umerii lui îndoiți globul pămîntesc. Colosul părea atît de răbdător, dureros de real, alb și simplu, încît reținu din prima clipă atenția lui Graham. În afară de statuie și de o estradă așezată în centru, podeaua întinsă a sălii era goală și strălucitoare. Estrada era minusculă, în imensitatea sălii. Ar fi părut o simplă placă de metal, dacă n-ar fi fost un grup de șapte oameni care ședeau acolo, în jurul unei mese, și care dădeau o idee despre proporțiile sălii. Toți erau îmbrăcați în robe albe și păreau să se fi ridicat chiar în acel moment de pe scaune, privindu-l stăruitor pe Graham. La capătul mesei străluceau niște aparate mecanice.

Howard îl conduse de-a lungul galeriei, pînă cînd se aflară în fața uriașei statui simbolizînd Efortul. Atunci se opri. Cei doi oameni în roșu, care-i urmașeră prin galerie, veniră și se așezară de o parte și de cealaltă a lui Graham

— Trebuie să rămîi aici, murmură Howard, cîteva clipe, și, fără să aștepte răspuns, porni în grabă de-a lungul galeriei.

— Dar de ce... ? începu Graham.

Făcu o mișcare ca să-l urmeze pe Howard, dar în fața lui se așează unul dintre oamenii în roșu.

— Trebuie să așteptați aici, Sire, zise omul în roșu.

— De ce ?

— Ordine, Sire.

— Ale cui ?

— Ordinele pe care le-am primit, Sire.

Pe fața lui Graham se citea exasperarea.

— Unde ne aflăm ? întrebă el. Cine sînt acești oameni ?

— Sînt Domnii din Consiliu, Sire.

— Ce Consiliu ?

— *Consiliul*.

— Oh, zise Graham și, după o încercare tot atît de nereușită cu celălalt om, se duse pînă la balustradă și privi în depărtare la oamenii îmbrăcați în alb, care ședeau în picioare, privindu-l și șoptind între ei.

Consiliul ? Acum erau opt, cu toate că nu observase cum apăruse noul sosit. Ei nu făcură nici un gest de salut ; ședeau și îl priveau așa cum, în secolul al nouăsprezecelea, un grup de oameni ar fi stat pe stradă, privind un balon îndepărtat care ar fi apărut deodată la orizont. Ce consiliu era adunat aici, ce reprezenta acest mic grup de oameni, izolați de orice ureche indiscretă în acest spațiu impresionant, sub grăitorul simbol al unui Atlas alb ? Și de ce trebuia să fie adus el în fața lor, și să fie privit atît de ciudat, și să se vorbească despre el, fără să poată auzi nimic ? Howard apăru de dedesubt, înaintînd repede, de-a curmezișul podului lustruite, către Consiliu. Cînd ajunse aproape, se înclină și execută niște mișcări ciudate, părăind a face parte dintr-un ceremonial. Apoi urcă treptele estradei și se opri lîngă aparatul din capătul mesei.

Graham urmărea această conversație din care nu putea auzi nimic. Din cînd în cînd, unul dintre oa-

menii îmbrăcați în alb privea către el. Graham își încordă în zadar auzul. Doi membri ai Consiliului gesticulau cu însuflețire. Graham își întoarse privirea către fețele pasive ale gardienilor în roșu... Când privi din nou spre Consiliu, Howard întindea mâinile și dădea din cap, ca un om care protestează. Fu întrerupt, se pare, de unul dintre oamenii în robă albă, care bătea cu pumnul în masă.

Conversația continuă vreme îndelungată, după părerea lui Graham. El își ridică ochii către uriașul calm, la picioarele căruia se afla Consiliul. După aceea își plimbă privirile de-a lungul pereților. Erau împodobiți cu panouri lungi și pictate, de tip aproape japonez, multe din ele foarte frumoase. Panourile erau grupate într-o ramă mare de metal, de culoare închisă, care se pierdea printre cariatidele metalice ale galeriilor, și în liniile mari structurale ale interiorului. Grația aeriană a panourilor scotea în evidență vînjosul Atlas alb care își înălța efortul în centrul întregii compoziții. Graham privi din nou spre Consiliu, tocmai când Howard cobora treptele. Când se apropie destul de mult ca să-i poată distinge trăsăturile, Graham văzu că obrajii îi erau roșii. Era încă tulburat, când apăru, după o clipă, la capătul galeriei.

— Pe aici, zise el scurt, și se îndreptară în tăcere către o mică ușă care se deschise la apropierea lor. Cei doi oameni în roșu se opriră de o parte și de alta a ușii. Intrară amîndoi, iar Graham, privind îndărăt, văzu membrii Consiliului îmbrăcați în robe albe, continuînd să stea în grup strîns și să privească spre el. Apoi ușa se închise cu zgomot îndărătul lor și, pentru prima oară de cînd se trezise, auzi liniștea. Chiar și podeaua era mută sub pașii săi.

Howard deschise o altă ușă și intrară în prima din cele două camere alăturate, mobilate în alb și verde.

— Ce fel de Consiliu este acesta? întrebă Graham. Ce discută ei? Ce au cu mine?

Howard închise cu grijă ușa, oftă adînc, și mor-măi ceva, cu jumătate glas. Străbătu de-a curme-zișul camera și se întoarse.

— Uh — zise el, ca un om ușurat.

Graham îl privea.

— Trebuie să înțelegi, începu Howard pe ne-așteptate, ocolind privirea lui Graham, că ordinea noastră socială este extrem de complexă. O explicație dată numai pe jumătate, o simplă lămurire defectuoasă ți-ar crea o impresie falsă. De fapt, este vorba, în parte, de dobînda compusă... despre mica dumitale avere, și averea pe care ți-a lăsat-o vărul dumitale Warming... și alte cîteva venituri... S-au mărit considerabil. Și din alte privințe, pe care ar fi greu să le înțelegi, dumneata ai devenit o persoană de o importanță... de o importanță foarte mare... care interesează întreaga lume.

El se opri.

— Da ? zise Graham.

— Se petrec tulburări sociale.

— Da ?

— Lucrurile au ajuns pînă acolo încît, de fapt, este mai bine să vă închidem aici.

— Să mă ții prizonier ! exclamă Graham.

— Ei bine... să-ți cerem să stai închis aici.

Graham se întoarse spre el.

— Foarte ciudat !

— Nu ți se va face nici un rău.

— Nici un rău !

— Dar trebuie să fii ținut aici...

— Pînă cînd am să aflu care e situația mea, pre-supun.

— Exact.

— Foarte bine. Începe. De ce *nici un rău* ?

— Nu acum.

— De ce nu ?

— Este o poveste prea lungă. Sire.

— Cu atît mai mult. Trebuie, deci, să începem imediat. Ai spus că sînt o persoană importantă. Ce

înseamnă strigătele pe care le-am auzit ? De ce se agita mulțimea aceea și striga că letargia mea s-a terminat, și cine sînt oamenii în alb din sala Consiliului ?

— Totul la timpul său, Sire, zise Howard. Nu se poate așa, deodată. Trăim vremuri cînd nimeni nu are mintea limpede. Trezirea dumitale... Nu se aștepta nimeni să te trezești. Consiliul deliberază.

— Ce fel de Consiliu ?

— Consiliul pe care l-ai văzut.

Graham făcu un gest de nerăbdare.

— Nu-i drept, zise el. Ar trebui să mi se spună ce se întîmplă.

— Trebuie să aștepti. Trebuie într-adevăr să aștepti.

Graham se așeză brusc.

— Presupun că, întrucît am așteptat atît de mult ca să-mi revin viața, zise el, trebuie să mai aștept puțin.

— E mai bine așa, zise Howard. Da, e mult mai bine așa. Acum, trebuie să te las singur. Pentru cîtva timp. Trebuie să iau parte la discuțiile Consiliului... Îmi pare rău.

Se îndreptă spre ușa fără zgomot, se opri o clipă, și apoi dispăru.

Graham se duse la ușă, o încercă, o găsi bine încuiată, într-un fel pe care el nu îl înțelegea, se întoarse, se plimbă nervos prin odaie, făcîndu-i înconjurul, și se așeză jos. Rămase astfel cîtva timp, cu brațele încrucișate, cu sprîncenele încruntate, mușcîndu-și unghiile și încercînd să pună cap la cap impresiile fugare din prima oră a deșteptării la viață : vastele spații populate de mecanisme, nesfîrșita serie de încăperi și culoare, crîncena luptă care mugea și clocotea pe acele străzi ciudate, micul grup de oameni antipatici, îndepărtați, de sub uriașul Atlas, purtarea misterioasă a lui Howard... Îi încolțise în minte ideea unei moșteniri uriașe, o moștenire uriașă folosită greșit, care-i conferea o

importanță și o putere fără precedent. Ce era de făcut? Iar tăcerea acestei camere izolate îi vorbea destul de clar despre captivitatea lui.

În mintea lui Graham își făcu loc convingerea irezistibilă că întreaga serie de impresii apăsătoare nu era decît un vis. Încercă să închidă ochii, și reuși, dar această veche și cunoscută metodă nu-i folosi la nimic.

Se porni, apoi, să pipăie și să examineze tot mobilierul neobișnuit ale celor două mici încăperi în care se afla.

Se văzu în cadrul unei oglinzi lungi și ovale și se opri uimit. Purta un costum grațios, în purpurii și alb-albăstrui, o mică barbă căruntă și ascuțită, iar părul, al cărui negru era acum presărat de șuvițe cenușii, era potrivit pe frunte într-un fel neobișnuit, dar care îi venea bine. Părea un bărbat cam de patruzeci și cinci de ani. În primul moment, nu-și dădu seama că omul din oglindă era chiar el.

Cînd se recunosc, izbucni în rîs.

— Să-i fac o vizită lui Warming în ținuta asta! exclamă el, și să-l oblig să mă invite să iau masa cu el, în oraș!

Apoi încercă să-și imagineze ce s-ar întîmpla dacă s-ar întîlni cu vreuna dintre puținele cunoștințe pe care le avusese în tinerețe și, în mijlocul acestui amuzament, își dădu seama că toți cei cu care ar fi putut glumi muriseră cu mulți ani în urmă. Gîndul îl izbi brusc și tăios. Se opri, iar expresia feței sale se schimbă într-o palidă consternare.

Îi reveni în minte amintirea tumultului de pe platformele mișcătoare și a imensei fațade din strada aceea uimitoare. Mulțimile care strigau reapărură limpede și viu, ca și acei îndepărtați, neauziți, ostili membri ai Consiliului, îmbrăcați în alb. Se simți o ființă mică, foarte mică, lipsită de puteri, demnă de compătimire. Și în jurul său era o lume... *ciudată*.

ÎN CAMERELE TĂCUTE

După un timp, Graham începu să examineze din nou încăperile. În ciuda oboselii, curiozitatea îl împingea să umble. Camera din fund era înaltă, iar tavanul în formă de cupolă avea o deschidere alungită în centru, terminată cu un fel de pilnie în care se mișca roata unui mare ventilator, aspirînd în sus aerul. Zumzetul slab al acestei mișcări era singurul sunet care se auzea în liniștea încăperilor. Printre aripile ventilatorului, trecînd una după alta, Graham putu să vadă un petic de cer. Rămase surprins cînd văzu o stea.

Aceasta îl făcu să-și îndrepte atenția asupra luminii strălucitoare care scâlda cele două odăi, izvorînd dintr-o sumedenie de lămpi cu lumină foarte slabă, așezate în jurul cornișelor. Nu existau ferestre. Și își aduse aminte că nu observase nici un fel de fereastră în vastele camere și nici pe culoarele pe care le traversase alături de Howard. Dispăruseră ferestrele? Văzuse, într-adevăr, ferestre pe fațada clădirilor, spre stradă, dar foloseau oare pentru luminat? Sau întregul oraș era luminat fără întrerupere, zi și noapte, astfel încît nici nu mai exista noapte?

Se gîndi și la altceva. În nici o cameră nu exista sobă. Se afla oare în anotimpul călduros, și aceste apartamente erau folosite numai vara, sau întreg orașul era încălzit și răcorit în mod uniform? Punîndu-și aceste întrebări, începu să examineze materialul neted al pereților, patul construit cu simplitate, ingenioasele dispozitive prin care tot serviciul de întreținere al dormitorului era în mod practic înlăturat. Întîlnea, pretutindeni, o curioasă lipsă de ornamentație, o grație simplă a formelor și a culorilor, pe care o găsea foarte plăcută ochilor. Existau cîteva scaune, extrem de confortabile,

o masă ușoară, care se putea mișca fără zgomot, pe roțile, iar pe masă erau câteva sticle pline, pahare, și două farfurii în care se afla o substanță transparentă, ca jeleul. Observă că nu existau nicăieri nici cărți, nici ziare, nici ustensile de scris.

— Lumea s-a schimbat într-adevăr, zise el.

Un întreg perete al celeilalte camere era acoperit cu rînduri lungi de cilindri dubli, de-o aparență ciudată, cu inscripții în litere verzi, pe un fond alb, culori care se armonizau cu tot sistemul decorativ al camerei; din mijlocul peretelui ieșea în afară un mic aparat, cam de un metru pătrat, care avea o suprafață netedă spre interiorul camerei. În fața aparatului se afla un scaun. Graham se gîndi că, de fapt, acești cilindri ar putea să fie un fel de cărți, sau niște dispozitive moderne care înlocuiau cărțile, deși la prima vedere nu păreau să aibă această întrebuințare.

Inscripțiile de pe cilindri îl nedumureau. Mai întii, crezu că sînt în limba rusă. Apoi observă că unele cuvinte îi sugerau termeni englezești sciliciti.

Omu karea vrut săfie rege

il făcea să creadă că este vorba de „Omul care a vrut să fie rege.”

— Scriere fonetică! zise el. Își aminti că odinioară citise o povestire cu titlul „Omul care a vrut să fie rege”, apoi îi apărură cu claritate în minte povestirea, una dintre cele mai bune din lume. Dar ceea ce avea acum în față nu era o carte, în sensul pe care-l cunoștea el. Descifră titlurile celor doi cilindri de alături. Nu mai auzise niciodată nici de „Inima întunericului”, și nici de „Madona viitorului”; dacă erau într-adevăr povestiri, aparțineau unor autori de după perioada victoriană.

Graham rămase cîțva timp nedumerit în fața acestui cilindru ciudat și apoi îl puse la loc. Apoi se întoarse către aparatul pătrat și-l examină. Deschise un fel de capac și găsi înăuntru unul din acei cilindri dubli, avînd la partea superioară un mic buton, ca la o sonerie electrică. Apăsă pe buton și se auzi un țăcănit rapid care încetă imediat. Ră-

sunară glasuri și muzică și pe partea lucioasă a aparatului apăru un joc de culori... Înțelegînd ce s-a întîmplat, Graham se dădu înapoi, ca să privească.

Pe suprafața dreaptă a aparatului apăruse acum un mic desen, foarte viu colorat, reprezentînd niște făpturi minuscule care se mișcau. Nu numai că se mișcau, dar ședeau și de vorbă, cu niște glasuri subțiri, limpezi. Era asemeni unei imagini reale privită printr-un binoclu de teatru, iar sunetele se auzeau ca printr-un tub lung. Interesul îi fu imediat atras de tabloul înfățișat, care prezenta un om mergînd în sus și în jos și vociferînd supărat către o femeie frumoasă, dar arogantă. Erau amîndoi îmbrăcați în haine pitorești, pe care Graham le găsea foarte ciudate. „Eu am muncit“, zicea omul, „dar tu ce-ai făcut?“

— Ah! zise Graham. Deveni atent și se așeză pe scaun. După cinci minute se auzi pomenit; un personaj spunea, în glumă, „cînd se va trezi Cel-care-doarme“, ca o zicală despre amînarea pe termen nedefinit, și Graham se văzu pe el însuși ca pe un obiect îndepărtat și neverosimil. După puțin timp, cele două personaje îi deveniseră cunoscute, ca doi prieteni intimi.

În cele din urmă, drama miniaturală se sfîrși, iar suprafața patrată a aparatului deveni din nou oarbă.

Lumea care îi apăruse acum era o lume ciudată, lipsită de scrupule, căutînd numai plăcerile, o lume energică, subtilă, sfișiată de crunte lupte economice. Erau și aluzii pe care nu le înțelegea, sclipiri de îmbunătățiri îndoielnice, incidente care lăsau să se înțeleagă că idealurile morale se schimbaseră. Culoarea albastră, care apăruse atît de des în primele sale impresii asupra orașului, reapărea tot mereu, ca îmbrăcăminte a oamenilor de rînd. Povestirea era, fără îndoială, contemporană, de o netăgăduită intensitate realistă. Finalul era de un tragism copleșitor. Graham rămase privind țintă în gol.

Tresări și se frecă la ochi. Fusesse atât de absorbit de acest înlocuitor al romanului de altă dată, încît se trezi în mica încăpere colorată în verde și alb, și mai surprins decît la prima lui trezire.

Se ridică și deodată se află iar în noua țară a minunilor. Claritatea drănci de la chinetoscop dispăru și în locul ei reapărură lupta din spațiul vast al străzilor, ciudatul Consiliu, grăbitele evenimente de după ceasul trezirii lui. Acești oameni vorbiseră despre Consiliu cu aluzii la o universalitate a puterii. Vorbiseră și despre Cel-care-doarme; ascultîndu-i, nu-și dăduse seama că el era Cel-care-doarme. Trebuia să-și aducă aminte precis ce anume spusese...

Intră în dormitor și privi în sus, prin intervalele înguste ale ventilatorului. Rotindu-se, ventilatorul scotea un hureit confuz, în valuri ritmice, ca zgomotul unei mașini. În rest, nu se mai auzea nimic. Cu toate că ziua artificială continua să iradieze în cele două camere, el observă că mica fișie intermitentă de cer era acum de un albastru-închis, aproape negru, cu o puzderie de steluțe...

Începu să examineze din nou camerele. Nu găsi nici un mijloc de a deschide ușa capitonată, nici un clopoțel sau sonerie pentru a chema pe cineva. Uimirea continua să-l stăpînească. Dar îl încerca și curiozitatea, dorința de a afla cît mai mult. Vroia să cunoască exact care este poziția lui în această situație. Încercă să-și impună calmul, pînă cînd va veni cineva la el. Dar deveni repede neliniștit, dornic de a cunoaște, de a se distra, de a trăi noi senzații.

Reveni la aparatul din cealaltă cameră și descoperi destul de repede modul de a înlocui cilindrii. În timp ce îi schimba se gîndi că era cu puțință ca aparatele să fi imprimat vorbirea în așa fel încît să rămînă clară și lesne de înțeles și după 200 de ani. Cilindrii pe care îi introdusese, la întîmplare, conțineau o fantezie muzicală, mai întîi lirică, apoi

plină de senzualitate. Recunoscu imediat că era o versiune denaturată a lui „Tannhäuser”¹, însoțită de o muzică bizară. Tratarea era realistă, avînd caracterul ciudat al acestei necunoscute contemporaneități. Tannhäuser nu se mai ducea la vreun Venusberg, ci într-un Oraș al plăcerilor. Ce era acest Oraș al plăcerilor? O fantezie, desigur, plăsmuirea vreunui autor de literatură fantastică și voluptuoasă.

Povestirea îl interesa, o urmărea plin de curiozitate. Acțiunea se desfășura sub semnul unei sentimentalități ciudate și complicate. Deodată, începu să-i displace. Și pe măsură ce se desfășura, îi plăcea din ce în ce mai puțin.

Sentimentele păreau complet răsturnate. Ceea ce vedea nu mai erau simple tablouri, sau fantezii, ci fotografiile unor realități. Nu-l mai atrase nici Venusberg-ul secolului al douăzeci și doilea. Uitînd rolul pe care îl jucase nudul în arta secolului al nouăsprezecelea, simți o indignare bătrînească. Se ridică, supărat și oarecum rușinat de el însuși, de faptul că privea astfel de imagini, chiar și fără martori. Smuci aparatul, și, furios, căută vreun mijloc de a-i opri funcționarea. Se auzi ceva plesnind. O scînteie violetă îi atinse brațul, contractîndu-l, iar aparatul se opri. A doua zi, cînd încercă să introducă alți cilindri în locul celor cu Tannhäuser, constată că aparatul era defectat...

Porni să măsoare camera în lung și în lat, pradă unor impresii insuportabile. Ceea ce îi arătaseră cilindrii, și tot ceea ce văzuse pînă atunci, îl contraria și îl neliniștea. Descoperi, cu surprindere, că în cei treizeci de ani de viață el nu încercase niciodată să-și imagineze un tablou al acestor timpuri viitoare.

— Noi făuream viitorul, își zise el, și aproape nimeni dintre noi nu se gîndea ce fel de viitor făuream. Și iată-l! Unde au ajuns ei, ce au realizat? Cum am venit eu în mijlocul acestei lumi?

¹ Cunoscută legendă germană, care a inspirat celebra operă cu același nume a lui Richard Wagner. (n. r.)

El se gîndise la vastitatea străzilor și a caselor, la mulțimile de oameni. Dar nu la conflicte pe străzile orașului. Și nu la senzualitatea aceasta organizată a unei clase de oameni bogați!

Se gîndi la Bellamy, al cărui erou din *Utopia socialistă* anticipase într-un mod atît de straniu cele văzute de el acum. Dar aici nu era nici o Utopie, nici un Stat Socialist! Văzuse destul pentru a-și da seama că vechea antiteză a luxului, a risipei și senzualității pe de o parte și a sărăciei crunte pe de alta, încă mai dăinuia. Cunoștea îndeajuns de bine factorii esențiali ai vieții pentru a înțelege această corelație. Nu numai clădirile orașului și mulțimile adunate pe străzi erau uriașe, ci și tumultul de pe aceste străzi, și neliniștea lui Howard, întreaga atmosferă vorbea despre o nemulțumire uriașă. În ce țară se afla? Părea să fie tot Anglia, și totuși ciudat de neengleză! Mintea lui încerca să privească restul lumii, dar nu întilni decît un vâl enigmatic.

Se învîrți prin apartament, examinînd fiecare obiect, cum ar face un animal închis într-o cușcă. Era foarte obosit, simțea acea sfîrșeală agitată care nu-ți permite să te odihnești. Ascultă de mai multe ori, sub ventilator, crezînd că va reuși să prindă vreun ecou îndepărtat al tumultului pe care și-l închipuia continuînd în oraș.

Începu să vorbească singur.

— Două sute trei ani! Își repeta el tot mereu, rîzînd prosteste. Deci, am două sute treizeci și trei de ani! Sînt cel mai bătrîn locuitor! Desigur că nu au renunțat la vechea tendință de a recurge la autoritatea celor mai bătrîni. Drepturile mele sînt indiscutabile. Aiurez... Ce vremuri! Ha! ha! Rămase mai întîi surprins, auzindu-și rîsul, apoi rîse din nou, mai tare, în mod deliberat. Își dădu seama că se comporta prosteste. Liniștește-te, își zise el. Liniștește-te!

Continuă să se plimbe prin cameră, ceva mai calm.

— Nu înțeleg, zise el, această lume nouă. De ce... dar totul este un *de ce*! Presupun că ei pot să și zboare și pot face tot felul de lucruri. Voi încerca să-mi amintesc cum a început...

Observă, spre surprinderea lui, că amintirile din primii săi treizeci de ani deveniseră extrem de vagi. Îi reveneau în amintire numai frânturi, în majoritatea lor neînsemnate, întâmplări fără mare importanță, cărora le fusese martor. La început, copilăria părea să fie domeniul cel mai accesibil, își aminti de cărțile de școală și de unele lecții despre măsuri. Revăzu apoi aspecte mai însemnate din viața lui, amintiri despre soția moartă de mult, magica ei influență, acum nimicită, își aminti de rivalii lui, de prieteni și dușmani, de soluțiile pripute pe care le alesese în diverse împrejurări, și, în cele din urmă, își reaminti ultimii ani, plini de nenorociri, și hotărârile schimbătoare pe care le luase, și ultimele, istovitoarele lui studii. După puțin timp, își dădu seama că toată viața îi revenise în minte; întunecată poate, ca un metal neîntrebuințat multă vreme, dar bun pentru a fi lustruit din nou, cu nimic deteriorat sau defectuos. Și totul căpătase nuanța unei nenorociri din ce în ce mai adânci. Merita oare ca viața lui să fie lustruită din nou? Fusese smuls, printr-un miracol, dintr-o viață care îi devenise insuportabilă...

Se întoarse la noua lui situație. Dar se lupta în zadar cu faptele. Totul era încilcit. Văzu, prin ventilator, cum cerul începuse să se înroșească, din cauza zorilor. O veche obișnuință se trezi din cuatele întunecoase ale amintirii.

— Trebuie să dorm, zise el

Această idee îi apărură ca o salvare binefăcătoare din depresiunea nervoasă, din durerea care creștea neconținut și din oboseala ce-i cuprindea picioarele. Se îndreptă spre micul, ciudatul pat din cameră, se întinse și adormi într-o clipă...

Trebuia într-adevăr să se familiarizeze cu încăperile înainte de a le părăsi, deoarece rămase pri-

zonier timp de trei zile. În acest timp, nimeni, cu excepția lui Howard, nu pătrunse în această închisoare. Ciudățenia soartei sale se amesteca, oarecum minimalizînd-o, în ciudățenia supraviețuirii. Părea că se deșteptase din nou la viață numai pentru a fi aruncat în această singurătate inexplicabilă. Howard îi aducea cu regularitate lichide hrănitoare, reconfortante și mîncăruri ușoare, plăcute, cu totul necunoscute lui Graham. Cînd intra, închidea ușa întotdeauna cu grijă. Era din ce în ce mai îndatoritor în problemele de amănunt, dar în privința raporturilor dintre Graham și marile evenimente disputate într-un mod atît de misterios în spatele acestor ziduri, care îl despărteau de orice sunet, nu vroia să dea nici o lămurire. Ocolea, pe cît putea mai politicos, orice problemă asupra mersului evenimentelor din lumea exterioară.

În timpul acestor trei zile, gîndurile lui Graham se frămîntară neîncetat, dezbătînd tot ceea ce văzuse, și tot ceea ce îl oprea să vadă. El cercetă pe rînd toate interpretările posibile asupra situației sale — și se întîmplă să o găsească chiar pe cea adevărată. Datorită izolării, tot ceea ce i se întîmplase deveni plauzibil. Cînd sosi în cele din urmă momentul eliberării, el era pregătit...

Purtarea lui Howard contribui la adîncirea impresiilor lui Graham despre neobișnuita importanță care i se acorda; deschizîndu-se sau închizîndu-se, ușa părea să aducă un val de întîmplări noi. Întrebările lui deveneau mai precise și mai sfredelitoare. În fața lor, Howard se retrăgea încurcat, protestînd. El repeta mereu că trezirea fusese neprevăzută și că se întîmplase să coincidă cu începutul unor tulburări sociale.

— Pentru a-ți da o explicație, ar trebui să-ți relatez istoria unui gross și jumătate de ani, protesta Howard.

— Adevărul este altul, zise Graham. Vă temeți că aș putea să intru în acțiune. Eu sînt, într-un fel, un arbitru... aș putea să fiu un arbitru.

— Nu este adevărat. Dar dumneata ai... aceasta pot să ți-o spun... creșterea automată a averii dumitale îți dă mari posibilități de a interveni. Și, pe de altă parte, ai o mare influență, cu noțiunile dumitale din secolul al optsprezecelea.

— Secolul al nouăsprezecelea, îl corectă Graham.

— Cu noțiunile vechii lumi, în orice caz, avînd în vedere că nu cunoști de loc structura Statului nostru.

— Sînt oare incapabil de a înțelege?

— Desigur că nu.

— Par să fiu un om care ar putea să acționeze nesăbuit?

— Nu s-a așteptat nimeni că vei mai putea să acționezi vreodată. Nu mai credea nimeni că te vei trezi. Nici prin vis nu-i mai trecea cuiva gîndul că te vei mai trezi vreodată. Consiliul te-a înconjurat cu toate precauțiile antiseptice. De fapt, noi credeam că erai mort... O simplă oprire a procesului de descompunere. Și... dar este prea complicat. Nu îndrăznim ca deodată... cît ești abia pe jumătate trezit...

— Nu e clar, zise Graham. Să presupunem că este așa cum spui... De ce nu sînt îndopat zi și noapte cu fapte și avertismente, cu toată înțelepciunea vremurilor prezente, pentru a deveni apt să fac față responsabilităților mele? Sînt oare mai înțelept decît acum două zile, dacă sînt două zile de cînd m-am trezit?

Howard strînse din buze.

— Încep să cred... cu fiecare ceas simt tot mai limpede... că există un secret complicat pe care dumneata probabil că-l cunoști. Oare Consiliul, acest comitet, sau orice o fi, nu e ocupat cu falsificarea cifrelor averii mele? Este adevărat?

— E doar o bănuială... zise Howard.

— Uf! Acum, ascultă bine ce-ți spun: va fi vai și amar de cei care m-au închis aici. Va fi rău. Eu sînt viu. Să nu te îndoiești de asta, sînt într-adevăr viu! Pe zi ce trece, pulsul meu devine mai puternic, mintea mai limpede și mai viguroasă. Somno-

lența a dispărut. Sînt un om care a revenit la viață. Și vreau să trăiesc...

— Vrei să trăiești!

Fața lui Howard se luminează de o idee. Se apropie de Graham și-i spuse pe un ton confidențial:

— Consiliul te ține închis aici spre binele dumitale. Ai nemulțumiri. Înțeleg... Ești doar un om energic! Locul acesta ți se pare păsătorit. Dar noi ținem foarte mult ca tot ce ți-ai dori... orice dorință... orice fel de dorință... Poate că vrei să-ți țină cineva tovărășie?

Urmă o tăcere plină de înțeles.

— Da — zise Graham, pe gînduri. Aș avea nevoie de cineva.

— Ah! Dar imediat! A fost o neglijență din partea noastră.

— Mulțimile de oameni de pe străzi...

— Asta, zise Howard, mi-e teamă că... Dar...

Graham începu să măsoare odaia în lung și în lat. Howard stătea lingă ușă, privindu-l. Sensul propunerii îi era numai pe jumătate limpede lui Graham. Tovărășie? Și dacă ar fi acceptat propunerea, despre ce fel de *tovărășie* ar fi fost vorba? Exista oare aici posibilitatea de a culege din conversația cu acel necunoscut tovarăș o idee cît de vagă despre lupta izbucnită atît de violent în momentul trezirii lui? Gîndindu-se, propunerea începu să prindă contur. Se întoarse spre Howard, brusc.

— Ce înțelegi prin *tovărășie*?

Howard ridică ochii și dădu din umeri.

— Ființe omenești, răspunse el, cu un zîmbet ciudat pe față. Ideile noastre sociale, zise el, sînt mai liberale, probabil, în comparație cu vremurile dumitale. Dacă un om dorește să-și alunge vreo neplăcere oarecare... în societatea unei femei, de exemplu, noi nu considerăm asta ca un fapt scandalos. Gîndirea noastră este eliberată de dogme. Există în orașul nostru o clasă, o clasă necesară, pe care nimeni n-o disprețuiește... discretă...

Graham rămase încrămenit.

— Ți-ai întrebuițat altfel timpul, zise Howard. Ar fi trebuit să mă gîndesc la asta mai dinainte, dar, de fapt, se întîmplă atîtea lucruri...

Arată spre lumea dinafară.

Graham rămase pe gînduri. Pentru o clipă, văzu făptura unei femei create de imaginația lui. Apoi îl cuprinsese minia.

— Nu! strigă el.

Începu să se miște repede dintr-o parte în alta a camerei.

— Tot ceea ce spui, tot ceea ce faci, mă convinge că sînt amestecat într-un eveniment important. Nu vreau să-mi petrec timpul după recomandările dumitale. Da, știu. Dorințele și cedarea în fața lor înseamnă, într-un fel, viața... și moartea! Disparația! Înainte de a adormi am fost frămîntat mereu de această întrebare. Nu vreau s-o iau de la capăt. Există un oraș, o masă de oameni... și, în acest timp, eu stau aici ca un iepure prins în cursă.

Minia creștea. Se înecă o clipă și începu să dea din miini, cu pumnii strînși. Pradă unui acces de furie, se auzi rostind niște înjurături străvechi. Gesturile lui aveau caracterul unor amenințări directe.

— Nu știu cărui partid îi aparțineți. Bîjbii în întuneric, voi mă țineți în întuneric. Dar ceea ce știu este că sînt închis aici, și nu pentru vreun scop bun. Nu pentru vreun scop bun. Vă atrag atenția, vă atrag atenția asupra consecințelor. De îndată ce îmi voi recăpăta puterile...

Își dădu seama că asemenea amenințări ar putea să reprezinte pentru el un pericol. Tăcu. Howard îl privea, cu o expresie curioasă.

— Trebuie să consider aceste afirmații ca un mesaj către Consiliu? zise Howard.

O clipă Graham se gîndi să sară asupra paznicului, să-l trîntească jos, să-l ametească în bătaie. Probabil că gîndul i se citi pe față; în orice caz, Howard acționă cu rapiditate. Într-o secundă, ușa se închise din nou fără zgomot, iar omul din secolul al nouăsprezecelea rămase singur.

Rămase așa, nemișcat, cu pumnii strînși, ridicați pe jumătate. Apoi îi lăsă în jos.

— Ce prost am fost! zise el, și iar își dădu friu liber miniei, plimbându-se prin odaie și înjurînd în gura mare. Se zbătu astfel mult timp, cuprins de un fel de isterie, turbat de situația în care se afla, de propria lui nesocotință, de ticăloșii care îl închiseseră. O făcea pentru că nu voia să privească în liniște situația în care se afla. Se lăsase în prada miniei, pentru că îi era teamă să nu cadă pradă fricii.

Își dădu în curînd seama că-și regăsea calmul. Sechestrarea lui era inexplicabilă, dar fără îndoială că era permisă de formele legale — noile forme legale — ale timpurilor prezente. Trebuia, desigur, să fie legală. Acești oameni erau cu două sute de ani mai avansați pe calea civilizației decît generația victoriană. Nu se putea ca ei să fie mai puțin... umani. Și totuși, ei își eliberaseră mintea de formule! Oare, ca și castitatea, pentru ei și umanitatea era o simplă formulă?

Imaginația lui porni să lucreze pentru a-și închipui ceea ce i se putea întîmpla. Dar încercările rațiunii de a pune ordine în diversele eventualități rămaseră fără succes, cu toate că erau în cea mai mare parte logice.

— De ce mi s-ar face vreun rău? Dacă ar fi vorba să mi se întîmple vreun rău, își spuse el în cele din urmă, aș putea accepta ceea ce îmi propun ei. Dar oare ce doresc eu? Și de ce mă țin închis aici, fără să mă întrebe nimic?

Reveni apoi la întrebările în legătură cu eventualele intenții ale Consiliului. Începu să examineze din nou amănuntele atitudinii lui Howard, privirile sale sinistre, ezitățile sale inexplicabile. Gîndurile i se învîrtiră cîtăva vreme în jurul ideii de a scăpa din aceste camere. Dar unde ar putea să găsească un refugiu în această lume vastă, atît de populată? S-ar simți mult mai rău decît un țaran saxon căzut pe neașteptate în Londra secolului al nouăspreze-

celea. Și, pe de altă parte, cum ar putea cineva să evadeze din aceste odăi?

— Dar cum ar putea cineva să beneficieze de răul care mi s-ar face?

Se gândi la tumultul străzilor, la marea tulburare socială al cărei centru era, într-un mod atât de inexplicabil, el însuși. Un text, de altfel fără nici o legătură cu gândurile sale, și totuși destul de persistent, țîșni din întunericul memoriei. Și tot un Consiliu spusese această frază: „Este în folosul nostru ca un om să moară pentru popor“.

Capitolul VIII

PE ACOPERIȘURI

Ventilatorul din deschiderea circulară a încăperii din fund se rotea, lăsînd să se vadă frînturi din cerul nopții, cînd, deodată, pătrunseră pe acolo niște sunete neclare. Și Graham, stînd dedesubt, încordat în lupta lui nelămurită cu puterile necunoscute care îl luaseră prizonier, și pe care le sfidase în mod deliberat, tresări auzind sunetul unui glas.

Privi în sus și, în intervalele dintre aripile ventilatorului, văzu, ca o pată întunecoasă și nelămurită, fața și umerii unui om care se uita la el. Omul întinse o mîină neagră și ventilatorul rapid o lovi, oscilă o clipă și continuă să se învîrtească mai departe, cu o mică pată pe una dintre lamele sale ascuțite; ceva începu să picure liniștit pe podea.

Graham privi în jos și văzu, la picioarele lui, pete de sînge. Privi din nou în sus, cu o emoție ciudată. Omul dispăruse.

Rămase nemișcat, cu simțurile încordate asupra peticului sclipitor din întunericul nopții depline. Zări niște pete mici, vagi, îndepărtate, plutind ușor prin văzduh. Coborau spre el, capricioase, ca un

vîrtej, și dispăreau gonite de coloana de aer care se ridica din ventilator. O rază de lumină licări, petele se lumina în alb, apoi întunericul se așternu din nou. Din locul încălzit și luminat în care se afla, Graham văzu că deasupra ventilatorului ninge.

Se plimbă cîțiva pași de-a curmezișul odăii și se întoarse din nou sub ventilator. O clipă văzu capul unui om și auzi niște șoapte. Urmă un zgomot puternic, pe o suprafață metalică, ceva ca o sforțare, glasuri, și ventilatorul se opri. O răbufnire de fulgi de zăpadă pătrunse în odaie, dispărînd înainte de a atinge podeaua.

— Să nu vă fie teamă, zise un glas.

Graham se opri sub ventilator.

— Cine ești? șopti el.

Nu se auzi nimic altceva decît oscilarea ventilatorului, apoi capul unui om își făcu loc, cu grijă, în deschizătură. Fața îi apărea lui Graham aproape răsturnată; omul avea părul negru, ud de fulgii de zăpadă topiți. Ținea în mînă un obiect care nu se vedea. Avea o față tinerească, cu ochi strălucitori, iar vinele de pe frunte îi erau umflate. Părea că face eforturi pentru a se menține în această poziție.

Cîteva secunde tăcură amîndoi.

— Dumneavoastră ați fost Cel-care-doarme? zise, în cele din urmă, necunoscutul.

— Da, zise Graham. Ce vrei de la mine?

— Sînt trimis de Ostrog, Sire.

— Ostrog?

Omul își întoarse capul într-o parte, astfel încît Graham îl văzu din profil. Părea că ascultă. Deodată se auzi o exclamație de alarmă, iar necunoscutul sări înapoi exact la timp pentru a scăpa de lovitura ventilatorului care pornise din nou. Cînd Graham privi în sus nu mai văzu decît fulgii de zăpadă, coborînd încet.

Trecu aproape un sfert de oră înainte de a se întoarce cineva la ventilator. Dar, în cele din urmă, se auzi același zgomot metalic; ventilatorul se

opri și fața omului reapăru. Graham rămăsese în tot acest timp nemișcat, atent și tremurînd de emoție.

— Cine ești? Ce vrei? întrebă el.

— Vrem să vă vorbim, Sire, zise necunoscutul. Vrem... e foarte incomod aici... De trei zile... am tot încercat să ajungem pînă la dumneavoastră...

— Îmi aduceți eliberarea? șopti Graham. Pot să fug de aici?

— Da, Sire. Dacă doriți.

— Ești din partidul meu... din partidul Celui-care-doarme?

— Da, Sire.

— Ce trebuie să fac? zise Graham.

Brațul necunoscutului apăru în întregime, palma îi singera. Graham îi văzu genunchii pe marginea deschizăturii.

— Dați-vă la o parte, zise omul, și își dădu drumul, căzînd greu, pe mîini și pe un umăr, la picioarele lui Graham. Ventilatorul, neîmpiedicat, începu să se învîrtească cu zgomot. Străinul se rostogoli, se ridică în grabă și rămase gîfîind, ținînd o palmă la umărul lovit, și cu privirile strălucitoare ațintite asupra lui Graham.

— Sînteți într-adevăr Cel-care-doarme, spuse el. V-am văzut pe cînd dormeați. Pe atunci legea îngăduia să vă vadă oricine.

— Eu sînt omul care zăcea în letargie, zise Graham. M-au închis aici. Mă aflu aici de cînd m-am trezit... de cel puțin trei zile.

Necunoscutul era gata să vorbească cînd, auzind ceva, își aruncă o privire grăbită către ușă; îl părăsi brusc pe Graham și se îndreptă într-acolo, strigînd în grabă niște cuvinte incoerente. În mîna lui apăru o lamă strălucitoare, de oțel, și omul începu să izbească în balamalele ușii, cu lovituri rapide.

— Atenție! strigă o voce. Oh! Glasul venea de sus.

Graham ridică privirea, văzu două picioare care atîrnau, apoi unul dintre ele îl lovi la umăr și se

pomeni trîntit la pămînt, apăsător de o mare greutate. Căzu în genunchi, apoi cu fața în jos, cu greutatea aceea deasupra capului. Se ridică în genunchi și văzu, căzut peste el, un al doilea om coborît prin deschiderea ventilatorului.

— Nu v-am văzut, Sire, gîfii omul. Se ridică și îl ajută și pe Graham să se ridice. Sînteți rănit, Sire? întrebă el gîfîind. Prin deschizătura ventilatorului răsună o serie de lovituri grele, ceva căzu chiar în fața lui Graham, și o lamă strălucitoare de metal alb licări, rîcoșă, și apoi rămase întinsă pe podea.

— Ce înseamnă asta? strigă Graham nedumerit, privind spre ventilator. Cine sînteți voi? Ce faceți aici? Gîndiți-vă că eu nu înțeleg nimic!

— Înapoi, zise necunoscutul și îl trase de sub ventilator, în timp ce o altă bucată de metal căzu cu zgomot.

— Vrem să veniți cu noi, Sire, spuse gîfîind noul sosit. Privindu-l, Graham văzu că avea fruntea înroșită de o nouă tăietură, din care curgeau cîteva picături de sînge. Poporul dumneavoastră vă cheamă.

— Mă cheamă? Unde? Poporul meu?

— La sala de lîngă piață. Aici, viața vă este în pericol. Avem spioni. Am aflat tocmai la timp. Consiliul a hotărît... chiar astăzi... să vă dea un narcotic, sau să vă omoare. Și totul este gata. Poporul este pregătit, poliția motoarelor de vînt, inginerii și jumătate din muncitorii de la străzile mobile sînt cu noi. Sălile sînt înțesate de lume... care protestează. Întregul oraș protestează împotriva Consiliului. Avem arme. Își șterse sîngele cu mîna. Aici viața vă este...

— De ce-i nevoie de arme?

— Poporul s-a ridicat ca să vă apere, Sire. Ce-i?

Se întoarse iute, în timp ce omul care coborîse înaintea lui scoase un șuierat printre dinți. Graham îl văzu făcînd un salt înapoi, îndreptîndu-se spre spatele ușii care se deschidea și făcîndu-le semn să se ascundă și ei.

În aceeași clipă apăru Howard, cu o mică tavă în mână; pe față i se citea îngrijorarea. Tresări, ridică privirile, dar ușa se trînti în spatele lui, tava îi alunecă din mână, și o lamă de oțel îl lovi înapoia urechii. Căzu ca un copac doborît și rămase întins aproape de ușa care dădea spre cealaltă cameră. Omul care îl lovise se aplecă în grabă, îi examinează o clipă fața, apoi se ridică și se întoarse să-și continue munca la ușă.

— Otrava pregătită pentru dumneavoastră! murmură un glas la urechea lui Graham.

Atunci, brusc, se făcu întuneric. Nenumăratele lumini din cornișe se stinseseră. Graham văzu numai deschizătura ventilatorului, deasupra căreia se învolburau fulgi de zăpadă și se vedeau niște forme negre, cu mișcări repezi. Trei din ele îngenuncheară pe marginea ventilatorului. Un obiect întunecat... o scară coborîtă prin deschizătură... și o mînă ținînd o lumină galbenă și tremurătoare.

Avu o clipă de ezitare. Dar purtarea acestor oameni; vioiciunea, spusele lor se potriveau atît de bine cu temerile lui în privința Consiliului, cu ideea și speranțele lui de eliberare, încît ezitarea dură mai puțin de o clipă. Poporul îl aștepta!

— Nu înțeleg nimic, zise el, dar am încredere în voi. Spuneți-mi ce trebuie să fac.

Omul cu fruntea însîngerată îl apucă de braț.

— Cățărați-vă pe seară, șopti el. Repede. Probabil că ei au auzit...

Graham pipăi scara, cu miinile întinse, puse piciorul pe prima treaptă și, întorcînd capul, văzu pe deasupra umărului omului de alături, în sclipirea galbenă a luminii, pe cel care coborîse primul, stînd cu picioarele desfăcute deasupra lui Howard și continuînd să lucreze la ușă. Graham se întoarse din nou spre scară și, împins de călăuza lui și tras de cei de deasupra, ajunsese, în cele din urmă, pe o platformă tare, rece și lunecoasă, dincolo de deschiderea ventilatorului.

Îl străbătu un fior. Temperatura era coborîtă. În jurul lui se aflau vreo șase oameni. Fulgi ușori

de zăpadă îi atingeau mâinile și fața și se topeau. O clipă stăpîni întunericul, apoi străluci o lumină alb-violetă, și din nou totul se cufundă în întuneric.

Erau pe acoperișul unei clădiri uriașe a orașului, care înlocuise casele izolate, străzile și locurile deschise ale Londrei din perioada victoriană. Locul pe care se afla era neted, cu niște cabluri lungi care se întindeau în serpentină, în toate direcțiile. Roțile circulare a nenumărate mori de vînt apăreau neclare și gigantice prin întuneric și ninsoare, murgind mai tare sau mai încet, după cum vîntul creștea sau scădea. Ceva mai departe, se iveau de jos o lumină albă, intermitentă, atingînd cu un fulger trecător vârtejile de zăpadă, și dînd naștere unei fantasmе ce dispărea în noapte; ici și colo se vedeau nedeslușit contururile unor mecanisme plate, mișcate de vînt, presărate cu scînteieri palide.

Graham văzu toate acestea în chip fragmentar, în timp ce era înconjurat de salvatorii lui. Cineva îi aruncă pe spate o pelerină moale, dintr-o țesătură asemănătoare cu blana, și i-o fixă cu niște șnururi la mijloc și la umeri. Se vorbea scurt, cu hotărîre. Cineva îl împinse din spate.

Înainte ca gîndurile lui să se limpezească, o umbră întunecată îl apucă de braț.

— Pe aici, îi zise umbra, îndemnîndu-l să meargă și conducîndu-l de-a curmezișul acoperișului plat, în direcția unei pete neclare de lumină. Graham se supuse.

— Atenție! zise un glas, cînd Graham se împiedică de un cablu. Pășiți printre ele, nu peste ele! Apoi continuă: Trebuie să ne grăbim.

— Unde-i poporul? întrebă Graham. Poporul care spuneai că mă așteaptă?

Necunoscutul nu-i răspunse. Lăsă brațul lui Graham, deoarece drumul se îngustase, și o luă înainte, mergînd cu pași mari. Graham îl urma orbește. După puțin timp, începu să alerge.

— Vin și ceilalți? întrebă el gîfîind, dar nu primi nici un răspuns. Tovarășul său aruncă o privire înapoi și continuă să alerge. Ajunseră la un fel de drum metalic, transversal față de direcția din care veniseră, și o apucară pe acolo. Graham privi înapoi, dar zăpada îi ascundea pe ceilalți.

— Haidem! zise călăuza sa. Alergînd, ei se apropiară de o mică moară de vînt, care își rotea aripile la o mare înălțime. Aplecați-vă, zise călăuza lui Graham, și ei se feriră de cureaua de transmisie care se înălța, mugind, către axul paletelor. Pe aici! și se afundară pînă la glezne într-o rigolă plină cu zăpadă topită, între doi pereți mici de metal care se ridicau pînă la înălțimea șoldurilor. Voi trece mai întîi eu, zise călăuza. Graham își strînse pelerina în jurul trupului și îl urmă. Apoi apăru deodată o prăpastie îngustă, de-a curmezișul căreia rigola se întindea către întunericul din partea cealaltă. Graham privi pe deasupra pereților și văzu un abis întunecat. O clipă îi păru rău că fugise. Nu îndrăzni să privească încă o dată și, în timp ce păsea prin zăpada pe jumătate topită, simți că-l apucă amețeala.

Apoi ieșiră din rigolă și porniră iute de-a curmezișul unui spațiu întins și drept, acoperit cu zăpada care se topea; pe o jumătate din această întindere se zăreau lumini mișcîndu-se încoace și încolo, pe dedesubt. Graham ezită să calce pe acest material cu aspect atît de fragil, dar călăuza continuă să alerge fără grijă, și astfel ajunseră la niște scări alunecoase, pe care le urcară, pînă la marginea unei cupole mari de sticlă. Meraseră împrejurul ei. Departe, jos, se părea că dansează un mare număr de oameni și ecoul muzicii străbătea prin pereții cupolei... Lui Graham i se păru că aude un strigăt, prin furtuna de zăpadă, și călăuza îl îndemnă să meargă și mai repede. Se cățărară, gîfîind, pînă într-un loc de unde se ridicau imense mori de vînt; una dintre ele era atît de mare, încît nu i se putea vedea decît marginea de jos a aripiilor sale, care apăreau o clipă și apoi se pierdeau

în noapte și rînoare. Alergară un timp printre nenumăratele suporturi de metal ale acestui colos și ajunseră în cele din urmă deasupra unor platforme mobile, asemănătoare celor din piața pe care o văzuse, din balcon, Graham. Se cățărară pe suprafața transparentă și bombată care acoperea platforma mișcătoare, tirîndu-se în mîini și pe genunchi, din cauza zăpezii alunecoase.

Sticla era aburită aproape peste tot, și Graham nu putea să vadă decît contururile vagi ale formelor de dedesubt; abia în partea cea mai înaltă a acoperișului transparent sticla deveni limpede și el reuși să deslușească tot ce se petrecea dedesubt. Cîteva clipe, cu toate îndemnurile călăuzei sale, se lăsă învins de amețeală și rămase întins pe acoperișul de sticlă, istovit și paralizat. Departe, jos, ca niște puncte și pete mișcătoare, oamenii se mișcau în veșnica lumină a orașului neadormit, iar platformele mișcătoare își continuau călătoria lor neîncetată. Comisionari și oameni cu ocupații necunoscute țîșneau de-a lungul cablurilor coborîtoare, iar podurile fragile erau înțesate de oameni. Era ca și cum, susținut doar de un geam a cărei grosime n-o cunoștea, ar fi privit înăuntrul unui uriaș stup transparent. Străzile erau încălzite și luminate, dar Graham era ud pînă la piele de zăpada care se topea, și picioarele îi erau amorțite de frig. Cîțva timp nu se putu mișca.

— Haidem! strigă călăuza lui, cu spaimă în glas. Haidem!

Graham făcu un efort și reuși să se cațăre pînă în vîrfurile acoperișului.

Ajunse de partea cealaltă, se întoarse pe spate urmînd exemplul călăuzei și își dădu drumul să alunece în jos, cu mare iuțeală, înconjurat de o mică avalanșă de zăpadă. În timp ce aluneca, se gîndi ce s-ar întîmpla dacă ar nimeri în cale peste vreo spărtură. Ajuns la marginea acoperișului, căzu în picioare, scufundîndu-se pînă la glezne în zăpada topită, și mulțumind cerului că se găsea din nou pe un teren mai solid. Călăuza și începuse să se

cațare pe un copac metalic, așezat deasupra unui spațiu orizontal.

Printre fulgii rari de zăpadă, se zărea un alt șir de uriașe mori de vînt; apoi, deodată, zgomotul monoton al roților ce se învîrteau fu acoperit de un sunet asurzitor. Era un șuierat mecanic, de o intensitate extraordinară, care părea că se aude simultan din toate părțile orizontului.

— Ne-au și observat fuga — strigă călăuza, cu un accent de spaimă și, deodată, cu un fulger orbitor, noaptea se luminea ca ziua.

Deasupra ninsorii, din vîrfurile morilor de vînt, apărură niște catarge uriașe, purtînd globuri de lumină lividă care se roteau neîncetat în toate direcțiile. Cît vedeai cu ochii, zăpada era luminată.

— Urcați-vă aici, strigă călăuza și îl împinse pe Graham către o fișie lungă de metal, neacoperită de zăpadă, care șerpuia ca o panglică prîntre două suprafețe înclinate, acoperite de zăpadă. Graham simți căldură sub picioarele lui amortite; un nour subțire de aburi se ridica de pe fișia de metal.

— Înainte! strigă călăuza, aflată la zece metri înaintea lui și fără să mai aștepte, alergă iute prin lumina orbitoare către suporturile de fier ale următorului grup de mori de vînt. Graham, revenindu-și din uimire, îl urmă tot atît de repede, convins că va fi prins imediat...

După vreo douăzeci de secunde ajunseră într-o rețea de lumină și de umbre negre, mișcătoare, sub roțile monstruoase ale morilor. Călăuza continuă să alerge cîțva timp, apoi se aruncă într-o parte și dispăru în umbra neagră de lîngă piciorul unui suport uriaș. În clipa următoare, Graham se afla lîngă el.

Se adăpostiră acolo, gîfîind și privind în jur.

Scena pe care o vedea Graham era foarte ciudată, neobișnuită. Ninsoarea contenise aproape cu totul; doar cîte un fulg întîrziat mai trecea din cînd în cînd peste această priveliște. Dar întinderea orizontală din fața lor era de un alb fantomatic, întrerupt doar de mase gigantice, de forme mișcă-

toare și de fișii lungi de beznă nepătrunsă, ca niște umbre uriașe și diforme. Pretutindeni, în jurul lor, se împleteau construcții metalice uriașe, grinzi de fier, de proporții ciclopice, după cum i se păru lui Graham, iar aripile morilor de vînt, care abia se mai mișcau în atmosfera acum liniștită, luceau în mari linii curbe și urcau încet, încet, pentru a se pierde în ceața luminoasă. Oriunde cădea lumina, sclipitoare din cauza zăpezii, revedea grinzi, traverse, și, mișcîndu-se cu o încăpăținare acerbă, benzi rulante care treceau în sus și în jos, dispărînd în întuneric. Dar, cu toată această activitate intensă, cu toată această mărturie omniprezentă de voință pusă în slujba unui scop, imensitatea mecanismelor acoperite de zăpadă părea îndepărtată de orice ființă omenească, în afară de ei doi, părea tot altă de pustie și de străină oamenilor, ca un ghețar inaccesibil din Alpi.

— Ne vor urmări, strigă călăuza. Sîntem abia la jumătatea drumului. Oricît ar fi de frig; trebuie să ne mai ascundem aici cîtva timp... cel puțin pînă cînd va reîncepe să ningă mai des.

Dinții îi clănțăneau în gură.

— Unde sînt piețele? întrebă Graham, privind în jur. Unde este poporul?

Celălalt nu îi răspunse.

— Privește! șopti Graham, apoi se ghemui și rămase nemișcat.

Începuse deodată să ningă mai des, și, lunecînd prin vârtejurile involburate ale înălțimilor negre, se văzu apropiindu-se ceva mare, nelămurit și extrem de repede. Coborî într-o curbă accentuată, descrie un cerc, cu marile aripi întinse și, lăsînd în urmă o dîră de aburi albi care se condensau imediat, se ridică cu ușurință și lunecă în sus, prin aer, pluti orizontal înainte într-o curbă largă și dispăru din nou printre fulgii de zăpadă. În părțile laterale ale aparatului, Graham văzu doi oameni mici, foarte mici și agitați, cercetînd suprafețele înzăpezite cu ajutorul unor lunete de cîmp. Se văzură limpede, timp de o secundă, apoi mai confuz,

printr-o volbură de zăpadă, se micșorară în depărtare și, după un minut, dispărură.

— Acum! îi strigă tovarășul său. Vino!

Îl trase pe Graham de mîneacă și începură amîndoi să alerge în jos, de-a lungul arcadei de fier de sub morile de vînt. Alergînd orbește, Graham se ciocni de însoțitorul lui, care se întoarse brusc spre el. Erau la vreo doisprezece metri de un abis negru care se întindea cît puteai vedea cu ochii la dreapta și la stînga. Părea că le taie înaintarea în toate direcțiile.

— Faceți ca mine, îi șopti călăuza. Se așeză jos, se tîrî pînă la margine, se întoarse cu capul în sus, apoi se răsuci pînă cînd unul dintre picioare îi atîrnă în gol. Căută ceva cu piciorul, găsi și alunecă peste marginea prăpastiei. Capul îi apăru din nou.

— Este o bordură, șopti el. În întuneric, de la un capăt la altul. Faceți cum am făcut eu.

Graham ezită, apoi coborî în patru labe, se tîrî pînă la margine, și privi în bezna catifelată. O clipă nu avu curajul nici să meargă înainte, nici să dea înapoi, apoi se așeză și lăsă un picior să-i atîrne în gol; simți mîinile călăuzei trăgîndu-l, avu o senzație groaznică de alunecare pe deasupra marginii, în necunoscut, se auzi ceva plescăind, și nimeri într-un jgheab mocirlos, înconjurat de un întuneric de nepătruns.

— Pe aici, șopti glasul călăuzei, și Graham începu să se tîrască, lipit de perete, de-a lungul jgheabului plin de zăpadă topită. Continuară să înainteze cîteva minute. I se părea că trece prin sute de trepte ale mizeriei, că trece în fiecare clipă prin sute de grade de frig, de umezeală și de epuizare. După puțin timp, începu să nu-și mai simtă mîinile și picioarele.

Jgheabul cobora în pantă lină. Observă că acum erau la cîteva picioare sub marginea de sus a clădirilor. Deasupra lor se ridicau șiruri de forme albe, fantomatice, ca luminile unor ferestre cu obloanele lăsate. Ajunseră deasupra uneia dintre ferestrele

albe, la capătul unui cablu abia vizibil care cobora în umbrele de nepătruns. Deodată, mina lui dădu de cea a călăuzei.

— Nu vă mișcați ; vin înapoi !

Privi în sus, tresărind, și văzu aripile uriașe ale unei mașini zburătoare care luneca încet și fără zgomot deasupra lor, de-a curmezișul fișiei largi de cer cenușiu, învăluit în fulgi de zăpadă. După o clipă, dispăru.

— Nu vă mișcați ; vin înapoi !

O clipă rămaseră amîndoi nemișcați, apoi călăuza se ridică și, întinzîndu-se spre locul unde era legat cablul, începu să orbecăie la nodurile ascunse de întuneric.

— Ce-i asta ? întrebă Graham.

Celălalt îi răspunse printr-un strigăt slab și se ghemui, rămînînd nemișcat. Graham îi vedea fața întunecată. Omul privea în jos, de-a lungul fișiei lungi de cer, iar Graham, urmărindu-i privirile, zări mașina zburătoare, mică și nedeslușită, în depărtare. Apoi văzu că aripile se măresc, că aparatul se îndrepta în direcția lor, mărindu-se în fiecare clipă. Mașina zbura, de-a lungul jgheabului, drept către ei.

Mișcările omului deveniră convulsive. Aruncă două bare încrucișate în mîinile lui Graham. El nu reuși să le vadă, și numai pipăindu-le își dădu seama de forma lor. Erau legate de cablu prin corzi subțiri. Pe una dintre corzi erau fixate niște minere, făcute dintr-o substanță elastică.

— Încălecați barele, șopti călăuza, alarmată, și apucați minerele. Strîngeți bine, cu toată puterea !

Graham îl ascultă.

— Săriți, spuse glasul. În numele cerului, săriți !

Pentru o clipă Graham nu putu să spună nimic. Era bucuros că întunericul îi ascundea fața. Tăcu și începu să tremure puternic. Privi într-o parte, la umbra rapidă care înghițea depărtarea și se năpustea către el.

— Săriți ! Săriți... pentru numele lui Dumnezeu ! Altfel au să ne prindă, îi strigă călăuza și, în violența emoției, îl împinse înainte.

Graham se clătină, scoase fără voia lui un strigăt slab, ca un suspin, apoi, în timp ce mașina zburătoare se năpustea asupra lor, se prăvăli în prăpastia de întuneric, așezat călare pe cruce și ținând mâinerele cu o încheștare a morții. Se auzi ceva plesnind, ceva care se ciocnise cu putere de un perete. Scripetele leagănului zbîrniia pe cablu. Auzi strigătul aeronauților. Simți o pereche de genunchi care i se infipseră în spate... Se prăbușea înainte prin aer, cădea. Toată puterea i se concentrase în mâini. Ar fi vrut să țipe, dar i se tăiase respirația.

Trecu cu iuțeală printr-o lumină orbitoare care îl făcu să se încheșteze și mai tare de mînere. Recunoscu marea piață, cu străzile ei mișcătoare, cu globurile luminoase și traversele încrucișate. Toate păreau că se năpustesc pe deasupra și pe lângă el. Avu un moment senzația unei mari deschideri circulare, care se căsca pentru a-l înghiți.

Pătrunse din nou în întuneric, căzînd, căzînd, agățîndu-se cu disperare de mînere, și iată! un sunet brusc, o izbucnire de lumină, și se trezi într-o sală luminată puternic, cu o mulțime de oameni care strigau dedesubtul lui. Poporul! Poporul lui! O scenă, un fel de estradă, se ridică înspre el, iar cablul coborî către o deschidere circulară, în dreapta. Simți că alunecă mai încet, apoi mult mai încet. Desluși strigăte de „Salvat! Stăpînul! Este salvat!” Estrada urca înspre el cu o iuțeală care scădea din ce în ce mai mult. Apoi...

Îl auzi pe omul agățat în spatele lui strigînd ca și cum ar fi fost deodată îngrozit, și strigătul se repetă, ca într-un ecou, dedesubt. Simți că nu mai alunecă de-a lungul cablului, ci cade. Se auzi un vacarm de urlete, țipete și strigăte. Simți ceva moale sub mîna întinsă, și șocul unei căderi încetinite îi zgudui brațul...

Voia să se odihnească, dar oamenii îl ridicau pe sus. Mai tîrziu, parcă își amintea — dar fără să fie sigur — că fusese dus pe platformă și i se dăduse ceva de băut. Nu observă ce se întîmplase cu călăuza lui. Cînd gîndurile i se limpeziră din nou,

era în picioare ; mâini grijulii îl ajutau să se țină în picioare. Se afla într-o nișă încapătoare, așezată așa cum în experiența lui anterioară erau așezate lojile de la teatru. Dacă într-adevăr era acum într-un teatru.

Un vacarm puternic îi asurzea urechile, un muget ca de furtună, strigătele unei mulțimi nenumărate. „Este Cel-care-doarme ! Cel-care-doarme este cu noi !“

„Cel-care-doarme este cu noi ! Stăpînul... Stăpînul ! Stăpînul este cu noi ! Este în siguranță.“

Graham vedea numai agitația unei săli mari, înțesate de lume. Nu distingea indivizi aparte, avea doar conștiința unei imensități de figuri omenești, veșminte, brațe care îi făceau semne, simțea influența magică a unei uriașe mulțimi tălăzuind în spre el, ridicîndu-l pe sus. Vedea balcoane, galerii, bolți mari care dădeau spre perspective îndepărtate, și peste tot se mișca poporul, era o arenă vastă, plină de oameni îngrămădiți, aclamîndu-l. Aproape de el zărea întins pe jos cablul rupt, ca un șarpe uriaș. Fusesse tăiat la capătul de sus de oamenii din mașina zburătoare și se prăbușise în această sală. Și parcă oamenii trăgeau de el, ca să-l îndepărteze. Dar întreg tabloul era confuz, întreaga clădire palpită și tresărea de mugetul glasurilor.

Graham ședea în picioare, nesigur, și privea spre cei din jur. Cineva îl susținea de braț.

— Duceți-mă într-o odaie retrasă, spuse el, aproape plîngînd, o odaie retrasă. Nu putea să spună mai mult. Un om îmbrăcat în negru păși înainte și-l luă de celălalt braț. Văzu cîțiva oameni care se grăbeau să deschidă o ușă în fața lui. Cineva îl conduse pînă la un scaun. El se clătină. Se lăsă greoi pe scaun și-și acoperi fața cu mîinile ; tremura din toate încheieturile, ajuns la capătul puterilor. Cineva îi scosese pelerina, fără să-și poată aminti cum ; ciorapii purpurii deveniseră negri și uzi. În jurul lui se agitau niște necunoscuți, îndeplinind tot felul de treburi, dar o bună bucată de vreme el nu le acordă nici o atenție.

Era salvat. I-o spuneau mii și mii de strigăte. Era în siguranță. Oamenii aceștia erau de partea lui. O clipă se strădui să-și normalizeze respirația, apoi rămase liniștit, cu fața îngropată în palme. Văzduhul era plin de strigătele unei mulțimi nenumărate.

Capitolul IX

POPORUL SE PUNE ÎN MIȘCARE

Văzu pe cineva care îi întindea un pahar cu un lichid limpede. Graham își ridică privirile și văzu un tânăr brunet, îmbrăcat într-o haină galbenă. Dădu paharul peste cap și se simți imediat încălzit. Un om înalt, în robă neagră, ședea în picioare lângă el și-i arăta ușa pe jumătate deschisă care dădea într-o sală. Omul îi striga ceva la ureche, dar, din cauza mugetului teribil din sala cea mare, nu se putea înțelege nimic. În spatele omului se afla o fată într-o robă cenușiu-argintie, și Graham, cu toată starea lui de confuzie, o găsi frumoasă. Ochii ei negri, arzînd de uimire și curiozitate, îl priveau fix, iar buzele întredeschise îi tremurau. Prin ușa pe jumătate deschisă se vedea sala ticsită de lume, și se auzea un tumult uriaș și inegal, bătăi din picioare, aplauze și strigăte care se stingeau, începeau din nou și creșteau într-un bubuit de tunet, continuînd astfel, intermitent, tot timpul cît Graham rămase în mica încăpere. El privi către omul în negru și înțelese că acesta îi dădea o explicație sumară.

Cîteva clipe privi buimăcit în jur, apoi se ridică brusc în picioare și îl apucă de braț pe cel care îi vorbea.

— Spune-mi! strigă el. Cine sînt eu? Cine sînt eu?

Ceilalți se apropiară, ca să-i audă mai bine cuvintele.

— Cine sînt eu ? Ochii lui cercetau pe rînd fețele oamenilor din jur.

— Nu i-au spus nimic ! strigă fata.

— Spuneți-mi, spuneți-mi ! strigă Graham.

— Sînteți Stăpînul pămîntului. Sînteți posesorul a jumătate din lume.

Graham crezu că n-a auzit bine. Era greu de crezut. Se făcu că nu înțelege, că nu aude. Își ridică din nou glasul.

— M-am trezit acum trei zile... Și de trei zile sînt prizonier. Bănuiesc că oamenii acestui oraș se luptă între ei. Oare sîntem în Londra ?

— Da, zise tînărul.

— Dar cei întruniți în sala cea mare, unde se află statuia albă a lui Atlas ? Ce legătură este între mine și această luptă ? Probabil că există o legătură. Dar care, nu știu. Au vrut să mă adoarmă ? Mi se pare că, în timp ce dormeam, lumea a înnebunit. Și eu am înnebunit. Cine sînt Consilierii de sub umbra statuii lui Atlas ? De ce au încercat să mă adoarmă ?

— Ca să vă țină în nesimțire, răspunse omul în galben. Ca să vă împiedice să interveniți.

— Dar de ce ?

— Pentru că *dumneavoastră* sînteți Atlas, Sire, zise omul în galben. Pămîntul se sprijină pe umerii voștri. Ei îl conduc în numele *dumneavoastră*.

Zgomotele din sală lăsaseră loc unei tăceri întreprinde doar de un glas monoton. Apoi, deodată, acoperind ultimele cuvinte, se ridică un zgomot asurzitor, un clocot, un tunet, aclamații, glasuri răgușite și ascuțite care se ciocneau și se întretăiau, și în tot acest timp cei aflați în mica încăpere nu reușiră să se audă unul pe altul.

Graham ședea în picioare și se silea zadarnic să înțeleagă ceea ce auzise.

— Consiliul... repeta el, absent, apoi se agăță de un nume care îl izbise. Cine este Ostrog ?

— Este organizatorul... organizatorul revoltei. Conducătorul nostru... În numele dumneavoastră.

— În numele meu?... Și cine ești dumneata? El de ce nu este aici?

— El... ne-a delegat pe noi. Eu sînt fratele lui... Fratele lui vitreg, Lincoln. El vrea să vă arătați acestor oameni și apoi să veniți la el. De aceea ne-a trimis. El se află la Birourile Motoarelor de Vînt, pe care le conduce. Poporul s-a pus în mișcare.

— În numele dumneavoastră, strigă tînărul, ei au guvernat, au nimicit, au tiranizat. Dar iată că pînă la urmă...

— În numele meu! În numele meu! Eu sînt Stăpînul?

Profitînd de o scădere a tumultului ce venea din sală, tînărul reuși să se facă auzit. Vocifera indignat, cu un glas ascuțit și pătrunzător ce țîșnea de sub nasul roșu, coroiat, și mustața stufoasă.

— Nimeni nu se aștepta să vă treziți! Nimeni nu se aștepta să vă treziți! Sînt vicleni. Tirani blestemați! Dar au fost luați prin surprindere. Nu știau dacă e mai bine să vă adoarmă, să vă hipnotizeze, sau să vă ucidă!

Din nou, zgîmîntul din sală acoperi totul.

— Ostrog este la Birourile Motoarelor de Vînt, gata să... Au și început să se audă sunete de luptă.

Omul care îi spusese că se numește Lincoln se apropie de el.

— Ostrog are planurile lui. Încredeți-vă în el. Organizațiile noastre sînt gata. Vom pune mîna pe platformele de zbor... Poate că operația aceasta s-a și încheiat. Apoi...

— Aici, în sală, strigă omul în galben, este numai un contingent. Avem cinci mii de oameni instruiți...

— Avem arme, strigă Lincoln. Avem un plan de acțiune. Un conducător. Poliția lor a părăsit străzile și este masată în... Continuarea frazei nu se mai auzi. Acum e momentul! Consiliul se clatină... Nu se pot baza nici măcar pe oamenii lor...

— Ascultați cum vă cheamă poporul !

Mintea lui Graham era ca o noapte cu lună și cu nori grăbiți, când întunecată și fără speranță, când luminoasă și palidă. Era Stăpînul pămîntului, dar era și omul ud pînă la piele de zăpada topită. Printre impresiile lui fugitive domina imaginea unui conflict : de o parte se afla Consiliul Alb, puternic, disciplinat, puțin numeros, Consiliul Alb din mîna căruia tocmai scăpase, de cealaltă parte, mulțimi nenumărate, mase uriașe, în mijlocul cărora indivizii se pierdeau, care îi strigau numele și îl salutau ca pe un Stăpîn. Consiliul îl ținuse închis, îi dorise moartea. Miile de oameni, care strigau dincolo de mica ușă, îl salvaseră. Dar de ce trebuia să se întîmple așa, asta nu putea să înțeleagă.

Ușa se deschise, glasul lui Lincoln fu acoperit și se pierdu, iar un grup de oameni intră o dată cu tumultul. Noii-veniți se îndreptară, gesticulînd, spre el și spre Lincoln. Glasurile de afară explicau ceea ce buzele acestor oameni rosteau, fără să se audă.

— Arătați-ne pe Cel-care-doarme ! Arătați-ne pe Cel-care-doarme ! era refrenul vacarmului din sală. Alte glasuri strigau : Ordine ! Liniște !

Graham aruncă o privire prin ușa deschisă și văzu un tablou alungit al sălii de alături : o zbatere continuă, haotică, strigăte, bărbați și femei laolaltă, haine de culoare albastru-deschis, mîini întinse. Mulți dintre ei erau în picioare, un om în zdrențe de culoare cafeniu-închis, cu o față prelungă, ședea în picioare pe scaun, fluturînd o pînză neagră. Apoi Graham întîlni uimirea și speranța din ochii fetei. Ce așteptau acești oameni de la el ? Neclar, își dădea seama că tumultul din sală căpătase alt ritm, devenise mai agitat, mai grăbit, și chiar ritmul gîndurilor lui devenise altul. La început nu-și dădu seama de influența pe care o resimțea. Dar panica de care era gata să fie cuprins trecu. Încercă să pună cîteva întrebări, să afle ce anume așteptau de la el.

Lincoln îi strigă ceva la ureche, dar, asurzit de vacarm, Graham nu înțelege nimic. Toți ceilalți, în afară de fată, gesticulau, arătând către sală. Atunci înțelege ce se întâmpla. Toți oamenii aflați în sală cîntau. Dar nu era numai un cor, glasurile erau dublate și susținute de un torent de muzică instrumentală, asemănătoare registrelor de orgă, o împletire de sunete, plină de trompete, plină de parada steagurilor, plină de marșurile și solemnitatea unui început de luptă. Iar picioarele oamenilor băteau măsura... Trap, trap.

Cineva îl conduse către ușă. Se supuse, mecanic. Forța cîntecului punea stăpînire pe el, îl mișca, îl îmbărbăta. Sala se deschidea înaintea lui, un tablou de culori care se mișcau în ritmul muzicii.

— Făceți-le semn cu mîna, zise Lincoln. Făceți-le semn cu mîna.

— Și haina, zise o voce, trebuie să îmbrace haina asta. Simți în jurul gîtului niște mîini, oprindu-l chiar în prag, și cineva îi puse pe umeri o manta neagră, cu falduri ușoare. Își scoase brațele prin mînici și îl urmă pe Lincoln. Fata îmbrăcată în cenușiu era alături de el, cu fața îmbujorată, gata să-l însoțească. Pentru o clipă ea deveni pentru el, îmbujorată și tremurînd de entuziasm, o întrupare a cîntecului. Intră din nou în loja din sală. Valurile crescînde ale cîntecului se întrerupseră brusc la apariția lui și izbucniră într-o furtună de strigăte. Conduc de mîna lui Lincoln, el străbătu în diagonală centrul scenei, cu fața către mulțime.

Sala era un spațiu vast și complicat, cu galerii, balcoane, trepte mari așezate în amfiteatru și arcade uriașe. Departe, sus de tot, se vedea o deschizătură, ca gura unei trecători imense, plină de o omenirea fremătătoare. Mulțimea se agita în mase compacte. Din acest tumult se detașau ici și colo figuri izolate, îi atrăgeau o clipă atenția și se pierdeau din nou, indefinite. Aproape de platformă, se legăna o femeie frumoasă și blondă, cu părul adunat în jurul feței, care, purtată de trei bărbați, agita un

baston verde. Aproape de acest grup, un bătrîn cu fața răvășită, îmbrăcat în pînză albastră, își menținea locul cu mari eforturi, și, ceva mai departe, se ridica un cap lipsit de păr, urlînd cu gura larg deschisă, ca o mare cavitate fără dinți. Un glas strigă enigmaticul cuvînt „Ostrog“. Toate impresiile lui Graham erau vagi, în afară de emoția puternică a cîntecului cadențat. Mulțimea bătea din picioare, marcînd ritmul, trap, trap, trap, trap. Bastoanele verzi se agitau, străluceau, se înclinau. Apoi, cei din apropiere, din fața scenei, porniră în marș prin fața lui, îndreptîndu-se către o mare boltă și strigînd „La Consiliu!“ Trap, trap, trap, trap. Graham ridică brațul, și mugetul se făcu de două ori mai puternic. Își aminti că trebuie să strige „Înainte!“ Rosti cuvinte eroice, pe care nu reușea să le audă nimeni. Făcu din nou semn cu mîna și arătă spre boltă, strigînd „Înainte!“ Acum, oamenii nu mai băteau ritmul, ci mergeau în marș: Trap, trap, trap, trap. În această oștire erau oameni cu barbă, oameni bătrîni, tineri, femei cu brațele goale și cu robele fluturînd, fete. Bărbații și femeile acestei noi epoci! Haine bogate și zdrențe cenușii fluturau laolaltă în vârtejul mișcărilor, pe fondul dominat de culoarea albastră. Un steag negru, amenințător, înainta spre dreapta. Graham văzu un negru îmbrăcat în haine albastre, o femeie cu fața zbîrcită, îmbrăcată în galben, apoi trecu prin fața lui un grup teatral de oameni înalți în albastru, cu fața albă, cu părul blond. Apărură și doi chinezi. Un tînăr înalt cu fața palidă, cu părul negru și ochi strălucitori, îmbrăcat în alb din cap pînă în picioare, se cățărară pe platformă, strigîndu-și devotamentul și apoi sări din nou în mulțime și se îndepărtă, privind înapoi. Capetele, umerii, mîinile care țineau arme, totul se legăna în cadența marșului.

Din această învălmășală apăreau diferite figuri, ochi care se încrucișau pe ai lui și apoi se îndepăr-

tau și dispăreau. Oamenii gesticulau spre el, strigau cuvinte pe care el nu le putea auzi. Fețele erau, cele mai multe, îmbujorate, dar mai înțilnea destule de o paloare cadaverică. Boala tot mai domnea, deci, și multe din mâinile care se întindeau spre el erau slabe și descărnate. Bărbații și femeile acestei epoci noi! O adunare stranie și de necrezut! În timp ce largul șuvoi trecea prin fața lui către dreapta, alte mulțimi veneau din înălțimile îndepărtate ale sălii, împinse înainte într-o scurgere neîncetată de oameni; trap, trap, trap, trap. Unisonul cîntecului era îmbogățit și complicat de ecourile puternice ale arcadelor și culoarelor. În rînduri se amestecau bărbați și femei. Trap, trap, trap, trap. Parcă pornise întreaga lume în marș. Trap, trap, trap, trap; creierul lui Graham vibra și el în acest ritm. Hainele fluturau, oamenii se scurgeau în rînduri din ce în ce mai compacte.

Trap, trap, trap, trap; Lincoln îi făcu un semn și Graham se întoarse către arcadă, pășind fără să-și dea seama în ritmul marșului, mergînd aproape mecanic, împins de melodie și de chemările ei. Mulțimea, fluturarea mâinilor, cîntecul, totul se mișca în aceeași direcție, șuvoiul de oameni se îngrămădea din ce în ce mai jos, pînă cînd fețele întoarse spre el ajunseră sub nivelul picioarelor lui. Își dădu seama că i se făcea loc, că era înconjurat de o suită, de paznici și conducători, iar la dreapta lui se afla Lincoln. Escorta creștea, acoperindu-i din ce în ce mai mult vederea spre mulțimile de oameni din stînga. În fața lui mergeau oamenii de gardă, îmbrăcați în negru, în rînduri de cîte trei. Pășiră de-a lungul unui parapet cu grilaj și trecură pe deasupra arcadei, în timp ce, dedesubt, torentul omenesc se scurgea mereu, strigînd către el. Nu știa încotro se îndreaptă; nici nu voia să știe. Aruncă o privire înapoi, spre imensitatea sălii clocotind de entuziasm. Trap, trap, trap, trap.

BĂTĂLIE ÎN INTUNERIC

Sala rămăsese în urmă. Erau pe-o galerie lungă, trecînd pe deasupra uneia dintre marile străzi cu platforme mișcătoare, care traversau orașul. În fața și în spatele lui păseau oamenii din gardă. Întinderea concavă a platformelor mișcătoare de sub ei devenise o masă compactă de oameni care mărșăluiau spre stînga, strigînd, făcînd semne cu mîinile și cu armele, încadrați într-o perspectivă imensă, aclamînd în timp ce se apropiau, aclamînd în timp ce treceau, aclamînd în timp ce se îndepărtau, pînă cînd globurile de lumină electrică care străluceau în depărtare păreau că se confundă cu furnicarul de capete. Trap, trap, trap, trap.

Cîntecul ajungea pînă la Graham ca un muget răgușit și zgomotos, care nu mai era susținut de muzică, iar tropotul picioarelor mergînd în marș, trap, trap, trap, trap, se amesteca în zgomotul asurzitor al năvalei nedisciplinate, revărsîndu-se cu pași neregulați de-a lungul drumurilor superioare.

Deodată, Graham sesiză un contrast. Clădirile de pe cealaltă parte a străzii păreau părăsite, cablurile și podurile care se încrucișau de-a curmezișul spațiului erau goale și întunecate. Graham se gîndi că și acolo ar fi trebuit să fie o puzderie de oameni.

Simți un fior ciudat, ca o tresărire fulgerătoare, și se opri. Oamenii de gardă care mergeau înaintea lui își continuară drumul; cei din spatele lui se opriră. Privi și el în direcția în care priveau oamenii. Tresărirea fusese provocată de un joc al luminilor.

La început crezu că era doar o deficiență a iluminatului, un fenomen izolat, fără vreo legătură cu ceea ce se petrecea jos. Fiecare dintre uriașele globuri de lumină albă și orbitoare părea că se stinge,

se comprimă, se contractă ca o inimă; urma o dilatare trecătoare, și din nou o contracție, ca o strângere înăbușitoare, întuneric, lumină, întuneric, într-o alternare rapidă.

Graham realizează imediat că neobișnuita comportare a luminilor interesa îndeaproape pe oamenii de jos. Aspectul caselor și al străzilor, aspectul maselor compacte se schimbă, deveni un amalgam de lumini vii și umbre săltărețe. Erau o mulțime de umbre care se însuflețeau brusc într-o activitate agresivă, păreau că se reped, că se măresc, crescând cu iuțeală constantă — pentru a sări deodată înapoi și a se întoarce reîntărite. Cîntecul și tropăitul încetaseră. Marșul mulțimii se opri, se produceau pretutindeni îmbulzeli, oamenii se împrăștiu în toate părțile, strigînd: „Luminile!“ Toate glasurile strigau un singur cuvînt. „Luminile!“ strigau glasurile, „Luminile!“ Privi în jos. În acest dans macabru al luminilor, spațiul străzii căpătase deodată aspectul unei lupte monstruoase. Uriășele globuri albe se colorară în alb-purpuriu și purpuriu-roșcat, începură să clipească, să clipească din ce în ce mai repede, apoi pîlpîiră între lumină și stingere, încetară de a mai clipi și deveniră simple pete de un roșu palid într-o vastă obscuritate. În zece secunde toate luminile erau stinse, nu mai rămăsese decît o beznă care mugea, o monstruozitate neagră care înghițise dintr-o dată toate miriadele de oameni în haine sclipitoare.

În jurul lui se mișcau ființe invizibile, se simți apucat de brațe. Ceva îl izbi cu putere în fluierul piciorului. Un glas îi strigă în ureche:

— Nu-i nimic, totul e în ordine.

Graham își scutură paralizia care-l cuprinsese în primele clipe de uimire. Fruntea i se izbi de fruntea lui Lincoln și scoase un strigăt.

— Ce înseamnă întunericul acesta?

— Consiliul a întrerupt curentul în tot orașul. Trebuie să așteptăm... Să stăm pe loc. Mulțimea va merge mai departe. Ei vor...

Dar glasul lui fu acoperit de alte glasuri care strigau : „Salvați-l pe Cel-care-doarme. Aveți grijă de Cel-care-doarme“. Un om din gardă se ciocni de Graham și îl lovi la mână, fără să vrea, cu arma. Un tumult sălbatic izbucni, învăluindu-l, devenind, parcă, în fiecare clipă mai puternic, mai dens, mai furios. Se auzeau în jur frinturi de fraze care se îndepărtau când el încerca să le prindă înțelesul. Răsunau ordine contradictorii, cărora le răspundeau alte glasuri. Auzi deodată, chiar lângă el, o serie de țipete pătrunzătoare.

Un glas îi strigă în ureche : „Poliția în uniforme roșii“, și se îndepărtă imediat, fără să-i răspundă la întrebări.

Apoi se auzi apropiindu-se un sunet, un fel de pirăitură, și în același timp niște fulgere slabe dansară de-a lungul drumurilor exterioare. În lumina de-o clipă, Graham văzu capetele și trupurile unor oameni înarmați cu arme la fel de ale celor din gardă. Spațiul era plin de zgomot, de pocnituri, de fulgere scurte de lumină și, brusc, întunericul se dădu în lături, că o perdea.

O lumină puternică îl orbi, apoi rămase buimăcit văzînd masele clocotitoare de oameni care se luptau. Strigăte, aclamații se ridicau de pretutindeni. Privi în sus să vadă de unde venea lumina. Un om era atârnat foarte sus, de capătul superior al unui cablu, ținînd de o frînghie steaua orbitoare care gonise întunericul. Omul purta o uniformă roșie.

Graham își îndreptă din nou privirea spre platformele mișcătoare. Îi atrase atenția o linie roșie. Era o masă compactă de oameni îmbrăcați în roșu, îngrămădiți pe platforma superioară, cea mai îndepărtată, întorși cu spatele spre zidurile înalte ale clădirii și înconjurați de o mulțime de adversari. Se dădea o luptă. Armele fulgerau, se ridicau și cădeau, șiruri de capete dispăreau de pe linia de bătaie, și alte capete le înlocuiau, scurtele fulgere mici care țîșneau din armele verzi deveneau — cît timp dura lumina — mici jeturi de fum cenușiu.

Deodată, lumina strălucitoare se stinse și străzile se acoperiră din nou cu un întuneric de cerneală, ca un mister tumultuos.

Simți că se izbise de ceva. Era împins de-a lungul galeriei. Cineva striga... Poate către el. Era prea tulburat pentru a mai auzi. Fu împins spre perete, și un grup de oameni trecu în grabă pe lângă el. I se păru că oamenii din gardă se luptau între ei.

Apoi apăru din nou omul atârnat de cablu, ținând lumina strălucitoare, și întreaga scenă fu scăldată în lumină albă. Grupul de oameni îmbrăcați în roșu parcă se mai mărise și se mai apropiase; cei mai apropiați erau la jumătatea drumului spre spațiul central. Ridicînd privirea, Graham văzu că oamenii în roșu apăruseră și în galeriile întunecate ale clădirii din față, și își îndreptau armele, pe deasupra poliștilor aflați jos, către mulțimile înfierbîntate de oameni de pe platformele din mijloc. Începu să deslușească sensul evenimentelor. Marșul poporului nimerise chiar de la început într-o cursă. După ce fuseseră buimăciți de stingerea luminilor, oamenii erau acum atacați de poliția în uniforme roșii. Apoi, își dădu seama că rămăsese singur, că Lincoln și oamenii din gardă continuau să meargă de-a lungul galeriei, în direcția în care merseseră înainte de a se lăsa întunericul. Îi văzu făcîndu-i semne desperate cu mina și alergînd înapoi, către el. Un strigăt puternic se ridică dinspre platformele mișcătoare. Întreaga fațadă a clădirii întunecate din față era înțesată cu oameni îmbrăcați în roșu. Ei arătau cu degetul către Graham și strigau.

— Cel-care-doarme ! Salvați-l pe Cel-care-doarme ! strigau mii de guri.

Auzi o izbitură deasupra capului, în zid. Privi în sus și văzu o pată de metal argintiu, în formă de stea. Lincoln ajunsese lângă el. Se simți apucat de braț. Apoi, poc, poc; își greșiseră încă de două ori ținta.

Nu înțelese din primul moment ce se întîmpla. În timp ce privea, strada și tot ce era în jur dispărură. Se stinsese și cea de a doua stea luminoasă.

Lincoln îl apucase pe Graham de braț și îl trăgea de-a lungul galeriei.

— Hai, înainte de a se aprinde din nou lumina ! strigă el.

Graba lui era contagioasă. Instinctul de conservare învinse în ființa lui Graham paralizia produsă de uluiala lui fără de margini. Deveni, pentru un timp, o creatură oarbă, stăpînită de frică în fața morții. Alergă, poticnindu-se din cauza întunericului, izbindu-se de oamenii lui de gardă care alergau o dată cu el. Singura lui dorință era să fugă, să scape de această galerie periculoasă unde ședea în văzul tuturor. Se aprinse încă o stea luminoasă și, o dată cu ea, se ridică un strigăt puternic în jurul platformelor. Un tumult îi răspunse de pe platforme. Oamenii în uniforme roșii aproape atinseseră, jos, culoarul central. Fețele lor nenumărate se întoarseră spre el și izbucniră strigăte. Fațada albă de pe cealaltă parte a străzii era înțesată de uniforme roșii. Și toate aceste evenimente ieșite din comun erau în legătură cu el, întoarse în direcția lui ca pe un pivot. Oamenii în uniforme roșii făceau parte din garda Consiliului și încercau să-l captureze din nou.

Spre norocul lui, erau primele gloanțe trase, după o sută și cinci zeci de ani, cu intenția de a ucide. El auzi gloanțele șuierîndu-i pe deasupra capului, simți un strop de metal topit înțepîndu-i urechea și, fără să privească, își dădu seama că întreaga fațadă a clădirii din față era înțesată de polițiștii în uniforme roșii, care, fără să se mai ascundă, strigau și trăgeau asupra lui.

Unul dintre oamenii gărzii căzu chiar în fața lui și Graham, neputînd să se oprească, sări peste trupul care se zvîrcolea.

În clipa următoare pătrunse teafăr în obscuritatea unui coridor și în același timp cineva care venea, se pare, dintr-o parte se izbi cu putere de el. Coborî o scară, într-un întuneric absolut. Se rostogoli, apoi fu lovit din nou și se izbi cu mîinile de un perete. Se trezi strivit de greutatea unor trupuri care se luptau, răsucit și împins spre dreapta. O presiune enormă îl

țintuia locului. Nu mai putea să respire și simțea că i se sfărîmă coastele. Urmă un moment de ușurare, și întreaga masă de oameni care se mișca laolaltă îl împinse înapoi, către marele teatru de unde venise. Erau clipe cînd picioarele nici nu-i mai atingeau pămîntul. Apoi se poticnea și era împins. Se auzeau strigăte de „Iată-i că vin !” și, chiar lîngă el, un țipăt înnăbușit. Piciorul i se izbi de ceva moale și răsună un geamăt răgușit. Cineva strigă „Cel-care-doarme !”, dar el era prea năucit ca să poată vorbi. Se auzeau detunăturile armelor verzi. Un timp, voința îl părăsi, nu mai era decît un atom în mijlocul panicii, orb, fără să mai poată gîndi, acționînd mecanic. Împinse, împrînci în dreapta și în stînga, se răsuci în mijlocul înghesuiei, apoi piciorul i se împiedică de o treaptă și se trezi urcînd. Și, deodată, fețele din jurul lui ieșiră din întuneric, vizibile, de o paloare cadaverică, uimite, îngrozite, asudate, într-o lumină lividă. Foarte aproape de el, nici la jumătate de metru, văzu figura unui tînăr. Un simplu incident trecător, care nu-l emoționează de loc, dar îi reveni mai tîrziu, în vise. Tînărul, ridicat în picioare pentru o clipă, în mijlocul mulțimii, fusese împușcat și era mort.

Probabil că omul de pe cablu aprinsese cea de-a patra stea albă.

Lumina ei pătrundea prin ferestrele și arcadele uriașe și îi arătă lui Graham că el nu mai era decît un atom, în această masă densă de siluete negre și mișcătoare, împinse înapoi, spre partea inferioară a marelui teatru. Acum, tabloul era livid și întretăiat ici și colo de umbre negre. Chiar lîngă el, oamenii în uniforme roșii își croiau drum prin masa de oameni. N-ar fi putut să spună dacă îl văzuseră. Îl căută cu privirea pe Lincoln și pe oamenii din garda lui. Îl văzu pe Lincoln lîngă scena teatrului, înconjurat de o mulțime de răsculați cu insigne negre, ridicat pe sus și căutîndu-l cu ochii în toate părțile. Graham constată că el se afla de cealaltă parte a mulțimii și că în spatele lui, despărțite de o barieră, se aflau băncile în amfiteatru, goale. Îi veni o idee

și încercă să-și croiască drum spre barieră. Când ajunsese lângă ea, lumina se stinse.

Își desfăcu imediat mantia neagră care nu numai că-i împiedica mișcările, dar și atrăgea atenția asupra lui, și o lăsă să alunece în jos de pe umeri. Auzi cum cineva se împiedică în faldurile ei. În clipa următoare, Graham escaladă bariera și sări în beznă. Apoi, pipăindu-și drumul, ajunsese la capătul inferior al unui coridor care urca în pantă. În întunericul de aici, împușcăturile nu se mai auzeau, iar vacarmul alergăturii și glasurilor se mai domolise. Ajungând la o treaptă neașteptată, Graham se poticni și căzu. În aceeași clipă, prin întunericul din jur se zăriră din nou pete și insule de lumină vie, mugetul se ridică mai puternic și strălucirea altei stele albe pătrunse prin ferestrele imense ale teatrului.

Se rostogoli peste câteva scaune, auzi strigăte și pocnituri de armă, făcu un efort să se ridice și fu trântit din nou: în jurul lui se afla un grup de oameni cu insigne negre trăgând spre poliștii în uniforme roșii, sărind printre scaune și ghemuindu-se ca să-și încarce din nou armele. Instinctiv, Graham se ghemui și el printre scaune, pentru a se ascunde de gloanțele rătăcite, care atingeau pernele pneumatice și tăiau bucăți strălucitoare din garniturile de metal. Tot instinctiv, el reținu direcția coridoarelor, cea mai bună cale pe care putea să scape, de îndată ce vâlul întunericului va cădea din nou.

Un tânăr îmbrăcat în haine de un albastru șters se apropie, sărind peste scaune.

— Hei! strigă el, zburînd cu picioarele la câțiva centimetri de obrazul lui Graham.

Tânărul îl privi, fără să dea vreun semn că-l recunoaște, se întoarse, pentru a trage din nou, trase și, strigînd: „Jos Consiliul!“, era gata să tragă încă o dată. Atunci, lui Graham i se păru că jumătate din gîtul omului dispăruse. Ceva umed căzu pe obrazul lui Graham. Arma verde se opri, ridicată pe jumătate. O clipă, omul rămase liniștit, cu fața golită brusc de expresie, apoi începu să se încline înainte. Genunchii se îndoiră. Omul căzu o dată cu întune-

ricul. La zgomotul căzăturii, Graham se ridică și alergă din răspuseri, pînă cînd se împiedică de o treaptă de pe coridor. Se ridică în picioare și reîncepu să alerge de-a lungul coridorului.

Cînd străluci cea de a șasea stea, el se afla lîngă deschiderea unui pasaj. Pe lumină, începu să alerge mai repede, intră în pasaj și coti în clipa cînd se făcu din nou întuneric complet. O izbitură îl împinse într-o parte, se rostogoli, apoi se ridică din nou în picioare. Se pomeni în mijlocul unor oameni nevăzuți, care fugeau în aceeași direcție. Singurul lui gînd, ca și al celorlalți, era : să scape din această învîlmășeală. Împinse, lovi, se clătină, alergă, fu strivit, își pierdu echilibrul și se ridică din nou.

Alergă, timp de cîteva minute, prin întuneric, de-a lungul unui coridor întortocheat, străbătu un spațiu larg și deschis, coborî o pantă lungă, și în cele din urmă ajunse la un șir de trepte, care porneau de pe un loc neted. O mulțime de oameni strigau :

— Iată-i că vin ! Vine poliția. Trag în noi. Fugiți de aici ! Poliția va trage ! Să ne adăpostim pe strada a șaptea. Porniți spre strada a șaptea !

În mulțime erau femei, copii și bărbați. Oamenii strigau într-una, în fel și chip. Mulțimea se îndreplă către o boltă, trecu printr-un fel de deschidere îngustă și ieși într-un spațiu mai larg, ușor luminat. Siluetele negre din jurul său se răspindiră, alergînd în sus către ceea ce părea să fie, în lumina slabă, un șir gigantic de trepte. Graham îi urmă. Oamenii se împrăștiară în dreapta și în stînga... și el își dădu seama că nu se mai afla în mijlocul mulțimii. Se opri lîngă treapta cea mai înaltă. În fața lui, la același nivel, erau niște bănci și un mic chioșc. Se duse pînă la chioșc și se opri în umbra de sub streșina ei, gîfîind și privind de jur împrejur.

Totul era confuz și cenușiu, dar el observă că marile trepte nu erau decît platformele „străzilor“, acum nemîșcate. Platformele erau înclinate în ambele părți și, dincolo de ele, se înălțau clădirile, ca niște umbre uriașe cu firme și reclame abia deslușite : sus, printre traverse și cabluri, se zărea o fișie palidă,

întreruptă, a cerului. Un grup de oameni trecu în goană. După strigătele și glasurile lor păreau că aleargă spre locul luptei. Alții, mai puțin zgomotoși, se strecurau timizi prin umbră.

De departe, din josul străzii, se auzea zgomotul unei lupte. Dar Graham știa că nu aceasta era strada din fața teatrului. Din lupta de acolo nu se mai auzea și nu se mai zărea nimic. Și... — ce idee ciudată ! — toți oamenii aceștia luptau pentru el !

Cîteva clipe, el trăi senzația unui om care, oprindu-se din lectura unei cărți captivante, se îndoiște deodată de tot ceea ce admisesese pînă atunci fără rezerve. În acele clipe, el nu mai avea gîndul la amănunte ; îl copleșise efectul general. Era destul de ciudat că, în timp ce fuga din închisoarea Consiliului, mulțimea uriașă din sală și atacul poliției în uniforme roșii asupra puzderiei de oameni îi erau limpezi în minte, trebuia, în schimb, să facă un efort pentru a-și aminti de trezirea din somnul cataleptic și de timpul meditațiilor din camerele tăcute. La început, memoria lui sărea peste aceste perioade și îl ducea înapoi, la cascada din Pentargen, care tremura în bătaia vîntului, și la splendorile sumbre ale coastei însoțite din Cornwall. Contrastul dădea tuturor amintirilor un aspect de irealitate. Apoi golul se umplu și Graham începu să înțeleagă.

Situația în care se afla nu mai era o enigmă, cum fusese în camerele tăcute. Cel puțin acum avea un contur ciudat și gol al evenimentelor. El era, într-un fel, posesorul a jumătate din lume, și puternice partide politice luptau să-l aibă de partea lor. Pe de o parte era Consiliul Alb, cu poliția în uniforme roșii, hotărît, după cum se părea, să-i uzurpe proprietatea și poate chiar să-l ucidă ; pe de altă parte — răscoala care îl eliberase, avînd ca șef nevăzut pe Ostrog. Și tot acest oraș gigantic era zguduit de lupta dintre acele partide. Cît de anapoda se dezvoltase lumea !

— Nu înțeleg, strigă el. Nu înțeleg !

El reușise să scape din lupta dintre aceste două partide, să-și cîștige această libertate întunecată.

Ce se va mai întâmpla de acum înainte ? Ce se întâmpla în clipa de față ? Își închipui pe oamenii îmbrăcați în roșu căutînd să-l captureze, gonind din fața lor pe răsculații cu insigne negre.

Norocul îi dăduse, în orice caz, răgazul să mai respire. Putea să se ascundă nestingherit de cei care treceau pe lângă el, putea să urmărească mersul evenimentelor. Privirea lui îmbrățișă imensitatea complexă și întunecată a clădirilor slab luminate, și prin minte îi trecu gîndul, ca o descoperire surprinzătoare, că soarele se ridica deasupra orașului și că lumea era din nou strălucitoare, sub vechea și binecunoscuta lumină a zilei. După puțin timp, respiră ceva mai liniștit. Hainele i se uscaseră de umezeala cu care le pătrunsese zăpada.

Rătăci cîteva mile pe aceste străzi crepusculare, nevorbind nimănui, neînsoțit de nimeni — o siluetă întunecată printre alte siluete întunecate — om al trecutului, atît de invidiat, posesor fără voie a jumătate de lume. Oriunde întîlnea lumini, mulțimi de oameni sau vreo agitație mai puternică, ședea mai întîi la pîndă, de teamă să nu fie recunoscut, și făcea cale întoarsă, sau urca și cobora scările din mijloc, încercînd să ajungă la vreun sistem transversal de străzi, situate fie deasupra, fie dedesubt. Deși nu mai întîlni nici o încăierare, întregul oraș era dominat de spiritul luptei. La un moment dat se văzu nevoit să alerge, pentru a evita o mulțime de oameni care năvăleau de-a lungul străzii. Toți cei din jur păreau că se alătură lor. Erau mai ales bărbați și purtau niște obiecte care păreau să fie arme. Probabil că lupta se concentrase mai ales în cartierul pe care Graham tocmai îl părăsise. Un vuiet îndepărtat al conflictului îi ajungea neconținut la urechi. Prudența și curiozitatea se luptară în el cîtva timp. Dar prudența învinse și el continuă să rătăcească departe de locul luptei — atît cît își putea da seama. Merse nestingherit, nebănuit de nimeni, prin întuneric. Nu se mai auzea nici măcar vreun ecou îndepărtat al bătăliei ; pe lângă

ei treceau din ce în ce mai puțini oameni, și, în cele din urmă, imensele străzi deveniră pustii. Fațadele clădirilor erau urite și aspre; se părea că ajunsese într-un cartier de magazine părăsite. Singurătatea puse stăpînire pe el — pașii i se încetăniră.

Oboseala creștea. Din cînd în cînd se oprea din drum, așezîndu-se pe unul dintre numeroasele scaune instalate pe platformele superioare. Dar o frămîntare febrilă, conștiința rolului central pe care îl juca în această luptă nu-l lăsa să se oprească mult timp într-un loc. Oare bătălia se dădea numai pentru el?

Apoi, pe cînd străbătea o întindere pustie, se produse deodată un cutremur de pămînt — însoțit de vuiete și tunete — un curent puternic de aer rece trecu prin oraș, cu zgomot de geamuri sparte, de ziduri care se prăbușeau — o serie de zguduiri colosale. O avalanșă de sticlă și fierărie căzu de pe acoperișurile îndepărtate în galeria de mijloc, la mai puțin de o sută de metri de el, iar din depărtare se auziră strigăte și tropote de pași. Graham, sub impulsul unei agitații fără rost, porni și el să alerge de colo-colo.

Un om se apropie, în goană, de el. Abia atunci Graham își recăpătă stăpînirea de sine.

Ce-au aruncat în aer? întrebă omul gîfîind. A fost o explozie. Și, înainte ca Graham să poată vorbi, porni mai departe în fugă.

Imensele clădiri se ridicau întunecate, învăluite într-un crepuscul stăruitor, cu toate că fișia de cer de deasupra strălucea acum în lumina zilei. Graham fu izbit de mai multe aspecte ciudate, din care, pe moment, nu înțelegea nimic; reuși să decifreze unele dintre inscripțiile cu caractere fonetice. Dar avea vreun rost să descifrezi, după un efort considerabil al ochilor și al minții, acele inscripții misterioase care sunau cam așa: „Aici este Badhamite“ sau „Biroul Muncii — Sectorul Mic“?

Și — ceea ce era curios — probabil că unele sau chiar toate aceste clădiri ca niște stînci erau ale lui !

Bizareria experienței pe care o trăia îi apărură clar în față. De fapt, el făcuse un salt în timp, cum și-l imaginaseră de multe ori romancierii. Și, odată acest salt realizat, el se așteptase, mintea lui se așteptase să asiste la un spectacol. Dar nu era un spectacol, ci o mare și nelămurită primejdie, plină de umbre ostile și văluri de întuneric. Undeva, prin acest labirint al beznei, îl aștepta moartea. Oare va fi, în cele din urmă, omorît înainte de a vedea această lume nouă ? Poate că, la primul cîltîntunecos, îl pîndea moartea. Îl cuprinsese o dorință vie de a vedea, o dorință aprinsă de a cunoaște.

Începu să se teamă de colțurile străzilor. Credea că nu poate fi în siguranță decît ascunzîndu-se. Dar unde putea să se ascundă, pentru a nu fi văzut cînd se vor aprinde din nou luminile ? În cele din urmă, se așeză pe o bancă dintr-un loc retras, pe una din străzile superioare, închipuindu-și că era singur.

Își frecă ochii obosiți cu degetele. Ce-ar fi dacă, atunci cînd va privi din nou, jgheabul întunecat al acestor străzi paralele și clădirile de o înălțime insuportabilă n-ar mai exista ? Dacă ar descoperi că toate întîmplările din aceste cîteva zile, trezirea, mulțimile care strigau, întunericul și lupta nu erau decît o fantasmagorie, un alt mod, mai viu, de a visa ? Desigur, nu era decît un vis ! Totul era atît de inconsecvent, atît de lipsit de rațiune ! De ce se luptau oamenii pentru el ? De ce l-ar privi această lume rațională ca pe un Stăpînitor, ca pe un Stăpîn ?

Așa gîndea el, stînd cu ochii închiși ; apoi privi din nou, aproape sperînd, în ciuda auzului, să revadă vreun aspect familiar al vieții din secolul al nouăsprezecelea, și să vadă, poate, în fața lui, micul golf din Boscastle, tîrmul stîncos din Pentargen, sau camera lui de culcare. Dar faptele nu țîn seamă de speranțele omenești. Un grup de oameni cu un

drapel negru străbătu umbrele din apăsare; îndreptându-se spre locul bătăliei, și dincolo de ei se ridicau zidurile amănunțite ale fațadelor, vaste și întunecate, cu inscripțiile lor neînțelese, care abia se zăreau.

— Nu este un vis, zise el, nu este nici un vis, și își cufundă fața în palme.

Capitolul XI

BĂTRÎNUL CARE ȘTIA TOTUL

Tresări, auzind pe cineva tușind lângă el.

Se întoarse repede și, cercetînd cu privirea, văzu o făptură scundă, cocoșată, așezată la vreo doi metri mai departe, în umbra gardului despărțitor:

— Ai vreo noutate? întrebă glasul ascuțit și gîfuit al unui om foarte bătrîn.

Graham ezită.

— Nici una, zise el.

— Stau aici pînă cînd se aprind iar luminile, zise bătrînul. Bestiile albastre umblă peste tot... peste tot.

Graham răspunse cu un mormăit nearticulat. Încercă să-l vadă pe bătrîn, dar întunericul îi ascundea fața. Dorea din răsuputeri să-i răspundă, să vorbească, dar nu știa cum să înceapă.

— Blestemat să fie! zise bătrînul deodată. Blestemat! Să fiu scos din odaia mea, printre atîtea primejdii!

— E greu, începu Graham. E greu pentru dumneata.

— Întuneric. Sînt un bătrîn pierdut în întuneric. Toată lumea a înnebunit. Război și lupte. Poliția e înfrîntă și numai pungași prelutîndeni. De ce nu aduc niște negri să ne apere?... Nu, nu mai calc eu prin coridoare întunecoase! Am căzut peste un om

mort. Te simți mai bine în tovărășia cuiva — zise bătrînul, privindu-l cu sinceritate — dacă nimerеști o tăvărășie bună. Apoi se ridică și se apropie de Graham.

Probabil că rezultatul examinării era satisfăcător. Bătrînul se așază, bucuros că nu mai rămîne singur.

— Eh ! zise el, trăim vremuri teribile ! Război, lupte, și morți care zac acolo, bărbați, bărbați viguroși care pier în întuneric. Fiii mei ! Am trei fii. Dumnezeu știe unde sînt în noaptea asta.

Glasul se opri. Apoi repetă, cu glas tremurător :

— Dumnezeu știe unde sînt în noaptea asta.

Graham căuta o întrebare care să nu-i trădeze ignoranța. Dar vocea bătrînului întrerupsе tăcerea.

— Ostrog va învinge, zise el. Va învinge. Și nimeni nu poate spune ce va deveni lumea sub conducerea lui. Fiii mei lucrează toți trei la motoarele de vînt. Una din nurorile mele a fost amanta lui, cîtva timp. Amanta lui ! Noi nu sîntem oameni de rînd. Și totuși, ei m-au zvîrlit să rătăcesc în seara asta la voia întîmplării... Eu știam ce se punea la cale. Știam înaintea multora. Dar e prea întuneric ! Și să cad deodată peste un cadavru, în întuneric !

I se putea auzi respirația șuierătoare.

— Ostrog... zise Graham.

— Cel mai mare conducător pe care l-a văzut lumea vreodată, zise glasul bătrînului.

Graham căuta cum să înceapă discuția.

— Consiliul are puțini prieteni în popor, se hartzardă el.

— Puțini. Și fără valoare. Ei și-au trăit traiul. Eh ! Ar fi trebuit să-i păstreze pe cei mai isteți. Dar au ținut de două ori alegeri. Și Ostrog... Acum a izbucnit, și nimic nu-l mai poate opri, nimic nu-l mai poate opri. Ei l-au respins de două ori pe Ostrog... Ostrog Conducătorul. Am auzit cît de furios a fost atunci... A fost teribil. Cerul să-i apere ! Căci pe pămînt nimic nu-i mai poate apăra. El a ridicat împotriva lor Companiile de Muncă. Nimeni altul

n-ar fi îndrăznit. Toate hainele albastre sînt înarmate și au pornit! El va merge pînă la capăt. Pînă la capăt.

Rămase cîteva clipe tăcut.

— Acest om, Cel-care-doarme... începu el.

— Da, zise Graham. Ei bine?

Vocea bătrînului se transformă într-o șoaptă confidențială, iar fața slabă și întunecată se apropie de Graham.

— Adevăratul Cel-care-doarme...

— Da... zise Graham.

— A murit cu mulți ani în urmă.

— Cum? zise Graham brusc.

— Acum mulți ani. A murit. Acum mulți ani.

— Nu mai spune! zise Graham.

— Ba da. Chiar așa. A murit. Acesta, cel care s-a trezit, l-a înlocuit, în timpul nopții, pe cel adevărat. Nu-i decît o biată creatură, pe care au adormit-o. Dar nu pot să spun tot ce știu. Nu trebuie să spun tot ce știu.

O bucată de timp el mormăi lucruri de neînțeles. Dar era greu ca să-și păstreze secretul numai pentru el.

— Nu-i cunosc pe cei care l-au adormit... Asta s-a întîmplat înainte de vremea mea... Dar cunosc pe omul care i-a injectat niște substanțe înviorătoare și l-a trezit din somn. Era o șansă din zece. Să-l trezească și să-l ucidă. Să-l trezească sau să-l ucidă. Așa procedează Ostrog.

Graham era atît de uimit de aceste afirmații, încît a trebuit să-l întrerupă, să-l facă pe bătrîn să repete cuvintele, să-l întrebe din nou, pe ocolite, înainte de a fi sigur de sensul și nebunia celor auzite. Trezirea lui nu fusese deci naturală! Era doar nălucirea unei minți senile, sau exista și un simbul de adevăr? Răscolind prin ungherele întunecoase ale memoriei, el dădu deodată peste o idee care ar fi putut să aibă într-adevăr un efect stimulator. Poate că întîlnise o împrejurare favorabilă, poate că, în sfîrșit, reușea să afle ceva despre această epocă nouă. Bătrînul gifii cîteva clipe și scîlpă,

apoi glasul tremurător continuă să-și depene amintirile :

— Prima dată ei l-au îndepărtat. Eu am urmărit totul.

— L-au îndepărtat ? Pe cine ? zise Graham. Pe Cel-care-doarme ?

— Pe Cel-care-doarme ? Nu. Pe Ostrog. El a fost teribil... teribil ! Apoi i s-a promis, i s-a promis cu siguranță pentru data viitoare. Cît de nescotiți au fost... Să nu le mai fie teamă de el. Acum, tot orașul este în puterea lui, iar cei de seama noastră sîntem doar praful pe care îl calcă în picioare. Praful pe care îl calcă în picioare. Pînă cînd s-a apucat el de treabă... muncitorii își tăiau gîtul unul altuia, ucideau vreun chinez sau vreun agent al Poliției Muncii, și ne lăsau pe noi ceilalți în pace. Cadavre ! Furturi ! Întuneric ! Asta nu s-a mai întîmplat de un gross de ani. Ah !... Cînd cei mari se iau la ceartă e rău de cei mici ! E rău.

— Ai spus... că nu a fost... ce?... de un gross de ani ?

— Eh ! zise bătrînul; apoi mormăi ceva despre oamenii care nu se exprimă clar, și-l făcu pe Graham să repete de trei ori întrebarea.

— Lupte, și masacre, și arme în mîini, și nebuni care trîncănesc despre libertate și tot felul de treburi ca astea, zise bătrînul. De cînd sînt, asta nu s-a mai întîmplat. Parcă ar fi în vremurile de demult... desigur... cînd s-a răscurat poporul din Paris... acum trei groși de ani. Asta am vrut să spun că nu s-a mai întîmplat. Dar așa e mersul lumii. Trebuie să se întoarcă înapoi. Știu. Știu. În toți acești cinci ani, Ostrog a lucrat, și au fost tulburări, și foamete, și amenințări, și multă vorbărie, și arme. Haine de pînză albastră și proteste. Nimeni nu mai era în siguranță. Totul se încurca și se năruia. Și iată unde am ajuns ! Revoltă, lupte, și Consiliul își vede sfîrșitul apropiindu-se.

— Ești destul de bine informat asupra evenimentelor, zise Graham.

— Știu ce trebuie să aud. Nu mă mulțumesc numai cu ceea ce spun mașinile care trăncănesc.

— Desigur că nu, zise Graham, întrebându-se ce ar putea să însemne „mașinile care trăncănesc”. Și ești sigur că acest Ostrog... ești sigur că Ostrog a organizat rășcoala și a pus la cale trezirea Celui-care-doarme? Numai ca să se afirme... pentru că nu a fost ales în Consiliu?

— Cred că toată lumea știe asta, zise bătrînul. În afară de imbecili. El vrea să fie Stăpîn. Fie în Consiliu, fie altfel. Chiar și cei care nu știu nimic, asta tot o știu. Și iață-ne acum ca morți zăcînd în întuneric! Dar bine, unde ai fost dumneata, că nu ai auzit despre cearta dintre Ostrog și Verney-ii? Și în legătură cu ce crezi că sînt tulburările? Cu Cel-care-doarme? Eh? Crezi că Cel-care-doarme este chiar cel adevărat? Și că s-a trezit singur... eh?

— Eu sînt un om simplu, mai bătrîn decît par, și cam uituc, zise Graham. Multe întimplări... mai ales în ultimii ani... Ca să-ți spun drept, dacă aș fi eu Cel-care-doarme, n-aș fi știut mai puțin.

— Eh! zise celălalt. Bătrîn, dumneata? Nu pari prea bătrîn! Dar nu oricine își păstrează memoria la bătrînețe, ca mine... e adevărat. Dar faptele astea, atît de bine cunoscute! Și dumneata doar nu ești atît de bătrîn ca mine... nici nu te apropii de vîrsta mea. Ei bine! Poate că n-ar trebui să-i judec pe alții după mine. Eu sînt tînăr... pentru un om atît de bătrîn. Poate că dumneata ești bătrîn, pentru un om atît de tînăr.

— Chiar așa, zise Graham. Povestea mea este ciudată. Știu foarte puține. Cît despre istorie! Pur și simplu nu cunosc istoria. Cel-care-doarme și Iulius Cezar sînt totuna pentru mine. Mă interesează să te aud vorbind aceste lucruri.

— Știu cîte ceva, zise bătrînul. Știu cîte ceva... Dar... ascultă!

Cei doi oameni tăcură, ascultînd. Se auzi o răbufnire grea, o zguduire care făcu să tremure banca pe care ședeau. Trecătorii se opriră, strigînd ceva unii către alții. Bătrînul era dornic să pună între-

bări ; opri un om care trecea pe aproape. Graham, împins de exemplul bătrînului, se ridică și acostă un alt trecător. Lămenii nu știa ce se întîmplase.

Se întoarse la bancă și îl găsi pe bătrîn mormăind, cu glas scăzut, întrebări nedeslușite. Cîteva clipe nu-și vorbiră nimic

Prezența acestei înclăștări gigantice, atît de apropiată și totuși atît de îndepărtată, copleșea imaginația lui Graham. Avea oare dreptate acest bătrîn, ceea ce spuneau oamenii era adevărat, răsculații urmau să cucerească victoria ? Sau se înșelau cu toții, și oamenii în uniforme roșii măturau totul din calea lor ? În fiecare clipă, puhoiul luptei putea să se reverse în acest cartier liniștit al orașului, cuprinzîndu-l din nou și pe el. Acum, în acest răgaz, trebuia să afle cît mai mult. Se întoarse către bătrîn, gata să-i pună o întrebare, apoi renunță s-o mai rostească. Dar gestul lui îi trezi din nou bătrînului pofta de vorbă.

— Eh ! Cum se mai potrivesc lucrurile ! zise bătrînul. În acest om, Cel-care-doarme, și-au pus nădejdele toți nebunii ! Eu îi știu toată povestea... întotdeauna mi-au plăcut astfel de povești. Cînd eram copil... sînt atît de bătrîn azi... obișnuiam să mai citesc cărți tipărite. Nici nu-ți vine să crezi. Probabil că dumneata n-ai văzut nici una... acum mucegăiesc și se prăfuiesc... Compania Sanitară le arde, ca să facă din ele sodă pentru spălat. Dar erau bune și ele, cu toate că erau murdare. Învățai multe din ele. Noile Mașini Vorbitoare... duminale nu ți se par noi, nu ?... sînt lesne de ascultat, lesne de uitat. Dar eu am urmărit toată povestea Celui-care-doarme încă de la început.

— N-ai să mă crezi, zise Graham încet, dar sînt atît de ignorant... am fost atît de preocupat de treburile mele, situația mea a fost atît de neobișnuită... încît nu știu nimic din povestea Celui-care-doarme. Cine era ?

— Eh ! zise bătrînul. Eu știu. Eu știu. Era un biet om de rînd, care — sărmanul — a dat de o femeie cam nebunatică. Și a căzut în catalepsie. Mai

există vechituri de alea, de culoarea brună... fotografii cu nitrat de argint... care îl arată așa cum ședea culcat, acum un gross și jumătate de ani... un gross și jumătate de ani!

— A dat de o femeie cam nebunatică, sărmanul, zise Graham încet, ca pentru el însuși, și apoi cu glas tare, da... ei bine! continuă.

— Trebuie să știi că avea un văr, numit Warming, un om singuratic, fără copii, care a făcut o mare avere din niște afaceri cu drumurile... primele drumuri în Eadhamită. Dar desigur că ai auzit? Nu? Cum așa? El a cumpărat toate drepturile de brevetare și a înființat o mare societate. Pe atunci existau nenumărate întreprinderi separate și societăți de afaceri. Nenumărate! Drumurile lui au dus la desființarea căilor ferate... vechiturile alea... în două duzini de ani. Warming a cumpărat toate drumurile și le-a eadhamitat. Și, pentru că n-a vrut să-și fărâmițeze averea și să o lase împărțită în acțiuni, a lăsat totul Celui-care-doarme, și a instituit un Consiliu de administrație, ales și instruit de el. El știa că niciodată Cel-care-doarme nu se va mai trezi, că va continua să doarmă. Să doarmă pînă va muri. El știa asta foarte bine! Și apoi, din senin! un om din Statele Unite, care își pierduse doi fii într-un accident pe mare, a mai adăugat la această avere o mare donație. Administratorii s-au trezit chiar de la început cu o avere în valoare de o duzină de mii de milioane.

— Cum se numea?

— Graham.

— Nu... vreau să spun... americanul...

— Isbister.

— Isbister! strigă Graham. Bine, dar nici n-am auzit de numele acesta.

— Bineînțeles că nu, zise bătrînul. Bineînțeles. Oamenii nu prea învață multe în școlile de azi. Dar eu îi cunosc toată povestea. Era un american bogat, originar din Anglia, și i-a lăsat Celui-care-doarme o moștenire chiar mai mare decît a lui Warming. Cum a realizat-o? Asta nu știu. Ceva în legătură

cu pictarea prin procedee mecanice. Fapt este că a adunat această avere și i-a lăsat-o Celui-care-doarme și astfel a luat ființă Consiliul. La început n-a fost decît un Consiliu de administrație.

— Și cum a crescut această avere ?

— Eh !... dar dumneata nu știi chiar nimic ! Ban la ban trage... și doisprezece creieri sînt mai buni decît unul singur. Ei au manevrat cu dibăcie. Cu banii au influențat viața politică și au continuat să-i înmulțească prin operațiuni bancare și tarifarare. S-au înmulțit... s-au înmulțit. Și mulți ani cei doisprezece administratori au ținut în secret creșterea averii Celui-care-doarme, ascunzînd-o sub diferite nume și titluri de societăți și tot felul de operațiuni similare. Consiliul a cumpărat titluri, ipoteci, acțiuni, partide politice, ziare. Dacă vei asculta vechile povestiri, vei vedea cum Consiliul a crescut tot mereu. Pînă în cele din urmă s-a ajuns la bilioane și bilioane de lionii... totul fiind averea Celui-care-doarme. Și totul provenea dintr-un capriciu... din testamentul celui Warming, și din accidentul fiilor lui Isbister. Oamenii sînt ciudați, continuă bătrînul. Faptul cel mai ciudat pentru mine este cum de a reușit să lucreze Consiliul strîns unit atît de multă vreme. Doisprezece oameni. La început erau împărțiți în cîteva grupuri. Apoi s-au învăluit în mister. Pe vremea cînd eu eram tînăr, a vorbi despre Consiliu era ca și cum un om ignorant ar fi vorbit despre Dumnezeu. Nu ne trecea prin minte ideea că ei ar putea să facă vreun rău. Nu știam nimic despre femeile lor și despre viața care o duceau. Sau poate că acum am devenit eu mai înțelept... Oamenii sînt ciudați... Mă uit la dumneata, tînăr și neștiutor, iar eu... un bătrîn de șaptesdozi de ani, aș fi putut foarte bine să uit... și îți explic totul, concis și limpede. Șaptesdozi — continuă el — șaptesdozi, și încă aud și văd... aud mai bine decît văd. Și gîndesc și sînt la curent cu tot ceea ce se întîmplă. Șaptesdozi ! Viața e ciudată. Aveam douădozi de ani cînd s-a născut Ostrog. Îmi amintesc de el cu mult înainte de a-și fi croit drum

pină în fruntea Controlului Motoarelor de Vînt. Am văzut multe schimbări. Eh ! Am purtat și haine albastre. Și, pînă la urmă, am ajuns să văd aceste ciocniri, întunericul, și tumultul, și cadavrele îngrămadite pe străzi. Și toate sînt opera lui ! Toate sînt opera lui !

Glasul i se stinse în mormăituri neclare, adresate lui Ostrog.

Graham rămase pe gînduri.

— Să vedem, zise el, dacă am înțeles bine.

Întinse o mîină și începu să numere pe degete.

— Cel-care-doarme era adormit...

— A fost schimbat, zise bătrînul.

— Se poate. Și în acest timp averea Celui-care-doarme a crescut, în mîinile celor doisprezece administratori, pînă cînd a înghițit aproape toată marea proprietate din lume. Cei doisprezece administratori au devenit, de fapt, în virtutea acestei proprietăți, stăpîinii lumii. Întrucît ei sînt puterea care plătește... după cum vechiul Parlament Englez era...

— Eh ! zise bătrînul. Asta e adevărat... e o comparație bună. Nu ești chiar atît de...

— Și acum, acest Ostrog... a revoluționat deodată întreaga lume, trezindu-l pe Cel-care-doarme... despre care nimeni, în afară de oamenii de rînd, superstițioși, nu credea că se va mai trezi vreodată... l-a trezit pe Cel-care-doarme, ca să-și revendice averea de la Consiliu, după atîția ani.

Bătrînul sublinie această declarație cu un acces de tuse.

— E ciudat, zise el, să întîlnești un om care află pentru prima dată aceste lucruri în seara aceasta.

— Da, zise Graham, e ciudat.

— Ai fost în vreun Oraș al Plăcerii ? zise bătrînul. Toată viața mi-am dorit... Chiar și acum — rîse, apoi continuă — mi-ar place să mă distrez puțin. Măcar să văd. Mormăi o frază pe care Graham n-o înțelese.

— Cînd s-a trezit... Cel-care-doarme ? întrebă deodată Graham.

— Acum trei zile.

— Și unde este acum ?

— E cu Ostrog. A scăpat de la Consiliu acum vreo patru ceasuri. Dar bine, stimate domn, unde ai fost în timpul ăsta ? El era în sala din piață... unde s-au dat luptele. Întreg orașul vorbea despre asta. Toate Mașinile Vorbitoare. S-a strigat pe toate străzile. Chiar și nebunii care mai sînt de partea Consiliului au recunoscut-o. Toți se îngrămădeau să-l vadă... toți puneau mîna pe arme. Ai fost beat sau dormeai ? Zău așa ! Dar probabil că glumești ! Te prefaci, desigur ! Tocmai pentru a opri strigătele Mașinilor Vorbitoare și a împiedica pe oameni să se adune, tocmai din cauza asta ei au oprit curentul electric și ne-au lăsat în întunericul ăsta blestemat. Vrei să-mi spui că... ?

— Am auzit că a reușit să scape Cel-care-doarme, zise Graham. Dar... să revenim o clipă. Ești sigur că acum este cu Ostrog ?

— Ostrog nu-l va lăsa să-i scape, zise bătrînul.

— Și Cel-care-doarme, ești sigur că nu este cel adevărat ? N-am auzit niciodată...

— Așa cred toți proștii. Așa cred ei. Ca și cum n-ar exista o mie de treburi despre care nu se aude nimic. Îl cunosc prea bine pe Ostrog. Ți-am spus ? Sînt oarecum rudă cu Ostrog. Un fel de rudă. Prin nora mea.

— Presupun...

— Ei bine ?

— Presupun că nu există, pentru Cel-care-doarme, nici o șansă ca să-și revendice drepturile. Presupun că, de îndată ce lupta se va termina, el va deveni cu siguranță o marionetă... în mîinile lui Ostrog sau ale Consiliului.

— În mîinile lui Ostrog... cu siguranță. De ce n-ar fi o marionetă ? Gîndește-te la situația lui. Orice dorință, orice plăcere, totul i se poate îndeplini. De ce să-și mai revendice drepturile ?

— Ce sînt Orașele Plăcerii ? zise Graham pe neașteptate.

Bătrînul îl puse să-și repete întrebarea. Cînd înțelese, în cele din urmă, cuvintele lui Graham, îl înghionti puternic cu cotul.

— Asta-i prea de tot, zise el. Îți bați joc de un bătrîn. Bănuiam eu că știi mai multe decît pari să știi.

— Poate că da, zise Graham. Dar nu! de ce aș continua să mă prefac? Nu, nu știu ce este un Oraș al Plăcerii.

Bătrînul rîse, pe un ton familiar.

— Mai mult chiar, nu știu nici să citesc litercele voastre, nu știu ce monedă folosiți, nu știu ce țări străine mai există. Nu știu unde mă aflu. Nu știu să număr. Nu știu de unde să-mi procur de mîncare, de băut, sau să-mi găsesc un adăpost.

— Haide, haide, zise bătrînul, dacă ai un pahar cu băutură, unde îl duci, la ureche sau la ochi?

— Aș vrea să-mi explici toate aceste lucruri.

— Ha, ha! Ei bine, domnii îmbrăcați în mătase trebuie și ei să se distreze. O mînă vestejită mîngîie o clipă brațul lui Graham. Mătase. Bine, bine! Dar, cu toate acestea, aș vrea să fiu eu omul care a fost substituit Celui-care-doarme. O să petreacă bine. Cu tot fastul și cu toate plăcerile. Are o figură ciudată. Cînd avea oricine voie să-l vadă, am căpătat și eu bilet și l-am văzut. Omul cu care a fost înlocuit seamănă leînt cu cel adevărat, așa cum îl arată fotografiile. E galben la față. Dar o să se îngrășe. Trăim într-o lume ciudată. Gîndește-te ce noroc pe el! Ce noroc pe el! Cred că va fi trimis la Capri. E cel mai bun loc de distracție pentru un începător.

Îl apucă din nou tusea. Apoi începu să mormăie cu invidie despre plăcerile și desfătările care îi rămaseseră străine.

— Ce noroc pe el, ce noroc pe el! Toată viața am stat în Londra, sperînd să-mi vie și mie rîndul.

— Dar Cel-care-doarme a murit, ești sigur? zise deodată Graham.

Bătrînul îl puse să-și repete întrebarea.

— Oamenii nu trăiesc mai mult decît zecedozi. Ar fi nefiresc, zise bătrînul. Eu nu sînt prost. Proștii pot crede asta, dar eu nu.

Graham se supără de siguranța cu care vorbea bătrînul.

— Nu știu dacă ești prost sau nu, zise el, dar în privința Celui-care-doarme te înșeli.

— Ce ?

— Te înșeli în privința Celui-care-doarme. Nu ți-am spus de la început, dar am să-ți spun acum. Te înșeli în privința Celui-care-doarme.

— De unde știi dumneata ? Credeam că nu știi nimic... nici măcar despre Orașele Plăcerii.

Graham tăcu.

— Nu știi nimic, zise bătrînul. Cum ai putea să știi ? Foarte puțini oameni...

— Eu sînt Cel-care-doarme.

Fu nevoit să repete. Se lăsă o scurtă tăcere.

— Ceea ce spui e o prostie, domnule, iartă-mă că-ți spun. Pe vremuri, ca astea s-ar putea să-ți producă neplăceri, zise bătrînul.

Graham, puțin cam încurcat, își repetă afirmația.

— Spuneam că eu sînt Cel-care-doarme. Că am adormit, cu mulți ani în urmă, într-un sat cu case de piatră, pe vremea cînd încă mai existau garduri, și sate, și hanuri, și tot pămîntul era împărțit în loturi, în ogoare mici. N-ai auzit niciodată de vremurile acelea ? Și eu, eu cel care îți vorbesc, sînt Cel-care-s-a-trezit acum patru zile.

— Acum patru zile !... Cel-care-doarme ! Dar ei au și pus mîna pe Cel-care-doarme ! Îl au cu ei și nu-l vor mai lăsa să scape. E o prostie ! Ai vorbit, pînă acum, ca un om în toată firea. Pot să-l văd ca și cum aș fi de față. El este acolo, avîndu-l pe Lincoln drept paznic, în spatele lui : nu l-ar lăsa ei să plece de unul singur. Te poți bizui pe ei. Ești un om ciudat. Unul dintre cei care se țin de glume. Acum înțeleg de ce mîنینci vorbele într-un mod atît de ciudat, dar...

Se opri brusc și Graham îi văzu gestul.

— Ca și cum Ostrog ar fi în stare să-l lase pe Cel-care-doarme să circule singur! Nu, cu mine nu ți-ai găsit omul! Eh! ca și cum aș putea să cred una ca asta. Ce urmărești? Și, în afară de asta, noi vorbeam chiar despre Cel-care-doarme.

Graham se ridică.

— Ascultă, zise el. Eu sînt Cel-care-doarme.

— Ești un om ciudat, zise bătrînul, dacă stai cu mine aici, în întuneric, și-mi spui, într-o limbă stricăță, o asemenea minciună. Dar...

Exasperarea lui Graham se transformă într-un hohot de rîs.

— E absurd, strigă el. Absurd. Visul trebuie să ia sfîrșit! Devine din ce în ce mai stupid. Iată-mă aici, în acest semiîntuneric blestemat — n-am mai auzit să existe un vis în semiîntuneric — stînd ca un anacronism de două sute de ani și încercînd să-l conving pe un bătrîn nebun că sînt eu însumi, și în același timp... Uh!

Făcu un gest de enervare și se îndepărtă cu pași mari. După o clipă, bătrînul alergă în urma lui.

— Eh! dar nu pleca! strigă bătrînul. Sînt un bătrîn nebun, știu. Nu pleca. Nu mă lăsa în întunericul ăsta.

Graham ezită, apoi se opri. Își dădu, deodată, seama de neghiobia de a-și fi dezvăluit taina.

— N-am vrut să te jignesc... nedînd crezare celor ce mi-ai spus, zise bătrînul, apropiindu-se. Nu este nici un rău în asta. N-ai decît să-ți spui Cel-care-doarme, dacă îți face plăcere. Este o înșelătorie curioasă...

Graham ezită, apoi se întoarse brusc și-și continuă drumul.

Îl mai auzi cîtva timp pe bătrîn șchiopătînd în urma lui și strigîndu-l, tot mai de departe, cu glasul lui de astmatic. Dar în cele din urmă întunericul îl înghiți și Graham nu-l mai văzu.

OSTROG

Graham își dădu acum mai bine seama de situația lui. Rătăci multă vreme, dar, după discuția cu bătrînul, hotărî că pînă la urmă va trebui în mod inevitabil să-l întâlnească pe Ostrog. Un lucru era evident: conducătorii revoltei reușiseră de minune să ascundă dispariția lui. Dar se aștepta în fiecare clipă să audă știrea despre moartea sau recapturarea lui de către Consiliu.

În clipa aceea în fața lui se opri un om.

— Ai auzit? întrebă el.

— Nu! zise Graham, tresărind.

— Aproape o dozandă, zise omul, o dozandă de oameni! și porni, grăbit, mai departe.

Un grup de bărbați și o fată trecură prin întuneric, gesticulînd și strigînd:

— Au capitulat! S-au predat!

— O dozandă de oameni.

— Două dozande de oameni.

— Ostrog, trăiască Ostrog!

Apoi strigătele se îndepărtară, devenind nedesluite.

Urmară alți oameni care strigau. Cîtva timp, atenția îi fu atrasă de frînturile de fraze pe care le auzea. Nu era sigur dacă toți vorbeau englezește. Atît cît reușea să înțeleagă era un fel de engleză stricată, ca jargonul negrilor, un amestec de fraze stilcite. Nu îndrăzni să oprească pe nimeni, ca să întrebe ceva. Impresia pe care i-o făceau oamenii se contrazicea cu părerile pe care și le făcuse el despre soarta bătăliei și confirma încrederea bătrînului în Ostrog. Abia tîrziu izbuti să se convingă că oamenii se bucurau de înfrîngerea Consiliului, că marele Consiliu, care îl urmărise cu atîta strășnicie, se dovedise pînă la urmă cea mai slabă dintre cele două forțe aflate în conflict. Și, dacă aceasta era

situația, ce consecințe putea să aibă pentru el? De mai multe ori ezită, pe punctul de a pune trecătorilor astfel de întrebări fundamentale. Odată, se întoarse și merse o bună bucată de drum în urma unui om scund, grăsun, cu o înfățișare amabilă, dar nu avu destulă încredere ca să i se adreseze.

Cu încetul, ajunse la concluzia că ar trebui să întrebe unde sînt Birourile Motoarelor de Vînt, orice ar fi fost să fie aceste motoare de vînt. Cînd puse prima oară întrebarea i se răspunse să meargă mai departe, în direcția Westminster. A doua încercare îl conduse la descoperirea unui drum mai scurt, prin care se rătăci repede. Apoi i se spuse să părăsească străzile pe care — necunoscînd alte mijloace de transport — mersese pînă atunci și să apuce pe una din scările din mijloc, către o stradă întunecată. Acolo avu cîteva întâlniri ciudate; mai întîi se întîlni cu o ființă invizibilă, care vorbea cu glas răgușit, într-un dialect curios, asemănător, la început, unei limbi străine, un șuvoi de cuvinte presărat cu frînturi englezești stîlcite, dialectul oamenilor de rînd din vremea aceea. Apoi se apropie un alt glas, un glas de fată, cîntînd „Tralala, tralala“. Ea i se adresă lui Graham într-o engleză care semăna cu a omului întîlnit înainte. Declară că își pierduse sora, se poticni cam fără rost, după părărerea lui, îl prinse în brațe și începu să rîdă. Dar cîteva cuvinte de dojană o făcură să dispară.

Zgomotele creșteau în jurul lui. Oamenii treceau pe lîngă el, vorbind cu însuflețire.

— S au predat!

— Consiliul! Desigur, Consiliul!

— Așa se vorbește în oraș.

Drumul deveni mai larg. Brusc, zidul se termină. Se afla acum într-un spațiu deschis; se vedeau oameni agitîndu-se în depărtare. Întrebă pe un individ, care abia se distingea din întuneric, pe ce drum să apuce.

— Mergi drept înainte, zise un glas de femeie.

Se îndepărtă de zidul pe lîngă care mersese, și după o clipă se poticni de o măsuță pe care se aflau

niște obiecte de sticlă. Obișnuit acum cu întunericul, Graham descoperi o perspectivă întinsă, cu șiruri de mese de-o parte și de alta. Porni într-acolo. Auzi, la câteva mese, clinchete de pahare și zări oameni care mîncau. Existau, deci, oameni destul de liniștiți ca să se așeze la masă, sau poate destul de îndrăzneți ca să îmbuce cîte ceva în grabă, în ciuda tulburărilor sociale și a întunericului. Apoi zări sus, în depărtare, o lumină palidă, de formă semicirculară. Înaintă în direcția aceea, dar, cînd ajunse aproape, lumina îi fu ascunsă de un colț întunecat. Se poticni de niște trepte și se pomeni într-o galerie. Auzi suspine și dădu peste două fete înspăimîntate, ghemuite lîngă o balustradă. Fetele tăcură, auzind că se apropie zgomot de pași. Încercă să le consoleze, dar ele rămaseră tăcute pînă cînd el se îndepărtă. Le auzi, din depărtare, scîncind din nou.

Nu după mult, nimeri la picioarele unei scări, lîngă o deschidere largă. Deasupra se găsea o lumină confuză; urcă, din întuneric, într-o stradă cu platforme mișcătoare. De-a lungul ei trecea o mulțime gălăgioasă și dezordonată. Oamenii cîntau, cei mai mulți cu glasuri false, frînturi ale unui cîntec de revoltă. Ici și colo pîlpiiiau torțe, născînd umbre tremurătoare. Întrebă din nou de drumul pe care voia să-l urmeze, și de două ori se încurcă în același dialect de neînțeles. La a treia încercare reuși să capete un răspuns limpede. Se afla la două mile de Birourile Motoarelor de Vînt din Westminster, dar drumul era ușor de găsit.

Cînd se apropie, în cele din urmă, de locul unde erau Birourile Motoarelor de Vînt, înțelese, după mulțimile care aclamau de-a lungul străzilor, după cîntecele și bucuria lor, și mai ales după lumina care se reaprinsese în oraș, că răsturnarea Consiliului era probabil înfăptuită. Dar, totuși, nu auzi nici o veste despre dispariția Celui-care-doarme.

Luminile se reaprinseseră, în tot orașul, pe neașteptate. Se simți, deodată, orbit, toți oamenii din jur se opriră de asemeni orbiți, și întreaga lume era

incandescentă. Cînd se reaprinsese lumina, el era la marginea mulțimilor fremătătoare, care înțesau străzile de lingă Birourile Motoarelor de Vînt, și sentimentul că era expus privirilor transformă intenția lui vagă de a-l întîlni pe Ostrog într-o dorință arzătoare.

Un timp fu îmbrîncit, împiedicat de oameni, unii răgușiți și obosiți de cît îi strigaseră numele, alții bandajați și însîngerăți în lupta pentru cauza lui. Fațada Birourilor Motoarelor de Vînt era iluminată de proiecția unui tablou mișcător, dar el nu putea să distingă nimic, deoarece, în ciuda eforturilor lui susținute, mulțimea era prea compactă pentru a-i permite să se apropie. Din frînturile de conversație pe care le auzi, presupuse că se dădeau știri despre luptele de la Palatul Consiliului. Ignoranța și nehotărîrea îl făceau să aibă mișcările încete și neputincioase. La început nu-și dădu seama cum va putea intra în clădirea dinapoia acestei fațade imense. Își croi cu greutate drum prin mijlocul masei de oameni, pînă cînd observă că scara care cobora dinspre drumul central ducea chiar în interiorul clădirii. Continuă să meargă în această direcție, dar mulțimea era atît de înghesuită pe drumul central, încît îi trebui destul de mult timp pînă să ajungă la țintă. Și chiar atunci el găsi intrarea oprită, și trebui mai întîi să discute cu înverșunare, timp de un ceas, în camera de gardă, pînă reuși să-i trimită un bilet aceluia care voia să-l vadă mai mult decît pe oricare alt om din lume. La început, povestea lui fu luată în rîs, apoi, devenind mai înțelept, declară, cînd ajunse la a doua scară, că are niște vești de o importanță extraordinară pentru Ostrog. Care erau veștile — el refuză să spună. Reuși cu greu să-și trimită biletul. Așteptă mult timp într-o odăită de la capătul de jos al ascensorului și, în sfîrșit, își făcu apariția Lincoln, prevenitor, uimit, cerîndu-și scuze. Se opri în cadrul ușii, examinîndu-l pe Graham, apoi se repezi spre el plin de efuziune.

— Da, strigă el. Dumneata ești ! N-ai murit !

Graham îi dădu cîteva scurte explicații.

— Fratele meu te așteaptă, îi spuse Lincoln. Este singur, în Birourile Motoarelor de Vînt. Ne temeam că ai fost ucis în sala teatrului. Era nedumerit... și treburile nu sînt încă limpezi, cu toate că oamenilor le spunem... altfel ar fi venit el la dumneata.

Urcară cu liftul, trecură printr-un coridor îngust, traversară o sală mare, în care nu era nimeni decît doi curieri grăbiți — și intrară într-o încăpere relativ mică, al cărei mobilier era format doar dintr-o canapea lungă și un disc oval mare, de un cenușiu cețos, schimbător, atîrnat de perete cu niște cabluri. Lincoln îl părăsi pentru cîtva timp, și Graham rămase singur, fără să înțeleagă ce sînt acele forme fumurii și schimbătoare care treceau încet pe suprafața discului.

Un vuiet care izbucni pe neașteptate îi atrase atenția. Erau aclamații, aclamațiile frenetice ale unei mulțimi uriașe, dar foarte îndepărtate, un tunet de exaltare. Se termină tot atît de brusc pe cît începuse, ca un sunet auzit între deschiderea și închiderea unei uși. În camera alăturată se auzi un zgomot de pași grăbiți și un clinchet melodios, ca un lanț trecînd peste dinții unei roți.

Apoi se auzi glasul unei femei, foșnetul unor haine nevăzute.

— Este Ostrog ! auzi el.

Răsună clinchetul unui clopoțel și din nou se așternu tăcerea.

Apoi, afară se auziră glasuri, zgomot de pași și mișcare. Pașii unei singure persoane se desprinseseră de celelalte zgomote, apropiindu-se, pași hotărîți, cu ritmul măsurat. Perdeaua se ridică încet. Apăru un om înalt, cu părul alb, îmbrăcat în haine de mătase de culoare crem, și-l cercetă pe Graham, pe sub brațele sale ridicate.

O clipă, omul rămase cu mîinile pe perdea, apoi îi dădu drumul să cadă și pași în fața ei. Graham văzu o frunte înaltă, doi ochi de un albastru foarte deschis, afundați, sub sprîncene albe, un nas acvilin și o gură hotărîtă, cu trăsături puternice. Cutele

din jurul ochilor, colțurile căzute ale gurii contraziceau ținuta semeată și dovedeau că omul era bătrîn. Graham se ridică instinctiv în picioare, și o clipă cei doi oameni rămaseră tăcuți, privindu-se unul pe altul.

— Dumneata ești Ostrog? întrebă Graham.

— Eu sînt Ostrog.

— Conducătorul?

— Așa mi se spune.

Graham tăcu stingherit.

— Trebuie să-ți mulțumesc mai ales dumitale, după cîte înțeleg, pentru eliberarea mea, zise el apoi.

— Mă temeam că ai fost ucis, zise Ostrog. Sau adormit din nou... pentru totdeauna. Am făcut tot ce ne-a stat în putință ca să păstrăm secretul... secretul dispariției dumitale. Unde ai fost? Cum ai ajuns aici?

Graham îi povesti în cîteva cuvinte.

Ostrog ascultă în tăcere. Apoi zîmbi ușor.

— Știi ce făceam cînd am fost anunțat că ai venit?

— De unde să știu?

— Pregăteam dublura dumitale.

— Dublura mea?

— Un om care să semene cît mai mult cu dumneata. Aveam de gînd să-l hipnotizăm, ca să-i mai ușurăm dificultatea de a acționa. Era neapărat necesar. Întreaga revoltă se bazează pe ideea că ești treaz, viu și de partea noastră. Chiar acum, o mare mulțime de oameni s-a strîns în teatru, cerînd să te vadă. Ei nu au încredere... Cunoști, desigur... măcar unele aspecte ale situației dumitale?

— Foarte puțin, zise Graham.

— Treburile stau astfel. Ostrog făcu cîțiva pași prin odaie, apoi se întoarse. Ești proprietarul absolut, zise el, a mai mult de jumătate din lume. Cu alte cuvinte, ești ca un rege. Puterile dumitale au anumite limite, dar ești persoana cea mai însemnată, simbolul popular al stăpînirii. Acest Consiliu Alb, Conciliul Administratorilor, cum este numit...

- Am auzit cîte ceva...
- Mă mir.
- Am dat peste un bătrîn vorbăreț.

— Înțeleg... Masele noastre — cuvîntul vine de pe vremea dumitale, știi desigur că încă mai avem mase — te privesc ca pe adevăratul nostru conducător. La fel cum foarte mulți oameni de pe vremea dumitale considerau Coroana drept conducător. Ele sînt nemulțumite — masele de pe întreg pămîntul — de felul cum guvernau Administratorii. În general, este vechea nemulțumire, vechea neîmpăcare a omului de rînd cu situația în care se află — raizeria muncii, a disciplinei și a incapacității. Dar Administratorii au guvernat rău. În anumite cazuri, de exemplu în administrarea Companiilor de Muncă, ei au dat dovadă de lipsă de înțelepciune. Au creat nenumărate ocazii de nemulțumire. Noi, cei din partidul popular, începusem să ne agităm pentru reforme... cînd s-a produs trezirea dumitale. Dacă ar fi fost organizată de mai înainte, tot n-ar fi venit mai la timp. El zîmbi. Spiritul public, fără să țină seama de anii dumitale de somn, se și gîndise să te trezească și să apeleze la dumneata, cînd... poc!

El schiță, cu un gest, izbucnirea revoltei, iar Graham dădu din cap în semn că a înțeles.

— Consiliul s-a fîsticit... au început să se certe. Întotdeauna fac așa. N-au putut să ia o hotărîre, n-au știut cum să procedeze cu dumneata. Știi cum te-au întemnițat?

— Știu, știu. Și acum... am izbîndit?

— Am izbîndit. Am izbîndit cu adevărat. Astă-noapțe, în cinci ore. Am lovit, pe neașteptate, din toate părțile. Oamenii de la Motoarele de Vînt, Compania Muncii, cu milioanele ei de oameni, au rupt toate zăgazurile. Am pus mîna pe aeropile.

Ostrog tăcu.

— Da, zise Graham, bănuind că aeropilele erau niște mașini zburătoare.

— Asta a fost, desigur, esențial. Altfel, ei ar fi reușit să fugă. Tot orașul s-a ridicat, au participat

aproape o treime din oameni. Toți albaștrii, toate serviciile publice, în afară doar de cîteva aeronauți și cam o jumătate din poliția în uniforme roșii. Ai fost salvat, și oamenii lor, din poliția drumurilor — nici jumătate din ei nu au putut fi concentrați în Palatul Consiliului — au fost împrăștiți, dezarmați sau uciși. Toată Londra este acum a noastră. Le-a mai rămas doar Palatul Consiliului. Jumătate din cei care le-au mai rămas din poliția în uniforme roșii au căzut în încercarea nebunească de a te recaptura. Cînd te-au pierdut, și-au pierdut și ei capul. Au aruncat asupra teatrului toate forțele pe care le mai aveau. Le-am tăiat retragerea spre Palatul Consiliului. Noaptea trecută a fost într-adevăr o noapte a victoriei. Pretutindeni a strălucit steaua duminică. Cu o zi în urmă... Consiliul Alb guverna tot așa cum a guvernat de un gross de ani, de un secol și jumătate de ani... apoi, doar cu cîteva șoaapte, cu cîteva arme aduse pe furiș ici și colo, deodată... iată!

— Eu cunosc foarte puține lucruri, zise Graham. Cred... Nu înțeleg prea bine condițiile în care s-au dus luptele. Te-ai ruga să-mi explici. Unde este Consiliul? Unde se dau luptele?

Ostrog făcu cîteva pași, se auzi un clinchet și, deodată, în afară de o strălucire de formă ovală, camera rămase în întuneric. O clipă, Graham fu buimăcit.

Apoi văzu că discul de culoare cenușie căpătase adîncime și culoare, luase înfățișarea unei ferestre ovale, care dădea spre o scenă ciudată, neobișnuită.

La prima privire nu fu în stare să înțeleagă ce însemna această scenă. Era o scenă în lumina zilei, lumina unei zile de iarnă, cenușie și limpede. De-a curmezișul tabloului și la jumătatea distanței, după cît se părea, dintre el și punctul cel mai îndepărtat, trecea vertical un cablu puternic, de sîrmă albă, împletită. Apoi observă că șirurile marilor mori de vînt pe care le vedea, intervalele largi, petele de întuneric presărate din loc în loc erau asemănătoare cu acelea printre care trecuse atunci cînd

fugise din Palatul Consiliului. Văzu, deslușit, un șir ordonat de oameni în roșu mergînd de-a curmezișul unui coridor deschis între șiruri de oameni în negru și înțelese, înainte de a-i spune Ostrog, că privea, de sus, străzile Londrei din zilele acelea. Zăpada din timpul nopții dispăruse. Graham bănuia că discul oval era vreun înlocuitor modern al camerei obscure, dar nu primi nici o explicație. Observă că, deși oamenii în roșu mergeau de la stînga spre dreapta, ei ieșeau totuși din cadrul tabloului prin partea stîngă. Pentru o clipă fu uimit, și apoi văzu că tabloul trecea încet, ca o panoramă, pe suprafața discului oval.

— Vei vedea imediat luptele, zise Ostrog, lîngă el. Oamenii în roșu pe care îi vezi sînt prizonieri. Aceasta este suprafața acoperișurilor din Londra... Acum toate casele formează aproape o masă compactă. Străzile și locurile publice sînt acoperite. Locurile goale și intervalele din vremea duminicilor au dispărut.

O pată neclară acoperi tabloul pe jumătate. Părea să fie corpul unui om. Se iscă o lucire metalică, o sclipire, ceva care trecu deasupra ovalului, cum trece pleoapa unei păsări peste ochi, și imaginea redeveni clară. Graham văzu acum oameni alergînd printre roțile Motoarelor de Vînt, trăgînd cu niște arme din care țîșneau mici dîre de fum. Ei se îngrămădeau tot mai mult în partea dreaptă, gesticulînd — poate că și strigau, dar imaginea nu transmitea nici un sunet. Oamenii și roțile motoarelor treceau încet și constant peste cîmpul oglinzii.

— Acum, zise Ostrog, vine Palatul Consiliului !

Încet, o margine neagră se furișă în cîmpul vizual, atrăgîndu-i atenția lui Graham. În curînd nu mai era o margine, ci o cavitate, un imens spațiu negru printre mulțimea de edificii, și din el se ridicau spirale subțiri de fum spre cerul palid de iarnă. Masa ruinată a clădirii, stîlpii, traversele puternic arcuite se ridicau lugubre din întunericul funerar. Și peste aceste vestigii ale unui palat

splendid se cățarau, săreau, se îmbulzeau nenumărați oameni minusculi.

— Acesta este Palatul Consiliului, zise Ostrog. Ultima lor fortăreață. Au cheltuit — nebunii de ei! — muniție, care le-ar fi ajuns să ne țină piept o lună, numai ca să arunce în aer clădirile din jurul lor... ca să oprească atacul nostru. Ai auzit explozia? A făcut țandări jumătate din geamurile orașului.

În timp ce el vorbea, Graham văzu că, dincolo de ruine, ridicându-se deasupra lor pînă la o mare înălțime, se afla masa devastată a unei clădiri albe. Această masă rămăsese izolată prin distrugerea nemiloasă a tuturor clădirilor din jur. Găuri negre marceau coridoarele atinse de dezastru; se vedeau săli mari, cu pereții năruți, și arhitectura de interior părea sinistră în zorii acelei zile de iarnă, și în josul zidurilor crăpate atîrnau ghirlande de cabluri rupte și drugi de metal, cu capetele răsucite. Printre ruine se mișcau mici pete roșii, apărătorii în haine roșii ai Consiliului. Din cînd în cînd, licăriri slabe iluminau umbrele pustii. La prima vedere, lui Graham i se păru că se efectua un atac asupra acestei clădiri albe și izolate, dar apoi observă că răsculații nu înaintau, ci rămîneau ascunși prin ruinele colosale care înconjurau această ultimă fortăreață și trăgeau neconținut.

Și nu trecuseră nici zece ore de cînd ședea sub deschizătura ventilatorului, într-o mică încăpere din această clădire îndepărtată, întrebîndu-se ce se întîmpla în lume!

Privind cu mai multă atenție, în timp ce acest episod războinic trecea în liniște prin centrul oglinzii, Graham văzu că palatul alb era înconjurat din toate părțile de ruine, și Ostrog începu să-i descrie în fraze concise cum apărătorii palatului încerca-seră prin această distrugere să se izoleze de furtuna care venea. Vorbi pe un ton indiferent despre pierderea de oameni produsă de această uriașă explozie. Îi arătă un cimitir improvizat printre ruine, ambulanțe care mișunau ca furnicile de-a lungul

unui șant ruinat, care fusese cîndva o stradă cu platforme mișcătoare. Îi arăta, cu mai mult interes, diferitele părți din Palatul Consiliului și felul cum erau distribuiți asediatorii. În scurt timp, războiul civil care răscolise întreaga Londră nu mai avea nici un secret pentru Graham. Ceea ce se întîmplase în noaptea aceea nu era o revoltă spontană, și nici un război între forțe egale, ci o lovitură de stat magistral organizată. Ostrog prevăzuse uimitor de bine toate amănuntele; părea că știe rolul fiecăreia dintre petele roșii și negre care se tîrau prin acele locuri.

El întinse un braț negru, imens, peste imaginea luminoasă și arătă încăperea de unde scăpase Graham, apoi, prin labirintul ruinelor, drumul pe care fugise. Graham recunoscuse prăpastia pe care o mărghinea jgheabul și alături Motoarele de Vînt de care se ghemuise ca să scape de mașina zburătoare. Restul drumului fusese distrus de explozii. Privi din nou spre Palatul Consiliului, care ieșise aproape în întregime din cadru; dinspre dreapta apărea acum o colină cu un grup de cupole și turnulețe vagi, nelămurite și îndepărtate.

— Și Consiliul a fost într-adevăr răsturnat? zise el.

— Da, zise Ostrog.

— Și eu... Este chiar adevărat că eu...

— Ești Stăpînul lumii.

— Dar steagul acela alb...

— Acela este steagul Consiliului... Steagul dominației lumii. Va cădea. Lupta este terminată. Atacul asupra teatrului a fost ultima lor încercare disperată. Au numai vreo mie de oameni, și unii dintre ei vor trece de partea noastră. Au puține muniții. Iar noi reînviem vechile meșteșuguri. Făurim turnuri.

— Dar... spune-mi... Orașul acesta înseamnă lumea întreagă?

— În mod practic, asta e tot ce le-a mai rămas din imperiul lor. În restul lumii, orașele fie că s-au

revoltat o dată cu noi, fie că așteaptă deznodămîntul. Trezirea dumitale i-a uluit, i-a paralizat.

— Dar Consiliul nu are mașini zburătoare? De ce nu luptă cu ele?

— Aveau. Dar cea mai mare parte a aeronauților au fost, de fapt, de partea noastră. N-au vrut să-și asume riscul de a lupta alături de noi, dar n-au vrut nici să acționeze împotriva noastră. A trebuit să le dăm aeronauților un imbold. Aproape jumătate erau de partea noastră, și ceilalți știau acest lucru. Ei au știut că ai reușit să fugi, și au pus să te urmărească. Acum o oră, noi l-am ucis pe omul care a tras în dumneata. Și am ocupat platformele de zbor din toate orașele în care puteam s-o facem, și astfel am oprit și am capturat aeroplanele, iar cît despre micile mașini zburătoare care s-au aventurat să zboare — căci într-adevăr s-au aventurat cîteva — am îndreptat asupra lor un foc susținut și le-am împiedicat să se apropie de Palatul Consiliului. Dacă ar fi aterizat, n-ar mai fi putut să se ridice din nou, deoarece acolo nu există suficient spațiu liber ca să-și poată lua zborul. Am distrus cîteva din ele, alte cîteva au coborît și s-au predat, iar restul au plecat spre Continent să caute vreun oraș prieten, dacă vor reuși să-l găsească înainte de a li se termina combustibilul. Cei mai mulți dintre aeronauți au fost foarte bucuroși să fie luați prizonieri și ținuți deoparte, fără să li se facă vreun rău. Să te prăbușești cu o mașină zburătoare nu este o perspectivă prea atrăgătoare! Consiliul nu are nici o șansă pe această cale. Zilele lui sînt numărate.

Rîse, și se întoarse din nou spre oglinda ovală, pentru a-i arăta lui Graham ce se înțelegea prin platforme de zbor. Chiar și cele patru platforme mai apropiate erau prea îndepărtate și întunecate de ceața subțire a dimineții. Dar Graham își putu da seama că erau niște construcții vaste, chiar în comparație cu dimensiunile construcțiilor din jur.

În timp ce aceste forme nelămurite treceau spre stînga, apăru din nou drumul pe care trecuseră oa-

menii în roșu, dezarmați. Apoi ruinele negre, și din nou fortăreața albă a Consiliului asediat. Nu mai avea aspectul unei clădiri lugubre, ci strălucea — acum, când umbra norilor se risipise — ca un chihlimbar, în lumina soarelui. În jurul ei, lupta oamenilor minusculi nu se oprise încă cu totul, dar apărătorii în uniforme roșii încetaseră focul.

Și astfel, în liniștea zorilor, omul din secolul al nouăsprezecelea privi scena finală a marelui revolt, stabilirea domniei sale prin forță. Descoperi, cu un fel de tresărire, că aceasta era lumea lui, și nu aceea pe care o lăsase în urmă; că acesta nu era un spectacol care să ajungă la un punct culminant și apoi să înceteze; că în această lume își va petrece anii de viață care i-au mai rămas, cu toate datoriile și primejdiile, și responsabilitățile. Se întoarse spre Ostrog, cu noi întrebări. Acesta începu să-i răspundă și apoi se întrerupse brusc.

— Dar toate acestea trebuie să ți le explic, pe larg, mai târziu. În momentul de față avem... anumite datorii. Poporul se îndreaptă, pe străzile mișcătoare, din toate părțile orașului spre acest loc... pietele și teatrele sînt înțesate de oameni. Ai venit tocmai la timp. Ei cer să te vadă. Aici, și în toată lumea, vor să te vadă. Paris, New York, Chicago, Denver, Capri — mii de orașe s-au răsculat, tumultuoase, și cer să te vadă. De mulți ani ei cer să fii trezit, și acum, când dorința lor s-a îndeplinit, nu le vine să creadă...

— Dar, bineînțeles... eu nu pot să mă duc peste tot...

Ostrog răspunse din celălalt capăt al odăii, și imaginea de pe discul oval păli și dispăru, în timp ce lumina se aprinse din nou.

— Există kinetotele-fotografe, zise el. În timp ce vei saluta poporul de aici — în întreaga lume miriade de miriade de oameni, îngrămădiți și nemîșcați în săli întunecoase, te vor vedea și ei. În alb și negru, desigur, nu așa cum ești. Și vei auzi strigătele lor care se vor adăuga strigătelor din sala de aici. Există un anumit procedeu optic, continuă

Ostrog, folosit de unii acrobați și de dansatoare. S-ar putea să ți se pară nou. Stai într-o lumină foarte puternică și ei nu te văd pe dumneata, ci o imagine mărită, proiectată pe un ecran — astfel încît chiar și ultimul om din cea mai îndepărtată galerie poate, dacă vrea, să-ți numere și firele genelor.

Graham se agăță disperat de una dintre întrebările care îi frământau mintea.

— Care este populația Londrei? întrebă el.

— Douăzeci și opt de miriade.

— Cît înseamnă asta?

— Pește treizeci și trei de milioane.

Aceste cifre depășeau imaginația lui Graham.

— Ei așteaptă să le spui ceva, zise Ostrog. Nu ceea ce numești voi o cuvîntare, ci ceea ce numim noi un cuvînt — o singură frază, șase sau șapte cuvinte. Ceva precis. De exemplu: „M-am trezit și inima mea este alături de voi“. Un asemenea cuvînt așteaptă ei.

— Cum ai spus? întrebă Graham.

— „M-am trezit și inima mea este alături de voi.“ Și te înclini — te înclini ca un rege. Dar mai întîi trebuie să-ți aducem haine negre, căci negrul este culoarea care ți se cuvine. Ai ceva împotriva? După aceea, ei se vor împrăștia la casele lor.

Graham ezita.

— Sînt în mîinile voastre, zise el.

Ostrog era evident de aceeași părere. Se gîndi o clipă, se întoarse spre perdea și dădu cîteva ordine scurte unor slujitori nevăzuți. Aproape imediat se aduse o robă neagră, foarte asemănătoare cu roba pe care Graham o purtase în teatru. În timp ce și-o arunca pe umeri, se auzi din camera alăturată țîrîitul ascuțit al unei sonerii. Ostrog se întoarse întrebător spre slujitori, apoi își schimbă deodată gîndul, trase perdeaua deoparte și dispăru.

O clipă, Graham rămase cu servitorul care aștepta respectuos, ascultînd cum se îndepărtau pașii lui Ostrog. Se auziră voci, niște întrebări și răspunsuri rapide și pași grăbiți. Perdeaua fu trasă din

nou și Ostrog reapăru, cu fața lui masivă strălucind de emoție. Străbătu din câțiva pași odaia, cu fundă încăperea în întuneric, îl apucă pe Graham de braț și arătă spre oglindă.

— Chiar în clipa cînd ne-am întors cu spatele, zise el.

Graham îi văzu degetul arătător, negru, imens, deasupra imaginii Palatului Consiliului. În prima clipă nu înțelese. Apoi observă că prăjina care susținuse drapelul alb era goală.

— Vrei să spui... începui el.

— Consiliul a capitulat. Domnia lui s-a terminat pentru totdeauna. Privește ! și Ostrog arătă spre un sul negru care se cățara, în salturi mici, spre vârful prăjinii, desfășurîndu-se pe măsură ce se ridica.

Imaginea ovală păli, în timp ce Lincoln dădu perdeaua deoparte și intra.

— Vă cheamă, zise el.

Ostrog continuă să-l strîngă pe Graham de braț.

— Noi am ridicat poporul, zise el. Noi le-am dat arme. Cel puțin astăzi, dorințele lor trebuie să fie lege.

Lincoln ținu perdeaua ridicată, pentru ca Graham și Ostrog să poată trece...

În drum spre piață, Graham văzu din treacăt o sală lungă și îngustă, cu pereții albi, unde oameni îmbrăcați în aceeași pînză albastră ce-o întîlnise peste tot transportau obiecte acoperite, ca niște sicrie, în jurul cărora se învîrteau încoace și încolo oameni îmbrăcați în culoarea purpurie a medicilor. Din sală se auzeau gemete și vaiete. Zări o canapea goală, pătată de sînge, și pe alte canapele oameni, bandajați și însîngerăți. Era doar o imagine fugară, de pe o galerie cu balustradă, apoi un contrafort îi ascunse imaginea și-și continuară drumul spre piață...

Vacarmul mulțimii era acum foarte aproape : se auzea ca un tunet. La capătul unui lung coridor îi atrase atenția filfîitul unor drapele negre, fluturarea pînzelor albastre și a zdrențelor brune ; apoi îi apăru în față imensul teatru de lîngă piața pu-

blică, înțesat de oameni. Imaginea se lărgi. Observă că intrau chiar în marele teatru unde apăruse prima dată, marele teatru pe care îl văzuse ca pe un joc de lumină și întuneric, atunci, în fuga din fața poliției în uniforme roșii. De data aceasta el intră printr-o galerie situată mult deasupra scenei. Sala era din nou strălucitor luminată. Căută cu privirea coridorul prin care fugise, dar nu-l descoperi, printre zecile de coridoare asemănătoare; și nici nu izbuti din cauza înghesuiei oamenilor să vadă nimic din scaunele distruse, tapiseriile rupte, și celelalte urme ale luptei. În afară de scenă, întreaga sală era ticsită. Privind în jos, efectul era al unei suprafețe vaste de pete trandafirii, fiecare punct fiind o față întoarsă spre el, privindu-l. Când apărură, alături de Ostrog, aclamațiile se opriră, se stinseră și cîntecele, un interes general liniștit și unifică mulțimea pînă atunci în dezordine. Se părea că fiecare individ din aceste miriade se uita numai la el.

Capitolul XIII

SFÎRȘITUL VECHII ORÎNDUIRI

După cît își dădea seama Graham, drapelul alb al Consiliului căzuse aproape de amiază. Dar mai trecură cîteva ore mai înainte ca să se poată efectua capitularea formală, așa că, după ce își rostise „cuvîntul“, se retrase în noile sale apartamente din Birourile Motoarelor de Vînt. Emoțiile continui din ultimele douăsprezece ore îl obosiseră peste măsură, și chiar curiozitatea îi era sleită; rămase citva timp inert și pasiv, cu ochii deschiși, apoi adormi pentru o bucată de timp. Îl treziră doi îngrijitori medicali, care-i pregătiseră tonicele necesare pentru a face față evenimentelor ce-l așteptau.

Sorbi medicamentele, se îmbăie, după sfatul îngrijitorilor, în apă rece, simți întoarcerea rapidă a dorinței de cunoaștere și a energiei, și deveni imediat în stare, și chiar dornic, să-l întovărășească pe Ostrog de-a lungul multelor mile (după aprecierea lui) de coridoare, ascensoare și pante, ca să asiste la scena finală a dominației Consiliului Alb.

Drumul trecea printr-un labirint de clădiri. Ajunseră în cele din urmă la un coridor cotit, la capătul căruia, printr-o deschidere ovală, se vedeau nori aprinși de apusul soarelui și conturul zdrențuit al ruinelor rămase din Palatul Consiliului. Un tumult de strigăte se ridică pînă la el. În clipa următoare ajunseră în partea de sus a clădirilor ce se înălțau deasupra ruinelor. Un spațiu vast se deschidea în fața ochilor lui Graham, un spațiu străniu și uimitor chiar și acum, după ce îl văzuse mai înainte în oglinda ovală.

Spațiul avea oarecum forma unui amfiteatru, și părea să aibă aproape o milă în lățime. Soarele îl inunda din stînga cu o lumină aurie, iar în jos și spre dreapta apărea, limpede și rece, cufundat în umbră. Deasupra Palatului Consiliului, care se ridica în mijloc, cenușiu și umbrît, marele drapel negru al capitulării continua să atîrne în falduri leneșe în bătaia soarelui. Încăperi, săli și coridoare se căscau în chip străniu, mase de metal diforme se proiectau lugubre din complexul de ruine, mase imense de cabluri răsucite atîrnau ca o rețea de alge marine și, de jos, se auzea tumultul a mii și mii de glasuri, bubuituri violente și sunete de trompete. În jurul clădirii albe totul era distrus: zidurile dărîmate și înnegrite, temeliiile și ruinele clădirilor care fuseseră distruse din ordinul Consiliului, scheletele grinzilor, mormanele uriașe de zidărie, o pădure de stîlpi înalți. Printre ruinele sumbre de dedesubt lucea și scînteia o apă curgătoare și, departe, din mijlocul unei mase uriașe de clădiri nedesluse, ieșea capătul răsucit al unei

conduce de apă, sus, la două sute de picioare în aer, lăsînd să se prăvale o cascadă zgomotoasă și sclipitoare. Și, pretutindeni, mulțimi imense de oameni.

Oriunde exista un spațiu liber, furnicau oameni, oameni minusculi care se zăreau limpede, în afară de locurile unde soarele îi topea într-un auriu nedeslușit. Se cățărau pe zidurile șubrede, atîrnau în ciorchini și în grupuri în jurul stîlpilor înalți. Se îngrămădeau de-a lungul marginilor acestui cerc de ruine. Aerul era plin de strigătele lor și ei se îngrămădeau spre spațiul central.

Etajele superioare ale Palatului Consiliului păreau părăsite, nu se zărea nici o ființă omenească. Numai steagul înclinat al capitulării atîrna greoi, în plină lumină. Morții erau sau înăuntrul Palatului, sau îngropați de furnicarul de oameni, sau îndepărtați de acolo. Graham putu vedea doar cîteva cadavre părăsite pe la colțurile ruinelor și printre valurile apei curgătoare.

— Vrei să te arăți, Sire? zise Ostrog. Sînt dor-nici să te vadă.

Graham ezită, apoi păși înainte spre locul unde marginea ruptă a zidului cădea în jos. Se opri privind o formă solitară, înaltă, neagră, proiectată pe cer.

Încet, mulțimea dintre ruine își dădu seama de prezența lui. Atunci grupuri mici de oameni îmbrăcați în uniformă neagră apărură în depărtare, făcîndu-și loc prin mulțime, către Palatul Consiliului. El văzu capetele mici și negre devenind roze; întorcîndu-se să-l privească, și înțelese că un val de recunoaștere trecea pe deasupra mulțimii. Se gîndi că ar trebui să le arate că îi vedea. Își ridică brațul, apoi arătă spre Palatul Consiliului și își lăsă brațul în jos. Glasurile de jos se topiră într-unul singur, căpătară volum, ajunseră plină la el ca niște valuri nenumărate de aclamații.

Spre apus, cerul era de un albastru-verzui palid și, înainte de a se termina actul capitulării, Jupiter

apăruse sus, înspre sud. Deasupra se produse încet o schimbare nesimțită, apropierea unei nopți senine și frumoase ; dedesubt erau grabă, însuflețire, comenzi contradictorii, pauze, eforturi intermitente de a se face ordine, un vacarm uriaș și o neorînduială crescîndă. Era înainte de apariția membrilor Consiliului, și un grup de oameni trudeau din greu, conduși de un vacarm de strigăte, cărînd cadavrele celor căzuți în lupta corp la corp din coridoarele și camerele Palatului...

Oameni de gardă, îmbrăcați în negru, se înșirau de-a lungul drumului pe care urma să treacă Consiliul și departe, cît vedeai cu ochii, în înserarea albastră a ruinelor, înțesînd acum toate punctele din preajma Palatului și de pe marginile dărîmate ale clădirilor din jur, se afla o mulțime nenumărată de oameni ; chiar cînd nu aclamau, glasurile lor erau ca suspinul mării pe un țărm pietros. Ostrog indicase o grămadă imensă de ziduri dărîmate și acolo se construia acum în grabă o estradă din scînduri și grinzi de metal. Era aproape gata, dar o mașină care huruia continua să licărească din cînd în cînd în umbrele de sub această construcție provizorie.

Estrada avea o mică parte mai ridicată, pe care luară loc Graham împreună cu Ostrog și Lincoln, în fața unui grup de ofițeri mai mici în grad. Pe o platformă mai mare, care o înconjura pe cea dinții, la un nivel inferior, luară loc oamenii de gardă ai revoltei, îmbrăcați în uniforme negre și înarmați cu micile arme verzi al căror nume Graham încă nu-l cunoștea. Cei din jur își dădură seama că privirile lui rătăceau tot mereu de la furnicarul de oameni de pe ruinele cufundate în umbra înserării, la masa întunecată a Casei Albe a Consiliului, de unde trebuiau să apară consilierii, la ruinele înalte care îl încercuiau, apoi din nou spre mulțimea de oameni. Glasurile mulțimii se ridicaseră într-un tumult asurzitor.

Îi văzu pe consilieri mai întâi de departe, în lumina lămpilor așezate de-a lungul drumului, un grup mic de figuri albe clipind din ochi și trecînd pe sub o arcadă întunecată. În Palatul Consiliului ei stătuseră în întuneric. Îi privi cum se apropiau, pe lîngă becurile electrice orbitoare; erau însoțiți de mugetul amenințător al mulțimii, asupra căreia dominația lor apăsase timp de o sută și cincizeci de ani. Cînd se apropiară mai mult, fețele lor apărură obosite, albe și neliniștite. Îi văzu clipind din ochi, din cauza luminii, privind spre el și spre Ostrog. Prin contrast, își aminti privirile lor reci și ciudate din sala lui Atlas... Acum cunoștea pe cîțiva dintre ei: pe cel care bătuse cu pumnul în masă, răstîndu-se la Howard, pe altul, un om masiv cu barbă roșie, și pe încă unul, cu trăsături delicate, mărunț, negricios, cu o țeastă neobișnuit de lungă. El observă că doi dintre ei vorbeau în șoaptă și priveau spre el și spre Ostrog. În urma lor venea un bărbat înalt, negricios și frumos, care umbla abătut. Privi brusc în sus, ochii se opriră o clipă asupra lui Graham, apoi trecură asupra lui Ostrog. Drumul care li se făcuse era astfel orientat încît fură nevoiți să meargă pe ocolite înainte de a ajunge la scîndurile înclinate care duceau în sus, la estrada unde trebuia să se semneze actul capitulării lor.

— Stăpînul, Stăpînul! Dumnezeu și Stăpînul, striga poporul. Jos Consiliul!

Graham privi la mulțimea oamenilor, care se întindeau fără număr într-o ceață și un vacarm de strigăte, apoi la Ostrog care ședea lîngă el, alb, nemișcat și liniștit. Privirea i se îndreptă din nou spre micul grup de consilieri îmbrăcați în alb. Și apoi privi în sus, la stelele liniștite și familiare. Elementul miraculos al soartei lui prinse deodată viață. Oare fusese a lui, într-adevăr, viața aceea meschină din amintire, de acum două sute de ani — și tot a lui era viața de acum?

DE LA POSTUL DE STRAJĂ

Și astfel, după o stranie întârziere, printr-un drum de îndoieli și lupte, omul din secolul al nouăsprezecelea ajunsese, în cele din urmă, în fruntea acelei lumi complexe.

La început, când se trezise din lungul, adâncul lui somn și mai târziu, după eliberarea lui și capitularea Consiliului, el nu recunoscuse locurile înconjurătoare. Cu un efort, el reuși să găsească printre gânduri un fir conducător, și tot ceea ce i se întâmplase îi reveni în minte, la început cu o nuanță de neverosimil, ca o poveste auzită sau citită într-o carte. Și chiar mai înainte ca amintirile să i se limpezească, bucuria de a fi scăpat, uimirea pe care i-o dădea supremația lui, totul îi reveni în minte. Era posesorul a jumătate de lume; Stăpînul pămîntului. Această nouă și mare epocă era, în sensul cel mai complet, epoca lui. Nu mai nădăjduia să afle că tot ceea ce i se întâmpla era doar un vis: acum era dornic să se convingă că totul era adevărat.

Un valet supus îl ajuta să se îmbrace, sub conducerea unui însoțitor șef, plin de demnitate, un om scund a cărui figură arăta că este japonez, cu toate că vorbea engleza ca un englez. De la el, Graham află cîte ceva despre cele întîmplate. Revoluția era acum un fapt acceptat; munca fusese reluată în tot orașul. În afară, căderea Consiliului fusese primită în general cu satisfacție. Consiliul nu era nicăieri popular, și miile de orașe din America Occidentală, încă de două sute de ani geloase pe New York, Londra și Răsărit, se ridicaseră aproape toate, cu două zile mai înainte, la vestea întemnițării lui Graham. La Paris se duceau lupte. Restul lumii era în așteptare.

În timp ce-și lua micul dejun, răsună dintr-un colț apelul unui telefon, și majordomul îi atrase atenția că Ostrog, plin de atenție, întreba de el. Graham își întrerupse masa, pentru a-i răspunde. Puțin după aceea sosi Lincoln, și Graham își exprimă de îndată via lui dorință de a vorbi cu oamenii și de a cunoaște mai mult din noua viață care i se deschidea înaintea. Lincoln îl informă că peste trei ore un grup reprezentativ de persoane oficiale, împreună cu soțiile lor, se va aduna în apartamentele conducătorului Motoarelor de Vânt. Dorința lui Graham de a străbate străzile orașului era cu neputință de realizat, deocamdată, din cauza marilor agitații populare. Totuși era foarte posibil să arunce o privire asupra orașului de la postul de strajă al paznicului Motoarelor de Vânt. Graham fu condus acolo de către majordomul lui. Lincoln, cu o plecăciune grațioasă la adresa majordomului, se scuză că nu poate să-i însoțească, din cauza urgențelor treburi administrative.

Postul de strajă se ridica mai sus chiar decât cele mai uriașe roți ale Motoarelor de Vânt, la vreo mie de picioare deasupra acoperișurilor; părea o mică pată în formă de disc pe o tijă de metal, susținută de cabluri. Graham fu transportat pînă în vîrf într-un mic leagăn atîrnat de cablu. La jumătatea stîlpului, cu aspect foarte fragil, se afla o galerie ușoară, în jurul căreia atîrna un mănunchi de tuburi — de sus ele păreau minuscule — care se roteau încet pe inelul rampei exterioare. Acestea erau oglinzile, în comunicație cu cele de la Birourile Motoarelor de Vînt, prin care Ostrog îi arătase evenimentele care duseseră la instaurarea stăpînirii sale. Însoțitorul lui, japonezul, urcă înaintea și apoi rămaseră acolo aproape o oră, între întrebări și răspunsuri.

Era o zi plină de promisiunea primăverii. Vîntul începuse să se încălzească. Cerul era de un albastru intens și întinderea vastă a Londrei strălucea orbitor sub razele soarelui matinal. Văzduhul era lim-

pede, fără fum și ceață, blind ca aerul dintr-o vîlcea de munte.

În afară de ovalul neregulat al ruinelor din jurul Palatului Consiliului și de steagul negru al capitulării care flutura acolo, puternicul oraș, văzut de sus, arăta puține semne ale revoluției rapide care schimbasesc, după cum își închipuia el, într-o zi și o noapte, destinele lumii. O mulțime de oameni încă mai mișuna printre aceste ruine, și locurile deschise, imense, din depărtare, de unde plecau în timp de pace aeroplanele spre diferitele orașe mari din Europa și America, erau de asemeni negre de mulțimea învingătorilor. Pe un drum îngust de scînduri, ridicat pe căpriori, care traversa ruinele, o mulțime de muncitori erau ocupați să restabilească legătura dintre cablurile și sîrmele de la Palatul Consiliului și restul orașului, pentru a pregăti instalarea cartierului general al lui Ostrog, care urma să se mute de la clădirile Motoarelor de Vînt.

În celelalte direcții, întinderea luminoasă era netulburată. Era atîta seninătate, în comparație cu locurile pline de dezordine, încît Graham, privind peste ruine, reuși aproape îndată să uite de miile de oameni pe care nu-i vedea și care ședeau în lumina artificială din labirintul aproape subteran, morți sau muribunzi din pricina rănilor primite noaptea trecută, reuși să uite ambulanțele improvizate, armatele de chirurși, infirmiere și brancardieri, agitați și ocupați, uită într-adevăr toată uimirea, consternarea și ciudățenia celor ce se întîmplau sub luminile electrice. El știa că acolo jos, în străzile nevăzute ale acestui furnicar, revoluția triumfase, că negrul era victorios peste tot, ornamente negre, steaguri negre, ghirlande negre de-a curmezișul străzilor. Și aici, afară, sub lumina proaspătă a soarelui, deasupra craterului luptei, ca și cum nimic nu se întîmplase pe pămînt, pădurea Motoarelor de Vînt care se dezvoltase sub domnia Consiliului duduia liniștită în mersul ei neîncetat.

Departee, sfîșiate și zimțuite de Motoarele de Vînt, se ridicau dealurile din Surrey, albastrii și estom-

pate ; spre nord și mai aproape, contururile ascuțite ale dealurilor Muswell și Highgate erau tot atât de zdrențuite. Și în toată regiunea din jur, pe fiecare creastă și pe fiecare colină, unde cândva fuseseră garduri, căsuțe, biserici, hanuri și ferme, cuibărite printre copaci, se ridicau acum marile mori de vânt, purtând reclame uriașe, simboluri distinctive și dizgrațioase ale noii epoci, aruncindu-și umbrele rotitoare și acumulând continuu energia care se scurgea neîntrerupt prin arterele orașului. Și sub toate acestea rățăceau nenumăratele turme și cirezi ale Trustului Britanic de Alimentatie, cu paznicii lor singuratici.

Nici un contur familiar, nicăieri, nu întrerupea grupurile formelor gigantice de jos. El știa că supraviețuise și Catedrala Sfântul Paul și multe dintre vechile clădiri din Westminster, care însă nu se zăreau, înghesuite și acoperite de clădirile imense ale acestei noi epoci. Nici Tamisa nu mai întrerupea cu strălucirea ei argintie întinderea imensă a orașului ; conductele de apă, însetate, îi înghițeau apele pînă la ultima picătură, înainte ca ele să ajungă între zidurile orașului. Abia în estuarul fluviului, curățat și adîncit, se mai vedea un canal alimentat cu apă de mare, unde o mulțime de barcagii murdari cărau, chiar sub picioarele muncitorilor, materiale grele pentru industrie. Spre răsărit, între cer și pămînt, atîrna o pădure neclară de catarge ale vaselor colosale din acest bazin. Căci tot marele trafic, care nu necesita urgență, se făcea pe vase uriașe cu pinze, pînă la capătul pămîntului, iar mărfurile grele pentru care era nevoie de urgență, în vase mecanice de tip mai mic și mai rapid.

Spre sud, deasupra dealurilor, erau apeducte uriașe cu apă de mare, pentru canalizare, și în trei direcții diferite porneau ca niște linii palide drumurile pe care se mișcau puncte cenușii. Era hotărît ca la prima ocazie, să cerceteze aceste drumuri. Dar aceasta după ce va cerceta mai întîi mașinile zburătoare. Însoțitorul lui îi descrie drumurile ca fiind formate dintr-o pereche de planuri ușor curbate.

late de o sută de metri, fiecare pentru transportul într-o anumită direcție, și făcute dintr-o substanță numită *Eadhamită*¹ — o substanță artificială, după cîte înțelese el, care semăna cu o sticlă dură. De-a lungul acestor drumuri era un trafic ciudat, de vehicule înguste cu roți de cauciuc, unele cu o singură roată mare, altele cu două sau patru roți, circulînd cu viteze de la una pînă la șase mile pe minut. Drumurile de fier dispăruseră; mai rămăseseră ici și colo cîteva ramblee, acoperite de rugină. Unele dintre ele formau nucleul drumurilor de eadhamită.

Printre primele lucruri care i-au atras atenția au fost flotilele de baloane și zmeie cu reclame care pluteau în perspective neregulate spre nord și spre sud. Nu se vedeau nicăieri aeroplane. Zborurile fuseseră întrerupte, și numai o singură aeropilă, care abia se zărea, se rotea sus, în depărtarea albastră, deasupra dealurilor din Surrey, ca o mică pată zburătoare, aproape invizibilă.

Un fapt, pe care Graham, deși îl aflase, îl socotea foarte greu de închipuit, era că aproape toate orașele mici și aproape toate satele dispăruseră. Doar ici și colo, după cîte înțelegea el, se înălța cîte un edificiu gigantic, asemănător cu un hotel, în mijlocul cîtorva kilometri pătrați de pămînt cultivat, care păstra numele unui oraș — cum ar fi Bournemouth. Wareham, sau Swanage. Și totuși, ofițerul care îl însoțea îl convinse repede cît de inevitabilă fusese această schimbare. Vechea ordine presărase întreaga țară cu ferme, și la fiecare trei sau patru kilometri se întindea domeniul seniorului care era proprietar; apoi hanul, cizmăria, băcănia și biserica formînd satul. La fiecare doisprezece kilometri se afla orașelul, unde trăiau: avocatul, negustorul de grîne, țesătorul, pielarul, veterinarul, doctorul, postăvarul, modista și așa mai departe. La fiecare doisprezece kilometri — pur și simplu pentru ca acești doisprezece kilometri de drum pînă

¹ Denumire fantastică, inventată de Wells. A se citi idhamită. (n. r.)

la țîrg, șase dus și șase întors, era distanța care îi convenea fermierului. Dar de îndată ce apăruseră căile ferate, și după ele trenurile mai ușoare și automobilele noi și rapide care înlocuiseră caii și căruțele, și de îndată ce marile drumuri începuseră să fie construite din lemn, și cauciuc, și eadhamită, și din tot felul de substanțe elastice și durabile — necesitatea de a avea atît de multe țîrguri dispăruse. Și astfel crescuseră marile orașe. Ele atrăgeau pe muncitori cu forța gravitațională a lucrului în aparență continuu, și pe patron cu promisiunea unui ocean infinit de forță de muncă.

Și, pe măsură ce standardul confortului creștea, o dată cu creșterea complexității vieții și a mecanizării, viața la țară devenise din ce în ce mai costisitoare, din ce în ce mai limitată și greu de suportat. Dispariția preotului și a moșierului, înlocuirea medicului practician prin specialistul de la oraș răpise satului ultima urmă de cultură. După ce telefonul, cinematograful și fonograful înlocuiseră ziarul, cartea, învățătorul și scrisul, rămase în afara rețelei de cabluri electrice, însemna să trăiești ca un sălbatic izolat. La țară nu existau nici mijloace de a te îmbrăca sau a te hrăni (după concepțiile rafinate ale vremii), nici doctori capabili, pentru vreun caz urgent, nici societate, și nici vreo distracție.

Mai mult, aplicațiile mecanice în agricultură făcuseră dintr-un inginer echivalentul a treizeci de muncitori. Astfel, contrar condiției funcționarului citadin din zilele cînd abia se pûtea locui în Londra, din cauza aerului încărcat cu fum de cărbune, muncitorii agricoli se puteau deplasa acum cu rapiditate, pe drumuri terestre sau prin văzduh, spre oraș, spre viața și distracțiile de noapte, pentru a pleca apoi din nou dimineața. Orașul înghițise omenirea: omul intrase într-o nouă fază a dezvoltării sale. La început fusese nomadul, vîntătorul, apoi urmasa agricultorul și statul agricol, ale cărui orașe și porturi nu erau decît cartierele generale și piețele de desfacere ale mediului rural. Acum, consecință logică

a unei epoci tehnice, exista această nouă și imensă îngrămădire de oameni. În afară de Londra, mai erau doar patru orașe în Anglia: Edinburgh, Portsmouth, Manchester și Shrewsbury. Aceste simple precizări de fapte pentru oamenii contemporani erau greu de realizat pentru închipuirea lui Graham. Și cînd el privi „dincolo“, la ciudatele realități de pe Continent, înțelegerea îl părăsi cu totul.

Graham avu viziunea pămîntului acoperit de orașe, orașe pe cîmpiile întinse, orașe pe malul marilor riuri, orașe imense de-a lungul țărmului mării, orașe printre munții acoperiți de zăpadă. Pe o mare parte a pămîntului se vorbea limba engleză; împreună cu dialectele ei hispano-americane, hinduse, negre și chineze, era limba de fiecare zi a două treimi din oamenii de pe pămînt. Pe Continent, în afară de cîteva rămășițe vechi și curioase, domneau numai trei limbi: germana, care se întindea pînă la Antiohia și Genova, întîlnind la Cadiz dialectul anglo-spaniol; o limbă slavă, care se întîlnea cu anglo-indiana în Persia și în Kurdistan și cu anglo-chineza în Pekin; și franceza, încă strălucitoare și clară, limba lucidității, care își împărțea bazinul Mediteranei împreună cu anglo-indiana și cu germana, și ajungea. printr-un dialect negru, pînă în Congo.

Pretutindeni, peste pămîntul presărat cu orașe, în afară de teritoriile „zonei negre“ de la tropice, predomina aceeași organizație socială cosmopolită și pretutindeni, de la pol la ecuator, se întindeau proprietatea și responsabilitățile lui. Întreaga lume era civilizată; întreaga lume locuia în orașe; întreaga lume era o proprietate. Dreptul lui de proprietate asupra Imperiului Britanic și a întregii Americi abia de era disimulat; oamenii considerau congresul și parlamentul ca pe niște adunări antice, niște curiozități. Și chiar în imperiile Rusiei și Germaniei influența averii lui avea o pondere enormă. Acolo, desigur, existau alte probleme — alte posibilități — dar, de la înălțimea la care se afla el,

cele două imperii i se păreau destul de îndepărtate. Iar în ceea ce privește administrația zonei negre și eventualele ei probleme, Graham nu-și puse nici o întrebare, după cum făcuse și în prima parte a existenței lui. În mintea lui de om al secolului al nouăsprezecelea nu încăpea ideea că lumea neagră ar putea să atîrne, ca o amenințare, deasupra omniniții așa cum și-o imagina el.

Află de asemenea că europenii și chinezii trăiau în pace. Secolul al douăzecilea descoperise, fără voia sa, că, în general, chinezul era tot atît de civilizat ca și europeanul de rînd, și repetase pe o scară gigantică fraternizarea, petrecută în secolul al șaptesprezecelea, între scoțian și englez. După cum spunea Asano :

— S-au gîndit mai bine. Au descoperit, în cele din urmă, că și noi sîntem albi.

Graham își întoarse din nou privirea spre imaginea care se întindea în fața lui și gîndurile luară o nouă direcție.

Dinspre sud-vestul întunecat străluceau, stranii, voluptoase și, într-un fel, teribile, Orașele Plăcerii, despre care îi vorbise cine-fonograful și bătrînul de pe stradă. Locuri neobișnuite, reminiscențe ale legendarei Sybaris, orașe ale artei și frumuseții, ale artei care se vinde și ale frumuseții care se vinde, orașe splendide și sterile, orașe de mișcare și muzică, atrăgîndu-i pe toți cei care profitau de pe urma luptei economice, feroce și lipsite de glorie, desfășurată în labirintul orbitor de jos.

El știa că lupta era feroce. Își dăduse seama de ferocitatea ei după faptul că oamenii de acum șocoteau Anglia secolului al nouăsprezecelea drept imaginea unei vieți idilice și ușoare. Își întoarse din nou privirea la priveliștea din față, încercînd să-și închipuie uzinele uriașe din acest labirint monstruos.

Aflase că spre nord trăiesc olarii, care fabricau nu numai vase de pămînt și de porțelan, dar și pastele din același fel și compuşii pe care îi crease o chimie minerală mai subtilă. Acolo erau fabricanții

de statuete și de ornamente murale și de mobile foarte complicate; tot acolo se aflau și fabricile în care autorii, într-o întrecere febrilă, își compuneau discursurile și reclamele lor fonografice, își aranjau gruparea personajelor și subiectele operelor dramatice cinematografice, mereu noi și senzaționale. Tot de acolo, porneau ca fulgerul mesaje către întreaga lume, minciunile crainicilor, alimentarea mașinilor telefonice care înlocuiseră vechile ziare.

Spre apus, dincolo de ruinele Palatului Consiliului, se înălțau birourile imense ale administrației municipale și ale guvernului; spre răsărit, către port, erau cartierele comerciale, imensele piețe publice, teatrele, sălile pentru reuniuni, palatele de jocuri, kilometri întregi de săli de biliard, terenuri de fotbal și baseball, arene pentru fiare sălbatice și nenumărate temple ale sectelor creștine și cvasicreștine, mahomedane, budiste, gnostice, ale adoratorilor de fantome, ale adoratorilor de demoni, ale adoratorilor de mobile, și așa mai departe; spre sud, o imensă fabrică de textile, de conserve, vinuri și condimente. Mulțimi nenumărate alergau dintr-un loc într-altul de-a lungul asurzitoarelor platforme mișcătoare. Un stup gigantic, al cărui servitor neobosit era vîntul, și care purta drept coroană și simbol Motoarele de Vînt, în mersul lor neîncetat.

El se gîndi la uriașa populație absorbită de acest burete de săli și galerii — cele treizeci și trei de milioane de vieți care, sub picioarele lui, își jucau fiecare drama proprie, scurtă și neînsemnată; și satisfacția pe care i-o dăduse strălucirea zilei, spațiul, splendoarea priveliștii, și mai ales simțul propriei lui importanțe se micșoră și disoăru. Privind de la această înălțime, asupra orașului, putea să înțeleagă ce însemna mulțimea copleșitoare de treizeci și trei de milioane, realitatea responsabilității pe care urma să o ia asupra-și, imensitatea acestui Maelstrom omenesc deasupra căruia plana firava lui regalitate.

Încercă, apoi, să-și imagineze tabloul vieții individuale. Rămase uimit cînd își dădu seama cît de

puțin se schimbaseră omul obișnuit, în ciuda transformărilor vizibile ale condițiilor. Viața și proprietatea erau, într-adevăr, aproape în întreaga lume, la adăpost de violență; bolile contagioase, bolile bacteriene de toate felurile erau practic dispărute: fiecare individ avea suficientă hrană și îmbrăcăminte, străzile orașului îi dădeau căldură și îl adăposteau de intemperii — atât de mult realizase progresul aproape mecanic al științei și organizarea materială a societății. Dar mulțimea — și el începuse să-și dea seama de acest fapt — era totuși fără apărare în fața demagogului și organizatorului. O mulțime lășă și condusă de poftă, când era despărțită în indivizi separați, nesigură și capabilă de surprize, când era luată în colectiv. Își aduse aminte de nenumărații oameni îmbrăcați în pînză de culoare albastru-deschis. El știa că milioanele de bărbați și femei, aflați dedesubtul lui, nu ieșiseră niciodată din oraș, nu văzuseră niciodată mai departe de micul cerc al participării lor ostile și mecanice la treburile lumii și al plăcerilor de proastă calitate care nu îi satisfăceau. Se gîndi la speranțele contemporanilor săi dispăruți, și visul pe care îl istorisește Morris în ciudata lui povestire despre Londra „Vești de nicăieri“, ca și țara perfectă descrisă de Hudson în minunata lui „Epocă de cristal“ îi apărură pentru o clipă în fața ochilor, ca niște speranțe spulberate. Apoi se gîndi la propriile lui speranțe.

În ultimele zile ale precedentei lui vieți, rămasă acum atât de departe în urmă, concepția unei omeniri libere și egale devenise pentru el un lucru foarte real. El sperase, cum întreaga lui epocă sperase, cu o convingere de nezdruccinat, că într-o bună zi va înceta sacrificiul celor mulți pentru cei puțini, că era aproape ziua când fiecare copil născut din femeie va avea o șansă echitabilă și sigură pentru a fi fericit. Și acum, după două sute de ani, aceeași speranță, încă neîmplinită, făcea să răsune tot orașul de strigătul ei vibrant. El vedea că, după două sute de ani, încă mai existau sărăcia, truda

zadarnică și toate suferințele din vremea lui, acum mai mari decât oricând, crescute, o dată cu orașul, în proporții gigantice.

Graham începuse să cunoască câte ceva din istoria anilor scurși între timp. Știa despre decăderea morală care urmasese după ce, în mințile oamenilor de rînd, religia supranaturală se prăbușise, despre declinul onoarei publice, despre creșterea avuțiilor. Căci oamenii care-și pierduseră credința în Dumnezeu își păstrasera totuși credința în proprietate, și bogăția domnea asupra unei lumi venale.

Însoțitorul lui, japonezul Asano, care îi expunea istoria politică a ultimelor două secole, se folosi de o imagine potrivită, aceea a unui grăunte mâncat de insecte parazite. La început este numai grăuntele sănătos, care se coace cu destulă vigoare. Apoi vine o insectă care își depune oul pe coaja lui, și iată! după puțin timp grăuntele rămîne o formă goală, avînd înlăuntru un vierme activ care i-a consumat substanța. Și apoi vine un parazit secundar, vreo muscă ichneumon, care își depune oul pe acest vierme, și iată! acesta devine, la rîndul lui, o formă goală, și noua ființă vie se află în pielea predecesorului ei, care a rămas sub coaja grăuntelui. Și coaja grăuntelui continuă să-și păstreze forma, cei mai mulți oameni încă mai cred că este un grăunte și, la fel cu ei, grăuntele se mai poate socoti el însuși un grăunte, viguros și viu.

— Regatul victorian din epoca dumneavoastră, zise Asano, era... un regat cu inima mîncată.

Moșierii — baronii și mica nobilime — și-au început existența cu secole în urmă, o dată cu regele John; a trecut mult timp, apoi ei l-au decapitat pe regele Charles, și au ajuns să-l lichideze, în mod practic, pe regele George, care nu mai era decât coaja unui rege... adevărata putere fiind în mîinile Parlamentului. Dar Parlamentul — organul miciei nobilimi care deținea pămînturile — nu și-a păstrat mult timp puterea. Schimbarea s-a înfăptuit chiar în secolul al nouăsprezecelea. Drepul de vot fusese lărgit, pînă cînd cuprinsese masele de oameni igno-

ranți, „miriadele urbane“, care veneau cu miile și votau împreună. Consecința firească a unui corp electoral numeros este domnia partidelor organizate. Încă pe timpul reginei Victoria puterea era sub controlul mașinațiilor de partide, secrete, complexe și corupte. În scurt timp, puterea a ajuns în mâinile marilor oameni de afaceri care finanțau aceste mașinații. Și a venit un timp când adevărata putere, și toate interesele Imperiului se aflau în mod vizibil în mâinile Consiliilor a două partide, care guvernau prin ziare și organizații electorale — două grupări mici de oameni bogați și abili, acționînd la început în opoziție, și apoi împreună.

După aceea s-a produs o reacție blîndă și ineficace. Se găsesc nenumărate cărți, spuse Asano, dovedind că a existat într-adevăr o întregă literatură de împotrivire; unele apăruseră în perioada cînd adormise Graham. Se pare că partidul celor care se împotriveau se limitase în studiul acestei literaturi și se revoltase în mod extrem de hotărît — dar numai pe hirtie! Necesitatea urgentă, fie de a desființa, fie de a priva de putere consiliile partidelor, este o idee comună, la baza întregii gîndiri de la începutul secolului al douăzecilea, atît în America cît și în Anglia. În cea mai mare parte a cazurilor, America era puțin mai promptă decît Anglia, deși ambele țări urmaseră același drum.

Dar această idee nu s-a înfăptuit niciodată. Ea n-a reușit niciodată să se organizeze și să-și păstreze puritatea. Oamenii păstrasera prea puțin din vechiul sentimentalism, din vechea credință în dreptate. Orice organizație care devenea destul de puternică pentru a influența alegerile devenea și destul de complicată, astfel încît putea fi subminată, scindată sau chiar cumpărată cu totul de oameni bogați și îndrăzneți. Partidele populare partizană ale reformei și purității au devenit toate, pînă la urmă, simple ghișee ale agențiilor de schimb; își vindeau principiile pentru a-și plăti alegerile. Iar grija cea mare a celor bogați era, desigur, să-și păstreze proprietatea intactă, să-și poată face afa-

cerile în voie. Așa cum grija feudalilor fusese de a-și păstra terenul liber pentru vânătoare și război. Întreaga lume era un câmp pentru exploatare, un câmp de bălăie pentru afaceri ; iar zguduirile financiare, flagelul manevrelor de bursă, al războaielor tarifare au pricinuit în secolul al douăzecilea mai multă mizerie omenească — deoarece mai mare nenorocire este o viață chinuită, decît o moarte rapidă — decît pricinuiseră războaiele, ciuma și foametea, în ceasurile cele mai întunecate ale istoriei.

Graham înțelegea acum destul de limpede care fusese rolul lui în dezvoltarea acestei noi epoci. În fazele succesive ale dezvoltării civilizației mecanice luase naștere o nouă putere, Consiliul, comitetul administratorilor, care sprijinise și apoi luase conducerea acestei dezvoltări. La început nu fusese decît simpla reunire întîmplătoare a milioanelor lui Isbister și Warming, o simplă societate pose-soare de bunuri, creată prin capriciul a doi testatori fără urmași ; dar talentul colectiv al primilor administratori făcuse ca averea aceasta să exercite o influență uriașă, pînă cînd prin ipotecă, împrumuturi și acțiuni, sub sute de deghizări și pseudonime, se infiltrasă în întreaga structură a statelor american și englez.

Stăpînind o influență și o avere enormă, Consiliul căpătase în scurt timp un aspect politic ; dezvoltîndu-se, el folosise în mod permanent averea de care dispunea pentru a înclina balanța hotărîrilor politice, și folosise avantajele politice pentru a acapara din ce în ce mai multă bogăție. În cele din urmă, partidele politice din cele două emisfere ajunseră în miinile sale ; el deveni un Consiliu intern de control politic.

Consiliul nu fusese la început decît un simplu grup de doisprezece oameni, dotați cu o excepțională abilitate, care se contopeau într-o unitate genială. Consiliul urmărea cu temeritate bogăția și influența politică, și amîndouă se completau reciproc. Cu o surprinzătoare previziune, el investea sume mari de bani în arta zborului, ținînd această invenție

în rezervă pentru ceasul potrivit. El folosea legea brevetelor și o mie de alte expediente semilegale, pentru a-i împiedica pe toți cercetătorii care refuzau să colaboreze cu el. În trecut nu lăsase să-i scape nici un om capabil. Îl plătea bine. Consiliul ducea, pe vremea aceea, o politică viguroasă, fără greșală, și puterea lui creștea neîncetat și constant, neîntîmpinînd alt obstacol decît opoziția haotică și egoistă a cîte unui om bogat. Într-o sută de ani, Graham devenise posesorul aproape exclusiv al Africei, al Americii de sud, al Franței, al Londrei, al Angliei și, de fapt, avea o mare influență și în America de Nord, care era atunci puterea dominantă din America. Consiliul cumpără și organizează China, exploată Asia, paraliză imperiile Vechii Lumi, le submină din punct de vedere financiar, luptă împotriva lor și le învinse.

Această cucerire rapidă a lumii a fost organizată cu atîta dibăcie — o rețea întreagă, sute de bănci, societăți, syndicate mascau operațiile Consiliului — încît devenise un fapt aproape împlinit mai înainte ca oamenii obișnuiți să bănuiască tirania care se abătuse asupra lor. Consiliul nu ezita niciodată, nu dădea greș niciodată. El acapara cu lăcomie mijloace de comunicație, pămînturi, clădiri, guverne, municipalități, companii teritoriale de la tropice, tot felul de întreprinderi omenеști. Apoi își instrui și își dirijă oamenii, poliția căilor ferate, poliția drumurilor, paznicii clădirilor, paznicii canalurilor și ai cablurilor, armatele de muncitori agricoli. Consiliul nu lupta împotriva acestor asociații, ci le submina, le dezbină și le cumpăra. Pînă la urmă, el cumpăra întreaga lume. Și, în sfîrșit, lovitura culminantă fu introducerea mașinilor zburătoare.

Cînd Consiliul, în conflict cu muncitorii dintr-unul din imensele lui monopoluri, comise o ilegalitate flagrantă — fără să aibă măcar obișnuita politețe de a corupe pe cei care ar fi putut să-i stea în cale — vechea orînduire, alarmată de urmările nefaste ale complezenței sale, începu să caute arme. Dar nu mai existau armate, și nici vase de luptă; ve-

nise era Păcii. Singurele vase care puteau fi folosite pentru război erau marile nave aparținând Trustului de Navigație al Consiliului. Forțele poliției erau controlate tot de Consiliu: poliția căilor ferate, a vaselor, a domeniilor agricole, normatorii și supraveghetorii, întreceau de zece ori numărul neglijabil al forțelor înarmate ale țării și ale organizațiilor municipale. Și atunci, Consiliul a scos mașinile zburătoare. Încă mai trăiau oameni care își puteau aminti de ultima mare dezbatere din Camera Comunelor din Londra — partidul legalist, partidul care se opunea Consiliului, deși în minoritate, dădu o luptă disperată — și cum membrii ei ieșiseră grămadă pe terasă să vadă aceste forme ciudate și înaripate care se roteau liniștite pe deasupra lor. Consiliul cucerise puterea. Ultima iluzie a unei democrații care permisesese existența acestei proprietăți nelimitate și iresponsabile dispăruse.

După o sută și cincizeci de ani de la adormirea lui Graham, Consiliul averii lui își aruncase masca și domnea fățiș, în mod absolut, în numele lui. Alegerile deveniseră o formalitate ridicolă, o prostie care se repeta din șapte în șapte ani, un obicei străvechi și lipsit de sens; din când în când se întrunea Parlamentul social, tot atât de ineficace ca și convocarea Sinodului Bisericii din timpul reginei Victoria; și regele legitim al Angliei, dezmoștenit, betiv și nătâng, apărea pe scena unui music-hall de mîna a doua. Astfel pierise visul măreț al secolului al nouăsprezecelea, proiectul nobil al libertății universale a individului și al fericirii universale; pierise de boala onoarei, paralizat de superstiția proprietății absolute, paralizat de sectele religioase care îi îndepărtaseră pe cetățenii de rînd de adevărata educație, care răpiseră oamenilor regulile de conduită și pusese în loc disprețul total asupra sancțiunilor morale; pierise în fața tehnicii și a afacerilor josnice, lăsînd loc, la început, unei plutocrații agresive, căreia îi urmă domnia unei plutocrații supreme. În cele din urmă, Consiliul încetase să-și

mai dea osteneala de a-și întări decretalele cu girul formal al autorităților constituționale, iar Graham, o făptură nemișcată, slabă, cu pielea îngălbenită, zăcea, nici mort, nici viu, recunoscut ca Stăpîn al pămîntului. Și se trezise, într-un tîrziu, pentru a fi... Stăpînul acestei moșteniri! Se trezise pentru a sta sub acest cer fără nori și a privi cum i se așterne la picioare măreția imperiului său.

De ce se trezise? Oare acest oraș, acest stup de oameni care trudeau fără speranță însemnau spulberarea completă a vechilor lui visuri? Sau focul libertății, focul care strălucise și se stinsese în anii vieții sale trecute, încă mai mocnea acolo, jos? El se gîndi la elanul și la forța cîntecului de răscoală. Oare acest cîntec era doar artificiuul unui demagog, oare acest cîntec urma să fie uitat după ce-și atinsese scopul? Oare speranța care mai vibra în sinea lui era doar amintirea timpurilor trecute, rămășița unei credințe distrusc? Sau avea un înțeles mai larg, un sens strîns legat de destinul omenirii? În ce scop se trezise el, ce avea de făcut aici? Omenirea se întindea dedesubtul său ca o hartă. El se gîndi la milioanele și milioanele de oameni care veneau neîncetat, unii după alții, tot mereu, din întunericul neființei în întunericul morții. În ce scop? Trebuia să existe un scop, dar acesta depășea puterea lui de gîndire. Își văzu limpede, pentru prima dată, adevărata micime, văzu, întreg și teribil, contrastul tragic între puterea omenească și aspirațiile inimii omenești. În această clipă, el își dădu seama că nu era decît un accident neînsemnat, și simți în același timp măreția dorinței lui. Și, deodată, micimea, ca și aspirațiile i se părură insuportabile, și îl cuprinse o irezistibilă dorință de a se ruga. Și se rugă. Se rugă rostind cuvinte vagi, incoerente, contradictorii. Sufletul îi porni prin timp și spațiu, peste nebuloasele multiple și agitate ale existenței, către ceva — nu știa ce anume — către ceva care ar fi putut să-i înțeleagă năzuința și să-l ajute.

Depart, jos, pe terasa unui acoperiș dinspre sud ședeau un bărbat și o femeie, bucurându-se de prospețimea văzduhului de dimineață. Bărbatul adusesese o lunetă, pentru a privi spre Casa Consiliului, și îi arăta femeii cum s-o folosească. Curiozitatea lor fu satisfăcută; de acolo, de unde se aflau, nu se mai vedea nici o urmă a vărsării de sînge; după ce priviră spre cerul senin, ea se întoarse către postul de strajă. Acolo văzu două forme mici și negre, atît de mici, încît era greu să crezi că erau oameni — unul care privea și altul care gesticula, cu miinile întinse spre bolta liniștită a cerului.

Ea îi întinse bărbatului luneta. El privi și exclamă :

— Cred că este Stăpînul. Da. Sînt sigur. Este chiar Stăpînul !

Coborî luneta și privi spre ea.

— Își înalță miinile, ca și cum s-ar ruga. Mă întreb ce face. Adoră soarele ? Parcă nu existau Parși pe aici, în vremea lui, nu-i așa ?

Apoi privi din nou.

— Acum s-a oprit. Cred că nu era decît o atitudine întîmplătoare. Lăsa jos luneta și rămase pe gînduri. Nu va avea nimic altceva de făcut decît să petreacă... doar să petreacă. Desigur că Ostrog va conduce treburile. El trebuie să conducă, să-i țină în ordine pe toți acești smintiți de muncitori. Pe ei, și toate cîntecele lor ! Și el a dobîndit toate acestea dormind, draga mea... doar dormind ! Cît de ciudată e lumea !

Capitolul XV

OAMENI DE VAZĂ

Sălile oficiale ale Administratorului Motoarelor de Vînt i s-ar fi părut lui Graham uimitor de complicate, dacă ar fi intrat în ele venind direct

din secolul al nouăsprezecelea ; dar el începuse să se obișnuiască cu proporțiile acestei noi epoci. Cu greu puteau să fie numite săli sau camere, ținând seama că un sistem complicat de arcade, poduri, culoare și galerii despărteau și uneau toate încăperile acestui spațiu vast. El veni cu unul din panourile glisante, care acum îi erau familiare, pe un palier de la capătul unui șir de trepte foarte largi, pe care urcau și coborau lin grupuri de bărbați și femei, îmbrăcați mult mai strălucitor decât toți cei pe care îi văzuse pînă acum. Din locul în care se afla, el privi în jos, către o succesiune de ornamente complicate, de culoare albă mată, mov și purpurie, străbătută de poduri care păreau făcute din porțelan filigranat, terminîndu-se în depărtare, într-o fundătură misterioasă, cu niște ecrane perforate.

Privind în sus, văzu șiruri întregi de galerii ascendente, de pe care nenumărate fețe de oameni se uitau jos, spre el. Aerul era plin de murmurul glasurilor și de sunetul unei muzici care se revărsa de sus, o muzică veselă și distractivă a cărei sursă el nu reuși s-o descopere.

Spațiul central era plin de lume, fără să lase totuși impresia unei adunări dezordonate ; în total, erau cîteva mii de oameni. Erau îmbrăcați somptuos, chiar fantezist, bărbații ca și femeile, căci influența sobră a concepției puritane despre demnitatea îmbrăcăminții masculine dispăruse demult. Părul bărbaților, de asemeni, deși rareori lăsat lung, era de obicei ondulat într-un fel care sugera intervenția coaforului ; chelia dispăruse de pe pămînt. Se vedeau mulți bărbați cu părul încrețit, tăiat drept, coafură care l-ar fi încîntat pe Rossetti¹ ; un domn, care îi fu arătat lui Graham cu misterioasa denumire de „amorisť”, purta părul în două bucle grațioase pe urechi „à la Marguerite”. Se vedeau și cozi împletite : probabil că

¹ Dante-Gabriel Rossetti — pictor și poet englez (1828—1882) unul dintre inițiatorii curentului preraphaelit. (n. r.)

bărbații de origine chineză nu se mai rușinau de rasa lor. Există foarte puțină uniformitate de modă în croiala hainelor. Bărbații mai bine făcuți își arătau armonia corpului purtând pantaloni scurți, bufanți și crestați; vedeai ici-colo și o pelerină sau o robă. Moda din vremea lui Leon al X-lea predomină în cea mai mare măsură, dar erau reprezentate, de asemenea, și concepțiile estetice ale Extremului Orient. Corpolența masculină, care, în timpul perioadei victoriene, ar fi fost supusă primejdiilor corsetului și exagerării nemiloase a hainelor de seară strânse pe picioare și pe brațe, se înveșmînta acum cu o abundență de falduri care cădeau cu demnitate. Grația și zveltețea se vedeau de asemenea la tot pasul. Pentru Graham — un om tipic țearpă dintr-o perioadă tipic țearpă — oamenii aceștia nu numai că păreau mult prea grațioși în înfățișarea lor, dar și mult prea expresivi în fizionomiile lor foarte expresive. Gesticulau și își exprimau, cu o sinceritate uimitoare, surpriza, interesul, amuzamentul și, mai ales, emoțiile pe care le produceau în mintea lor doamnele din jur. Era limpede, chiar de la prima vedere, că femeile erau în mare majoritate.

Doamnele care îi acompaniau pe acești domni arătau, în îmbrăcăminte ca și în ținută și maniere, mai puțină emfază și mai multă complexitate. Unele aveau, în rafinamentul croielii, o simplitate clasică, după moda franceză a primului imperiu și, în timp ce Graham trecea pe lângă ele, își etalau brațele și umerii atrăgători. Altele purtau rochii strîmte, fără cusătură sau cordon în talie, uneori cu falduri lungi căzînd de pe umeri. Indrăzneala delicioasă a toaletelor de seară nu se micșorase prin trecerea a două secole.

Mișcările tuturor femeilor păreau grațioase. Graham îi spuse lui Lincoln că a văzut oameni care, prin mersul lor, îi aminteau de tablourile lui Rafael, iar Lincoln îl informă că studierea unui anumit număr de gesturi făcea parte din educația fiecărei persoane bogate. Intrarea Stăpînului fu salutată

printr-un fel de ris aprobator; oamenii își arătau manierele distinse prin faptul că în timp ce el cobora scările, spre spațiul central, nu se îngrămădeau în jurul lui și nici nu-l plictiseau cu priviri iscoditoare.

El aflate de la Lincoln că aceștia erau oamenii cei mai de frunte din societatea londoneză; aproape toate persoanele de acolo erau fie funcționari de vază, fie rude apropiate ale vreunui funcționar de vază. Mulți dintre ei se întorseseră în mod special din Europa, din Orașele Plăcerii, pentru a-i ura lui Graham bun venit. Cei din conducerea aeronauticii, instituție a cărei atitudine jucase un rol aproape tot atât de important în răsturnarea Consiliului ca și rolul jucat de Graham, erau în număr foarte mare, ca și cei de la Controlul Motoarelor de Vânt. Printre alții, se mai aflau aici unii dintre cei mai importanți funcționari ai Trustului Alimentar. Controlorul Crescătoriilor Europene de Porci avea o înfățișare deosebit de melancolică și interesantă, și maniere de o delicatețe cinică. Un episcop în odăjdii trecu prin fața lui Graham, știind de vorbă cu un domn îmbrăcat aidoma clasicului Chaucer¹ inclusiv coroana de lauri.

— Cine este omul acela, întrebă el, aproape fără voie.

— Episcopul Londrei, zise Lincoln.

— Nu... vreau să spun celălalt.

— Poetul laureat.

— Voi încă mai... ?

— El nu scrie poezii, bineînțeles. Este vărul lui Wotton, unul dintre Consilieri. Dar face parte din regaliștii Trandafirului Roșu... un club încântător... care încă mai păstrează astfel de tradiții.

— Asano mi-a spus că există și un rege.

— Regele nu face parte din acest club. Au fost nevoiți să-l excludă. Cred că era din ramura Stuarților; dar este prea...

¹ *Geoffrey Chaucer*, poet englez (cca. 1340—1400) imitator al clasicilor antici. (n. r.)

-- Prea mult ?

— Peste măsură.

Graham nu înțelegea prea bine, dar se părea că toate acestea fac parte din anomalia generală a epocii noi. Se înclină cu condescendență în fața primei persoane care îi fu prezentată. Era limpede că mai predominau încă anumite subtile distincții de clasă chiar și în această adunare, deoarece numai o mică proporție dintre invitați, un grup restrâns, au fost socotiți de către Lincoln demni de a-i fi prezentați. Primul i-a fost prezentat Șeful Aeronaut, un bărbat a cărui figură arsă de soare contrasta în mod ciudat cu fețele delicate din jur. El devenise o persoană foarte importantă în urma rezervei pe care o avusese, în momentele critice, față de Consiliu.

Atitudinea lui contrasta, în chip foarte favorabil, după părerea lui Graham, cu comportarea generală. Făcu vreo cîteva observații banale, îl asigură de loialitatea lui și îl întrebă cu sinceritate pe Stăpin despre sănătate. Era vioi, accentul lui nu avea acel ușor stacato al limbii engleze din vremea aceea. Îi dădu de înțeles lui Graham, în mod limpede, că se considera un „lup de aer“ — folosi chiar această expresie — că nu-i plăceau fleacurile, că era un om dintr-o bucată, și de modă veche, că nu pretindea a ști prea multe, și că tot ceea ce nu știa nici nu merita să fie știut. Făcu o plecăciune bărbătească, în mod ostentativ lipsită de lingusire, și trecu mai departe.

— Mă bucur văzînd că mai există astfel de oameni, zise Graham.

— Fonografe și kinematografe, zise Lincoln, cu oarecare invidie. A studiat după viață.

Graham aruncă din nou o privire în urma omului robust. Îl năpădiră amintiri ciudate.

— De fapt, noi l-am cumpărat, zise Lincoln. În parte. Și, în parte, el s-a temut de Ostrog. Totul depindea de el.

Se întoarse grăbit, pentru a-l prezenta pe Inspec-

torul General al Trustului Școlilor Publice. Această persoană avea aspectul unei sălcii într-o robă academică de culoare albastră-cenușie. Îl privi pe Graham printr-un pince-nez de model victorian, și își ilustră observațiile prin gesturi făcute cu o mină foarte îngrijită. Graham se interesă deîndată de funcțiile acestui domn, și îi puse o serie de întrebări foarte precise. Inspectorul general, liniștit, păru amuzat de bruschetea Stăpinului. El răspunse puțin cam vag în privința monopolului asupra educației, pe care îl deținea Compania lui — monopolul fusese încheiat printr-un contract cu sindicatul numeroaselor organizații municipale din Londra — dar descrie cu entuziasm progresele făcute în educație, de la perioada victoriană.

— Noi am desființat toceala, zise el, am desființat complet toceala... pe lume nu mai există examene. Nu sînteți bucuros?

— Și cum procedați pentru ca elevii să învețe? întrebă Graham.

— Noi am făcut munca atractivă... cît se poate mai atractivă. Dacă nu-i atrage, o abandonăm. Avem un cîmp imens de activitate.

Intră în amănunte, și conversația lor se prelungi. Inspectorul General menționează cu profund respect numele lui Pestalozzi și Froebel, cu toate că el nu arăta să fie prea familiarizat cu lucrările lor, care făcuseră cîndva epocă. Graham află că universitățile populare încă mai există, într-o formă modificată.

— Există o anumită categorie de fete, de exemplu, zise Inspectorul General, umflîndu-se de sentimentul importanței sale, cu o mare pasiune pentru studiile aride... desigur, atunci cînd nu sînt exagerate. Avem în grijă mii de fete de acest gen. În acest moment, zise el, cu un aer napoleonean, aproape cinci sute de fonografe țin cursuri, în diferite părți ale Londrei, despre influența exercitată de Platon și Swift asupra iubirilor lui Shelley, Hazlitt și Burns. Apoi, clevele scriu eseuri pe temele respective, și numele

lor sînt afișate, în ordinea meritelor, în locurile cele mai vizibile. Vedeți cum s-a dezvoltat germenul din vremea dumneavoastră? Clasa mijlocie incultă de pe acea vreme a dispărut cu totul.

— Dar școlile publice elementare, zise Graham, tot dumneata le controlezi?

Inspectorul General le controla „în întregime”. Graham, în prima parte a vieții lui, fusese preocupat îndeaproape de această problemă, și întrebările lui se înmulțiră. Cîteva fraze întîmplătoare auzite din gura bătrînului cu care vorbise în întuneric îi reveniră în minte. Inspectorul General confirmă într-adevăr cuvintele bătrînului.

— Noi am desființat toceala, zise el cu un ton care-l făcu pe Graham să interpreteze această afirmație în sensul desființării oricărei munci susținute. Inspectorul General deveni sentimental. Noi încercăm să facem școlile elementare cît mai plăcute pentru copii. Ei vor trebui foarte curînd să muncească. Le dăm doar cîteva principii simple... ascultare... hărnicie.

— Îi învățați foarte puține lucruri?

— De ce i-am învăța mai multe? Asta nu duce decît la tulburări și nemulțumiri. Noi îi distrăm. Chiar și așa... există tulburări... agitații. De unde găsesc muncitorii idei, nimeni nu înțelege. Și le comunică unii altora. Există idealuri socialiste... și chiar anarhie! Probabil că printre ei acționează niște agitatori. Sînt de părere... că datoria mea cea mai importantă este să lupt împotriva nemulțumirilor populare. De ce să nefericim oamenii?

— Mă întreb și eu, zise Graham, pe gînduri. Dar există foarte multe aspecte pe care aș vrea să le cunosc.

Lincoln, care în tot timpul conversației îl observase pe Graham, interveni.

— Mai sînt și alții, zise el cu glas scăzut.

Inspectorul General al Școlilor făcu un gest și se îndepărtă.

— Poate că — zise Lincoln, interceptînd o privire întimplătoare a lui Graham — doriți să cunoașteți pe cîteva dintre aceste doamne?

Fiica Directorului Crescătoriilor de Porci ale Trustului European de Alimentație era o persoană mică, încîntătoare, cu părul roșu, cu ochii albaștri și vii. Lincoln îl lăsă pentru cîteva clipe să stea de vorbă cu ea, și ea se arătă cu totul entuziasmată de „frumoasele vremuri vechi“ — după expresia ei — în care își începuse Graham somnul. Vorbea zîmbind, iar ochii ei zîmbeau într-un fel care cerea reciprocitate.

— Am încercat, zise ea, de nenumărate ori să-mi închipui acele vremuri vechi și romantice. Pentru dumneata, ele sînt niște amintiri. Cît de ciudată și cît de aglomerată trebuie că ți se pare lumea de acum! Am văzut fotografii și tablouri ale vremurilor vechi, casele mici și izolate, făcute din cărămizi de pămînt ars, înnegrite de funinginea focurilor, podurile de cale ferate, reclamele simple, oamenii puritani, solemni și primitivi, în ciudate haine negre și cu pălării înalte, trenurile de pe căile ferate, cățarate pe acele poduri de fier ce se bolteau în văzduh, caii și vitele, și chiar cîinii, pe jumătate sălbatici, care alergau pe străzi. Și, deodată, dumneata ai venit în lumea aceasta!

— În lumea aceasta... zise Graham.

— Venind de acolo, din viața pe care o duceai... din mijlocul atîtor lucruri familiare.

— Vechea viață nu era o viață fericită, zise Graham. Eu n-o regret.

Ea îi aruncă o privire rapidă. Se făcu o scurtă tăcere. Apoi oftă, ca să-l încurajeze.

— Nu?

— Nu, zise Graham. Era o viață meschină... și lipsită de sens. Acum... Noi socotem că lumea este destul de complexă, de aglomerată și civilizată. Și totuși, văd că... deși trăiesc în această lume numai de patru zile... privind înapoi la vremea mea... văd că era o epocă barbară, ciudată... era doar începutul

acestei noi ordini. Doar începutul acestei noi ordini. Va fi greu să înțelegi cît de puține lucruri cunosc.

— Poți să mă întrebi tot ce dorești, zise ea, zîmbindu-i.

— Atunci, explică-mi cine sînt acești oameni. Nu cunosc nimic despre ei. Sînt complet nedumerit. Mai există generali?

— Oamenii care poartă pălării cu pene?

— Nu. Cred că nu mai există. Presupun că sînt oamenii care controlează marile treburi publice. Cine este bărbatul de colo cu înfățișare distinsă?

— Acela? Este un funcționar foarte important. Il cheamă Morden. Directorul General al Societății Pilulelor Antibiliare. Am auzit că muncitorii lui produc uneori un miriad de miriade de pilule în douăzeci și patru de ore. Închipuiește-ți, un miriad de miriade!

— Un miriad de miriade! Nu e de mirare că se ține atît de mîndru, zise Graham. Pilule! Ce vremuri minunate! Și omul acela îmbrăcat în purpură?

— Nu face parte din cercul nostru. Dar îl simpatizăm. Este foarte inteligent și foarte amuzant. E unul dintre conducătorii Facultății de medicină de la Universitatea din Londra. Toți medicii, știi, sînt acționarii Societății Facultății de medicină, și poartă culoarea purpurie. Pentru asta trebuie să fii... să fii calificat. Dar, desigur, oamenii care primesc un salariu ca să facă ceva... Ea zîmbi, cu un aer de superioritate la adresa pretențiilor sociale ale oamenilor din această categorie.

— Sînt pe aici și cîțiva din marii artiști și scriitori?

— Scriitori nu. Ei sînt în general niște oameni atît de ciudați... și atît de preocupați de persoana lor! Și se ceartă atît de înspăimîntător între ei! Unii dintre ei sînt în stare să se ia și la bătaie pentru a avea prioritate cînd urcă sau coboară scările! Nu este îngrozitor? Dar cred că Wraysbury, capilotomistul la modă, este aici. A venit din Capri.

— Capilotomist ? zise Graham. Ah ! îmi amintesc. Un artist ! De ce nu ?

— Trebuie să-l cultivăm, zise ea, cu un aer de scuză. Capetele noastre sînt în mîinile lui. Și zîmbi.

Graham ezită să pronunțe complimentul care era de așteptat, dar privirea lui era destul de expresivă.

— Au progresat și artele o dată cu restul civilizației ? întrebă el. Care sînt marii pictori de astăzi ?

Ea îl privi cu un aer de îndoială. Apoi rîse.

— În prima clipă, zise ea, credeam că vrei să spui... Rîse din nou. Te refereai, desigur, la oamenii aceia cunoscute, de care făceați atîta caz pentru că se pricepeau să acopere cu vopsele de ulei niște suprafețe mari de pînză ? Pînze mari, ovale. Da, oamenii obișnuiau să încadreze aceste obiecte în rame aurii și să le atîrne, șiruri întregi, în camerele lor. Acum nu mai există. Oamenii s-au plictisit de astfel de obiecte.

— Dar la ce altceva credeai că mă refer ?

Ea puse, cu un gest semnificativ, un deget pe obrazul a cărui strălucire era deasupra oricărei bănuieli, și zîmbi cu un aer șiret, încîntător și provocator.

— Și aici, zise ea, arătînd spre pleoape.

Graham simți, o clipă, tentația. Apoi, amintirea grotescă a unui tablou pe care îl văzuse cîndva. Unchiul Toby și Văduva — îi veni în minte. Îl năpădi o rușine primitivă. Avea senzația ascuțită că era privit de un mare număr de curioși.

— Înțeleg, zise el, cam fără rost. Cu un aer stingherit, el întoarse spatele acestei femei ușurateci și fascinante. Privi în jur și văzu nenumărați ochi care se întoarseră imediat, preocupați subit de alte lucruri. Probabil că se îmbujorase puțin la față. Cine este bărbatul care vorbește cu doamna îmbrăcată în culoarea șofranului ? întrebă el, ocolind privirile fetei.

Află că era unul dintre cei mai mari organizatori ai teatrelor americane, întors de curînd din Mexic, de la o reprezentație gigantică. Figura îi reamintea lui Graham de un bust a lui Caligula.

Un alt om care îi atrăgea atenția era Conducătorul Muncitorilor Negri. Acest titlu nu îi făcu o impresie prea adâncă, în primul moment, dar îi reveni mai târziu în minte... Conducătorul Muncitorilor Negri? Mica doamnă îi arătă, fără să pară de loc jenată, o femeie încântătoare, una dintre soțiile subsidiare ale Episcopului Anglican al Londrei. Ea adăugă o serie de elogii la adresa curajului episcopal — pînă atunci existase regula monogamiei clericale — „o stare de lucruri nenaturală și neavantajoasă... De ce trebuie să fie înăbușită sau restrînsă dezvoltarea naturală a afecțiunilor din cauză că un om este preot?”

— Și pentru că veni vorba, adăugă ea, dumneata ești anglican?

Graham se pregătea să-i ceară unele lămuriri în privința semnificației unei „soții subsidiare”, o expresie în aparență eufemistică, cînd întoarcerea lui Lincoln întrerupse această conversație sugestivă și interesantă. Străbătură sala, spre locul unde un bărbat înalt, îmbrăcat în stacojiu, alături de niște persoane încântătoare, în costume birmane (după impresia lui) îl așteptau respectuoase. După ce primi omagiile lor, trecu mai departe, pentru a-i fi prezentate alte persoane.

După cităva vreme, multiplele lui impresii începură să se organizeze într-un contur general. Mai întîi, strălucirea acestei reuniuni trezise în Graham sentimentul democratic, se simțise ostil și ironic. Dar natura umană nu poate să reziste unei atmosfere de priviri curtenitoare. În curînd muzica, lumina, jocul de culori, strălucirea brațelor și umerilor din jurul lui, contactul mîinilor, curiozitatea trecătoare a fețelor zîmbitoare, mîngîierea glasurilor modulate cu dibăcie, atmosfera de complimente, interese și respect, se țesură laolaltă într-o senzație de categorică satisfacție. Graham uită pentru o clipă marile lui hotărîri. Pe nesimțite, începu să se îmbete de noua lui poziție, atitudinea lui deveni mai puțin reținută, se convinse și mai profund de regalitatea lui, începu să calce mai sigur,

roba neagră îi cădea în falduri mai îndrăznețe și mîndria îi înnobila glasul. La urma urmei, era o lume interesantă și strălucitoare.

Privirea i se plimba aprobatoare peste jocul de culori al mulțimii, se oprea ici și colo, cu o critică binevoitoare, asupra vreunei figuri. Din senin, îi trecu prin gînd că îi era dator o scuză încîntătoarei fete cu părul roșu și ochii albaștri. Se simțea vinovat de o purtare cam grosolană. Nu făcuse un gest prea regal, ignorînd avansurile ei, chiar dacă politica îl obliga să le respingă. Se întrebă dacă va mai reuși s-o revadă. Și, deodată, un fapt mărunț atinse întreaga strălucire a splendidei adunări, și îi schimbă caracterul.

Privi în sus și văzu, trecînd peste un pod de porțelan și uitîndu-se spre el, o figură care se ascunse aproape imediat, figura fetei pe care o întîlnise cu o seară mai înainte în mica încăpere de lîngă teatru, după ce evadase din Palatul Consiliului. Fata avea în priviri aceeași expresie de speranță ciudată, de atenție nesigură asupra faptelor lui. La început, el nu-și aminti cînd o văzuse, apoi, după ce o recunoscî, își aminti vag de emoția și de agitația din seara primei lor întîlniri. Dar țesătura melodiei de dans din jur îl împiedică să-și amintească și de cîntecul pe care îl intonau răsculații.

Doamna cu care stătea de vorbă își repetă observația, și Graham reveni la flirtul semiilegal în care era angajat.

Din clipa aceea, însă, puse stăpînire pe el un freamăt nelămurit, un sentiment care se transforma aproape în nemulțumire. Se simți tulburat, ca de o datorie pe jumătate uitată, de sentimentul unor lucruri importante care îi scăpau în mijlocul luminii și strălucirii de aici. Încetă și atracția pe care o exercitau asupra lui doamnele strălucitoare care i se îngrămădeau în jur. El nu se mai pierdea în răspunsuri vagi și confuze la subtilele avansuri amoroase care — acum era sigur — i se făceau, și privirile îi rătăceau pentru a mai vedea o dată fi-

gura care îi lăsase o puternică impresie de frumusețe. Dar el nu o mai regăsi decât în clipa când aștepta întoarcerea lui Lincoln — plecat să aranjeze cele necesare — pentru a părăsi adunarea. Lincoln îi promisese, ca răspuns la cererea lui, că va putea să zboare chiar în după-amiaza aceea, dacă timpul va fi favorabil.

Graham se afla pe una dintre galeriile superioare, stînd de vorbă, cu o doamnă cu ochii strălucitori, despre eadhamită ; subiectul fusese ales de el. Întrerupsese printr-o întrebare de ordin practic asigurările călduroase de devotament ale doamnei. După părerea lui, și această doamnă era, ca și alte femei pe care le cunoscuse în seara aceea, mult mai încîntătoare decât bine informată. Deodată, răbufnind prin valul de melodie din apropiere, îi răsună în urechi, răgușit și puternic, cîntecul Revoltei, cîntecul maiestuos pe care îl auzise în sala cea mare.

Tresărind, el privi în sus și văzu deasupra sa un *oeil de boeuf*¹ prin care pătrundea acest cîntec și, mai departe, șiragul de cabluri superioare, ceața albăstruie, și rețeaua de lumini a drumurilor publice. Auzi cum cîntecul se pierdu într-un tumult de glasuri și încetă. Dar el auzea acum foarte limpede zgomotul și vacarmul platformelor mișcătoare și murmurul mulțimii. Avu convingerea nelămurită, inexplicabilă, un fel de sentiment instinctiv, că afară, pe străzi, o mulțime imensă privea către acest loc, unde Stăpînul lor se amuza. Și se întrebă ce anume gîndea mulțimea.

Cu toate că se opriase atît de brusc, cu toate că muzica din sala de recepție se impuse din nou, motivul cîntecului de luptă, odată reîntîlnit, puse stăpînire pe gîndurile lui.

Doamna cu ochii strălucitori continua să se lupte cu misterele eadhamitei, cînd el zări din nou fata pe care o întîlnise în sala teatrului. Venea către el, de-a lungul galeriei ; el o văzu înainte ca ea să-l

¹ *Oeil de boeuf* (în limba franceză în original)) decuizătură rotundă sau ovală. (n. r.)

vada. Era îmbrăcată într-un cenușiu ușor, luminos, cu părul negru, ca un nor în jurul frunții, și toc-toc atunci lumina rece, venind prin deschiderea circulară care dădea în stradă, căzu asupra obrazului ei înclinat.

Doamna care se chinuia să-i vorbească despre caldhamită observă schimbarea lui de expresie, și se tolosi de acest prilej ca să scape.

— Doriți s-o cunoașteți pe această fată, Sire? Întrebă ea, cu îndrăzneală. Este Helen Wotton, o nepotă a lui Ostrog. Ea cunoaște foarte multe lucruri serioase. Este una din cele mai serioase persoane de la noi. Sînt sigură că are să vă placă.

După o clipă, Graham ședea de vorbă cu fata, iar doamna cu ochii strălucitori dispăruse.

Îmi amintesc foarte bine de dumneata, zise Graham. Erai în camera aceea mică. Cînd tot poporul cînta și bătea tactul cu picioarele. Înainte ca eu să intru în sală.

Încurcătura ei din primul moment se risipi. Ridică ochii spre el, și fața îi era neclintită.

— A fost minunat, zise ea, ezitînd o clipă și vorbi din nou, după un oarecare efort. Toți oamenii aceia și-ar fi dat viața pentru dumneata, Sire. Nenumărați oameni au murit pentru dumneata în noaptea aceea.

Fața îi radia. Privi repede, de jur împrejur, să vadă dacă nu-i auzea cineva vorbele.

Lincoln apărură la oarecare distanță, de-a lungul galeriei, croindu-și drum prin mulțime către ei. Fata îl văzu și se întoarse spre Graham cu o grabă ciudată, și vocea îi deveni brusc confidențială și intimă.

Sire, zise ea repede, nu pot să-ți spun acum și în acest loc. Dar oamenii de rînd sînt foarte nefericiți; sînt asupriți... sînt rău guvernați. Nu uita poporul, care a înfruntat moartea... moartea pentru ea dumneata să trăiești.

— Eu nu știu nimic... încep Graham.

— Nu pot să-ți spun acum.

Lincoln apăru chiar lângă ei. Se închină, în chip de scuză, în fața fetei.

— Vă place noua noastră lume, Sire? întrebă Lincoln zîmbind respectuos și arătînd cu un gest cuprinzător spațiul din jur și splendoarea adunării. În orice caz, cred că o găsiți schimbată.

— Da, zise Graham, e schimbată. Și totuși, la urma urmei, nu e chiar atît de mult schimbată.

— Așteptați pînă cînd veți ajunge în văzduh, zise Lincoln. Vîntul s-a oprit; chiar în această clipă vă așteaptă o aeropilă.

Atitudinea fetei arăta că așteaptă să i se îngăduie să plece.

Graham o privi, gata de a-i pune o întrebare, văzu în expresia ei un avertisment, se înclină și se întoarse să-l însoțească pe Lincoln.

Capitolul XVI

AEROPILA

În timp ce Graham străbătea, alături de Lincoln, coridoarele din clădirea Motoarelor de Vînt, era încă stăpînit de ciudatele vorbe ale fetei. Dar, cu un efort, el reuși să devină atent la ceea ce îi spunea Lincoln. Apoi, încordarea i se risipi. Lincoln vorbea despre zbor. Graham avea o dorință arzătoare de a afla cît mai mult despre această nouă cucerire. Începu să-l copleșească pe Lincoln cu întrebări. În prima parte a vieții el urmărise cu foarte mult interes începuturile navigației aeriene; fu încîntat să audă că numele pentru el familiare, ale lui Maxim și Pilcher, Langley și Chanut, și mai ales cel al primului martir al aerului, Lillienthal, erau încă cinstite de oameni.

Chiar în timpul primei perioade din viața lui se dovedise limpede, pe două direcții de cercetări, că

erau posibile două tipuri diferite de aparate ; și amîndouă fuseseră realizate. Pe de o parte, era aeroplanul mare, acționat de motor, cu un șir dublu de aripi orizontale și cu o mare elice în spate, și pe de altă parte, sprintena aeropilă. Aeroplanele nu aveau siguranță în zbor decît pe vreme liniștită sau cu vînt moderat ; furtunile neașteptate, care acum puteau fi, însă, prevăzute cu precizie, le făceau inutilizabile pentru orice scop practic. Aveau dimensiuni enorme — lungimea obișnuită a aripiilor fiind de șase sute de picioare sau chiar mai mult, iar lungimea întregii construcții de o mie de picioare. Se foloseau numai pentru transportul pasagerilor. Vagonul ușor legănător pe care îl duceau avea în lungime o sută pînă la o sută cincizeci de picioare. Era suspendat de aeroplan într-un fel anumit, pentru a reduce la minimum vibrațiile complexe pe care le produceau chiar un vînt moderat și, pentru același motiv, banchetele din interiorul vagonului — fiecare pasager ședea pe o banchetă în timpul călătoriei — erau instalate astfel încît să permită o mare libertate de mișcare. Aparatul putea să pornească numai de pe un vagon gigantic, așezat pe șine, pe o platformă special construită. Graham văzuse foarte bine, de la postul de strajă, aceste platforme uriașe, platformele de zbor. Existau șase arene imense, avînd fiecare cîte o gigantică platformă purtătoare.

Alegerea locului de coborîre era de asemeni condiționată, fiind necesară o suprafață absolut plană pentru aterizarea în deplină siguranță. Apoi, în afară de distrugerile care ar fi fost cauzate de coborîrea acestei imense mase de pînze și metal, și de imposibilitatea de a se ridica apoi din nou — izbirea de vreun accident al terenului, cum ar fi de exemplu coasta împădurită a unui deal, sau un dig, ar fi fost de ajuns pentru străpungerea sau avarierea carcasei, pentru sfărîmarea coastelor aparatului, și poate chiar pentru uciderea călătorilor.

La început, Graham se simți dezamăgit în fața acestor aparate greoaie, dar se convinse repede de

faptul că mașinile de proporții mai mici ar fi fost nerentabile, pentru simplul motiv că volumul lor de transport s-ar fi micșorat în mod proporțional cu micșorarea dimensiunilor. Mai mult, dimensiunea enormă a acestor aparate le făcea capabile — și acesta era un considerent de importanță primordială — să străbată aerul cu viteze enorme, și să nu sufere, astfel, riscurile unor intemperii neprevăzute. Cea mai scurtă călătorie, de la Londra la Paris, dura aproape trei sferturi de oră, dar nu se atingea o viteză prea mare; saltul pînă la New York dura aproximativ două ore și, dacă se calcula cu grijă timpul pentru opririle intermediare, era posibil, pe o vreme liniștită, să faci ocolul lumii într-o zi.

Micile aeropile (li se dăduse acest nume distinctiv fără să fi existat vreun motiv anumit) erau de un tip cu totul diferit. Multe dintre ele zburau acum prin aer, în toate direcțiile. Erau destinate pentru a transporta numai una sau două persoane, iar construcția și întreținerea lor erau atît de costisitoare, încît deveniseră monopolul celor bogați. Pînzele lor, viu colorate, erau formate doar din două perechi de aripi laterale așezate în același plan; în spate aveau o elice. Dimensiunea lor redusă făcea ca aterizarea să fie ușoară și plăcută pe orice spațiu deschis și era posibil să li se atașeze roți pneumatice sau chiar motoare obișnuite, pentru traficul terestru, putînd să fie transportate în felul acesta la un loc potrivit de plecare. Pentru a fi lansate în aer, era nevoie de un vehicul rapid, anume construit, dar un astfel de vehicul putea să funcționeze în orice spațiu lipsit de clădiri sau copaci. Aeronautica omenească, după cîte observă Graham, era cu mult în urma însușirilor naturale ale albatrosului sau muscarului. Lipsise un eveniment care să influențeze perfecționarea mai rapidă a aeropilei; aceste aparate nu fuseseră folosite niciodată în scopuri de război. Cel mai mare război mondial avusese loc înainte ca puterea să fie uzurpată de către Consiliu.

Platformele pentru zbor din Lîndra erau strînse laolaltă, într-un semicerc neregulat, pe partea de sud a fluviului. Ele formau trei grupuri de cite două și păstrasera denumirile vechilor coline sau comune suburbane. Se numeau, în ordine: Roehampton, Wimbledon-Park, Streatham, Norwood, Blackheath, și Shooter's Hill. Erau niște construcții uniforme, care se ridicau mult mai sus decît suprafața generală a acoperișurilor. Fiecare avea aproximativ patru mii de metri lungime și o mie lățime, și erau construite din aliajul de aluminiu și fier care înlocuise fierul în construcții. Partea lor superioară era formată dintr-o rețea deschisă de traverse prin care urcau ascensoare și scări. Deasupra era o întindere uniformă, cu anumite porțiuni — vagoanele de pornire — care puteau fi ridicate pentru ca să alunece, pe șine ușor înclinate, pînă la marginea construcției. Exceptînd locurile ocupate de aeropilele și aeroplanele care făceau escală, aceste suprafețe deschise erau întotdeauna libere pentru aparatele care se reîntorceau.

Pasagerii se obișnuiseră ca, în timpul cînd se făceau pregătirile pentru zbor, să aștepte în complexul de teatre, restaurante, săli de recreație, sau locuri de plăcere și distracții de toate felurile, care se aflau în jurul marilor magazine de dedesubt. De aceea această parte a Londrei era cea mai animată dintre toate, avînd ceva din veselia libertină a unui port la mare sau a unei stațiuni de odihnă. Pentru cei care priveau aeronautica mai serios, sau mai temător, cartierele religioase erau pline de o mulțime de capele, pioase și atractive, în timp ce o puzderie de instituții medicale luxoase se întreceau să furnizeze droguri reconfortante pentru călătorie. La diferite niveluri, prin masa de încăperi și coridoare, exista, în afară de platformele mișcătoare principale ale orașului, care se încrucișau și se strîngeau aici, un sistem complex de coridoare speciale și ascensoare, pentru a permite schimbul de oameni și bagaje între diferitele platforme de zbor. O trăsătură deosebită a arhitecturii acestui cartier

era masivitatea ostentativă a stîlpilor și a grinzilor de metal care întrerupeau pretutindeni perspectiva și care uneau sălile și coridoarele, îngrămădindu-se și îmbinîndu-se pentru a susține greutatea platformelor și șocurile grele produse de aeroplane.

Graham se îndreptă spre platformele de zbor prin străzile publice. Era însoțit de Asano, însoțitorul lui, japonezul; Lincoln fusese chemat de Ostrog, pentru diferite treburi administrative. O gardă puternică a poliției Motoarelor de Vînt îl aștepta pe Stăpîn la ieșirea din Birourile Motoarelor de Vînt și îi făcu loc ca să ajungă pe platforma mișcătoare superioară. Trecerea lui pe platformele zburătoare nu fusese anunțată, dar cu toate acestea o mulțime considerabilă se strînse și îl urmă pînă la destinație. În timp ce mergea, el auzi cum poporul îi striga numele, și văzu nenumărați bărbați, femei și copii în albastru, îngrămădindu-se pe scările drumului central, gesticulînd și strigînd. Nu reuși să audă ce anume strigau. El fu din nou izbit de dialectul vulgar întrebuintat de oamenii săraci ai orașului. Cînd, în cele din urmă, coborî, oamenii din gardă fură imediat înconjuțați de o mulțime densă și agitată. Mai tîrziu, se gîndi că unii poate încercaseră să ajungă la el cu anumite plîngerii. Poliția de gardă îi croi drum cu greutate.

Pe platforma dinspre apus îl aștepta o aeropilă, cu un aeronaut. Văzut de aproape, aparatul nu mai părea mic. Așa cum era așezat pe vagonul de lansare de pe spațiul întins al platformei de zbor, corpul de aluminiu era tot atît de mare ca și un iaht de douăzeci de tone. Pînzele laterale erau înconjurate și fixate cu nervuri metalice, aproape la fel cu nervurile aripii de albină, confecționate dintr-un fel de membrană artificială sticloasă; umbrele lor cădeau peste cîteva sute de metri pătrați. Scaunele pentru mecanic și pasager, așezate în partea din spate, erau instalate în așa fel, încît să aibă un balans, cu ajutorul unor legături complicate, în interiorul membranelor protectoare ale carcasei. Scaunul pasagerului era protejat printr-o

apărătoare de vînt și înconjurat de baghete metalice care susțineau niște perne pneumatice. La nevoie, apărătoarea de vînt putea să se închidă complet, dar Graham era dornic de experiențe noi, și hotărî s-o lase deschisă. Aeronautul era așezat în spatele unui geam care-i adăpostea fața. Pasagerul se putea fixa bine în scaunul său, și aceasta era aproape indispensabil la aterizare, sau se putea mișca, manevrînd o pîrghie, pe niște șine miniaturale; pînă la o cabină îngustă din capătul aparatului, unde erau depozitate bagajele personale, păturile și proviziile, și care, ca și scaunele, servea drept contragreutate pentru părțile centrale ale aparatului care se întindeau pînă la elice.

Aparatul era în aparență foarte simplu. Asano, arătîndu-i diferitele părți componente, îi spuse că, asemenea motorului cu benzină din perioada victoriană, era de tipul motorului cu explozie, consumînd la fiecare turație un strop dintr-o substanță numită „fomilă”. Era format doar dintr-un rezervor și un piston, adaptate la o manivelă lungă și șanțuită, de la axul elicei. Atît văzu Graham din motor.

Pe platforma de zbor nu mai era nimeni, în afară de Asano și suita lor de servitori. Conducătorul de aeronaut, Graham se așeză pe scaun. Apoi bău un amestec care conținea ergotină — i se spuse că era doza care se administra în mod invariabil celor care erau gata de zbor și destinată să contracareze efectul posibil al presiunii atmosferice scăzute asupra organismelor. După aceea, el se declară gata de drum. Asano îi luă paharul gol, trecu peste barele de pe corpul aparatului, și rămase jos, pe platformă, făcîndu-i semn cu mîna. Deodată, el alinună spre dreapta și dispăru.

Motorul duduia, elicea se învîrtea, și timp de o clipă platforma și clădirile din spate alunecară iute și orizontal în fața ochilor lui Graham, apoi avu impresia că toate acestea se înclină brusc. Se agăță de micile bare din părți, în mod instinctiv. Simți că se ridică în sus, auzi aerul suierînd pe deasupra apărătoarei de vînt. Elicea se învîrtea cu pu-

ternice impulsuri ritmice — una, două, trei, apoi o pauză; una, două, trei — pe care mecanicul le controla cu multă abilitate. Motorul începu să vibreze cu o trepidație care continuă în tot timpul zborului, iar acoperișurile păreau că aleargă cu mare viteză, devenind cu rapiditate tot mai mici. El privi, pe deasupra aparatului, la fața mecanicului. Uitându-se în lături, nu văzu nimic care să-l uimească — un funicular rapid i-ar fi dat aceleași senzații. Recunoscu Palatul Consiliului și Highgate Ridge. Apoi privi drept în jos, printre picioare.

În prima clipă, o spaimă organică puse stăpânire pe el, o puternică senzație de nesiguranță. Se agăță strins de bare. Un timp, nu reuși să-și ridice privirile. La vreo sută și ceva de picioare¹, drept sub el, se afla unul dintre marile motoare de vânt din sud-vestul Londrei; în spatele lui, platforma de zbor dinspre sud se acoperi cu o mulțime de mici pete negre. Toate acestea păreau că lunecă în jos, îndepărtându-se de el. O clipă, se simți ispitit să se arunce înspre pământ. Strânse din dinți, își ridică ochii, cu efortul mușchilor, și momentul de panică trecu.

Rămase un timp cu dinții încheștați, cu ochii îndreptați fix către cer. Motorul huruia și duduia. El se agăță strins de bare, privi către aeronaut, și-i văzu un zîmbet pe fața arsă de soare. Îi zîmbi și el, la rîndul lui, puțin cam forțat.

— Pare cam ciudat la început, strigă el, înainte de a-și aminti de poziția lui socială.

Cităva vreme, nu îndrăzni să mai privească în jos. Își atinse privirea peste capul aeronautului, spre locul unde o fișie de cer albastru se zărea la orizont. Nu reușea să-și gonească din minte posibilitatea unui accident. Motorul continua să duduie; ce-ar fi dacă s-ar strica vreun șurub neînsemnat în această mașină zburătoare! Ce-ar fi...! Făcu un efort violent pentru a goni toate aceste presupuneri. În scurt timp, ele părăsiră cel puțin primul

¹ Un picior — măsură engleză, 30 de cm. (n. r.)

plan al gândurilor. Și el continua să se înalțe, din ce în ce mai sus, în aerul limpede.

De îndată ce șocul lăuntric, provocat de mișcarea nesuținută de nimic prin aer, trecu, senzațiile încelară să mai fie neplăcute, și deveniră, rapid, agreabile. I se spusese despre răul de aer. Dar lui i se părea că mișcarea pulsativă a aeropilei, în timp ce plutea, peste briza ușoară dinspre sud-vest, era foarte mică în comparație cu tangajul unui vas, pe valuri largi, pe un vînt moderat; iar el era, prin constituție, un bun marinar. Rarefierea aerului, devenit mereu mai tăios, prin care urcau, producea o senzație de ușurare și veselie. Privi în sus și văzu cerul albastru de deasupra brăzdat de nori Cirus. Privirea îi coborî cu grijă în jos, printre barele aparatului, către un stol strălucitor de păsări albe care pluteau pe cerul de dedesubt. O clipă, privirile îi rămăseră ațintite asupra păsărilor. Apoi, continuînd să privească mai jos, și cu mai puțină teamă, el văzu forma tot mai mică a postului de strajă de la Motoarele de Vînt, strălucind auriu în lumina soarelui și mișcîndu-se neconținut. Deoarece acum privea cu mai multă încredere, zări apropiindu-se o linie albastră de coline, și apoi, în direcția opusă vîntului, Londra — o rețea încilcită de acoperișuri. Marginea cea mai apropiată se vedea limpede și precis și îi produse o vie surpriză. Hotarul Londrei era ca un zid, ca o faleză, o cădere abruptă de trei sau patru sute de picioare, un frontispiciu întrerupt doar ici și colo de terase, o fațadă complexă și decorativă.

Trecerea gradată de la oraș spre țară, printr-un burete întins de suburbii, care fusese o trăsătură atît de caracteristică a marilor orașe din secolul al nouăsprezecelea, nu mai exista. Nimic nu mai rămăsese din aceste suburbii, decît o întindere de ruine, presărată cu desişuri de verdeață care împodobiseră cîndva parcurile din jurul oraşului, intercalate cu petece de pămînt semănat și întinderi verzi de brădişori. Aceşti arbuşti se întinseseră și printre urmele caselor. Dar, în cea mai mare parte, recifele

acestor ruini, rămășițele caselor suburbane, se ridicau printre străzi și drumuri, insule ciudate în mijlocul întinderilor nivelate de verde și de brun, părăsite cu totul, de mulți ani, de către locuitori, dar prea masive, se pare, pentru a fi rase cu totul din drumul mașinilor agricole din vremea aceea.

Vegetația acestei pustietăți se undula și se încrețea în mijlocul nenumăratelor celule formate de zidurile năruite ale caselor, și se întrerupea lângă zidul orașului într-un val de mărăcini și ilice, de iederă, ciulini și ierburi înalte. Ici și colo, printre rămășițele mai mărunte ale caselor din perioada victoriană, se înălțau palate fastuoase și drumuri de cabluri se înclinau spre ele, dinspre oraș. În această zi de iarnă, ele păreau părăsite. Părăsite, de asemeni, erau grădinile artificiale din mijlocul acestor ruine. Limitele orașului erau tot atât de precis definite ca și în vremurile vechi, când porțile se închideau la căderea nopții și când hoțul sau inamicul se furișa chiar pînă la ziduri. O gură semicirculară, imensă, revărsa un trafic uriaș, pe drumul de eadhamită care ducea spre Bath. Astfel îi apăru lui Graham prima imagine a lumii de dincolo de oraș; apoi se micșoră tot mai mult. Și cînd, în cele din urmă, el putu să privească din nou în jos, văzu sub el cîmpiile cultivate de pe valea Tamisei — nenumărate forme lunguiete și mici, de culoare roșcată-brună, întretăiate de fire strălucitoare, șanțurile de scurgere.

Veselia lui crescuse repede, deveni un fel de beție. Se trezi că trage adînc aerul în piept, că rîde cu glas tare, că dorește să strige. După puțin timp, această dorință deveni prea puternică, și strigă.

Mașina se ridicase acum la înălțimea maximă pe care o puteau atinge aeropilele, și aeronautul se îndreptă către sud. Graham văzu că schimbarea direcției se făcea prin deschiderea sau închiderea a una sau două fișii subțiri de membrană așezate pe cele două aripi care, altfel, erau rigide, și prin mișcarea întregului motor, înainte sau înapoi, pe suporturile lui. Aeronautul lăsă motorul să alunece

ușor înainte de-a lungul șinei și deschise valva aripii care se împotriva vîntului, cu o alternare chibzuită a mișcării, mai întâi o ascensiune scurtă și violentă, apoi o alunecare lină în jos, rapidă și plăcută. În timpul alunecării în jos, elicea rămînea cu totul inactivă. Ascensiunea îi dădea lui Graham o senzație deplină a efortului încununat de succes; coborîrile prin aerul rarefiat erau mai presus de orice altă senzație. El dorea să nu se mai termine niciodată acest zbor prin aer.

Cîtva timp, el fu atent la cele mai mici amănunte ale peisajului care alerga iute, pe sub el, spre nord. Văzîndu-le clar, detaliile îl încîntau peste măsură. Era impresionat de ruinele caselor care existaseră cîndva în această regiune, de întinderile vaste fără copaci, de pe care fermele și satele dispăruseră, lăsînd doar aceste ruine. El se așteptase să-i placă această priveliște, dar, văzînd-o, încerca totuși un sentiment neașteptat. Încercă să găsească, în acest bazin gol al lumii de dedesubt, locurile pe care le cunoscuse, dar la început el nu putu să-și fixeze nici un punct de reper, acum cînd valea Tamisei rămăsese în urmă. Totuși, în curînd, trecură pe deasupra unui deal calcaros pe care, prin silueta familiară a trecătoarei din capătul de la răsărit, și prin ruinele orașului care cîndva se ridica abrupt pe fiecare coastă a trecătorii, îl recunoscă ca fiind Guiford Hog's Back. Pornind de aici, el găsi alte puncte, Leith Hill, întinderile nisipoase din Alder-shot, și așa mai departe. Povîrnișul de la Downs era plin de motoare de vînt gigantice, care se mișcau încet. În afară de locul unde marele drum de eadhamită dinspre Portsmouth, presărat de numeroase puncte care se mișcau, urma cursul vechii căi ferate, valea îngustă a râului Wey era plină de desigur.

Întreaga întindere a povîrnișului Downs, atît cît se putea vedea prin ceața cenușie, era presărată cu motoare de vînt, pe lîngă care cele mai mari motoare din oraș nu erau decît frați mai mici. Ele se mișcau cu o mișcare maiestuoasă în fața vîntului

dinspre sud-vest. Ici și colo, erau spații punctate de oile Trustului Alimentar Britanic și din loc în loc, un păstor călare forma o pată neagră. Apoi, gonind pe dedesubtul aeropilei, veniră înălțimile din Wealden, șirurile colinelor din Hindhead, Pitch și Leith, cu un al doilea grup de motoare de vînt, care păreau că încearcă să răpească și partea de vînt a moriștelor din vale. Buruienile purpurii erau pătate cu drobițe galbene și, pe versantul cel mai depărtat, o cireadă de boi negri fugea în fața a doi călăreți. Toate acestea trecură iute, se micșorară și își pierdură culoarea, devenind niște pete care abia se mișcau, înghițite de negură.

Și cînd toate acestea dispărură în depărtare, Graham auzi, chiar lîngă el, tipătul unui nagîț. Observă că acum se afla la South Downs și, privind peste umăr, văzu crenelurile Platformei de Aterizare de la Portsmouth, înălțate peste coama dealului Pontsdown. După aceea, apăru o întindere de forme, ca niște orașe plutitoare, stîncile albe de la Needles, mici și înșorite, și apele cenușii și sclipitoare ale unui braț de mare. Aeropila sări într-o clipă peste Solent, și după cîteva secunde, insula Wight trecu în goană; apoi sub el începu să se desfășoare o întindere tot mai mare de apă, cînd împurpurată de umbra unui nor, cînd cenușie, cînd asemeni unei oglinzi lustruite, cînd ca o întindere cețoasă de un albastru verzui. Insula Wight deveni tot mai mică. După alte cîteva clipe, o fișie de ceață cenușie se desprinsese dintre fișiile norilor, cobori din cer și deveni o coastă — înșorită și frumoasă — coasta din nordul Franței. Se înălță, căpătă culoare, deveni clară, pînă în amănunte, iar pămîntul deluros al Angliei trecea iute pe dedesubt.

După puțin timp, Parisul, după cîte se părea, se arăta la orizont, rămase un timp suspendat acolo, și dispăru din nou din vedere, în timp ce aeropila cotea din nou spre nord. Dar totuși el zări turnul Eiffel, care încă rămăsese în picioare și, alături, o cupolă imensă, pe care era așezat un Colos, cît un vîrf de ac. Mai observă, de asemeni, fără să-i în-

teleagă imediat proveniența, o diră înclinată de fum. Aeronautul spuse ceva în legătură cu niște „tulburări pe drumurile subterane“, dar în clipa aceea, Graham nu-i dădu nicio atenție. Observă turlele, turnurile și clădirile grațioase care se ridicau spre cer, pe deasupra motoarelor de vînt din oraș, și își dădu seama că, cel puțin în materie de grație, Parisul continua să fie înaintea rivalului său mai mare. Chiar în timp ce privea, o formă de un albastru palid se ridică repede din oraș, ca o frunză moartă minată de vînt. Describe o curbă și se îndreptă către ei, devenind din ce în ce mai mare. Aeronautul spuse ceva.

— Ce? zise Graham, întorcîndu-și cu greu privirea de la această ciudățenie.

— Aeroplan, Sire, îi strigă aeronautul, arătîndu-i cu degetul. Ei se ridicară și cotiră spre nord, în timp ce aeroplanul se apropia. Se apropia tot mai mult și devenea din ce în ce mai mare. Duduitul produs de motorul aeropilei, și care i se păruse atît de puternic și de rapid, slăbi deodată, în comparație cu viteza teribilă a aeroplanului. Cît de mare părea acest monstru, cît de rapid și cît de constant în zborul lui! Trecu aproape pe dedesubtul lor, continuîndu-și drumul liniștit, ca o ființă vie, o întindere vastă de aripi transparente, brăzdate de sirme. Graham avu pentru o clipă imaginea unor șiruri de pasageri înfășurați în pelerine, fixați pe banchetele din spatele apărătoarelor de vînt, un mecanic îmbrăcat în alb, care se înălța pe o scară, în bătaia vîntului, niște motoare cu explozie care funcționau simultan, o elice care se învîrtea, și o suprafață de aripi întinse. Această priveliște îl entuziasmă. Dar într-o clipă, imaginea dispăru.

Aeroplanul se ridică ușor și aripile mici ale aeropilei se înclinară în direcția lui. Apoi, uriașul se micșoră în depărtare. Ei abia se mișcaseră, după cum se părea, și aeroplanul devenise din nou doar o mică pată albastră care dispărea în depărtarea cerului. Acesta era aeroplanul care făcea cursa între

Londra și Paris. Pe vreme frumoasă și în timp de pace el făcea patru curse pe zi.

Trecură de-a curmezișul canalului Mîneicii, destul de încet, după cum i se părea acum lui Graham, ale cărui idei deveniseră mai îndrăznețe; Beachy Read se ridică cenușiu spre stînga lor.

— Pămînt, strigă aeronautul, cu glasul abia auzit, din cauza aerului care suiera pe deasupra apărătoarei de vînt.

— Nu încă, strigă Graham, rîzînd. Nu vreau încă pămîntul. Vreau să aflu mai multe despre această mașină.

— Credeam... zise aeronautul.

— Vreau să aflu mai multe despre această mașină, repetă Graham. Viu la dumneata, zise el și se ridică din scaun, făcînd un pas de-a lungul barei care îi despărțea. Se opri o clipă, culoarea feței i se schimbă și mîinile i se încheștară. Încă un pas și apoi se încheștă strîns de aeronaut. Simți presiunea aerului, ca o greutate pe umăr. Părul i se transformă într-un vârtej deasupra capului. Vîntul bătea în rafale peste apărătoarea de vînt și îi răvășea părul peste obraji. Aeronautul manevră în grabă, pentru a restabili centrul de gravitate și presiune.

— Vreau să-mi explici toate acestea, zise Graham. Cum procedezi cînd vrei ca aparatul să meargă înainte?

Aeronautul ezită. Apoi îi răspunse:

— Este complicat, Sire.

— Nu-mi pasă, strigă Graham. Nu-mi pasă.

Se lăsă o clipă de tăcere.

— Aeronautica este secretul... privilegiul...

— Știu. Dar eu sînt Stăpînul, și vreau să aflu. El rîse, dîndu-și pe deplin seama de drepturile pe care putea să le exercite chiar și în aer.

Aeropila descrie o curbă, aerul rece și pătrunzător îl lovi pe Graham peste obraji, iar hainele i se smuceau de pe trup, în timp ce vîrfurile aparatului se îndrepta către vest. Cei doi oameni se priviră în ochi.

— Sire, există reguli...

— Nu în ceea ce mă privește pe mine, zise Graham. Se pare că uiți acest lucru.

Aeronautul îl privea cercetător.

— Nu, zise el. Nu uit, Sire. Dar pe întreg globul... nici un om care nu este aeronaut calificat... nu are dreptul. Ei pot veni doar ca pasageri...

— Am auzit ceva în legătură cu asta. Dar nu am de gând să discut. Știi de ce am dormit eu două sute de ani? Ca să zbor!

— Sire, zise aeronautul, regulamentele... dacă eu încalc regulamentele...

Graham înlătură cu un gest orice pedeapsă.

— Atunci, dacă vrei să privești cum fac eu...

— Nu, zise Graham, clătînîndu-se și apucîndu-se strîns de bare, în timp ce mașina își ridica din nou botul pentru ascensiune. Nu vreau așa. Vreau să încerc eu însumi, chiar de-ar trebui să mă prăbușesc! Nu! Vreau eu. Iată. Am să mă cațăr pe aici, ca să mă așez în locul dumatăle. Atenție! Am de gând să zbor singur, chiar de-ar fi să mă prăbușesc. Vreau să am o compensație pentru somnul meu. Dintre toate lucrurile... În trecut, visul meu era să zbor. Acum... ține-ți echilibrul.

— O duzină de spioni mă observă, Sire!

Răbdarea lui Graham ajunsese la limită. Poate că tocmai asta voia și el. Scoase o injură. Se răsuci brusc prin masa intermediară de pîrghii, și aeropila se clătina.

— Sînt eu Stăpînul pămîntului? zise el. Eu, sau Societatea voastră? Hai! Lasă pîrghiile ălea, și apucă-mă de încheieturile mîinilor. Da... așa. Și acum, cum facem să-i întoarcem botul pentru o alunecare în jos?

— Sire, zise aeronautul.

— Ce-i?

— Îmi veți lua apărarea?

— Sigur că da! Chiar dacă ar trebui să dau foc Londrei. Hai!

Cu această promisiune, Graham își plăti prima lui lecție de navigație aeriană.

— Această călătorie, este, desigur, în avantajul

dumitale — zise el rîzînd zgomotos, căci aerul era tare ca un vin. Să mă înveți repede și bine. Trebuie să trag de aici? Ah! Așa! Hei!

— Înapoi, Sire! Înapoi!

— Înapoi... foarte bine. Uunu... doi... trei... Doamne! Ah! Iată că urcă! Parcă e ceva viu!

Acum, mașina începuse să danseze prin aer, făcînd cele mai ciudate figuri. Cînd descria o spirală de aproape o sută de metri diametru, cînd se repezea în sus, în văzduh, și cobora din nou în jos, abrupt, iute, căzînd ca un șoim, pentru a reveni într-un salt năprasnic, care o făcea să se ridice din nou. Într-una din aceste coborîri, ea păru că se îndreaptă chiar spre grămada de baloane dinspre sud-est, dar nu făcu decît o curbă și le ocoli printr-o mișcare bruscă și dibace. Viteza extraordinară, caracterul lin al mișcării, efectul neașteptat al aerului rarefiat asupra constituției sale, îl aduse pe Graham într-o stare de euforie care nesocotea orice primejdie.

În cele din urmă, un incident ciudat veni să-l calmeze, să-l oblige să coboare din nou către viața multilaterală de pe pămînt, cu toate insolubilele ei enigme. În timp ce zbura cu toată viteza, se auzi o lovitură, ceva trecu în zbor, fluturară cîțiva stropi ca de ploaie. Apoi, în timp ce continua să zboare în jos, Graham văzu ceva, ca o bucată de pînză albă, răsucindu-se în urma lui.

— Ce-a fost asta? întrebă el. N-am observat.

Aeronautul privi, apoi apucă pîrghia pentru a redresa aparatul, căci lunecau în jos. Cînd aeropila se ridică din nou, el trase adînc aer în piept și răspunse:

— Era, și arată obiectul alb care încă mai flutura în aer, era o lebădă.

— N-am văzut-o, zise Graham.

Aeronautul nu-i răspunse, și Graham văzu că avea cîteva picături mici pe frunte.

Zburau orizontal, în timp ce Graham se cătără din nou spre locul pasagerului, ferindu-se de bătaia vîntului. Urmă o coborîre rapidă, în timp ce elicea

se răsucea pentru a încetini căderea, iar platforma de zbor apărea tot mai mare și mai întunecată în fața lor. Soarele, ascunzându-se pe după dealurile calcaroase dinspre vest, coborî o dată cu ei și lăsa cerul ca o strălucire de aur.

În curînd, oamenii puteau fi zăriți ca niște pete mici. Auzi un zgomot care venea să-l întîmpine, un zgomot ca sunetul valurilor pe un țărm stîncos, și văzu că acoperișurile din jurul platformei de zbor erau negre de oamenii care se bucurau să-l vadă întorcîndu-se cu bine. Sub platformă se îngrămădea o masă întunecată, punctată de nenumărate fețe; fluturau batiste albe și nenumărate mîini îi făceau semne.

Capitolul XVII

TREI ZILE

Lincoln îl aștepta pe Graham într-o încăpere de sub platformele de zbor. Se arătă curios să afle tot ce se întîmplase, și fu încîntat să audă de plăcerea și interesul extraordinar pe care Graham le avusese în timpul zborului. Graham era entuziasmat.

— Trebuie să învâț să zbor, strigă el. Trebuie să stăpînesc zborul. Îi compătimesc pe toți oamenii care au murit fără să aibă prilejul de a zbura. Beția vitezei în aer! Este cea mai minunată senzație din lume.

— Epoca noastră este plină de experiențe minunate, zise Lincoln. Nu știu ce doriți să faceți acum. Nu cunoașteți, încă, muzica noastră...

— Deocamdată, zise Graham, mă interesează zborul. Vreau să învâț cît mai mult despre zbor. Aero-nautul vostru spunea că există anumite opreliști, din partea Societății lor, că nu oricine poate să învețe.

— Există, mi se pare, zise Lincoln. Dar pentru dumneavoastră...! Dacă doriți să vă ocupați de zbor, putem să aranjăm să fiți primit chiar de mâine în rîndurile aeronauților.

Graham își exprimă cu înflăcărare această dorință, și vorbește cîtva timp despre senzațiile pe care le încercase.

— Și în ceea ce privește treburile, întrebă el brusc. Cum merg treburile?

Lincoln îndepărtă cu un gest aceste preocupări.

— Ostrog va veni mâine la dumneavoastră, zise el. Totul intră în normal. Revoluția se înfăptuiește în întreaga lume. Există unele fricțiuni inevitabile, ici și colo, desigur; dar stăpînirea dumneavoastră este asigurată. Puteți sta liniștit, lăsînd treburile în mîinile lui Ostrog.

— S-ar putea să fiu acceptat ca aeronaut, după cum ai spus, imediat... înainte de a mă duce la culcare? zise Graham, plimbîndu-se prin încăpere. Atunci aș putea să încep chiar de mâine...

— Ar fi posibil, zise Lincoln gînditor. Foarte posibil. Într-adevăr, se va face. El rise. M-am pregătit să vă sugerez cîteva distracții, dar ați găsit chiar dumneavoastră una. Am să telefonez la Birourile Aeronautice de aici, și ne vom întoarce la apartamentele dumneavoastră de la Controlul Motoarelor de Vînt. În timp ce veți lua masa, îi puteți primi și pe aeronauți. Nu credeți că după ce veți mîncea... veți prefera, poate... El se opri.

— Da? zise Graham.

— Am pregătit o reprezentație de dansatori... au fost aduși de la teatrul din Capri.

— Detest baletele, zise Graham scurt. Întotdeauna le-am detestat. Celelalte... Nu mă interesează. Existau dansatori și în vremea veche. De fapt, existau și în Egiptul antic. Dar zborul...

— E adevărat, zise Lincoln. Cu toate că dansatorii noștri...

— Să mai aștepte, zise Graham, să mai aștepte. Știu. Eu nu sînt un latin. Am unele întrebări pe care vreau să i le pun unui expert... în privința

mașinilor voastre. Sînt nerăbdător. Nu am nevoie de distracții.

— Puteți să alegeți orice, din întreaga lume, zise Lincoln, tot ce doriți este al dumneavoastră.

Asano își făcu apariția și, sub escorta unei gărzi puternice, ei se întoarseră, trecînd pe străzile orașului, în apartamentele lui Graham. Mulțimi mult mai numeroase decît cele care se strînseseră la plecare, se adunaseră să asiste la întoarcerea lui și strigătele și aclamațiile lor acopereau uneori răspunsurile lui Lincoln la nesfîrșitele întrebări ale lui Graham, întrebări provocate de călătoria aeriană. La început, Graham întîmpinase cu plecăciuni și gesturi aclamațiile și strigătele mulțimii, dar Lincoln îl preveni că o astfel de purtare poate fi considerată drept nepotrivită. Și Graham, cam obosit de aceste amabilități ritmice, își ignoră supușii în timpul drumului său în public.

Imediat după ce-au ajuns în apartamentele lui, Asano plecă în căutarea reproducerilor kinematografice ale diferitelor motoare, iar Lincoln transmise ordinele lui Graham de a i se aduce modele de mașini și machete care să ilustreze progresele mecanice din ultimele două secole. Micul grup de aparate pentru comunicații telegrafice îl atraseră atît de mult pe Stăpîn, încît cîna, minunat pregătită, servită de cîteva fete încîntătoare și îndemînatice, trebui să aștepte cîtva timp. Obiceiul fumatului aproape că dispăruse de pe suprafața pămîntului, dar, exprimîndu-și dorința de a fuma, se făcură cercetări și se descoperiră în Florida cîteva țigări de foi excelente, care i se trimiseră prin poșta pneumatică, în timp ce masa încă nu se terminase. După aceea apărură aeronauții, împreună cu un inginer care îi prezentă tot felul de mecanisme ingenioase. Pentru moment, dexteritatea ordonată a mașinilor de calculat și numărat, mașinile de clădit, motoarele de țesut, ușile automate, motoarele cu explozie, elevatoarele de grîne și de apă, mașinile pentru abatoare și aparatele de recoltare, erau mult mai fascinante pentru Graham decît orice baiaderă.

— Noi eram niște sălbatici, repetă el într-una, noi eram niște sălbatici. Eram în epoca de piatră... în comparație cu epoca de acum... Și ce mai aveți ?

Veniră și psihologii, cu câteva perfecționări interesante în arta hipnotismului. Află că numele lui Milne Bramwell, Fechner, Liebault, William James, Myers și Gurney, căpătaseră acum o importanță care i-ar fi uimit pe contemporanii lor. Unele aplicații practice de psihologie erau folosite acum în mod general ; se suprimaseră astfel, în mare măsură, drogurile, antisepticele și anestezicele din medicină ; noile procedee erau folosite aproape de toți cei care aveau nevoie de concentrare intelectuală. Se părea că se efectuase, în această direcție, o reală lărgire a facultăților omenești. Isprăvile „copiilor-calculator“, acele minuni — așa cum obișnuise Graham să le privească — ale hipnotizatorilor, erau acum la îndemîna oricui își putea permite să recurgă la serviciile unui hipnotizator calificat. Vechile metode ale examenelor în învățămînt fuseseră de mult desființate prin aceste noi procedee. În locul anilor de studiu, candidații recurgeau la câteva săptămîni de transă și, în timpul somnului, grupul de experți nu avea decît să repete toate noțiunile necesare unui răspuns potrivit ; se adăuga celui adormit și sugestia de a-și reaminti noțiunile și după terminarea somnului hipnotic. Acest ajutor fusese de un folos deosebit mai ales în matematică și acum era întrebuintat în mod invariabil de jucătorii de șah și la alte jocuri, încă existente, care cereau o dexteritate manuală. De fapt toate operațiile conduse de reguli bine determinate, adică avînd o structură quasi-mecanică, erau acum eliberate în mod sistematic de rătăcirile imaginației și ale emoției, și aduse la un grad extraordinar de precizie. Copiii mici din clasele muncitoare, de îndată ce ajungeau la vîrsta cînd puteau fi hipnotizați, erau transformați, prin acest procedeu, în mașini de gîndire mecanică de o punctualitate și de o fidelitate admirabilă, și eliberați imediat de gîndurile apăsătoare ale tinereții. Elevii aeronauți care sufereau de

amețeală, erau salvați de groaza lor imaginară. Pe fiecare stradă existau hipnotizatori, gata să întipărească în mintea oricui amintiri permanente. Dacă cineva dorea să-și amintească un nume, o serie de numere, un cîntec sau un discurs, această metodă îi venea imediat în ajutor; și invers, amintirile puteau fi șterse, obișnuințele părăsite, și dorințele dezrădăcinate — era de fapt, un fel de chirurgie psihică, folosită în mod general. Ofensele, umilințele, erau în felul acesta uitate, văduvele iubitoare își ștergeau amintirea soților anteriori, îndrăgostiții dezamăgiți se eliberau din sclavia lor. Totuși, era imposibil încă să se imprime dorința, iar transferul gândurilor nu era încă bine pus la punct. Psihologii își ilustrară expunerile prin cîteva experiențe uimitoare de mnemotehnică, făcute cu ajutorul unei trupe de copii palizi, îmbrăcați în albastru.

Graham, ca majoritatea oamenilor din vremea lui, nu avea încredere în hipnotizatori; altfel, și-ar fi eliberat chiar atunci mintea de multe preocupări chinuitoare. Cu toate asigurările lui Lincoln, el rămase la vechea teorie că faptul de a fi hipnotizat însemna, într-un fel, supunerea personalității, abdicarea voinței. La banchetul de experiențe uimitoare care începea, el hotărî cu tărie să rămînă în întregime el însuși.

Ziua următoare, și încă două zile la rînd, trecură în studii de acest fel. Graham petrecea în fiecare zi mai multe ceasuri în minunata plăcere a zborului. În a treia zi, el pluti pe deasupra centrului Franței, zăbind și vîrfurile înzăpezite ale Alpilor. Aceste exerciții fizice îi produceau un somn odihnitor, și cu fiecare zi sănătatea lui făcea un salt tot mai mare, din anemia deprimantă a primei treziri. Ori de cîte ori nu era în vîzduh, sau nu dormea, Lincoln se ocupa cu asiduitate de procurarea distracțiilor; i se prezenta tot ce era nou și curios în invențiile contemporane, pînă cînd, în cele din urmă, pofta lui pentru noutate fu îndestulată. S-ar putea umple o duzină de volume

disparate cu descrierea ciudatelor obiecte care i-au fost aduse. În fiecare după-amiază, el își convoca suita și o reținea timp de aproape o oră. Începuse să aibă interes față de contemporanii lui, care deveneau pentru el individuali și intimi. La început, fusese atent mai ales la neobișnuitul din ei, la extravaganța îmbrăcămînții — și tot ce era din purtarea și manierele lor în discordanță cu concepțiile lui asupra bunului gust, îl enerva; dar ciudățeniile, ca și ușoara ostilitate pe care o provocau, dispăruseră uimitor de repede; el ajunsese foarte curînd să aprecieze adevărata perspectivă a poziției lui, și să considere vechile vremuri victoriene drept ceva îndepărtat și bizar. Il amuza îndeosebi fiica Directorului Crescătoriilor Europene de Porci, fata cu părul roșu. A doua zi după-masă, cunoscuse o dansatoare modernă, și o aprecie ca pe o artistă uimitoare. După aceea, i se înfățișară alte minuni ale hipnozei. În a treia zi, Lincoln îi sugeră din nou Stăpînului că ar trebui să se ducă într-un Oraș al Plăcerilor; dar Graham refuză, și nu voi nici să accepte serviciile hipnotizatorilor în experiențele sale aeronautice. Faptul că era londonez îl reținea, ca un lanț, în această localitate; găsea o plăcere permanentă în identificările topografice, care aiurea i-ar fi lipsit.

— Aici, adică la o sută de picioare mai jos, ar fi putut el să spună, obișnuiam să mănînc cotletul de la prînz, pe timpul cînd eram în Universitatea din Londra. Sub locul acesta, era gara Waterloo, cu mulțimea de trenuri care se încrucișau necontenit. De multe ori am așteptat acolo, jos, cu valiza în mînă, privind cerul de deasupra pădurii de semnale, neștiind că mă voi plimba cîndva la o sută de metri în aer. Și acum, în același cer care era pe atunci un baldachin de fum cenușiu, eu zbor într-o aeropilă.

În timpul acestor trei zile, Graham fu atît de ocupat cu astfel de distracții, încît dădu prea puțină atenție vastelor mișcări politice care se desfășurau în afara odăilor lui. Cei din jur nu-i spu-

neau mai nimic. În fiecare zi venea Ostrog, Conducătorul, Marele lui Vizir, Primarul Palatului său, să-i raporteze în termeni vagi instaurarea continuă a stăpînirii sale; „Mici tulburări“ în cutare oraş, care vor fi domolite în curînd. „O uşoară răzvrătire“ în altul. Cîntecul revoltei sociale nu-i mai ajungea la urechi; el nu ştia că fusese interzis în interiorul oraşului; şi toate marile emoţii pe care le simţise la postul de strajă îi dispărură din minte.

Dar în a doua şi a treia din aceste zile, în ciuda interesului său faţă de fiica Directorului Crescătoriilor de Porci, sau poate chiar din cauza gîndurilor pe care i le sugerase conversaţia cu ea, el îşi aduse aminte de Helen Wotton, fata care îi vorbise atît de ciudat la reuniunea de la Administraţia Motoarelor de Vînt. Fata îi lăsase o impresie profundă, cu toate că surpriza neîncetată a noilor împrejurări îl împiedicase pentru un timp să se mai gîndească la ea. Dar acum, amintirea ei revenea. Se întreba ce voise să-i spună prin acele frînturi de frază, pe jumătate uitate; imaginea ochilor ei, în-sufleţirea pasionată a feţei, deveniră tot mai vii, pe măsură ce interesul lui pentru mecanică scădea. Frumuseţea ei se interpunea cu forţă între el şi anumite tentaţii imediate de satisfacţii mărunte. Dar el n-o revăzu decît după ce trecură trei zile întregi.

Capitolul XVIII

GRAHAM ÎSI AMINTEŞTE

În sfîrşit, el o întîlni într-o mică galerie care ducea de la Birourile Motoarelor de Vînt către impunătoarele lui apartamente. Galeria era lungă şi îngustă, cu o serie de nişe, fiecare avînd cîte

o fereastră arcuită, care dădea către o grădină cu palmieri. El o văzu pe neașteptate, într-una din aceste nișe. La zgomotul pașilor lui își întoarse capul și, văzîndu-l, tresări. Orice urmă de culoare îi dispăru din obraji. Se ridică imediat, făcu un pas către el, ca și cum ar fi vrut să-i vorbească, apoi ezită. El se opri și rămase tăcut, așteptînd. Atunci, observă că un tremur nervos o împiedica să rostească vreun cuvînt, și înțelese de asemeni că îl așteptase, probabil, în acest loc, cu gîndul că va putea să-i vorbească.

El se simți cuprins de o bunăvoință regală de a o ajuta.

— Am dorit să te văd, zise el. Acum cîteva zile, ai vrut să-mi vorbești... ai vrut să-mi vorbești despre popor. Ce anume voiai să-mi spui?

Ea îl privi cu ochi tulburați.

— Spuneai că poporul este nefericit?

O clipă, ea continuă să tacă.

— Probabil că ți s-a părut ciudat, zise ea deodată.

— Într-adevăr. Și totuși...

— A fost o ieșire necontrolată din partea mea.

— Ei, bine?

— Asta e tot.

Îl privi, și ochii ei oglindeau ezitarea. Apoi, făcînd un efort:

— Dumneata uiți, zise ea, trăgînd adînc aer în piept.

— Ce?

— Poporul...

— Vrei să spui...?

— Dumneata uiți poporul.

El o privi întrebător.

— Da. Știu că te surprinde. Pentru că nu înțelegi ce reprezînți. Nu ești la curent cu ceea ce se întîmplă.

— Ei, bine?

— Nu înțelegi.

— Nu prea bine, se poate. Dar... spune-mi dumneata.

Ea se întoarce către el, cu o hotărîre bruscă.

— E greu să-ți explic. Am vrut, am dorit să-ți explic. Și acum... nu pot. Nu găsesc cuvintele. Dar, în privința dumitale... este ceva. Este o minune. Somnul dumitale... trezirea dumitale. Sînt adevărate miracole. Pentru mine cel puțin... și pentru toți oamenii de rînd. Dumneata, care ai trăit, ai suferit și ai murit, dumneata care ai fost un cetățean de rînd, te trezești din nou la viață, pentru a afla că ești Stăpîn pe aproape întregul pămînt.

— Stăpînul pămîntului, zise el. Așa mă numesc ei. Dar încearcă să-ți închipui cît de puține lucruri cunosc.

— Orașe... Trusturi... Compania Muncii...

— Principate, puteri, dominioane... puterea și gloria. Da, i-am auzit strigîndu-mi toate acestea. Știu. Eu sînt Stăpînul. Rege, dacă dorești. Cu Ostrog, Conducătorul...

Tăcu. Ea se întoarce către el și îl cercetă cu atenție.

— Ei, bine ?

El zîmbi.

— Cu Ostrog, care își asumă toată răspunderea.

— Tocmai de aceea am început să ne temem. O clipă, ea nu mai spusese nimic. Nu, zise ea încet. Dumneata vei lua conducerea. Dumneata vei lua conducerea. Poporul privește spre dumneata.

Ea continuă să-i vorbească potolit :

— Ascultă ! Cel puțin jumătate din perioada cît ai fost adormit... generație de generație... mulțimi de oameni, în fiecare generație mulțimi tot mai mari de oameni, s-au rugat ca să te trezești... s-au rugat.

Graham încercă să spună ceva, dar nu reuși.

Ea ezită, și culoarea îi reveni din nou, ușor, în obraji.

— Știi că dumneata ai fost pentru aceste miriade de oameni... Regele Arthur, Barbarossa... Regele care va veni la momentul oportun, ca să îndrepte rînduiala lumii, în numele lor ?

— Cred că imaginația poporului...

— N-ai auzit zicala noastră, „Cînd se va trezi Cel-care-doarme?” În timp ce zăceai acolo nemișcat și fără simțire... veneau mii de oameni. Mii. La fiecare întîi ale lunii, ședea acolo în mare ținută, cu o robă albă pe dumneata, și poporul se perinda să te vadă. Cînd eram fetiță mică, te-am văzut și eu; aveai fața albă și liniștită.

Își întoarse fața dinspre el și privi țință peretele zugrăvit din față. Glasul i se frînse.

— Cînd eram fetiță mică, obișnuiam să-ți privesc chipul... era nemișcat și mi se părea că stă în așteptare, ca răbdarea lui Dumnezeu. Așa gîndeam noi despre dumneata, zise ea. Așa ne apăreai nouă.

Își întoarse spre el ochii strălucitori, glasul îi deveni limpede și puternic.

— În oraș, pe întreg pămîntul, un miriad de miriade de bărbați și femei, plini de o speranță uluitoare și de necrezut, așteaptă să vadă ce vei face.

— Da?

— Nici Ostrog... nici nimeni altul... nu poate să-și ia această răspundere.

Graham o privi surprins, îi privi fața luminată de emoție. La început, ea vorbise cu un oarecare efort, apoi se aprinsese, pe măsură ce vorbea.

— Crezi, zise ea, că dumneata, care ai trăit acea viață mărunță, rămasă atît de departe în trecut, dumneata care ai căzut și te-ai trezit din acel somn miraculos... crezi că uimirea, venerația și speranța a jumătate din omenire s-a adunat în jurul dumitale numai pentru ca să trăiești din nou o viață mărunță?... Crezi că poți arunca asupra altuia răspunderea?

— Știu cît de întinsă este puterea mea, zise el, existînd. Știu cît pare de întinsă. Dar oare este reală? Este de necrezut... ca un vis. Este reală, sau nu-i decît o mare iluzie?

— Este reală, zise ea, dacă îndrăznești.

— La urma urmei, ca orice regalitate, și regalitatea mea este o credință. Este o iluzie a oamenilor.

- Dacă îndrăznești ! zise ea.

-- Dar...

-- Nenumărați oameni, zise ea, atîta timp cît cred în dumneata... te vor asculta.

— Dar eu nu știu nimic. E tot ceea ce știu. Că nu știu nimic. Iar ceilalți... Consilierii, Ostrog... Ei sînt mai înțelepți, mai reci, ei cunosc atît de multe, toate amănunte. Și, de fapt, care sînt aceste mizerii despre care vorbești ? Ce trebuie să știu eu ? Vrei să...

El se opri brusc.

— Eu sînt încă un copil, zise ea. Dar, pentru mine, lumea pare plină de suferință. Lumea s-a schimbat, din vremea dumitale, s-a schimbat într-un chip foarte straniu. M-am rugat să te pot vedea și să-ți spun toate acestea. Lumea s-a schimbat. Parcă a pus stăpînire pe ea o cangrenă... sugînd vieții tot ce avea mai bun.

Cu o mișcare bruscă, ea întoarse spre el o față îmbujorată.

— Timpurile dumitale au fost timpurile libertății. Da... m-am gîndit. Am fost silită să gîndesc, căci viața mea... n-a fost de loc fericită. Oamenii nu sînt mai liberi... nu sînt mai înțelepți, și nici mai buni decît oamenii din vremea dumitale. Și nu e numai atît. Orașul acesta... este o închisoare. Toate orașele sînt acum ca niște închisori. Mammon ține în mîna lui cheile. Miriade, nenumărate miriade de oameni, trudesć din leagăn pînă la mormînt. Este drept să fie așa ? Așa va fi... întotdeauna ? Da, e mult mai rău decît în vremea dumitale. În jurul nostru, sub noi, totul este suferință și durere. Toate plăcerile zadarnice ale vieții din preajma dumitale sînt izolate cu o pojghiță foarte subțire de mizeria cumplită a celor mulți. Da, cei săraci o cunosc... ei știu că suferă. Aceste mulțimi nenumărate care au înfruntat moartea pentru dumneata, acum două nopți... ! Lor le datorești viața.

— Da, zise Graham încet. Da. Lor le datoresc viața.

— Dumneata vii, zise ea, din zilele cînd abia începea această nouă tiranie a orașelor. Este o tiranie... o tiranie. În vremea dumitale, stăpînii feudali dispăruseră, și noua stăpînire a banului abia începuse. O jumătate din omenire încă mai trăia, liberă, la țară. Încă nu fuseseră subjugați de orașe. Cunosc toate acestea din cărțile vechi... exista o nobilime! Oamenii de rînd duceau pe atunci o viață de iubire și de credință... ei construiau mii de lucruri. Și dumneata... dumneata vii din timpurile acelea.

— Nu era chiar... Dar n-are importanță! Și cum este acum...?

— Cîștigul și Orașele Plăcerii! Sau sclavie... sclavie nedemnă, nemiloasă.

— Sclavie! spuse el.

— Sclavie.

— Nu cumva vrei să spui că ființele omenești sînt privite ca niște obiecte?

— Mai rău. Este exact ceea ce vreau să cunoști, ceea ce vreau să vezi. Știu că dumneata nu cunoști. Ei te vor ține departe de realitate, te vor duce imediat într-un Oraș al Plăcerii. Dar ai văzut bărbatii, femeile și copiii îmbrăcați în pînză de culoare albastru deschis, cu fețele galbene și supte, cu ochii întunecați?

— Pretutindeni.

— Vorbind un dialect groaznic, grosolan și sărăcăcios...

— I-am auzit.

— Ei sînt sclavii... sclavii dumitale. Ei sînt sclavii Companiei Muncii, care este proprietatea dumitale.

— Compania Muncii? Într-un fel... numele acesta îmi este familiar. Ah! îmi amintesc. L-am văzut cînd rătăceam pe străzi, după ce s-au aprins din nou luminile, scris pe fațadele unor clădiri colorate în albastru deschis. Vrei, într-adevăr, să spui că...?

— Da. Cum să-ți explic? Desigur, ai observat uniforma albastră. O poartă aproape o treime din

poporul nostru... și pe fiecare zi sînt tot mai mulți. Compania Muncii a crescut pe nesimțite.

— Dar ce este această Companie a Muncii? întrebă Graham.

— În vremurile vechi, ce se întîmpla cu oamenii care n-aveau ce mânca?

— Existau aziluri... întreținute de parohii.

— Aziluri! Da... așa era. În lecțiile de istorie. Acum îmi amintesc. Compania Muncii a înlăturat azilurile. Ea s-a dezvoltat... în parte... din... dumneata, poate, îți amintești... dintr-o organizație religioasă numită Armata Salvării... care a devenit o Companie de afaceri. La început, a fost un fel de organizație filantropică. Pentru a salva poporul de rigorile azilului. Acum, gîndindu-mă, îmi amintesc. A fost una dintre primele proprietăți dobîndite de Administratorii dumitale. Ei au cumpărat Armata Salvării și au restructurat-o în forma aceasta. Ideea principală a fost de a procura de lucru oamenilor fără adăpost, muritori de foame.

— Da...

— Acum, nu mai există nici aziluri, nici refugii sau organizații filantropice, nimic altceva în afara acestei Companii. Birourile ei există pretutindeni. Culoarea ei este albastrul. Orice bărbat, femeie sau copil care ajunge flămînd, istovit și fără adăpost, fără prieteni sau ajutor, trebuie să se ducă în cele din urmă la Companie.. sau să caute vreun mijloc de a muri. Eutanasia nu este la îndemîna lor... pentru cei săraci nu există moarte ușoară. Și la orice oră din zi sau din noapte există hrană, adăpost și o uniformă albastră pentru oricine... acesta este principiul pe baza căruia s-a constituit Compania... În schimbul unui adăpost de o zi, Compania stoarce o zi de muncă, apoi îi restituie vizitatorului hainele cu care a venit și îl dă sau o dă din nou afară.

— Da?

— Poate că faptul acesta nu ți se pare atît de îngrozitor. În vremea dumitale, oamenii mureau de foame pe străzi. Era rău, desigur. Dar ei mureau

ca oameni. Pe cînd acești oameni în albastru... Există un proverb care spune: „Pinza albastră, odată pentru totdeauna.“ Compania le exploatează munca, și ea a avut grijă să-i exploateze din plin. Oamenii vin flămînzi și neajutorați... mîncă și dorm o zi și o noapte, muncesc o zi, și la sfîrșitul zilei pleacă din nou. Dacă au muncit bine, capătă cîtiva gologani... cît să le ajungă pentru un teatru sau o sală de dans ieftină, sau pentru un kinematograf, sau pentru o masă sau un pariu la curse. După ce cheltuiesc banii, ei rătăcesc de colo pînă colo. Poliția străzilor interzice cerșitul. Și, de altfel, nimeni nu dă de pomană. După o zi sau două, ei vin iar... aduși înapoi de aceleași cauze care îi aduseseră prima dată. În cele din urmă, hainele lor personale se uzează, sau devin atît de jerpelite încît li se face rușine. Atunci ei trebuie să lucreze luni întregi ca să poată să obțină haine noi. Dacă vor să aibă haine noi. Un mare număr de copii se nasc sub grija Companiei. După aceea, mama este datoare o lună de muncă, iar copiii pe care îi cresc și îi educă ei pînă la patrușprezece ani, le datorează doi ani de serviciu. Poți fi sigur că acești copii sînt crescuți ca să poarte haina albastră. Astfel funcționează Compania.

— Și nu există în oraș oameni lipsiți de mijloace de existență?

— Nici unul. Ei sînt sau în haine albastre, sau în închisoare.

— Și dacă nu vor să muncească?

— Cei mai mulți acceptă această situație, iar Compania dispune de anumite puteri. Există o serie de sancțiuni în muncă, de pildă suprimarea hranei, iar omul care a refuzat măcar o singură dată să muncească este denunțat Birourilor Companiei din întreaga lume, printr-un sistem de amprente digitale. Și, pe lîngă aceasta, care om sărac poate să părăsească orașul? Drumul pînă la Paris costă doi lionii. Iar pentru nesupunere, există închisori, întunecoase și mizerabile, ascunse sub pămînt. Sînt multe motive pentru care poți ajunge la închisoare.

— Și o treime a poporului poartă haina albastră ?

— Mai mult decît o treime. Oameni care trudes, trăind fără mîndrie, bucurie sau speranță, cu urechile împuiate despre Orașele Plăcerilor, orașe care își bat joc de existențele lor rușinoase, de privațiunile și suferințele lor. Sînt prea săraci chiar și pentru cutanasie, acest refugiu al bogaților care vor să părăsească viața. Milioane, nenumărate milioane de oameni tăcuți, schilozi, în întreaga lume, necunoscînd altceva decît privațiuni și dorințe neîmplinite. Se nasc, îndură și mor. Aceasta este starea la care am ajuns.

Cîtva timp, Graham rămase buimăcit.

— Dar a fost o revoluție, zise el. Toate aceste lucruri se vor schimba. Ostrog...

— Aceasta este speranța noastră. Speranța lumii întregi. Dar Ostrog nu o va îndeplini. El este un politician. Lui i se pare că așa trebuie să stea lucrurile. Nu-i pasă. El găsește că e firesc. Toți bogații, toți cei influenți, toți cei care sînt fericiți, ajung să considere aceste mizerii drept o stare firească. Ei se folosesc de popor în politica lor, și trăiesc în belșug pe seama degradării oamenilor. Dar dumneata... dumneata care vii dintr-o epocă mai fericită... spre dumneata își îndreaptă poporul privirile. Spre dumneata.

Graham o privi în față. Ochii ei străluceau de lacrimi reținute. El simți un val de emoție. O clipă, în fața frumuseții ei atît de omeneste, uită de acest oraș, uită întreaga omenire, și toate acele glasuri vagi și îndepărtate.

— Dar ce trebuie să fac ? zise el, cu ochii ațintiți asupra ei.

— Să conduci, răspunse ea, aplecîndu-se spre el, și vorbind cu glas scăzut. Să conduci lumea, așa cum n-a fost condusă niciodată, spre binele și fericirea oamenilor. Dumneata poți s-o conduci... trebuie s-o conduci. Poporul se agită. În întreaga lume. Nu este nevoie decît de un cuvînt, dar de un cuvînt rostit de dumneata, ca oamenii să se strîngă laolaltă. Chiar și cei din clasa mijlocie sînt

neliniștiți... nefericiți. Ei nu îți spun nimic din ceea ce se întâmplă. Poporul nu vrea să se întoarcă la munca istovitoare... oamenii refuză să fie dezarmați. Ostrog a trezit în ei un vis mai mareț decît ceea ce a visat el... el a trezit speranțele.

Inima lui Graham bătea cu repeziciune. Încercă să pară calm, să cîntărească faptele.

— Oamenii nu au nevoie decît de un conducător, zise ea.

— Și apoi ?

— Poți face tot ceea ce vei vrea ; lumea este a dumitale.

El se așeză, fără să se mai uite la ea. Apoi începu să vorbească.

— Vechile visuri, și ceea ce am visat eu, libertate, fericire... Oare sînt numai visuri ? Ar putea un om... *un singur om*... ? glasul i se coborî și tăcu.

— Nu un singur om, ci toți oamenii... dă-le doar un conducător care să le exprime dorințele.

El clătină din cap, și cîteva clipe se făcu tăcere.

Apoi ridică brusc capul, și privirile li se întîlniră.

— Eu nu am tăria dumitale, zise el. Nu am tinerețea dumitale. Nu am decît o putere iluzorie. Nu... lasă-mă să vorbesc. Vreau să fac... nu dreptate... nu am tăria necesară... dar ceva mai aproape de dreptate decît de nedreptate. Asta nu va duce la instaurarea fericirii milenare, dar acum sînt hotărît să guvernez. Ceea ce mi-ai spus, m-a trezit... Ai dreptate. Ostrog va trebui să știe care îi este locul. Și eu voi învăța... Un singur lucru îți promit. Această sclavie a muncii se va sfîrși.

— Și vei lua conducerea ?

— Da. Cu condiția... Cer un singur lucru.

-- Care ?

— Să mă ajuți.

-- *Eu !... o fată !*

— Da. Nu te-ai gîndit că sînt absolut singur ?

Ea tresări, și o clipă ochii ei avură o expresie de compătimire.

— Mai este nevoie să mă întrebi dacă te voi ajuta? zise ea.

Stătea în picioare în fața lui, frumoasă, încântătoare, iar entuziasmul și măreția ideilor la care se ridicaseră erau ca o prăpastie adâncă deschisă între ei. Să o mîngîie, să-i strîngă mîna, era mai presus de orice speranță.

— Atunci, voi conduce cu adevărat, zise el încet. Voi conduce... făcu o pauză, cu dumneata.

Se lăsă o tăcere încordată, apoi se auzi bătaia unui clopot de orologiu. Ea continuă să tacă. Graham se ridică.

— Chiar acum, zise el, Ostrog mă așteaptă. Ezită, privind-o în față. După ce îi voi pune cîteva întrebări... Sînt multe lucruri pe care nu le știu. Poate că mă voi duce să văd cu ochii mei realitățile despre care mi-ai vorbit. Iar cînd mă voi înapoia...

— Voi ști și cînd pleci și cînd vii. Te voi aștepta aici.

Rămase o clipă să o privească.

— Știam, zise ea, și se opri.

El așteptă, dar ea nu mai spuse nimic. Se priviră lung, întrebător, apoi el se întoarse și se îndreptă către Birourile Motoarelor de Vînt.

Capitolul XIX

PUNCTUL DE VEDERE AL LUI OSTROG

Graham îl găsi pe Ostrog așteptîndu-l, pentru a-i prezenta un raport asupra activității administrative din ziua aceea. Mai înainte, în astfel de ocazii, el trecea cît mai repede cu putință peste această formalitate, pentru a-și relua experiențele aeriene; acum, însă, începu să pună întrebări scurte și precise. Era foarte dornic să intre imediat în posesia puterii. Ostrog îi făcu un raport elogios asupra

felului cum evoluau treburile externe. Graham îl auzi spunînd că avuseseră loc tulburări, la Paris și Berlin, nu chiar o rezistență organizată, ci doar acțiuni de nesupunere.

— După atîția ani, zise Ostrog, cînd Graham își înmulți întrebările, Comuna și-a ridicat din nou capul. Ca să fiu sincer, aceasta este natura reală a luptei.

Ordinea fusese, însă, restabilită în aceste orașe. Graham, căutînd să fie cît mai judicios, în urma emoțiilor prin care trecuse, întrebă dacă avuseseră loc lupte.

— Puține, zise Ostrog. Într-un singur cartier. Dar divizia senegaleză a poliției noastre agricole din Africa — Companiile Africane Reunite au o poliție foarte bine instruită — a fost la datorie, ca și avioanele. Ne-am așteptat să aibă loc mici tulburări în orașele continentale și în America. Dar în America spiritele sînt foarte liniștite. Oamenii sînt mulțumiți de răsturnarea Consiliului. Deocamdată.

— Dar de ce v-ați așteptat la tulburări? întrebă Graham. — pe neașteptate.

— Există multe nemulțumiri... Nemulțumiri sociale.

— Compania Muncii?

— Văd că începi să înveți, zise Ostrog cu un accent de surpriză. Da. În special nemulțumirea față de Compania Muncii. Această nemulțumire a fost forța necesară pentru răsturnarea Consiliului... aceasta, și trezirea dumitale.

— Da?

Ostrog zîmbi. Apoi deveni mai explicit.

— A trebuit să exploatăm această nemulțumire, să reînviem vechile idealuri ale fericirii universale... toți oamenii să fie egali... toți oamenii să fie fericiți... nici un lux pe care să nu-l poată împărtăși oricine... idei care au stat în amănunt două sute de ani. Înțelegi? A trebuit să reînviem aceste idealuri, oricît de imposibile ar fi... pentru a răsturna Consiliul. Și acum...

— Ei bine?

- Revoluția noastră este înfăptuită. Consiliul este răsturnat, dar poporul pe care l-am ridicat la luptă... continuă să se agite. Au avut loc lupte... Am făcut promisiuni, desigur. Este extraordinar cât de violent și rapid a reînviat și s-a răspândit acest val de umanitarism învechit. Chiar noi, care am aruncat sămînța, sîntem uimiți. La Paris, după cum am spus, am fost siliți să cerem ajutor din afară.

— Dar aici ?

— Mai sînt tulburări. Mulțimile nu vor să se întoarcă la muncă. E o grevă generală. Jumătate din fabrici sînt goale, și poporul mișună pe străzi. Ei vorbesc despre o Comună. Oamenii îmbrăcați în mătase și satin au fost insultați pe străzi. Hainele albastre așteaptă tot felul de măsuri din partea duminale... Desigur, nu este cazul să fii îngrijorat. Am pus Mașinile Vorbitoare în acțiune, cu contrasugestii, pentru menținerea legii și ordinii. Trebuie să-i ținem strîns ; asta e totul.

Graham se gîndea, întrezărind un mijloc de a-și afirma puterea. Dar vorbi cu nehotărîre.

— Chiar pînă la punctul de a aduce poliția de negri ? zise el.

— Ei ne sînt utili, zise Ostrog. Sînt niște brute frumoase și credincioase, și n-au nici urmă de idei în capetele lor... spre deosebire de gloatele noastre. Dacă i-ar fi avut pe ei Consiliul în poliția străzilor, lucrurile s-ar fi schimbat. Desigur, nu avem de ce ne teme, în afară de unele dezordini și stricăciuni. Dumnezeu poți acum să zbori singur, și, dacă se produc cumva dezordini, poți să pleci spre Capri. Noi avem în mîini toate pîrghiile importante ; aeronauții sînt privilegiați și bogați, ei formează societatea cea mai închisă din lume, ca și inginerii de la Motoarele de Vînt. Văzduhul este al nostru, și stăpînirea lui înseamnă stăpînirea pămîntului. Mulțimile n-au un organizator capabil, care să le ridice împotriva noastră. Nu au conducători... în afară de conducătorii regionali ai societății secrete, organizată de noi înainte de trezirea dumi-

tale atît de oportună. Dar aceştia nu sînt decît nişte înflăcăraţi, nişte sentimentali, care se inviază unii pe alţii. Nici unul dintre ei nu este în stare să devină o figură centrală. N-ar putea surveni nimic altceva decît o răscoală dezorganizată. Ca să fiu sincer, aceasta se poate întîmpla. Dar ea nu va putea să întrerupă exerciţiile dumitale aeronautice. Au trecut vremurile cînd poporul putea să facă revoluţii.

— Cred că au trecut, zise Graham. Cred că au trecut. Rămase pe gînduri. Lumea voastră a fost plină de surprize pentru mine. În vremurile vechi, noi visam o viaţă democratică şi minunată, visam că va veni o vreme cînd toţi oamenii vor fi egali şi fericiţi.

Ostrog îl privi fix.

— Vremea democraţiei a trecut, zise el. A trecut pentru totdeauna. Ea a început cu arcaşii de la Crecy, s-a sfîrşit cînd infanteria, cînd oamenii de rînd, masa, au încetat de a mai cîştiga bătăliile, cînd tunurile costisitoare, marile cuirasate şi căile ferate strategice au devenit mijloacele directe ale puterii. Astăzi, este epoca bogăţiei. Bogăţia este astăzi o putere mai mare decît oricînd... Ea comandă pămîntul, marea şi cerul. Întreaga putere este a celor care ştiu să minuiască bogăţia... Trebuie să accepţi faptele, şi acestea sînt fapte. Să afirmi că pămîntul e al mulţimii! Că mulţimea poate să guverneze! Această credinţă a fost judecată şi condamnată chiar de pe vremea dumitale. Astăzi, ea nu mai are decît un credincios... un credincios multiplu şi stupid... omul din mulţime.

Graham nu răspunse imediat. Rămase pierdut în gînduri sumbre.

— Nu, zise Ostrog. Vremea omului de rînd a trecut. La ţară, un om este tot atît de bun ca şi celălalt, sau aproape tot atît de bun. Vechea aristocraţie n-avea nici forţă, nici îndrăzneală. Era prea temperată... temperată. De aceea au existat insurrecţii, conflicte, tulburări. Prima aristocraţie adevărată, prima aristocraţie permanentă, a venit o

dată cu apariția castelelor și armurilor, și a dispărut în fața arcebuzelelor și puștilor. Dar aceasta este a doua aristocrație. Cea adevărată. Vremurile prafului de pușcă și ale democrației nu au fost decît un vîrtej într-un curent. Acum, omul de rînd a devenit o unitate neputincioasă. În zilele noastre, avem această mare mașină a orașului, și o organizație complexă, peste puterea lui de înțelegere.

— Și totuși, zise Graham, există ceva care rezistă, ceva pe care voi îl țineți în friu... ceva care se mișcă și se agită.

— Vei vedea, zise Ostrog cu un zîmbet forțat care voia să înlăture aceste întrebări dificile. Eu n-am ridicat aceste forțe pentru a mă distruge... ai încredere în mine.

— Mă întreb... zise Graham.

Ostrog îl privi atent.

— Oare *trebuie* ca lumea să meargă astfel? zise Graham, dînd friu liber sentimentelor care îl stăpîneau. Trebuie, într-adevăr, să meargă astfel? Toate speranțele noastre au fost zadarnice?

— Ce vrei să spui? zise Ostrog. Speranțe?

— Eu viu dintr-o epocă democratică. Și găsesc o tiranie aristocratică!

— Bine,... dar dumneata ești tiranul principal! Graham clătină din cap.

— Ei, bine, zise Ostrog, trebuie să privești lucrurile în mod general. Schimbările s-au produs întotdeauna în felul acesta. Aristocrație, predominarea celor mai buni... suferința și dispariția celor incapabili, și astfel se merge spre mai bine.

— Dar aristocrația! Oamenii aceia pe care i-am întîlnit!

— Oh! nu ei! zise Ostrog. Cea mai mare parte dintre ei se îndreaptă spre nimicire. Vicii și plăceri! Ei nu au copii. Această specie se va stinge. Dacă lumea merge într-adevăr înainte, dacă nu se întoarce din drum. Calea ușoară a exceselor, apoi eutanasia, pentru căutătorii de plăceri pe care i-au consumat flăcărilor, acesta este cel mai sigur mijloc de îmbunătățire a rasei!

— Plăcută moarte, zise Graham. Și totuși... Se gîndi o clipă. Mai este ceva... mulțimea, marea masă a oamenilor săraci. Vor muri și ei? Nu, ei nu vor muri. Ei suferă, suferința lor este o forță pe care chiar dumneata...

Ostrog făcu un gest de nerăbdare, și cînd vorbi, o făcu pe un ton mai puțin potolit ca înainte.

— Nu-ți face griji cu astfel de lucruri, zise el. În cîteva zile, totul se va aranja. Mulțimea este un animal uriaș și prost. Și dacă nu moare? Chiar dacă nu moare, ea poate fi îmblînzită și condusă. Eu nu am nici o afecțiune față de sclavi. Acum două nopți i-ai auzit pe acești oameni strigînd și cîntînd. Noi i-am învățat acest cîntec. Dacă ai fi luat pe oricare om de acolo, și l-ai fi întrebat, cu sînge rece, de ce strigă, n-ar fi putut să-ți spună. Erau convinși că strigă pentru dumneata, că îți sînt credincioși și devotați. Atunci erau gata să ucidă Consiliul. Astăzi... au și început să murmure împotriva acelor care au răsturnat Consiliul.

— Nu, nu, zise Graham. Strigătul lor țîșnea dintr-o viață mizerabilă, fără bucurie sau mîndrie, și pentru că în mine... în mine... ei sperau...

— Și care era speranța lor? Care este speranța lor? Ce drept au ei ca să spere? Ei muncesc prost și vor răsplata acelor care muncesc bine. Ce speră omenirea? Că va veni într-o zi Supra-omul, că într-o zi cel inferior, cel slab și cel josnic va putea fi supus sau înlăturat. Supus, dacă nu înlăturat. Lumea nu este făcută pentru cei răi, pentru cei proști, cei nemulțumiți. Datoria lor... o datorie frumoasă, de altminteri... este de a muri. Moartea celor care au dat greș! Aceasta este calea pe care animalul se ridică spre umanitate, pe care omul merge înainte, spre culmi mai înalte.

Ostrog făcu un pas, rămase o clipă pe gînduri, și se întoarse din nou spre Graham.

— Pot să-mi imaginez cum vede un englez din perioada victoriană acest mare stat mondial al nostru. Dumneata regreți toate vechile forme ale

orînduirii parlamentare... spectrele lor încă mai bîntuie lumea... consiliile electorale și parlamentele și toate aceste copilării din secolul al optsprezecelea. Dumneata ești împotriva Orașelor noastre ale Plăcerii. Ar fi trebuit să mă gîndesc la asta... dacă n-aș fi fost atît de ocupat. Dar trebuie să mai înveți. Poporul este nebun de invidie... ei sînt de aceeași părere cu dumneata. Ei cîr, acum, pe străzi, distrugerea Orașelor Plăcerii. Dar Orașele Plăcerii sînt organele purificatoare ale Statului, locuri care atrag an de an spre ele tot ceea ce este slab și vicios, tot ceea ce este desfrînat și leneș, cheamă toată pleava netrebnică a lumii spre o distrugere plină de grație. Ei se duc acolo, petrec, mor fără copii, toate femeile frumoase, proaste și desfrîmate mor fără copii, iar omenirea devine mai sănătoasă. Dacă poporul ar fi înțelept, nu i-ar invidia pe bogați pentru felul lor de a muri. Și dumneata ai vrea să-i emancipezi pe acești muncitori proști și fără minte, pe care noi i-am făcut sclavi, și să încerci să le faci o viață ușoară și plăcută ! Tocmai acum cînd s-au coborît la locul care li se cuvine ! El zîmbi, cu un zîmbet care îl irită pe Graham în mod deosebit. Mai ai multe de învățat ! Cunosc aceste idei, l-am citit și eu în copilărie pe Shelley al vostru, și am visat la libertate. Nu există altă libertate în afară de înțelepciune și stăpînire de sine. Libertatea este înăuntrul nostru... nu în afară. Este o problemă a fiecărui om. Dacă, lucru de altfel imposibil, acești nenumărați nebuni în haine albastre, care strigă pe străzi, ar izbuti să ne învingă, ce s-ar întîmpla atunci ? Nu vor face decît să intre pe mîinile altor stăpîni. Atît timp cît există oi, natura va crea și animale de pradă. Vor produce doar o întîrziere de cîteva sute de ani. Dominația aristocrației este fatală și asigurată. Sfîrșitul va fi Supra-omul... cu toate protestele nebune ale omenirii. Să se revolte, să învingă, să mă ucidă pe mine și pe cei de o seamă cu mine. Da, se vor ridica alții... alți stăpîni. Sfîrșitul va fi același.

— Nu știm, zise Graham, cu încăpăținare.

Cîteva clipe, rămase copleșit de gînduri.

— Dar eu trebuie să văd aceste lucruri cu ochii mei, zise el, luînd deodată un ton ferm și hotărit. Numai văzînd, voi putea înțelege. Trebuie să învăț. Asta este ceca ce vreau să-ți spun, Ostrog. Eu nu vreau să fiu Rege într-un Oraș al Plăcerii; nu asta este plăcerea mea. M-am ocupat destul timp cu aeronautica... și cu alte asemenea treburi. Trebuie să aflu cum trăiește poporul, cum s-a dezvoltat viața de toate zilele. Atunci voi înțelege mai bine adevărul. Trebuie să aflu cum trăiesc oamenii de rînd... în special oamenii muncii... cum muncesc, cum se căsătoresc, cum își cresc copiii, cum mor...

— Poți afla asta din romanele noastre realiste, îi sugera Ostrog, brusc îngrijorat.

— Eu vreau realitate, zise Graham, nu realism.

— Există unele greutăți, zise Ostrog, pe gînduri. În general, poate...

— Nu mă așteptam...

— Credeam... Și totuși, poate că... Spui că vrei să mergi pe străzile orașului și să vezi oamenii de rînd.

Deodată, el ajunsese la o concluzie.

— Va trebui să umbli deghizat, zise el. Oamenii sînt foarte agitați, și descoperirea prezenței dumitale între ei, ar putea să creeze o tulburare teribilă. Și totuși, dorința dumitale de a merge prin oraș... ideea aceasta... Da, acum, gîndindu-mă mai bine, nu mi se pare chiar... S-ar putea realiza. Dacă te interesează cu adevărat! Desigur, dumneata ești Stăpînul. Te poți duce chiar acum, dacă vrei. Asano îți va procura un deghizament pentru această plimbare. El te va însoți. La urma urmei, nu este o idee rea.

— Nu vei avea nevoie să mă consulți în vreo problemă, în acest timp? întrebă deodată Graham, cuprins de o bănuială ciudată.

— Oh, nici vorbă! Nu! Cred că poți lăsa treburile pe seama mea, în orice caz pentru un timp,

zise Ostrog zîmbind. Chiar dacă nu sîntem de aceeași părere...

Graham îi aruncă o privire tăioasă.

— Ne putem aștepta să se dea în curînd vreo luptă? întrebă el brusc.

— Nu, în mod sigur.

— M-am gîndit la poliția de negri. Nu cred că poporul intenționează să se poarte ostil față de mine, și, la urma urmei, eu sînt Stăpînul. Și chiar la Paris...

Ostrog îl privea cu atenție, pe sub sprîncenele încruntate.

— Nu am de gînd să aduc negri în Londra, zise el încet. Dar dacă...

— Orice s-ar întîmpla, nu vei aduce negri înarmați în Londra, zise Graham. În această pricină, nu-mi voi schimba părerea.

Ostrog, după o pauză, se hotărî să nu spună nimic, și se înclină cu respect.

Capitolul XX

PE STRĂZILE ORAȘULUI

În noaptea aceea, necunoscut și nebănuit de nimeni, îmbrăcat în costumul unui funcționar inferior de la Motoarele de Vînt, care își luase o zi de odihnă, Graham, însoțit de Asano, care se îmbrăcase în hainele de pînză ale celor din Compania Muncii, colindă orașul prin care rătăcise altădată, cînd fusese cufundat în întuneric. Acum, el îl văzu luminat și treaz, într-un vârtej de viață. În ciuda agitației forțelor revoluționare, în ciuda nemulțumirii crescînde, și a murmurului prevestind noile lupte, din șirul cărora prima revoltă nu fusese decît un preludiu, curentul neîncetat al circulației continua să curgă, mare și puternic. Acum el mai cu-

noștea cite ceva despre dimensiunile și aspectele acestei noi epoci, dar nu era pregătit pentru surpriza infinită a unei cercetări mai amănunțite, pentru torentul de culori și de impresii vii care se revărsa în jurul lui.

Era primul lui contact adevărat cu poporul din vremea aceea. El își dădu seama că tot ce se petrecuse mai înainte, în afară de scurtele imagini despre teatre și piețele publice, avusese un caracter izolat, fusese o simplă mișcare în cadrul sectorului politic, relativ îngust, și că toate experiențele de pînă atunci se desfășuraseră în jurul propriei lui situații. Dar acum, orașul era în cele mai active ceasuri ale nopții, poporul se reîntorcea la interesele proprii, viața revenea la cursul real, la obiceiurile comune ale acestei noi epoci.

Intrară mai întîi pe o stradă ale cărei margini erau înțesate cu oameni îmbrăcați în haine albastre. Graham văzu că acest furnicar era o parte dintr-o procesiune — și era ciudat să vezi o procesiune de oameni care parcurgeau orașul *stînd pe loc*. Ei fluturau steaguri dintr-o pînză roșie, grosolană, pe care erau scrise inscripții cu litere prost desenate și cu ortografii diferite. „Să nu dezarmăm“, strigau aceste steaguri. „De ce să dezarmăm?“, „Să nu dezarmăm“, „Să nu dezarmăm“. Treceau steaguri după steaguri, un șuvoi de steaguri și, în cele din urmă, răsună cîntecul revoltei, acompaniat de o orchestră zgomotoasă, cu instrumente ciudate.

— Toți ar fi trebuit să fie la muncă, zise Asano. În aceste două zile, n-au primit nici un fel de alimente, sau le-au furat.

Apoi Asano făcu un ocol, pentru a evita mulțimea compactă care se strînsese ca să privească trecerea cadavrelor de la spital către un cimitir, rămășițele recoltei funerare ale primei revolte.

Puțini oameni dormeau în noaptea aceea; ieșiseră aproape toți pe străzi. Graham era înconjurat de imensa agitație a unor mulțimi care se succedau neîncetat; mintea lui era năucită și încetșată de vuietul continuu, de strigătele neînțelese și de as-

pectele fragmentare ale luptei sociale care abia începea. Pretutindeni, ghirlande și steaguri cu decorații negre și ciudate, cu numele lui, dovedindu-i cât era de popular. Pretutindeni, frînturi din acel dialect grosolan folosit de cei din clasa incultă, adică de oamenii care nu puteau să ajungă, prin modul lor de viață, la cultura fonografică. Pretutindeni plutea în aer protestul împotriva dezarmării, cu o forță pe care el nu și-o închipuisese în timpul petrecut în încăperile Motoarelor de Vînt. Își dădu seama că imediat ce se va întoarce, va trebui să discute despre acest fapt cu Ostrog, despre acest fapt și despre problemele mai mari din care decurgea, va trebui să discute într-un mod mai concludent decît o făcuse pînă acum. În tot timpul acestei nopți, chiar din primele ceasuri ale plimbării lor prin oraș, spiritul de agitație și revoltă pusese stăpînire pe atenția lui, îndepărtînd nenumăratele alte aspecte ciudate, pe care altfel le-ar fi putut observa.

Această preocupare dădu impresiilor lui un caracter fragmentar. Și totuși, printre atîtea subiecte bizare și vii, nici unul, oricît ar fi fost de personal și de insistent, nu izbutea să-i rețină întru totul atenția. Existau momente cînd agitația revoluționară i se ștergea din minte, era dată la o parte, ca o perdeă, în fața vreunui aspect nou și impresionant al acelei epoci. Helen îi orientase gîndurile către dorința intensă de a cunoaște, dar existau și momente cînd chiar și chipul ei dispărea din preocupările lui conștiente. La un moment dat, de exemplu, pe cînd străbăteau cartierul religios — nu mai era necesar ca bisericile și capelele să fie împrăștiate prin tot orașul, deoarece platformele mișcătoare asigurau o circulație rapidă — atenția îi fu puternic atrasă de fațada bisericii uneia dintre sectele creștine.

Călătoreau așezați pe o platformă superioară, cea mai rapidă. Clădirea le apăru la o curbă, apropiindu-se cu repeziciune de ei. Era acoperită de sus pînă jos cu inscripții, colorate în alb și albastru, în afară

de porțiunea ocupată de un ecran kinematografic, mare și strălucitor, pe care tocmai se prezenta o scenă realistă din Noul Testament; o ghirlandă uriașă de culoare neagră atârnată deasupra inscripțiilor arăta că religia populară urma politica populară. Graham, care se familiarizase cu scrierea fonețică, citi cu atenție inscripțiile; cele mai multe conțineau, după părerea lui, incredibile cuvinte de hulă. Printre cele mai inofensive erau: „Mintuirea se află la primul etaj, spre dreapta“. „Plasați-vă banii în acțiunile Creatorului nostru“. „Cele mai rapide convertiri din Londra. Operatori experți! Grăbiți-vă!“ „Ce-i va spune Cristos Celui-care-doarme.“ „Alătură-te celor mai recentți sfinți!“ „Fii creștin, fără să-ți negligezi ocupațiile cotidiene.“ „Astă-seară vor lua cuvântul cei mai străluciți episcopi, iar prețurile sînt tot cele obișnuite.“ „Binecuvîntări rapide pentru oamenii de afaceri ocupați.“

— Dar bine, e îngrozitor! zise Graham, în timp ce asurzitorul vacarm al pietății mercantile se ridica deasupra lor.

— Ce găsiți îngrozitor? întrebă micul lui însoțitor, încercînd zadarnic să găsească ceva neobișnuit în acele inscripții țipătoare.

— Tot ce scrie aici! Esența religiei este, desigur, credința.

— Oh, asta? răspunse Asano, privindu-l. Asta vă șochează? Vorbea cu tonul celui care face o descoperire. Da, desigur. Uitasem. În zilele noastre, se dă o bătălie acerbă pentru captarea atenției, iar oamenii nu au pur și simplu timp să se ocupe de sufletele lor, știți, așa cum făceau altădată. El zîmbi. În vremurile vechi, existau liniștitele zile de duminică, excursiile la țară... Cu toate că am citit undeva că în după-amiezele de duminică...

— Dar *această* biserică, zise Graham, privind înapoi, spre albul și albastrul care se îndepărtau, cu siguranță că nu este singura cale...

— Există sute de căi diferite. Dar, bineînțeles, dacă o sectă nu spune ceea ce are de spus, își

pierde orice valoare. Cultul a mers în pas cu epoca. Există secte ale clasei înalte, cu metode mai puțin zgomotoase... Tămâie costisitoare, ceremonii intime și tot felul de asemenea lucruri. Oamenii cultului sînt extrem de populari și de prosperi. Ei plătesc Consiliului cîteva doz de lionii, pentru localurile pe care le ocupă... vreau să spun că vă plătesc dumneavoastră.

Graham era încă nedumerit în privința monedei, și expresia „cîteva doz de lionii“ îl făcu să-și îndrepte brusc atenția către această problemă. Noul subiect îl făcu să uite într-o clipă de templele aglomerate și gălăgioase. O întorsătură de frază îi sugeră ideea, confirmată apoi de răspunsurile lui Asano, că aurul și argintul nu mai aveau putere de acoperire, că aurul marcat, a cărui domnie fusese inaugurată de negustorii fenicieni, era în sfîrșit detronat. Schimbarea fusese treptată, dar, rapidă, provocată de extinderea sistemului de cecuri, care, încă în timpul primei perioade din viața lui Graham, înlocuise în mod practic aurul din toate marile tranzacții de afaceri. Viața comercială obișnuită a orașului, circulația obișnuită a banilor în întreaga lume erau conduse cu ajutorul micilor cecuri brune, verzi, și roze, emise în alb de Consiliu, pentru sume mici. Asano avea mai multe asemenea cecuri asupra lui, și la prima ocazie le completa cu sumele necesare. Erau tipărite pe o hîrtie care nu se rupea, semitransparentă, flexibilă, întretesută cu mătase. Toate purtau un facsimil al semnăturii lui Graham; el se reîntîlnea pentru prima oară, după două sute trei ani, cu bucelele și înfloriturile acestui autograf pe care îl cunoștea atît de bine.

Dar, cu toate că încercă de cîteva ori, nici unul dintre aspectele străzii nu făcu o impresie destul de puternică asupra lui, pentru a-și putea lua gîndul de la problema dezarmării poporului; o clipă, îl urmări imaginea confuză a unui templu teozofic care promitea MIRACOLE, cu litere enorme de o luminozitate intermitentă; apoi veni imaginea sălii

de mese de pe bulevardul Northumberland. O clipă, aceasta îi reținu interesul.

Prin străduința și abilitatea lui Asano, Graham reuși să examineze sala, privind-o dintr-o mică galerie laterală, rezervată administrației. Prin toată clădirea plutea un murmur înăbușit și îndepărtat; însoțit de șuierături și strigăte a căror semnificație n-o înțelese la început, dar care îi aminteau de un anumit glas aspru și misterios, auzit în noaptea cînd rătăcise de unul singur, după ce se reaprinseseră luminile.

Deși acum era obișnuit cu vastitatea dimensiunilor și cu marele număr de oameni, spectacolul îi reținu mult timp atenția. Observînd felul în care era servită mîncarea la masa cea mai apropiată de sub el, punînd întrebări despre tot felul de amănunte și ascultînd răspunsurile, el își dădu seama pe deplin de semnificația acestui ospăț la care luau parte cîteva mii de oameni.

Graham constata, cu o surpriză continuă, că nici nu observase fapte care ar fi trebuit să-l izbească puternic de la bun început, pînă cînd, ridicînd un semn de întrebare, vreun amănunt banal nu-i dezvăluia ceea ce el trecuse pînă atunci cu vederea. Nu se gîndise, de exemplu, că toată această continuitate a clădirilor orașului, eliminarea intervalelor, sălile vaste, tot sistemul de drumuri implicau dispariția căminului, că tipicul „home” victorian, celula de cărămizi conținînd bucătăria și oficiul, sufrageria și dormitoarele, dispăruse — cu excepția ruinelor de la țară — tot atît de complet ca și coliba de răchită. Dar abia acum el vedea ceea ce fusese evident, încă de la început, și anume că Londra, din punct de vedere al locuințelor, nu mai era o aglomerare de case, ci un hotel enorm, un hotel cu o mie de clase de confort, cu mii de săli de mese, capele, teatre, piețe și locuri de adunare, un complex de întreprinderi, al căror proprietar principal era el. Oamenii de rînd aveau numai dormitoarele, însoțite, cel mult, de anticamere, construite în orice caz după regulile igienei, oricare le-ar fi fost

gradul de confort și de izolare; ceilalți trăiau la fel cum trăiseră mulți oameni în marile hoteluri ale perioadei victoriene, mîncînd, citind, gîndind, jucînd, cînvîrsînd, numai în locuri publice de întîlnire, lucrînd în cartierele industriale ale orașului, sau combinînd afaceri în birourile din cartierul comercial.

El își dădu seama din primul moment că noua stare de lucruri se dezvoltase în mod necesar, pornind de la orașul victorian. Rațiunea fundamentală a orașului modern fusese întotdeauna principiul economic al cooperării. Principala piedică în procesul contopirii caselor separate, pe vremea lui, fusese pur și simplu civilizația încă imperfectă a mulțimii; o barbară și puternică mîndrie, pasiunile, prejudecățile, geloziile, rivalitățile, reacțiile violente ale claselor mijlocii și de jos, impuneau stricta separare a locuințelor alăturate. Dar adaptarea, îmblînzirea mulțimii începuse încă de pe atunci să progreseze rapid. Înainte vreme, în scurta lui viață de treizeci de ani, el văzuse extinderea tot mai mare a obiceiului de a lua masa în afară de casă, în locul cafenelelor mici apăruseră, de exemplu, marile restaurante întesate de lume, începuseră să ia ființă cluburile feminine; imensa răspîndire a sălilor de lectură, a caselor de odihnă și a bibliotecilor au fost martorii încrederii sociale crescînde. Promisiunile de atunci erau acum complet realizate. Căminul baricadat, strălucit de lacăt, dispăruse.

Oamenii pe care îi vedea luînd masa aparțineau — după cum i s-a spus — părții inferioare a clasei mijlocii, venind imediat deasupra muncitorilor în haine albastre, oameni atît de obișnuiți, în perioada victoriană, să se așeze la masă cu toate precauțiile izolării, încît, atunci cînd erau nevoiți uneori să ia masa în public, își ascundeau de obicei stîngăcia prin glume de prost gust sau printr-o comportare ostentativă. Dar cei de aici, de dedesubtul lui, îmbrăcați în haine vesele și simple, se vedeau foarte manierați și, cu toate că erau agitați, grăbiți

și necomunicativi, raporturile dintre ei arătau că se simțeau foarte în largul lor.

Graham observă un amănunt semnificativ : masa era și rămânea foarte curată, nu exista nimic care să indice dezordinea, firimiturile răspândite peste tot, resturile de alimente și condimente, băutura vărsată pe masă sau florile împrăștiate fără rost, adică tot ceea ce marca desfășurarea trepidantă a unui ospăț din perioada victoriană. Vesela era de un tip nou. Nu existau ornamente, flori, nici față de masă, deoarece masa era construită dintr-un material solid care avea țesătura și aspectul damascului. El văzu că materialul acesta asemănător damascului era împodobit cu desene grațioase, de fapt reclame comerciale

În fața fiecărui mesean, într-un fel de adîncitură a mesei se afla un aparat confectionat din porțelan și metal. Era o singură farfurie de porțelan alb, pe care meseanul o spăla singur, între feluri, cu ajutorul unor robinete prin care veneau niște lichide volatile, calde și reci ; își spăla, de asemenea, de cîte ori era nevoie, elegantele tacîmuri de metal alb, cutitul, furculița și lingura.

Supa sau vinul sintetic, băutura cea mai răspîdită, veneau prin robinete similare, iar celelalte feluri călătoreau automat, pe tăvi aranjate cu gust, de-a lungul unor șine de argint care le aduceau pe masă. Meseanul le oprea și se servea la discreție. Tăvile apăreau pe o portită, la un capăt al mesei, și dispăreau la celălalt capăt. Această formă de decadentă a sentimentului democratic, acest urit orgoliu al sufletelor josnice, care îi face pe cei egali să nu se servească unii pe alții, bîntuia foarte puternic printre acești oameni. Graham era atît de preocupat de aceste amănunte, încît abia cînd ieși din sală observă imensele diorame de reclamă care treceau maiestuos de-a lungul pereților, proclamînd remarcabilele calități ale diferitelor mărfuri.

De aici, ei trecură printr-o sală înțesată de lume, și el descoperi cauza zgomotului care îl nedume-

me. Se opriă în fața unei uși turnante, unde se plătea o taxă.

Atenția lui Graham fu atrasă îndată de niște hulduieli violente, urmate de un glas aspru și puternic. „Stăpînul doarme liniștit“, striga acest glas. „Stăpînul este sănătos tun El se va ocupa tot restul vieții de aeronautică El spune că femeile sînt astăzi mai frumoase decît oricînd. Glup! Glup! Minunata noastră civilizație îl uimește peste măsură. Peste măsură. Glup! El are toată încrederea în Conducătorul Ostrog, are încredere absolută în Conducătorul Ostrog. Ostrog va fi primul lui ministru, împuternicit să destituie sau să numească funcționarii publici... Toată conducerea va fi în minile Conducătorului Ostrog! Consilierii au fost trimiși înapoi, în propria lui închisoare de deasupra Casei Consiliului.“

Graham se opri locului de la prima frază și, privind în sus, văzu că sunetele ieșeau dintr-un fel de porta-voce ridicolă, avînd forma unei figuri onenești. Era Mașina Inteligenței Generale. O clipă, mașina parcă respiră adînc, și din corpul ei cilindric se auzi un zgomot regulat. Se auzi din nou: „Glup, glup,“ și începu iar să vorbească.

„În prezent Parisul este pacificat. A încetat orice rezistență. Glup! Poliția neagră deține toate pozițiile cheie ale orașului Negrii s-au luptat cu multă vitejie, cîntînd imnurile scrise de poetul Kipling întru slava strămoșilor lor. O dată sau poate de două ori ei au uitat de disciplină, și au torturat, și au mutilat pe rebelii capturați, bărbați și femei. Morala: nu vă răzvrătiți. Ha, ha! Glup, glup! Ei sînt băieți isteți. Băieți isteți și viteji. Asta să fie o lecție pentru răzvrătiții din oraș. Da! Răzvrătiți! Pleava pămîntului! Glup, glup!“

Glusul încetă. Prin mulțime se auzi un murmur confuz de dezaprobare. „Negri blestemați.“ Un om începu să vorbească, alături de el. „Oare asta este fapta Stăpînului, fraților? Este voința Stăpînului?“

— Poliția neagră! zise Graham. Ce înseamnă asta? Nu cumva...

Asano îi atinse brațul și-l preveni cu privirea, și îndată o altă mașină țipă asurzitor, începînd să vorbească cu un glas ascutit „Iahaha, iaha, iap! Ascultați lătratul unui ziar viu! Ziar viu. Iaha! Groaznice atentate în Paris. Iahaha! Parizienii, exasperați de poliția neagră, recurg la asasinat. Represiuni înspăimîntătoare. Se reîntorc vremurile barbariei. Sînge! Sînge! Iaha!“ Mașina vorbitoare de alături urlă cu putere: „Glup, glup“, acoperind sfîrșitul frazei, apoi continuă, cu un glas ceva mai scăzut decît înainte, să comenteze grozăviile provocate de dezordini. Trebuie să se mențină „legea și ordinea“, zise mașina.

— Dar... — începu Graham.

— Nu-mi puneți întrebări aici, zise Asano, s-ar putea să vă treziți amestecat într-un scandal.

— Atunci, hai să mergem în altă parte, zise Graham. căci vreau să aflu mai mult despre aceste evenimente.

Își croiră amîndoi drum prin mulțimea așîtată care roia sub aceste glasuri, și se îndreptară spre ieșire. Graham își dădu atunci mai bine seama de proporțiile și aspectul sălii. În total, mari și mici, probabil că erau aproape o mie de mașini vorbitoare, șuierînd, lătrînd și sporovăind în acest spațiu imens, fiecare adunînd în jur o mulțime de ascultători agitați, în majoritate oameni îmbrăcați în pînză albastră. Erau mașini de toate dimensiunile, de la micile mecanisme vorbitoare care își improșcau sarcasmul mecanic prin colțuri, pînă la cele mijlocii, și ajungînd la aparatele gigantice, de cincizeci de picioare, care urlaseră la început deasupra lui Graham.

În sală era o aglomerație neobișnuită, din cauza marelui interes public asupra mersului evenimentelor din Paris. Lupta fusese desigur mult mai sălbatică decît i-o prezentase Ostrog. Toate mașinile vorbeau despre acest subiect, și repetarea celor auzite, de către oamenii din sală, făcea ca imensul furnicar să zumzăie de fraze ca: „Polițiști linșați“. „Femei arse de vii“, „Soldați negri“. „Oare Stăpînul

îngăduie asemenea fapte ?" întrebă un om de lângă Graham. „Așa își începe Stăpinul conducerea ?"

Așa își începe Stăpinul conducerea ? Mult timp după ce părăsi sala îl urmăriră urletele, şuierăturile și zbiecetele mașinilor : „Glup, glup“, „Iahaha, iaha, iap ! Iaha !“ Așa își începe Stăpinul conducerea ?

Imediat ce ajunseră afară, pe stradă, el începu să-l întrebe pe Asano despre cauzele luptelor din Paris.

— Dezarmarea poporului ! Care e natura acestor tulburări ? Care e natura tuturor acestor evenimente ?

Asano părea că se străduie să-l încredințeze că totul e în ordine.

— Dar violențele ?

— Nu poți să faci o omletă, zise Asano, fără să spargi ouăle. Sînt doar oamenii cei mai de jos. Și numai dintr-un singur cartier al orașului. În rest este ordinc. Muncitorii parizieni sînt cei mai sălbatici din lume, cu excepția celor de la noi.

— Cum ? Londonezii ?

— Nu, japonezii. Ei trebuie să fie ținuți în frîu.

— Dar să arzi femei de vii !

— Comuna ! zise Asano. Ei vor să vă exproprieze. Să exproprieze totul și să lase lumea sub conducerea gloatei. Dar dumneavoastră sînteți Stăpinul, lumea este a dumneavoastră. Aici nu va fi vorba de nici un fel de Comună. Aici nu este nevoie de poliția neagră. S-a ținut seama de toate. Sînt proprii lor negri... negri care vorbesc franceza. Regimente din Senegal, din Nigeria și Tombuctu.

— Regimente ? zise Graham, credeam că nu este decît unul...

— Nu, zise Asano, aruncîndu-i o privire. Sînt mai multe.

Graham se simți cu totul neputincios.

— Nu credeam... începu el, apoi se opri brusc. Își continuă fraza, lăsînd să se creadă că vrea doar să obțină informații despre mașinile vorbitoare. Cei mai mulți dintre oamenii pe care îi văzuse erau prost îmbrăcați sau chiar zdrențăroși ; dar Graham

află că, pentru clasele mai înstărite, mașinile vorbitoare erau instalate în toate apartamentele mai confortabile ale orașului și începeau să vorbească de îndată ce se apăsa pe un buton. Locatarul apartamentului putea să conecteze mașina cu cablurile oricăruia dintre marile Sindicate de Știri pe care dorea să-l audă. Aflînd de acest procedeu, el întrebă de ce nu există asemenea mașini în propriile lui apartamente. Asano tresări.

— Nu m-am gîndit niciodată, zise el. Probabil că Ostrog a dat dispoziție să fie scoase.

Graham tresări și el.

— De ce ?

— Poate că s-a gîndit că vă vor plictisi, zise Asano.

— Trebuie să fie instalate la loc, de îndată ce mă întorc, zise Graham, după o scurtă pauză.

Îi fu greu să înțeleagă că sala de știri și cea de mese nu erau niște mari săli specific centrale, ci se repetau la nesfîrșit în tot orașul. În tot timpul expediției din acea noapte, prin toate cartierele pe unde trecea, auzul lui deslușea, din tumultul străzilor, aceleași urlete scoase de ziarul Conducătorului Ostrog : „Glup, glup !“ sau țipătul principalului său concurent : „lahaha, iaha, iah ! Auziți lătratul unui ziar viu !“.

Se repetau, de asemeni, pretutindeni, creșe asemănătoare celei pe care o vizită. Urcară mai întîi cu un ascensor, și străbătură apoi un pod de sticlă care trecea pe deasupra sălii de mese, și a străzilor, într-un plan ușor înclinat în sus. Pentru a intra în prima secție a creșei, Graham fu nevoit să se folosească, sub îndrumarea lui Asano, de monedele care purtau chiar semnătura lui. Porniră apoi, însoțiți de un bărbat îmbrăcat în roba violetă încheiată cu o agrafă de aur, uniforma medicilor practicieni. Observînd, după manierele medicului, că fusese recunoscut, Graham începu să-i pună întrebări, fără nici o rezervă, asupra ciudatelor instalații pe care le înălnea.

De o parte și de alta a liniștitului culoar, capitolul pentru a amortiza zgomotul pașilor, se aflau multe uși mici și înguste, a căror dimensiune și aspect amintea de celulele unei închisori din perioada victoriană. Dar jumătatea superioară a fiecărei uși era confecționată din același material verzui, transparent, al cuștii în care se trezise el din somn, iar, măuntru, în fiecare despărțitură, se zărea, abia deslușit, câte un copil așezat într-un mic cuib de vată. La cea mai mică abatere de la temperatura și umezeala optimă, un aparat complicat controla atmosfera și acționa o sonerie răspunzând departe, tocmai în biroul central. Acest sistem de creșe înlocuise aproape în întregime riscurile și nesiguranța utilizării doicilor de altă dată. Medicul îi atrase de la început lui Graham atenția asupra doicilor, o serie de figuri mecanice, cu brațe, umeri și sîni imitînd uimitor realitatea, cu articulații și consistență extrem de naturale, dar plasate pe un simplu trepid de alamă, și avînd în locul trăsăturilor feței un disc plat, acoperit cu reclame care puteau interesa pe mame.

Dintre toate ciudățeniile pe care le întâlnea Graham în noaptea aceea, nici una nu-l contraria mai mult decît această creșă. Privi dezaprobator acele mici ființe roze, încercînd să schițeze, nesigur, cu mâinile și picioarele lor slabe primele mișcări, copii părăsiți, lipsiți de îmbrățișări și mîngieri. Doctorul care îi însoțea era, însă, cu totul de altă părere. Evidențele lui statistice arătau, fără posibilitate de contrazicere, că în epoca victoriană cea mai periculoasă perioadă a vieții era aceea petrecută în brațele mamei, că atunci se înregistra cea mai ridicată mortalitate omenească. Pe de altă parte, această societate a creșelor, Sindicatul Internațional al Creșelor, nu pierdea nici 0,5% din milioanele de copii pe care îi avea sub îngrijire. Dar prejudecata lui Graham era prea puternică, chiar și în fața cifrelor.

De-a lungul unuia dintre numeroasele coridoare, ei întâlneau o tînără pereche, îmbrăcați în obișnuita

pînză albastră, privind prin geamul transparent și rîzînd în hohote de capul chel al primului lor născut. Probabil că pe figura lui Graham se putea citi părerea lui despre ei, deoarece veselia încetă și tăcură stînjeșiți. Dar acest mic incident îi accentuă convingerea bruscă despre prăpastia dintre felul lui de a gîndi și obiceiurile acestei noi epoci. Trecu apoi, nedumerit și întristat, prin camerele de joc și prin grădinile de copii. Nesfîrșitele săli de joc erau goale! Copiii, cel puțin ei, tot își mai petreceau nopțile dormind. În timp ce străbăteau aceste săli, Asano îi vorbi despre jucării, modele perfecționate ale acelor concepute de inspiratul sentimental care a fost Froebel. Aici existau și îngrijitoare, dar aproape totul era făcut de mașini care cîntau, dansau și legănau.

Graham era încă nelămurit asupra multor lucruri.

— Dar atît de mulți orfani... zise el nedumerit, revenind la o primă impresie greșită. I se explică din nou că nu erau orfani.

După ce părăsiră creșa, el începu să vorbească despre groaza pe care i-o provocaseră acești copii în cutiile lor de incubație.

— Oare sentimentul matern a dispărut? zise el. Nu era decît o ipocrizie? Nu, cu siguranță că era un instinct. Toate acestea par atît de nefirești... aproape respingătoare.

— Vom ajunge imediat într-un loc unde se dansează, zise Asano, drept răspuns. Sînt sigur că e plin de lume. Cu toate agitațiile politice, sala va fi plină. Femeile nu acordă prea mare interes politicii... în afară de cîteva, ici și colo. Veți vedea mamele... cea mai mare parte a femeilor tinere din Londra sînt mame. În această clasă, faptul de a avea un copil este considerat drept o onoare... o dovadă de vitalitate. Dar în clasa mijlocie puțini oameni au mai mult decît unul. La Compania Muncii este altceva. În privința sentimentului matern, ele continuă să fie extrem de mîndre de copiii lor. Vin foarte des aici să-i privească.

— Atunci, vrei să spui că populația lumii... ?

— Scade? Da. În afară de oamenii care țin de Compania Muncii. Lor nu le pasă...

Aerul se umplu deodată de muzică; de-a lungul unei străzi de care se apropiară, încadrată de stâlpi măreți care păreau să fie făcuți dintr-un ametist limpede, se scurgea un șuvoi de oameni veseli și se auzea un tumult de strigăte vioaie și risete. Graham văzu capete împodobite cu păr ondulat, frunți purtînd cununi, și un amestec vesel de stoffe galbene, trecînd triumfătoare de-a lungul acestei priveliști.

— Veți vedea, zise Asano cu un zîmbet ușor. Lumea s-a schimbat. Într-o clipă, veți vedea mamele din epoca noastră. Veniți pe aici. Le vom revedea, imediat, din nou, pe cele pe care le-am văzut adineauri.

Urcară la o oarecare înălțime, într-un ascensor rapid, apoi îl schimbă cu unul care mergea mai încet. În timp ce urcau, muzica creștea în intensitate, pînă cînd se auzi de aproape, plină și încîntătoare; mergînd în cadența ei cuceritoare, cei doi deslușiră zgomotul nenumăratelor picioare care dansau. Plătiră intrarea, la o ușă turnantă, și intrară în vasta galerie care domina sala de dans, într-o atmosferă de încîntare deplină a urechilor și ochilor.

— Aici, zise Asano, sînt tații și mamele micuților pe care i-ați văzut.

Fără să fie atît de bogat ornamentată ca sala lui Atlas, era totuși, prin dimensiunile ei, cea mai splendidă încăpere pe care o văzuse Graham. Frumosele statui albe care susțineau galeriile îi amintiră încă o dată de magnifica renaștere a sculpturii; crau mlădiate în atitudini pline de grație, iar fețele lor surideau. Dintr-un loc invizibil izvora o muzică, iar pe podeaua vastă și strălucitoare dansau nenumărate perechi.

— Priviți-le, zise Asano, și veți vedea cît de mult își manifestă sentimentul matern.

Galeria în care intrară mergea de-a lungul capătului superior al unui perete enorm care tăia

sala de dans, despărțind-o de un fel de sală exterioară de unde se vedea, prin arcade largi, forfota neîncetată a străzilor. În sala exterioară se afla o mare mulțime de oameni îmbrăcați cu mai puțină eleganță, aproape tot atât de numeroși ca și dansatorii dinăuntru; marea lor majoritate purtau uniforma albastră a Companiei Muncii, care îi devenise acum atât de familiară lui Graham. Prea săraci pentru a putea pătrunde pe ușile sălii de serbare, ei totuși nu se îndurau să rămână departe de sunetele seducătoare ale muzicii. Cîțiva își făcuseră chiar loc și începuseră să danseze, fluturîndu-și zdrențele. În timp ce dansau, unii strigau tot felul de glume și aluzii ciudate, pe care Graham nu le înțelegea. La un moment dat, cineva începu să fluiera refrenul cîntecului revoluționar, dar această inițiativă fu imediat înăbușită. Colțul acela era întunecos și Graham nu vedea mai nimic. Se întoarse din nou în sală. Deasupra cariatidelor se aflau busturi de marmură ale oamenilor pe care această nouă epocă îi socotea mari pionieri și eliberatori morali; în cea mai mare parte, numele lor erau străine lui Graham, deși recunoscuse pe Grant Aline, Le Gallienne, Nietzsche, Shelley și Goodwin. Mari ghirlande negre și lozinci elocvente subliniau inscripția uriașă care, desfigurînd partea de sus a pereților, afirma că „Festivalul Trezirii“ se află în plină desfășurare.

— Miriade de oameni și-au luat vacanță sau și-au întrerupt din această cauză munca; în afară de muncitori, care refuză să reia lucrul, zise Asano. Acești oameni sînt totdeauna gata să-și ia vacanță.

Graham se îndreptă spre grilaj și, sprijinindu-se de el, privi în jos, la dansatori. În afară de două sau trei perechi îndepărtate, care se retrăseseră ca să-și vorbească în șoaptă, el, împreună cu Asano, erău singuri în această galerie. Un val cald de parfum și de vitalitate se ridica pînă la el. Atît bărbatîi, cît și femeile din sală erau îmbrăcați ușor, cu brațele goale, cu gîtul descoperit, deoarece căldura permanentă din oraș le-o îngăduia. Bărbații purtau,

În general, părul în bucle care-i efeminau, barba era de obicei rasă, și mulți dintre ei aveau obraji roșii sau divers colorați. Printre femei erau multe extrem de drăguțe, toate îmbrăcate cu o cochetărie rafinată. În timp ce treceau pe dedesubt, Graham le văzu fețele în extaz, cu ochii pe jumătate închiși de plăcere.

— Ce fel de oameni sînt aceștia? întrebă el brusc.

— Muncitori... muncitori înstăriți. Ceea ce la dumneavoastră s-ar fi numit clasa mijlocie. Negustorii independenți, cu micile lor afaceri particulare, au dispărut de mult, dar există vînzători de magazine, directori, ingineri de tot felul. În seara aceasta este sărbătoare și, bineînțeles, toate locurile de dans din oraș sînt pline de lume, ca și toate lăcașele de rugăciune.

— Dar... femeile?

— La fel. Acum există o mie de feluri de muncă pentru femei. Independența femeii muncitoare a început încă din zilele dumneavoastră. Acum, cea mai mare parte a femeilor sînt independente. Majoritatea sînt mai mult sau mai puțin căsătorite... Există o mulțime de metode de a contracta căsătoria... și aceasta le face să aibă mai mulți bani, și le dă posibilitatea să se distreze mai mult.

— Înțeleg, zise Graham, privind fețele îmbujorate, strălucirea și vârtejul mișcărilor, și continuînd să se gîndească la făpturile roze și neajutorate care-i provocaseră un adevărat coșmar. Și acestea sînt... mame?

— Cea mai mare parte dintre ele.

— Cu cît văd mai multe lucruri, cu atît mai complexe îmi apar problemele voastre. Aceasta, de exemplu, este o surpriză. Știrea aceea din Paris a fost și ea o surpriză.

După cîteva clipe el vorbi din nou:

— Deci, acestea sînt mame! Cred că în curînd voi căpăta și eu viziunea modernă asupra vieții. Eu am un mod învechit de a privi lucrurile... obiceiuri bazate, cred, pe necesități care acum au dispărut.

Desigur, în vremea noastră se credea că o femeie nu trebuie numai să nască copii, dar să-i și îngrijească, să li se devoteze, să le dea educație... tot ceea ce era esențial în educația morală și spirituală a unui copil i se datora mamei. Altfel, copilul nu mai avea nici o educație. Erau mulți, recunosc, care nu aveau. Astăzi, acum mi-e clar, nu mai aveți nevoie de o astfel de grijă, ca și cum copiii ar fi niște fluturi. Înțeleg! Numai că înainte vreme exista un ideal... tipul acela de femeie serioasă, răbdătoare, stăpîna liniștită și senină a căminului, mama și creatoarea de oameni... Iubirea față de ea era un fel de cult...

Tăcu, apoi repetă :

— Un fel de cult.

— Idealurile se schimbă, spuse Asano, după cum se schimbă și necesitățile.

Graham se trezi din clipa lui de reverie și Asano fu nevoit să-și repete cuvintele. Gîndurile lui Graham se întoarseră asupra subiectului în discuție.

— Desigur, îmi dau seama că toate acestea sînt perfect rezonabile. Înfrînarea, cumpătarea, gîndirea matură, sacrificiul sînt necesități ale stării de barbarie, ale vieții pline de pericole. Dîrzenia este atitudinea omului față de natura necucerită. Dar acum omul a cucerit natura, pentru toate scopurile practice... treburile lui politice sînt dirijate de către Conducători, împreună cu poliția neagră... și viața e veselă.

El privi din nou la dansatori.

— Veselă, zise el.

— Există și momente de plictiseală, zise micul său însoțitor, dus pe gînduri.

— Toți par tineri. Acolo, jos, eu aș fi cu siguranță cel mai bătrîn. Pe vremea mea, aș fi trecut, însă, drept un om de vîrstă mijlocie.

— Sînt tineri. Se întîlnesc puțini oameni bătrîni în aceste pături muncitoare de la oraș.

— Care este explicația ?

-- Pentru cei bătrâni, viața nu mai este atât de plăcută ca înainte, în afară de cazul când sînt destul de bogați pentru a-și închiria oameni care să-i iubească și să-i îngrijească. Avem și o instituție numită *Eutanasi*e.

— Ah! această eutanasi

e! zise Graham. Moartea ușoară?

— Moartea ușoară. Este plăcerea ultimă. Compania Eutanasi

eii o valorifică din plin. Oamenii plătesc o taxă... prețurile sînt foarte ridicate... cu mult timp înainte, apoi se duc într-un Oraș al Plăcerii de unde se întorc sărăciți, și plictisiți, foarte plictisiți.

— Sînt încă multe lucruri pe care trebuie să le înțeleg, zise Graham după o pauză. Și totuși, le înțeleg logica. Toată gama noastră de virtuți silnice și de constrînger

i înăcrite era consecința primejdiilor și nesiguranței. Tipurile stoicului sau puritanului începuseră să dispară chiar de pe vremea mea. Pe atunci, omul era înarmat împotriva Suferinței, acum el este dornic de Plăcere. Aceasta este toată diferența. Civilizația a izgonit suferința și primejdia... pentru oamenii avuți. Iar acum, contează numai oamenii avuți. Eu am dormit două sute de ani.

Rămaseră un minut rezemați de balustradă, urmărind evoluția complicată a dansului. Scena era într-adevăr foarte frumoasă.

— O spun cu mîna pe inimă, zise Graham deodată, că aș prefera să fiu o santinelă rănită, înghețînd în zăpadă, decît unul dintre acești nebuni sulemeniți!

— S-ar putea ca omul care stă în zăpadă, zise Asano, să gîndească altfel.

— Eu sînt un om necivilizat, zise Graham, fără să-i dea atenție. E partea mea slabă. Sînt un primitiv... un paleolitic. Pentru ei, fîntîna urii, fricii și miniei este închisă și sigilată, obiceiurile unei întregi vieți îi fac veseli, ușuratici și grațioși. Ar trebui ca dumneata să împărtășești repulsiile și dezgustul meu de om al secolului al

nouăsprezecelea. Acești oameni, după cum spui, sînt muncitori îndemînatici, și așa mai departe. Și în timp ce ei dansează, alți oameni luptă... alții mor în Paris, ca lumea să continue... ca ei să poată dansa.

Asano zîmbi ușor.

— Și la Londra oamenii mor pentru același lucru, zise el.

Se făcu o clipă de tăcere.

— Unde dorm toți aceștia? întrebă Graham.

— Sus și jos... e un întreg labirint.

— Și unde lucrează? Căci acum sînt în... orele libere.

— În noaptea aceasta se lucrează prea puțin. Jumătate dintre muncitori au părăsit lucrul sau sînt sub arme. Jumătate dintre ei petrec. Dar vom merge și acolo unde se muncește, dacă doriți.

O clipă, Graham mai privi spre dansatori, și apoi se întoarse deodată.

— Vreau să văd muncitorii. I-am privit destul pe oamenii aceștia, zise el.

Asano îl conduse de-a lungul galeriei care străbătea sala de dans. Ajunseră apoi la un coridor transversal, unde îi izbi un suflu de aer proaspăt, răcoros.

Asano aruncă o privire, din treacăt, coridorului, se opri, se întoarse pînă la el, apoi veni spre Graham cu un zîmbet.

— Aici, Sire, zise el, este ceva... care vă este cel puțin familiar... și totuși... Dar nu vreau să vă spun. Veniți!

Îl conduse de-a lungul coridorului închis, unde aerul devenea imediat rece. Sunetul pe care îl făceau pașii lor, arăta că treceau pe un pod. Ajunseră într-o galerie circulară, despărțită de exterior printr-un acoperiș de sticlă, și de acolo ajunseră într-o cameră rotundă care i se păru lui Graham familiară, cunoscută cu toate că nu-și putu aminti clar cînd mai intrase acolo. În încăpere se afla o scară agățată de perete, prima scară de acest fel pe care o vedea de la trezirea lui; urcară și ajun-

seră într-un loc înalt, întunecos și rece, în care se afla o altă scară aproape verticală. O urcare și pe aceasta ; Graham continua să fie nedumerit.

Ajuns sus, el înțelese deodată, recunoscînd barele metalice de care se ținea. Se afla în cușca de sub globul catedralei Sfintului Paul. Cupola se ridica cu puțin deasupra conturului general al orașului, în semiîntunericul tăcut, și curbura ei strălucea uleios sub lumina cîtorva lămpi pierdute în depărtarea întunericului înconjurător.

El privi afară, printre bare, spre cerul liniștit dinspre nord, și văzu constelațiile neschimbate. Capela atîrna spre apus, Vega se ridica încet, și cele șapte puncte sclipitoare ale Ursei Mari se desfășurau, deasupra capului, punînd aceeași cunună maiestuoasă în jurul polului.

El văzu aceste stele pe o bucată de cer liber. Spre răsărit și spre sud, marile forme circulare ale Motoarelor de Vînt, cu zgomotul lor plîngător, acopereau cerul, astfel încît, în direcția Palatului Consiliului, stelele dispărușeră. Spre sud-vest se zărea Orion, ca o fantomă palidă, prin rețeaua de traverse de fier, care se încrucișau deasupra unei scînteieri orbitoare de lumini. Un vuiet și țipătul unei sirene, venind dinspre platformele de zbor, avertiză lumea că un aeroplan era gata de plecare. El rămase o clipă cu privirea ațintită spre această platformă iluminată. Apoi ochii i se îndreptară din nou spre constelațiile nordului

Se lăsă o lungă tăcere.

— Acesta, zise el în cele din urmă, zîmbind în întuneric, îmi pare cel mai ciudat lucru dintre toate. Să stai în cupola de la St. Paul și să privești din nou stelele tăcute și familiare !

De acolo, Graham fu condus de Asano pe drumuri ocolite spre marile cartiere de afaceri și de jocuri, unde se pierdeau și se cîștigau averile orașului. Avu impresia unei serii interminabile de săli foarte înalte, înconjurăte de șiruri lungi de galerii, în care se deschideau mii de birouri, și pretutindeni o rețea complicată de poduri, trotuare, trenuri

aeriene, trapeze și cabluri. Aici, mai mult decât oriunde, se simțea acea atmosferă de vitalitate vehementă, de activitate agitată, nestăpînită. Pretutindeni se aflau reclame violente, care îi ameteau creierul cu tumultul lor de lumini și culori. Mașinile Vorbitoare, cu glasuri extrem de ascuțite, abundau peste tot și umpleau aerul cu un schelălăit puternic, într-un jargon stupid. „Închideți-vă ochii și lăsați-vă să alunecați“, „Ghehup, Bonanza“, „Oameni buni, veniți și ascultați!“

I se păru că vede o forfotă de oameni agitați, sau care se strecurau de colo-colo cu multă abilitate, și totuși i se spuse că locul era relativ gol, că marile răsturnări politice din ultimele cîteva zile coboriseră tranzațiile la un nivel fără precedent. Într-o sală imensă, se aflau nenumărate mese de ruletă, fiecare avînd în jurul ei o mulțime vulgară și surescitată; în altă sală, o babilonie gălăgioasă de femei cu fața albă și de bărbați cu pieptul puternic și cu gîtul congestionat, cumpărau și vindeau acțiunile unei întreprinderi absolut fictive care, la fiecare cinci minute, plătea un dividend de zece la sută și anula o anumită proporție din acțiunile sale, cu ajutorul unei roți de loterie.

Toată această activitate de afaceri se desfășura cu o energie repede ajunsă la violență, și Graham, apropiindu-se, văzu în mijlocul unui grup compact doi negustori de frunte care se certau cu violență asupra vreunui amănunt delicat al etichetei de afaceri. Mai exista în viață ceva pentru care să te lupți! Trecînd mai departe, el tresări văzînd un anunț tipător, scris cu litere fonetice, în lumini roșii, fiecare literă avînd de două ori înălțimea unui om: „ASIGURĂRI ASUPRA PROPRIETĂȚII. ASIGURĂRI ASUPRA PROPRIETĂȚII.“

— Cine este proprietarul? întrebă el.

— Dîmneavoastră.

— Dar cum mă asigură ei? întrebă el. Cum mă asigură?

— Înainte vreme, nu aveați asigurări ?

Graham se gîndi.

— Asigurări pe viață ?

— Da... asigurări pe viață. Îmi amintesc că așa se numeau atunci. Ei vă asigură viața. Dozande de oameni primesc polițe, miriade de lionii se investesc în persoana dumneavoastră. Apoi, alți oameni cumpără anuități. Așa se întîmplă cu viața oricărui om cît de cît celebru. Priviți acolo !

O mulțime de oameni se zbăteau gălăgioși, și Graham văzu un mare ecran negru care se ilumina deodată cu litere și mai mari, de culoare purpurie aprinsă. „Anuități asupra Proprietarului — x5pr.G.“ Oamenii începură să huiduiască și să strige, un grup de oameni, gîfîind, cu ochii rătăciți, trecură pe lîngă ei, gesticulînd cu degetele crispate. Lîngă o ușiță se produse o îmbulzeală furioasă.

Asano făcu un calcul rapid.

— Șaptesprezece procente pe an este anuitatea asupra dumneavoastră. Ei n-ar plăti un procent atît de mare dacă v-ar vedea acum, Sire. Dar ei nu știu. Anuitățile dumneavoastră erau de obicei o investiție foarte sigură, dar acum, bineînțeles, sînteți un simplu joc de noroc. Aceasta este probabil o ofertă disperată. Nu cred că oamenii își vor recăpăta banii.

Mulțimea solicitanților deveni atît de mare în jurul lor, încît, pentru cîtva timp, ei nu se putură mișca nici înainte, nici înapoi. Graham observă printre cei care speculau asupra valorilor un mare număr de femei, și i se aminti din nou despre independența lor economică. Ele păreau perfect capabile de a se descurca prin mulțime, dînd din coate cu o îndemînare deosebită, după cum el simți, de altfel, pe propriile coaste. O persoană cu părul ondulat, prinsă pentru cîteva clipe în această presiune, îl privi țintă de cîteva ori, aproape ca și cum l-ar fi recunoscut, apoi, înăntînd spre el în mod deliberat, îl atinse cu mîna pe braț, ca din întîmplare, dîndu-i de înțeles printr-o privire tot atît de veche ca și Chaldeea, că îi obținuse fa-

voarea. Un om slab, cu barba cărunță, transpirînd abundent de pasiunea parvenirii, orb față de tot ceea ce era în jur, în afară de momeala cu litere strălucitoare, se aruncă între ei, în goană nebună, către acel ademenitor „x 5 pr. G“.

— Vreau să ies de aici, îi zise Graham lui Asano. Nu asta am vrut să văd. Arată-mi-i pe muncitori. Vreau să-i văd pe oamenii în albastru. Acești paraziți halucinați...

Se trezi înghesuit într-o masă furioasă de oameni, și promițătoarea lui frază rămase neterminată.

Capitolul XXI

ÎN PĂRȚILE DE JOS

Din Cartierul Afacerilor, ei ajunseră imediat, cu ajutorul platformelor mișcătoare, într-un cartier mai îndepărtat al orașului, unde se aflau cele mai multe fabrici. În drum, platformele trecură de două ori peste Tamisa, apoi întâlneau un viaduct uriaș peste unul dintre marile drumuri care intrau în oraș venind dinspre nord. În ambele cazuri impresiile lui Graham fură rapide și foarte vii. Fluviul era o strălucire întinsă și sclipitoare, ca apa neagră a mării, mărginită de clădiri, pierzîndu-se în jos și în sus, într-o întunecime înstelată de lumini îndepărtate. Un șir de bărci negre se îndreptau spre mare, conduse de oameni îmbrăcați în albastru. Drumul pe care mergeau era un tunel lung, foarte larg și înalt, de-a lungul căruia goneau iute și fără zgomot mașini cu roți mari. Aici, de asemenea, abunda albastrul distinctiv al Companiei Muncii. Netezimea celor două părți ale șoselei, volumul și greutatea redusă a roților pneumatice, mult mai mari decît corpul vehiculului, îl izbiră pe Graham

în mod deosebit. Un vehicul îngust și foarte înalt, cu bare metalice longitudinale pe care atârnavă câteva sute de oi tăiate, pline de sînge, îi atrase puternic atenția. Dar marginea arcadei se interpuse brusc și întrerupse această imagine.

Părăsiră drumul și coborîră cu un ascensor, străbătînd apoi un coridor înclinat în jos, pînă ajunseră din nou la un ascensor care cobora. Aspectul lucrurilor se schimbă. Dispăru orice urmă de ornamente arhitecturale, luminile scăzură în număr și dimensiuni, arhitectura deveni din ce în ce mai masivă în proporție cu spațiile, pe măsură ce ajungeau la cartierele fabricilor. În cartierul prăfuit al fabricilor de porțelan, printre morile de feldspat, la cuptoarele metalurgice, printre lacurile incandescente de eadhamită brută, pretutindeni bărbații, femeile și copiii erau îmbrăcați în pînză albastră.

În multe din aceste galerii mari și prăfuite nu se întîlneau decît șiruri tăcute de mașini, cuptoare nesfîrșite, stinse, acoperite de cenușă, rezultat al tulburărilor revoluționare, dar acolo unde continua munca se vedeau muncitori, mișcîndu-se încet, îmbrăcați în pînză albastră. Singurii oameni care nu purtau această uniformă erau supraveghetorii atelierelor și oamenii din Poliția Muncii, îmbrăcați în portocaliu. Despărțit de curînd de fețele îmbujorate din sălile de dans, de vigoarea expresivă a celor din cartierul de afaceri, Graham putu să observe fețele slabe, mușchii sleiți și ochii oboșiți ai multora dintre acești muncitori ai noii epoci. Cei care munceau erau vizibil inferiori din punct de vedere fizic celor cîțiva șefi și supraveghetori, bine îmbrăcați, care dirijau munca. Robuștii muncitori din vechea perioadă victoriană urmaseră drumul animalelor de povară și al tuturor celorlați producători de forță vie, și dispăruseră; în locul energiei lor costisitoare intraseră în acțiune mașinile de precizie. Muncitorul de acum, bărbat sau femeie, nu făcea decît să îngrijească și să întrețină mașina, devenise un servitor și un supraveghetor, sau un artist care lucra sub conducerea altuia.

Femeile din această clasă, în comparație cu cele de care își amintea Graham, erau urite și uscate. Două sute de ani de emancipare față de restricțiile morale ale religiei puritane, două sute de ani de viață citadină reușiseră să elimine din miriadele de femei îmbrăcate în pinză albastră orice urmă de frumusețe și vigoare feminină. A avea strălucire fizică sau spirituală, a fi cît de cît atrăgătoare sau ieșită din comun, fusese și încă mai era un mijloc de a scăpa din sclavia muncii, un mijloc de a ajunge într-un Oraș al Plăcerii, cu toate splendorile și deliciile lui, și, în cele din urmă, la eutanasiu și pace. Era greu să te aștepti din partea acestor ființe prost hrănite la rezistență în fața ispitelor. În orașele tinere, în prima parte a vieții lui Graham, masa muncitoare, născută de curînd, fusese o mulțime diversă, continuînd să trăiască sub influența tradiției despre onoarea personală, și a unei înalte moralități; acum, ea se diferenția într-o clasă distinctă, cu trăsături morale și fizice proprii, și chiar cu un dialect propriu.

Ei pătrunseră în jos, tot mai jos, spre atelierele de muncă. Trecură pe sub una din străzile cu platforme mișcătoare, și văzură deasupra capetelor platformele alergînd pe șine și fișii de lumini albe printre crăpăturile transversale. Fabricile care nu lucrau erau slab luminate; lui Graham îi păreau, ca și mașinile gigantice, cufundate în întuneric, și chiar acolo unde se muncea, iluminarea era mult mai puțin puternică decît pe străzile publice.

După ce trecu de lacurile strălucitoare de eadhamită, ajunse la atelierele de bijuterii și reuși, cu oarecare greutate și făcînd uz de semnătura lui, să pătrundă în aceste galerii. Erau înalte, întunecate și reci. În prima galerie, cîțiva oameni cizelau ornamente în filigran de aur; fiecare om lucra la o mică masă, în fața unei lămpi cu abajur. Șirul petelor de lumină, degetele îndemînatice, puternic luminate, care se mișcau printre sîrmele galbene strălucitoare, fețele nemișcate, ca niște

fantome în umbră produceau un efect foarte ciudat.

Lucrul era frumos executat, dar fără vreun efort de modelare sau gravare; erau mai ales arabescuri complicate sau variante în jurul unui motiv geometric. Muncitorii purtau o uniformă albă specială, fără buzunare sau mîneci. O îmbrăcau cînd veneau la lucru, iar seara o dezbrăcau și erau controlați înainte de a părăsi atelierele Companiei. Agentul Poliției Muncii îi spuse, însă, cu glas scăzut, că, în ciuda tuturor precauțiilor, Compania era furată foarte des.

Mai departe se afla o galerie unde un grup de femei tăiau și montau niște plăcuțe de rubin artificial; alături, un alt grup de bărbați și femei lucrau la rețelele de aramă care formau suportul pentru plăcile emailate. Mulți dintre acești muncitori aveau buzele și nările de un alb livid, semnul unei boli cauzate de un anumit email purpuriu care era pe atunci foarte la modă. Asano îi ceru scuze lui Graham pentru că îl adusese să vadă figuri atît de respingătoare, dar, în definitiv, nu el alesese acest drum.

— Asta doream să văd, zise Granain; asta doream să văd, repetă el, încercînd să-și rețină o tresărire, la vederea unei fețe deosebit de desfigurate care îi apăruse deodată înainte.

— Ar fi făcut mai bine să nu se arate în fața noastră, zise Asano.

Graham făcu, pe un ton indignat, cîteva observații.

— Dar, Sire, aceste bijuterii nu se pot purta fără email purpuriu, zise Asano. În vremea dumneavoastră, oamenii puteau să suporte și lucruri grosolane, erau cu două sute de ani mai aproape de barbarie.

Își continuară drumul, de-a lungul uneia dintre galeriile inferioare ale acestei fabrici de cloisonné, și ajunseră la un mic pod care trecea pe sub o boltă. Privind peste parapet, Graham văzu că dedesubt se află un chei, sub niște arcade mai impunătoare

decît toate cele care le văzuse pînă atunci. O mulțime de oameni care tușeau, fiecare dintre ei conducînd cîte un vagonet, descărcau praf de feldspat din trei șlepuri acoperite cu o pulbere fină. Praful umplea aerul cu un fel de ceață innăbușitoare și făcea să se îngălbenească lumina electrică. Umbrele vagi ale acestor muncitori se mișcau printre picioarele lor și se repezeau încoace și încolo de-a lungul unui zid vopsit în alb. În fiecare clipă, cîte un muncitor se oprea pentru a tuși.

O masă imensă, întunecată, de ziduri se ridica din apa de culoarea cernelii, amintindu-i lui Graham de mulțimea de drumuri, galerii și ascensoare care se suprapuneau, între el și cer. Oamenii lucrau în tăcere, sub supravegherea a doi agenți din Poliția Muncii; pașii lor produceau un zgomot surd pe scîndurile de-a lungul cărora se duceau și veneau. Și, în timp ce privea la această scenă, un glas nevăzut începu să cînte în întuneric.

— Tăcere! strigă unul dintre polițiști, dar ordinul nu fu ascultat, și mai întii unul și apoi toți oamenii mînjiți în alb care lucrau acolo reluară refrenul, cîntînd, ca o sfidare, Cîntecul Revoltei. Pașii răsunau acum pe scînduri în ritmul cîntecului, tram, tram, tram. Polițistul care strigase privi către colègul lui și Graham îl văzu pe acesta ridicînd din umeri. Nu se mai făcu nici un efort pentru a opri cîntecul.

Și astfel, ei își continuară drumul prin aceste fabrici și locuri de trudă, văzînd multe lucruri dureroase și oribile. Dar de ce să-l deprimăm pe bunul cititor? Desigur că, pentru o fire sensibilă, lumea de azi este destul de tristă chiar și fără să ne mai gîndim la mizeriile viitoare. În orice caz, noi nu le vom îndura. Poate copiii noștri, dar ce importanță va mai avea pentru noi? Această plimbare îi lăsă lui Graham în minte un labirint de amintiri, imagini confuze de săli și bolți încruci-

șate, văzute prin nori de praf, mașini complicate, rețele de fire întinse, bătaia puternică a mașinilor de tipărit, mugetul și zornăitul curelelor și armăturilor, dormitoare subterane prost luminate, și ruri nesfârșite de luminițe cât gămălia de ac. Aici miros de tăbăcărie, dincolo aburii unei fabrici de bere, și tot felul de vapori înecăcioși. Pretutindeni se aflau stâlpi și arcade încrucișate, de o masivitate pe care Graham n-o mai văzuse niciodată. Titani vînjoși, din cărămizi unsuroase și lucitoare, copleșiți sub greutatea enormă a acestui oraș complex, așa cum aceste milioane de oameni anemici erau copleșiți de aceeași complexitate. Și pretutindeni întâlnea figuri palide, brațe slabe, desfigurare și degradare

O dată, și încă o dată, apoi a treia oară, în timpul acestei lungi și neplăcute explorări, Graham auzi Cîntecul Revoltei; văzu chiar o încăierare confuză de-a lungul unui coridor, și află că vreo cîțiva dintre acești sclavi pusese răma pe pîinea lor înainte de a-și termina orele de muncă. Urcînd din nou spre platformele mișcătoare, Graham văzu un grup de copii îmbrăcați în albastru, care coborau în goană un coridor transversal, apoi observă și cauza panicii lor, o companie a Poliției Muncii, înarmată cu bastoane și alergînd către vreo dezordine nevăzută. Se auzi zgometul unei lupte îndepărtate. Dar cei mai mulți dintre acești puțini oameni care lucrau, o făceau fără speranță. Tot ceea ce mai rămăsese din ardoarea acestei omeniri decăzute se afla în noaptea aceea sus, pe străzi, chemîndu-l pe Stăpîn și păstrîndu-și cu vitejie armele

Ieșiră la suprafață și se aflară din nou, clipind din ochi, în lumina strălucitoare de pe culoarul de mijloc al platformelor mișcătoare. Auziră în depărtare urletul și lătratul mașinilor unuia dintre Birourile Generale de Știri, și deodată apărură oa-

meni care alergau ; de-a lungul platformelor și în jurul străzilor se auzeau de pretutindeni strigăte și țipete. Apoi trecu în goană o femeie pe a cărei față albă era zugrăvită o teroare mută, și apoi o alta, care gîfîia și țipa.

— Ce s-a întîmplat ? zise Graham, nedumerit, neputînd să înțeleagă limbajul lor aspru. Apoi auzi o frază în engleză și înțelese că strigătul tuturor, ceea ce oamenii își țipau unul altuia, ceea ce vociferau femeile, ceea ce trecea ca prima rafală a unei furtuni neașteptate și înghețate prin oraș, era : „Ostrog a ordonat ca Poliția Neagră să vină la Londra. Poliția Neagră vine din Africa de Sud... Poliția Neagră. Poliția Neagră.“

Pe fața lui Asano, albită, se citea uluiala ; el ezită, îl privi pe Graham și îi explică ceea ce acesta de altfel aflase.

— Dar de unde știi ei ? zise Asano.

Graham auzi pe cineva strigînd.

— Încetați orice muncă ! Încetați orice muncă ! și un cocoșat negricios, îmbrăcat ridicol, în verde și auriu, coborî, sărînd pe platforme, spre el, urlînd tot mereu în englezește : „Asta este fapta lui Ostrog, Ostrog, ticălosul ! Stăpînul a fost trădat.“ Glasul îi era răgușit, și o spumă subțire i se scurgea din gura hidoasă, care striga mereu. El le zvîrlî cîteva cuvinte despre grozăviile de nedescris pe care le făcuse Poliția Neagră la Paris, și se îndepărtă țîpînd : „Ostrog, ticălosul !“

O clipă, Graham rămase nemișcat ; i se părea din nou că toate acestea nu erau decît un vis. Privi în sus, spre silueta uriașă a clădirilor de pe cele două părți ale străzii, care se pierdeau în cele din urmă într-o ceață albastră, deasupra luminilor ; apoi privi în jos, la șirurile asurzitoare de platforme, și la oamenii care treceau în goană strigînd și gesticulînd : „Stăpînul a fost trădat !“ strigau ei. „Stăpînul a fost trădat !“

Deodată, întreaga situație îi apărură în fața ochilor, reală și urgentă. Inima începu să-i bată repede și puternic.

— A venit ceasul, zise el. Trebuia să-mi închi-pui. A venit ceasul. Se gândi repede. Ce trebuie să fac ?

— Să vă întoarceți la Palatul Consiliului, zise Asano.

— De ce să nu apelez la... ? Poporul este aici.

— Veți pierde timpul. Se vor îndoi că sînteți dumneavoastră. Dar ei se vor aduna la Palatul Consiliului. Acolo îi veți găsi pe conducătorii lor. Forța dumneavoastră este acolo... alături de ei.

— Și dacă totul nu este decît un zvon ?

— Pare adevărat, zise Asano.

— Să aflăm ce s-a întîmplat, zise Graham.

Asano ridică din umeri.

— Am face mai bine să ne îndreptăm spre Palatul Consiliului, strigă el. Toți se vor strînge acolo. S-ar putea să nu mai putem trece nici acum dincolo de ruine.

Graham îl privi cu îndoială și îl urmă.

Urcară platformele în trepte, către cea mai rapidă, și acolo Asano opri un muncitor. Acesta îi răspunse la întrebări într-o limbă vulgară, grosolană.

— Ce-a spus ? întrebă Graham.

— Nu știe prea multe, dar mi-a spus că Poliția Neagră ar fi sosit aici înainte ca poporul să afle... dacă nu ar fi aflat cineva de la Birourile Motoarelor de Vînt. Spunea că e vorba de o fată.

— O fată ? Nu cumva... ?

— A spus, o fată... nu știa cine. Ea a ieșit din Palatul Consiliului, strigînd cu glas tare, și adresîndu-se oamenilor care lucrau printre ruine.

Și atunci, se auzi un alt strigăt, care transformă acest tumult dezordonat într-o mișcare organizată. Strigătul trecu de-a lungul străzii, ca un vînt. „La posturile voastre, la posturile voastre. Fiecare să pună mîna pe arme. Fiecare la postul lui !”

LUPTA DIN PALATUL CONSILIULUI

În timp ce Asano și Graham alergau către ruinele din jurul Palatului Consiliului, văzură crescînd pretutindeni agitația poporului. „La posturile voastre! La posturile voastre!” Bărbați și femei în albastru ieșeau din locurile lor de muncă subterană, grăbindu-se spre scările de pe drumul central; într-un loc, Graham văzu un arsenal al comitetului revoluționar asediat de o mulțime de oameni gălăgioși; în altă parte, doi oameni îmbrăcați în uniforma galbenă, atît de urîtă de popor, a Poliției Muncii, fugeau, urmăriți de o mulțime tot mai mare, de-a lungul platformei celei mai rapide care mergea în direcție opusă.

Strigătele „La posturile voastre!” deveniră în cele din urmă un singur strigăt continuu, cu cît se apropiau mai mult de cartierul Guvernului. Multe strigăte erau de neînțeles. „Ostrog ne-a trădat“, urlă un om cu glasul răgușit, repetînd fraza la nesfîrșit, pînă la obsesie, asurzind cu acest refren urechile lui Graham. Omul ședea chiar lîngă Graham și Asano, pe platforma rapidă, strigînd către cei care se îngrămădeau pe platformele inferioare, în timp ce treceau pe lîngă el. Strigătul său despre Ostrog alterna cu niște ordine neînțelese. Apoi, coborî în salturi și dispăru.

Mintea lui Graham era plină de acest vacarm. Planurile lui erau vagi și nelămurite. Se gîndi să se adreseze mulțimii, din vreun loc mai înalt, și apoi vru să se întîlnească cu Ostrog față în față. Era stăpînit de furie, cu mușchii încordați, cu degetele crisplate, cu buzele strînse.

Drumul către Casa Consiliului, peste ruine, era de netrecut, dar Asano ocoli această dificultate și îl duse pe Graham în dependențele oficiului poștal central. Oficiul poștal funcționa normal, dar fac-

torii îmbrăcați în albastru se mișcau anevoie, sau se opreau să privească printre arcadele galeriilor, către oamenii care treceau pe afară strigînd. „Fiecare om la postul lui! Fiecare om la postul lui!” Aici, după sfatul lui Asano, Graham își dezvăluie identitatea.

Ajunseră la Casa Consiliului cu ajutorul unui cablu. În scurtul răstimp de la capitularea Consilierilor, surveniseră schimbări mari în aspectul ruinelor. Conductele cu apă de mare, care se spărseseră, lăsînd să izbucnească adevărate cascade, fuseseră astupate și reparate, și niște țevi enorme, provizorii, fuseseră așezate de-a lungul unui sistem de traversare cu aspect provizoriu. Cerul era întretesut de cablurile și sîrmele reparate, care deserveau Palatul Consiliului, și spre partea stîngă a clădirii albe se proiecta masa unei noi construcții, cu macarale și alte mașini de construcție care se mișcau dintr-o parte în alta.

Platformele mișcătoare care treceau prin această parte fuseseră reparate, cu toate că deocamdată ele alergau sub cerul descoperit. Acestea erau străzile pe care Graham le văzuse de pe micul balcon atunci cînd se deșteptase, cu nouă zile în urmă; sala în care dormise se afla de partea cealaltă, unde se îngrămădeau acum mormane informe de dărîmături și ruine.

Se făcuse ziuă de-a binelea și soarele strălucea cu putere. Din adîncimile luminate de lumina electrică albastră, platformele rapide veneau încărcate cu o mulțime de oameni, care se revărsau și se îngrămădeau tot mai mult printre dărîmături și ruine. Aerul era plin de strigătele lor, și ei se îngrămădeau și se îmbulzeau spre clădirea centrală. În cea mai mare parte, această masă gălăgioasă era formată din grupuri informe, dar Graham putu să-și dea seama că ici și colo începea să se stabilească o anumită disciplină. Toate glasurile cereau să se facă ordine în acest haos. „La posturile voastre! Fiecare om la postul lui!”

Cablul îi duse într-o încăpere pe care Graham o recunoscuse ca fiind anticamera Sălii lui Atlas, pe a cărei galerie trecuse el cu câteva zile în urmă, la o oră după ce se trezise, condus de Howard, ca să fie prezentat Consiliului, acum dispărut. În sală nu erau decât doi îngrijitori ai cablurilor. Aceștia rămaseră uluiți recunoscându-l pe Cel-care-doarme în omul care coborî din scăunelul cablului.

— Unde este Helen Wotton? întrebă el. Unde este Helen Wotton?

Ei nu știau.

— Atunci unde este Ostrog? Trebuie să-l văd imediat pe Ostrog. Nu mi-a dat ascultare. M-am întors ca să-i iau conducerea din mână. Fără să-l aștepte pe Asano, el străbătu încăperea, urcă treptele din capătul celălalt și, dînd perdeaua la o parte, se găsi în fața Titanului care trudea în veșnicie.

Sala era goală. Înfățișarea ei se schimbase foarte mult de cînd o văzuse pentru prima dată. Ea suferise stricăciuni serioase, în lupta violentă a primei răscoale. În partea dreaptă a mării statui, jumătatea superioară a zidului fusese dărîmată pe o lungime de aproape două sute de picioare, și o fișie din același material sticlos, în care fusese închis patul pe care dormise Graham, acoperea acum deschizătura. Aceasta micșora, dar nu îndepărta cu totul vuietul poporului de afară. „La posturi! La posturi!” se părea că strigă mulțimea. Prin acest material sticlos se puteau vedea stîlpii și suporturile de metal ale schelelor care se ridicau și coborau, după nevoile unui mare număr de muncitori. O mașină de construit, cu brațe subțiri de metal vopsit în roșu, care apucau încet blocurile încă noi, făcute dintr-o pastă minerală, și le plasau exact în locul potrivit, se înălța, deșirată, peste această imagine colorată în verde. Pe mașină mai erau cîțiva muncitori, uitîndu-se la mulțimea de jos. O clipă, el urmări această scenă, și Asano îl ajunse din urmă.

Ostrog, zise Asano, trebuie să fie în birourile mici de acolo. Micul japonez părea livid și cerceta cu privirea fața lui Graham.

Abia făcuseră zece pași din fața perdelei, cînd un mic panou din stînga lui Atlas se ridică și Ostrog apărură, însoțit de Lincoln și urmat de doi negri îmbrăcați în negru și galben; străbătură colțul îndepărtat al sălii, către un al doilea panou care era ridicat și deschis.

— Ostrog, strigă Graham, și, la auzul glasului său, micul grup se întoarse uimit.

Ostrog îi spusese ceva lui Lincoln și înaintă singur.

Graham vorbi primul. Glasul lui era puternic și poruncitor.

— Ce înseamnă tot ceea ce am auzit? întrebă el. Aduci negri aici... ca să asuprești poporul?

— Vin exact la timp, zise Ostrog. De cînd cu revolta, mulțimea a devenit din ce în ce mai nedisciplinată. Eu am subestimat...

— Vrei să spui că negrii aceștia sînt pe drum?

— Pe drum. În orice caz, ai văzut poporul... afară?

— Nu-i de mirare! Dar... după ceea ce stabilisem... Ai luat prea multe asupra dumitale, Ostrog.

Ostrog nu răspunse nimic, dar veni mai aproape.

— Acești negri nu trebuie să vină în Londra, zise Graham. Eu sînt Stăpînul, și ei nu vor veni.

Ostrog aruncă o privire spre Lincoln, care se apropie îndată, împreună cu cei doi însoțitori.

— Negrii sînt doar un instrument.

— Dar nu este asta problema. Eu sînt Stăpînul. Eu am de gînd să fiu într-adevăr Stăpînul. Și eu îți spun că acești negri nu trebuie să vină.

— Poporul...

— Eu am încredere în popor.

— Pentru că dumneata ești un anacronism. Ești un om al Trecutului... un accident. Dumneata pozezi aproape o jumătate din lume. Dar dumneata nu ești Stăpîn. Nu știi destul pentru a fi Stăpîn.

El aruncă din nou o privire spre Lincoln.

— Eu știu acum ce gîndești... Și bănuiesc ce ai dori să faci. Încă nu este prea tîrziu pentru a te preveni Dumneata visezi la egalitatea între oameni... la o ordine socialistă... ai în minte, proaspete și vii, toate acele vise învechite ale secolului al nouăsprezecelea, și ai vrea să guvernezi această epocă pe care nu o înțelegi.

— Ascultă! zise Graham. Poți să auzi... un zgomot ca al mării. Nu glasuri... ci un singur glas. Dumneata oare înțelegi asta?

— Noi i-am învățat asta, zise Ostrog.

— Se poate. Dar poți să-i înveți să și uite? Dar am vorbit destul. Acești negri nu trebuie să vină.

Se făcu tăcere și Ostrog îl privi în ochi.

— Vor veni, zise el.

— Eu interzic, zise Graham.

— Au și pornit.

— Nu vreau să vină.

— Nu, zise Ostrog, oricît de rău îmi pare că trebuie să urmez metoda Consiliului... Spre binele dumitale... nu trebuie să fii de partea... dezordinii. Acum, că ești aici... Ai făcut foarte bine că ai venit aici.

Lincoln își puse mîna pe umărul lui Graham. Și, deodată, Graham își dădu seama de enorma greșală pe care o făcuse venind în Palatul Consiliului. Se întoarse spre perdeaua care despărțea sala de anticameră. Asano interveni, încleștîndu-și mîna de brațul lui. În clipa următoare, Lincoln îl apucă pe Graham de haină.

Acesta se întoarse și îl izbi pe Lincoln în față, și imediat un negru îl apucă de gît și de braț. Se smulse din strînsoare, mîneca i se rupse cu zgomot. Se trase înapoi, clătînîndu-se, iar celălalt servitor îi puse piedică. Atunci, căzu greu la pămînt și rămase cu ochii ațintiți la tavanul îndepărtat al sălii.

Apoi strigă, se rostogoli, luptîndu-se cu furie, îl apucă pe unul dintre însoțitori de picior, îl trînti la pămînt și reuși să se ridice în picioare.

Lincoln apăru în fața lui, dar îl culcă din nou la pământ cu o lovitură sub bărbie, lăsându-l nemîșcat. Graham făcu două sărituri, apoi se clătină. Brațul lui Ostrog îi înconjurase gîtul, fu tras îndărăt, căzu greoi, și brațele îi fură ținute la pământ. După cîteva eforturi violente, el încetă să se mai lupte și rămase întins, privind țintă la Ostrog care gîfîia.

— Ești prizonier, șuieră Ostrog, triumfător. Ai fost... un prost... că te-ai întors.

Graham își întoarse capul și-i văzu, prin spărtura neregulată și verzuie din pereții sălii, pe oamenii care lucrau la macarale gesticulînd cu însufletire către mulțimea de sub ei. Văzuseră !

Ostrog îi urmări privirea și tresări. Îi strigă ceva lui Lincoln, dar acesta nu se mișcă. Un glonte izbi ornamentele de deasupra lui Atlas. Cele două foi de material transparent care completau peretele fură sfîșiate, marginile rupturii se răsuciră, înnegrindu-se, locul liber se lărgi și, într-o clipă, în sala Consiliului pătrunse aerul dinafară. O rafală rece intră prin deschizătură, aducînd o dată cu ea un vacarm de glasuri dinspre ruinele de afară, o rumoare amenințătoare : „Salvați Stăpinul !“ „Ce vor să-i facă Stăpinului ?“ „Stăpinul a fost trădat !“

Atunci, Graham își dădu seama că atenția lui Ostrog era îndreptată în altă parte, că strînsoarea slăbise și, eliberîndu-și brațele, reuși să se ridice în genunchi. În clipa următoare, îl răsturnă pe Ostrog cu fața în sus și se ridică pe un picior ; apoi îl apucă pe Ostrog de gît, în timp ce acesta i se agăța cu mîinile de mătasea înfășurată în jurul gîtului.

Cîțiva oameni coborau către ei, de pe estradă — și el crezu că-i vin în ajutor. Zări pe cineva alergînd spre perdelele anticamerei, în depărtare, și atunci Ostrog îi scăpă din mînă ; dar noii veniți tăbăriră pe el, pe Graham. Spre marea lui uimire, se trezi în puterea lor. Ei ascultau de ceea ce le striga Ostrog.

Înainte de a-și da seama că oamenii aceștia nu îi erau prieteni, fu tirat vreo doisprezece metri către panoul deschis. Când înțelese, începu să se smucească, încercă să se trîntească la pămînt, strigă din răputeri după ajutor. Și, de data aceasta, auzi strigăte care îi răspundeau.

Strînsoarea din jurul gîtului slăbi, și iată! în marginea de jos a spărturii din zid apărură mai întii unul și apoi mai mulți oameni care strigau și dădeau din mîini. Ei săriră de pe marginea zidului în galeria îngustă care ducea spre încăperile tăcute. Apoi alergară de-a lungul galeriei, atît de aproape, încît Graham văzu armele din mîinile lor. Atunci Ostrog strigă ceva, chiar lingă el, către oamenii care îl țineau, și el se împotrivi încă o dată, din toate puterile, pentru a-i împiedica să-l împingă către deschizătura care se căsca în fața lui.

— Nu pot să coboare, gîfii Ostrog. Nu îndrăznesc să tragă. E foarte bine. N-o să-i lăsăm să pună mina pe el!

Lui Graham i se păru că această luptă inegală continuă clipe nesfîrșite. Hainele i se sfișiaseră în multe locuri, era acoperit de praf, cineva îl călcase pe mînă. El auzea strigătele partizanilor lui, și o dată auzi chiar împușcături. Simțea cum îl părăseau puterile, simțea că eforturile lui erau zadarnice. Dar nu venea nici un ajutor, și această deschizătură neagră, căscată, se apropia tot mai mult, irezistibil.

Presiunea care îl apăsa slăbi și el se ridică în picioare. Văzu capul cărunt al lui Ostrog îndepărtîndu-se și își dădu seama că nu-l mai ținea nimeni. Se întoarse și se izbi de un bărbat îmbrăcat în negru. Una dintre armele acelea verzi pocni chiar alături de el, un nor de fum întepător îl izbi în față, și văzu sclipirea unei lame de oțel. Încăperea imensă se învîrtea în jurul lui.

La nici trei metri de el, un om în albastru deschis înjunghia pe unul dintre negrii îmbrăcați în negru și galben. Apoi se simți din nou apucat de o mulțime de mîini.

Acum era tras în două direcții. Oamenii parcă îi strigau ceva. Încercă să înțeleagă ce vor, dar nu reuși. Cineva îl apucase de glezne și, cu toată împotrivirea lui încăpăținată, se trezi ridicat pe sus. Atunci, înțelese deodată ce se întâmpla și încetă să se mai zbată. Văzu o sumedenie de oameni îmbrăcați în albastru și în negru repezindu-se pe urmele partizanilor lui Ostrog, care fugeau și trăgeau în ei. Ridicat pe brațele oamenilor, putea acum să vadă sala în toată imensitatea ei, întinzându-se la picioarele lui Atlas. Își dădu seama că era purtat spre estrada înaltă din mijlocul încăperii. Capătul mai îndepărtat al sălii era înțesat de oameni care veneau alergînd spre el. Toate privirile erau îndreptate spre el, toți îl ovaționau.

Observă că îl înconjura un fel de gardă personală. Oameni agitați strigau ordine vagi în jurul lui. Văzu chiar lângă el, dînd niște ordine, pe omul cu mustața neagră, îmbrăcat în galben, care fusese printre cei care îl salutaseră în teatrul public. Sala era plină de forfotă, mica galerie de metal abia cuprindea o puzderie de oameni care strigau, perdelele de la capătul sălii fuseseră smulse, și anticamera era de asemenea ticsită de lume. Din cauza vacarmului din jur, abia reuși să se facă auzit de omul ce ședea lângă el.

— Unde s-a dus Ostrog? întrebă el.

Cel întrebat arătă cu mîna peste capetele oamenilor, către panourile de jos, din jurul sălii, pe partea opusă deschizăturii din perete. Panourile erau deschise și prin ele intrau în fugă oameni înarmați, îmbrăcați în albastru, cu centuri negre, dispărînd în camerele și coridoarele de dincolo. Lui Graham i se păru că un zgomot de împușcături se ridică deasupra tumultului. Mulțimea îl conducea de-a lungul unui drum cotit, prin sala cea mare, către o deschidere de sub spărtura din perete.

Observă cum oamenii se străduiau, cu un fel de disciplină aspră, să dea la o parte mulțimea din jurul lui, ca să-i facă loc de trecere. Ieși din sală

și văzu ridicându-se în fața lui un zid proaspăt construit, deasupra căruia se vedea cerul albastru. Se simți lăsat jos, pe picioare; cineva îl apucă de braț, conducându-l. Omul îmbrăcat în galben se afla lângă el. Îl duseră la o scară îngustă de cărămidă, alături de care se ridicau blocuri mari, vopsite în roșu, și macaralele, pîrghiile și motoarele oprite ale mării mașini de construit.

Ajunse la capătul scării. Trecu repede de-a lungul unui trotuar cu balustradă și, deodată, cu o aclamație imensă, amfiteatrul cu ruini se deschise din nou în fața lui. „Stăpînul este cu noi! Stăpînul! Stăpînul!” Strigătul trecu peste marea de capete ca un val, se izbi de capătul cel mai îndepărtat al ruinelor, și se întoarse ca un șuvoi. „Stăpînul este alături de noi!”

Graham observă că nu mai era înconjurat de oameni, că stătea acum pe o mică platformă improvizată, de metal alb, făcînd parte dintr-o schelărie cu aspect fragil care înconjura uriașa clădire a Palatului Consiliului. Peste întinderea imensă a ruinelor, se agita o mulțime de oameni care strigau; ici și colo, steagurile negre ale grupurilor revoluționare se înclinau, fluturau, formînd cîteva nuclee de organizare în acest haos. Pe scările abrupte ale zidurilor și ale schelelor prin care salvatorii lui ajunseseră la deschizătura din sala lui Atlas, atîrna o mulțime compactă, și niște ființe mici, negre, vioaie, agățate de stîlpi și de balcoane, se străduiau să pună în mișcare această masă compactă de oameni. În spatele lui, la capătul de sus al schelelor, cîteva oameni se cățărau cu greu, ducînd un steag negru, uriaș, care flutura. Prin deschizătura căscată în zidul de sub el văzu mulțimea de oameni, înghesuită și atentă, din sala lui Atlas. În depărtare, spre sud, se zăreau, vii și luminoase, platformele de zbor, apropiate parcă de transparența neobișnuită a văzduhului. O aeropilă solitară își luă zborul de pe platforma centrală, ca și cum ar fi ieșit în întîmpinarea aeroplanelor care urmau să vină.

Ce s-a întâmplat cu Ostrog ? întrebă Graham, și, chiar în timp ce vorbea, el văzu că toți ochii se întorceau de la el către creasta Palatului Consiliului. Privi și el într-acolo. La început, nu văzu nimic în afară de colțul ascuțit al unui zid care se dețase limpede pe cer. Apoi, el observă, în umbră, interiorul unei camere și recunoscu, tresărind, decorațiile în alb și verde ale fostei sale închisori. O făptură mică, îmbrăcată în alb, urmată de alte două, care păreau și mai mici, în negru și galben, traversă repede această încăpere deschisă și urcă pînă în vîrfurile zidului ruinat. El îl auzi pe omul de lîngă el exclamînd : „Ostrog“, și se întoarse să-i pună o întrebare. Dar se opri, din cauza puternicului strigăt scos de un alt om din apropiere, care arăta într-o direcție cu degetul. Privi și el, și văzu cum aeropila care se ridicase de pe platforma de zbor se îndrepta acum către ei. Zborul rapid și precis era încă destul de nou pentru el și îi atrase atenția.

Aeropila se apropie, devenind cu repeziciune din ce în ce mai mare, pînă cînd trecu de marginea cea mai îndepărtată a ruinelor și ajunse în vîzul mulțimii dense de dedesubt. Coborî de-a curmezișul acestui spațiu, se ridică din nou și trecu pe deasupra capetelor, urcînd pentru a ocoli Palatul Consiliului, ca o formă transparentă printre coastele cărei se zărea aeronautul care privea în jos. Apoi dispăru dincolo de conturul ruinelor.

Graham își îndreptă privirile către Ostrog. Acesta făcea semne cu mîinile, iar însoțitorii lui se străduiau să dărîme zidul de lîngă el. În clipa următoare, aeropila apărură din nou, un mic obiect îndepărtat, rotindu-se într-o curbă largă și încetîndu-și zborul.

Apoi, deodată, omul în galben strigă :

— Ce vor să facă ? Ce face poporul ? De ce este lăsat Ostrog acolo ? De ce nu este prins ? Ei îl vor lua... aeropila îl va lua pe sus ! Ah !

Exclamația fu repetată de un strigăt venind din-
spre ruine. Pocnetul armelor verzi se ridică peste
prăpastia dintre ei, pînă la Graham care, privind
în jos, văzu niște uniforme negre cu galben aler-
gînd de-a lungul uneia dintre galeriile deschise, pe
dedesubtul promontoriului unde ședea Ostrog. Ei
trăgeau din fugă către dușmani nevăzuți. Apoi
apăru, urmărindu-i, un grup de oameni în albastru
deschis. Aceste ființe minuscule, luptîndu-se între
ele, întocmeau un tablou straniu: păreau, fugind
niște mici soldați de plumb dintr-un joc. Ciudatul
aspect al casei cu acoperișul tăiat dădea luptei prin-
tre mobile și coridoare un aspect ireal. Acestea se
aflau cam la două sute de metri depărtare de ei
și la aproape cincizeci deasupra ruinelor de jos.
Oameni îmbrăcați în negru și galben intrară în
tr-un coridor boltit, și se întoarseră, trăgînd o ra-
fală. Unul dintre urmăritorii în albastru înaintă
pînă la marginea zidului, își ridică brațele, se clă-
tină într-o parte, păru că se leagănă pe muchie
timp de cîteva secunde, și căzu cu capul în jos.
Graham îl văzu izbindu-se de un ieșind al zidu-
lui, zburînd, rostogolindu-se de cîteva ori și dis-
părînd în dosul brațului roșu al mașinii de con-
struit.

Apoi, o umbră trecu între Graham și soare. Privi
în sus: cerul era limpede, dar el înțelese că tre-
cuse aeropila. Ostrog dispăruse. Omul în galben se
repezi înainte, plin de zel, transpirat, arătînd cu
degetul și strigînd:

— Iată-i că aterizează! strigă omul în galben.
Aterizează. Spuneți oamenilor să tragă în el. Spu-
neți-le să tragă în el!

Graham nu înțelegea. Auzi glasuri puternice re-
petînd aceste ordine enigmatice.

Deodată, pe marginea ruinelor, el văzu botul
aeropilei alunecînd și oprindu-se cu o izbitură. În-
tr-o clipă, Graham înțelese că mașina aterizase
pentru ca Ostrog să se poată salva la bordul ei.
Văzu o ceață albastră ridicîndu-se din mijlocul

prăpastiei, oamenii de sub el trăgeau acum din plin către botul aparatului, puțin ieșit în afară.

Un om de lângă el scoase un strigăt răgușit, și Graham văzu că răsculații în albastru ajunseseră la bolta apărută cu o clipă mai înainte de oamenii în negru și galben, și alergau acum, într-un puhoi continuu, de-a lungul coridorului descoperit.

Deodată, aeropila lunecă peste muchea Palatului Consiliului și căzu. Se aplecă atât de mult, într-un unghi de patruzeci și cinci de grade, încît Graham, ca și cea mai mare parte a oamenilor, crezu că nu se va mai putea redresa.

Căzuse atât de aproape de el, încît putu să-l vadă pe Ostrog agățat de suporturile scaunului, cu părul cărunt fluturînd; aeronautul, cu fața albă ca varul, smucea de pîrghia care mișca motorul de-a lungul glisierelor. Auzi strigătul vag de teamă al mulțimii oamenilor de dedesubt.

Graham se încleștă de balustrada din față, cu răsufllarea tăiată. Această clipă i se păru un secol. Partea de jos a aeropilei trecu aproape gata să atingă mulțimea, care începu să urle, să țipe și să se îmbulzească.

Și atunci, aeropila începu să se ridice.

O clipă, se păru că nu va putea ocoli zidul din față, apoi că nu se va putea feri de motorul de vînt care se învîrtea ceva mai departe.

Și iată! acum era liberă, în plin zbor, înclinată încă într-o parte, urcînd tot mai sus pe cerul bătut de vînt.

Clipa de incertitudine făcu loc unei exasperări furioase, atunci cînd mulțimea de oameni înțelese că Ostrog le scăpase. Cu o grabă tîrzie, ei începură din nou să tragă, pînă cînd pocniturile se transformă într-un tunet, pînă cînd întreaga arenă se acoperi cu o ceață albastră, iar aerul deveni înțepător, din cauza fumului ascuțit al armelor.

Era prea tîrziu! Aeropila se făcea tot mai mică, descriind o curbă și coborînd grațios către platforma de zbor de pe care se ridicase de curînd. Ostrog scăpase.

Cîteva clipe, un murmur confuz se ridică dinspre ruine, apoi atenția tuturor se întoarce asupra lui Graham, care rămăsese acolo, sus, printre schele. El văzu fețele oamenilor întoarce spre el, îi auzi strigîndu-și bucuria că fusese salvat. Dinspre străzile mișcătoare răsună Cîntecul Revoltei, răspîndindu-se ca o briză peste această mare agitată de oameni.

Micul grup de oameni din preajmă îl felicitau pentru că reușise să scape. Omul în galben era chiar lîngă el, cu fața liniștită și ochii strălucitori. Și cîntecul creștea, din ce în ce mai puternic, bătînd măsura marșului: trap, trap, trap, trap.

Încet, el înțelese tot sensul acestor evenimente, înțelese rapida schimbare a poziției lui. Ostrog, care îi șezuse alături ori de cîte ori se găsea în fața acestor mulțimi care-l aclamau, era acum departe... îi era dușman. Acum nu mai era nimeni care să guverneze în locul lui Graham. Poporul din jurul lui, conducătorii și organizatorii mulțimii, îi așteptau ordinele, așteptau să vadă ce va face, așteptau ca el să acționeze. Era într-adevăr Rege. Domnia lui de marionetă se sfîrșise.

Era hotărit să facă exact ceea ce așteptau oamenii de la el. Nervii și mușchii i se încordau, gîndurile îi erau, poate, puțin cam confuze, dar nu simțea nici frică, nici mînie. Mîna care îi fusese călcată în picioare zvicnea și îl ardea. Era puțin tulburat, gîndindu-se la atitudinea pe care trebuia să o adopte. Știa că nu îi este teamă, dar era neliniștit, vrînd să nu pară înfricoșat. În prima parte a vieții lui fusese deseori mult mai agitat, atunci cînd jucase jocuri de îndemînare. Acum era dornic de acțiune imediată, știa că nu trebuia să se gîndească prea amănunțit la imensa complexitate a luptei din jurul lor, deoarece va fi paralizat de sentimentul acestei complexități. Acolo, departe, acele forme pătrate și albastre, platformele de zbor, însemnau Ostrog; el lupta acum împotriva lui Ostrog, pentru întreaga lume.

ÎN TIMP CE VENEAU AEROPLANELE

Cîtva timp, Stăpînul Pămîntului nu reuși să fie stăpîn nici pe propriile lui gînduri. I se părea că pînă și voința nu-i mai aparține, propriile lui acte nu îl surprindeau și nu erau decît o parte din confuzia straniilor senzații care îl copleșeau. Era însă sigur că aeroplanele se apropiau, că Helen Wotton prevenise poporul de venirea lor, și că el era Stăpînul Pămîntului. Fiecare din aceste fapte părea că luptă să pună stăpînire completă pe gîndurile lui. Ele se ridicau de pe fundalul unor săli înțesate de oameni, din coridoare înalte, din încăperi în care conducătorii erau strînși la sfat, din săli de cinematograf și telefon, și de la ferestre care priveau spre o mare clocotitoare de oameni în marș. Omul în galben, și alții care erau probabil conducători ai secțiunilor îl împingeau înainte sau îl urmau ascultători? Era greu de precizat. Poate că făceau și una și alta. Poate că vreo forță nevăzută și nevăzută îi împingea pe toți. Dar el știa că era pe punctul să dea o proclamație către poporul întregului pămînt, îi veneau în minte cîteva cuvinte mărețe pe care se pregătea să le rostească. În cele din urmă, intră, împreună cu omul în galben, într-o mică încăpere de unde urma să-și dea proclamația.

Camera avea un mobilier ciudat pe care nu-l cunoștea. În centru, se afla un oval strălucitor, luminat de sus de lămpi electrice cu reflector. Restul se afla în umbră, iar ușile duble, închise ermetic, prin care intrase din sala plină de lume a lui Atlas, făceau ca acest loc să fie foarte liniștit. Sunetul înăbușit cu care ușile se închiseră în urma lui. Înțetarea bruscă a vacarmului în mijlocul căruia fusese ceasuri întregi, cercul tremurător al luminii, șoaptele și mișcările rapide și fără zgomot ale asistenților care abia se zăreau în umbră avură asupra

lui Graham un efect straniu. Pîlniile enorme ale unui mecanism fonografic se înşirau, căscate, în aşteptarea cuvintelor lui, ochii negri ai unor mari aparate fotografice îl aşteptau să înceapă, nişte bare de metal şi bobine licăreau slab mai departe, şi ceva se răsucea cu un zumzet neîncetat. El păşi pînă în centrul luminii, şi umbra i se proiectă, neagră şi precisă, într-o mică pată, la picioare.

Acum, ceea ce avea de gînd să spună începuse să prindă o formă vagă în mintea lui. Dar această linişte, această izolare, această retragere bruscă din faţa mulţimii contagioase, acest auditoriu tăcut de maşini atente, lucitoare, era ceva neprevăzut. Tot ceea ce îl susţinuse părea că se retrăsese dintr-o dată, părea că el nimerise acolo pe neaşteptate, că se regăsise pe neaşteptate. Într-o clipă, deveni altul. Îşi dădu seama că îi era teamă să nu pară nenatural. Îi era teamă să nu fie teatral, îi era teamă de tonul glasului, de sensul ideilor; uimit, se întoarse spre omul în galben, cu un gest concludent.

— Deocamdată, zise el, trebuie să mai aştept. Nu m-am gîndit că astfel se vor desfăşura evenimentele. Trebuie să mă gîndesc la ceea ce voi spune.

În timp ce încă mai ezita, veni un curier cu ştirea că primele aeroplane treceau peste Arawan.

— Arawan? zise el. Unde vine asta? Dar, în orice caz, ei vin. Vor fi aici. Cînd?

— Către seară.

— Dumnezeu! În cîteva ceasuri! Ce se aude cu platformele de zbor? întrebă el.

— Oamenii de la posturile de sud-vest sînt gata.

— Gata!

Se reîntoarse, nerăbdător, spre cercurile albe ale lentilelor.

— Cred că trebuie să fie un fel de cuvîntare. De-ar da Domnul să ştiu precis ceea ce trebuie să spun! Aeroplane la Arawan! Probabil că au plecat înaintea grosului flotei. Şi oamenii abia sînt gata! Desigur... Oh! ce importanţă are dacă vorbesc bine

sau rău? zise el, și observă că lumina devenea mai puternică.

Înjghebase câteva fraze vagi pătrunse de sentimente democratice, cînd, deodată, îl copleși îndoiala. Încrederea în rolul și în chemarea lui eroică își pierdu aproape total siguranța. În locul ei, apărură imaginea unei zădărnicii mărunte și înfumurate, într-un pustiu furtunos de destine neînțelese. Brusc, el își dădu seama limpede că această revoltă împotriva lui Ostrog era prematură, condamnată dinainte să dea greș, era doar impulsul neputinței pătimase împotriva unor lucruri inevitabile. Zborul rapid al aeroplanelor îi apărea ca o lovitură a Soartei lui. Îl uimea faptul că văzuse pînă atunci lucrurile în altă lumină. În aceste împrejurări critice, el aruncă cu hotărîre la o parte orice îndoială, decis să ducă pînă la capăt, cu orice preț, ceea ce începuse. Dar nu-și găsea primele cuvinte. În timp ce ședea acolo, stîngaci, ezitînd, gata să-și ceară scuze pentru neputința lui, se auzi de afară strigătul mai multor oameni, și zgomot de pași care alergau înapoi și încolo.

— Așteaptă, strigă cineva, și se deschise o ușă.

— Iat-o că vine, se auziră câteva glasuri. Graham se întoarse, și luminile se micșorară.

Prin ușă, el văzu o formă cenușie, ușoară, înaintînd de-a curmezișul sălii spațioase. Inima îi tresări. Era Helen Wotton. În spatele și în jurul ei se auzea un val de aplauze. Omul în galben ieși din umbră și se apropie în cercul de lumină.

— Aceasta este fata care ne-a denunțat manevrele lui Ostrog, zise el.

Fata ei era îmbujorată, și buclele negre ale părului negru îi cădeau pe umeri. Faldurile rochiei de mătase moale curgeau și pluteau în ritmul mersului. Se apropie tot mai mult; inima lui Graham bătea tot mai repede. Toate îndoielile lui dispăruseră. Figura fetei se umbri, o clipă, în pragul ușii, apoi apărură lîngă el.

— Nu ne-ai trădat? strigă ea. Ești alături de noi?

— Unde ai fost ? zise Graham.

— La biroul posturilor de sud-vest. Pînă acum zece minute nu știam că te-ai întors. M-am dus la biroul posturilor de sud-vest ca să-i găsesc pe conducătorii posturilor, să poată anunța poporul.

— M-am întors imediat ce am auzit...

— Știam, strigă ea, știam că vei fi cu noi. Eu am fost... eu am fost aceea care i-am anunțat. Oamenii s-au ridicat. Întreaga lume se ridică. Poporul s-a trezit. Mulțumesc lui Dumnezeu că fapta mea nu a fost în zadar ! Tot dumneata ești Stăpînul !

— Dumneata le-ai spus, zise el încet, și-și dădu seama că, în ciuda privirii lui hotărîte, buzele îi tremurau și respira agitat.

— Eu le-am spus. Cunoșteam ordinul lui Ostrog. Eram de față. Am auzit că negrii urmau să vină în Londra ca să te păzească și să țină poporul în frîu... să te țină prizonier. Dar eu i-am împiedicat. Am ieșit și am spus poporului. Și dumneata continui să fii Stăpînul.

Graham aruncă o privire către lentilele negre și marile urechi ale aparatelor de ascultat. .

— Eu sînt Stăpînul, zise el încet, și zborul rapid al unei flote de aeroplane trecu peste gîndurile lui. Dumneata ai făcut asta ? Dumneata, care ești nepoata lui Ostrog.

— Pentru dumneata, strigă ea. Pentru dumneata ! Pentru ca dumneata, pe care te-a așteptat lumea întreagă, să nu fii îndepărtat de la conducere !

Graham rămase cîteva clipe privind-o, fără să poată spune nimic. În fața ei, îndoielile și ezităările lui dispăruseră. Își aminti de ceea ce avusese de gînd să spună. Se întoarse din nou către aparate, și lumina de deasupra se făcu mai strălucitoare. Apoi o privi din nou.

— Dumneata m-ai salvat, zise el ; dumneata mi-ai salvat puterea. Lupta începe. Dumnezeu știe ce vom vedea noaptea aceasta... dar în nici un caz dezonoarea.

El tăcu. Apoi se adresa mulțimilor nevăzute care priveau țință la el prin acești ochi negri și ciudați. La început, vorbi încet.

— Bărbați și femei ai acestei noi epoci, zise el ; v-ați ridicat la luptă pentru întreaga rasă umană !... Nu ne așteaptă o victorie ușoară.

Se opri, căutându-și cuvintele. Gîndurile pe care le avusese în minte înainte de venirea ei se întoarsă, dar transfigurate, fără să mai fie atinse de umbra neîncrederii.

— Noaptea aceasta este începutul, strigă el. Lupta care se apropie, lupta aceasta care se năpustește în noaptea aceasta asupra noastră este doar începutul. S-ar putea ca toată viața voastră să fiți nevoiți să luptați. Să nu dezarmați, chiar dacă eu sînt înfrînt, chiar dacă eu sînt cu totul înlăturat.

El simți că gîndurile lui erau prea vagi pentru a fi exprimate prin cuvinte. Se opri o clipă, rostind niște îndemnuri neclare, apoi îl năpădi un val de cuvinte. Cele mai multe nu conțineau decît banalități umanitare ale unui secol dispărut, dar convingerea din glasul lui le dădea viață. El povesti poporului acestei noi epoci, femeii de lîngă el, despre stările de lucruri de altă dată.

— Vin la voi din trecut, zise el, cu amintirea unei epoci pline de speranțe. Epoca mea a fost o epocă de visuri... de începuturi, o epocă de speranțe nobile ; noi puseseam capăt sclaviei în întreaga lume ; noi răsbindisem în întreaga lume dorința și speranța că războaiele vor înceta, că toți bărbații și femeile vor putea trăi cinstit, în libertate și pace... astfel speram noi în acele vremuri. Și ce s-a întîmplat cu speranțele noastre ? Ce-a devenit omul, după două sute de ani ? Orașe mari, puteri uriașe, o măreție colectivă care depășește visurile noastre. Nu în acest scop ne-am străduit noi, dar asta s-a întîmplat. Dar ce se întîmplă cu micile existențe care constituie această viață mai mare ? Ce se întîmplă cu viețile obișnuite ? Așa cum a fost întotdeauna... suferință și muncă, vieți pline de obstacole și neîmplinire, vieți care se sfîrșesc zadarnic, stoarse de

vlagă. Vechile credințe s-au șters și s-au schimbat, noua credință... Există oare o nouă credință?

Idei pe care de mult ar fi dorit să le creadă, acum le credea. El se aruncă asupra acestei încrederi și continuă să vorbească cîtva timp despre ea. Vorbea avîntat, în fraze întrelăiate, dar din toată inima și cu toată energia lui, despre această nouă credință. Vorbi despre măreția abnegării, despre credința lui într-o viață nemuritoare a umanității în care trăim, ne mișcăm și ne ducem existența. Glasul lui se ridica și cobora, aparatele de înregistrare bîziiu de aplauze precipitate, iar cei din jurul lui îl priveau din umbră. În clipele de îndoială, sentimentul că era ascultat de fata tăcută de lîngă el îi susținea sinceritatea. Timp de cîteva minute, el se simți dăruit, nu se mai îndoia în privința calității lui de erou, nu se mai îndoia de cuvintele lui eroice, totul i se înfățișa drept și limpede. Elocvența nu-i mai schiopăta. În sfîrșit, el își încheie cuvîntarea.

— În această clipă, striga el, îmi fac testamentul. Tot ceea ce este al meu pe lume dăruiesc poporului lumii. Vouă vă dau, și pe mine însumi mă dau vouă. Și, dacă vrea Dumnezeu, eu voi trăi, sau voi muri pentru voi.

Termină cu un gest măreț, și se întoarse. El găsi lumina exaltării lui reflectată pe fața fetei. Privirile lor se întîlniră, ochii ei erau scăldați în lacrimi de entuziasm. Se părea că îi împinge ceva unul către celălalt. Își strînseră mîinile și rămaseră astfel, unul în fața celuilalt, într-o tăcere grăitoare. Ea șopti:

— Știam. Știam.

El, neputînd vorbi, îi strînse doar mîna. În mintea lui sî se răscoleau pasiuni uriase.

Omul în galben era lîngă ei. Nici nu observaseră cînd venise. Le spunea că posturile de la sud-vest intraseră în luptă.

— Nu m-am așteptat niciodată să se întîmple atît de curînd, strigă el. Au făcut minuni. Trebuie să le trimiți un cuvînt de încurajare.

Graham lăsă mina Helenei și privi țintă spre el, absent. Apoi, cu o tresărire, reveni la preocupările anterioare, în privința platformelor de zbor.

— Da, zise el. E foarte bine, foarte bine. Căuta cuvintele unui mesaj. Spune-le: Ați lucrat bine, voi, cei de la posturile din sud-vest.

Își întoarse din nou privirea spre Helen Wotton. Fața lui exprima lupta unor idei contradictorii.

— Trebuie să capturăm platformele de zbor, explică el. Dacă nu reușim să punem mina pe ele, negri vor debarca. Trebuie să-i împiedicăm cu orice preț.

În timp ce vorbea, își dădu seama că înainte de a fi întrerupt se gândise la altceva. Văzu o umbră de surpriză în ochii fetei, care era gata să-i vorbească, dar un clopoțel ascuțit îi acoperi glasul.

Graham se gândi că Helen aștepta ca el să ia conducerea poporului răsculat, că era singura acțiune oportună. Brusc, făcu această propunere. Se adresă omului în galben, dar vorbea cu Helen. Citi pe fața ei aprobare deplină.

— Aici nu fac nimic, zise el.

— Este cu neputință, protestă omul în galben. Lupta se dă într-o mare îmbulzeală. Locul dumitale este aici.

El îi explică pe larg. Îi indică încăperea în care Graham trebuie să aștepte, insistă asupra faptului că nu se poate proceda altfel.

— Trebuie să știm unde te afli, zise el. În orice moment se poate ivi o criză care să facă necesară prezența și hotărîrea dumitale.

Încăperea era un mic apartament luxos, cu mașini vorbitoare și o oglindă spartă care fusese cîndva în legătură cu oglinzile de la postul de strajă. Lui Graham i se păru normal ca Helen să rămînă cu el.

În mintea lui își făcu loc imaginea unei lupte imense și dramatice, sugerată de mulțimea oamenilor care se aflau printre ruine. Dar aici nu se afla nici un cîmp de bătaie spectaculos, așa cum și-l închipuise. În locul lui, izolarea... și așteptarea. Abia către sfîrșitul după amiezii el reuși să aibă o imagine

mai exactă a luptei care se dezlănțuise, nevăzută și neauzită, la patru mile de el, sub platforma de la Roehampton. Era o luptă ciudată și fără precedent, o bătălie compusă dintr-o sută de mii de mici bătălii, o bătălie într-un labirint de drumuri și canale, dusă la adăpost de lumina cerului și a soarelui, sub luminile electrice. într-o mare învălmășală, de către oameni neobișnuiți cu armele, conduși mai mult prin aclamații, mulțimi de oameni abrutizați de o muncă mecanică și ațîțați de tradiția a două sute de ani de securitate servilă, împotriva altor mulțimi, demoralizate de o viață de privilegii și senzualitate. Nu exista artilerie, și nu era nici o diferențiere între forța unora și altora ; singurele arme erau, de ambele părți, carabinele de metal verde, fabricate în secret și distribuite brusc în cantități enorme de către Ostrog, în clipa culminantă a acțiunii împotriva Consiliului. Puțini erau cei care știau să se folosească de această armă ; mulți dintre ei nu descărcaseră niciodată vreuna, mulți din cei care o purtau nu aveau muniții ; în istoria războaielor n-au existat niciodată salve de foc mai ciudate. Era o luptă de oameni neinștruiți, un crîncen război experimental, oameni înarmați împinși înainte de cuvintele și înflăcărea unui cîntec, de entuziasmul numărului lor, revărsîndu-se în nenumărate miriade spre străzile mici, spre ascensoarele distruse, pe galeriile alunecoase de sînge, spre sălile și coridoarele pline de fum, sub platformele de zbor, pentru a învăța acolo, cînd retragerea era imposibilă, misterele străvechi ale războiului. Și deasupra, în afară de cîțiva oameni care trăgeau de pe acoperișuri, și de cîteva fișii și șuvițe de aburi care se înmulțiră, întunecîndu-se, către seară, ziua era de o seninătate deplină. Se părea că Ostrog nu are bombe la dispoziție și, în toate fazele de la începutul luptei, aeropilele nu luară parte. Nici cel mai mic nor nu întrerupea strălucirea cerului. Era ca și cum cerul ar fi vrut să se mențină deschis pînă la venirea aeroplanelor.

Soseau mereu știri despre aeroplane, din ce în ce mai de aproape, de la un port al Mediteranei, apoi de la altul, și după aceea din sudul Franței. Dar, cu toată insistența lui Graham, nu se află nimic despre tunurile pe care le turnase Ostrog, deși se știa că se află undeva în oraș, și nici despre rezultatul luptelor care se dădeau în jurul platformelor de zbor. Secțiunile Companiei de Muncă raportau, una după alta, că se încolonează, că pornesc, apoi dispăreau în labirintul luptelor. Ce se întâmpla acolo? Nu știau nici conducătorii activi ai posturilor. Deși ușile se deschideau și se închideau mereu, deși soseau curieri grăbiți, soneriile sunau și aparatele de înregistrare tăcneau neîncetat, Graham se simțea izolat, neobișnuit de inactiv și inutil..

Izolarea lor părea uneori fenomenul cel mai ciudat, cel mai neașteptat, dintre toate cele care i se întâmplaseră după trezirea lui. Avea ceva din inactivitatea care survine în vis. Tumultul, realitatea uimitoare a unei lupte, pe scară mondială, între Ostrog și el însuși, și această mică încăpere închisă și liniștită, cu aparatele ei de captat sunetul, cu soneriile și cu o oglindă spartă!

Uneori ușa se închidea și ei rămăneau singuri; atunci, păreau despărțiți de toată această nemai-întâlnită furtună universală care se dezlănțuise afară; rămăneau extrem de conștienți unul de celălalt, preocupați doar unul de celălalt. Alteori, ușa se deschidea din nou și intrau curierii, sau un clopoțel ascuțit venea să întrerupă calma lor intimitate; era ca fereastra unei case puternic luminate, deschisă deodată de un uragan. Graba și tumultul, încordarea și violența luptei năvăleau înăuntru și îi copleșeau. Ei nu mai erau ercii, ci simpli spectatori, simplele impresii ale unor teribile tulburări. Deveneau ireali chiar și pentru ei înșiși, miniaturi de personalități extrem de mici, și cele două realități antagoniste, cele două realități existente erau, în primul rînd, orașul, care palpita și mugea în frecvenza prelungită a apărării, și în al doilea rînd

aeroplanele care se năpusteau inexorabil spre ei, peste umărul rotund al pământului.

Mai întâi, fuseseră pătrunși de o încredere exaltată, pe ei pusese stăpânire o imensă mândrie, o mândrie reciprocă pentru măreția evenimentelor pe care le provocaseră. La început, el se plimbase prin încăpere, vorbind, cu elocvența pe care i-o dădea convingerea trecătoare, despre teribilul său destin. Dar, cu încetul, îi copleșiră mintea presimțiri neliniștitoare asupra înfrîngerii lor apropiate. Rămaseră singuri mult timp. Graham schimbă subiectul, începu să vorbească despre el, despre somnul lui uimitor, despre viața mărunță din amintirile lui, îndepărtate dar limpezi, ca văzute printr-un binoclu de teatru, întors, și despre toate dorințele și erorile care formaseră prima parte a vieții lui. Ea vorbi puțin, dar emoția răsfîrgea pe obrazul ei accentele vorbelor lui Graham, și lui i se păru că găsise, în sfârșit, pe cineva care îl înțelege pe deplin. De la aceste simple amintiri, el se întoarse la sentimentul de măreție pe care i-l impunea ea.

— Și, dincolo de toate, destinul acesta era în fața mea, zise el; imensa moștenire la care nici nu visam.

Trecură, apoi, pe nesimțite, de la accentele eroice ale luptei revoluționare, la problema relațiilor dintre ei. El începu să-i pună întrebări. Ea îi povesti despre zilele dinaintea trezirii lui, vorbi pe scurt și cu înflăcărare despre visurile ei de față, care îi dăduseră un sens în viață, despre emoțiile neașteptate pe care i le provocase trezirea lui. Îi mai povesti despre o întâmplare tragică din copilărie, care îi întunecase viața și îi înțețise sentimentul de nedreptate, deschizîndu-i prematur inima față de suferințele mai mari ale lumii. Cîțva timp, pentru Graham, marele război din jurul lor rămase doar cadrul uriaș care înnobila aceste întâmplări personale.

După o clipă, aceste relatări personale fură întrerupte. Curierii anunțau că o mare flotilă de aeroplan trecea pe deasupra orașului Avignon. Graham se apropie de cadranul de cristal care se afla în-

Într-un colț și se convinse că știrea eră adevărată. Se duse apoi în sala de cartografie și consultă harta, pentru a măsura distanțele dintre Avignon, New Arawan și Londra. Făcu niște calcule rapide, apoi intră în sala conducătorilor de posturi, pentru a cere vești despre lupta de la platformele de zbor; nu se afla însă nimeni acolo. După cîtva timp se întoarse lângă Helen.

Figura lui Graham se schimbase. Își închipuia că lupta era, poate, ca și sfîrșită, că Ostrog rezista, că știrea aeroplanelor ar putea să creeze, prin panică, descurajarea. O frază întîmplătoare dintr-un mesaj îi contură mai precis realitatea care se apropia. Fiecare dintre acești giganți zburători aducea cîte o mie de negri, pe jumătate sălbatici, pentru a lupta, pe viață și pe moarte, cu orașul. Entuziasmul lui umanitar se dovedi dintr-o dată șubred. Cînd se întoarse în sală găsi numai doi dintre conducătorii posturilor. Sala lui Atlas părea goală. Crezu că observă o schimbare în purtarea oamenilor care se aflau în încăperile alăturate. O presimțire întunecată îi învălui gîndurile. Cînd se întoarse, Helen îl privi cu un aer neliniștit.

— Nici o veste, zise el, cu o nepăsare simulată, ca răspuns la privirea ei.

Apoi, îi vorbi deschis.

— Sau mai curînd... vești proaste. Pierdem. Nu cîștigăm teren, iar aeroplanele se apropie din ce în ce mai mult.

El păși pînă la capătul odăii, și apoi se întoarse.

— Dacă nu capturăm pînă într-o oră platformele de zbor, se vor întîmpla lucruri îngrozitoare. Vom fi înfrinți.

— Nu! zise ea. Avem dreptatea... avem poporul. Îl avem pe Dumnezeu de partea noastră.

— Ostrog are disciplina... are un plan de bătălie. Știi, adineauri, am simțit, acolo, afară... Cînd am auzit că aeroplanele sînt și mai aproape. Am simțit că lupt împotriva mașinii destinului.

Cîteva clipe, ea nu spuse nimic.

— Noi am făcut ceea ce este drept, zise ea, în cele din urmă.

De afară, se auzi sunetul ascutit al unui clopoțel, zgomot de pași și turuitul unui mesaj fonografic.

Omul în galben apărui.

— Ei ? zise Graham.

— Au ajuns la Vichy.

— Unde sînt oamenii care se aflau în marea sală a lui Atlas ? întrebă Graham deodată.

Mașina vorbitoare se auzi din nou.

— Am putea cîștiga totuși, zise omul în galben, pregătindu-se să iasă. Numai să găsim locul unde a ascuns Ostrog tunurile. Totul depinde acum de asta. Poate că...

Graham îl urmă ; singura știre era în legătură cu aeroplanele. Ajunseseră la Orleans.

Graham se întoarse la Helen.

— Nici o veste, zise el. Nici o veste.

— Și nu putem face nimic ?

— Nimic.

El începu să se plimbe nerăbdător prin odaie. Apoi deodată firea lui iute la minie izbucni.

— Blestemată să fie această lume complicată ! strigă el, și toate invențiile oamenilor ! Să mori ca un șobolan în cursă, și să nu poți să-ți vezi dușmanul ! Oh, o singură lovitură !...

Se întoarse apoi, schimbîndu-și brusc atitudinea.

— E o prostie, zise el. Sînt un sălbatic.

Făcu cîțiva pași și apoi se opri.

— La urma urmei, Londra și Parisul nu sînt decît două orașe. Toată zona temperată s-a răsculat. Ce importanță are faptul că Londra este condamnată și Parisul distrus ? Nu sînt decît niște accidente.

Se auzi din nou tăcînitul aparatelor de știri, și el plecă să se informeze. Se întoarse cu o figură și mai gravă, și se așeză lîngă Helen.

— Mi se pare că sfîrșitul este aproape, zise el. Poporul a luptat și a murit cu zecile de mii, drumurile de lîngă Roehampton probabil că sînt ca un stup de albine afumat. Au murit în zadar. Am ajuns abia la platforma subterană. Aeroplanele sînt lîngă

Paris. Chiar dacă ar licări o rază de izbîndă, tot n-ai mai fi nimic de făcut, n-am mai avea timp să facem nimic înainte ca aeroplanele să ajungă deasupra noastră. Tunurile care ar fi putut să ne salveze sînt de negăsit. De negăsit! Gîndește-te, ce dezordine! Gîndește-te la această îmbulzeală inutilă, în care nici nu poți să-ți găsești armele! Oh, dacă aş avea o aeropilă... una singură! Fără asta, sînt învins. Omenirea este învinsă și cauza noastră pierdută! Regalitatea mea, regalitatea mea nebunească și temerară nu va mai dura nici o noapte. Și eu am îndemnat poporul să lupte...

— Ar fi luptat în orice caz.

— Mă îndoiesc. Eu am venit pentru ei...

— Nu, strigă ea, nu-i adevărat. Dacă sîntem înfrinți... dacă mori... Dar asta nu se poate întîmpla, nu se poate, după atîția ani!

— Ah! Noi am fost bine intenționați. Dar... crezi într-adevăr?

— Chiar dacă vei fi înfrînt, strigă ea, dumneata ai vorbit. Cuvîntul dumitale a trecut prin lume ca un vînt puternic, făcînd să se aprindă focul libertății. Și ce-i dacă flacăra tremură puțin? Nimic nu mai poate schimba vorbele pe care le-ai rostit. Mesajul dumitale a ajuns departe...

— În ce scop? Se poate. Se poate. Știi ce mi-am spus atunci cînd mi-ai povestit prima oară despre toate acestea... Doamne sfinte! Dar asta a fost abia acum vreo douăzeci de ore!... Spuneam că n-am încrederea dumitale. Ei, bine... în orice caz acum nu mai este nimic de făcut...

— N-ai încrederea mea? Vrei să spui...? Îți pare rău?

— Nu, răspunse el grăbit, nu! În fața lui Dumnezeu... nu! Glasul i se schimbă. Dar... Cred... că am fost nehibzuit. Știam puține lucruri... m-am avîntat prea în grabă...

Tăcu. Îi era rușine de mărturisirea lui.

— Este un singur fapt care compensează totul. Te-am cunoscut pe dumneata, am venit la dumneata, peste prăpastia timpului. Restul, e sfîrșit. Sfîrșit.

Pentru dumneata, de asemenea, a fost ceva mai mult... sau ceva mai puțin...

Se opri, cercetîndu-i fața. Afară se striga știrea că avioanele ajunseseră în dreptul orașului Amiens, dar ei nu-i cădură nici o atenție.

Helen își duse mîna la gît, și buzele ei erau albe. Privi tîntă în față, ca și cum ar fi văzut vreo perspectivă îngrozitoare. Deodată, trăsăturile ei se schimbă.

— Oh, dar eu am fost sinceră ! strigă ea, și adăugă, am fost oare sinceră ? Am iubit lumea și libertatea, am urît cruzimea și oprirea. Da, așa a fost.

— Da, zise el, da. Noi am făcut ceea ce trebuia să facem. Am lansat mesajul, mesajul nostru ! Am dezlănțuit un Armageddon¹. Dar acum... Acum cînd ne trăim poate ultimul ceas, împreună, acum cînd toate aceste lucruri mari sînt înfăptuite...

El se opri. Ea tăcea. Fața ei era albă, enigmatică.

În prima clipă, ei nu dădură atenție unei neașteptate agitații de afară, pași care alergau încoace și încolo, și strigăte. Apoi Helen tresări, rămînînd într-o atitudine de atenție încordată.

— Este... strigă ea și se ridică în picioare, fără să spună o vorbă, neîncrezătoare, triumfătoare. Graham, de asemeni, auzi. Glasuri metalice strigau „Victorie !” Da, se auzea „Victorie !” El se ridică de asemenea în picioare, avînd în ochi lumina unei speranțe de necrezut.

Smucind la o parte perdelele, apăru omul în galben, tulburat și cu părul răvășit de emoție.

— Victorie, strigă el, victorie ! Poporul învinge ! Oamenii lui Ostrog sînt înfrinți.

Ea se ridică.

— Victorie ? Glasul îi era răgușit și slab.

— Ce vrei să spui ? întrebă Graham. Spune-mi ! Ce ?

— I-am gonit din galeriile subterane de la Norwood Streatham este în flăcări, și Roehampton este

¹ Armageddon — denumire apocaliptică a ultimei bătălii dintre noroade (n. r.)

al nostru. *Al nostru !...* și am pus stăpînire pe aeropila care se află acolo.

Cîteva clipe, Graham și Helen rămaseră tăcuți ; inima le bătea cu putere ; se priviră unul pe celălalt. Pentru o ultimă clipă, în sinea lui Graham licări visul lui imperial, de regalitate, cu Helen alături de el. Licări, și se stinse.

Răsună o sonerie ascuțită. Un om agitat, cu părul cărunt, apăru din sala conducătorilor de posturi.

— Totul s-a sfîrșit, strigă el. Ce importanță are că avem Roehampton ? Aeroplanele au trecut de Boulogne !

— La Canalul Mîneei ! zise omul în galben. Făcu repede niște calcule. O jumătate de oră.

— Ei mai dețin încă trei platforme de zbor, zise bătrînul.

— Și tunurile ? strigă Graham.

— Nu putem să le montăm... în jumătate de oră.

— Vrei să spui că au fost găsite ?

— Prea tîrziu, zise bătrînul.

— Dacă am mai putea să-i oprim încă o oră ! strigă omul în galben.

— Acum nu-i mai poate opri nimic, zise bătrînul. În prima flotă sînt aproape o sută de aeroplane.

— Încă o oră ? întrebă Graham.

— Să fim atît de aproape ! zise conducătorul de post. Acum, cînd am găsit tunurile ! Să fim atît de aproape... Dacă am apuca să le montăm pe acoperișuri...

— De cît timp ar fi nevoie ? întrebă Graham deodată.

— O oră... cu siguranță.

— Prea tîrziu, strigă conducătorul de post, prea tîrziu.

— Este oare prea tîrziu ? zise Graham. Chiar acum... O oră !

Întrezări deodată o posibilitate. Încercă să vorbească liniștit, dar fața lui era albă.

— Există o șansă. Spuneai că avem o aeropilă... ?

— Pe platforma de la Roehampton, Sire.

— Defectă ?

— Nu. Este așezată de-a curmezișul, pe postament. Poate fi pusă cu ușurință pe glisieră. Dar nu există nici un aeronaut...

Graham aruncă o privire către cei doi oameni, apoi către Helen. După o lungă pauză, vorbește :

— Nu avem nici un aeronaut ?

— Nici unul.

— Aeroplanele sînt greoaie, zise el, dus pe gînduri, în comparație cu aeropilele.

Se întoarse brusc către Helen. Hotărîrea era luată.

— Eu trebuie să fac asta.

— Să faci ce ?

— Să mă duc la platforma de zbor... la aeropilă.

— Ce vrei să sîui ?

— Eu sînt aeronaut. La urma urmei... Zilele acelea, pentru care mi-ai făcut reproșuri, n-au fost pierdute în zadar. Se întoarse către omul în galben. Spune-le să așeze aeropila pe glisieră.

Omul în galben ezita.

— Ce vrei să faci ? strigă Helen.

— Aeropila aceasta... este o șansă...

— Nu cumva ai de gînd... ?

— Să mă lupt... Da. Să mă lupt în văzduh. M-am gîndit dinainte... Aeroplanul este un aparat greoi. Un om hotărît...

— Dar... niciodată, de cînd există zborul... strigă omul în galben.

— N-a fost necesar. Dar acum a venit timpul. Spune-le acum... trimite-le mesajul meu... să o pregătească de zbor.

Bătrînul aruncă o privire întrebătoare omului în galben, dădu din cap, și plecă în grabă.

Helen făcu un pas spre Graham. Fața ei era albă.

— Dar... cum poate cineva să lupte în văzduh ? Vei fi ucis.

— Se poate. Și totuși, să n-o fac... sau să las pe altcineva să încerce...

Se opri, nemaiputînd vorbi, înlătură cu un gest această alternativă, și rămaseră privindu-se unul pe celălalt.

— Ai dreptate, zise ea în cele din urmă, cu glas scăzut... Ai dreptate. Dacă se poate... Trebuie să te duci durneata.

Făcu un pas către Helen, dar ea se dădu înapoi, și fața ei albă i se împotrivi și îi rezistă.

— Nu, zise ea, cu respirația întretăiată. Nu pot să suport... Acum pleacă.

El își întinse miinile, proteste. Ea își strînse pumnii.

— Du-te chiar acum, strigă ea. Du-te chiar acum !

El ezită și înțelese. Își ridică mîinile în sus, într-un gest straniu, pe jumătate teatral. Dar nu găsi nici un cuvînt de spus. Se întoarce.

Omul în galben se îndreaptă către ușă, cu o înțelegere tardivă și stîngace. Dar Graham îl depăși. Străbătu cu pași mari sala în care conducătorul de post striga la telefon, ordonînd ca aeropila să fie pregătită de zbor.

Omul în galben aruncă o privire la fața liniștită a Helenei, ezită, și porni în grabă după el. Graham nu privi nici măcar o dată înapoi, nu mai vorbi nimic, pînă cînd perdeaua de la anticamera mării săli căzu în urma lui. Atunci își întoarce capul și citeva ordine scurte și rapide ieșiră de pe buzele lui livide.

Capitolul XXIV

SOSIREA AEROPLANELOR

Doi oameni în albastru deschis ședeau pe linia neregulată care se întindea de-a lungul marginii platformei de zbor capturate, de la Roehampton, de la un capăt la altul ; strîngeau în mîini carabinele, privind țintă la umbrele care acopereau platforma de zbor de la Wimbledon Park. Din cînd în cînd, schimbau cîteva cuvinte. Vorbeau în engieza stilcită a clasei lor din acea vreme. Focul partiza-

nilor lui Ostrog se micșorase, apoi încetase, și de citva timp nu mai fuseseră zăriți decît foarte puțini dușmani. Dar eforturile luptei care continua și acum acolo, jos, în galeriile inferioare ale platformei, se auzeau din cînd în cînd printre împușcăturile răsculaților. Unul dintre acești oameni îi descria celuilalt cum văzuse pe cineva care vroia să se ascundă în dosul unei traverse, și cum, ochind la întîmplare, îl nimerise pe cînd depășea ascunzătoarea.

— Este încă acolo jos, zise cel care trăsese. Privește pata aceea mică. Da. Între barele ălea.

La cîtiva metri în spatele lor zăcea un mort necunoscut, cu fața întoarsă spre cer, și pînza albastră a hainei ardea mocnit în jurul găurii pe care i-o făcuse în piept glonte. Alături de el, un om rănit, cu un picior bandajat, sedea cu figura lipsită de expresie, privind cum celălalt continua să ardă. În spatele lor, gigantică, așezată de-a curmezișul pe trenul de pornire, se afla aeropila capturată.

— Nu văd nimic, zise al doilea om, pe un ton provocator.

Celălalt începu să înjure, cu glas tare, încercînd cu tot dinadinsul să-i explice ceva tovarășului său. Și, deodată, fu întrerupt de niște strigăte puternice care veneau dinspre platforma subterană.

— Ce se întîmplă? zise el, și se ridică într-un cot, pentru a privi la capătul scării din scobitura centrală a platformei de zbor. Un număr de oameni în albastru urcau pe acolo și se răspîndeau pe platforma de zbor, în jurul aeropilei.

— Noi nu avem nevoie de toți acești nebuni, zise cel de al doilea. Nu fac decît să se îmbulzească și să strice gloanțele. Dar ce caută aici?

— Sst !... parcă strigă cineva.

Cei doi oameni ascultară. Mulțimea noilor veniți se îngrămădise în jurul aeropilei. Trei conducători de posturi, care puteau fi recunoscuți după mantalele și insignele lor negre, se urcară în corpul aparatului și apărură apoi deasupra lui. Un șir de

oameni se repezică la aparat, apucându-l de pretutindeni, pînă cînd el aproape dispăru, acoperit de mulțime. Unul dintre țintași se ridică în genunchi.

— O pun pe glisieră... asta vor să facă.

Se ridică în picioare, ca și prietenul lui.

— La ce bun? zise prietenul său. Nu avem aeronauți.

— În orice caz, ei asta fac. Se uită la pușcă, apoi la mulțimea care trebăluia, și deodată se întoarce spre cel rănit. Ai grijă de asta, zise el, înmîinîdu-i carabina și cartușiera; după o clipă, el alerga către aeropilă. Timp de un sfert de oră, el deveni un titan asudat, care împingea, trăgea, striga, asculta de strigătele altora, și treaba fu dusă pînă la capăt, iar mulțimea, împreună cu el, aclamă propriul ei succes. Atunci află ceea ce știau toți oamenii din oraș, că Stăpînul, oricît ar fi fost de începător, avea de gînd să zboare el însuși cu această mașină, că venea chiar acum să o ia în primire, că nu vroia să lase pe nimeni altul să încerce. „Cel care înfruntă primejdia cea mai mare, cel care poartă sarcina cea mai grea, acela este Rege“, așa se zvonea că vorbise Stăpînul. Și chiar în timp ce omul aclama, și picăturile de sudoare îi cădeau una după alta din părul răvășit, el auzi tunetul unui tumult și mai puternic și, în frînturi, ritmul și chemarea cîntecului revoluționar. Printr-un spațiu deschis în mijlocul mulțimii, el văzu cum continua să se reverse un șuvoi de capete, de la capătul scării. „Vine Stăpînul!“ strigau glasurile. „Vine Stăpînul“, și mulțimea din jur se făcu din ce în ce mai deasă. Începu să-și croiască drum către locul din centrul platformei de zbor. „Vine Stăpînul!“ „Cel-care-doarme, Stăpînul!“ urlau glasurile.

Și deodată, alături de el, văzu uniforme negre ale gărzii revoluționare, și, pentru prima și ultima dată în viață, el îl văzu pe Graham, îl văzu foarte de aproape. Un bărbat înalt, brunet, într-o robă neagră și largă, cu o față albă și hotărîtă, privind cu ochii țintă înainte; un om care nu avea nici

urechi, nici gânduri pentru toate lucrurile mărunte din jurul lui... Pînă la sfîrșitul zilelor lui, omul acela își aminti de trecerea palidei figuri a lui Graham. După o clipă, Graham dispăru, iar omul continua să se îmbulzească prin mulțime. Un flăcău, plîngînd de groază, se izbi de el, alergînd spre scări și tipînd: „Faceți loc pentru aeropilă!“ Clopotul care anunța să se elibereze platforma de zbor răsună puternic și nemelodios.

Cu acest sunet în urechi, Graham se apropie de aeropilă și pătrunse în umbra aripei înclinate. Observă că vreo cîțiva oameni din jur se ofereau să-l întovărășească, dar, cu un gest categoric, el refuză ofertele lor. Trebuia să se concentreze asupra pornirii motorului. Clopotul suna din ce în ce mai repede, și pașii celor care se retrăgeau răsunau tot mai repede și mai puternic. Omul în galben îl ajută să se urce printre stinghiile aparatului. "Graham se cățăra în scaunul aeronautului, fixîndu-se cu multă grijă, pe îndelete. Ce era asta? Omul în galben îi arătă două aeropile care se ridicau pe cer, înspre sud. Fără îndoială că ele așteptau sosirea aeroplanelor. Acum... singurul lucru pe care îl avea de făcut era să pornească. I se strigau diferite îndemnuri, întrebări, avertismente. Acestea îl plictiseau. El trebuia să se gîndească numai la aeropilă, să-și amintească toate amănuntele experiențelor precedente. Îndepărtă oamenii cu un gest, văzu cum omul în galben cobora printre stinghiile laterale, și mulțimea care se dădea la o parte, la gestul lui.

O clipă, rămase nemișcat, privind la pîrghii, la roata cu ajutorul căreia se pornea motorul, și la toate dispozitivele delicate pe care le cunoștea atît de puțin. Privirea îi căzu asupra unei nivele; bula de aer se afla înspre el și, amintindu-și, manevră vreo douăsprezece secunde pentru a mișca motorul înainte, pînă cînd bula pluti în centrul tubului. Observă că oamenii nu mai strigau, că se uitau cu atenție la toate mișcările lui. Un glonte se turti de bara de deasupra capului. Cine trăsese? Oare dru-

mul era liber de oameni ? Se ridică să privească și se așază din nou.

În clipa următoare, elicea se învîrte, și el porni în viteză de-a lungul glisierelor. Apucă volanul și dădu motorul înapoi, pentru a ridica botul aparatului. Atunci poporul începu să strige. Pentru o clipă, inima îi bătă o dată cu duduitul motorului, strigătele slăbiră repede, și dispărură. Vîntul suiera peste marginea apărătoarei de vînt, și pămîntul se îndepărta cu iuteală.

Motorul continua să duduie, în timp ce el urca mereu. Se simți liber de orice emoție, calm și hotărît. Ridică și mai mult botul aparatului, deschise o valvă din aripa stîngă, se roti și urcă mai sus. Privi cu îndrăzneală în jos, apoi în sus. Una dintre aeropilele partizanilor lui Ostrog venea de-a curmezișul drumului său, așa încît el porni oblic către ea, pentru a-i trece pe dedesubt, într-un unghi ascuțit. Minusculii aeronauți din aeropila dușmană priveau spre el. Ce aveau de gînd să facă ? Mîntea îi deveni extrem de activă. Unul dintre ei ținea cu o armă, pregătindu-se să tragă. Oare ce credeau ei că are de gînd să facă Graham ? Într-o clipă, el le înțeleșese tactica, și se hotărî. Letargia momentană trecuse. Deschise încă două valve din stînga, se roti în jurul mașinii inamice, închise valvele, și se îndreptă drept spre ea, ferindu-se de împușcătură cu botul aparatului și cu apărătoarea de vînt. Ei se înclinară puțin, ca și cum ar fi vrut să-l ocolească. El ridică și mai sus botul aeropilei.

Motorul duduia din plin. Graham strînse din dinți, fața i se contractă fără să vrea, și — bum ! îl lovise ! Îl lovise de jos în sus, sub aripa cea mai apropiată.

Aripa aeropilei dușmane părea că se mărește foarte încet, deoarece impetuoșitatea loviturii o răsucise în sus. Graham o văzu în întreaga ei lărgime, apoi alunecă în jos și nu o mai zări.

Simți cum botul aparatului se îndreaptă în jos, miinile i se crispaseră pe pîrghii, se răsuci și împinse motorul înapoi. Simți zguduitura mișcării,

botul aparatului se ridică brusc în sus, și o clipă avu impresia că ședea întins pe spate. Aparatul trepida și se clătina, părea că dansează pe elice. El făcu un efort uriaș, se agăță o clipă de pîrghii, și motorul își relua, încet, poziția inițială. Continua să urce, dar nu atît de abrupt. Gîfii o clipă, trăgîndu-și respirația, și apucă din nou pîrghiile. Vîntul șuiera în jur. Încă un efort, și ajunsese cu aeropila aproape la orizontal. Respiră liniștit. Întoarse capul, pentru prima dată după lovitură, ca să vadă ce se întîmplase cu adversarii lui. Se întoarse din nou către pîrghii, pentru o clipă, apoi privi înapoi. În prima clipă, crezu că fuseseră nimiciți, apoi observă că spre răsărit, între două platforme de zbor, se căsca o prăpastie, și acolo, jos, un obiect mic și plat cădea iute; dispăru, așa cum o monedă cade printr-o crăpătură.

La început, nu înțelesese, apoi puse stăpînire pe el o bucurie sălbatică. Strigă din toate puterile, un strigăt nearticulat, și apoi se îndreptă tot mai sus, spre cer. Motorul continua să duduie regulat. „Unde este cealaltă aeropilă?” gîndi el. „Și ei...” Aruncînd o privire în jur, pe cerul gol, se temu o clipă că aeropila cealaltă se ridicase deasupra lui, apoi o văzu aterizînd pe platforma de la Norwood. Avuseseră de gînd să tragă în el. Dar riscul de a fi izbiți la două mii de picioare în aer era mai presus de curajul acelor vremuri. Ocoliseră lupta.

Cîtva timp el pluti în cerc, apoi se îndreptă, într-o coborîre lină, către platforma dispre apus. Motorul continua să duduie. Amurgul se lăsa repede, fumul de la platforma din Streatham, care fusese atît de des și negru, era acum o limbă de foc, și toate curbele întretăiate ale platformelor mișcătoare și acoperișurilor, cupolele transparente și abisurile dintre clădiri erau acum strălucitoare, luminate de iradierea potolită a lămpilor electrice pe care lumina zilei încă le acoperea. Cele trei platforme de zbor disponibile pe care încă le mai dețineau partizanii lui Ostrog — cel de la Wimbledon Park era inutilizabil din cauza focului de la Roe-

hampton, iar Streatham era ca un cuptor — erau luminate de faruri care trebuiau să îndrumeze coborîrea aeroplanelor. În timp ce trecea pe deasupra platformei de la Roehampton, văzu masele întunecate ale oamenilor. Auzi o izbucnire de aclamații frenetice, auzi apoi un glonte tras de pe platforma de la Wimbledon Park și uierînd prin aer și pierzîndu-se deasupra deșertului din Surrey. Simți o suflare de vînt dinspre sud vest, își ridică aripa dinspre vest, după cum învățase, se îndreptă în sus, ajungînd în aerul mai rar și mai tare din regiunile superioare. Motorul duduia regulat.

Continuă să urce, în ritmul pulsațiilor motorului, pînă cînd cîmpia de dedesubt deveni albastră și nedeslușită, iar Londra se întinse la marginea orizontului ca o mică hartă desenată cu lumini, ca o machetă de oraș. Spre sud-vest, cerul era de safir, peste marginea întunecată a pămîntului, și în timp ce continua să urce, mulțimea de stele creștea.

Dar iată ! Spre sud, jos de tot, sclipind din ce în ce mai aproape, apărură două mici pete de lumină nebuloasă. Încă două, apoi o strălucire difuză de forme, care se apropiau cu repeziciune. În scurt timp, el putu să le numere. Erau douăzeci și patru. Sosea prima flotilă de aeroplanе ! În depărtare, apăru o lumină și mai puternică.

Descrise un semicerc, privind țintă la flota care înainta. Aceasta zbura sub formă de unghi ascuțit, un zbor triunghiular de forme gigantice și fosforescente care pluteau din ce în ce mai aproape prin văzduhul de sub el. Făcu un calcul rapid al vitezei lor, și răsuci roțița care aducea motorul înaintă. Atinse o pînghie și duduitul motorului încetă. Începu să cadă, din ce în ce mai repede. Ținta lui era vîrfurile flotei. Cădea ca o piatră prin aerul care șuiera. I se păru că trecuse abia o secundă de zbor pînă cînd izbi aeroplanul cel mai apropiat.

Nimeni, din acea mulțime de negri, nu văzu venind destinul care îi aștepta, nici unul dintre ei nu visa la șoimul care se năpustise asupra lor din cer. Cei care nu sufereau de rău de aer își întindeau gâturile lor negre și holbau ochii să vadă orașul neclar care se ridica din negură, orașul bogat și splendid, către care „Dom' Șef” mînase mușchii lor ascultători. Dinții albi străluceau, fețele lucioase străluceau. Și, deodată, Graham îi lovi.

El țintise corpul aeroplanului, dar în ultimul moment îi trecu prin minte o idee mai bună. Se răsuci și izbi, cu toată greutatea pe care o acumulasese, lingă marginea aripei de la tribord. Lovitura îl aruncă înapoi. Botul aeropilei alunecă de-a curmezișul suprafeței netede, spre margine. Simți că era împins înainte de aparatul enorm, împreună cu aeropila, și pentru o clipă, care i se păru un secol, el nu-și dădu seama ce se întîmplă. Auzi un urlet scos dintr-o mie de piepturi, și văzu că mașina lui se legăna pe marginea aparatului gigantic, coborînd tot mai jos; privi peste umăr și văzu axul central al aeroplanului și aripa opusă ridicîndu-se în sus. Printre stinghiile aparatului, el avu viziunea unor scaune care alunecau, fețe cu ochii holbați, mîini încleștate pe barele de conducere înclinate. Valvele din cealaltă aripă se desfăcură, manevrate de aeronautul care încerca să se redreseze. Apoi, văzu cel de al doilea aeroplan, care făcu un salt brusc, pentru a scăpa din vârtejul provocat de căderea primului. Suprafața întinsă a aripilor părea că se smucise în sus. Graham simți că aeropila se eliberase, că aparatul monstruos, complet răsturnat, atîrna deasupra lui ca un zid înclinat. El nu era prea sigur că lovise aripa laterală a aeroplanului și apoi alunecase, dar își dădu seama că acum zbura liber în jos, apropiindu-se cu repeziciune de pămînt. Ce se întîmplase? Inima îi bătea în piept ca un motor zgomotos, și, în răstimpul unei clipe primejdioase, el nu putu să miște pîrghiile din cauză că își simțea mîinile paralizate. Smuci pîrghiile pentru a împinge motorul înapoi,

luptându-se două secunde cu greutatea lui, îl simți îndreptându-se, planînd orizontal, și puse din nou motorul în mișcare.

Privi în sus și văzu două aeroplane care treceau, într-un vârtej de strigăte, pe deasupra capului său, privi înapoi și văzu grosul flótei risipindu-se și fugind în toate direcțiile ; văzu aeroplanul lovit căzînd pe o coastă și izbindu-se, ca într-o gigantică lamă de cuțit, în motoarele de vînt de dedesubt.

Coborî botul aparatului și privi din nou. În timp ce privea, nu mai dădu nici o atenție direcției zborului. Văzu motoarele de vînt prăbușindu-se, imensa mașină izbindu-se de pămînt, zdrobindu-se sub greutatea căderii, și apoi întreaga masă se răsuci cu josul în sus și se sfărîmă de roțile înclinate. Motorul lui continua să duduie. Deodată, din sfărîmăturile aparatului, se ridică spre zenit o limbă subțire de foc. Și atunci, el observă o masă imensă care zbura prin aer către el, și întoarse aparatul în sus, chiar la timp pentru a scăpa de atacul — dacă era un atac — al unui al doilea aeroplan. Acesta se răsuci pe sub el, îl atrase în jos și aproape că îl răsturnă, în vârtejul trecerii sale prin apropiere.

Observă alte trei aeroplane repezindu-se spre el, și își dădu seama de necesitatea urgentă de a se ridica deasupra lor. Aeroplanele erau peste tot în jurul lui, părăind că se rotesc în cerc pentru a-l ocoli. Treceau pe lingă el, pe deasupra, pe dedesubt, spre răsărit și spre apus. Departe, spre apus, se auzi zgomotul unei ciocniri, și văzu două forme luminoase care cădeau. Departe, spre sud, se vedea venind o a doua flotilă. El continuă să se ridice tot mai sus. Într-o clipă, toate aeroplanele se aflară sub el, dar deocamdată nu cunoștea înălțimea pe care o cîștigase asupra lor, și nu îndrăzni să se repeadă din nou către ele. Apoi, coborî asupra unei a doua victime, și toți soldații dinăuntru îl văzură venind. Uriașa mașină se clătină, se legănă, în timp ce oamenii înnebuniți de frică se repezeau căutîndu-și armele. Vreo douăzeci de gloanțe șuierară prin

aer, și o stea sclipi în apărătoarea de vînt din sticlă groasă care îl proteja. Aeroplanul își încetini zborul și coborî pentru a-i evita lovitura, dar coborî prea jos. El văzu tocmai la timp roțile motoarelor de vînt de pe dealul din Bromley repezindu-se spre el, și se răsuci, ridicîndu-se, în timp ce aeroplanul pe care îl fugărise se zdrobi printre ele. Toate glasurile din aeroplan se uniră într-un urlet. Uriașul aparat rămase o clipă așezat pe o margine, printre roțile frînte, apoi se prăbuși în bucăți. Bucăți enorme zburară prin aer, motoarele se sparseră ca niște scoici. O izbucnire fierbinte de flăcări se ridică spre cerul întunecat.

— Două ! strigă el, în timp ce o bombă de sus exploda în cădere, și începu să se ridice din nou. O veselie fără margini puse stăpînire pe el, și se dezlănțui într-o activitate febrilă. Grijile în privința omenirii, în privința neputinței lui, dispăru-seră cu desăvîrșire. Era un om în luptă, care se bucura de puterea lui. Aeroplanele păreau că se îndepărtează în toate direcțiile, căutînd numai să-l ocolească, și urletul pasagerilor înghesuiți se auzea în izbucniri scurte, în timp ce treceau pe lîngă el. Își alegea cea de a treia pradă, o lovi în grabă, dar nu făcu decît să o răstoarne pe o parte. Aeroplanul scăpă de lovitură, dar se zdrobi de marginea înaltă a zidului Londrei. După această ciocnire, Graham trecu atît de aproape de pămîntul întunecat, încît putu să vadă un iepure speriat gonind pe un povîrniș. Cu o smucitură, se ridică în sus și se văzu zburînd pe deasupra părții de sud a Londrei ; în jurul lui văzduhul era liber. Spre dreapta, o puzderie de rachete de semnalizare ale partizanilor lui Ostrog pocneau zgomotos pe cer. Spre sud, resturile unei jumătăți de duzină de aeroplan în flăcări, iar spre răsărit, apus și nord celelalte aeroplan care fugeau din fața lui. Ele se îndreptau spre răsărit și nord, sau se învîrteau prin aer înspre sud, căci nu puteau să se oprească în aer. În confuzia în care se aflau, orice încercare de a evolua ar fi putut da naștere unei

cioeniri dezastruoase. Abia atunci își dădea seama Graham de ceea ce realizase. În toate părțile, aeroplanele se îndepărtau. Se îndepărtau ! Deveneau din ce în ce mai mici. Erau puse pe fugă !

Graham trecu cam la două sute de picioare pe deasupra platformei de zbor de la Roehampton. Platforma era neagră de oameni și răsună de strigătele lor frenetice. Dar oare de ce și platforma de la Wimbledon Park era neagră și plină de strigăte ? Fumul și flăcările de la Streatham acopereau acum cele trei platforme mai îndepărtate. Făcu un ocol și se înălță, cu să le vadă și să privească cartierele dinspre nord. Mai întâi, zări dincolo de fum marile patrate ale platformei de zbor de la Shooter's Hill, luminate și ocupate de aeroplanul care aterizase și de unde debarcau negri. Apoi veni Blackheath, și după aceea, pe sub perdeaua de fum, platforma de la Norwood. Pe cea de la Blackheath nu aterizase nici un aeroplan, dar aștepta o aeropilă pregătită de zbor. Norwood era acoperit de o mulțime de făpturi mici care alergau de colo pînă colo într-o învălmășeală agitată. De ce ? Deodată, Graham înțelese. Apărarea înverșunată a platformelor de zbor încetase, poporul se revărsa în subsolurile acestor ultime fortărețe ale lui Ostrog uzurpatorul. Și apoi, de departe, dinspre marginea de nord a orașului se auzi pînă de o victorioasă semnificație un sunet, un semnal, o notă de triumf, bubuitul greu al unui tun. Buzele i se întredeschiseră, fața îi fu tulburată de emoție.

Trase cu putere aer în piept.

— Ei înving, strigă el în aerul liber ; poporul învinge !

Bubuitul unui al doilea tun veni ca un răspuns. Și atunci, văzu că aeropila de la Blackheath era împinsă pe glisieră, pentru a fi lansată. Ea se desprinsese și se ridică. Izbucni în sus, spre cer, îndreptîndu-se spre sud și îndepărtîndu-se de el.

Într-o clipă, el înțelese ce se întîmplase. Nu putea fi decît Ostrog care fugea. Scoase un strigăt și se repezi, căzînd, către aeropila dușmană.

Din punctul înalt în care se afla, porni cu mare iuțeală, oblic, prin aer. La apropierea lui cealaltă torpilă se ridică brusc. El se apropie cu toată viteza și merse drept spre ea.

Ea deveni deodată ca o muche subțire, și iată ! el trecu pe lângă ea, continuînd să coboare cu toată forța elanului său inutil.

Era extrem de furios. Împinse motorul înapoi de-a lungul axului și începu să urce, rotindu-se. Văzu mașina lui Ostrog gonind în spirală înaintea lui. Se ridică drept spre ea, depășind-o în înălțime în virtutea elanului și avantajului de a avea un om mai puțin pe bord. Își dădu drumul să cadă drept spre ea, și își greși din nou ținta ! În timp ce trecea în viteză pe lângă ea, văzu fața încrezătoare și liniștită a aeronautului și, în atitudinea lui Ostrog, o hotărîre crispată. Ostrog privea țintă în cealaltă direcție, spre sud. Graham își dădu seama, cu un acces de minie, cît de neîndemînic îi fusese zborul. Dedesubt, se zăreau colinele din Croyden. Smuci aparatul în sus, și se îndreptă din nou către dușman.

Aruncă o privire peste umăr și atenția îi fu atrasă de un lucru ciudat. Platforma de zbor de la răsărit, cea de la Shooter's Hill, păru că se ridică ; un fulger care se schimbă într-o formă cenușie și înaltă, ca o ființă învăluită într-o glugă de fum, izbucni în aer. O clipă, această făptură rămase nemișcată, lăsîndu-i să-i cadă de pe umeri mase imense de metal, apoi începu să desfășoare o trombă deasă de fum. Poporul aruncase în aer și aeroplanul și platforma ! Tot atît de brusc, un al doilea fulger și o altă formă cenușie izbucniră de pe platforma de la Norwood. Și, chiar în timp ce privea, se auzi un zgomot surd, și îl izbi unda de aer a primei explozii. Fu aruncat în sus, și într-o parte.

Pentru o clipă, aeropila căzu aproape pe o aripă, cu botul în jos, părăind că ezită să se răstoarne cu totul. El rămase pe apărătoarea de vînt, încheștat de volanul care oscila deasupra capului. Și atunci,

șocul celei de a doua explozii izbi aeropila dintr-o parte.

Se trezi agățat de una din stinghiile mașinii, iar aerul trecea șuierînd pe lîngă el în sus. I se părea că atîrnă liniștit, iar aerul trecea șuierînd în sus, pe lîngă el. Pe urmă se gîndi că poate se prăbușește. Apoi fu sigur că se prăbușește. Nu putea să privească în jos.

Începu să recapituleze cu o repeziciune de necrezut tot ceea ce i se întîmplase de cînd se trezise, zilele de îndoială, zilele de domnie și, în cele din urmă, răscolitoarea descoperire a trădării calculate a lui Ostrog. El era înfrînt, dar Londra salvată. Londra era salvată!

Gîndurile lui păreau cu totul ireale. Cine era el? De ce îi erau mîinile atît de crispate? De ce nu putea să-și dea drumul? Nenumărate vise s-au terminat cu o astfel de cădere. Dar într-o clipă, se va trezi...

Gîndurile goneau din ce în ce mai repede. Se întreba dacă o va mai revedea pe Helen. Părea atît de absurd să n-o mai revadă. Cu *siguranță* că era numai un vis! Și, totuși, era sigur că o va întîlni. Ea, cel puțin, era reală. Era reală. Se va trezi și o va vedea.

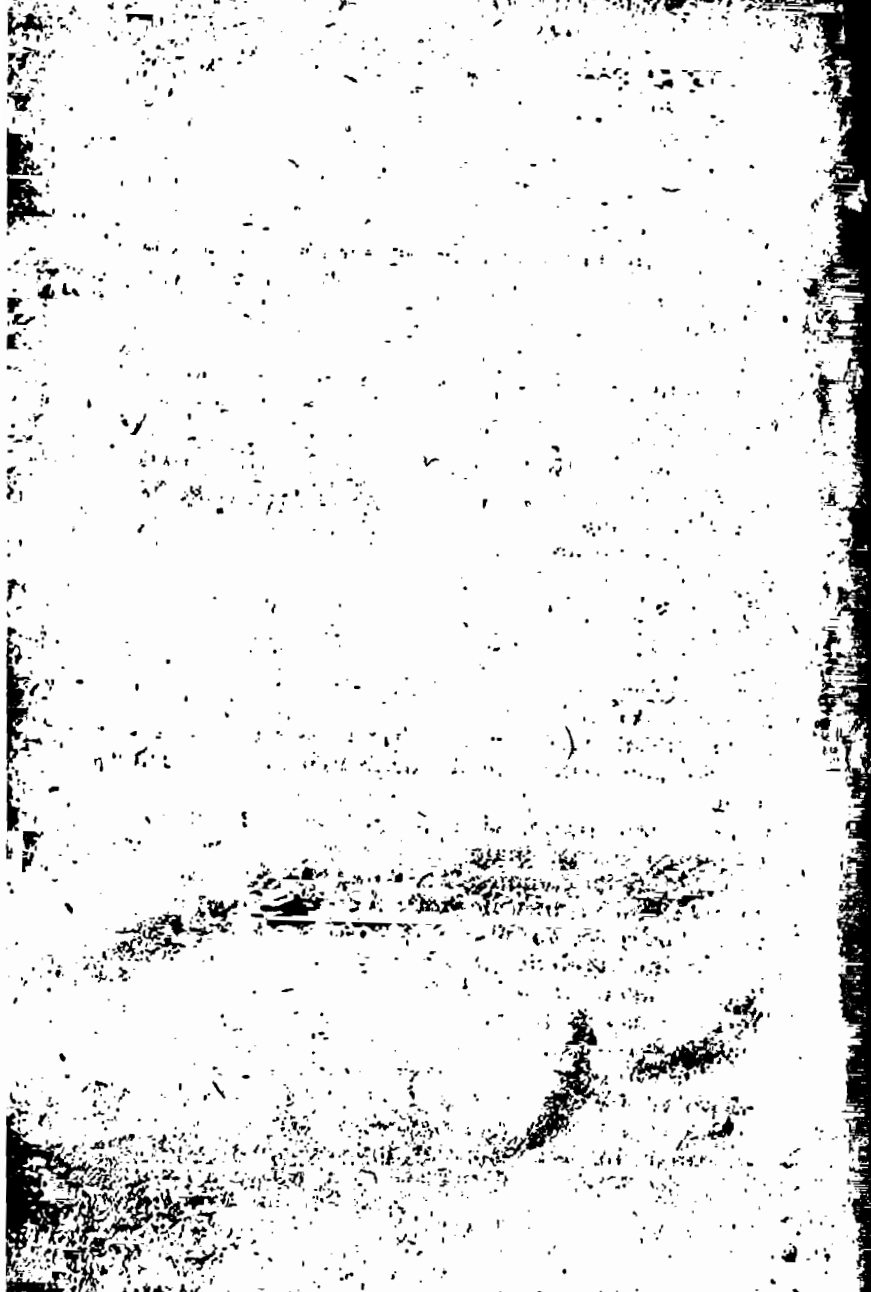
Cu toate că nu putea să privească, își dădu deodată seama că pămîntul era foarte aproape.

PRIMII OAMENI ÎN LUNĂ

Trei mii de stadii sînt dăla Pămînt pînă la Lună... Nu te mira, prietene, dacă ți se pare că vorbesc despre lucruri extraterestre și aeriene. Toate cîte ți le spun nu sînt decît descrierea unei călătorii pe care am făcut-o de curînd.

Lucian : Icaromenippus

DL. BEDFORD SE ÎNTÎLNEȘTE LA LYMPNE
Cu DL. CAVOR

În timp ce stau la umbra viței de vie, sub cerul albastru al Italiei de sud, scriind această povestire, mă gîndesc cu oarecare surprindere că participarea mea la uluitoarele aventuri ale domnului Cavor n-a fost, de fapt, decît rezultatul unui simplu accident. Ar fi putut să-mi ia locul oricare altul. Am nimerit în mijlocul acestor evenimente într-o perioadă cînd mă consideram departe chiar și de cea mai mică posibilitate de a întîlni vreo experiență tulburătoare. Mă dusesem la Lympe deoarece îl socoteam locul cel mai lipsit de întîmplări din lume. „Aici, în orice caz, îmi ziceam eu, voi găsi liniște și voi putea să lucrez !“

Rezultatul este cartea aceasta. Pentru că desti-nul nu ține seama de planurile mărunte ale oame-nilor.

Ar trebui, poate, să menționez aici că suferisem, cu puțină vreme înainte, niște pierderi considera-bile în unele combinații financiare. În momentul de față, înconjurat de tot confortul bogăției, îmi face plăcere să vorbesc despre strîmtorarea în care mă aflu. Trebuie chiar să admit că eu însumi eram vinovat, în oarecare măsură, de situația mea dezastruoasă. S-ar putea să existe domenii în care manifest oarecare pricepere ; afacerile financiare nu se numără printre ele. Dar pe atunci eram tînăr și, alături de alte calități discutabile, tinerețea mea se mîndrea tocmai cu priceperea în afaceri. Sînt și azi tînăr în ani, dar întîmplările prin care am

trecut au șters o parte a tinereții mele. Dacă mi-au adus și înțelepciune, rămîne încă de văzut.

Nu cred că are vreun rost să intru în amănuntele eșecurilor care m-au făcut să debarc la Lympe, în Kent. În zilele noastre, tranzacțiile financiare implică o mare doză de aventură. Am acceptat toate riscurile. În afaceri, există în mod invariabil o anumită cantitate de *a da* și de *a lua*, iar mie mi-a fost sortit, în cele din urmă, să dau, oricît mi-a venit de greu. Chiar cînd credeam că lichidasem totul, un creditor cîrcotaș a hotărît să se țină scai de mine. Poate că ați auzit despre senzația de arsură cu fier roșu, a virtuții rănite, sau poate că ați și simțit-o. Creditorul m-a urmărit pînă în pînzele albe. În cele din urmă mi-am spus că dacă nu vroiam să trudesesc din greu pentru existență, angajîndu-mă undeva ca funcționar, nu mai aveam nimic altceva de făcut decît să scriu o piesă de teatru. Am oarecare fantezie și bun gust, și eram decis să mă lupt din răsputeri înainte de a accepta o soartă de funcționar. Pe atunci, în afară de încrederea în talentul meu de om de afaceri, aveam și convingerea că pot să scriu o piesă foarte bună. Nu cred că era o convingere ieșită din comun. Știam că nimic altceva, exceptînd tranzacțiile financiare, nu oferea atîtea posibilități de cîștig și probabi că aceasta m-a și determinat. Mă obișnuisem să consider piesa mea nescrisă ca pe o mică rezervă, bună pentru zile negre. Aceste zile sosiseră și m-am pus deci pe lucru.

Am descoperit foarte curînd că elaborarea unei piese cerea mai mult timp decît îmi închipuisem eu — inițial, credeam că îmi vor fi de ajuns zece zile — și, pentru a avea un *pied-à-terre* în timpul lucrului, m-am instalat la Lympe. M-am considerat norocos, găsind acolo o mică vilă. Am semnat un contract de închiriere pe trei ani. Am mobilat-o sumar și, pentru perioada cît urma să lucrez la piesă, am hotărît să-mi fac singur bucătărie. Felul meu de a găti ar fi scos-o din sărute pe doamna Beeton, care trebuie să știți că se pricepea. Aveam

o cafelieră, o cratiță pentru ouă, alta pentru cartofi și o tigare pentru cîrnați și slănină. Acesta era tot aparatul simplu al confortului meu. Nu poți să trăiești întotdeauna pe picior mare, iar simplitatea este o alternativă oricînd posibilă. Am mai adus și un butoiăș de optzeci de litri, cu bere, luat pe credit, iar un brutar îndatoritor îmi aducea pîine în fiecare zi. Poate că nu trăiam ca în Sybaris, dar am trecut și prin timpuri mai grele. Îl compăttimeam oarecum pe brutar, care era un om foarte cumsecade, dar nădăjduiam, totuși, să-i plătesc și lui.

Dacă vreun om dorește singurătatea, locul cel mai nimerit este cu siguranță Lympne. Se află în regiunea argiloasă din Kent, iar vila mea era situată pe marginea unei vechi faleze, privind peste mlaștinile din valea Romney, către mare. Pe vreme ploioasă, locul devine aproape inaccesibil, și am auzit că poștașul obișnuia uneori să străbată cea mai mare parte a drumului avînd legate de ghețe niște scînduri. Nu l-am văzut niciodată cu această încălțăminte, dar mi-o pot închipui. Cele cîteva colibe și căsuțe care alcătuiesc satul de astăzi, au, fiecare, în fața ușii, niște legături mari de nuiele de mesteacăn, pentru curățirea noroiului argilos de pe tălpi, fapt care vă poate da o idee despre conformația regiunii. Mă îndoiesc că localitatea ar mai fi existat, dacă nu ar fi fost dăinuit amintirea unor zile de demult trecute. Pe vremea romanilor, aici era Portus Lemanis, marele port al Angliei; acum, marea se află la o depărtare de patru mile. La poalele dealului răpos încă se mai văd bolovani și țărmături de ziduri romane, și de acolo pornește ca o săgeată spre nord vechiul drum Watling, încă pavat pe alocuri. Obișnuiam să stau pe deal și să evoc vremurile trecute, cu galere și legiuni, sclavi și funcționari, femei, muncitori, și oameni de afaceri ca mine, toată acea mulțime gălăgioasă care se perinda prin port. Și acum, doar cîteva grămezi de moloaz, pe un povîrniș acoperit cu iarbă, cîteva oi — și eu! Pe locul unde fusese portul erau acum marginile ținutului mlăștinos, întinzîndu-se într-o

curbă largă pînă departe, la Dungeness, întreruptă ici și colo de mănunchiurile arborilor și de turnurile bisericii medievale care se îndreaptă, ca odinioară Lemanis, spre dispariție.

Peisajul acestui ținut mlăștinos era, într-adevăr, unul dintre cele mai splendide pe care le întîlnisem vreodată. Cred că Dungeness se afla la vreo cincisprezece mile depărtare; se întindea ca o plută pe mare, iar mai departe, spre vest, se vedeau dealurile de lîngă Hastings, în lumina apusului de soare. Uneori păreau apropiate și clare, alteori erau estompate și joase, iar vremea umedă le făcea adesea să dispară. Regiunea mai apropiată a mlaștinii era presărată și luminată de șanțuri și canale.

Fereastra lîngă care lucram dădea chiar spre linia dealurilor, și de acolo l-am văzut pentru prima dată pe Cavor. Era tocmai pe cînd mă luptam cu planul piesei mele, absorbit de această muncă grea, astfel că, în mod destul de firesc, omul mi-a atras atenția.

Soarele apunea, cerul, colorat în verde și galben, era de o calmă strălucire; în acest decor a apărut o formă neagră, mică și ciudată.

Era un omuleț scund, cu trupul rotofei, cu picioarele subțiri, cu mișcări smucite; găsise de cuviință să-și îmbrace făptura extraordinară cu un parde-siu, o șapcă de jucător de crichet, pantaloni bufanți și ciorapi de ciclist. Nu știu de ce era îmbrăcat astfel; n-a mers niciodată cu bicicleta și n-a jucat niciodată crichet. Îmbrăcămintea lui era un amestec inexplicabil de haine adunate de cine știe unde. Gesticula cu palmele, cu brațele, își misca brusc capul într-o parte și în alta, și scotea tot timpul un fel de bîzîit. Un bîzîit produs, parcă, de un aparat electric. Sînt convins că n-ați auzit niciodată un bîzîit asemănător. Și își dregea tot mereu glasul, cu un sunet extrem de curios.

Plouase, și mersul lui dezordonat era scos și mai mult în evidență de pămîntul alunecos al potecii. Exact cînd a ajuns în dreptul soarelui care cobora sub orizont, s-a oprit, și-a scos ceasul și a șovăit

cîteva clipe. Apoi, cu o smucitură, s-a întors și s-a îndepărtat în grabă, fără să mai gesticuleze, dar mergînd cu pași apăsăți, care lăsau să se vadă că avea picioarele lungi, grotesc exagerate de argila care i se lipise de tălpi.

Era în prima zi a șederii mele în Lympne, cînd efortul meu creator ajunsese la culme, și am privit întîmplarea ca pe o distracție plictisitoare — cinci minute pierdute. M-am întors la planul piesei mele. Dar în seara următoare apariția s-a repetat, cu o remarcabilă punctualitate, ca și după încă o seară, apoi în toate seriile cînd nu ploua, și concentrarea mea asupra piesei a început să-mi ceară un efort considerabil.

— Blestematul, mi-am spus, s-ar crede că ia lecții, ca să se miște ca o marionetă ! Și, cîteva seri, l-am blestemat din toată inima.

Apoi, supărarea mea a făcut loc uimirii și curiozității. De ce naiba se comporta în felul acesta ? În cea de-a paisprezecea seară n-am mai putut să rabd și, de îndată ce a apărut, am deschis ușa care dădea spre verandă, am ieșit și m-am îndreptat către locul unde se oprea întotdeauna.

Cînd am ajuns lîngă el, tocmai își scotea capul. Avea fața dolofană, rotundă, cu ochi căprui — pînă atunci nu-l văzusem decît împotriva luminii.

— O clipă, domnule, i-am spus, în timp ce el se întorcea.

Omul tresări.

— Dacă e numai o clipă — îmi răspunse el — sînt de acord. Dar dacă dorești să-mi vorbești ceva mai mult, și dacă nu sînt prea pretențios — deoa-rece clipa dumitale a și trecut — ești atît de amabil să mă însoțești... ?

— Cu plăcere, i-am spus, pornind alături de el.

— Deprinderile mele sînt precis reglementate. Timpul meu de repaos este limitat.

— Presupun că acum este timpul dumitale de plimbare ?

— Da. Vin aici să privesc apusul soarelui.

— Dar nu-l privești.

— Poftim ?
— Nu privești niciodată apusul soarelui.
— Niciodată ?
— Nu. Te observ de treisprezece seri la rînd și n-ai privit niciodată apusul soarelui. Nici măcar o dată.

Își încruntă sprîncenele, ca și cînd ar fi fost pus în fața unei probleme.

— Ei bine, eu mă bucur de lumina soarelui... de aer. Merg pe poteca asta, trec de bariera de colo — făcu un gest brusc, arătînd peste umăr cu capul — fac un ocol...

— Nu-i adevărat. Niciodată n-ai făcut ceea ce afirmi. De altfel, este absurd. Pe aici nu-i nici o potecă. În seara aceasta, de exemplu...

— Oh, în seara aceasta ! Să mă gîndesc : Ah ! tocmai m-am uitat la ceas, am văzut că întîrziaseam cu trei minute peste jumătatea mea de oră, mi-am dat seama că nu mai aveam timp să dau ocolul, m-am întors...

— Întotdeauna se întîmplă la fel.

Se uită la mine, pe gînduri.

— Se poate... acum, dacă mă gîndesc mai bine... Dar despre ce doreai să vorbești cu mine ?

— Păi... despre *asta* !

— Despre *asta* ?

— Da. De ce procedezi așa ? În fiecare seară apari făcînd un zgomot...

— Un zgomot ?

— Cam în felul acesta... I-am imitat bîzîitul. El mă privi și se vedea limpede că bîzîitul nu-i făcea plăcere.

— Eu fac *asta* ? întrebă el.

— În fiecare seară.

— Nici nu bănuiam.

Se opri. Mă privi cu un aer grav.

— S-ar putea oare, zise el, să-mi fi format un tic ?

— Așa se pare. Nu-i adevărat ?

Își apucă buza de jos cu două degete. Privi țintă la o băltoacă de la picioarele lui.

— Mîntea mi-e extrem de încordată, zise el. Vrei să știi de ce mă comport așa ? Ei bine, domnule, te asigur nu numai că habar n-am de ce, dar nici măcar nu știam că procedez în felul acesta. Dacă stau să mă gîndesc, este exact cum spui dumneata ; n-am trecut niciodată mai departe de aici... Te supără purtarea mea ?

Nu știu de ce, dar începeam să-l privesc cu îngăduință.

— Nu mă supără, i-am răspuns. Dar... închi-
puiește-ți că ai scrie o piesă de teatru !

— N-aș fi în stare.

— Ei bine, ai face orice alt lucru care necesită o concentrare.

— Ah, zise el, desigur, și căzu pe gînduri.

Expresia figurii lui trăda atîta tristețe, încît m-am muiat și mai mult. De fapt, mi-am spus, am dat dovadă de agresivitate, cerînd socoteală, unui om pe care nici nu-l cunosc, de ce anume mormăie de unul singur pe un drum public.

— Înțelegei, zise el slab, este o obișnuință.

— Oh, sînt de acord.

— Trebuie să mi-o interzic.

— Dar nu, dacă faptul te-ar incomoda. La urma urmei, nu-i treaba mea... mi-am permis prea mult...

— De loc, domnule, zise el, dar de loc. Îți rămîn foarte îndatorat. Trebuie să suprim asemenea obiceiuri. Pe viitor așa voi face. Dacă nu te superi... vrei să mai faci o dată... zgomotul acela ?

— E cam așa : Zuzu, zuzu... dar, te rog...

— Îți sînt foarte îndatorat. De fapt, știu, devin din ce în ce mai distrat. Ești perfect îndreptățit, domnule... perfect îndreptățit. Îți sînt, într-adevăr, îndatorat. Trebuie să se termine. Și acum, domnule, te-am obligat să te îndepărtezi prea mult de casă.

— Sper că impertinența mea...

— De loc, domnule, de loc.

Ne-am privit o clipă în ochi. Mi-am scos pălăria și i-am urat bună seara. El mi-a răspuns printr-o

zvicnitură din mîini. Și ne-am văzut fiecare de drum.

În dreptul pîrleazului, m-am întors și l-am privit cum se îndepărta. Ținuta i se schimbase în mod vădit; părea strîns în el, adus de spate. Contrastul cu ființa cînaite, care gesticula și mormăia, m-a făcut, în mod absurd, să încerc un sentiment de milă. L-am privit pînă cînd a dispărut. Apoi, regretîndu-mi ieșirea, m-am întors în casă, la piesa mea.

În următoarele două seri nu l-am mai văzut. Dar îmi rămăsese în minte, și m-am gîndit că ar putea să-mi fie de folos în intriga piesei mele, ca un personaj comic și sentimental. A treia zi a venit la mine.

Am rămas surprins, neștiind ce vînt îl aduce. A început, politicos, o conversație indiferentă — apoi a trecut brusc la subiect. Voia să-mi cumpere vila.

— Înțelegi, zise el, nu te condamn cituși de puțin, dar dumneata mi-ai distrus o obișnuință, și asta îmi dezorganizează tot programul zilei. De ani de zile mi-am făcut plimbarea pe aici... ani de zile. Fără îndoială, m-am plimbat mormăind... Dumneata mi-ai făcut imposibilă plimbarea!

I-am sugerat să se plimbe în altă direcție.

— Nu. Nu există nici o altă direcție. Aceasta este singura. Am cercetat. Iar acum, în fiecare după amiază la ora patru... mă simt ca înlănțuit.

— Dar, scumpul meu domn, dacă problema este atît de importantă pentru dumneata...

— Este vitală! Înțelegi... eu sînt un cercetător... sînt antrenat în niște cercetări științifice. Locuiesc... tăcu și rămase o clipă pe gînduri. Chiar acolo — zise el deodată, împungînd aerul cu degetul, pri-mejdios de aproape de ochii mei. Casa cu hornurile albe pe care o vezi înălțîndu-se deasupra copacilor. Situația mea este anormală... anormală. Sînt pe punctul de a termina una dintre cele mai importante demonstrații, pot să te asigur, una dintre cele mai importante demonstrații care au fost făcute vre-odată. Trebuie, deci, să-mi țin gîndirea permanent încordată, să am liniște și să depun o activitate

constantă. După amiaza erau momentele cele mai favorabile... cu idei noi, efervescente... cu noi puncie de vedere.

— Dar de ce nu continui să te plimbi pe aici ?

— Ar fi cu totul altceva. M-aș supraveghea pe mine însumi. M-aș gândi la dumneata, la piesa dumitale... la faptul că mă observi, iritat ! Nu m-aș mai gândi la munca mea. Nu ! Trebuie să obțin această vilă.

Am rămas pe gânduri. Înainte de a lua vreo hotărîre, trebuia desigur să reflectez serios. Pe atunci, eram, în general, destul de dispus să închei afaceri, iar vânzările m-au atras întotdeauna ; în primul rînd, însă, vila nu era a mea, și chiar dacă i-o vindeam pe un preț bun, puteam să am inconveniente la predare, dacă adevăratul proprietar ar fi aflat de tranzacție ; în al doilea rînd, ei bine, fusesem declarat insolubil. Era clar că problema cerea o abilitate deosebită. Mă interesa, de asemenea, și faptul că el era pe urmele unei invenții prețioase. Mi-am zis că ar trebui să aflu cît mai multe despre cercetările lui, nu cu vreo intenție necinstită, ci pur și simplu cu gîndul că aceasta ar însemna o destindere. Am început să tatonez terenul.

Era foarte dispus să-mi dea lămuriri. La drept vorbind, de îndată ce a început să vorbească, discuția s-a transformat într-un monolog. Vorbea ca un om care tăcuse mult timp, care frămîntase mult timp în mintea lui un anumit subiect. A vorbit aproape o oră, și trebuie să mărturisesc că înțelegam cu destulă greutate ceea ce îmi spunea. Dar în fiecare cuvînt se simțea satisfacția omului care își permite o pauză între orele de muncă. În timpul acestei prime întrevederi, am înțeles destul de vag obiectul lucrărilor lui. Jumătate din cuvintele pe care le rostea erau termeni tehnici, cu totul străini pentru mine, și își ilustra unele afirmații cu ceea ce-i plăcea lui să numească matematică elementară, făcînd calcule pe un plic cu stiloul — în așa fel încît îmi venea greu chiar să simulez că aș înțelege. „Da“, ziceam eu. „Da, continuă !“ Am înțe-

Ies însă destul pentru a mă convinge că nu era un simplu excentric care se credea inventator. În ciuda înfățișării lui, omul degaja o forță care excludea posibilitatea imposturii. Invenția la care lucra era, în orice caz, din domeniul mecanicii. Mi-a vorbit despre un atelier și despre niște asistenți, trei lucrători simplari instruiți de el... Desigur, de la atelier pînă la brevetul de invenție nu este decît un pas. M-a invitat să-i vizitez instalațiile. Am acceptat pe loc, manifestîndu-mi bucuria. Propunerea de a-mi cumpăra vila a rămas, din fericire, în suspensie.

În cele din urmă s-a ridicat să plece, scuizîndu-se pentru durata vizitei. Mi-a spus că avea foarte rar plăcerea să vorbească despre lucrările lui. Nu înlînise de multe ori un ascultător atît de inteligent ca mine. El avea foarte puține relații cu oamenii de știință.

— Există multă meschinărie, îmi explică el, și atîtea intrigi ! Iar cînd cineva are într-adevăr o idee... o idee nouă și fecundă... nu vreau să fiu nedrept, dar...

Eu, unul, cred în primul impuls. I-am făcut o propunere care poate fi socotită drept necugetată. Dar trebuie să vă amintiți că eram singur în Lympne, că scriam de paisprezece zile o piesă, și că aveam remușcări pentru plimbarea lui zădărnicită.

— De ce, i-am spus, să nu-ți creezi din aceste discuții o nouă obișnuință ? În locul celei pe care, din pricina mea, ai pierdut-o. Cel puțin... pînă cînd vom cădea de acord în privința vilei. Dumneata ai nevoie să răsucești pe toate părțile, în minte, problemele de care ești preocupat, așa cum făceai în timpul plimbărilor de după amiază. Din nefericire, s-a terminat cu asta... nu mai poți să te plimbi după amiaza, ca pînă acum. Dar de ce să nu vii aici și să vorbești despre lucrările dumitale... să te folosești de mine ca de un perete în care îți arunci gîndurile și le prinzi înapoi ? Este limpede că eu n-am destule cunoștințe ca să-ți fur ideile, și nici nu cunosc oameni de știință...

M-am oprit. El rămăsese pe gânduri. Se vedea că propunerea mea îl atrage.

— Dar mi-e teamă că te voi plictisi, zise el.

— Crezi că nu te pot urmări?

— O, nu, dar termenii tehnici...

— În după amiaza aceasta, în orice caz, m-a interesat enorm.

— Desigur, mi-ar fi de mare folos. Niciodată nu-ți limpezești mai bine ideile decât atunci când le explici cuiva. Până acum...

— Scumpul meu domn, să nu mai vorbim despre ce a fost.

— Dar poți, într-adevăr, să-ți pierzi timpul cu mine?

— Nici o odihnă nu este mai bună decât schimbarea preocupărilor — i-am răspuns eu, cu o profundă convingere.

Am rămas înțeleși. Pe treptele verandei, el se întoarse spre mine.

— Ți sînt foarte îndatorat, zise el.

Am scos o exclamație interogativă.

— M-ai vindecat complet de ridicolul obicei de a mormăi, îmi explică el.

I-am spus că sînt foarte bucuros a-i fi dat o mîna de ajutor — și apoi a plecat.

Imediat, gândurile sugerate de conversația noastră își reluară cursul. Începu să-și miște din nou brațele, ca mai înainte. Ecoul slab al unui „zuzu“ ajunse pînă la mine, purtat de vînt...

Dar... la urma urmei, nu era treaba mea...

A revenit și a doua zi, și în ziua următoare, ținînd două prelegeri despre fizică, spre satisfacția amîndurora. Vorbea, cu un aer extrem de competent, despre „eter“, „tuburi de forță“, „potențial gravitațional“ și despre alte asemenea noțiuni, iar eu, șezînd în fața lui, într-un șezlong, nu spuneam decât „da“, „continuă“, „te urmăresc“, pentru a-l face să vorbească mai departe. Era un subiect teribil de dificil, dar cred că el n-a bănuț niciodată cît de puțin îl înțelegeam. În unele clipe mă în-doiam de rostul acestor discuții, dar, în orice caz,

mai uitam de blestemata mea piesă. Din când în când mi se părea că înțeleg totul, dar tocmai atunci îmi dădeam seama că de fapt nu înțeleg nimic. Alteori gândurile îmi zburau în altă parte, și nici nu mai încercam să-l ascult, întrebându-mă dacă, la urma urmei, nu era mai bine să-l folosesc ca personajiu central într-o farsă, părăsindu-mi vechiul plan al piesei. Apoi iar încercam să înțeleg câte ceva din spusele lui.

M-am dus, cu prima ocazie, să-i vizitez casa. Era mare și neîngrijit mobilată; nu avea nici un om de serviciu, în afara celor trei asistenți, iar regimul și viața lui particulară se caracterizau printr-o simplitate filozofică. Nu bea decît apă, era vegetarian și avea tot felul de asemenea obiceiuri bazate pe logică și disciplină. Dar, văzîndu-i instalațiile, ți se risipea orice fel de îndoială. Casa arăta ca o adevărată uzină, din pivniță pînă în pod — o prezență vimitoare într-un sat atît de izolat. Încăperile de la parter erau pline de mese cu diferite aparate, cuptorul și bucătăria se transformaseră în niște furnale impresionante, pivnița era ocupată de dinamuri, iar în grădină se afla un gazometru. Mi-a arătat totul cu entuziasmul, clocotind de încredere, al unui om care trăise mult timp singur. Izolarea lui se revărsa acum într-un exces de confidențe, pe care eu aveam norocul să le ascult.

Cele trei ajutoare erau niște reprezentanți tipici ai categoriei de „oameni îndemînateci“ din care proveneau. Conștiincoși, dacă nu chiar inteligenți, voinici, politicoși și plini de bunăvoință. Unul dintre ei, Spargus, care fusese marinăr, făcea bucătăria și toate lucrările în metal; al doilea, Gibbs, se ocupa cu dulgheria, iar cel de al treilea, un fost grădinar, era ajutor la toate. Ei nu făceau decît munca manuală; toată munca de concepție îi aparținea lui Cavor. Ignoranța lor era desăvîrșită; chiar în comparație cu noțiunile mele confuze.

Trebuie să vorbesc și despre natura acestor cercetări. Din nefericire, nu-mi este de loc la îndemînă. Nu am o pregătire științifică, și mi-e teamă că în-

cercînd să exprim scopul experiențelor, în limbajul înalt științific al domnului Cavor, l-aș încurca nu numai pe cititor, dar și pe mine însumi, și este aproape sigur că aș comite vreo greșală care ar atrage asupra mea batjocura tuturor celor care, în țara noastră, cunosc fizica matematică. De aceea, cred că este mult mai bine să-mi exprim impresiile în limbajul meu inexact, fără a încerca să îmbrac haina unor cunoștințe pe care nici nu pretind că le stăpînesc.

Obiectul cercetărilor domnului Cavor era o substanță care să fie „opacă” — el folosea un alt termen pe care l-am uitat, dar „opacă” exprimă destul de bine ideea — la „toate formele de energie radiantă”. Îmi explicase că prin „energie radiantă” se înțelege tot ceea ce se transmite asemenea luminii, căldurii, razelor Roentgen, despre care se vorbea atît de mult în ultimul timp, undelor electrice ale lui Marconi, sau gravitației. Toate aceste energii, spunea el, *radiază* din anumite centre, acționînd de la distanță asupra corpurilor, de unde vine și termenul de „energie radiantă”. Aproape toate substanțele sînt opace la un anumit fel de energie radiantă. Sticla, de exemplu, este transparentă pentru lumină, dar mult mai puțin pentru căldură, așa încît poate fi folosită ca obstacol împotriva căldurii; alaunul este transparent pentru lumină, dar blochează complet căldura. Pe de altă parte, o soluție de iod în bisulfid de carbon blochează complet lumina, dar îi permite căldurii să treacă foarte ușor. Nu vei vedea focul, dar îi vei simți căldura. Metalele nu sînt opace numai pentru lumină și căldură, dar și pentru electricitate, care trece atît prin soluția de iod, cît și prin sticlă, aproape ca și cum nu i-ar sta nimic în cale. Și așa mai departe.

Toate substanțele cunoscute sînt însă „transparente” pentru gravitație. Se pot folosi diferite paravane pentru a întrerupe lumina, căldura, influența electrică a soarelui, sau căldura pămîntului; obiectele pot fi izolate, prin foi de metal, de acțiunea razelor lui Marconi, dar nimic nu va putea inter-

cepta forța de gravitație a soarelui sau pe aceea a pământului. Și, totuși, fenomenul nu poate fi explicat cu ușurință. Cavor credea că poate să existe o asemenea substanță, și bineînțeles că eu nu puteam să-l contrazic. Nu mă mai gândisem niciodată la o astfel de posibilitate. El mi-a demonstrat — făcînd pe hîrtie niște calcule pe care, fără îndoială, lord Kelvin, profesorul Lodge, profesorul Karl Pearson, sau oricare alt savant le-ar fi înțeles, dar care pe mine m-au încurcat și mai mult — nu numai posibilitatea existenței unei asemenea substanțe, dar și ce anume condiții trebuie să îndeplinească. Raționamentul lui era uimitor. Dar, oricît de mult m-a uimit și m-a interesat în acel moment, acum îmi este cu neputință să-l reproduc. „Da“, îi spuneam eu neconținut. „Da, continuă!“ Cred că este suficient, în folosul povestirii, să spun că el se considera capabil să fabrice această pretinsă substanță, opacă pentru gravitație, dintr-un aliaj complicat de metale cu un element nou — cred că îl numea *helium* — pe care îl primea din Londra, în vase de piatră sigilate. Unii și-au exprimat îndoiala asupra acestui amănunt, dar eu sînt aproape sigur că în vasele de piatră sigilate se găsea *helium*. În orice caz, era un element gazos, extrem de rarefiat.

O, dacă aș fi luat măcar niște note...

Dar cum puteam să prevăd eu pe atunci necesitatea de a face însemnări?

Toți cei care au oricît de puțină imaginație vor înțelege extraordinarele posibilități ale unei asemenea substanțe, și îmi vor înțelege emoția resimțită atunci cînd, prin ceața complicatelor fraze folosite de Cavor, mi-am dat seama de acest lucru. O înterrupere într-adevăr dramatică a piesei mele! Mi-a trebuit cîțva timp înainte de a mă convinge că îl interpretasem exact, și mă străduiam să nu-i pun întrebări din care să-și dea seama că își revărsa zilnic explicațiile într-o prăpastie de ignoranță. Nici unul dintre cititorii acestei povestiri nu va realiza, însă, exact ceea ce simțeam eu, deoarece din simpla mea relatare este cu neputință să reiasă cît

de convins eram că extraordinara substanță se afla într-adevăr pe punctul de a fi fabricată.

După ce i-am vizitat locuința, nu-mi amintesc să mai fi acordat piesei mele măcar o oră de muncă. Imaginația mea era solicitată în alte direcții. Utilizările practice ale invenției lui Cavor păreau nelimitate; în orice direcție încercam s-o aplic, provoca adevărate revoluții. Dacă, de exemplu, cineva dorea să ridice o greutate, oricât de enormă, nu avea decît să-i așeze dedesubt o foaie din această substanță, și ar fi ridicat-o după aceea cu un simplu pai. Primul meu impuls a fost, bineînțeles, să aplic acest principiu la tunuri și cuirasate, la foarte materialele de război, apoi la navigație, locomoție, în construcții și în toate domeniile imaginabile ale industriei. Întîmplarea care mă adusese chiar la locul de naștere al unei noi epoci — deoarece invenția lui inaugura într-adevăr o epocă nouă — era una dintre șansele care se prezintă o dată la o mie de ani. În mintea mea, utilizările se înmulțeau mereu, se întindeau la nesfîrșit. Printre altele, vedeam și renașterea mea ca om de afaceri. Vedeam o întreprindere-mamă și nenumărate întreprinderi-fiice, conține și trusturi, privilegii și concesiuni, care se răspîndeau tot mereu, pînă cînd, vastă și înfloritoare, Compania de Cavorită cucerea și domina întreaga lume.

Și, în centrul ei, eram eu!

M-am hotărît într-o clipă. Știam că risc totul, dar m-am aruncat cu ochii închiși în necunoscut.

— Noi ne aflăm în fața celei mai mari descoperiri din toate timpurile — i-am spus eu, punînd accentul pe „noi”. Dacă vrei să mă înalături, va trebui să tragi cu tunul. De mîine sînt al patrulea ajutor al dumitale.

Rămase oarecum surprins de entuziasmul meu, dar fără nici o urmă de bănuială sau de ostilitate. Părea mai curînd gata să se autodeprecieze.

Mă privi cu îndoială.

— Crezi într-adevăr...? zise el. Dar piesa dumitale! Cum rămîne cu piesa?

— S-a terminat cu piesa ! am strigat eu. Scumful meu domn, nu-ți dai seama ce descoperire ai făcut ? Nu-ți dai seama ce ești pe cale să crezi ?

Era o simplă întorsătură retorică, dar, de fapt, el nu-și dădea seama. La început, nici nu-mi venea să cred. El nu se gîndise, într-adevăr, la nimic practic ! Tot timpul, acest omuleț uimitor lucrase numai din punct de vedere teoretic ! Cînd afirma că este „cea mai importantă“ demonstrație pe care o văzuse vreodată lumea, voia să înțeleagă pur și simplu că îmbina o serie de teorii și rezolva o serie de probleme care ședeau sub semnul întrebării ; nu-i păsa de aplicațiile practice ale substanței pe care era gata s-o descopere, mai mult decît dacă ar fi fost vorba despre o mașină de fabricat pîine. Substanța era posibilă, iar el era pe punctul s-o obțină ! *Voilà tout*¹, cum spune francezul.

Pe lîngă aceasta, era și copilăros ! Dacă o va obține, substanța va trece în posteritate sub numele de Cavorită sau Cavorină, el va fi numit F.R.S.², portretul îi va fi publicat, ca o recunoaștere a valorii lui științifice, în revista *Natura*, și alte asemenea copilării. Nu visa nimic altceva ! Dacă din întîmplare n-aș fi fost eu acolo, el era în stare să lanseze această bombă în lume, la fel cum ar fi descoperit o nouă specie de țînțari. Și descoperirea lui ar fi fost trecută cu vederea și dată complet uitării, ca atîtea alte descoperiri pe care savanții le-au lăsat în părăsire.

După ce mi-am dat seama de toate acestea, eu am devenit cel care vorbea și Cavor cel care-mi spunea „continuă“ ! Am sărit în picioare. Am început să mă plimb prin odaie, gesticulînd ca un tînăr de douăzeci de ani. M-am străduit să-l fac să înțeleagă care sînt, în această privință, datoriile și responsabilitățile noastre. L-am asigurat că putem realiza o avere destul de considerabilă pentru a făuri orice

¹ *Voilà tout* (în limbă franceză în original) : Asta-i totul (n.r.).

² F.R.S., membru al Societății Regale. (n.r.)

fel de revoluție socială am voi; că putem stăpîni și guverna întreaga lume. I-am vorbit despre companii și brevete și despre necesitatea de a păstra secretul fabricării. Tot ceea ce îi spuneam părea să-l impresioneze la fel de mult pe cît matematica lui mă impresionase pe mine. O expresie de perplexitate s-a așternut pe fața lui rotundă și roșcată. A biiguit ceva despre faptul că era *total indiferent* față de bogăție, dar cu un gest i-am înlăturat toate rezervele. Trebuia să devină bogat, și protestele lui nu-i foloseau la nimic. I-am dat să înțeleagă cu cine avea de-a face, că eu posedam o mare experiență în domeniul afacerilor. Nu i-am spus că fusesem declarat insolubil, deoarece socoteam că este o situație temporară; cred, însă, că am reușit să împac evidenta mea sărăcie cu pretinsa mea competență financiară. Pe nesimțite, așa cum se dezvoltă asemenea proiecte, am căzut la înțelegere asupra unui monopol al Cavoritei. El trebuia să fabrice substanța, iar eu să lansez afacerea.

Mă agățam ca o lipitoare de „noi”; „dumneata” și „eu” nu mai existau pentru mine.

Ideea lui era ca profiturile despre care îi vorbeam să fie folosite pentru dezvoltarea cercetărilor; dar, bineînțeles, ca o problemă a viitorului.

— E foarte bine, am strigat eu. E foarte bine!

Lucrul cel mai important era fără îndoială să vedem substanța fabricată.

— Este o substanță, strigam eu, de care nu se poate dispensa nici o casă, nici o fabrică, nici o fortăreață, nici un vas; aplicațiile ei sînt mai universale chiar decît ale unui medicament brevetat. Nu există nici o aplicație a ei, nici una dintre zecile de mii de utilizări posibile, care să nu ne îmbogățească, Cavor, mai presus de toate visele avarității!

— Așa e! zise el. Încep să înțeleg. Este extraordinar cum dobîndești noi puncte de vedere cînd discuți asupra unei probleme!

— Și s-a întîmplat să discuți exact cu cine trebuie !

— Cred că nimeni, zise el, nu este cu totul împotriva unei mari bogății. Desigur, mai este ceva...

Se opri. Eu îl ascultam liniștit.

— Știi, s-ar putea să n-o obținem. S-ar putea să fie una dintre substanțele posibile teoretic, dar absurde din punct de vedere practic. Sau, în procesul de fabricație, s-ar putea să intervie vreo mică piedică...

— Vom înlătura piedica, atunci cînd se va ivi, i-am răspuns eu.

Capitolul II

PRIMA PREPARARE A CAVORITEI

Dar temerile lui Cavor, în ceea ce privește prepararea Cavoritei, s-au dovedit neîntemeiate. La 14 octombrie 1899, această incredibilă substanță a fost obținută.

Trebuie să menționez că prepararea a fost, în cele din urmă, rezultatul unui accident, survenind atunci cînd Cavor se aștepta cel mai puțin. El topise laolaltă niște metale și alte cîteva substanțe — acum aş vrea să le cunosc în amănunțime — și avea de gînd ca timp de o săptămînă să lase amestecul să se răcească încet. Dacă el nu calculase greșit, ultimul proces de combinare urma să se producă în momentul cînd temperatura amestecului ar fi scăzut la șizeci de grade Fahrenheit. Dar, fără știrea lui Cavor, s-a produs între ajutoarele lui o discuție în privința întreținerii focului. Gibbs, căruia îi revenise pînă atunci această sarcină, a încercat deodată s-o treacă în seama celui care fusese grădinar ; cărbunele, pretexta el, era extras din pămînt, și în consecință nu putea să cadă în sarcina unui dulgher ;

omul care fusese grădinar susținea că, totuși, cărbunele era o substanță metalică sau minerală, lăsînd deoparte faptul că el se ocupa de bucătărie. Dar Spargus insista ca de cărbune să se ocupe Gibbs, avînd în vedere că era dulgher și că, după cum se știe, cărbunele este o rămășiță a lemnului. Ca urmare, Gibbs a încetat să mai alimenteze focul și apoi nici unul dintre ei nu s-a mai ocupat de el; Cavor era total absorbit de unele probleme, deosebit de interesante, în legătură cu o mașină de zbor acționată de Cavorită (neglijînd rezistența aerului ca și alte cîteva elemente), și n-a avut cum să observe că treburile nu mai merg cum trebuie. Prematura naștere a invenției lui a avut loc tocmai pe cînd el se îndrepta către vila mea, pentru discuția și ceaiul nostru de după amiază.

Îmi amintesc cu multă precizie desfășurarea evenimentelor. Apa fierbea, totul era pregătit pentru ceai, și sunetul „zuzu“ pe care îl făcea Cavor mă făcuse să ies pe verandă. Silueta lui, mărunță și vioaie, se proiecta neagră, în înserarea de toamnă, iar în dreapta, hornurile casei lui se ridicau deasupra unui grup de copaci învăluiți în culori, ca un decor magnific. În depărtare unduiau, vagi și albastrii, dealurile din Wealden, în timp ce spre stînga se întindea mlaștina neguroasă, largă și liniștită. Și atunci...

Hornurile au țîșnit către cer, desfăcîndu-se în cărămizi, în timp ce urcau; după ele veneau aco-perișul și tot felul de mobile. Apoi a urcat, ajungîndu-le din urmă, o imensă flacără albă. Copacii din jurul casei s-au aplecat, s-au răsucit și s-au fărîmat în bucăți care au sărit înspre flacără. Timpanele mi-au fost izbite de un tunet, care m-a lăsat surd pe viață de o ureche, iar ferestrele vilei mele s-au spart.

Am făcut trei pași, de pe verandă, în direcția casei lui Cavor și în aceeași clipă a venit suflul.

Într-o clipă, pulpanele hainei mi s-au ridicat deasupra capului și fără voia mea m-am trezit înaintînd către Cavor, în salturi mari. Simultan, in-

ventatorul a fost și el ridicat, răsucit și aruncat prin suflul șuierător. O bucată din hornul vilei mele a căzut pe pământ, la vreo șase metri de mine, făcînd vreo douăzeci de salturi care îl împinseră în mare grabă spre locul exploziei. Cavor, dînd din mîini și din picioare, era trîntit jos ; s-a rostogolit de cîteva ori, s-a ridicat în picioare, și a fost luat și purtat pe sus cu o viteză enormă ; a dispărut în cele din urmă, printre copacii care se zbăteau și se răsuceau în jurul casei lui.

O masă de fum și cenușă, și un patrat de substanță albăstruie și strălucitoare a izbucnit către zenit. O bucată mare de gard a trecut pe lîngă mine în zbor, a căzut pe o muche, izbind pămîntul, întinzîndu-se apoi cît era de lungă ; și ceea ce fusese mai greu a trecut. Suflul și-a pierdut repede din violență pînă cînd n-a mai rămas decît un vînt puternic, iar eu mi-am dat seama din nou că respiram și eram pe picioare. Aplecîndu-mă împotriva vîntului, am reușit să mă opresc locului și să-mi revin, oarecum, în fire.

În acele clipe, întreaga înfățișare a lumii se schimbase. Apusul de soare liniștit dispăruse, cerul era întunecat de nori involburați, totul era culcat la pământ și se zvîrcolea în bătaia vîntului. Am aruncat o privire înapoi, să văd dacă vila mea mai era în picioare, și apoi am înaintat, poticnindu-mă, către copacii care îl ascundeau pe Cavor ; printre ramurile lor lungi și despuiate de frunze se vedeau flăcările casei lui incendiate.

Am intrat în crîng, sărînd de la un copac la altul, agățîndu-mă de trunchiurile lor, și cîteva clipe l-am căutat în zadar. Apoi, în mijlocul unei grămezi de ramuri și bucăți de gard, îngrămădite lîngă o porțiune a zidului grădinii, am zărit ceva care se mișca. Am alergat într-acolo, dar, înainte de a ajunge, o formă pămîntie s-a desprins dintre ramuri, s-a cîlătinat pe picioarele murdare de noroi și a întins două mîini moi, pline de sînge. Cîteva zdrențe de haine îi fiuturau, în bătaia vîntului, în jurul trupului.

N-am recunoscut din prima clipă cine era momia ieșită parcă din pământ; apoi am văzut că era Cavor, năclăit de noroiul prin care se rostogolise. Se apleca înainte, împotrivindu-se vântului, ștergându-și de noroi ochii și gura.

A întins o mină noroioasă și, împleticindu-se, a făcut un pas către mine. Fața îi era răvășită de emoție; noroiul continua să i se prelingă de pe obraz. Era ființa cea mai distrusă și mai demnă de milă pe care o văzusem vreodată, și de aceea cuvintele lui m-au uluit peste măsură.

— Felicită-mă, gifii el; felicită-mă!

— Să te felicit? Doamne sfinte! Pentru ce?

— Am obținut-o.

— Ai obținut-o? Ce dracu' a provocat explozia asta?

O rafală de vânt i-a acoperit cuvintele. Spunea, după cîte am înțeles, că nu avusese loc nici o explozie. Vîntul m-a făcut să mă ciocnesc de el, și am rămas agățați unul de altul.

— Să încercăm să ne întoarcem la mine acasă, i-am urlat în ureche.

El n-a înțeles, și a strigat ceva despre „trei martiri... științei“, apoi ceva despre „nu cine știe ce“. Era convins că ajutoarele lui pieriseră în acest cataclism. Din fericire nu era adevărat. O clipă după ce el plecase către vila mea, ei se duseseră la cîrciuma din Lympne să analizeze, în fața unor pahare cu băutură, problema cuptoarelor.

Mi-am repetat propunerea de a ne întoarce la mine acasă, și am reușit să mă fac înțeles. Ne-am agățat unul de brațul celuilalt și am pornit, ajungînd în cele din urmă sub adăpostul puținului acoperiș care îmi mai rămăsese. O bună bucată de timp am stat în fotolii, gîfiind. Toate ferestrele erau sparte, mobilele mai ușoare erau în mare dezordine, dar nu se produsese nici o stricăciune iremediabilă. Ușa bucătăriei rezistase din fericire presiunii, așa încît vesela și ustensilele de bucătărie nu se spărseseră. Lampa de gătit continua să ardă, și am pus din

nou apă la fiert. După ce am preparat ceaiul, m-am întors lângă Cavor, să-i ascult explicațiile.

— Foarte exact, repeta el ; foarte exact. Am obținut-o, și este totul în ordine.

— Dar... am protestat eu. Totul este în ordine ? Nu mai există, pe o distanță de douăzeci de mii în jur, nici o câpiță, nici un gard sau acoperiș de stof care să mai fie unde a fost...

— Totul merge bine... într-adevăr. Desigur, n-am prevăzut această mică încurcătură. Mintea mea era preocupată de o altă problemă, și în general eu sînt înclinat să trec cu vederea amănuntele de ordin practic. Dar este foarte bine...

— Scumpul meu domn, am strigat eu, nu vezi că ai provocat pagube de mii de lire ?

— În privința asta, mă bizui pe discreția dumitale. Nu sînt un om practic, desigur, dar nu crezi că s-ar putea vorbi despre un ciclon...?

— Dar explozia...

— N-a fost nici o explozie. Este extrem de simplu. Numai că, după cum îți spuneam, eu înclin să trec cu vederea lucrurile mărunte. Le văd, „zu, zu“, la o scară mai mare. Am reușit să fabric, fără să vreau, o foaie subțire și întinsă din substanța pe care o căutam, Cavorita...

Făcu o pauză.

— Știi prea bine că ea este opacă la gravitație, că împiedică obiectele de a gravita unele spre altele ?

— Da. Ei și ?

— Ei bine, de îndată ce, la șazeeci de grade Fahrenheit, procesul de fabricație a fost terminat, aerul, porțiunile de acoperiș, tavan și podea de deasupra bucății de Cavorită au încetat să mai aibă greutate. Presupun că știi... astăzi toată lumea știe... că aerul, ca orice alt corp obișnuit, are o greutate, că apasă asupra tuturor lucrurilor de pe suprafața pămîntului, apasă în toate direcțiile, cu o presiune de paisprezece pfunzi și jumătate pe un inch patrat ?

— Știu, i-am răspuns. Continuă.

— Și eu știu, observă el. Numai că acum poți să înțelegi cât de nefolositoare sînt cunoștințele, dacă nu știi să le aplici. Vezi, deasupra Cavoritei noastre fenomenul nu s-a mai întîmplat, aerul a încetat să mai exercite vreo presiune, iar aerul din jur, nu cel de deasupra Cavoritei, exercita o presiune de paisprezece pfunzi și jumătate pe inch patrat asupra aerului devenit brusc imponderabil. Ah! începi să înțelegi! Aerul din jurul Cavoritei s-a repezit cu o forță irezistibilă asupra aerului de deasupra ei. Aerul de deasupra Cavoritei a fost silit să se ridice cu violență în sus, aerul care s-a repezit să-l înlocuiască a pierdut imediat greutatea, a încetat să mai exercite vreo presiune, a trecut prin tavan și a aruncat acoperișul în sus... Înțelegi, continuă el, în atmosferă s-a format un fel de fîntînă, un fel de horn. Îți închipui ce s-ar fi întîmplat dacă foaia de Cavorită n-ar fi fost liberă și absorbită pe acest horn?

— Bănuiesc, am răspuns, după o clipă de gîndire, aerul de deasupra acestei substanțe infernale ar fi continuat și acum să se urce cu toată iuțeala.

— Exact, zise el. O imensă fîntînă!

• — Care țîșnea pînă în spațiul cosmic! Doamne sfinte! Dar asta ar fi aspirat toată atmosfera de pe pămînt! Ar fi răpit tot aerul din lume! Ar fi însemnat moartea întregii omeniri! Această bucată neînsemnată de Cavorită!

— Nu chiar pînă în spațiul cosmic, zise Cavor, dar în mod practic aproape tot atît de rău. Ar fi ridicat aerul de pe pămînt, așa cum cureți coaja unei banane, și l-ar fi aruncat la mii de mile. Ar fi căzut, desigur, din nou pe pămînt, dar asupra unei lumi asfixiate! Din punctul nostru de vedere, era aproape la fel ca și cum n-ar mai fi venit înapoi niciodată!

Îl priveam țintă. Eram încă prea uluit ca să-mi dau seama că mi se năruiseră toate speranțele.

— Și ce ai de gînd să faci acum? l-am întrebat eu.

-- În primul rînd, dacă aş găsi o lopăţică de grădină, aş îndepărta de pe mine noroiul, şi apoi, dacă mă pot folosi de confortul casei dumitale, aş face o baie. Pe urmă, vom sta de vorbă mai pe îndelete. Cred că ar fi mai bine — el puse o mîină murdară de pămînt pe braţul meu — dacă nu s-ar afla nimic despre această afacere. Ştiu că am pricinuit pagube mari... probabil că multe case au rămas în ruină. Dar, pe de altă parte, eu n-am de unde să plătesc pentru pagubele pe care le-am provocat, iar dacă se află adevărata cauză îmi voi crea numai duşmăanii şi obstacole în calea activităţii mele. Nu se poate prevedea totul, înţelege, şi eu nu pot, pentru moment, să adaug preocupărilor mele teoretice sarcina unor consideraţii materiale. Mai tîrziu, după ce îţi vei afirma spiritul dumitale practic, iar Cavorita va fi lansată... lansată este cuvîntul, nu-i așa?... şi vom realiza tot ceea ce ai prezis, atunci vom putea despăgubi pe cei în cauză. Dar nu acum... nu acum. Dacă nu se dă o altă explicaţie, oamenii, în stadiul nesatisfăcător de astăzi al ştiinţei meteorologice, vor atribui totul unui ciclon, poate se va face o subscripţie publică şi, deoarece casa mea s-a prăbuşit şi a ars, voi primi o compensaţie bunicică, care va fi extrem de utilă pentru continuarea cercetărilor. Dar dacă se află că eu am provocat dezastrul, nu va mai fi nici o subscripţie publică şi toată lumea va fi furioasă. Practic vorbind, nu voi mai putea niciodată să lucrez în linişte. Cele trei ajutoare ale mele poate că au pierit, sau poate că nu. Dar acesta nu-i decît un amănunt. Dacă au pierit, pierderea nu este prea mare; erau mai mult zeloşi decît capabili, şi poate că această întîmplare neprevăzută se datorează în mare parte chiar lipsei lor de atenţie asupra cuptorului. Dacă n-au pierit, mă îndoiesc că inteligenţa îi va ajuta să-şi explice întreaga întîmplare. Ei vor accepta povestea cu ciclonul. Şi dacă, atît timp cît casa mea nu va putea fi locuită, aş putea să fiu găzduit într-una din încăperile libere ale locuinţei dumitale...

Se opri, privindu-mă.

Un om capabil să provoace asemenea cataclisme, mă gindeam eu, nu este un oaspete pe care să-l găzduiești cu plăcere.

— Poate, i-am răspuns, ridicîndu-mă în picioare, am face mai bine să începem prin a căuta o lopățică; și l-am condus către rămășițele ruinate ale serei.

În timp ce făcea baie, am examinat de unul singur întreaga situație. Era limpede că asocierea cu Cavor comporta inconveniente pe care nu le prevăzusem. Neatenția lui, care fusese pe punctul de a depopula globul pămîntesc, putea să provoace oricînd alte neplăceri grave. Pe de altă parte, eu eram tînăr, afacerile mele financiare se aflau într-un mare impas, și aveam exact dispoziția necesară pentru a mă arunca în orice aventură, oricît de nesăbuită, dacă prezenta o cît de mică șansă să reușească. În sinea mea, eram convins că trebuia să-mi revină cel puțin jumătate din eventualele profituri. Din fericire, dispuneam de această vilă, după cum am mai explicat, pe un termen de trei ani, fără să fiu responsabil de reparații, iar mobila, cîtă aveam, fusese cumpărată în grabă, și era asigurată, liberă de orice fel de riscuri. În cele din urmă, m-am hotărît să rămîn alături de Cavor și să merg pînă la capăt.

Desigur, aspectul problemei se schimbase considerabil. Nu mă mai îndoiam de loc de posibilitățile uriașe ale acestei substanțe, dar începusem să am îndoieli în privința construirii unor tunuri speciale și brevetării ghetelor-minune.

Ne-am pus imediat pe lucru, pentru reconstruirea laboratorului și pentru continuarea experiențelor noastre. Cînd se referea la modul cum vom fabrica viitoarea substanță, Cavor vorbea acum mai pe înțelesul meu decît o făcuse mai înainte.

— Desigur, va trebui s-o luăm de la început, zise el, cu un fel de veselie pe care nu i-o bănuiam, desigur, va trebui să o luăm de la început. S-a ivit o piedică, dar acum lăsăm definitiv la o parte aspectul teoretic. Dacă vom putea evita distrugerea micii

noastre planete, o vom face. Dar... trebuie să existe și riscuri ! Trebuie să existe. În astfel de experiențe există totdeauna riscuri ! Și aici, ca om practic, trebuie să intervii dumneata. După părerea mea, cred că am putea s-o fabricăm, în formă de fire foarte subțiri. Totuși, încă nu știu... mă gîndesc și la o altă metodă. Deocamdată nu-mi este prea clară. Dar, curios, ea mi-a trecut prin minte în timp ce mă rostogoleam prin noroi, în bătaia vîntului, și eram extrem de nesigur asupra sfîrșitului aventurii noastre ; sînt absolut convins că metoda aceasta ar fi cea mai indicată.

Cu toate că l-am ajutat și eu, am reclădit laboratorul cu oarecare greutate. Erau multe de făcut înainte de a hotărî asupra formei și metodei precise a următoarei tentative. Singura piedică a fost greva celor trei lucrători, care s-au opus ca eu să iau rolul de supraveghetor. Dar după două zile, ne-am înțeles și în această privință.

Capitolul III

CONSTRUIREA SFEREI

Mi-e foarte vie în amintire împrejurarea cînd Cavor mi-a împărtășit ideea lui despre construirea sferei. Deși se gîndise la ea și mai înainte, ideea aceasta i-a apărut acum, deodată, în toate amănunțele ei. Ne îndreptam către vila mea, pentru a lua țeaiul, cînd, brusc, își încetă mormăitul. Apoi strigă :

— Asta e ! Asta rezolvă totul ! Un fel de oblon rulant !

— Ce rezolvă ? l-am întrebat.

— Problema spațiului... briunde ! Pînă la Lună !

— Ce vrei să spui ?

— Ce vreau să spun ? Ei bine... trebuie să fie o sferă ! Asta vreau să spun !

Nu înțelegeam nimic și l-am lăsat cîțva timp să vorbească după bunul lui plac. Nu aveam nici cea mai vagă idee despre problema la care se referea. Dar, după ce și-a băut ceaiul, mi-a explicat.

— Iată, zise el. Ultima dată am pus amestecul de substanțe într-un vas cu deschizătura largă, acoperit cu un capac. Cînd, răcindu-se, Cavorita a fost gata, s-a petrecut ceea ce știi; deasupra ei nimic nu mai avea greutate, aerul s-a ridicat într-un vîrtej, casa a fost sorbită și ea de acest vîrtej, și dacă nu s-ar fi ridicat și bucata de Cavorită, nu știu ce s-ar fi întîmplat! Dar dacă admitem că bucata de Cavorită este complet liberă și nimic n-o împiedică să se urce?

— Se va ridica într-o clipă!

— Exact. Fără un zgomot mai mare decît o lovitură de tur.

— Dar la ce bun?

— Mă înalț o dată cu ea!

Am lăsat din mîină ceașca de ceai și l-am privit atent.

— Imaginează-ți o sferă, îmi explică el, suficient de mare pentru a cuprinde doi oameni și bagajul lor. O sferă construită din oțel, căptușită cu sticlă groasă, conținînd o rezervă de aer solidificat, hrană concentrată, apă, cu un aparat de distilat și tot ce ar mai fi nevoie, și smălțuită, ca să spun așa, pe partea exterioară a oțelului, cu...

— Cavorită?

— Da.

— Și cum vei intra înăuntru?

— Ca și cum aș umple o gogoasă.

— Mă rog... Totuși, cum?

— Extrem de simplu. Nu este nevoie decît de o deschidere pneumatică. Bineînțeles, trebuie să aibă funcții complexe; să fie un fel de valvă, care să permită, eventual, aruncarea unor obiecte în afara sferei, fără prea multă pierdere de aer.

— Ca aparatul lui Jules Verne din „De la Pămînt la Lună“?

Dar Cavor nu era cititor al romanelor de ficțiune.

— Încep să înțeleg, am spus eu încet. Vei intra în sferă și te vei închide acolo, cât timp Cavorita nu s-a răcit complet. De îndată ce se va răci, devenind astfel impenetrabilă pentru gravitație, vei porni în zbor...

— Pe o linie curbă.

— Vei pleca în linie dreaptă... M-am oprit brusc.

Ce va împiedica sfera să călătorească în linie dreaptă prin spațiu, la nesfârșit? l-am întrebat. Nu știi dacă vei ajunge undeva, și chiar dacă vei ajunge... cum te vei mai înapoia?

— M-am gândit, zise Cavor. Asta vroiam să înțeleg când am spus că problema e rezolvată. Sfera interioară de sticlă, din care aerul nu poate ieși, va fi continuă, cu excepția deschizăturii de intrare; sfera de oțel poate fi însă alcătuită din secțiuni, fiecare putînd să se strîngă, ca o jaluzeă. Ele pot fi lesne acționate de niște arcuri, deschise și închise prin curentul electric transmis prin niște fire de platină, implantate în sticlă. Toate acestea sînt simple probleme de amănunt. Vezi, deci, că, în afară de grosimea rulourilor, exteriorul de Cavorită al sferei va fi împărțit în ferestre sau obloane, cum vrei să le numești; ei bine, cînd toate ferestrele, sau obloanele vor fi închise, nici lumina, nici căldura, nici gravitația, nici un alt fel de energie radiantă nu va intra în interiorul sferei; după cum spuneai, ea va zbura prin spațiu într-o linie dreaptă. Dar deschide o fereastră... închipuiește-ți că una dintre ferestre este deschisă! Atunci, deodată, orice corp greu care s-ar întîmpla să fie în direcția sferei o va atrage...

M-am așezat, reflectînd la cele auzite.

— Înțelegi? zise el.

— Oh, înțeleg!

— Practic, vom putea să ne mișcăm prin spațiu în orice direcție dorim. Să fim atrași într-o parte sau într-alta.

— Oh, da. E destul de limpede. Numai că...

— Ei?

— Nu prea înțeleg la ce ne-ar folosi ! Doar ca să facem un salt de pe pământ și să ne întoarcem.

— Desigur ! Dar, de exemplu, putem să mergem în Lună.

— Și, o dată ajuns acolo, ce vei găsi ?

— Vom vedea... ! Oh ! Gîndește-te, cîte lucruri necunoscute !

— Acolo există aer ?

— S-ar putea.

Am dat, neîncrezător, din cap.

— Ideea este bună, am spus, ar fi oricum o lovitură epocală. Luna ! Știi, pentru început, aș încerca ceva la o scară mai redusă.

— Nici nu poate fi vorba... din cauza dificultății de a ne procura aer solidificat.

— Dar de ce să nu aplicăm ideea confecționării de obloane rulante, obloane de Cavorită, în armături masive de oțel, pentru a ridica greutatea ?

— Nu e cazul, insistă el. La urma urmei, o călătorie în spațiul cosmic nu este mult mai dificilă decît o expediție polară. Și doar se găsesc oameni pentru expedițiile la poli.

— Dar nu oameni de afaceri. În afară de aceasta, exploratorii polari sînt plătiți. Și dacă se întîmplă vreo nenorocire, se trimit echipe de salvare. Dar în Lună... Înseamnă să plecăm de pe Pământ pentru... nimic.

— Să spunem, pentru cercetări.

— Dumneata poți s-o spui... Mă gîndesc că s-ar putea scrie o carte.

— Sînt sigur că acolo vom găsi minerale, zise Cavor.

— De exemplu ?

— O, sulf, minereuri, poate chiar aur ; și, eventual, elemente necunoscute.

— Dar costul transportului ? Nu ești de loc un om practic. Luna se află la un sfert de milion de mile depărtare.

— Cred că nu va costa prea mult să transporti o greutate, oriunde vrei, dacă o închizi într-o cutie de Cavorită.

— Nu m-am gândit la asta. Livrată franco cum-părător, nu?

— Și nici nu trebuie să ne limităm la Lună.

— Adică...?

— Mai este și Marte... atmosferă limpede, mediu nou, o plăcută senzație de a te simți mai ușor. Poate că acolo ne va prii.

— Există aer pe Marte?

— Da, desigur!

— Vorbești ca și cum te-ai duce într-un sanatorium. Dar, fiindcă veni vorba, cât de departe este Marte?

— Două sute de milioane de mile, în momentul de față, zise Cavor, foarte degajat; și treci pe lângă soare.

Imaginația mea își luă din nou zborul.

— La urma urmei, mi-am spus, ar fi ceva! Măcar călătoria...

O perspectivă extraordinară îmi trecu fulgerător prin minte. Deodată, ca într-o revelație, am văzut întregul sistem solar străbătut de nave și sfere „de lux” construite din Cavorită. „Dreptul de preemțiune” începu să pună stăpânire pe gândurile mele — dreptul de preemțiune interplanetară. Mi-am amintit de vechiul monopol spaniol asupra aurului american. Nu era vorba de una sau două planete, era vorba de toate. Am privit fața rubicondă a lui Cavor și, brusc, imaginația mea a început să salte și să danseze. M-am ridicat în picioare, am început să mă plimb încoace și încolo; limba mi se dezlegase.

— Încep să înțeleg, am zis eu. Încep să înțeleg. Tranziția de la îndoială pînă la entuziasm se făcuse într-o frîntură de secundă. Dar este extraordinar! am strigat; este teribil. Nici n-am visat!

Îndată ce a dispărut răceala împotrivirii mele, surescitarea lui reținută își dădu frîu liber. Se sculă și el în picioare și începu să se plimbe prin cameră. Gesticula, ca și mine, vorbind cu glas tare. Arătam ca niște oameni inspirați. *Eram* niște oameni inspirați.

— Vom rezolva totul! spunea el, răspunzînd vreunei dificultăți pe care o descopeream întîmplător. În curînd vom rezolva totul. Vom începe chiar în seara aceasta proiectarea tiparelor.

— Ba vom începe chiar acum, i-am răspuns eu, și am pornit în grabă către laborator.

În noaptea aceea am fost ca un copil în țara minunilor. Zorile ne-au găsit pe amîndoi lucrînd; am rămas cu lumina electrică aprinsă chiar în timpul zilei. Îmi amintesc și azi, cu exactitate, cum arătau schițele — eu umbream și coloram, în timp ce Cavor desena — mîzgălite, făcute în grabă, dar uimitor de corecte. După acea noapte de muncă am comandat obloanele de oțel și ramele de care aveam nevoie, iar, după o săptămînă, planurile sferei de sticlă erau terminate. Am renunțat la conversațiile noastre de după amiază și la toate vechile obiceiuri. Dormeam și mîncam numai atunci cînd foamea sau oboseala nu ne mai lăsau să lucrăm. Enthusiasmul nostru i-a molipsit și pe ceilalți trei, ajutoarele noastre, cu toate că nu aveau nici cea mai mică idee de scopul pentru care era construită sfera. Gibbs renunțase să meargă în ritm normal și, preocupat, umbla, chiar prin odaie, în pas alergător.

* Construcția sferei avansa mereu. Au trecut decembrie, ianuarie — mi-am pierdut o zi întreagă, înarmat cu mătura, făcînd cărare prin zăpadă, de la vilă pînă la laborator — februarie și martie. Pe la sfîrșitul lui martie, sfera era aproape gata. În ianuarie primisem o ladă imensă, într-un vehicul tras de nu mai știu cîți cai; aveam, deci, și sfera de sticlă, așezată sub macaraua pe care o pregălisem dinainte, pentru a o instala în învelișul de oțel. Toate barele și obloanele carcsei — nu era, de fapt, o carcasă sferică, ci poliedrică, cu un oblon rulant pe fiecare fațetă — sosiseră în februarie, iar partea inferioară o și asamblasem. În martie, Cavorita era și ea aproape gata, pasta metalică trecuse prin primele două faze de fabricare, iar jumătate din ea fusese aplicată pe barele și obloanele de oțel. Execuția urmase, uimitor de fidel, liniile primei inspi-

rații a lui Cavor. Cînd asamblarea sferei a fost terminată, el a propus să îndepărtăm acoperișul și pereții laboratorului provizoriu în care lucrasem, și să construim în locul lui un cuptor. Astfel, ultimul stadiu al fabricării, cînd pasta se încălzea pînă la roșu închis, într-un curent de heliûm, urma să fie atîns după ce sfera era acoperită cu Cavorită.

Venise și timpul să discutăm și să hotărîm ce provizii vom lua ; alimente comprimate, diferite alte substanțe concentrate, cilindri de oțel conținînd oxigen de rezervă, un dispozitiv pentru îndepărtarea bioxidului de carbon și a reziduurilor din aer, și pentru obținerea oxigenului din peroxidul de sodiu, condensator de apă, și altele. Le văd și acum, adunate într-un colț, vase, rulouri, cutii — niște obiecte obișnuite.

A fost o perioadă încordată, în care aveam prea puțin timp de gîndire. Dar într-o zi, cînd ne apropiam de sfîrșit, m-a cuprins o dispoziție ciudată. Lucrasem toată dimineața la cuptor, și m-am așezat obosit lîngă comorile noastre. Totul mi se părea sumbru și neverosimil.

— Ia ascultă, Cavor, i-am spus, la urma urmei, ce rost au toate acestea ?

El zîmbi.

-- Acum sîntem aproape gata de plecare.

— Luna... am zis eu, dus pe gînduri. Ce te aștepți să găsești ? Credeam că Luna este o lume moartă.

El ridică din umeri.

— La ce te aștepți ? am repetat eu.

— O să vedem cînd vom ajunge acolo.

— Crezi că o să ajungem ? l-am întrebat, cu privirea mîhrită și nesigură.

— Ești obosit, remarcă el. Ai face mai bine să te plimbi puțin după amiază.

— Nu, i-am spus eu, cu încăpăținare ; am de gînd să termin cuptorul.

Așa am și făcut, asigurîndu-ne o noapte de nesoyan.

Nu cred să mai fi avut vreodată o astfel de noapte. Am mai trecut prin momente proaste, înainte de eșecurile financiare, dar cel mai prost dintre ele era o dulce somnolență în comparație cu nesfârșita serie de treziri chinuitoare ale acestei nopți. M-a cuprins deodată o teamă teribilă de ceea ce aveam de gând să întreprindem.

Pentru prima oară mă gîndeam la riscurile care ne așteptau. Veneau, asemeni cetelor de spectre care asediaseră cîndva Praga, năpădindu-mă din toate părțile. Ciudățenia întreprinderii noastre, ceea ce avea ea ieșit din comun, mă copleșeau. Eram ca un om trezit, din vise plăcute, la o realitate dintre cele mai oribile. Ședeam întins, cu ochii larg deschiși ; sfera parcă devenea din ce în ce mai neclară, mai confuză, Cavor devenea fantastic și ireal, iar intenția noastră îmi părea de-a dreptul nebunească.

M-am dat jos din pat și am început să mă plimb prin odaie. M-am așezat la fereastră și am privit în imensitatea spațiului. Între stele era vidul, bezna nepătrunsă... ! Am încercat să-mi reîmprospătez cele cîteva cunoștințe de astronomie căpătate din lecturile mele întîmplătoare, dar erau prea vagi pentru a-mi forma vreo idee despre ceea ce eventual ne aștepta.

În cele din urmă, m-am întors în pat, și am reușit să prind cîteva clipe de somn — de fapt cîteva clipe de coșmar — visînd că mă prăbușeam, la nesfîrșit, în prăpăstiile cosmice.

La micul dejun, i-am spus lui Cavor, făcîndu-l să-și caște ochii mari, de mirare :

— Nu viu cu dumneata în sferă.

I-am înfruntat protestele cu o încăpăținare ur-suză.

— Este o nebunie, și nu vreau să viu. Este o idee de-a dreptul nebunească.

Am refuzat să-l urmez în laborator. M-am învîrtit citva timp prin căsuța mea, apoi mi-am luat pălăria și bastonul și am plecat singur, fără să știu încotro. Din întîmplare, dimineața era minunată ;

un vînt călduț, cerul albastru închis, primele fire verzi de iarbă ale primăverii și o sumedenie de pășări care cîntau. Am mîncat friptură de vacă și am băut bere, într-o cîrciumă mică de lîngă Elham; cîrciumarul a rămas uimit, auzind observația mea, *à propos* de vreme:

— Omul care părăsește lumea, cînd există zile ca acestea, e un nebun!

— La fel spuneam și eu cînd am auzit! zise cîrciumarul, și mi-am dat seama că vorbea despre un biet om, care, găsind că viața este prea aspră, își tăiasse gîtul.

Mi-am continuat drumul; gîndurile mele luaseră o altă întorsătură.

După amiază am avut un somn plăcut, într-un loc înșorit, după care am mers mai departe, înțrebat.

Am ajuns la un han cu aspect primitiv, lîngă Canterbury. Era acoperit cu iederă, iar hangița, o bătrînă îmbrăcată curat, mi-a făcut o impresie bună. Cum aveam destui bani la mine, m-am hotărît să înnoptez acolo. Hangița era foarte vorbăreată și, printre alte amănunte, am aflat că nu fusese niciodată la Londra.

— Cel mai departe am călătorit pînă la Canterbury, zise ea. Nu prea îmi place să hoinăresc.

— Ce-ai zice de o călătorie pînă în Lună? am întrebat-o.

— Nu mi-au plăcut niciodată băloanele astea, zise ea, ca și cînd ar fi fost vorba despre o excursie destul de obișnuită. Nu m-aș urca în balon... pentru nimic în lume!

Răspunsul ei m-a amuzat. După cină, m-am așezat pe o bancă, lîngă ușa hanului, și am stat de vorbă cu doi muncitori despre zidărie, automobile și jocurile de crichet din anul trecut. Un corn subțire de lună, albastră și vagă ca un vîrf de munte îndepărtat, cobora către apus, pe urmele soarelui.

A doua zi, m-am întors la Cavor.

— Vin cu dumneata, i-am spus. M-am simțit puțin tulburat... asta a fost tot.

A fost singura dată când am simțit o îndoială ceva mai serioasă în privința călătoriei pe care aveam de gând s-o întreprindem. De vină au fost numai nervii! După aceea, am muncit cu și mai multă atenție, făcând în fiecare zi o plimbare de o oră. Și, în cele din urmă, truda noastră a ajuns la sfârșit. Mai rămânea să încălzim cuptorul.

Capitolul IV

ÎN INTERIORUL SFEREI

— Haide, zise Cavor, în timp ce eu ședeam chiar pe marginea deschizăturii, cu un picior înăuntru, și priveam întunericul sferei. Eram numai noi doi. Se înserase, soarele tocmai apunea și liniștea amurgului învăluia totul.

Mi-am tras înăuntru și celălalt picior și m-am lăsat să alunec pe sticla netedă, până în fundul sferei; apoi m-am ridicat în picioare să iau cutiile cu alimente și celelalte bagaje pe care mi le înțindea Cavor. În interiorul sferei era cald, termometrul arăta 80 de grade Fahrenheit, și cum știam că nu vom pierde de loc sau foarte puțin din această temperatură, nu aveam pe noi decît flanele subțiri și pantofi de casă. Luasem, pentru orice eventualitate, o legătură de haine călduroase de lînă și cîteva păături groase. Am așezat, după indicațiile lui Cavor, pachetele, cilindrii de oxigen și celelalte, grămadă, la picioarele mele; după puțin timp toate bagajele erau înăuntru. El mai umblă cîteva clipe prin atelierul descoperit, căutînd să vadă dacă uitasem ceva; apoi intră în sferă. Ținea ceva în mînă.

— Ce ai acolo? l-am întrebat.

— Nu ți-ai adus nimic de citit?

— Nu !

— Am uitat să-ți spun. Am anumite incertitudini... Călătoria poate să dureze.. Poate săptămîni întregi !

— Dar...

— Vom sta închiși în sferă, fără nici un fel de ocupație.

— Ar fi trebuit să știu...

Cavor privi afară, prin deschizătură.

— Iată ! zise el. Este ceva acolo !

— Am timp ?

— Mai avem o oră.

Am privit afară ; era un număr vechi din *Tit-Bitz*, adus probabil de unul dintre ajutoarele noastre. Ceva mai departe, într-un colț, era și un exemplar rupt din *Lloyd's News*. Am intrat din nou în sferă, aducînd aceste exemplare.

— Dumneata ce ți-ai luat ? l-am întrebat.

I-am luat cartea din mînă și am citit : „Operele lui William Shakespeare“.

El roși ușor.

— Educația mea a fost atît de exclusiv științifică... zise el, ca și cînd s-ar fi scuzat.

— Nu l-ai citit niciodată ?

— Niciodată.

— Cunoștea multe lucruri, înțelegi... într-un mod foarte personal.

— Așa mi s-a spus și mie, zise Cavor.

L-am ajutat să înșurubeze capacul de sticlă în deschizătură, apoi el a apăsat un buton pentru a închide oblonul corespunzător din exterior. Micul dreptunghi de lumină dispăru. Eram în întuneric.

Un timp, nici unul dintre noi n-a scos o vorbă. Deși sunetele puteau să pătrundă în sferă, nu se auzea absolut nimic. Am observat abia atunci că nu aveam nimic de ce să ne agățăm, cînd se va produce șocul pornirii și că, neavînd nici un scaun, nu voi putea să mă instalez cît de cît confortabil.

— De ce n-am luat nici un scaun ? l-am întrebat.

— Am avut eu grijă, zise Cavor. Nu vom avea nevoie.

— De ce?

— Vei vedea, zise el, pe tonul unui om care refuză să dea amănunte.

Am rămas liniștit. Deodată, mi-a trecut prin minte, puternică și limpede, ideea că am comis o nebunie, intrînd în sferă. Oare acum, m-am întrebat, nu mai am timp să mă răzgîndesc? Lumea din afara sferei, știam, mi se va părea rece și neospitalieră — deoarece trăisem săptămîni întregi cu fanteziile lui Cavor — dar, la urma urmei, va fi la fel de rece ca acel zero absolut, tot atît de neospitalieră ca spațiul vid? Dacă nu mi-ar fi fost teamă că pot fi considerat laș, cred nu era nici atunci tîrziu să-l conving să-mi dea drumul. Dar am șovăit prea mult. am devenit nervos, agitat, și timpul a trecut.

S-a produs o mică zguduitură, un zgomot, ca și cînd s-ar fi destupat într-o cameră alăturată o sticlă de șampanie, și un ușor șuierat. Am avut, doar o clipă, senzația unei presiuni enorme, impresia efemeră că picioarele apăsau în jos cu forța a nenumărate tone. Senzația a durat un timp infim, dar m-a determinat să acționez.

— Cavor! am strigat în întuneric, nervii mei nu mai rezistă... nu cred...

M-am oprit. El nu mi-a răspuns nimic.

— La dracu! am urlat. Sînt un nebun! Ce caut aici? Eu nu mai merg, Cavor. E prea riscant. Vreau să ies afară.

— N-ai să poți, zise el.

— Nu pot? Vom vedea!

Timp de vreo zece secunde, el nu mai spuse nimic.

— Acum este prea tîrziu să ne certăm, Bedford, zise el, ușoara zguduire pe care ai simțit-o a fost pornirea. Acum zburăm cu iuțeala unui obuz, în prăpastia spațiului cosmic.

— Eu... am început să vorbesc, și apoi mi s-a părut că tot ceea ce se întîmplă nu mai prezintă nici o importanță. Cîtva timp am fost — cum să spun? — amețit. Nu mai aveam nimic de spus. Era

ca și cum nu cunoscusem niciodată ideea de a părăsi pământul. Apoi, a intervenit o schimbare neobișnuită în senzațiile mele, ceva de ușurință a corpului, de irealitate. Se adăuga și o senzație ciudată în cap, o stare aproape apoplectică; simțeam în urechi zvicnetul singelui. Aceste senzații nu s-au micșorat, pe măsura trecerii timpului, dar pînă la urmă m-am obișnuit atît de mult cu ele, încît nu mai resimțeam nici un inconvenient.

Am auzit un țăcănit, și apărură o mică lampă de iluminat.

Fața lui Cavor era albă, cum simțeam că este și a mea.

Ne-am privit în tăcere. Întunecimea translucidă a sticlei din spatele lui îl făcea să pară că plutește în gol.

— Ei bine, sîntem închiși aici, am vorbit eu într-un tîrziu.

— Da, zise el, sîntem închiși aici.

— Nu te mișca, exclamă el, văzînd intenția mea de a face un gest. Lasă-ți mușchii relaxați, ca și cum ai fi în pat. Sîntem într-un mic univers, numai al nostru. Privește aceste obiecte!

Îmi arată cutiile și pachetele care fuseseră așezate pe pături, în partea de jos a sferei. Acum le vedeam plutind la aproape jumătate de metru de peretele sferic. Apoi mi-am dat seama, după umbră, că nici Cavor nu se mai sprijinea de sticlă. Am întins mîna în spate și am constatat că și eu eram suspendat în spațiu, fără să ating peretele.

N-am tipat, și n-am făcut nici o mișcare, dar m-a cuprins frica. Era ca și cum eram ridicat și ținut de ceva, fără să știu anume de ce. Era de ajuns să ating cu mîna peretele de sticlă, ca să mă mișc cu repeziciune. Am înțeles ce se întîmplase, dar fără să-mi dispară frica. Eram despărțit de orice gravitație exterioară — numai atracția obiectelor din interiorul sferei mai avea efect. Tot ceea ce nu era fixat de sticlă cădea — încet, din cauza ușurinței corpurilor noastre — spre centrul de gravitate al micului nostru univers, care părea să fie undeva

spre mijlocul sferei, dar ceva mai aproape de mine, care eram mai greu decît Cavor.

— Trebuie să ne răsucim, zise Cavor, și să plutim spate în spate, cu obiectele astea între noi.

Plutirea liberă în spațiu era cea mai stranie senzație care se poate închipui, mai întâi oribilă, apoi, cînd oroarea a dispărut, o senzație întru nimic neplăcută, extrem de odihnitoare. Dintre senzațiile pe care le cunoșteam de pe pămînt se asemana cel mai mult cu aceea pe care ți-o dă odihna pe un pat de puf moale și gros. Dar cu o detașare și o independență totală. N-o prevăzusem. Mă așteptasem la o pornire însoțită de o zguduire violentă, apoi la o senzație amețitoare de viteză. În locul lcr, mă simțeam ca lipsit de trup. Nu semăna cu începutul unei călătorii; era ca începutul unui vis.

Capitolul V

CĂLĂTORIA SPRE LUNĂ

Apoi Cavor a stins lumina. Spunea că nu aveam prea multă rezervă de energie și trebuia să facem economie, pentru citit. Un timp — nu știu dacă a fost lung sau scurt — am rămas într-un întuneric complet.

Din acest gol mi-a venit pe buze o întrebare.

— Cum zburăm? l-am întrebat. În ce direcție?

— Ne îndepărtăm de pămînt pe o tangentă și, deoarece Luna este aproape de al treilea pătrar, ne îndreptăm undeva spre ea. Am să deschid un oblon...

Se auzi un țcănit și, brusc, se deschise o fereastră în carapacea sferei. Cerul de afară era tot atît de negru ca și întunericul din sferă, dar cadrul ferestrei era presărat de o infinitate de stele.

Cei care au privit numai de pe pământ cerul înstelat nu-și pot închipui cum arată atunci când este înlăturat vâlul pe jumătate luminos al atmosferei. Stelele pe care le vedem de pe pământ sînt doar rarii supraviețuitori ale căror raze reușesc să pătrundă prin atmosfera noastră cețoasă. Dar acum puteam să-mi dau seama, în sfîrșit, ce însemnau mulțimile cerești! Aveam să întîlnesc lucruri și mai ciudate, dar acest cer lipsit de aer, înțesat de stele... Cred că este ultima priveliște pe care o voi uita vreodată.

Mica fereastră se închise, cu un țcănit, o alta de lingă ea se deschise și se închise fulgerător, apoi se deschise a treia, și, pentru o clipă, a trebuit să-mi închid ochii din cauza strălucirii orbitoare a Lunii în descreștere.

Am fost nevoit să privesc, pe rînd, la Cavor și la obiectele luminate din jurul meu, pentru a-mi obișnui ochii din nou cu lumina, înainte de a-i putea întoarce către palida strălucire lunară.

Au fost deschise, pentru ca gravitația Lunii să poată acționa asupra tuturor obiectelor din sferă, patru ferestre. Acum nu mai puteam liber în spațiu, picioarele mi se așezaseră pe sticlă, în direcția Lunii. Păturile și cutiile de provizii au alunecat, de asemeni, în jos, pe sticlă, și s-au oprit astfel încît ne acopereau o parte din perspectivă. Desigur, privind spre Lună, mi se părea că priveam „în jos”. Pe Pământ „jos” înseamnă spre sol, în direcția în care cad toate lucrurile, iar „sus” înseamnă direcția opusă. Acum, atracția gravitației acționa dinspre Lună și, după cîte știam, Pământul trebuia să fie, dimpotrivă, deasupra capului. Iar atunci cînd toate obloanele de Cavorită erau închise, „jos” însemna spre centrul sferei, iar „sus” spre exterior.

La fel de ciudat era și faptul, neobișnuit pe pământ, că lumina bătea de jos în sus. Pe Pământ, lumina cade de sus sau pieziș, dar în sferă ea venea de sub picioarele noastre și, pentru a urmări umbrele, trebuia să privim în sus.

La început, am încercat un fel de ameteală, stînd sprijinit doar de o bucată de sticlă și privind în jos, spre Lună, peste sute de mii de mile de spațiu vid. Dar ameteala îmi trecu foarte repede. Și apoi, ce priveliște splendidă !

Cititorul și-ar putea închipui-o mai bine, dacă ar sta întins pe pămînt, într-o noapte caldă de vară, și-ar privi printre picioarele ridicate spre lună ; dar pentru vreun motiv oarecare — probabil că absența atmosferei o făcea mult mai luminoasă — Luna văzută din sfera noastră părea mult mai mare decît de pe Pămînt. Se vedeau extrem de clar cele mai mici amănunte de pe suprafața ei. Și deoarece între noi nu se interpunea o atmosferă, conturul ei era strălucitor și precis ; nu avea în jur nici o strălucire sau halo, iar stelele, risipite pe toată bolta, îi aungeau chiar pînă la margine, punctînd conturul părții luminate. Și în timp ce ședeam privind la Lună, dedesubtul picioarelor mele, senzația de imposibil care mă cuprinsese în clipa plecării se întoarse din nou asupra mea, cu o forță înzecită.

— Cavor, am spus, e ceva ciudat. Companiile pe care aveam de gînd să le înființăm și tot ceea ce discutăm despre minereuri...

— Ei bine ?

— Mi se par cu totul imposibile.

— Poate, zise Cavor, dar îți va trece.

— Parcă totul s-a întors pe dos. Chiar și asta... Deocamdată am impresia că nici n-a existat vreodată lumea pămîntească.

— S-ar putea ca exemplarul acesta din *Lloyd's News* să-ți fie de folos.

Am privit o clipă ziarul, apoi, ridicîndu-l deasupra capului, am constatat că puteam să citesc cu ușurință. Am dat peste o coloană de mică publicitate. Am citit : „Domn cu oarecare avere personală se oferă să dea bani cu împrumut“. Îl cunoșteam pe acest domn. Un excentric dorea să vîndă cu 5 lire o bicicletă „Cutaway“, complet nouă, în valoare de 15 lire ; și o doamnă scăpătată hotărîse să se

despartă, pe un preț de sacrificiu, de cîteva cuțite și furculițe pentru pește, „un dar de nuntă”. Fără îndoială, chiar în timp ce eu citeam ziarul, vreun amator examina cu atenție cuțitele și furculițele, un altul mergea triumfător pe bicicleta „Cutaway”, și un al treilea se adresa cu încredere domnului binevoitor cu oarecare avere personală. Am izbucnit în rîs și am aruncat ziarul.

— Oare de pe Pămînt sfera noastră este vizibilă ? l-am întrebat pe Cavor.

— De ce ?

— Cunosc pe cineva... care se interesează de astronomie. Mă gîndeam că ar fi interesant dacă... prietenul meu... ar privi din întîmplare printr-un telescop și ne-ar vedea.

— Pentru ca să vadă mărimea unui asemenea punct infim, ar avea nevoie de cel mai puternic telescop de pe Pămînt.

Am privit cîtva timp în tăcere spre Lună.

— Acolo există totuși o lume, am spus eu ; îți dai seama mult mai bine ca de pe Pămînt. Poate oameri....

— Oameni ! exclamă el. Nu ! În nici un caz ! Gîndește-te că ești un fel de călător ultra-arctic care explorează ținuturile pustii ale spațiului. Privește-o ! arată el cu mîna spre albul strălucitor de dedesubt. Este moartă... moartă ! Vulcani uriași, stinși, deșerturi de lavă, întinderi involburate de zăpadă, de bioxid de carbon înghețat sau de aer înghețat, și pretutindeni urmele alunecărilor de teren, falii, crăpături și prăpăstii. Nu mai există nici o mișcare. Oamenii observă acest satelit, sistematic, cu telescoapele, de peste două sute de ani. Ce schimbări crezi că au constatat ?

— Nici una.

— Au descoperit două certe alunecări de teren, o nouă, dar nesigură crăpătură a scoarței și o schimbare de culoare, vagă și periodică. Atît.

— Nu credeam că au descoperit nici măcar atît.

— Oh, ba da. Dar cît privește oamenii...

Deoarece a venit vorba, care sînt dimensiunile celui mai mic obiect care s-ar putea distinge pe suprafața Lunii, cu cel mai puternic telescop?

— O biserică de dimensiuni obișnuite. Desigur că s-ar vedea orice oraș, clădiri, sau orice alte construcții ale oamenilor. S-ar putea ca acolo să existe insecte, ceva în genul furnicilor, de exemplu, care în timpul nopții lunare s-ar ascunde în adăposturi adînci. Sau vreun nou gen de ființe, fără corespondent pe Pămînt. Aceasta este ipoteza cea mai probabilă, în cazul cînd pe Lună există viață. Gîndește-te cît de diferite sînt condițiile! Viața trebuie să se adapteze unor zile de paisprezece zile pămîntești fiecare; soarele strălucitor și cerul fără nici un nor, timp de paisprezece zile, apoi o noapte tot atît de lungă, din ce în ce mai geroasă, sub stelele reci și aspre. În timpul nopții probabil că frigul ajunge la extrem, pînă la zero absolut, 273 grade centigrade sub punctul de înghețare al apei de pe Pămînt. În acest timp, orice corp viu trebuie să hiberneze... și să se trezească din nou, în fiecare zi.

Rămase puțin pe gînduri.

— Poți să-ți imaginezi niște ființe în formă de viermi, zise el, hrănindu-se cu aer solid, la fel cum rîmele mănîncă pămînt, sau niște monștri cu pielea groasă...

— Ascultă, l-am întrerupt, de ce nu ne-am luat și o armă?

El nu-mi răspunse la întrebare.

— Nu, încheie el, trebuie să ajungem acolo. Vom vedea după ce vom ajunge.

Amintindu-mi un gînd uitat, i-am spus:

— Dar, desigur, trebuie să existe minereuri, oricare ar fi condițiile!

El îmi comunică, însă, că voia să schimbe puțin direcția, lăsînd ca Pămîntul să-și exercite atracția asupra noastră, pentru cîteva clipe. Avea de gînd să deschidă un oblon, timp de treizeci de secunde, în partea dinspre Pămînt. M-a avertizat că mă voi răsturna cu capul în jos, și m-a sfătuit să mă spri-

jin cu mâinile de peretele de sticlă, pentru a-mi ușura căderea. Am făcut după cum mi-a spus, și mi-am proptit zdravăn picioarele de baloturile cu cutii de alimente și cilindri cu aer, pentru a-i împiedica să cadă peste mine. Apoi, cu un țacănit, fereastra s-a deschis. Am căzut greoi pe mâini, cu fața în jos, și, pentru o clipă, printre degetele mele negre și întinse am văzut-o pe mama noastră, Terra — o planetă pe cerul care se întindea în jos.

Eram încă foarte aproape — Cavor mi-a spus că distanța probabilă era de opt sute de mile — și imensul disc terestru acoperea tot cerul. Dar se vedea limpede că planeta avea forma unui glob. Partea care se afla chiar dedesubtul nostru era vagă și crepusculară dar, către apus, întinderea vastă și cenușie a Atlanticului strălucea ca argintul topit sub lumina zilei care se îndepărta. Mi s-a părut că recunosc coasta Franței și a Spaniei, acoperită de nori. și sudul Angliei, apoi, cu un țacănit, oblonul s-a închis la loc și, într-o stare de confuzie extraordinară, m-am trezit lunecând încet pe suprafața netedă a sticlei.

Cînd, în cele din urmă, s-a făcut din nou ordine în mintea mea, mi s-a părut în afara oricărui dubiu că Luna era „jos“, sub picioarele mele, și că Pămîntul se afla undeva departe, la nivelul orizontului. Pămîntul care pentru mine și pentru semenii mei fusese întotdeauna „jos“. încă de la începutul începuturilor.

Din cauză că greutatea noastră era practic anihilată, mișcările ne cereau atît de puțin efort, îndeplineam atît de lesne tot ceea ce voiam să facem, încît necesitatea de a mânca nu s-a produs timp de aproape șase ore (după cronometrul lui Cavor) de la plecarea noastră. Am rămas uluit aflînd că a trecut atîta timp. Chiar și după aceea, am mîncat extrem de puțin. Examinînd aparatul de absorbție a bioxidului de carbon, Cavor a declarat că pînă atunci consumasem o cantitate foarte mică de oxigen. Întrucît conversația noastră era deocamdată epuizată și nu mai aveam nimic altceva de făcut,

ne-am lăsat pradă unei toropeli ciudate și, întinzînd păturile pe fundul sferei, astfel încît să asture cea mai mare parte a luminii lunare, ne-am urat unul altuia noapte bună și am adormit aproape imediat.

Și astfel, dormind, stînd uneori de vorbă sau ci-tind, alteori mîncînd, deși fără nici un fel de poftă¹, dar rămînînd de cele mai multe ori într-un fel de liniște care nu era nici trezie, dar nici somn am trecut printr-o perioadă de timp fără noapte sau zi, căzînd în tăcere, ușor, cu repeziciune, spre Lună.

Capitolul VI

COBORÎREA PE LUNĂ

Îmi amintesc că într-o zi Cavor a deschis deodată șase dintre obloanele sferei; lumina m-a orbit, și am început să strig la el. Tot cadrul vizual era acoperit de Lună, un paloș formidabil de auroră albă, cu muchia știrbită de dungi întunecoase, un țarm crescînd dintr-un reflux de întuneric, cu pante și piscuri înălțate în lumina soarelui. Cititorul a văzut, sînt sigur, desene sau fotografii ale Lunei, astfel încît nu am nevoie să mai descriu trăsăturile generale ale acestei priveliști, cu lanțuri muntoase, inelare, mai uriașe decît orice munți terestri, cu creste strălucind sub lumina soarelui, cu umbre aspre și adînci. Șesurile cenușii și neregulate,

¹ Este curios că, în timp ce ne aflam în sferă, nu am simțit nici cea mai mică dorință de a minca, și n-am simțit lipsa mîncării nici atunci cînd ne abțîneam. La început am mîncat cam în silă, apoi am postit de-a binelea. N-am consumat în total nici a douăzecea parte din comprimatele alimentare pe care le luasem cu noi. Cantitatea de bioxid de carbon pe care am exhalat-o a fost de asemenea neobișnuit de scăzută; mi-e cu neputință să determin cauzele respective.

piscurile, dealurile, craterile treceau prin toată gama dintre lumină și întuneric, de la lumina orbitoare, până la misterul atotcuprinzător al beznei. Deasupra acestei lumi zburam noi, la numai o sută de mile depărtare de crestele munților. Puteam acum să distingem ceea ce nici un ochi omenesc nu mai văzuse vreodată; sub strălucirea zilei, conatururile tăioase ale stîncilor și ale ripelor de pe șesuri sau din fundul craterelor deveneau cenușii și nedeslășite, acoperite de o ceață tot mai deasă; albul suprafetelor luminate, întrerupt de ridicături și pete, se strîmta pe alocuri și dispărea; ici și colo apăreau porțiuni ciudate de culoare brună și măslinie, care se întindeau sub ochii noștri.

Aveam, însă, foarte puțin timp ca să privim aceste detalii. Ajunsesem în clipa cea mai primejdioasă a călătoriei noastre. Trebuia să ne apropiem tot mai mult de Lună, în timp ce treceam pe lângă ea, să reducem viteza și să așteptăm momentul cînd vom putea să coborîm pe suprafața ei.

Pentru Cavor, începuse o perioadă de intensă activitate; pentru mine, a fost o inactivitate plină de neliniște. Trebuia să mă feresc mereu din drumul lui. El sărea prin sferă, în toate direcțiile, dînd dovada unei agilități care ar fi părut imposibilă pe Pămînt. Ultimele ore ale zborului și le-a petrecut deschizînd și închizînd ferestrele de Cavorită, făcînd calcule, consultîndu-și cronometrul, la lumina lămpii. O bună bucată de timp am stat cu toate ferestrele închise, izbindu-ne unul de altul, suspendați în liniște și în întuneric.

Apoi el a bijbiit după butoanele obloanelor, și deodată s-au deschis patru ferestre. M-am clătinat și mi-am acoperit ochii, copleșit, ars și orbit de neobișnuita strălucire a soarelui de dedesubt. Apoi obloanele s-au reînchis, lăsîndu-mă buimac în întunericul care îmi apăsa ochii. Am plutit din nou într-o tăcere neagră, fără de margini.

La un moment dat, Cavor a aprins lumina electrică și mi-a spus că hotărîse să lege toate bagajele la un loc, înfășurîndu-le în pături, pentru a le apăra

de izbitura de la coborîre. Am început să lucrăm cu ferestrele încaise, deoarece în felul acesta obiectele se îngrămădeau singure în centrul sferei. Era o treabă cu totul neobișnuită; doi oameni, plutind liber într-un spațiu sferic, împachetînd și legînd cu sfoară. Vi-i puteți închipui? Nu există nici sus, nici jos, și orice gest provoca mișcări neașteptate. Cea mai mică acțiune a lui Cavor mă împingea pînă în peretele de sticlă; apoi dădeam din picior, inutil, în gol. Lumina lămpii electrice era cînd deasupra capului, cînd sub picioare. Picioarele lui Cavor îmi zburau prin fața ochilor, apoi ne împiedicam unul de celălalt. Dar, în cele din urmă, toate obiectele au fost legate strîns laolaltă, într-un balot mare, cu excepția a două pături, confecționate ca niște pelerine, în care trebuia să ne înfășurăm.

Cînd, pentru o clipă, Cavor a deschis o fereastră înspre Lună, am văzut că ne îndreptam spre un crater central uriaș, înconjurat de un grup de cratere mai mici. Cavor ridică din nou obloanele în partea soarelui fierbinte și orbitor. Cred că se folosea de atracția soarelui ca de o frînă.

— Acoperă-te cu o pătură, îmi strigă el, îndepărtîndu-se de mine.

În prima clipă n-am înțeles, apoi am tras pătura de sub picioare și m-am înfășurat în ea, acoperindu-mi și capul și ochii. Brusc, Cavor închise obloanele, deschise din nou unui singur și îl închise; apoi se porni să le deschidă pe toate deodată, pentru a le pune la adăpost în rulourile lor de oțel. Se produse o izbitură și am început să ne rostogolim de colo-colo, izbindu-ne de peretele de sticlă sau de balotul cu bagajele, și ținîndu-ne strîns unul de altul; afară, țîșnea din toate părțile o substanță albă, ca și cum ne-am fi rostogolit pe o pantă de zăpadă...

Ne rostogoleam, ne apucam unul de altul, ne izbeam, parcă la nesfîrșit...

O izbitură surdă, și m-am pomenit pe jumătate îngropat sub balotul bagajelor noastre; după cîteva clipe de liniște, l-am auzit pe Cavor gîfîind și mor-

măind, apoi zăngănitul unui oblon în ruloul lui. M-am încordat, am împins balotul cu bagaje și am ieșit de sub el. Ferestrele deschise se vedeau ca niște cadre negre presărate cu stele.

Eram încă vii și ne aflam în întunericul de lângă peretele marelui crater în care căzusem.

Răsuflam istovii, pipăindu-ne vîntăile de pe picioare. Nici unul dintre noi amîndoi nu se așteptase să fim atît de rău loviți. M-am ridicat cu greu în picioare.

— Și acum, am spus eu, să admirăm priveliștea de pe Lună! Dar... este teribil de întuneric, Cavor!

Sticla era aburită și, în timp ce vorbeam, o ștergeam cu pătura.

— Mai avem cam o jumătate de oră pînă se face ziuă, zise Cavor. Trebuie să așteptăm.

Nu reușeam să deslușesc absolut nimic. Dacă am fi fost închiși într-o sferă de oțel, am fi văzut la fel. Ștergînd cu pătura nu făceam decît să mîzgălesc sticla; ea redevenea imediat opacă, din cauza umezelei care se condensa, amestecată cu tot mai multe scame de la pătură. Desigur, n-ar fi trebuit să mă folosesc de pătură. În eforturile mele de a șterge geamul, am alunecat pe suprafața umedă și m-am izbit cu bărbia de un cilindru cu oxigen, care ieșea în afară din balot.

Totul era exasperant și absurd. Sosisem pe Lună, în mijlocul unor minuni necunoscute și nu vedeam decît peretele cenușiu și aburit al sferei în care călătorisem!

— La dracu', am strigat eu, mai bine rămîneam acasă! și m-am așezat pe balot, tremurînd și înfășurîndu-mă mai strîns în pătură.

Deodată, umezeala se transformă în ace și flori de gheață.

— Poți să ajungi pînă la radiatorul electric? zise Cavor. Da... butonul acela negru. Altfel vom degera..

N-am așteptat să-mi spună de două ori.

— Și acum, l-am întrebat, ce avem de făcut?

— Să așteptăm, zise el.

— Să așteptăm ?

— Desigur. Să așteptăm pînă cînd aerul nostru se va încălzi din nou, și peretele de sticlă se va limpezi. Pînă atunci nu putem face nimic. Pe Lună este încă noapte... trebuie să așteptăm pînă se face ziuă. Pînă atunci, nu ți-e foame ?

Nu i-am răspuns, și am continuat să stau pe balot, iritat. Mi-am întors cu greu privirea de la enigma încețoșată a geamului și l-am privit pe Cavor în față.

— Da, am spus, mi-e foame. Mă simt și foarte dezamăgit. Sperasem... nu știu ce anume... dar în nici un caz asta.

Mi-am adunat tot calmul și, învelindu-mă cu pătura, m-am așezat din nou pe balot și mi-am început prima masă pe Lună. Nu-mi amintesc dacă am terminat-o. Curînd, prin frînturi care s-au unit cu repeziciune în spații mai întinse, peretele de sticlă s-a limpezit și valul cețos care ne ascunsese lumea lunară s-a ridicat dinaintea ochilor noștri.

Am contemplat atunci peisajul lunar.

Așa cum l-am văzut la început, era dintre cele mai sălbatice și mai triste. Ne aflam într-un imens amfiteatru, o vastă cîmpie circulară care alcătuia fundul craterului uriaș. Pereții săi ne închideau de pretutindeni, ca niște faleze înalte. Lumina soarelui nevăzut cădea asupra lor dinspre apus, atingînd însăși baza lor și lăsa să se vadă un haos de sîinci brune și cenușii, mărginite ici și colo de taluzuri și de crăpături pline de zăpadă.

Vedeam pînă la o distanță de 12 mile ; dar nici o atmosferă nu micșora claritatea minuțioasă a detaliilor în care apărea această scenă. Toate suprafețele se desenau limpezi și strălucitoare, pe un fond de întunecime înstelată, care părea ochilor noștri pămîntești mai curînd o perdea de catifea presărată cu paiete, decît vasta întindere a cerului.

Faleza orientală n-a fost la început decît o simplă lizieră întunecată a cerului semănat cu stele. Nici

o nuanță trandafirie, nici o paloare născîndă nu anunța venirea zilei. Numai lumina zodiacală, ca o brumă imensă și luminoasă, în formă de con cu virful îndreptat către splendoarea luceafărului ne-a avertizat de apropierea iminentă a soarelui.

Lumina era reflectată în întregime de falezele apusene. Zăream o vastă cîmpie ondulată, glacială și cenușie, de un cenușiu care devenea din ce în ce mai închis către răsărit, unindu-se cu tenebrele de la adăpostul falezei. Zăream nenumărate cuburi cenușii și rotunjite, protuberanțe enorme și fantastice, valuri dintr-o substanță asemănătoare zăpezii, întinzîndu-se din creastă în creastă pînă la îndepărtata zonă de întuneric, dîndu-ne primul indiciu despre distanța care ne despărțea de peretele craterului. Aceste imense protuberanțe păreau făcute din zăpadă și așa am crezut și eu atunci. Dar nu... erau munți și mase de aer înghețat !

Așa ne-a apărut Luna la început ; apoi, deodată, cu repeziciune, a venit, uluitoare, ziua lumară.

Lumina soarelui coborî, în josul falezei, lumină formele îngrămădite la baza ei și începu să înainteze către noi cu pași de uriaș. Faleza îndepărtată părea că se mișcă și freamătă și, la atingerea razelor de lumină, un nor de aburi cenușii se revărsă în sus, din fundul craterului — vîrtejuri, rafale și învolburări prelungi de nori cenușii, din ce în ce mai groși, mai întinși și mai deși — pînă cînd, în cele din urmă, întregul șes dinspre apus aburea ca o batistă udă ținută deasupra focului, iar înălțimile nu mai erau decît o lumină refractată.

— Există atmosferă, zise Cavor, trebuie să existe... altfel nu s-ar ridica aburii... la simpla atingere a unei raze de soare. Și atît de repede...

Se uită în sus.

— Privește !

— Ce ?

— Pe cer. Iată. Pe bolta întunecată a cerului... o mică pată albastră ! Stelele par mai mari, cele mici și toate nebuloasele vagi pe care le-am văzut din spațiul vid... au dispărut !

Ziua se apropia cu repeziciune, neincetat. Vîrurile cenușii erau cuprinse, unul după altul, de lumină, și se transformau într-un alb intens, vaporos. Apoi, către apus nu s-a mai văzut decît un nor suitor de ceață, o înaintare tumultuoasă, o aglomerare de piclă deasă. Faleza îndepărtată se îndepărtase și mai mult, se estompa și își schimba înfățișarea ca luată de un vîrtej, scufundîndu-se și dispărînd în cele din urmă în mijlocul învălmășelii generale.

Șuvoiul se apropia mereu, venind tot atît de repede ca umbra unui nor gonit de vîntul de sud-vest. În jurul nostru se ridica o ceață subțire, parcă anunțînd ceva.

Cavor mă apucă de braț.

— Ce-i? l-am întrebat.

— Privește! Răsăritul soarelui! Soarele!

Mă întoarse și îmi arătă creasta falezei dinspre răsărit, clară prin ceața care plutea în jurul nostru, dar mai luminată cu o nuanță decît întunecimea cerului. Deasupra falezei țîșneau niște forme ciudate, roșietice — niște limbi de flăcări stacojii care se răsuceau și dansau. Mi-am închipuit că trebuie să fie spirale de vaporii care se înălțau în lumină, formînd limbi de foc proiectate pe cer, dar, de fapt, erau protuberanțele solare, coroana de foc a soarelui, întotdeauna ascunsă ochilor omenești de vîlul atmosferei noastre.

Și apoi — soarele!

Treptat, inevitabil, apăru o linie luminoasă — o muche subțire de o strălucire insuportabilă, care se curbă încet, deveni un arc, deveni un semicerc incandescent, azvîrlînd spre noi, ca niște sule, razele de căldură.

Am simțit că razele îmi străpung ochii! Am scos un strigăt și m-am întors, orbit, bîjbîind după pătura de lingă balot.

O dată cu incandescența soarelui, se auzi un sunet, primul sunet care ajungea la noi dinafară, de cînd părăsisem Pămîntul; era un șuierat, un foșnet, dira sonoră lăsată de mantia aeriană a zilei

care înainta. Și o dată cu sunetul și cu lumina, sfera se clătină și, orbiți de lumină, ne-am clătinat și noi, izbindu-ne unul de celălalt. Sfera se mișcă din nou, iar șuieratul deveni mai puternic. Închisesem, fără să vreau, ochii; făceam eforturi neîndeminate ca să-mi acopăr capul cu pătura, când zguduitorul mă trânti pe jos. Am căzut peste balot și, deschizând ochii, am văzut pentru o clipă aerul dinafara peretelui nostru de sticlă. Se agita și clocotea ca zăpada în care s-a înfipt o vergea înroșită în foc. Aerul solid devenise, deodată, la atingerea razelor de soare, o pastă, un noroi, un lichid vâcos, care șuiera și clocotea, trecînd în stare gazoasă.

Sfera se răsuci și mai violent, iar noi am rămas încheștați unul de altul. După o clipă, sfera s-a răsucit din nou. Ne-am rostogolit de cîteva ori, apoi m-am trezit în patru labe. Aurora lunară pusese stăpînire pe noi. Vroia să ne arate ce putea să facă Luna cu noi, doi bieți oameni.

Am privit din nou afară: nori de aburi, zăpadă pe jumătate topită care se surpa, aluneca și cădea. Ne rostogoleam în întuneric. Cavor își înfipsese genunchii în pieptul meu. Apoi, el trecu pe lîngă mine, ca în zbor, și pentru o clipă am rămas întins, fără să mai pot respira, cu fața în sus. Se părea că o cantitate imensă din substanța care se topea se surpase peste noi, ne îngropase, și acum se subția și clocotea în jurul nostru. Sus, deasupra peretelui de sticlă, dansau o sumedenie de bășici. L-am auzit pe Cavor scoțînd un strigăt slab.

O avalanșă uriașă de aer care se topea ne cuprinse și ne-am rostogolit în jos, înjurînd de mama focului, pe o pantă, din ce în ce mai repede, izbindu-ne de crăpături și ridicături, mereu mai repede, spre apus, în tumultul clocotitor și incandescent al dimineții lunare.

Am continuat să ne răsucim, încheștați unul de celălalt, aruncați de colo pînă colo; balotul de bagaje ne izbea din toate părțile. Ne ciocneam, ne apucam, eram aruncați în lături, capetele ni se izbeau, și întregul univers izbucnea în săgeți și stele

de foc ! Pe Pământ, ne-am fi zdrobit unul de altul de zece ori, dar pe Lună, din fericire pentru noi, greutatea noastră rămăsese numai la o șesime, așa încît cădeam destul de domol. Îmi amintesc de o senzație de greață cumplită, de parcă mi s-ar fi răsucit creierul în țeastă, și apoi...

Am simțit că umblă cineva la obrazul meu ; atingeri ușoare îmi supărau urechile. Apoi am descoperit că strălucirea priveliștii din jur era atenuată de niște ochelari albaștri. Cavor era aplecat asupra mea, și îi vedeam fața răsturnată, cu ochii apărați, de asemeni, în dosul ochelarilor colorați. Îi auzeam respirația ; buzele îi singerau, de pe urma unei lovituri.

— Te simți bine ? zise el, ștergîndu-și singele cu dosul mîinii.

O clipă, mi s-a părut că totul se învîrtește cu mine, dar nu era decît efectul amețelii. Cavor închisese cîteva obloane, ca să mă apere de lumina directă a soarelui. În jurul sferei, strălucirea ajunsese la maximum.

— Dumnezeu! am rostit eu, cu greutate. Dar asta...

M-am ridicat puțin, ca să privesc afară. Domnea o lumină orbitoare, o schimbare totală față de întinericul mohorît al primelor noastre impresii.

— Am stat mult timp în nesimțire ? am întrebat.

— Nu știu... cronometrul mi s-a spart. O bună bucată de timp... Dragul meu prieten ! Mi-a fost teamă...

Am rămas întins, ca să-mi revin. Pe fața lui Cavor se citeau încă urmele evidente ale emoției. Un timp am tăcut. Mi-am trecut mîna, cercetător, peste locurile unde promisem lovituri ; mi-am examinat și fața, căutînd semnele leziunilor. Dosul palmei drepte suferise cel mai mult, și avea pielea jupuită. Fruntea îmi era învinețită și însîngerată. Cavor îmi întinse o cană cu o băutură răcoritoare — nu mai știu cum se numea — pe care o adusese printre provizii. După cîtva timp, m-am simțit ceva mai

bine. Am încercat să-mi mișc cu grijă mâinile și picioarele. Apoi, am reușit să vorbesc.

— N-ar fi trebuit să se întâmple, am zis eu, ca și cum n-aș fi făcut nici o pauză.

— Nu, n-ar fi trebuit!

Rămase pe gânduri, cu mâinile atârstate pe genunchi. Privi afară, apoi se întoarse spre mine.

— Doamne sfinte! zise el. Nu!

— Ce s-a întâmplat? l-am întrebat, după un răstimp. Am sărit la tropice?

— A fost exact cum m-am așteptat. Aerul s-a evaporat. Dacă este într-adevăr aer. În orice caz, s-a evaporat, și a apărut suprafața Lunii. Ne aflăm pe un banc de stinci. Ici și colo se vede solul gol; un sol cam ciudat.

A considerat că nu mai era nevoie să-mi explice. M-a ajutat să mă ridic într-o rină. Și am putut să văd totul cu ochii mei.

Capitolul VII

O DIMINEAȚĂ LUNARĂ

Aspectul aspru, nemilosul alb și negru al peisajului, dispăruse în întregime. Strălucirea soarelui căpătase o ușoară nuanță de chihlimbar; umbrele de pe peretele craterului erau de un purpuriu închis. Spre răsărit, un nor întunecat de ceață continua să se tîrască, ascunzîndu-se de lumina soarelui, dar spre apus cerul era albastru și limpede. Am început să-mi dau seama de timpul cît fusesem în nesimțire.

În jurul nostru nu mai era vid. Se formase o atmosferă. Relieful se contura mai precis, căpătase siguranță și varietate; în afară de cîteva spații acoperite, ici și colo, de o pătură albă — care nu mai era aer solid, ci zăpadă — aspectul arctic dispăruse cu totul. Spații întinse, roșcate, de pămînt gol și ac-

cidentat, se întindeau pretutindeni, sub strălucirea soarelui. Pe alocuri, la marginea grămezilor de zăpadă, se formau mici băltoace efemere și șuvițe de apă, singurele lucruri care se mișcau în această pustietate deplină. Lumina soarelui inunda cele două treimi superioare ale sferei, amintindu-ne atmosfera miezului de vară, dar cum sfera se așezase pe o grămadă de zăpadă, picioarele ne erau în umbră.

Răspîndite pe povișniș, și scoase în evidență de umbrele pe care le aruncau pe fișiile albe de zăpadă netopită, se vedeau niște forme asemănătoare unor bețișoare de lemn — uscate, răsucite, de aceeași nuanță ruginie ca și stinca pe care erau presărate. Privirea ți se oprea fără voie asupra lor. Lemn ! Într-o lume lipsită de viață ? Apoi, pe măsură ce ochii mi se obișnuiau cu înfățișarea lor, am observat că toată această suprafață părea un țesut fibros, ca un covor de ace brune în umbra pădurilor de pini.

— Cavor !

— Da ?

— Poate că acum Luna este o lume moartă... dar altă dată...

Ceva îmi atrase atenția. Printre ace se zăreau niște forme mici și rotunde. Mi s-a părut că una dintre ele se mișcase.

— Cavor, am șoptit.

— Ce ?

Nu i-am răspuns imediat. Priveam țință, neîncetător. O clipă, nu mi-a venit să-mi cred ochilor. Am scos un știgăt nearticulat. L-am apucat de braț și i-am arătat cu degetul.

— Privește ! i-am strigat, regăsindu-mi graiul. Acolo ! Da ! Și dincolo !

El privi în direcția pe care i-o arătam.

— Ah ! zise el.

Cum aș putea să descriu ceea ce am văzut ? Un fapt atât de mărunț, dar care îmi părea totuși uluitor și emoționant. Pe așternutul format din ace lemnoase se aflau — am mai spus — niște corpuri rotunjite, ovale, care ar fi putut fi luate drept pietri-

cele foarte mici. Și iată că două dintre aceste corpuri ovale se mișcă una după alta și se rostogoliră ; coaja plesni, și prin crăpătura fiecăreia se ivi o linie subțire de un verde gălbui, grăbindu-se să primească încurajarea fierbinte a soarelui abia răsărit. Atît am văzut, pentru o clipă, și apoi se mișcă și se sparse încă unul !

— Este o sămînță, zise Cavor. Apoi, l-am auzit șoptind foarte încet : *Viață !*

Viață ! și imediat ne-a trecut prin minte gîndul că lunga noastră călătorie nu fusese în zadar, că nu venisem într-o aridă îngrămădire minerală, ci într-o lume care trăia și se mișca ! Priveam încordați. Îmi amintesc că ștergeam sticla din fața mea cu mîneca, furios pe cea mai mică urmă de abureală.

Imaginea era limpede și vie numai în mijlocul cimpului vizual. Spre marginile ferestrei, ramurile moarte și semințele erau mărite și deformate de curbura sticlei. Dar aveam ce vedea. Unul după altul, pe tot povișul înșorit, aceste miraculoase corpuri mici și brune plesneau și se căscau, ca niște păstăi, ca simburii ; deschideau guri avide să soarbă căldura și lumina revărsate în cascadă de soarele răsărit de curînd.

Clipă de clipă, se desfăceau tot mai multe semințe și în acest timp colții celor ce se desfăcuseră mai înainte ieșeau din coaja lor ruptă, trecînd în a doua fază de creștere. Cu o siguranță desăvîrșită, cu rapiditate, aceste semințe uimitoare scoteau o mică rădăcină, în jos, către sol și un mugure ciudat, în formă de ghem, în sus. În scurt timp, întrecaga pantă a fost presărată cu plante minuscule care se înălțau în lumina fierbinte a soarelui.

N-au rămas mult în această stare. Mugurii în formă de ghem se umflară, se încordară și se deschiseră dintr-o dată, lăsînd să țîșnească o coroniță de vîrfuri roșii și ascuțite ; apoi întinseră un buchet de frunze subțiri, alungite, de culoare brună, care începură să crească repede, vizibil, chiar în timp ce le priveam. Era o mișcare mai înceată decît a ori-

cărui animal, dar mai rapidă decît a oricărei plante pe care o văzusem vreodată. Cum pot să vă fac să vă imaginați felul în care creșteau? Virfurile frunzelor creșteau atît de repede încît se mișcau în sus, chiar sub ochii mei. Coaja brună a seminței se zbîrci și fu absorbită într-o clipă de plantă. Ați luat vreodată un termometru în mînă, într-o zi răcoroasă și ați observat cum se urcă în tub subțirea coloană de mercur? La fel creșteau și aceste plante lunare.

În cîteva minute — după părerea mea — colții care ieșiseră printre primii se și lungiseră în formă de tulpină, și scoteau chiar un al doilea buchet de frunze; panta, care păruse cu puțin timp mai înainte o întindere lipsită de viață, era acum întunecată de aceste ierburi chircite, de culoare verde măslinie, cu țepi zburliți, zguduite de forța cu care creșteau.

M-am întors, și iată! în virful unei stînci, spre răsărit, se legăna un ciucure asemănător, mai puțin dezvoltat, înclinîndu-se întunecat, în lumina orbitoare a soarelui. Ceva mai departe, se vedea silueta unei plante masive, care își întindea ramurile greoaie, ca un cactus, umflîndu-se vizibil, ca o bășică umplută cu aer.

Apoi am descoperit și spre apus o formă asemănătoare, prelungă, înălțîndu-se deasupra tufișurilor. Lumina cădea din plin, și am văzut că avea o intensă culoare portocalie. Creștea văzînd cu ochii; dacă îți întorceai privirea cîteva clipe și apoi o priveai din nou, avea alt contur; își întindea ramurile boante și umflate și ajunsese repede să capete forma unui arbore de coral, de cîteva picioare înălțime. Comparate cu aceste plante, ciupercile de bălegar de pe pămînt, care cresc uneori pînă la un picior în diametru, într-o singură noapte, sînt de o lenevie exasperantă. Dar ciupercile noastre cresc sub forța unei gravitații de șase ori mai mare decît pe Lună. Mai departe, prin văile și pe șesurile ascunse de privirea noastră, dar nu și de soarele care se înălța, peste virfuri și grupuri de stînci strălucitoare creșteau

tufişuri zburlite, o vegetație țepoasă și carnoasă, grăbindu-se să profite de scurta zi în care trebuiau să înflorească, să dea fructe și semințe și să moară din nou. Creșteau ca printr-un miracol.

Închipuiți-vă ! Închipuiți-vă această auroră ! Reînvierea aerului înghețat, mișcarea și însuflețirea solului, și creșterea tăcută a vegetației, această ascensiune nepămîntească de tulpini carnoase și spice. Închipuiți-vă această priveliște luminată de o strălucire alături de care, pe Pămînt, cel mai intens soare pare neputincios și diluat. Și, în această junglă însuflețită, prin locurile încă umbroase, se întindeau fișii de zăpadă albăstruie. Iar pentru a avea o imagine completă a impresiilor noastre, trebuie să țineți seama că priveam printr-o sticlă groasă și curbă, care diforma imaginile, așa cum diformează o lentilă, lăsîndu-le clare și strălucitoare numai în centrul cîmpului vizual, iar spre margini mărindu-le și făcîndu-le ireale.

Capitolul VIII

ÎNCEPE EXPLORAREA

Ne-am întors privirile, unul spre altul, cu același gînd, cu aceeași întrebare în ochi. Pentru ca să crească plantele acestea au nevoie de aer, oricît ar fi de rarefiat — aer pe care l-am putea respira și noi !

— Trapa de ieșire ! am rostit eu.

— Da, zise Cavor, vom vedea dacă există aer !

— Peste puțin, i-am răspuns, aceste plante vor fi de înălțimea noastră. Închipuiește-ți... închipuiește-ți, la urma urmei... Este chiar sigur ? De unde

știi că este chiar aer ? S-ar putea să fie azot ; s-ar putea să fie chiar bioxid de carbon !

— Ne lămurim ușor, zise el, și se apucă să facă proba. Scoase din balot o bucată mare de hîrtie, o aprinse, și o aruncă repede prin valva deschizăturii. M-am aplecat și am privit în jos, prin sticla groasă, afară, la această mică flacără de mărturie a căreia depeindeau atît de multe !

Hirtia a căzut afară și s-a așezat ușor pe zăpadă. Flacăra roză dispăru. O clipă, mi s-a părut că s-a stins... Apoi la marginea hîrtiei a tremurat o mică limbă albăstruie, a crescut și a început să se întindă !

Ghemotocul s-a carbonizat în întregime, liniștit — în afară de porțiunea care venea în contact cu zăpada — și s-a răsucit, scoțind o diră tremurătoare de fum. Nu mai exista nici o îndoială ; atmosfera Lunii era formată fie din oxigen pur, fie din aer, și capabilă, deci — exceptînd cazul că era extrem de rarefiată — să întrețină viața noastră pămîntească. Puteam să ieșim afară — și să trăim !

M-am așezat lingă trapa de ieșire, pregătindu-mă să deșurubez capacul, dar Cavor mă opri.

— Trebuie mai întîi să ne luăm o mică măsură de prevedere, zise el.

Mi-a explicat că, deși atmosfera conținea în mod sigur oxigen, putea să fie totuși atît de rarefiată, încît să ne producă neplăceri grave. Mi-a amintit de răul de munte și de faptul că aeronauții care iau prea repede înălțime pierd adeseori sînge pe nas și pe gură. În timp ce-mi vorbea, se ocupa cu prepararea unci băuturi, grcțoasă la gust, după cum am simțit cînd am băut-o, la insistențele lui. În afară de o ușoară amorfîre, băutura n-a mai avut, însă, vreun alt efect asupra mea. După aceea, mi-a dat voie să încerc deșurubarea capacului.

Cînd capacul de sticlă a început să se deschidă, aerul dinăuntru sferei, mai dens decît cel de afară, a pornit să iasă, prin șanțurile ghiventului, cîntînd ca apa dintr-un ceainic, înainte de a da în clocot. Cavor mi-a spus să mă opresc, deoarece era evident

că presiunea de afară era mult mai scăzută. Cu cât eia mai scăzută, n-aveam de unde să știm.

Țineam capacul strâns cu amîndouă mîinile, gata să-l închid la loc, dacă, în ciuda speranțelor noastre, atmosfera lunară s-ar fi dovedit prea rarefiată pentru noi, iar Cavor avea un cilindru de oxigen comprimat la îndemînă, pentru a restabili la nevoie presiunea. Ne-am uitat în tăcere unul la altul, apoi la fantastica vegetație de afară care se îngroșa și se înălța vizibil și fără zgomot. Aerul șuiera mereu, ascuțit, ieșind din sferă.

Pulsul a început să-mi zvîcnească puternic în urechi, iar zgomotele produse de mișcările lui Cavor au început să se îndepărteze. Totul devenea mai liniștit, din cauza rarefierii aerului.

Pe măsură ce aerul țîșnea șuierător prin ghivent, umiditatea se aduna în mici rotocoale de abur.

După o clipă, am simțit cum respirația mi-a devenit mai precipitată — ceea ce a durat, de altfel, tot timpul cât am stat în atmosfera exterioară a Lunii — și în urechi, în vîrfurile degetelor, în gîtlej, s-a produs o senzație neplăcută, care a dispărut însă imediat.

Amețeala și greața mi-au îndepărtat în oarecare măsură curajul. Am închis puțin capacul, încercînd să mă explic în grabă, față de Cavor. Dar acum el era cel mai îndrăgățat. Mi-a răspuns ceva, cu un glas care din cauza rarefierii aerului părea extraordinar de slab și de îndepărtat. Îmi recomandă o înghițitură de rachiu, dîndu-mi chiar el exemplul. După ce am băut, m-am simțit mai bine. Am desfăcut din nou capacul. Zvîcniturile din urechi au devenit mai puternice, dar șuierăturile aerului care ieșea din sferă încetaseră. Cîteva clipe, am crezut că mă înșel.

— Ei bine ? zise Cavor cu o umbră de glas.

— Ei bine ? i-am răspuns.

— Continuăm ?

După o clipă de gîndire i-am spus :

— Asta-i tot ?

— Da, dacă poți să suporti.

Drept răspuns, am continuat să deșurubez. Am ridicat capacul circular din locul lui și l-am așezat cu grijă pe balotul de bagaje. Cîțiva fulgi de zăpadă s-au răsucit în deschizătură, și au dispărut, în timp ce aerul rarefiat și nefamiliar al Lunii pune stăpînire pe sfera noastră. Am ingenuncheat și apoi m-am așezat pe marginea deschizăturii, privind afară. De-deșubt, la un metru de fața mea, strălucea zăpada lunară, neatinsă de nici un picior.

Am tăcut un răstimp, privind-ne.

— Nu te dor plămîinii ? zise Cavor.

— Nu, i-am răspuns. E suportabil.

A luat pătura, și-a trecut capul prin gaura din mijloc, înfășurîndu-se bine în jurul corpului. S-a așezat pe marginea deschizăturii, și-a lăsat picioarele să atîrne, pînă cînd au ajuns la cîțiva centimetri de zăpada lunară. A stat o clipă în cumpănă, apoi și-a dat drumul, de la această distanță, pe solul neumblat al Lunii. A făcut cîțiva pași, și imaginea lui, văzută prin sticla sferei, era de-a dreptul grotescă. S-a oprit o clipă, privind în jur. Apoi și-a luat avînt și a sărit.

Sticla deforma totul, dar mi s-a părut că, oricum, saltul era extrem de mare. Dintr-un singur salt, se îndepărtase cu douăzeci sau treizeci de picioare. Ajunsese undeva sus, pe o masă stîlcoasă, și gesticula către mine. Poate că striga — dar nu auzeam nimic. Cum naiba făcuse acest salt ? Parcă fusesem martorul unei scamatorii.

Încă nedumerit, am trecut și eu prin deschizătură, apoi m-am ridicat în picioare. Chiar în fața mea, zăpada se topise și se formase un fel de șanț. Am făcut un pas și am sărit.

M-am trezit zburînd prin aer, am văzut că stîlca pe care ședea Cavor îmi venea în întîmpinare ; m-am apucat de muchiile stîlcii și am rămas așa, complet buimăcit. Fără să vreau am scos un hohot penibil de rîs. Eram teribil de zăpăcit. Cavor s-a aplecat, strîgîndu-mi cu un glas șuierat să fiu atent. Uitasem că pe Lună, care are a opta parte din masa și un sfert

din diametrul Pământului, greutatea mea se redusese la a șasea parte. Acum fusesem obligat să-mi amin-tesc.

— Sintem eliberați din lanțurile mamei noastre, Pământul — zise Cavor.

Calculîndu-mi efortul, m-am cățarat pînă în virful stîncii și, mișcîndu-mă la fel de atent ca un reumatic, am ajuns lîngă Cavor, sub lumina puternică a soarelui. Sfera rămăsese în urma noastră, la trei-zeci de picioare depărtare, pe grămada de zăpadă care se micșora mereu.

Cît vedeai cu ochii, pe îngrămădirea de stînci din fundul craterului se trezea la viață aceeași vegetație, întreruptă ici și colo de umflăturile plantelor în formă de cactuși; niște licheni roșii și purpurii creșteau atît de repede, încît parcă se cățarau pe stînci. Pe toată suprafața craterului, pînă la pereții de piatră care o înconjurau, nu se zărea nimic altceva.

Pereții craterului păreau să fie lipsiți de vegetație, în afară de o porțiune de lîngă bază, și presărați cu contraforturi, trepte și platforme care atunci nu ne-au atras prea mult atenția. Erau la cîteva mile depărtare de noi, de jur împrejur; noi ne aflam aproape în centrul craterului, și vedeam pereții prin ceața gonită de vînt. Într-adevăr, prin atmosfera rarefiată începuse să bată vîntul, slab dar tăios, extrem de rece dar și extrem de domol. Bătea în jurul craterului, dinspre partea unde peretele era întunecat și cețos, spre partea luminată și încălzită. Cu greu se deslușea ceva prin ceața care plutea spre răsărit; din cauza teribilei intensități a soarelui nemîșcat trebuia să privim cu ochii pe jumătate închiși, ținînd mîna streășină.

— Se pare că nu există nici o suflare, zise Cavor, absolut nici una.

Am privit din nou în jur. Încă mai dăinuia în mine speranța să găsesc vreo urmă omenească, turla vre-unui edificiu, vreo casă sau vreo mașină; dar pretutîndeni se întindeau stînci rostogolite, una peste alta, piscuri și creste, tufișuri crescînd în fața noastră și

cactuși umflindu-se neîncetat, ca o negare absolută a speranțelor mele.

— Aceste plante sînt aici singurele stăpîne, am spus eu. Nu există nici urma altor creaturi.

— Nici insecte... nici păsări... nimic ! Nici o urmă, nici un crîmpei, nici o fărîmă de viață animală. De-aîtfel, dacă ar exista, ce ar face ele în timpul nopții ?... Nu ! nu există decît aceste plante.

Mi-am pus mîna streășină la ochi.

— E ca o privesc de vis. Vegetația seamănă cu plantele de pe Pămînt mai puțin chiar decît ceea ce ne imaginăm că se află printre stîncile străfundului de ocean. Uite-te acolo ! Ai putea să crezi că este o șopîrlă transformată în plantă. Și ce strălucire !

— Este abia începutul dimineții, zise Cavor. Suspină și privi în jur. Nu, nu este o lume pentru oameni. Și, totuși, într-un fel... te atrage.

Rămase tăcut citva timp și apoi începu să mormăie, cufundat în gînduri. O ușoară atingere m-a făcut să tresar și am observat că peste un pantof mi se întinsese un lichen subțire, albicios. Am mișcat piciorul ; lichenul s-a transformat în pulbere, și fiecare fărîmă a început să crească. L-am auzit pe Cavor scoțînd o exclamație ascuțită ; frunza unei plante îl înțepase, ca o baionetă.

El își roti privirile, căutînd ceva printre stîncile din jurul nostru. O lumină bruscă, de culoare roză apăru pe o creastă zimțuită. Era un roz extraordinar, de o nuanță palidă.

— Privește ! am strigat, întorcîndu-mă. Dar Cavor dispăruse.

O clipă, am rămas stupefiat. Apoi am făcut un pas grăbit, ca să privesc peste marginea stîncii. Dar, surprins de această dispariție, am uitat încă o dată că eram pe Lună. Mișcarea m-ar fi făcut să înaintez pe Pămînt cam cu un metru ; pe Lună, m-a dus la șase metri — cu cinci metri mai departe de marginea stîncii. În primul moment, mi s-a părut că trăiesc senzația acelor coșmaruri cînd te prăbușești la nesfîrșit. Căci, dacă pe Pămînt cazi, în prima secundă,

șaisprezece metri, pe Lună cazi doar doi, și numai cu a șasea parte din greutate. Cred că am căzut, sau mai curînd am sărit în jos, vreo zece metri. A durat mult — poate cinci sau șase secunde. Am plutit prin aer și am căzut ca o pană, cufundîndu-mă pînă la genunchi într-o grămadă de zăpadă, lingă un perete de stîncă albastră-cenușie, cu vine albe. Am privit în jur.

— Cavor ! am strigat, dar nu se vedea nici urmă de Cavor. Cavor ! am strigat eu mai tare, dar mi-a răspuns numai ecoul.

M-am întors, furios, și m-am cățarat pînă în vârful stîncii.

— Cavor ! strigam eu într-una. Strigam cu glasul unui miel rătăcit.

Nu se mai zărea nici sfera și, pentru o clipă, o senzație insuportabilă de dezolare mi-a strîns inima.

Apoi l-am văzut. Rîdea și gesticula, ca să-mi atragă atenția. Era pe o stîncă lucie, la douăzeci sau treizeci de metri depărtare. Nu puteam să-i aud glasul, dar gesturile lui mă îndemneau să săr. Am ezitat, deoarece distanța mi se părea enormă. Apoi m-am gîndit că eram în stare să săr mai mult decît Cavor.

M-am dat cu un pas înapoi, mi-am luat elan și am sărit cu toată puterea. Mi s-a părut că zbor prin aer ca și cum nu voi mai cobori niciodată.

Zborul era halucinant și în același timp plăcut, tot atît de ciudat ca într-un coșmar. Mi-am dat seama că sărisem cu prea mult avînt. Am trecut pe deasupra lui Cavor și am văzut într-o ripă un desîș țepos, care se întindea să-mi întîmpine căderea. Am scos un țipăt de spaimă. Mi-am întins mîinile înainte și mi-am încordat picioarele.

M-am izbit de o tufă de plante asemănătoare ciupercilor, care au împrăștiat în jurul meu o puzderie de spori portocalii, acoperindu-mă cu un praf de aceeași culoare. M-am rostogolit de cîteva ori și apoi am rămas locului, zguduît de un rîs nervos.

Fața mică și rotundă a lui Cavor mă privea pe deasupra unui tufiș zburlit. Striga ceva, dar nu reușeam să-l aud.

— Ce? am încercat eu să-l întreb, fără să scot însă nici un sunet, din cauza respirației precipitate. El își croi drum către mine, înaintind cu grijă printre tufișuri.

— Trebuie să fim atenți! zise el. Luna nu cunoaște nici un fel de disciplină. Ne vom rupe oasele. M-a ajutat să mă ridic în picioare.

— Faci mișcări exagerate, zise el, scuturînd cu mina praful portocaliu de pe hainele mele.

Ședeam nemișcat, gîfîind, lăsîndu-l să-mi scuture praful de pe genunchi și de pe coate și să mă dojenească pentru neîndeminarea mea.

— Nu ne-am adaptat gravitației de aici. Mușchii noștri nu sînt încă educați. Trebuie să facem cîteva exerciții practice. După ce îți vei trage răsufierea.

Mi-am scos doi-trei spini care mi se înfipseseră în mină și m-am așezat pe un colț de stîncă. Mușchii îmi tresăreau și aveam sentimentul de descurajare pe care îl încearcă pe Pămînt, la prima cădere, cel care învață să meargă pe bicicletă.

Deodată, Cavor se gîndi că, după căldura soarelui, aerul rece al rîpei ar putea să-mi dea febră. Ne-am cățarat din nou în lumina soarelui și am constatat că, în afară de cîteva julituri, nu căpătasem nici o rană mai gravă. La propunerea lui Cavor, am căutat în preajmă, cu privirea, pentru săritura următoare, un loc sigur și ușor abordabil. Am ales o mică platformă de stîncă, la vreo zece metri depărtare, despărțită de noi printr-un mic tufiș de spini de culoare verde-măslinie.

— Socotește că sări pînă aici! zise Cavor, cu aerele unui antrenor, și îmi arată un punct situat la vreun metru de picioarele mele. De data aceasta, am reușit să sar fără greutate, și trebuie să mărturisesc că am simțit o oarecare satisfacție cînd Cavor, greșind cu vreo jumătate de metru, s-a înțepat în spinii tufișului. Vezi, trebuie să fii prudent, zise el,

scoțându-și spinii. De atunci a încetat să se mai considere antrenorul meu, devenindu-mi tovarăș în însușirea artei de a merge pe Lună.

Ne-am propus o săritură mai ușoară și, efectuind-o fără greutate, am sărit înapoi, repetind-o apoi de câteva ori și obișnuindu-ne mușchii cu noile condiții. N-aș fi crezut niciodată, dacă n-aș fi experimentat, că adaptarea se putea face atât de repede. În foarte scurt timp, într-adevăr, după mai puțin de treizeci de sărituri, puteam să ne dozăm efortul necesar pentru o anumită distanță, aproape cu siguranța de pe Pământ.

În tot acest timp, plantele lunare creșteau în jurul nostru tot mai înalte, mai dese și mai încilcite, în fiecare clipă mai groase și mai lungi: plante spinose, cactuși verzi și masivi, ciuperci, plante cărnoase, în formă de licheni, sau în fel de fel de forme ciudate. Eram însă atât de preocupați de salturile noastre, încît un timp nu am mai luat în seamă expansiunea lor neîncetată.

Ne cuprinsese o exaltare extraordinară. Cred că, în parte, se datora senzației de eliberare, după timpul petrecut în interiorul sferei; în primul rînd, însă, ne încînta dulceața diafană a aerului care conținea — sînt sigur — o proporție mult mai mare de oxigen decît atmosfera terestră. Deși înconjurat de o lume ciudată, mă simțeam tot atât de curajos și de întreprinzător ca un londonez ajuns pentru prima oară în munți; și cu toate că eram puși în fața Necunoscutului, nici unul dintre noi nu se simțea înfricoșat.

Eram din ce în ce mai temerari. Am reperat o mică movilă acoperită de licheni, cam la cincisprezece metri depărtare, și am coborît cu ușurință pe virful ei, unul după altul.

— Bine! ne strigam unul altuia. Bine! Cavor a făcut trei pași și s-a avîntat către o pantă atrăgătoare, înzăpezită, la mai bine de douăzeci de metri depărtare. Era caraghios, cu șapca lui de jucător de crichet, murdară, cu părul țepos, cu trupul mic și rotund, cu pantalonii lui bufanți, cu brațele și pi-

cioarele îndoite și proiectate, în zbor, pe întinderea fantastică a peisajului lunar. M-a cuprins un acces de râs, am sărit și eu și — buf! — am căzut lângă el.

Am făcut cîțiva pași de Gargantua, am mai sărit de vreo trei-patru ori și în cele din urmă ne-am așezat într-o depresiune acoperită de licheni. Plămîinii ne dureau. Ne trăgeam răsufarea, privindu-ne cercetător unul pe celălalt. Cavor, gîfîind, mormăia ceva despre „senzații uluitoare“. Și atunci mi-a trecut prin minte o întrebare. Pentru moment, nu mi s-a părut nimic grav, ci doar o întrebare firească în situația respectivă.

— Ia ascultă, am întrebat. Știm exact unde am lăsat sfera?

Cavor își întoarse privirea către mine.

— Ce?

Abia atunci m-a izbit adevăratul sens al întrebării mele.

— Cavor! am strigat eu, apucîndu-l de braț. Unde este sfera?

Capitolul IX

PIERDUȚI PE LUNĂ

Figura lui reflectă propria mea neliniște. Cavor se ridică în picioare și privi în jur peste tufișurile care, înconjurîndu-ne, parcă se străduiau din răspuțeri să crească cît mai înalte. Își duse cu un aer de nesiguranță o mină la buze. Apoi vorbi, șovăitor:

— Cred, zise el încet, că am lăsat-o... undeva... cam pe acolo...

Degetele lui descriseră un arc.

— Nu sînt sigur. Expresia de consternare i se întipări și mai adînc. În orice caz, zise el, privindu-mă, nu poate să fie prea departe.

Ne-am ridicat amindoi în picioare. Scotcam exclamații fără înțeles.

În jurul nostru, pe pantele însozite, spumegau și se legănau desișurile spinoase, cactușii umflați, lichenii cățărători; prin locurile umbroase dăinuiau grămezi de zăpadă. Spre nord, spre sud, spre est și spre vest, aceeași monotonie de forme neobișnuite. Și undeva, îngropată în masivitatea vegetației încalcite, se afla sfera noastră, casa noastră, singurul nostru refugiu, singura noastră speranță de a ne salva din această fantastică junglă de-o zi în care nimerisem.

— Cred, la urma urmei, zise el, arătînd brusc într-o direcție, că trebuie să fie pe acolo.

— Nu, i-am răspuns. Am făcut o curbă. Privește! Se văd urmele pașilor mei. Este clar că sfera se găsește mai spre răsărit, mult mai spre răsărit. Nu! Sfera trebuie să fie pe acolo.

— Cred, zise Cavor, că am avut tot timpul soarele spre dreapta.

— Mie mi se pare că, la fiecare săritură, aveam umbra în față.

Ne-am privit în tăcere. Suprafața craterului devenise, în inchipuirea noastră, enormă, iar desișurile care creșteau mereu păreau de nepătruns.

— Doamne sfinte! Am fost nebuni.

— Bineînțeles, trebuie să o regăsim, zise Cavor și cit mai curînd. Căldura e tot mai puternică. Dacă locul n-ar fi fost atît de uscat, acum am fi leșinat de căldură. Și... mi-e foame.

L-am privit ținută. Nu mă gîndisem pînă acum la acest aspect al problemei. Mi-am dat seama, deodată, că mi-era îngrozitor de foame.

— Da, am spus cu convingere, și mie.

Se ridică, hotărît să acționeze.

— Trebuie neapărat să găsim sfera.

Am examinat, cu tot calmul de care eram în stare, lanțurile nesfîrșite de stînci și tufișuri care acopereau fundul craterului, cîntărind fiecare în tăcere

șansele de a găsi sfera înainte de a ne copleși cu totul căldura și foamea.

— Nu poate să fie mai departe de vreo cincizeci de metri, zise Cavor, făcând un gest nehotărît. N-avem de făcut decît să cercetăm prin jur, pînă cînd o vom găsi.

— E tot ce putem face, i-am răspuns, fără prea mult entuziasm pentru a porni în căutare. Tare aş vrea ca aceste blestemate tufişuri cu spini să mu crească atît de repede!

— Bine zici, zise Cavor. Dar sfera se afla pe un morman de zăpadă.

Am privit în jur, cu speranța zadarnică de a recunoaște vreo movilă sau vreun tufiş care fusese lingă sferă. Dar pretutindeni întilneam aceeași uniformitate deconcertantă, pretutindeni tufişuri, înălțîndu-se cu repeziciune, ciuperci lăîndu-se pe stînci, grămezi de zăpadă micșorîndu-se, totul într-o neîncetată și inevitabilă transformare. Soarele dogorea cu putere; slăbiciunea, provocată de o foame inexplicabilă, se alia cu totala noastră dezorientare. Și în timp ce ședeam acolo, nedumeriți și pierduți în peisajul neobișnuit, am auzit, pentru prima oară de cînd eram pe Lună, un sunet, altceva decît mișcarea plantelor care creșteau, decît suspinul slab al vîntului, sau decît zgomotele pe care le făceam noi înșine.

Bum... Bum... Bum...

Venea de dedesubt, din interiorul Lunii. Și parcă îl auzeam și cu urechile, și cu picioarele. Avea o rezonanță surdă, înăbușită de distanță și îngroșată de materia pe care o străbătea. Nu-mi pot imagina vreun alt sunet care să ne fi surprins mai mult, sau care să fi transformat mai profund aspectul peisajului înconjurător. Sunetul, amplu, lent și uniform, părea bătaia unui ceas gigantic, îngropat în pămînt.

Bum... Bum... Bum...

Era un sunet amintind mînaștirile liniștite, nopțile de insomnie în orașe aglomerate, ceasurile de veghe și de așteptare, tot ceea ce este ordonat și metodic

în viață ; cit de pregnant și de misterios răsuna în această pustietate fantastică ! Pentru privire, totul rămăsese neschimbat ; dezolarea tufișurilor și cactușilor care se legăneau liniștiți în bătaia vântului, cățărându-se neîncetat pînă pe vîrfurile îndepărtate, cerul liniștit și întunecat, de care atîrna soarele fierbinte, dogorînd cu putere. Și, deasupra tuturor, ca un avertisment, ca o amenințare, palpita acest sunet enigmatic.

Bum... Bum... Bum...

Ne-am întrebat unul pe altul, cu glasuri slabe, aproape în șoaptă :

— Un ceasornic ?

— Ca un ceasornic !

— Ce este ?

— Ce poate fi ?

— Să numărăm, sugeră Cavor, însă puțin cam tîrziu, deoarece, la cuvintele lui, sunetul încetă.

Liniștea, zvîcnetul dezamăgitor al tăcerii ne provocară un nou șoc. Cîteva clipe, nici n-am mai fost siguri că auzisem vreun sunet. Sau poate încă îl mai auzeam ? Oare auzisem într-adevăr ceva ?

Am simțit pe braț apăsarea mîinii lui Cavor. Vorbea cu jumătate de glas, ca și cum i-ar fi fost teamă să nu trezească pe cineva din somn.

— Să rămînem unul lingă altul, șopti el, și să căutăm sfera. Trebuie să găsim sfera. Zgomotul ăsta e de neînțeles.

— Și încotro să mergem .

El șovăi. Eram apăsăți de gîndul că în jurul și în preajma noastră se manifestau niște prezențe străine, nevăzute. Ce puteau fi ? Unde puteau fi ? Oare acest peisaj arid, trecînd alternativ de la îngheț la căldură, nu era decît învelișul, masca vreunei lumi subterane ? Și, dacă era așa, ce fel de lume ? Ce soi de ființe se vor năpusti dintr-o clipă în alta asupra noastră ?

Apoi, sfîșiind liniștea chinuitoare, tot atît de puternic și brusc ca un tunet neașteptat, se auzi un

zăngănit și un zgomot, de parcă fuseseră deschise cu putere niște porți mari de metal.

Ne-am oprit locului, ținându-ne răsufllarea. Apoi Cavor s-a lipit de mine.

— Nu înțeleg! șopti el, chiar în urechea mea. Făcu cu mîna un gest vag către cer, expresia neclară a unor gânduri și mai neclare.

— Un adăpost! Dacă se întîmplă ceva...

Am privit în jur. Am dat din cap, aprobîndu-l.

Am pornit la drum, mergînd tiptil, cu cele mai exagerate precauții de a nu face zgomot. Ne-am îndreptat către un desiș de vegetație. Un sunet, ca niște ciocane care băteau într-un cazan, ne-a făcut să grăbim pasul.

— Trebuie să ne tîrîm, șopti Cavor.

Frunzele inferioare ale plantelor-baionetă începușeră să se vestejească și să se usuce, în umbra celor crescute deasupra lor, astfel încît puteam să ne croim drum, fără greutate, printre tulpinile groase. Nu ne păsa de cîte o zgîrietură, pe față sau pe mînă. În inima desișului, m-am oprit gîfîind și am privit spre Cavor.

— Subteran, șopti el. Dedesubt.

— Ar putea să iasă.

— Trebuie să găsim sfera!

— Da, dar cum?

— Să ne tîrîm pînă vom da de ea!

— Dar dacă n-o găsim?

— Să rămînem ascunși. Să vedem ce fel de ființe sînt.

— Rămînem împreună.

El se gîndi cîteva clipe.

— În ce parte să mergem?

— La întîmplare!

Ne-am uitat cercetător, într-o parte și în alta. Apoi, cu multă grijă, am început să ne tîrîm printre tulpinile plantelor, încercînd să descriem, pe cît puteam, un cerc, oprindu-ne la fiecare ciupercă care se

mişca, la fiecare zgomot, căutînd din priviri sfera de care ne îndepărtasem atît de prosteste. Din cînd în cînd se auzeau izbituri, bătăi, sunete stranii, inexplicabile, mecanice, venind de sub scoarța lunară, iar o dată, și apoi încă o dată ni s-a părut că auzim ceva, ca un hure sau o involburare slabă, adusă de vînt. Dar, înfricoșați cum eram, nu am îndrăznit să ne ridicăm pentru a cerceta întinderea craterului. Mult timp, n-am văzut nici urmă din ființele care provocau zgomotele atît de numeroase și de insistente. Dacă n-am fi fost prea sleiți de foame și n-am fi avut buzele crăpate de sete, ni s-ar fi părut că visăm cu ochii deschiși. Totul era absolut ireal. Singurul element care avea o oarecare realitate erau aceste sunete.

Străduiți-vă să vă imaginați. De jur împrejur, jungla fantastică; frunzele în formă de baionetă se ridicau tăcute deasupra capului nostru, iar lichenii, în culori vii, cu pete de soare și umbră, foșneau sub mîinile și genunchii noștri, fremătînd de energia cu care creșteau, așa cum freamătă un covor cînd vîntul pătrunde sub el. În fiecare clipă, ne acoperea cîte o ciupercă în formă de bășică, umflîndu-se și întinzîndu-se sub bătaia soarelui. În fiecă clipă, ne aținea calea cîte o formă nouă, în culori vii. Celulele acestor plante erau mari cît un deget, ca niște mărgelile de sticlă colorată. Și toată vegetația, saturată de strălucirea nemiloasă a soarelui, se proiecta pe cerul de un negru albastrui și încă smălțuit, în ciuda luminii solare, de cîteva stele care supraviețuiau. Straniu! Chiar formele și cristalele pietrelor erau stranii. Totul era straniu: senzațiile noastre fizice erau bizare, fiecare mișcare se sfîrșea cu o surpriză. Respirația șuiera subțire în gîtlej, sîngele zvîcnea în urechi, bătînd ca un puls...

Și mereu izbucneau lovituri, ciocănituri, huruituri, ritm de mașini și apoi — mugetul unor animale mari!

PĂȘUNILE VIȚELOR LUNARI

Și astfel noi, doi bieți naufragiați tereștri, pierduți în sălbatica junglă de pe Lună, ne țîram îngroziți din fața acelor sunete necunoscute. Ne-am țîrit, se pare, mult timp înainte de a vedea vreun selenit sau vreun vițel lunar, cu toate că mugetul și grohăitul vițelilor se apropia neîncetat de noi. Ne-am țîrit prin rîpi stîlcoase, pe pante acoperite de zăpadă, printre ciuperci care la apăsarea noastră plesneau ca niște bășici subțiri, scoțînd un suc apos, peste un adevărat pavaj de plante asemănătoare ciupercilor și pe sub tufișuri nesfîrșite. Privirile noastre căutau tot mai deznădăjduite sfera părăsită. Zgomotul făcut de vițeeii lunari era uneori un sunet prelung și uniform, ca al unui vițel obișnuit, alteori se ridica într-un muget furios, înspăimîntător, și apoi devenea un clefăit întretăiat și bestial, ca și cum aceste creaturi nevăzute ar fi vrut să mănînce și să mugească în același timp.

Cînd le-am văzut pentru prima dată, a fost dintr-o ochire rapidă, fugară, cu atît mai tulburătoare cu cît era incompletă. Cavor se țîra atunci înaintea mea și a fost primul care și-a dat seama de apropierea lor. S-a oprit, făcîndu-mi și mie semn să stau locului.

Drept spre noi părea că înaintează un zgomot de trosnituri și de tufișuri strivite, și atunci, în timp ce ședeam ghemuit și încercam să apreciez distanța și direcția din care venea, s-a auzit în spatele nostru un muget teribil, atît de aproape și de puternic încît virfurile frunzelor baionete s-au înclinat, și am simțit o răsuflare fierbinte și umedă. Întorcîndu-ne, am văzut nedeslușit, prin mulțimea legănătoare a tulpinelor, coastele strălucitoare ale vițelului lunar și, proiectată pe cer, linia lungă a spatelui său.

Este greu, desigur, să mă rezum acum la primele impresii, deoarece ele au fost corectate de observații ulterioare. Ceea ce m-a izbit în primul rînd, au fost enormele lui dimensiuni: circumferința trupului măsura vreo optzeci de picioare, iar lungimea aproape două sute de picioare. Coastele se ridicau și coborau ritmic, din cauza respirației greoaie. Giganticul trup era întins pe sol, fleșcăit, iar pielea albă, încrețită, devenea din ce în ce mai întunecată de-a lungul spatelui. N-am văzut nici urmă de picioare. Atunci, cred că l-am văzut din profil, cel puțin capul teșit, ca și cînd n-ar fi avut de loc creier, cu gîtul împovărat de grăsime, cu gura băloasă și lacomă, cu nări mici și cu ochi strîns închiși. Cînd stă în lumina soarelui, vițelul lunar ține întotdeauna ochii închiși. Cînd a deschis gura, ca să mugească din nou, am zărit o cavitate vastă, roșie, am simțit un suflu puternic, apoi monstrul trecu mai departe, ca un vapor, tîrîndu-se pe burtă, mișcîndu-și pielea zbircită, rostogolindu-se, tăvălindu-se pe lîngă noi, și, croindu-și cărare printre plante, dispăru repede din ochii noștri în tufișurile mai îndepărtate. Un altul apăru ceva mai încolo, și încă unul, iar apoi — ca și cum ar fi mînat aceste grămezi insuflete de provizii spre locul de pășune — își făcu apariția, pentru o clipă, un selenit. Văzîndu-l, l-am strîns convulsiv pe Cavor de picior, și am rămas amîndoi nemișcați, cu privirea țintă, mult timp după ce dispăruse de lîngă noi.

În contrast cu vițelii lunari, părea o lîntă neînsemnată, o biată furnică, abia de cinci picioare înălțime. Purta o îmbrăcăminte făcută dintr-un material asemănător pielei, astfel încît nu i se vedea nici o porțiune din corp — dar, desigur, în privința aceasta eram încă ignoranți. Selenitul ne apărea ca o creatură îndesată și zburlită, avînd înfățișarea unei insecte complicate, cu tentacule în formă de bici, și cu un braț zornăitor ieșind din trupul cilindric și lucios. Forma capului îi era ascunsă de o cască enormă, prevăzută cu o mulțime de țepi —

am descoperit mai târziu că folosea țepii ca să împungă vițeei refractari — precum și de niște ochelari de sticlă întunecată, așezați foarte lateral, care dădeau aparatului metalic de pe față aspectul unui mugure. Brațele nu depășeau îmbrăcămintea în care era învelit trupul; mergea pe două picioare scurte care, deși înfășurate într-o îmbrăcămintă groasă, păreau neobișnuit de subțiri. Aveau coapsele foarte scurte, gamba foarte lungi și laba piciorului mică.

Deși îmbrăcămintea părea că atîrnă greu, el înainta cu pași foarte mari, din punct de vedere pămîntean, și își agita într-una brațul zornăitor. În scurtul răstimp cît l-am văzut trecînd, mișcările lui exprimau graba și o oarecare minie; curînd după ce l-am pierdut din vedere, am auzit mugetul unui vițel lunar schimbîndu-se brusc într-un urlet scurt și ascuțit, urmat de foșnetul unui mers mai rapid. Treptat, mugetele se îndepărtară și apoi încetară cu totul, ca și cum pășunile căutate ar fi fost descoperite.

Am rămas așa, trăgînd cu urechea. Peste lumea lunară se așternu liniștea. Dar mai trecu o bucată de timp înainte de a continua să ne tîrîm în căutarea sferei dispărute.

Cînd i-am văzut din nou, vițeei lunari se aflau la o mică distanță de noi, într-un loc plin de stînci prăbușite. Suprafețele înclinate ale stîncilor erau acoperite de niște plante verzui-pestrițe, crescînd în grămezi dese, ca niște mușchi, pe care le pășteau aceste ciudate animale. Văzîndu-le, ne-am oprit la marginea tufișurilor prin care ne tîram, privindu-le cu atenție și căuțînd în jur, pentru a-l mai vedea pe selenit. Vițeei lunari ședeau tolăniți pe pășunea lor, ca niște melci uriași, fără cochilie, niște trupuri imense și unsuroase, mîncînd zgomotos și gîfîind de lăcomie. Păreau formați numai din grăsime, greoi și atît de masivi încît un bou îngrășat ar fi părut, pe lingă ei, un exemplu de agilitate. Fălcile care se mișcau și mestecau într-una, ochii închiși, mîrîiturile cu care își însoțeau rumegatul erau dovada unei plă-

ceri animalice, răscolindu-ne și mai rău stomacurile goale.

— Porci ! zise Cavor, cu o ură neobișnuită. Porci dezgustători ! Le-a aruncat o privire furioasă de invidie, și s-a tirît mai departe prin tufișurile din dreapta noastră. Eu am mai rămas cîtva timp, pentru a mă convinge dacă planta verde-pestriță era bună ca hrană și pentru oameni și, cum rezultatul a fost negativ, m-am tirît după el, mestecînd între dinți o bucată.

Înaintarea ne-a fost din nou oprită de apropierea unui selenit, și de data aceasta am reușit să-l observăm mai bine. Era într-adevăr îmbrăcat cu o haină și nu cu un fel de tegument, ca la crustacei. Purta un costum asemănător celui pe care îl văzusem mai înainte, cu deosebirea că, pe lîngă gît, ieșeau în afară niște capete dintr-un material ca vata ; sedea pe un promontoriu de stîncă și își mișca capul într-o parte și în alta, ca și cum ar fi cerce'at craterul. Am rămas liniștiți, temîndu-ne să nu-i atragem atenția, dacă ne mișcăm, și după cîtva timp el s-a întors și a dispărut.

După ce am întîlnit într-o ripă încă o turmă de viței lunari care mugeau, am trecut peste un loc unde se auzeau zgomote de mașini, ca și cum vreo hală imensă de uzină ar fi fost instalată aproape de suprafața terenului. Și, în timp ce sunetele continuau să se audă în jurul nostru, am ajuns la marginea unui mare spațiu descoperit, de vreo două sute de metri în diametru și perfect neted. În afară de vreo cîtiva licheni care se prelingeau pe la margini, spațiul era lipsit de vegetație, acoperit doar de o pulbere galbenă. Ne era teamă să străbatem acest loc viran, dar cum prezenta mai puține piedici pentru înaintarea noastră decît tufișurile, am coborît și am început să-l ocolim, cu băgare de seamă, pe la margine.

Cîteva clipe, zgomotele de dedesubt au încetat ; nu se mai auzea nimic, în afară de foșnetul slab al vegetației care creștea. Apoi, deodată, s-a pornit un

vacarm mai puternic, mai vehement și mai apropiat de tot ceea ce auzisem pînă atunci. Era clar că venea de dedesubt. Instinctiv, ne-am ghemuit cît am putut mai mult, gata să ne afundăm imediat în desisul de lîngă noi. Fiecare bătaie și fiecare lovitură parcă vibra în trupurile noastre. Ciocăniturile și zgornotele au devenit din ce în ce mai puternice, și vibrația neregulată a crescut pînă cînd întreaga lume lunară părea că se zguduie și pulsează.

— Să ne ascundem, șopti Cavor, și m-am întors, după el, spre tufișuri.

În clipa aceea s-a auzit o bubuitură ca de tun, și apoi s-a petrecut un fapt care mă urmărește și acum, în vis. Mi-am întors capul, să mă uit la Cavor, și în același timp am întins mîna înainte. Mîna n-a întilnit nimic ! Cădeam într-o gaură fără fund !

Pieptul mi s-a izbit de ceva tare, și m-am trezit cu bărbia pe marginea unei prăpastii care se deschisese deodată sub mine ; mîna mi se întindea în gol. Toată acea suprafață circulară și netedă nu era decît un capac gigantic, care aluneca, într-un lăcaș pregătit anume, descoperind o groapă imensă.

Dacă nu ar fi fost Cavor, cred că aș fi rămas împietrit, atîrnînd peste marginea capacului și privind în prăpastia enormă de dedesubtul meu, pînă cînd, în cele din urmă, m-aș fi prăvălit în adîncuri. Dar Cavor nu primise șocul care pe mine mă paralizase. El fusese la o mică distanță de margine cînd capacul începuse să se deschidă și, înțelegînd primejdia prin care treceam, mă apucă de picioare și mă trase înapoi. M-am așezat o clipă, m-am tîrît în patru labe de la marginea prăpastiei, apoi m-am ridicat în picioare și am alergat după el, peste suprafața plăcii de metal care bubuia și fremăta. Părea că se mișcă din ce în ce mai repede, și tufișurile din fața mea se dădeau la o parte, în timp ce alergam.

Era și timpul. Spatele lui Cavor dispăru în tufișul țepos, și, pe cînd eu mă cățăram după el, imensul capac intra, cu un sunet puternic, în lăcașul lui. O

bună bucată de timp am rămas, gîfîind, neîndrăznind să ne apropiem de prăpastie.

Dar, în cele din urmă, ne-am furișat cu multă grijă, centimetru cu centimetru, într-un loc din care puteam să privim în jos. Tufișurile din jurul nostru trosneau și se zbuciumau sub forța unui curent de aer care venea din josul puțului. La început, n-am văzut decît pereții netezi și verticali care coborau într-o beznă de nepătruns. Apoi am început să zărim treptat cîteva luminițe slabe care mergeau încoace și încolo.

Cîtva timp, această uimitoare prăpastie de necunoscut ne-a absorbit atenția, astfel încît am uitat chiar și de sferă. Pe măsură ce ne obișnuiam cu întunericul, am reușit să distingem niște forme extrem de mici, nelămurite și fantomatice, care mișunau în toate părțile printre minuscule luminițe. Priveam, uluiți și neîncrezători, înțelegînd atît de puțin, încît nici nu aveam ce ne spune. Nu deslușeam nimic care să ne facă să pricepem ce anume erau formele neclare pe care le întrezăream.

— Ce-ar putea să fie ? am întrebat eu. Ce-ar putea să fie ?

— Mecanismul !... Probabil că ei trăiesc noaptea în aceste peșteri și ies afară numai în timpul zilei.

— Cavor ! Poate că ei sînt... acela... era ceva asemănător cu... oamenii ?

— Acela nu era un om.

: — Nu...

— Și nu trebuie să riscăm nimic ! Nu trebuie să facem nimic pînă cînd nu vom găsi sfera, mormăi el, pregătindu-se să pornească. Privi o clipă în jur, oftă, și alege o direcție. Am pornit prin junglă. Cîtva timp am înaintat cu hotărîre, dar energia ni se micșora din ce în ce. Apoi, printre plantele mari, purpurii și moi, au început să se audă zgomote de pași și strigăte. Ne-am ghemuit, ascultînd zgomotele care răsunau de pretutindeni și foarte aproape. Dar de data aceasta nu am văzut nimic. Am încercat să-i șoptesc lui Cavor că nu mai puteam să

merg mult timp fără să mănînc, dar gura îmi era prea uscată și abia de mai puteam să scot o șoaptă.

— Cavor, trebuie să mănînc.

Întoarse către mine o față neliniștită.

— Este cazul să rezisti, zise el.

— Dar *trebuie*, i-am răspuns; uită-te la buzele mele!

— Si mie mi-e sete.

— Cel puțin, dacă ar fi rămas puțină zăpadă!

— A dispărut de tot! Trecem de la clima arctică la cea tropicală cu viteza de un grad pe minut...

Îmi sugeram degetele.

— Sfera! zise el. Nu există altă soluție decît sfera.

Ne-am ridicat să pornim din nou, tîrîș, în cercetare. Nu mă gîndeam decît la mîncare, și la fel de fel de băuturi răcoritoare; îmi era poftă mai ales de bere. Mă obseda amintirea butoiușului de optzeci de litri care se afla în cămara mea din Lympne. Mă gîndeam la dulapul cu mîncăruri, de lingă butoiuș, și mai ales la cotlete și la pateuri de rinichi — niște cotlete fragede și mulți, mulți rinichi, cu sos îmbelșugat și consistent. Căscam tot mereu de foame. Am ajuns într-un loc neted, acoperit cu plante roșii și cărnoase, o vegetație monstruoasă, asemănătoare tufelor de coral: cînd călcam peste ele, se rupeau și se sfărîmau. M-am uitat la marginile rupturilor. Aceste plante blestemate aveau cu siguranță aspectul unor materii comestibile.

Am luat o bucată și am mirosit-o.

— Cavor, am spus eu, cu glas răgușit.

Mă privi, și figura i se strîmbă de dezgust.

— Nu încerca, zise el.

Am aruncat bucata și am continuat să ne tîrim cîtva timp printre aceste plante cărnoase și atrăgătoare.

— Cavor, l-am întrebat, de ce nu?

— Otravă, l-am auzit spunînd, fără să se întoarcă. Ne-am mai tîrît cîtva timp înainte de a mă hotărî.

— Totuși am să încerc, am spus.

El făcu un gest ca să mă împiedice, dar era prea târziu. Îmi și umplusem gura. El se ghemui, examinându-mă, în timp ce fața i se strimbă, în expresii din ce în ce mai ciudate.

— E bun, am constatat.

— Oh ! Doamne !

Privea cum mestecam, cu fața boțită într-o expresie care oscila între dorință și dezaprobare ; apoi cedă deodată poftelor și începu să bage în gură bucăți mari. Un timp, n-am făcut nimic altceva decât să mîncăm.

Semăna destul de mult cu o ciupercă terestră, numai că era ceva mai moale și, în timp ce o înghițeam, producea în gît o senzație de căldură. La început, n-am simțit decât o satisfacție oarecum mecanică. Apoi, sîngele a început să circule mai fierbinte, buzele și degetele au început să mă mîncească, și idei noi și deplasate au început să ne treacă prin minte.

— E bună, am spus eu. Infernal de bună ! Ce depozit pentru surplusul nostru de populație ! Surplusul nostru de populație săracă ! și am mai rupt o bucată.

Faptul că pe Lună se afla o hrană atît de delicioasă mă umplea de o încîntare ciudată. O bucurie absurdă urmă depresiunii provocate de foame. Spaima și nesiguranța în care trăisem dispărură cu totul. Nu mai priveam Luna ca pe un tărîm din care doream să scap cu orice preț, ci ca pe un posibil refugiu al omenirii sărace. Cred că, imediat după ce am mîncat din această ciupercă, uitasem cu totul de seleniți, de vițeei lunari, de capacul și de zgometele care ne speriaseră.

După ce am repetat de trei ori observația mea în legătură cu „surplusul de populație“, Cavor mi-a răspuns cu aceleași vorbe, aprobîndu-mă. Simțeam cum mi se învîrtește capul, dar o puneam pe seama efectului stimulator al hranei, după un post lung.

— Eș'lentă descoperire, Cavor, am spus eu. Scamă' doar cu un cartof.

— Ce'ei zici ? întrebă Cavor. 'Scoperirea Lunii... seamă' doar cu un cartof ?

L-am privit, șocat de glasul lui, răgușit brusc, și de greutatea cu care articula. Mi-a trecut prin gând că probabil ciuperca îl îmbătase. M-am gândit, de asemeni, că se înșela închipuindu-și că el descoperise Luna — n-o descoperise, venise numai pe ea. Am încercat să-i pun mîna pe braț și să-i explic acest lucru, dar problema era prea subtilă pentru mintea lui. De altfel, îmi venea extrem de greu s-o exprim. A încercat o clipă să mă înțeleagă — țin minte că mă întrebam dacă nu cumva ciuperca îmi lăcuse și mie ochii tot atît de spălăciți ca ai lui. Cavor se lansă în observații proprii.

— Noi s'tem, anunță el, cu un sughiț solemn, creaturile a ceea ce mîncăm și bem.

Repetă fraza și, decarece mă simțeam capabil de subtilități, m-am hotărît să-l contrazic. Poate că m-am îndepărtat puțin de la subiect. Dar este sigur că el nu-mi dădea atenția cuvenită. Se ridică cu greu în picioare, sprijinindu-se cu o mîna de capul meu, ceea ce era o lipsă de respect, și privi în jur fără să se mai teamă de ființele din Lună.

Am vrut să-l fac să înțeleagă că dintr-un motiv care nu-mi apărea prea limpede, faptul era primejdios ; dar cuvîntul „primejdios“ se amestecă oarecum cu „indiscret“, și ieși ceva cam ca „injurios“ ; după o încercare de a descurca aceste cuvinte, am reluat discuția, adresîndu-mă mai ales plantelor în formă de coral, nefamiliare, dar atente, care se aflau în jur. Simțeam că era necesar să lămuresc pe loc confuzia dintre Lună și cartof — și m-am rătăcit într-o lungă paranteză asupra importanței unei definiții precise. Mă străduiam să ignor faptul că senzațiile mele fizice nu mai erau de loc plăcute.

Din motive pe care le-am uitat, gîndul mi s-a întors la proiectele de colonizare.

— Trebuie să anexăm Luna, am spus eu. Nu trebuie să mai amînăm. E'te una dintre sarcinile

Omului Alb. Cavor... sîntem niște... hîc... satapi... să zic, satrapi ! Un Imperiu la care n-a visat nici Cezar. Se va scrie în toate ziarele. Cavoreția. Bedfordetia, Bedfordetia. Hîc... *limited*. Vreau să zic... nelimitat ! Practic.

Eram cu siguranță beat. Am început o lungă argumentare, arătînd infinitele binefaceri pe care le va aduce Lunii sosirea noastră: Am încercat cu greu să demonstrez că sosirea lui Columb a fost, la urma urmei, o binefacere pentru America. Îmi dădeam seama că îmi uitam mereu argumentele și, pentru a umple timpul, continuam să repet „asemenea lui Columb“.

Din acest moment, amintirea efectelor acestei ciuperci îngrozitoare a devenit confuză. Îmi amintesc doar că ne-am declarat intenția de a nu suporta nici o insolență din partea unor insecte blestemate, că am hotărît că nu le ședea bine oamenilor să se ascundă, în mod rușinos, pe un simplu satelit, că ne-am aprovizionat cu mari cantități de ciuperci — fie pentru a le folosi drept proiectile, fie nu știu pentru ce — și, fără să ne mai sinchisim de înțepăturile plantelor-baionetă, am pornit la drum prin lumina soarelui.

Am întîlnit aproape imediat niște seleniți. Erau șase, și treceau peste un loc stîncos, într-un singur șir, scoțînd tot felul de zgomote, șuierături și schelălăieli. Cred că ne-au zărit toți în același timp, deoarece au devenit deodată liniștiți și nemișcați ca niște animale, cu fețele întoarse către noi.

Pentru o clipă, am simțit că mă trezesc.

— Insecte, murmură Cavor, insecte !... și ei cred că am de gînd să mă tirăsc pe burtă... pe burta mea de vertebrat !

— Pe burtă, repetă el, încet, ca și cum ar fi analizat această insultă.

Apoi, deodată, cu un fel de furie, el făcu trei salturi mari în direcția lor. Sări greșit ; făcu cîteva tumbe prin aer, se răsuci pe deasupra lor, și dispăru printre bășicile de cactuși, provocînd un vîrtej

enorm. Nu știu ce părere și-au făcut seleniții despre acest atac neașteptat — și, după părerea mea, nedemn — al unor ființe de pe altă planetă. Parcă îmi amintesc că i-am văzut întorși cu spatele, alergând în toate direcțiile, dar nu sînt sigur. Toate aceste ultime incidente, înainte de a se produce uitarea, îmi sînt nelămurite și estompate. Știu că am făcut un pas, ca să-l urmez pe Cavor, m-am împiedicat și am căzut cu capul în jos printre stînci. M-am simțit deodată — de aceasta sînt sigur — foarte rău. Parcă îmi mai amintesc și de o luptă violentă, de niște gheare metalice care mă apucau...

Următoarea amintire clară este că ne-am trezit prizonieri la nu știu ce adîncime sub suprafața Lunii; eram în întuneric, în mijlocul unor zgomote stranie și tulburătoare; trupurile ne erau acoperite de zgîrieturi și de răni, iar capetele ne dureau îngrozitor.

Capitolul XI

FATA SELENIȚILOR

M-am trezit stînd gnemuit într-un întuneric plin de zgomote. Mult timp n-am putut să înțeleg unde mă aflu și nici cum ajunseseam acolo. M-am gîndit la dulapul în care eram închis uneori, pe cînd eram copil, apoi la o cameră foarte întunecoasă și zgomotoasă în care dormisem în timpul unei boli. Dar sunetele din jurul meu nu mai erau cele cunoscute, iar în aer plutea un miros ușor, ca în atmosfera unui grajd. Apoi, am presupus că încă lucram la sferă și că intrasem în pivnița casei lui Cavor. Apoi mi-am amintit că terminasem sfera, și mi-am închipuit că sîntem înăuntrul ei, călătorind prin spațiu.

— Cavor, nu putem avea puțină lumină ?

Nici un răspuns.

— Cavor ! am insistat eu.

S-a auzit un geamăt.

— Capul meu ! l-am auzit spunînd, capul meu !

Am încercat să-mi duc mîinile la frunte, care mă durea, și am descoperit că erau legate împreună. Am rămas uluit. Le-am dus la gură și am simțit o răceală metalică. Eram legat în lanțuri. Am încercat să-mi desfac picioarele și mi-am dat seama că și ele erau înălțuite ; mai eram legat și de sol, cu un lanț mult mai gros, petrecut în jurul mijlocului.

Eram mai înspăimîntat decît în oricare dintre straniile noastre aventuri de pînă atunci. Cîtva timp, am încercat în liniște lanțurile.

— Cavor ! am strigat eu tare, de ce sînt legat ? De ce m-ai legat de mîini și de picioare ?

— Nu te-am legat eu, răspunse el, ci seleniții.

Seleniții ! Gîndurile mi s-au învîrtit cîtva timp în jurul acestui cuvînt. Apoi amintirile mi-au revenit ; pustiul acoperit de zăpadă, topirea aerului, creșterea plantelor, salturile noastre ciudate și tîrîtul printre stîncile și vegetația din crater. Îmi reveni în minte toată oboseala căutării noastre disperate pentru a regăsi sfera... Și, în cele din urmă, deschiderea marelui capac care acoperea groapa !

Apoi, în timp ce mă străduiam să-mi reamintesc ultimele noastre mișcări, pînă la situația prezentă, durerea de cap deveni insuportabilă. Ajunsesem la o barieră de netrecut, la un gol pe care nu puteam să-l umplu.

— Cavor !

— Da.

— Unde ne aflăm ?

— De unde să știu ?

— Sîntem morți ?

— Ce prostie !

— Atunci, ne-au prins !

Îmi răspunse doar printr-un mormăit. Urmele toxinelor din ciuperci îi făceau, probabil, neobișnuit de nervos.

— Ce ai de gând să faci ?

— De unde să știu eu ce trebuie să fac ?

— Oh, foarte bine, i-am răspuns, și am rămas tăcut. Apoi, m-am trezit dintr-un fel de stupeoare

— Oh, Doamne ! aș vrea să înceteze bîzîitul acesta !

Am căzut amîndoi din nou în tăcere, ascultînd amestecul de zgomote confuze care ne umpleau auzul, ca zgomotele înfundate ale unei străzi sau ale unei fabrici. Nu reușeam să deslușesc nimic ; urmăream un ritm. apoi altul, dar în zadar. După o bună bucată de vreme, am început să disting un sunet nou, ascuțit, care nu se amesteca cu restul, ci se desprindea, ca să mă exprim astfel, din fondul tulbure al zgomotelor. Era o succesiune de bătăi ușoare, distincte, niște foșnituri ca ale unor frunze de iederă pe o fereastră, sau ca mișcările unei păsări într-o cutie. Am tras cu urechea și am privit în jur, dar întinericul era ca un giulgiu de catifea. S-a auzit un zgomot ca lunecarea ușoară a unor zăvoare bine unse. Apoi a apărut în fața mea, atîrnînd parcă într-o imensitate neagră, o linie subțire și strălucitoare.

— Privește ! șopti Cavor, foarte încet.

— Ce-i asta ?

— Nu știu.

Priveam cu ochii încordați.

Linia subțire și strălucitoare deveni o fișie, tot mai largă și mai palidă. Avea aspectul unei lumini albastrii care cădea pe un zid văruiat în alb. Marginile încetară de a mai fi paralele ; una dintre ele se transformă într-o muchie dințată. M-am întors să-i vorbesc lui Cavor și am văzut, cu uimire, că o ureche îi era puternic luminată, în timp ce tot restul corpului rămînea în întineric. Mi-am întors capul, atît îmi permiteau legăturile.

— Cavor ! i-am spus, lumina vine din spate !

Urechea dispăru — și în raza de lumină apăru un ochi !

Deodată, crăpătura care lăsase să intre lumină se lărgi și se dovedi a fi cadrul unei uși. Dincolo de ea se vedea o perspectivă de culoarea safirului, iar în pragul ușii se afla, proiectată pe fondul luminos, o siluetă cu un profil grotesc.

Am făcut amândoi sforțări disperate de a ne întoarce și, nereușind, am continuat să privim peste umeri. Prima mea impresie a fost aceea a unui patruped stingaci, cu capul aplecat. Apoi am observat că era corpul slab și pipernicit, picioarele strimbe, scurte și extrem de subțiri, ale unui selenit. Ținea capul virît între umeri. Nu avea casca și haina folosite la suprafața Lunii.

Ne apărea ca o făptură neagră și mohorită, dar, în mod instinctiv, imaginația noastră i-a acordat forme omenești. Eu, cel puțin, am observat imediat că era puțin cam cocoșat, cu o frunte înaltă și trăsături alungite.

A făcut trei pași înainte și s-a oprit. Se părea că mișcărilor lui nu produceau absolut nici un zgomot. Apoi a înaintat din nou. Mergea ca o pasăre — punînd picioarele unul în fața celuilalt. S-a dat la o parte din raza de lumină care venea prin cadrul ușii, și parcă a dispărut cu totul în umbră.

O clipă, ochii mei l-au căutat unde nu era, și apoi l-am zărit stînd în fața noastră, în plină lumină. Numai că trăsăturile omenești pe care i le atribuisem nu existau de loc !

Ar fi trebuit, desigur, să mă aștept la aceasta, dar n-o făcusem. Șocul a fost, pentru mine, extraordinar. Selenitul părea lipsit de figură ; în locul ei avea un fel de mască, ceva monstruos, o diformitate care se infirma pe ea însăși și nu putea fi explicată. Nu avea nas, iar ochii bulbucați erau așezați lateral — ochii pe care eu îi luasem drept urechi... Am încercat, mai tîrziu, să desenez unul dintre aceste capete, dar n-am reușit.

Gura era curbată în jos, ca o gură omenească pe o față cu aspect feroce.

Capul era așezat pe un gît articulat în trei locuri, aproape ca scurtele încheieturi ale piciorului unui crab. Nu puteam să văd încheieturile membrelor, deoarece erau înfășurate în niște fișii, ca niște molietiere, care formau singura îmbrăcăminte a acestor ființe.

În momentul acela îl priveam ca pe o imposibilitate, ca pe o alcătuire demențială. Cred că și el era uimit — și poate avea motive mai puternice decît noi. Numai că, blestematul, nu lăsa să i se vadă uimirea. Noi știam, cel puțin, cum ajunsese în fața acestor creaturi nefirești. Dar închipuiți-vă cum ar reacționa, de exemplu, niște londonezi cumsecade, întîlnind printre oile din Hyde Park o pereche de animale, de mărimea oamenilor, dar absolut diferite de orice alte creaturi pămîntești !

Cam aceasta a fost, probabil, și impresia lui.

Închipuiți-vă cum arătam noi ! Eram legați de mîini și de picioare, obosiți și murdari, cu barba crescută de două degete, cu fețele zgîriate și însingurate. Vi-l puteți închipui pe Cavor, cu pantalonii lui bufanți (sfîșiați în cîteva locuri de plantelebaionetă), cu cămașa de flanelă și cu vechea șapcă de jucător de crichet, cu părul aspru și răvășit, atîrnînd în zeci de smocuri. În lumina albastră, fața lui nu părea roșie, ci aproape neagră ; buzele și petele de sînge încheat pe mîini erau negre de-a binelea. Eu eram într-o stare și mai proastă — dacă e cu puțință — decît el, din cauza ciupercilor galbene în mijlocul căroră sărisem. Hainele ne erau deschegate, iar pantofii ne fuseseră scoși și se aflau alături de noi. Ședeam în capul oaselor, cu spatele către lumina ciudată și albăstruie, examinînd un monstru ieșit, parcă, din imaginația lui Dürer.

Cavor a întrerupt primul tăcerea, dregîndu-și glasul și începînd să vorbească răgușit. De afară au început să se audă mugete teribile, ca și cum un vițel lunar ar fi fost în primejdie. S-a sfîrșit cu un țipăt, și totul a reintrat în liniște.

Imediat, selenitul s-a întors, a trecut în umbră, s-a oprit să ne privească pentru o clipă din prag, a închis ușa în urma lui, și am rămas din nou învăluți de întunericul enigmatic și plin de murmure, în care ne trezisem.

Capitolul XII

DOMNUL CAVOR FACE CITEVA PRESUPUNERI

Cîtva timp, nici unul dintre noi n-a scos nici o vorbă. Îmi era cu neputință să mă concentrez asupra evenimentelor pe care le provocasem.

— Ne-au prins, am spus eu în cele din urmă.

— Din cauza ciupercilor dumitale...

— Da, dar dacă n-aș fi mîncat, leșinam și murream de foame.

— Poate reușeam să găsim sfîra.

Văzîndu-i încăpățînarea, mi-am pierdut cumpătul și am început să înjur ca pentru mine însumi. Tăceam, insultîndu-ne unul pe altul în gînd. Băteam toba cu degetele, între genunchi, și făceam să zornăie inelele lanțurilor. Apoi, am fost nevoit să vorbesc din nou.

— În orice caz, ce înțelegi din tot ce s-a întîmplat? am întrebat eu, umil.

— Sînt niște ființe raționale... știu să facă diverse lucruri. Luminile pe care le-am văzut...

Se opri. Era clar că nu înțelegea nimic.

Cînd vorbi din nou, îmi mărturisii exact acest lucru.

— La urma urmei, cred că ei sînt mai umani decît avem dreptul să ne așteptăm. Presupun...

Pauzele lui erau enervante.

— Ei?

— Presupun, în orice caz... că pe orice planetă, unde există un animal inteligent, el își poartă cutia craniană ridicată, are mâini și merge în poziție verticală...

După un timp schimbă subiectul.

— Sîntem la o oarecare adîncime, zise el. Cred... la vreo două mii de picioare, sau chiar mai mult.

— De ce crezi asta ?

— Aerul e mai rece. Și glasurile noastre sînt mult mai puternice. Atenuarea senzațiilor... a dispărut cu totul. Și apăsarea din urechi și din gît.

Abia atunci mîi-am dat și eu seama.

— Aerul este mai dens. Probabil că sîntem la adîncime... poate chiar la o milă... în interiorul Lunii

— Nu ne-am gîndit niciodată că ar putea să existe o lume în interiorul Lunii.

— Nu.

— Am fi putut ?

— Da. Numai că... ne împiedică obișnuința.

Rămase cîteva clipe pe gînduri.

— Acum, zise el, mi se pare atît de evident ! Bineînțeles ! Luna trebuie să aibă o mulțime de cavități, cu o atmosferă interioară, și cu o mare în centrul imenselor ei grote. Se știe că Luna are o greutate specifică mai mică decît Pămîntul ; se știe că are foarte puțin aer sau apă în exterior ; se știe, de asemeni, că este soră cu Pămîntul și că o compoziție diferită ar fi inexplicabilă. Este limpede ca lumina zilei că trebuia să fie goală pe dinăuntru. Și totuși, nimeni n-a considerat ca un fapt sigur... Kepler, desigur... — glasul lui căpătase tonul unui om care descoperea un splendid șir de raționamente. Da, continuă el, Kepler, vorbind despre *subvolvani*, avea dreptate, la urma urmei.

— Era mai bine să-ți fi dat osteneala să afli acest lucru înainte de a veni aici, am spus eu.

Nu-mi răspunse nimic, mormăind ca pentru sine, în timp ce își continua șirul gîndurilor. Simțeam că îmi pierd firea.

— Ce crezi că s-a întâmplat cu sfera? l-am întreb eu.

— Pierdută, zise el, ca un om care răspunde la o întrebare lipsită de interes.

— Printre plante?

— Numai dacă n-au găsit-o ei.

— Și atunci?

— De unde vrei să știu eu?

— Cavor, zisei eu, cu amărăciune, treburile merg de minune cu Compania mea!

Nu-mi răspunde.

— Doamne sfinte! am exclamat eu. Când te gîndești prin cîte am trecut ca să ne pomenim în această situație! Pentru ce am venit? Ce căutăm? Ce era Luna pentru noi, sau ce eram noi pentru Lună? Ne-am dorit prea mult, am riscat prea mult. Ar fi trebuit să începem cu lucruri mai mici. Dumneata ai propus călătoria în Lună! Obloanele dumitale de Cavorită, prevăzute cu arcuri! Sint sigur că puteam să le folosim în scopuri mai... terestre. Sigur! Ai înțeles cu adevărat propunerea mea? Un cilindru de oțel...

— Fleacuri! zise Cavor.

Am încetat discuția.

Cîtva timp, Cavor a ținut un monolog întretăiat, fără vreun sprijin din partea mea.

— Dacă ei găsesc sfera, încep eu; dacă o găsesc... ce vor face cu ea? Ei bine, asta este întrebarea! S-ar putea să fie *singura* întrebare. În orice caz, ei nu vor înțelege nimic din structura ei. Dacă ei ar fi inițiați în asemenea probleme, ar fi venit de mult pe Pămînt. Oare ar fi venit? De ce nu? Sau ar fi trimis ceva... N-ar fi înlăturat această posibilitate. Nu! Dar ei vor examina sfera. Este limpede că sînt inteligenți și plini de curiozitate. O vor examina... vor intra în ea... vor umbla la butoane. Și gata!... Asta ar însemna ca noi să rămînem pe Lună pentru tot restul vieții. Ciudate creaturi, ciudate cunoștințe...

— Cît despre aceste cunoștințe ciudate... — am spus eu, dar n-am mai găsit cuvinte să continui.

— Ascultă, Bedford, zise Cavor. Ai venit de bună voie în această expediție.

— Dumneata mi-ai spus... că ai în vedere niște cercetări.

— În cercetări există întotdeauna riscuri.

— Mai ales când pornești neînarmat și fără să te gindești la toate posibilitățile.

— Eram atît de absorbit de sferă! Am fost prinși și absorbiți de construcția sferei.

— Eu. *Eu* am fost prins, vrei să spui.

— Și eu. De unde era să știu, cînd am început să lucrez în domeniul fizicii moleculare, că dintre toate locurile posibile... voi ajunge aici?

— De vină este numai blestemata aceasta de Știință! am strigat eu.

— Ba este însuși Diavolul. Preoții din evul mediu și inchișitorii aveau dreptate, iar contemporanii se înșeală cu toții. Te amesteci în aceste probleme, și ești răsplătit cu fel de fel de daruri. Dar de îndată ce pui mîna pe ele, ești strivit, sfărîmat pe neașteptate. Pasiuni vechi și unelte noi... Asta cînd îți răstoarnă religia, cînd îți răstoarnă ideile sociale, cînd te aruncă în dezolare și mizerie! În orice caz, nu are nici un rost să te cerți acum cu mine. Aceste creaturi... seleniții... sau cum vom vrea să-i numim, ne țin legați de mîini și de picioare. Orice stare de spirit ai avea, trebuie să treci prin toate acestea... Ne așteaptă evenimente care ne cer sînge rece.

Se opri, ca și cum ar fi așteptat încuviințarea mea. Dar eu tăceam, îmbufnat.

— La dracu cu știința dumitale! i-am spus.

— Problema este cum să comunicăm cu ei. Mi-e teamă că gesturile lor sînt diferite de ale noastre. De exemplu, să arăți cu degetul. Nici o altă creatură, în afară de oameni și maimuțe, nu arată cu degetul.

Raționamentul mi se părea prea eronat.

— Aproape toate animalele, am strigat eu, arată cu ochii, sau cu botul!

Cavor rămase în meditație.

— Da, zise el, în cele din urmă, dar noi nu. Există atâtea diferențe! Atâtea diferențe! S-ar putea... Dar cum să-ți spun? Există vorbirea. Sunele pe care le scot ei, acele fluierături și şuierături. Nu văd cum am putea să le imităm. Oare aceasta este vorbirea lor? S-ar putea să aibă senzori diferite, mijloace diferite de comunicare. Desigur, ei sînt ființe inteligente ca și noi... Trebuie să avem ceva comun. Cine știe dacă nu vom reuși să ne înțelegem?

— Toate acestea ne depășesc. Ei sînt mai diferiți de noi decît cel mai ciudat animal de pe Pămînt. Sînt făcuți dintr-un alt aluat. La ce bun să mai discutăm?

Cavor rămase pe gînduri.

— Eu sînt de altă părere. Ființele inteligente trebuie să aibă ceva similar... Chiar dacă au evoluat pe planete diferite. Desigur, dacă n-ar fi vorba decît de instinct... dacă noi sau ei nu am fi decît simple animale...

— Ei bine, sînt ei altceva? Seamănă mai mult cu niște furnici ridicate pe picioarele dinapoi, decît cu ființe omenești. Și cine a reușit vreodată să se înțeleagă în vreun fel cu furnicile?

— Dar mașinile lor, și îmbrăcămintea! Nu, nu sînt de părerea dumitale, Bedford. Diferența este mare...

— Este de netrecut.

— Asemănările vor trebui să slujească drept punte. Îmi amintesc că am citit cîndva un studiu al răposatului profesor Galton asupra posibilității de comunicare între planete. Din nenorocire, la vremea aceea n-am crezut că ar avea vreo utilitate practică pentru mine, și mi-e teamă că nu i-am acordat atenția cuvenită. Și totuși... să ne gîndim! Ideea lui era că trebuie să luăm ca punct de plecare acele adevăruri mari care se găsesc la baza oricăror existențe raționale posibile. Pentru început, marile principii ale geometriei. El propunea să ia cîteva dintre principiile fundamentale ale lui Euclid, și să se arate, printr-o construcție materială,

că adevărul lor ne este cunoscut ; să se demonstreze, de exemplu, că unghiurile de la baza unui triunghi isoscel sînt egale, și că, prelungind laturile egale, unghiurile de fiecare parte a bazei vor fi de asemenea egale ; sau că patraturul ipotenuzei unui triunghi dreptunghi este egal cu suma patratelor celorlalte două laturi. Demonstrînd asemenea cunoștințe, vom demonstra că posedăm o inteligență rațională... Acum, presupune... că aș desena o figură geometrică, cu degetul ud, sau aș trasa-o prin aer...

Se opri. Am rămas cu gîndul la vorbele lui. Cîtva timp am fost absorbit de ciudata speranță de a comunica, de a ne înțelege cu seleniții. Apoi m-a năpădit iar disperarea furioasă care făcea parte din epuizarea și din starea mizerabilă în care mă aflam. Mi-am dat seama, deodată, cu extremă claritate, de neiertata nebunie a faptelor mele de pînă atunci.

— Dobitoc ! am strigat, o, dobitoc, mare dobitoc... Există parcă numai pentru a săvîrși actele cele mai absurde... De ce am părăsit sfera ?... Ca să topăim în căutarea de brevete și concesiuni în craterele Lunii !... Dacă cel puțin ne-am fi gîndit să legăm o batistă de un băț care să ne indice locul unde am lăsat sfera !

M-am oprit, mînios.

— Este limpede, reflectă Cavor, că sînt ființe inteligente. Se pot face anumite ipoteze. Deoarece nu ne-au ucis pe loc, probabil că au intenții binevoitoare. Binevoitoare ! În orice caz, se țin în rezervă. Poate că vor chiar să intre în legătură cu noi. Poate că vor să se înțeleagă cu noi. Împăcarea aceasta, paznicul pe care l-am zărit... Lanțurile... Un înalt grad de inteligență...

— De-ar fi dat Cerul, am strigat eu, să mă fi gîndit mai bine ! M-am afundat din ce în ce mai mult. Am tot călcat în străchini. Din cauză că am avut încredere în dumneata. De ce nu am rămas la piesa mea ? Era exact ceea ce mi se potrivea. Asta era lumea și viața pentru care am fost făcut.

Puteam să-mi termin piesa. Sînt sigur... Era o piesă bună. Planul era aproape gata. Apoi... Închipuiește-ți! Să săr în Lună! În mod practic... am dat cu piciorul la viață! Bătrîna hangită de lingă Canterbury avea mai mult bun simț.

Am ridicat privirea și am tăcut brusc. Întinericul făcuse din nou loc luminii albastrii. Ușa se deschidea și cîțiva seleniți intrau fără zgomot în încăpere. Am rămas nemișcat, privind fețele lor groțesti.

Apoi, deodată, senzația de dezgust s-a schimbat în interes. Am observat că primul și al doilea selenit duceau niște cupe. O necesitate elementară, în privința căreia, cel puțin, mințile noastre se înțelegeau. Cupele erau făcute dintr-un metal care, ca și lanțurile noastre, părea negru în bătaia luminii albastrii; fiecare conținea cîteva fragmente dintr-o materie albicioasă. Toate suferințele și mizeria sumbră care mă copleșeau s-au strîns laolaltă și au luat înfățișarea foamei. Priveam la aceste cupe cu niște ochi de lup. Mi s-a părut că la capătul brațelor care au coborît în fața mea o cupă nu erau palme, ci un fel de suprafață turtită, ca virful trompei de elefant.

Materia din cupă era moale, de culoare brună-albicioasă — ca niște bucăți de sufle rece — și avea un vag miros de ciuperci. Înclin să cred — după cele văzute ulterior — că era carne de vițel lunar.

Mîinile îmi erau legate atît de strîns, încît aproape că nu reușeam să apuc cupa; văzîndu-mi eforturile, doi dintre ei mi-au lărgit cu îndemînare lanțurile din jurul încheieturii. Mîinile lor, ca niște tentacule, se lipeau moi și reci de pielea mea. Am luat imediat o îmbucătură. Era la fel de moale ca mai toate țesuturile organice de pe Lună; avea un gust de turtă dulce sau de mereng muiat, dar nu era de loc neplăcut. Am mai luat încă două îmbucături.

— Mi-era foame !... am spus eu, mușcînd o bucată și mai mare.

Citva timp, am mîncat fără să ne mai gîndim la nimic altceva. Am mîncat și apoi am băut ca niște cerșetori într-o cantină care oferă masă gratuită. Niciodată mai înainte, și nici după aceea, n-am mai avut o foame atît de sălbatică și, dacă nu aș fi avut această experiență, n-aș fi crezut că la un sfert de milion de mile depărtare de lumea noastră, într-o stare de totală deznădejde, înconjurați, priviți, atinși de niște ființe mai grotești și mai neomenești decît cele mai îngrozitoare creaturi dintr-un coșmar, aș fi în stare să mănînc, uitînd cu totul situația în care mă aflu. Seleniții ședeau în jurul nostru, privindu-ne și scoțînd într-una niște sunete ca un ușor ciripit; probabil că vorbeau. Nici măcar nu m-am înfiorat la atingerea lor. Și, după ce mi-a trecut primul val al foamei, am văzut că și Cavor mîncase cu aceeași nerușinată uitare de sine.

Capitolul XIII

ÎNCERCĂRI DE A INTRA ÎN LEGĂTURĂ

Cînd, în cele din urmă, am terminat de mîncat, seleniții ne-au desfăcut lanțurile de la picioare și ni le-au prins din nou, astfel încît să ne dea o oarecare libertate de mișcare. Apoi ne-au dezlegat lanțurile din jurul mijlocului. Pentru a face aceste operațiuni, ei au trebuit să se miște chiar pe lîngă noi, și din cînd în cînd vreunul dintre acele capete ciudate cobora aproape de obrazul meu, și cite o tentaculă moale îmi atîngea capul sau gîtul. Nu-mi amintesc să fi fost atunci înspăimîntat sau dezgustat de apropierea lor. Cred că incurabilul nostru antropomorfism ne făcea să ne închipuim că în dosul acestor măști se aflau capete omenești. Pielea lor, ca întreg corpul de altfel, părea albăstruie — dar

numai din cauza luminii — și era netedă și strălucitoare ca niște aripi de insectă, nu moale, umedă sau păroasă cum ar fi a unui animal vertebrat. Drept prin mijlocul capului, din spate pînă în față, se afla un șir de spini mărunți și albicioși, și un șir mult mai mare, curbat, de fiecare parte, pe deasupra ochilor. Selenitul care mi-a dezlegat lanțurile se folosea și de gură.

— Se pare că vor să ne dezlege, zise Cavor. Amintește-ți că sîntem pe Lună! Nu face nici o mișcare bruscă!

— Ai de gînd să încerci cu geometria despre care vorbeai?

— Dacă voi avea ocazia. Dar s-ar putea, desigur, să încerce ei cei întii.

Am rămas nemișcați, iar seleniții, după ce și-au terminat treburile, s-au dat înapoi și păreau că privesc spre noi. Spun „păreau“ deoarece, avînd ochii în părți și nu în față, îți era tot atît de greu să le determini direcția privirii, ca și în cazul unei găini sau al unui pește. Vorbeau între ei cu glasurile lor fluierate, care mi se păreau cu neputință de imitat sau de definit. Ușa din spatele nostru s-a deschis mai larg și, privind peste umăr, am văzut neclar, dincolo de ea, un spațiu larg, în care ședeau niște seleniți. Păreau înghesuiți și plini de curiozitate.

— Vor să imităm aceste sunete? l-am întrebat pe Cavor.

— Nu cred, zise el.

— Parcă ar vrea să înțelegem un anumit lucru.

— Nu înțeleg nimic din gesturile lor. Îl vezi pe acela care își sucește capul, ca un om pe care-l strînge gulerul? Să facem și noi la fel.

Am dat din cap, dar văzînd că gestul nu are nici un efect, am încercat să imităm celelalte mișcări ale seleniților. Faptul a început să-i intereseze. În orice caz, au făcut, cu toții, aceeași mișcare. Dar, în cele din urmă neajungînd la nici un rezultat, am renunțat, ceea ce au făcut și ei, reîncepînd să discute cu glasurile lor șuierătoare... Apoi deodată unul dintre ei, mai scund și mult mai gros decît ceilalți, și cu o

gură deosebit de mare, s-a așezat jos lângă Cavor, și-a pus mâinile și picioarele în aceeași poziție în care era legat prietenul meu, și, printr-o mișcare îndeminatică, s-a ridicat în picioare.

— Cavor, am strigat eu, vor să ne ridicăm !

El mă privi cu gura căscată.

— Chiar așa ! zise el.

Cu multe eforturi și gemete, din cauză că mâinile ne erau legate, am reușit să ne ridicăm. Seleniții ne-au făcut loc, ca să ne putem mișca, și au început să ciripească cu mai multă volubilitate. De îndată ce ne-am ridicat în picioare, selenitul cel robust s-a apropiat, ne-a atins ușor pe față cu tentaculele sale, și s-a îndreptat spre ușa deschisă. Invitația era destul de limpede, și noi l-am urmat. Am văzut că patru dintre seleniții care așteptau în pragul ușii, mult mai înalți decât ceilalți, asemeni celor pe care îi văzusem în crater, purtau căști rotunde, prevăzute cu ghimpi, și erau îmbrăcați în niște cilindri ; fiecare dintre cei patru purta câte o țepă, cu vârful și cu apărătoarea făcute din același metal întunecat ca și cupele. Cei patru s-au apropiat de noi, încadrându-ne câte doi pe fiecare, și am ieșit din încăperea noastră în peștera de unde venea lumina.

La început, n-am reușit să ne facem nici o impresie despre peștera în care intrasem. Atenția ne era atrasă de mișcările și atitudinile seleniților din jurul nostru, și de nevoia de a ne controla mișcările, ca să nu-i speriem sau să-i alarmăm prin vreun salt excesiv. Selenitul scund și robust, care ne arătase că trebuie să ne ridicăm în picioare, mergea în fața noastră, făcând niște gesturi ușor de înțeles, și invîtându-ne să-l urmărim. Figura lui, asemănătoare unui jgheab, se întorcea de la unul la celălalt, cu o iuțea evident interogativă. Cîtva timp, după cum spuneam, am fost absorbiți de mișcările seleniților.

Dar în cele din urmă, spațiul vast în care ne mișcam începu să se precizeze. Ne-am dat seama că sursa celor mai multe dintre zgomotele care ne umpluseră auzul încă de cînd ne revenisem din ame-

teala produsă de toxinele ciupercilor era un ansamblu imens de mașini în plină activitate ; părțile care se roteau prin aer se vedeau nedeslușit, pe deasupra capetelor și printre corpurile seleniților din jurul nostru. Dar nu numai rețeaua de sunete provenea de la ansamblul de mecanisme, ci și lumina albastruie care radia în tot acest spațiu. Noi acceptasem drept foarte firesc faptul ca o peșteră subterană să fie luminată artificial, dar, deși o vedeam cu ochii mei, nu i-am sesizat cu adevărat importanța decât atunci când, ceva mai târziu, am ajuns din nou în întuneric. Nu pot să-mi explic rostul și structura acelor mașini uriașe, pentru că nici unul dintre noi nu știa la ce folosesc și nici cum funcționează. Niște brațe mari de metal se ridicau, unul după altul, din centrul mașinilor și extremitatea lor descria, după câte mi se părea, o linie parabolică ; când ajungea la extremitatea de sus, fiecare braț lăsa să cadă un alt braț, legănător, care intra într-un cilindru vertical și îl împingea în jos. În jurul mașinilor se mișcau niște făpturi mici și subțiri, care păreau oarecum diferite de seleniții din jurul nostru. Când fiecare dintre cele trei brațe mobile ale unei mașini venea jos, se auzea un zângănit și apoi o țîșnitură, și din cilindrul vertical se revărsa substanța incandescentă care lumina întreg spațiul ; curgea așa cum se revărsa laptele în clocot dintr-o oală, și se aduna într-un rezervor de lumină de dedesubt. Lumina era rece și albastră, cu un fel de strălucire fosforescentă, dar infinit mai luminoasă, și se scurgea din rezervor prin conducte de-a lungul întregii peșteri.

Brațele mobile ale acestei enigmatice mașini se mișcau cu zgomot, iar substanța luminoasă șuiera, adunându-se în rezervor. La început ansamblul mi s-a părut de o mărime neexagerată, oarecum pe măsura noastră ; dar, văzînd cît de mici păreau seleniții, mi-am dat pe deplin seama de imensitatea peșterii și a mașinilor. Mi-am întors privirea, de la aceste realizări impresionante, către fața seleniților, cu mai mult respect. M-am oprit locului, iar Cavor

a făcut la fel, contemplînd uluitorul ansamblu de mașini.

— Dar este formidabil ! am spus eu. Oare la ce folosesc ?

Figura lui Cavor, luminată în albastru, exprima un respect plin de admirație.

— Nici n-am visat ! Cu siguranță că aceste ființe... Oamenii n-ar fi putut să realizeze o asemenea mașină ! Privește brațele acestea : oare sînt montate pe tije de conexiune ?

Selenitul scund și voinic făcuse, fără să observăm, cîțiva pași înainte. Se întoarse și se așeză între noi și mașină. Am evitat să-l privesc, deoarece presupuneam că voia să ne îndemne să ne continuăm drumul. Se îndepărtă iar, în direcția în care pornisem inițial; se opri și se întoarse înapoi, atingîndu-ne pe față, pentru a ne atrage atenția.

Cavor și cu mine am privit unul la altul.

— Nu putem să-i arătăm că ne interesează mașina ? am întrebat eu.

— Da, zise Cavor, să încercăm. Se întoarse către călăuza noastră, îi zîmbi, îi arătă mașina, arătă încă o dată, apoi își duse mîna la cap, și din nou la mașină. Prin vreun defect de raționament, el își închipuia că vorbind stîlcit ar putea să-și facă gesturile mai clare. Eu privit asta, zise el, eu gîndit asta foarte mult. Da.

Purtarea lui parcă îi opri pe seleniți din dorința de a ne face să înaintăm. Schimbară între ei priviri, își clătinară capetele lor ciudate, și din nou se auziră glasurile lor ciripitoare. Apoi unul dintre ei, o ființă subțire și înaltă, purtînd un fel de mantie peste hainele obișnuite, în care erau îmbrăcați ceilalți, îl cuprinse pe Cavor de mijloc, cu mîna lui asemănătoare unei trompe de elefant, și îl împinse ușor pe urma călăuzei noastre, care pornise din nou înainte.

Cavor se împotrivi.

— Ar trebui să încercăm acum să ne înțelegem cu ei ! Poate că ne socotesc un nou soi de animale, o nouă specie de viței lunari ! Este foarte impor-

tant să le arătăm de la bun început că sîntem niște ființe raționale. El începu să-și scuture energic capul. Nu, nu — zise el — eu nu vine imediat. Eu privește la asta.

— Nu există vreo problemă de geometrie pe care să le-o explici, în legătură cu această mașinărie? i-am sugerat eu, în timp ce seleniții se sfătuiau între ei.

— Poate o parabolă... începu el.

Scoase un țipăt puternic și făcu un salt de mai bine de șase picioare.

Unul dintre cei patru seleniți înarmați îl înțepase cu sulița

M-am întors către sulițașul din spatele meu, cu un gest rapid și amenințător, iar el se dădu brusc înapoi. Gestul meu, împreună cu țipătul și saltul lui Cavor, i-a uimit pe toți seleniții. S-au retras în grabă cîțiva pași, privindu-ne. Cîteva momente, care păreau că se prelungesc la nesfîrșit, am rămas într-o atitudine de împotrivire furioasă, avînd în față un semicerc de ființe neomenești.

— M-a înțepat. zise Cavor, cu glasul întretăiat.

— L-am văzut, i-am răspuns. La dracu! am țipat eu către seleniți. Nu avem de gînd să suportăm acest tratament! Drept cine naiba ne luați?

Am privit repede în dreapta și în stînga. Departe, prin pustiul albastru al peșterii, un alt grup de seleniți alerga către noi; unii erau îndesați, alții subțiri, iar unul avea capul mult mai mare decît al celorlalți. Peștera se întindea largă și scundă, pierzîndu-se în toate direcțiile în întuneric. Tavanul ei, îmi amintesc, era bombat spre interior, parcă de greutatea stratului gros de stînci sub care eram închiși. Nu exista nici un mijloc de scăpare — absolut nici un mijloc de scăpare! Deasupra, dedesubt, în toate direcțiile se afla necunoscutul și aceste creaturi neomenești, care ne înfruntau cu sulițe și amenințări, pe noi, doi oameni lipsiți de orice ajutor!

PUNTEA AMEȚITOARE

Această pauză dușmănoasă a durat doar o clipă. Cred că nu numai noi, dar și seleniții gindeau cu repeziciune. Impresia mea cea mai vie era că nu aveam de ce să mă rezem cu spatele și că vom fi înconjurați și uciși. Copleșitoarea nebunie a prezenței noastre acolo mi se înfățișa ca un uriaș și întunecat reproș. De ce mă aruncasem în această dementă și neomenească expediție?

Cavor s-a apropiat, punându-și mîna pe brațul meu. Figura lui înspăimîntată era lividă în lumina albastră.

— Nu putem să facem nimic, zise el. Este o greșală. Ei nu înțeleg. Trebuie să mergem... așa cum vor ei.

M-am uitat la el, apoi la seleniții care veniseră în ajutorul tovarășilor lor.

— Dacă aş avea mîinile libere...

— Este inutil, oftă el.

— Nu!

— Să mergem.

Se întoarse și porni în direcția care ni se arătase.

L-am urmat, încercînd să par cit se poate de supus, dar pipăindu-mi lanțurile de la încheieturile mîinilor. Sîngele îmi fierbea. Nu am mai observat nici un detaliu al peșterii, deși se pare că a trecut mult timp pînă am ajuns la celălalt capăt, sau dacă am observat ceva, am uitat în aceeași clipă. Gîndurile îmi erau concentrate asupra lanțurilor pe care le purtam, și asupra seleniților, mai ales asupra acelor care purtau căști și sulite. La început, ei au mers paralel cu noi, la o distanță respectabilă, dar apoi li s-au alăturat alți trei, și atunci s-au apropiat pînă cînd au ajuns la o lungime de braț de noi. M-am cabrat, ca un cal îmboldit cu pîntenii, atunci cînd i-am văzut atît de aproape. Selenitul

cel scurt și gros a mers mai întâi în dreapta noastră, apoi și-a luat din nou locul în față.

Imaginea grupului mi s-a întipărit pentru totdeauna în creier: în fața mea mergea Cavor, cu capul aplecat, cu umerii lăsați, din cauza descăjării; înaintea lui, figura ciudată a călăuzei noastre, întorcându-se neîncetat în toată părțile; de o parte și de alta, purtătorii de sulite, atenți, deși cu gura deschisă — totul într-un albastru monocrom. În afară de impresiile mele pur personale, îmi mai amintesc de un fel de șanț care traversa peștera, pe lângă cărarea de stîncă pe care o urmau noi. Era plin cu aceeași materie luminoasă, de un albastru strălucitor, care se scurgea din mașina cea mare. Eu mergeam chiar pe lângă șanț și pot să afirm că nu radia nici un fel de căldură. Materia luminoasă strălucea puternic, dar nu era nici mai caldă, nici mai rece decît tot ceea ce se afla în peșteră.

Clanc-clanc-clanc; am trecut pe sub pîrghiile agitate ale unei alte mașini uriașe și, în cele din urmă, am ajuns la un tunel larg, în care se auzea chiar și lipăitul tălpilor noastre desculțe; în afară de fișia albastră care se prelingea în dreapta noastră, tunelul era întunecat. Umbrele desenau, pe peretele neregulat și pe tavanul tunelului, caricaturi gigantice ale formelor noastre și ale seleniților. Din cînd în cînd, pe pereți scînteiau cristale, ca niște nestemate, din loc în loc galeria se lărgea, dînd în cîte o peșteră cu stalactite, sau făcea ramificații care se pierdeau în întuneric.

Cred că am mers mult timp prin tunel. Lumina curgătoare clipea încet, iar pașii noștri, împreună cu ecoul, scoteau un tropăit neregulat. Gîndul mi s-a fixat asupra lanțurilor. Dacă aș putea să le sucesc o dată așa, și apoi să le desfac așa...

Dacă aș face toate aceste mișcări foarte încet, oare și-ar da ei seama că îmi scoteam mîna din legătura slăbită? Și, dacă ar vedea, cum ar reacționa?

— Bedford, zise Cavor, drumul e înclinat în jos. Coboră tot mereu.

Observația lui m-a trezit din sombrele mele preocupări.

— Dacă intenționau să ne ucidă, continuă el, încetinindu-și pașii pentru a ajunge lângă mine, nu văd motivul pentru care n-ar fi făcut-o până acum.

— Nu, i-am răspuns, este adevărat.

— Ei nu ne înțeleg, zise el. Cred că sintem niște animale ciudate, poate vreo rasă sălbatică de viței lunari. Numai cînd ne vor cerceta mai îndeaproape, vor începe să-și dea seama că sintem înzestrați cu rațiune...

— Atunci cînd vei demonstra dumneata acele probleme geometrice?

— Se prea poate.

Ne-am continuat cîtva timp drumul în tăcere.

— Știi, zise Cavor, s-ar putea ca aceștia să fie seleniți dintr-o clasă inferioară.

— Niște imbecili infernali, am spus eu, minios, privind fețele lor exasperante. Dacă suportăm tot ceea ce ne fac...

— Trebuie să îndurăm. S-ar putea să mai existe și alții, mai înțelegători. Asta nu este decît latura exterioară a lumii lor. Probabil că domeniul seleniților coboară mereu, prin peșteri, galerii, tuneluri, pînă ajunge în cele din urmă la mare, la sute de mile mai jos.

Cuvintele lui m-au făcut să mă gîndesc la distanța de vreo milă, la stîncile și tunelurile care se aflau poate deasupra capetelor noastre. Era ca o greutate care îmi apăsa pe umeri.

— Depart de soare și de aer, am spus eu, într-o mină, chiar numai de o jumătate de milă, adîncimea este sufocantă.

— Aici, în orice caz, nu este. Probabil că există o... ventilație! Cred că vîntul bate dinspre partea întunecată a Lunii spre partea însorită, strîngînd acolo tot bioxidul de carbon și hrănind plantele. La capătul acestui tunel, de exemplu, se simte o adevărată briză. Și ce lume! Ce impresie îți fac puțurile, mașinile...

— Și sulița! Nu uita sulița!

El merse cîțva timp înaintea mea, tăcînd.

— Chiar și sulița...

— Ei bine ?

În clipa aceea mă cuprinsese furia. Dar... poate că era necesar să ne continuăm drumul.

— Ei au o piele diferită de a noastră și probabil și un sistem nervos diferit. S-ar putea ca ei să nu înțeleagă obiecția noastră... După cum unei ființe de pe Marte probabil că nu i-ar place obiceiul nostru pămîntesc de a ne da cu cotul.

— Ar face mai bine dacă s-ar feri să-mi dea cu cotul.

— Iar în privința geometriei... La urma urmei, ei procedează destul de inteligent. Ei încep cu elementele vieții, și nu cu ale gîndirii. Hrană. Constrîngere. Durere. Ei se adresează principiilor fundamentale.

— Fără nici o îndoială, am spus eu.

El continuă să-mi vorbească despre lumea vastă și minunată în care pătrundeam. Cu încetul, mi-am dat seama, după intonațiile vocii lui, că nici acum el nu era total deznădăjduit la gîndul de a pătrunde tot mai adînc în vizuina acestei planete inumane. Gîndul i se îndrepta către mașini și descoperiri, excluzînd miile de gînduri întunecate care mă năpădeau pe mine. O făcea fără vreun gînd de a utiliza cumva aceste lucruri : pur și simplu voia să le cunoască.

— De fapt, zise el, este un prilej excepțional. Se întîlnesc două lumi. Oare ce vom vedea ? Gîndește-te la ceea ce se află aici, sub noi.

— Nu vom prea avea ce vedea dacă nu se face mai multă lumină, am remarcat eu.

— Aceasta este doar coaja exterioară. Mai jos... la scara respectivă... s-ar putea să găsim orice ! Ai observat cît de diferiți sînt unii de alții ? Cîte vom avea de povestit !

— Un animal dintr-o specie mai rară, i-am răspuns eu, gîndește la fel, în timp ce este dus către grădina zoologică... Nu înseamnă că ne vor arăta toată lumea lor.

— Cînd îşi vor da seama că sîntem înzestraţi cu raţiune, zise Cavor, vor dori să capete şi ei informaţii despre Pămînt. Chiar dacă nu sînt capabili de sentimente generoase, ne vor învăţa ca să poată învăţa şi ei de la noi... Şi cîte cunoştinţe trebuie să aibă ! Cîte cunoştinţe neaşteptate !

Şi Cavor continuă să speculeze asupra posibilităţii de a întîlni la seleniţi cunoştinţe pe care el nu sperase vreodată să le obţină pe Pămînt ; se lansa în cele mai extravagante speculaţii, deşi avea o rană proaspătă, pricinuită de suliţa unui selenit ! Am uitat cea mai mare parte a presupunerilor lui, deoarece atenţia îmi era îndreptată către faptul că tunelul de-a lungul căruia mergeam se deschidea din ce în ce mai mult. Se părea, după mişcarea aerului, că ieşeam într-un spaţiu vast. Dar, fiind întuneric, nu-mi puteam da seama de dimensiunile lui. Mica suviţă de lumină se îngusta din ce în ce şi dispărea departe, în faţa noastră. Peste puţin, pereţii stîncosi au dispărut cu totul din lături. Nu se mai vedea decît cărarea şi pîrîiaşul de fosforescenţă albastră care se prelingea pe lingă noi. Îl vedeam pe Cavor şi pe selenitul care ne călăuzea ; picioarele, capul şi jumătatea corpului, care se aflau înspre pîrîul fosforescent, erau luminate într-un albastru viu ; cum peretele tunelului nu reflecta lumina, restul corpului li se pierdea în întunericul din jur.

Apoi am observat că ne apropiam de o înclinare bruscă a terenului, deoarece pîrîiaşul albastru dispărea din vedere.

În clipa următoare, am ajuns la margine. Pîrîiaşul luminos făcea o şerpuire, ca şi cînd ar fi ezitat, apoi se repezea în jos. Cădea la o adîncime atît de mare, încît zgomotul căderii nici nu se auzea. Departe, jos, se zărea o strălucire albăstruie, un fel de ceaţă albastră. Bezna în care cădea pîrîiaşul părea de o pustietate absolută, în afară de o dungă, asemănătoare unei punţi, care se proiecta de pe marginea stîncii şi se întindea dispărînd în depărtare. Din prăpastie se ridica un curent de aer cald.

O clipă, am rămas amîndoi chiar lîngă margine, atît cît îndrăzneam, privind în străfundurile albastrii. Am simţit că selenitul care ne călăuzea mă trage de braţ. Apoi se îndepărtă de mine, se îndreptă către capătul punţii, şi înaintă pe ea, uitîndu-se înapoi. Văzînd că-l priveam, a continuat să înainteze, mergînd cu tot atîta siguranţă ca pe un teren ferm. O clipă i-am văzut desluşit silueta, apoi a devenit o pată albastră şi s-a topit în întuneric, rămînînd doar o ceaţă.

Se făcu o pauză.

— Cu siguranţă... zise Cavor.

Un alt selenit înaintă pe punte, apoi îşi întoarse capul, privind nepăsător către noi. Ceilalţi şedeau gata să ne urmeze. Figura călăuzei noastre reapăru, aşteptîndu-ne. Se întoarse să vadă de ce nu înaintam.

— Ce s-o fi aflînd dincolo ? am întrebat eu.

— Nu disting nimic.

— În nici un caz noi nu putem să traversăm pe aici, am spus eu.

— N-aş putea să fac nici trei paşi pe puntea asta, zise Cavor, chiar dacă aş avea mîinile libere.

Am privit unul la celălalt, cu o totală consternare.

— Poate că ei nu ştiu ce înseamnă ameţeala, zise Cavor.

— Dar pentru noi este absolut imposibil să mergem pe această punte îngustă.

— Cred că ei privesc lucrurile altfel. I-am observat. Mă întreb dacă ei ştiu că pentru noi aici este un întuneric de nepătruns. Cum să-i fac să înţeleagă ?

— În orice caz, trebuie să-i facem să înţeleagă.

Cred că noi vorbeam, avînd oarecare speranţă că seleniţii ar putea să ne înţeleagă în vreun fel. Ştiam prea bine că trebuia neapărat să ne explicăm. Apoi, privind feţele lor, mi-am dat seama că era cu neputinţă orice explicaţie. Asemănările dintre noi nu puteau de data aceasta să acopere deosebirile. Ei bine, nu aveam de gînd în ruptul capului, să merg pe această punte. Am tras repede mîna din lanţul înco-

lăcit, a cărui legătură se slăbise; apoi am început să-mi răsucesc amîndouă miinile în direcții diferite. Eram cel mai aproape de margine și, în timp ce încercam să mă eliberez, doi dintre seleniți m-au apucat și m-au împins ușor către pod.

Am dat cu putere din cap.

— Nu merg, am strigat, în zadar! Nu înțelegeți?

Un alt selenit li s-a alăturat ca să mă împingă. Am fost silit să fac un pas înainte.

— Am o idee, zise Cavor, dar eu îi cunoșteam ideile.

— la ascultați, am strigat către seleniți. Opriti-vă! Ați face bine să...

M-am răsucit pe călcîie și am izbucnit în înjurături. Unul dintre seleniții înarmați mă împunsese pe la spate cu sulita.

Mi-am smuls mina dintre tentaculele care o țineau și m-am întors către cel cu sulita.

— Blestematul! am urlat. Te-am prevenit! Din ce dracu' crezi că sînt eu făcut, ca să înfigi sulita în mine? Dacă mă mai atingi...

Drept răspuns, el mă înțepă din nou.

Am auzit glasul alarmat și stăruitor al lui Cavor. Cred că mai spera, chiar și atunci, să se înțeleagă cu seleniții.

— Îți spun, Bedford, strigă el, am găsit un mijloc!

Dar cea de a doua înțepătură dezlănțui ultima rezervă de energie din mușchii mei. Într-o clipă, am rupt unul dintre inelele lanțului de la mină și o dată cu el s-au rupt și toate considerentele care ne țineau, fără să opunem rezistență, în miinile acestor creaturi lunare. În clipa aceea, cel puțin, eram nebun de spaimă și de minie. Nu m-am gândit de loc la urmări. L-am izbit drept în față pe selenitul cu sulita. Lanțul era răsucit în jurul pumnului meu...

S-a produs încă una dintre acele îngrozitoare surprize, de care este plină lumea lunară.

Mi s-a părut că mina mea, împreună cu lanțul, trece prin corpul selenitului, care se turti ca un aluât umplut cu lichid. Pumnul trecu printr-o materie moale, fleșcăită, care improșca în jur stropi.

Era ca și cum aș fi izbit într-o ciupercă flască. Selenitul se rostogoli vreo zece metri și căzu ca o gelatină. Am rămas uluit. Nu credeam că vreo ființă vie poate fi atât de inconsistentă. O clipă, am crezut că visam.

Apoi totul redeveni real și iminent. Se pare că nici Cavor, nici ceilalți seleniți, nu făcuseră vreo mișcare, din momentul când mă întorsesem și pînă în momentul când selenitul a căzut mort. Toți s-au dat la o parte, alarmați. Această pauză se prelungi cel puțin o secundă după doborîrea selenitului. Probabil că ei încercau să înțeleagă ceea ce se petrecuse. Îmi amintesc că rămăsesem cu brațul pe jumătate îndoit, încercînd și eu să înțeleg. „Ce va urma?” îmi răsuna în creier; „Ce va urma?” Apoi, într-o clipă, se puseră cu toții în mișcare.

Mi-am dat seama că trebuie să ne dezlegăm lanțurile și că, înainte de asta, trebuia să-i zdrobim pe seleniți. M-am întors spre grupul celorlalți trei purtători de sulite. Unul aruncă sulita către mine. Ea îmi şuieră pe deasupra capului, și își continuă zborul în abisul de lîngă noi.

În timp ce sulita trecea pe deasupra mea, am sărit cu toată puterea înspre selenit. El se întoarse să fugă, dar l-am răsturnat jos, am căzut drept peste el și am alunecat pe corpul lui zdrobit. Mi s-a părut că se zvîrcolea sub picioarele mele.

M-am ridicat pe jumătate; în toate părțile, spinările albastre ale seleniților se îndepărtau în întuneric. Am îndoit un inel, cu toată forța, am desfăcut lanțul care îmi împiedica gleznele, și am sărit în picioare, cu lanțul în mînă. O altă sulită, aruncată ca o lance, şuieră pe lîngă mine, iar eu m-am repezit în direcția din care venise. Apoi m-am întors către Cavor, care încă ședea lîngă prăpastie. În lumina pîrîiașului, smucind convulsiv din mîini și mormăind în același timp cuvinte neînțelese cu privire la ultima lui idee.

— Haide! am strigat.

— Mîinile mele! îmi răspunse el.

Apoi, dîndu-și seama că nu îndrăznesc să alerg spre el, din cauză că vreun pas greșit calculat ar fi putut să mă trimită în prăpastie, se apropie de mine, tîrîndu-și picioarele și cu mîinile întinse înainte.

I-am apucat lanțurile și am încercat să le desfac.

— Unde sînt ei ? întrebă el, gîfîind.

— Au fugit. Se vor întoarce. Aruncă cu fel de fel de drăcii. Încotro să mergem ?

— Pe lîngă lumină. Către tunel. Nu ?

— Da, i-am răspuns, chiar în clipa cînd îi eliberam mîinile.

M-am lăsat în genunchi și am început să-i desfac și lanțurile de la glezne. Ceva căzu plescăind — nu știu ce — în pirîiașul fosforescent și aruncînd stropi de lumină în jurul nostru. Departe, spre dreapta, se porniră niște șuierături și fluierături.

I-am dezlegat lanțul de la picioare și i l-am pus în mîini.

— Lovește cu asta ! i-am spus, și, fără să mai aștept răspuns, am pornit în salturi mari de-a lungul cărării pe care venisem. Aveam neplăcuta senzație că seleniții puteau să sară din întuneric în spatele meu. Auzeam pașii lui Cavor care alerga în urma mea.

Fugeam în salturi uriașe. Era, trebuie să înțelegi, cu totul altceva decît o fugă pe Pămînt. Pe Pămînt, sări și aproape în aceeași clipă atingi din nou pămîntul ; dar pe Lună, din cauza atracției mai slabe zbori prin aer mai multe secunde înainte de a atinge solul. Deoarece eram extrem de grăbit, saltul făcea efectul unor pauze lungi, în care puteai să numeri pînă la șapte-opt. Atingeai solul, și imediat zburai. Îmi alergau prin minte tot felul de întrebări : „Unde sînt seleniții ? Ce vor face ? Vom ajunge la tunel ? Cavor a rămas mult în urmă ? Îi vor tăia ei drumul ?” Apoi atingeam pămîntul, saream, și zburam din nou.

Un selenit trecu alergînd prin fața mea, mișcîndu-și picioarele exact ca un om pe Pămînt ; mi-a aruncat o privire peste umăr, și l-am auzit țipînd

în timp ce se dădea la o parte din drumul meu, dispărînd în întuneric. Cred că era călăuza noastră, dar nu sînt prea sigur. Apoi, după încă un salt uriaș, au început să se zărească, de o parte și de alta, pereții de stîncă, și după alte două salturi mă aflam în tunel; mi-am încetinit pasul, ca să nu mă izbesc de tavan. Ajuns la o cîștură, m-am oprit, m-am întors și l-am văzut pe Cavor venind, împrîșcînd în toate părțile stropi de lumină albastră din pîrîiaș și devenind tot mai mare pînă cînd s-a ciocnit de mine. Am rămas încheștați unul de altul. Deocamdată, cel puțin, scăpaserăm de urmăritori, și eram singuri.

Abia ne mai trăgeam răsufierea. Vorbeam gîfîind, în fraze întretăiate.

- Dumneata ai stricat totul! gifii Cavor.
- Prostii! i-am strigat. Sau fugeam, sau muream.
- Ce trebuie să facem acum?
- Să ne ascundem.
- Cum?
- E destul de întuneric.
- Și unde?
- Într-una din peșterile laterale.
- Și apoi?
- Să ne gîndim.
- În regulă... haide!

Ne-am continuat drumul, și am ajuns curînd într-o peșteră vag luminată. Cavor era în față. Șovăi, apoi alege o deschizătură neagră care părea să ne promită o ascunzătoare bună. Făcu un pas și se întoarse.

- Prea întuneric, zise el.
- Picioarele și tălpile duminale au destulă lumină. Ești îmbibat cu substanța aceea luminoasă.
- Dar...

Se auzi, înaintînd prin tunelul principal, un tumult de sunete, printre care dominau niște lovituri de gong. Am avut oribila impresie că sîntem urmăriti. Am luat-o imediat la goană către peștera întunecoasă. În timp ce alergam, drumul ne era luminat de fosforescența picioarelor lui Cavor.

— Noroc că ne-au scos ghetetele, zisei eu gîfîind, altfel am fi făcut destul zgomot.

Continuam să alergăm, făcînd pași cît mai mici, pentru a nu ne izbi de tavanul peșterii. După un timp, zgomotele au rămas în urmă. Au devenit innăbușite, s-au micșorat, și în cele din urmă au dispărut.

M-am oprit să privesc înapoi și l-am auzit pe Cavor îndepărtîndu-se. Apoi, se opri și el.

— Bedford, îmi șopti, este un fel de lumină în fața noastră.

Am privit, dar la început nu am putut vedea nimic. Apoi am început să-i zăresc capul și umerii conturîndu-se vag pe un fond mai puțin dens de întuneric. Atenuarea întunericului nu mai bătea în albastru, ca toate celelalte lumini din interiorul Lunii, ci era de un cenușiu palid, de un alb foarte vag și diafan, culoarea luminii de zi. În aceeași clipă, sat chiar înaintea mea, Cavor a observat deosebirea de culoare, și cred că a fost năpădit, ca și mine, de o speranță nestăpînită.

— Bedford, șopti el cu glasul tremurător, lumina aceasta... s-ar putea...

Nu îndrăzni să rostească nici un cuvînt. Se făcu tăcere. Deodată după zgomotul pașilor lui mi-am dat seama că se îndrepta către lumina aceea palidă. L-am urmat, și inima îmi bătea cu putere.

Capitolul XV

PUNCTE DE VEDERE

Pe măsură ce înaintam, lumina devenea mai puternică. După puțin timp era aproape tot atît de vie ca și fosforescența de pe picioarele lui Cavor. Tunelul nostru dădea într-o peșteră, și lumina venea

din capătul ei cel mai îndepărtat. Am observat ceva care m-a făcut să simt că îmi cresc speranțele.

— Cavor, am spus eu, vine de sus! Sînt sigur că vine de sus!

El nu-mi răspunse și continuă să alerge.

Era fără îndoială o lumină albicioasă, o lumină argintie.

În clipa următoare ne aflam în bătaia ei. Se filtra printr-o crăpătură a pereților peșterii, și, în timp ce priveam în sus, un strop enorm de apă mi-a căzut pe față. Am tresărit și m-am dat la o parte; pic, un alt strop se auzi căzînd pe terenul stîncos.

— Cavor, dacă unul dintre noi îl ridică pe celălalt, putem să atingem crăpătura de acolo!

— Te voi ridica eu pe dumneata, zise el, și imediat mă săltă de parcă aș fi fost un copilăș.

Mi-am trecut un braț prin crăpătură și, chiar la vîrful degetelor, am găsit o mică ridicătură de care puteam să mă țin. Lumina albă era acum mult mai puternică. M-am ridicat, încordîndu-mi numai două degete, aproape fără nici un efort, cu toate că pe pămînt cîntăream douăsprezece *stone*¹; am ajuns la un colț mai ridicat de stîncă și mi-am sprijinit picioarele pe ridicătura îngustă. M-am înălțat și am pipăit stîncile cu degetele; în sus, crăpătura se lărgea.

— Nu-i greu să te cațeri, i-am spus lui Cavor. Poți să sari pînă la mîna mea, dacă o țin în jos, spre dumneata?

M-am întepenit între pereții crăpăturii, m-am așezat în genunchi pe marginea ieșită în afară și am întins o mînă. Nu-l puteam vedea pe Cavor, dar auzeam foșnetul mișcărilor lui în timp ce se pregătea ca să sară. Apoi zdup! și se agăță de brațul meu — nu mai greu decît un pisoi! L-am tras în sus, pînă cînd și-a pus o mînă pe ridicătură și mi-a dat drumul.

— La naiba! am spus eu, oricine poate să fie alpinist pe Lună, și am început să mă cațăr mai

¹ un *stone* = măsură de greutate de 6,348 kg. (n. r.)

repede. Timp de cîteva minute am tot urcat, apoi am privit din nou în sus. Crăpătura se deschidea treptat, iar lumina se făcea mai puternică. Numai că... nu era lumina zilei !

În clipa următoare, am putut să văd de unde venea lumina, și de necaz mi-a venit să mă izbesc cu capul de stînci. În fața mea era un spațiu larg, înclinat în mod neregulat, și pe toată suprafața lui se afla o pădure de ciuperci mici, ca niște măciuci, fiecare iradiind puternic o lumină roză și argintie. O clipă, am privit ținînd ciupercile luminoase, apoi am sărit printre ele. Am smuls vreo jumătate de duzină, le-am aruncat pe stînci, și apoi m-am așezat, rîzînd amar, în timp ce apărea fața roșcată a lui Cavor.

— Nu-i decît o fosforescență, i-am spus. Nu-i nevoie să te grăbești. Ia loc și simte-te ca acasă ! Și, în timp ce el bolborosea ceva despre dezamăgire, am început din nou să arunc cu ciuperci prin crăpătură.

— Credeam că este lumina zilei, zise el.

— Lumina zilei ! am strigat eu. Zorile, asfințitul, norii și cerul în furtună ! Le vom mai vedea vreodată ?

În timp ce vorbeam, părea că se ridică în fața mea un mic tablou al lumii noastre, strălucitor, delicat și limpede, ca fondul unei vechi picturi italiene.

— Cerul care își schimbă culorile, și marea agitată, și dealurile, și copacii verzi, orașele și satele care strălucesc în soare ! Gîndește-te la un acoperiș umed în lumina apusului, Cavor ! Gîndește-te la ferestrele unei case în lumina apusului !

El nu-mi răspunse.

— Sîntem închiși aici, în această lume bestială, care nici măcar nu este o lume, cu oceanul ei de cerneală ascuns în bezna îngrozitoare de dedesubt, iar afară, ziua toridă sau liniștea de moarte a nopții. Și toate aceste ființe care acum ne urmăresc, aceste făpturi groaznice, oameni-insecte, care vin parcă dintr-un coșmar ! La urma-urmei, ei au drep-

fate ! Ce treabă avem noi aici, să-i zdrobim și să tulburăm lumea lor ? După câte știm, întreaga planetă este acum pe urmele noastre. În fiecare minut îi putem auzi scheunînd și bătînd din gonguri. Ce trebuie să facem ? Unde să mergem ? Stăm aici ca pe roze !

— Este vina dumitale, zise Cavor.

— Vina mea ! am strigat eu. Doamne sfinte !

— Eu aveam o idee...

— La naiba cu ideile dumitale !

— Dacă am fi refuzat să ne mișcăm din loc...

— În ciuda sulitelor ?

— Da. Ne-ar fi transportat ei.

— Peste podul acela ?

— Da. Așa cum probabil că ne-au adus de afară.

— Mai bine m-aș lăsa transportat de o muscă pe un tavan. Doamne sfinte !

Am reînceput să distrug ciupercile. Apoi, deodată, am văzut ceva care m-a izbit pe loc.

— Cavor, am strigat, aceste lanțuri sînt de aur !

El era adîncit în gînduri, cu fața ascunsă în mîini. Și-a întors încet capul, m-a privit țintă și apoi, după ce am repetat cuvintele, s-a uitat la lanțul răsucit în jurul mîinii lui drepte.

— Într-adevăr, zise el, sînt de aur.

Figura lui își pierdu orice urmă de interes, chiar în timp ce privea lanțul. Mă privi încă o clipă, apoi se cufundă din nou în meditația întreruptă. Eram nedumerit de faptul că observasem atît de tîrziu prezența aurului ; apoi mi-am dat seama că lumina albastră îi ascunsese adevărata culoare. De la această descoperire, am pornit într-un șir de raționamente care m-au dus foarte departe. Nu-mi mai aduceam aminte că tocmai mă întrebam ce naiba căutam noi pe Lună. Aur...

Cavor întrerupse cel dintîi tăcerea.

— Mi se pare că avem două căi de urmat.

— Ei bine ?

— Fie să încercăm să ne croim drum spre exterior, cu forța dacă este nevoie, și apoi să căutăm

sfera pînă cînd o vom găsi sau pînă cînd vine frigul nopții ca să ne ucidă, fie...

El se opri.

— Da, am spus eu, cu toate că știam ce urmează.

— ...să încercăm încă o dată să stabilim vreun mod de a ne înțelege cu oamenii de pe Lună.

— În ceea ce mă privește... sînt pentru prima alternativă.

— Stai la îndoială.

— Eu nu.

— Vezi că — zise Cavor — eu nu cred că avem dreptul să-i judecăm pe seleniți numai după aceea ce am văzut pînă acum. Lumea lor centrală, lumea lor civilizată, probabil că este mult mai jos, în peșterile mai adînci de lîngă mare. Această regiune a scoarței în care ne aflăm noi este un district exterior, o regiune pastorală. În orice caz, aceasta este părerea mea. Seleniții pe care i-am văzut s-ar putea să fie doar echivalentul crescătorilor de vite și al îngrijitorilor de mașini. Faptul că au folosit sulite, care cu siguranță că sînt destinate viștelor lunari, lipsa lor de imaginație, de care au dat dovadă crezînd că noi putem să facem tot ceea ce pot face ei, brutalitatea lor indiscutabilă, totul pare să ne arate ceva de acest fel. Dar dacă am fi suportat...

-- Nici unul dintre noi n-ar fi putut să meargă prea mult timp pe o punte lată de șase inch-i¹, pe deasupra unei prăpăstii fără fund.

— Nu, zise Cavor, dar atunci...

— Nici nu vreau să aud!

El descopri un nou șir de posibilități.

— Ei bine, închipuiește-ți că am putea să ajungem în vreun colț unde să ne putem apăra împotriva acestor ființe simple. Dacă, de exemplu, am putea rezista, am putea rezista o săptămînă, este posibil ca știrea apariției noastre să ajungă jos, în regiunile mai populate, unde predomină inteligența...

— Dacă există.

— Trebuie să existe! Altfel de unde vin aceste mașini, complicate?

¹ inch — măsură englezească, echivalentă cu 25,4 mm. (n. r.)

— Se poate. Dar este cea mai proastă dintre cele două posibilități.

— Am putea să însemnăm pereții cu niște inscripții...

— De unde știm noi că ochii lor pot să distingă semnele pe care le facem ?

— Da; i le-am încrusta...

— Astru, desigur, s-ar putea.

Mi-am îndreptat gândurile în altă direcție.

— La urma urmei, am spus, bănuiesc că nu-i crezi pe seleniți mult mai inteligenți decât pe oameni ?

— S-ar putea ca ei să aibă mai multe cunoștințe... sau cel puțin cunoștințe diferite de ale noastre.

— Da, dar... Am ezitat o clipă. Cred că admiti, Cavor, că dumneata ești un om mai deosebit.

— Cum adică ?

— Ei, bine, dumneata... ești un om oarecum solitar ; adică, ai fost. Nu te-ai căsătorit.

— N-am dorit-o niciodată. Dar de ce ?

— Și n-ai fost niciodată mai bogat ?

— Nici asta nu mi-am dorit-o niciodată.

— Te-ai ocupat numai de știință.

— Da, dorința de cunoaștere este firească...

— Așa crezi dumneata. Tocmai aici e greșala. Dumneata crezi că și ceilalți oameni au această dorință de cunoaștere. Îmi amintesc că odată, când te-am întrebat de ce ai întreprins aceste cercetări, mi-ai spus că dorești să devii membru al Societății Regale, să obții substanța numită Cavorită, și alte lucruri de acest fel. Dumneata știi prea bine că nu o făceai pentru asta ; dar, în momentul acela, întrebarea mea te-a luat prin surprindere, și ai simțit că trebuie să spui ceva care să pară o motivare reală. De fapt, dumneata făceai cercetări pentru că trebuia să le faci. Aceasta este predispoziția dumitale.

— Se poate...

— Nici măcar un om la un milion nu are această predispoziție. Majoritatea oamenilor doresc... Ei bine,

doresc diferite lucruri, dar foarte puțini doresc să cunoască numai din plăcerea de a cunoaște. Eu nu. Știu foarte bine. Seleniții par a fi niște ființe active, întreprinzătoare, dar de unde știi că, fie chiar și cei mai inteligenți dintre ei, se vor interesa de noi sau de lumea noastră? Nu cred nici măcar că ei știu că avem o lume. Ei nu ies niciodată afară, în timpul nopții, căci ar îngheța. Probabil că nu au văzut niciodată vreun alt corp ceresc, în afară de soarele strălucitor. De unde să știe ei că mai există și o altă lume? Și chiar dacă ar ști, ce le pasă lor? Chiar dacă au zărit câteva stele, sau cornul Pământului, ce reprezintă pentru ei? De ce s-ar osteni ființele care trăiesc în interiorul unei planete să observe asemenea fenomene? Oamenii nu le-ar fi observat dacă nu ar fi fost anotimpurile și nevoia de navigație: dar de ce ar fi făcut-o cei de pe Lună?... Ei bine, să presupunem că există câțiva filozofi ca dumneata. Tocmai ei sînt seleniții care nu vor auzi niciodată de existența noastră. Închipuiește-ți că un selenit ar fi căzut pe pămînt, cînd dumneata erai la Lympne; ai fi fost ultimul om din lume care ar fi auzit despre el. Dumneata n-ai citit niciodată un ziar. Vezi, deci, că șansele sînt împotriva dumitale. Din cauza aceasta stăm acum aici, nefăcînd nimic, pe cînd timpul prețios zboară. Sîntem într-un impas. Am venit neînarmați, am pierdut sfera, nu avem hrană, ne-am arătat seleniților și i-am făcut să creadă că sîntem niște animale ciudate, puternice și periculoase și, dacă ei nu sînt niște imbecili, se vor porni să ne caute pînă ne vor găsi, iar după ce ne vor găsi, ne vor prinde, dacă vor putea, sau, în caz contrar, ne vor ucide, și astfel se va termina totul. Dacă ne vor prinde, probabil că, din vreo neînțelegere oarecare ne vor ucide. După aceea, s-ar putea să discute despre noi, dar nu ne va distra prea mult.

— Continuă.

— Pe de altă parte, iată aurul răspîndit aici peste tot, ca fonta la noi acasă. Dacă am putea, cel puțin,

să luăm o cantitate oarecare, dacă am putea să regăsim sfera, înainte de a da ei peste ea, atunci...

— Atunci ?

— Am putea pune lucrurile pe o bază mai solidă. Să ne întoarcem aici într-o sferă mai mare, cu tunuri.

— Dumnezeu ! strigă Cavor, ca și cum numai gândul acesta ar fi fost îngrozitor.

Am mai azvîrlit o ciupercă luminoasă în crăpătură.

— Ascultă, Cavor, eu am, în orice caz, jumătate din voturi în această afacere, în care este nevoie de un om practic. Eu sînt un om practic, iar dumneata nu ești. Nu am de gînd să mă mai încred în seleniți și în desenele dumitale geometrice, dacă se poate... Asta-i tot. Să ne întoarcem pe Pămînt. Să dezvăluim secretul sau o parte din el. Apoi să venim din nou aici.

Cavor rămăsese pe gînduri.

— Cînd am venit pe Lună, zise el, ar fi trebuit să vin singur.

— Problema principală este cum să ajungem din nou la sferă.

Cîtva timp ne-am legănat genunchii, în tăcere. Apoi el păru hotărit să-mi accepte argumentele.

— Cred, zise el, că putem trage cîteva concluzii. Este limpede că, în timp ce soarele este pe partea aceasta a Lunii, aerul se va mișca, prin interiorul ca de buerete al planetei, dinspre partea întunecată către cea luminată. În orice caz, în partea aceasta, aerul se va răspîndi și va ieși din peșterile lunare spre crater... Foarte bine, aici se simte un curent.

— Așa este.

— Și asta înseamnă că nu ne aflăm într-un loc închis. Pe undeva, în spatele nostru, această crăpătură continuă și merge în sus. Curentul urcă, și acesta este drumul pe care trebuie să mergem. Dacă încercăm să ne urcăm pe hornul sau crăpătura care se află acolo, nu numai că vom ieși din aceste galerii prin care ei ne caută...

— Dar dacă crăpătura este prea îngustă ?

— Coborîm din nou.

— Ssst ! am șoptit eu deodată. Ce-i asta ?

Ne-am încordat auzul. La început, era un murmur nedeslușit, apoi se auzi bătaia unui gong.

— Probabil că ei ne cred un fel de viței lunari, am spus eu, care ne speriem de zgomote.

— Se apropie prin galeria de dedesubt, zise Cavor. Cu siguranță că așa este !

— Nu se vor gândi la crăpătura din peșteră. Vor trece mai departe pe lângă ea.

Am ascultat din nou, cîteva clipe.

— De data aceasta, am șoptit, probabil că vor avea cu ei și vreun fel de arme.

Apoi, deodată, am sărit în picioare.

— Doamne sfinte ! Cavor ! am strigat eu. Ne vor descoperi ! Vor vedea ciupercile pe care le-am azvîrlit în peșteră. Vor...

Nu mi-am sfîrșit fraza. M-am întors și am făcut un salt, pe deasupra ciupercilor, spre extremitatea superioară a cavității. Am văzut că se prelungea în sus, devenind din nou o crăpătură prin care trecea curentul de aer și care se pierdea într-un întuneric de nepătruns. Eram gata să mă cațăr pe acolo, cînd o inspirație fericită m-a făcut să mă întorc.

— Ce faci ? întrebă Cavor

— Merg înainte ! i-am spus. M-am întors, am luat două ciuperci luminoase, și, punînd una în buzunarul de la piept al hainei mele de flanelă, ca să ne lumineze drumul, m-am întors cu cealaltă la Cavor. Zgomotul seleniilor era acum atît de puternic, încît se părea că au și ajuns sub crăpătură. Dar mă gîndeam că poate nu era prea lesne să se cațäre prin ea, sau poate că evitau să se urce, știind că puteam să le rezistăm. În orice caz, aveam acum conștiința reconfortantă a enormei noastre superiorități musculare, efectul nașterii noastre pe o altă planetă. În clipa următoare, mă cățăram cu o forță gigantică în urma călcîielor luminate în albastru ale lui Cavor.

LUPTA DIN PEȘTERA MĂCELARILOR LUNARI

Nu știu ce distanță am străbătut, cățărându-ne, înainte de a ajunge la grilaj. Poate că am urcat numai câteva sute de picioare, dar, atunci, mi se părea că ne-am tîrît, ne-am împins, am sărit și ne-am cățărat într-o ascensiune verticală de o milă sau chiar mai mult. Ori de cîte ori îmi amintesc de clipele acelea, aud sunetul puternic al lanțurilor noastre de aur, care zăngăneau la fiecare mișcare. Încheieturile și genunchii îmi erau numai julturi, iar pe obraz aveam o rană. După cîtva timp, urcușul a devenit ceva mai lesnicios, mișcările ne erau mai sigure și mai puțin dureroase.

Zgomotul seleniților care ne urmăreau dispăruse cu totul. Probabil că, în ciuda grămezii de ciuperci rupte care se aflau dedesubtul crăpăturii, și ne puteau trăda, ei nu ne descoperiseră urma. Uneori, crăpătura se îngusta atît de mult, încît abia reușeam să ne strecurăm; alteori, nimeream în peșteri mari, presărate cu cristale ascuțite, sau înțesate de ciuperci vag luminoase. Cîteodată se răsucea în spirală, sau cobora aproape pînă la orizontală. Din cînd în cînd, se auzea susurul apei care picura și se prelingea pe lîngă noi. De cîteva ori, mi s-a părut că prin fața noastră fugeau niște vietăți mărunte, fără să le vedem însă prea clar. Poate că erau animale veninoase, dar nu ne-au făcut nici un rău, iar noi eram într-o asemenea stare de surescitare, încît nu ne mai păsa de vreo faptură sinistă în plus sau în minus. În cele din urmă, departe, sus, a apărut din nou cunoscuta lumină albăstruie; se filtra printr-un grilaj care ne închidea drumul.

Ne-am arătat unul altuia grilajul, vorbind în șoaptă, devenind din ce în ce mai precauți în ascensiunea noastră. După puțin, am ajuns lîngă gri-

laj și, lipindu-mi fața de bare, am reușit să disting o porțiune limitată a peșterii care se afla dincolo. Era un spațiu larg, luminat fără îndoială de un pîrîiaș cu aceeași lumină albastră pe care o văzusem curgînd din zgomotosul ansamblu de mașini. O suviță intermitentă de apă picura printre bare, pe lingă obrazul meu.

La început am încercat, bineînțeles, să văd ce se afla pe fundul peșterii, dar grilajul era așezat într-o adîncitură ale cărei margini ascundeau totul privirilor noastre. Ne-am îndreptat, deci, atenția asupra diferitelor sunete pe care le auzeam și, imediat după aceea, am zărit niște umbre șterse care tremurau pe tavanul întunecat, departe, mult deasupra capetelor.

Indiscutabil, acolo se aflau mai mulți seleniți — probabil un număr considerabil, deoarece auzeam zgomotele produse de mișcările și de pașii lor. Se mai auzea și o succesiune de sunete repetate în mod regulat, hîrșt, hîrșt, hîrșt, ca și cînd un cuțit sau o cazma tăia o substanță moale. Apoi, s-au auzit zăngănituri de lanțuri, şuierături, uruituri — parcă trecea o căruță peste un pod — apoi din nou același hîrșt, hîrșt, hîrșt. Umbrele desneau forme care se mișcau repede și ritmic, sincronizate cu acel sunet regulat, și se opreau o dată cu el.

Ne-am apropiat capetele și am început să discutăm în șoaptă.

— Sînt ocupați, am spus eu, cu nu știu ce treabă.

— Da.

— Nu sînt în căutarea noastră și nici nu se gîndesc la noi.

— Poate că nici n-au auzit despre noi.

— Ceilalți ne caută acolo, jos. Dacă am apărea deodată aici...

Am privit unul la celălalt.

— Ar fi un prilej să parlamentăm cu ei, zise Cavor.

— Nu, i-am răspuns, nu în starea în care sîntem acum !

Am rămas adânciți fiecare în propriile gânduri. Hîst, hîrst, hîrst. — se auzeau zgomotele de răzuire, iar umbrele se mișcau încoace și încolo.

M-am uitat mai atent la grilaj.

— Este destul de șubred, am spus eu. Am putea să îndoim două bare și să ne strecurăm printre ele.

Am pierdut cîtva timp într-o discuție nehotărită. Apoi, am apucat cu amîndouă mîinile una dintre bare, mi-am ridicat picioarele pe stîncă, pînă cînd au ajuns aproape la nivelul capului și — în poziția aceasta — am smucit puternic. Bara s-a îndoit atît de brusc, încît aproape că am alunecat în jos. M-am întors și am îndoit, în direcția opusă, bara alăturată, apoi am scos ciuperca luminoasă din buzunar și am aruncat-o prin crăpătură.

— Nu face nimic în pripă, șopti Cavor, în timp ce eu mă strecuram prin deschizătura pe care o lărgisem. Trecînd printre gratii, am zărit niște forme tremurătoare, și m-am ghemuit imediat, astfel încît marginea scobiturii în care se afla grilajul să mă ascundă de privirile seleniților; apoi i-am făcut semn lui Cavor, care se pregătea să treacă și el prin deschizătură. După o clipă, ședeam unul lingă altui în adîncitură, privind pe deasupra marginii, spre peșteră și spre cei care se aflau în ea.

Peștera era mult mai mare decît bănuisem, după prima aruncătură de ochi, și noi ne aflam în partea cea mai joasă a solului ei înclinat. Pornind dinspre noi, peștera se lărgea, iar tavanul se înclina, ascunzîndu-ne cu totul partea cea mai îndepărtată. Pe toată lungimea ei, care se pierdea în depărtare în acea perspectivă întunecată, se aflau niște forme uriașe, așezate în linie, trupuri imense, albicioase, în jurul cărora se agitau seleniții. Păreau să fie niște cilindri mari și albi, al căror rost nu-l înțelegem. Apoi am observat că aveau niște capete, întoarse către noi, fără ochi și fără piele, ca niște căpățîni de oi dintr-o măcelărie; erau viței lunari, tăiați în felul în care echipajul unei baleniere despică o balenă vinată. Carnea era tăiată în fișii, iar pe cîteva din trunchiurile mai îndepărtate se vedeau

coastele albe. Sunetul topoarelor producea acel hîrșt, hîrșt, hîrșt. Ceva mai departe urca pe fundul înclinat al peșterii un fel de vagonet, tras de un cablu și încărcat cu hălci de carne moale. Acest șir de animale tăiate, destinate hranei, ne-a făcut o idee despre imensa populație a lumii lunare, adăugîndu-se efectului produs asupra noastră atunci cînd am privit, pentru prima dată, în puțul care se deschidea.

La început mi s-a părut că seleniții ședeau pe niște scînduri instalate pe capre¹, dar apoi am văzut că, de fapt, scîndurile, suporturile și topoarele aveau aceeași culoare plumburie ca și lanțurile noastre, înainte de a le fi văzut în lumina albă. Cîțiva drugi masivi, folosiți probabil în întoarcerea de pe o parte pe alta a cărnii, erau răspîndiți pe jos. Acești drugi, fiecare de aproape șase picioare lungime, erau prevăzuți cu un mîner; păreau foarte indicați drept arme. Întregul spațiu era luminat de trei pîrîiașe de fluid albastru.

Am stat mult timp, observînd toate aceste lucruri în tăcere.

— Ei bine? zise Cavor în cele din urmă.

M-am ghemuit și mai mult și m-am întors către el. Îmi venise o idee strălucită.

— Dacă ei n-au coborît vițeei lunari cu ajutorul unei macarale, am spus eu, probabil că ne aflăm mult mai aproape de suprafață decît am crezut.

— De ce?

— Vițelul lunar nu sare și nici nu are aripi!

El privi peste marginea ascunzătorii noastre.

— Mă întreb... — începu el. Cred că nici nu ne-am îndepărtat prea mult de suprafață.

¹ Nu-mi amintesc să fi văzut pe Lună vreun obiect de lemn; ușile, mesele, tot ceea ce ar corespunde obiectelor lucrate la noi de tîmplari, erau confecționate din metal, și cred că mai ales din aur care, ca metal, se impune prin sine însuși datorită ușurinței cu care se lucrează, rezistenței și durabilității lui.

L-am întrerupt, apucându-l de braț. În crăpătura de sub noi se auzea un zgomot.

Ne-am răsucit și am rămas complet nemișcați, cu toate simțurile încordate. După puțin timp, m-am convins că prin crăpătură se tira în sus cineva. Încet, fără cel mai mic zgomot, am apucat bine lanțul în mină și am rămas în așteptare.

— Mai uită-te o dată la cei din peșteră, am șoptit eu.

— Totul e în ordine, zise Cavor.

Am măsurat din ochi distanța până la deschizătura dintre gratii. Acum auzeam foarte clar ciripitul slab al seleniților care urcau, hârșitul miinilor pe peretele de stîncă și foșnetul țărinei care cădea în timp ce urcau.

Apoi, fără să deslușesc ce anume era, am văzut ceva care se mișca vag în întunericul de dedesubtul grilajului. Părea că mă privește țință; apoi, poc! Am sărit în picioare, am izbit cu putere în ceva care zbura către mine. Era virful ascuțit al unei sulite. Mai târziu, m-am gândit că lungimea ei o împiedicase să se incline, prin crăpătura îngustă, ca să mă poată atinge. În orice caz, a țîșnit printre gratii ca limba unui șarpe, și-a greșit ținta, a căzut înapoi și a țîșnit din nou. Dar a doua oară, am pus mîna pe ea și-am smuls-o din deschizătură, nu înainte însă ca o altă sulită să fie repezită, fără efect, către mine.

Simțind că strînsoarea selenitului rezistă numai o clipă și apoi cedează, am scos un strigăt de triumf și am început să împung cu sulita în jos, printre bare, în întunericul de unde se auzeau venind țîpete; Cavor apucase cealaltă sulită și topăia lângă mine, fluturînd-o în mod inutil. De deasupra grilajului se auzeau strigăte, apoi un topor zbură prin aer și se izbi de stînci în spatele nostru, amintindu-mi de prezența tăietorilor de carne din peșteră.

M-am întors și i-am văzut pe toți venind în dezordine către noi, agitîndu-și topoarele. Erau niște făpturi scurte și îndesate, cu brațe lungi, foarte diferiți de cei pe care îi văzusem mai înainte. Dacă

pînă atunci nu auziseră de noi, și-au dat seama de situație cu o iuteală de necrezut. I-am privit o clipă, cu sulița în mînă.

— Păzește grilajul, Cavor, am strigat eu și, scoțînd un urlet, pentru a-i intimida, m-am repezit în întîmpinarea lor. Doi dintre ei au aruncat cu topoarele, fără să mă nimerească, iar ceilalți au luat-o imediat la goană. Apoi și cei doi au început să fugă către capătul peșterii, cu mîinile strînse pe lîngă corp și cu capul aplecat. N-am văzut niciodată oameni care să alerge ca ei.

Știam că sulița nu-mi era de nici un folos. Era subțire și ușoară, bună pentru o singură lovitură, și prea lungă pentru a o mînuî cu repeziciune. De aceea am alergat după seleniți, numai pînă la primul animal tăiat, m-am oprit și am pus mîna pe unul dintre drugii care se aflau pe jos. Părea destul de greu și capabil să zdrobească indiferent cîți seleniți. Am aruncat sulița și am ridicat încă un drug, în cealaltă mînă. Mă simțeam mult mai în siguranță decît cu sulița. Am făcut cu amîndoi drugii un gest amenințător către micul grup de seleniți care se oprise în partea cea mai îndepărtată a peșterii; apoi m-am întors către Cavor.

El topăia dintr-o parte într-alta a grilajului, împungînd amenințător cu sulița lui ruptă. Era foarte bine. Îi silea pe seleniți să rămînă jos — cel puțin pentru o bucată de timp. Am privit din nou către capătul peșterii. Ce naiba trebuia să facem acum?

Eram încolțiți. Dar măcelarii din peșteră fuseseră luați prin surprindere; probabil că erau înspăimîntați și nu aveau alte arme speciale în afară de topoarele lor. Aceasta era și scăparea noastră. Făpturile lor mici și îndesate — erau mult mai mărunți și mai roboști decît păstorii vițelilor lunari — erau grupate în capătul de sus al pantei, într-un fel care trăda nehotărîrea. Eu aveam avantajul moral al unui taur înfuriat năvălind pe o stradă. Ei păreau să fie, însă, foarte numeroși. Probabil că și erau. Seleniții care se aflau înapoia grilajului aveau, cu siguranță, niste sulițe infernal de lungi. Poate că

aveau și alte surprize pentru noi... Dar, la naiba ! Dacă porneau la atac în peșteră, îi lăsam în spatele nostru, dar dacă rămâneam pe loc, brutele din peșteră puteau să primească întăriri. Doar cerul știe ce teribile mașini de război — tunuri, bombe, torpile — era în stare să trimită împotriva noastră această lume necunoscută, subterană, această lume vastă din care nu cunoscusem decît o fișie exterioară. Era limpede că nu mai aveam altceva de făcut decît să atacăm ! A fost și mai limpede cînd în peșteră a apărut un nou grup de seleniți, alergînd către noi.

— Bedford ! strigă Cavor, și am văzut că se afla la jumătatea drumului dintre mine și grilaj.

— Du-te înapoi ! i-am strigat. Ce faci ?...

— Au adus ceva, un fel de tun !

Ieșind cu greu printre gratii, printre sulitețele care îi apărau, apăru capul și umerii unui selenit neobișnuit de subțire și de colțuros, care ducea cu el un aparat complicat.

Mi-am dat seama de faptul că, pentru lupta care ne aștepta, Cavor era cu totul neputincios. O clipă, am ezitat. Apoi m-am repezit pe lîngă el, învîrtînd drugii și urlînd, ca să-l împiedic pe selenit să ne ochească. El ochea într-un mod foarte ciudat, ținîndu-și aparatul rezemat în dreptul stomacului. Bîzz ! Nu era un tun ; s-a descărcat ca o arbaletă, și proiectilul m-a atins tocmai cînd sîrșeam.

N-am căzut — am coborît doar ceva mai repede decît dacă n-aș fi fost lovit — și, după senzația de la umăr, posibil că proiectilul mă atinsese și trecuse mai departe. Apoi mina stîngă mi s-a izbit de o vergea, și mi-am dat seama că un fel de săgeată se înfipsea pe jumătate în umărul meu. În clipa următoare, am atins pămîntul, ținînd drugul în mîna dreaptă și l-am izbit pe selenit în plin. El se prăbuși — zdrobit, sfărîmat — și capul i se sparse ca un ou.

Am aruncat unul dintre drugii, mi-am scos săgeata din umăr, și am început să împung cu ea în jos, printre gratii, în întuneric. La fiecare lovitură

se auzeau țipete și schelălăituri. În cele din urmă, am aruncat sulita către ei în jos, cu toată puterea, m-am ridicat, am luat din nou drogul și am pornit către mulțimea din capătul peșterii.

— Bedford ! strigă Cavor în timp ce treceam în fugă pe lângă el, Bedford !

Aud și acum pașii lui, gonind în urma mea.

Un pas, un salt... zdup, un pas, un salt... Fiecare salt părea că durează secole. Cu fiecare pas, peștera se lărgea și puteam să disting tot mai mulți seleniți. La început alergau cu toții ca niște furnici dintr-un furnicar răscolit; câțiva își fluturau topoarele, venindu-ne în întâmpinare; cei mai mulți alergau să se pună la adăpost printre șirurile de viței lunari tăiați; după o clipă au apărut alții, purtând sulite, apoi au năvălit puzderie. Am văzut și o ființă de-o ciudățenie rară, numai mâini și picioare, alergând să se pună la adăpost. Peștera se întuneca din ce în ce mai mult. Ceva zbură pe deasupra capului meu. În timpul unui salt, am văzut o sulită înfigându-se și vibrând într-o masă de carne din stînga mea. Apoi, chiar cînd puneam picioarele jos, o altă sulită izbi podeaua de stîncă în fața mea și am auzit zbîrniitul îndepărtat al armei cu care fusese trasă. Timp de cîteva clipe, s-a îndreptat către mine o adevărată aversă. Trăgeau cu nemiluita.

M-am oprit brusc.

Nu cred că în momentul acela știam exact ce trebuie să fac. Îmi amintesc că îmi trecea prin minte o singură frază: „Zonă periculoasă, caută adăpost!“ Știu că m-am repezit în spațiul dintre doi viței lunari, și m-am oprit acolo, gîfîind înfuriat.

L-am căutat cu privirea pe Cavor, dar nu-l vedeam nicăieri. Apoi apăru, din zona întunecoasă dintre șirul de viței lunari tăiați și peretele peșterii. Fața lui rotundă, întunecată în albastru, strălucea de transpirație și emoție.

Spunea ceva, dar nu i-am dat nici o atenție. Îmi dădusem seama că, trecînd de la un vițel lunar la altul, puteam să ajungem pînă la capătul peșterii și să ne apropiem îndeajuns pentru a da un atac

hotărîtor. Singurul lucru pe care-l aveam de făcut era să pornim la atac.

— Haidem ! am spus eu, pornind înainte.

— Bedford ! strigă el, dar fără nici un rezultat.

Gîndurile mi se roteau cu repeziciune, în timp ce mergeam pe aleea îngustă dintre vîetei lunari tăiați și peretele peșterii. Stîncile se curbau în toate părțile, astfel încît seleniții nu puteau să ne împresoare. Cu toate că îngustimea spațiului nu ne permitea să sărim, totuși, cu vigoarea noastră pămîntească, mergeam mult mai repede decît seleniții. Știam că în curînd vom da peste ei. Ajunși față în față, nu puteau să ne opună o rezistență mai mare decît niște gîndaci. Numai că, la început, vor repezi o salvă de sulite asupra noastră. M-am gîndit la o stratagemă. Și, fără să-mi încetinesc pasul, mi-am scos haina de flanelă.

— Bedford ! gifii Cavor în spatele meu.

Am privit înapoi.

— Ce-i ?

El arăta cu degetul pe deasupra grămezilor de carne tăiată.

— Lumina albă ! zise el. Iarăși lumina albă !

Am privit și, într-adevăr, se zărea o dungă slabă de semiîntuneric alburii, în partea cea mai îndepărtată a bolții. Aceasta a făcut să-mi crească forțele.

— Nu te depărta de mine, i-am strigat lui Cavor.

Un selenit lung și turtit a țîșnit din întuneric, tipînd și luînd-o la goană. M-am oprit și i-am făcut lui Cavor semn să se oprească și el. Mi-am atîrnat haina de un drug, am ocolit grămada de carne, am lăsat jos haina și drugul, m-am arătat o clipă și apoi m-am dat înapoi.

S-a auzit un zbîrniit și o săgeată a trecut în zbor. Eram aproape de seleniți ; ei ședeau grupați, cei înalți, cei scunzi și cei groși laolaltă, cu un aruncător de săgeți îndreptat către partea de jos a peșterii. Au mai vîjiit vreo trei sau patru săgeți și salva lor a încetat.

Mi-am scos o clipă capul și am scăpat ca prin minune. De data aceasta am atras o duzină de proiectile, sau chiar mai multe, și i-am auzit pe seleniți strigînd și ciripind de surescitare. Am ridicat din nou drugul cu haina agățată de el.

— Acum! am spus eu, întinzînd haina în față. S-a auzit un zbîrniit puternic. Într-o clipă, haina a fost acoperită cu o pădure de săgeți, iar altele se înfingeau tremurînd în masa de carne din spatele nostru. Am tras repede drugul din haină, am lăsat haina să cadă jos — cred că se află și acum acolo pe Lună — și m-am repezit asupra seleniților.

Masacrul a durat cam un minut. Eram prea furios ca să mă uit unde loveam, iar seleniții erau probabil prea înspăimîntați ca să mai lupte. În orice caz ei nu mi-au opus nici un fel de rezistență. Vedeam, cum se spune, roșu înaintea ochilor. Aveam impresia că trec prin aceste ființe acoperite cu un fel de piele, cum ar trece un om printr-o iarbă înaltă secerînd și lovind în dreapta și în stînga. Boabe mici de lichid săreau în toate părțile. Călcăm pe forme care se zdrobeau, țipau și-mi alunecau sub tălpi. Mulțimea părea că se împrăstie, se adună și se scurge ca apa. Cred că nu-și alcătuiseră nici un plan. Săgețile zburau în jurul meu; una dintre ele mi-a zgîriat o ureche. Am fost înțepat în braț, în obraz, dar n-am descoperit aceasta decît mai tîrziu, după ce singele se răcise și i-am simțit umezeala.

Nu știu ce a făcut Cavor în acest timp. Lupta părea că durează de un secol și va continua veșnic. Apoi, deodată, totul s-a sfîrșit, și n-am mai văzut altceva decît o droaie de seleniți, fugind în toate părțile; capetele lor săltau în sus și în jos... Scăpasem nevătămat. Am alergat cîțiva pași înainte, urlînd, apoi m-am oprit. Eram de-a dreptul uluit.

Trecusem peste ei, zburînd în salturi mari. Acum rămaseră toți în urma mea, alergînd încoace și încolo ca să se ascundă.

Eram și mirat, dar și fericit văzînd cît de repede se terminase bătălia în care mă aruncasem. Nu-mi

spuneam că seleniții erau extrem de fragili, ci că eu eram extrem de puternic. Am început să rid proteste. Cît de fantastică era lumea lunară !

Am aruncat o privire către corpurile zdrobite care încă se mai zvircoleau, împrăștiate pe podeaua de stîncă a peșterii și — fără să mă gîndesc prea mult că ne-ar putea aștepta noi bătălii — am pornit în grabă pe urma lui Cavor.

Capitolul XVII

ÎN LUMINA ZILEI

Peștera din fața noastră dădea într-un spațiu întins și cețos. După cîteva clipe, am ieșit pe o galerie înclinată care înconjura o deschizătură imensă, circulară, un uriaș puț cilindric care înainta vertical în sus și în jos. Galeria mergea în pantă în jurul acestui puț, fără vreo balustradă sau alt mijloc de protecție, ocolindu-l cam o dată și jumătate, iar apoi, sus de tot, se adîncea din nou în stîncă. Îmi amintea oarecum de una dintre turnantele în spirală ale căii ferate de la Saint-Gothard. Totul era de dimensiuni uriașe. Nici nu sper să pot reda în cuvinte proporțiile ciclopice ale acelui loc și efectul pe care îl produceau. Am urmărit cu privirile peretele înclinat al puțului și, foarte departe, în sus, am văzut o deschidere circulară presărată cu stele slabe ; jumătate din marginea de sus strălucea aproape orbitor în lumina albă a soarelui. Am scos amîndoi un strigăt puternic.

— Înainte ! am spus eu, pornind la drum.

— Dar acolo ? zise Cavor, și se opri cu atenție lîngă marginea galeriei. I-am urmat exemplul, m-am aplecat și am privit în jos, dar eram — orbit

de lumina strălucitoare de deasupra și n-am reușit să văd decît o beznă fără fund, în care pluteau niște pete spectrale de culoare roșie și purpurie. Totuși, dacă n-am putut să văd, am auzit. Din beznă se ridica un sunet — ca zumzetul amenințător dintr-un stup de albine, un sunet care venea din acest puț enorm, de la o distanță de cine știe cîte mile sub picioarele noastre...

O clipă, am stat să ascult, apoi am strîns mai tare drugul în mînă și am pornit în sus, pe galerie.

— Acesta cred că este puțul în care am privit atunci — zise Cavor. Cînd se deschidea capacul...

— Și acolo, jos, am văzut luminile!

— Luminile! zise el. Da... luminile lumii pe care n-o vom mai vedea niciodată.

— Ne vom întoarce, i-am spus eu, deoarece acum, după ce scăpaserăm din atîtea primejdii, eram aproape sigur că vom regăsi sfera.

N-am auzit ce mi-a răspuns.

— Cum? l-am întrebat.

— N-are nici o importanță, răspunse el, și ne-am continuat drumul în tăcere.

Cred că acest drum lateral în pantă era, datorită curbării, lung de vreo patru sau cinci mile, și înclinația lui, pe care o urcam cu ușurință, l-ar fi făcut aproape imposibil de urcat pe Pămînt. N-am văzut în tot timpul fugii noastre decît doi seleniți și de îndată ce ne-au zărit au luat-o la goană. Desigur, vestea despre puterea și violența noastră ajunsese pînă la ei. Drumul către exterior era neașteptat de neted. Galeria în spirală se transforma într-un tunel îngust și abrupt. Pe jos se vedeau numeroase urme ale trecerii vițelilor lunari. Tunelul era atît de drept și de îngust, proporțional cu vasta lui curbură, încît nici o parte nu era total întunecată. Aproape imediat a început să se lumineze și apoi, deparțe, deasupra noastră, într-o strălucire orbitoare, a apărut deschiderea spre exterior, o pantă de înclinație alpină, înconjurată cu un desîș de plante-baionetă, înalte, culcate pe alocuri

la pământ, uscate și moarte, siluete ascuțite stînd în bătaia soarelui.

Este ciudat că noi, oameni cărora această vegetație ni se păruse atît de sălbatică și de oribilă cu puțin timp mai înainte, o priveam acum cu emoția pe care ar încerca-o un exilat revăzîndu-și pămîntul natal. Am întîmpinat cu bucurie chiar și aerul rarefiat care ne silea să gîfîim cînd alergam și ne îngreuna atît de mult vorbirea. Cercul în-sorit de deasupra noastră devenea din ce în ce mai mare, iar tunelul se cufunda într-un cerc de întuneric de nepătruns. Am văzut că tufișurile de ierburi moarte nu mai aveau nici o urmă de culoare verde, ci erau brune, uscate și întărite, iar umbra ramurilor superioare desena forme întretăiate pe stîncile prăvălite. Chiar lîngă gura tunelului se afla un spațiu întins, unde vegetația fusese călcată în picioare de vitejii lunari care trecuseră pe acolo.

Am ieșit, în cele din urmă, afară, într-o lumină și o căldură copleșitoare. Am străbătut cu greu terenul descoperit și ne-am cățărat pe o pantă, printre tulpinile ierburilor; apoi ne-am așezat, gîfîind, pe un loc înalt, sub umbra unei roci vulcanice. Chiar și la umbră, stîncă era fierbinte.

Aerul era foarte încins, noi aveam o stare fizică proastă, dar, cu toate acestea, scăpasem de apăsarea coșmarului. Sub bolta cerească, parcă eram din nou în elementul nostru. Ne părăsise toată spaima și încordarea din timpul fugii prin galeriile și crăpăturile întunecoase de dedesubt. Ultima luptă ne dăduse o încredere enormă în noi înșine, față de seleniți. Am privit înapoi, aproape fără să ne credem ochilor, la deschizătura neagră din care tocmai ieșiserăm. Acolo, jos, în lumina albastră care acum, în amintire, ni se părea foarte aproape de un întuneric absolut, întîlniserăm acele ființe ca niște parodii de oameni, insecte cu căști pe cap, merseserăm cu teamă în fața lor, și ne supuseserăm lor, pînă cînd n-am mai putut îndura să ne supunem! Și, iată, acele ființe se topiseră

ca o ceară și se împrăștiaseră ca pleava, fugiseră și dispăruseră ca nălucile unui vis urît!

M-am frecat la ochi, întrebându-mă dacă nu cumva, după ce mîncasem din acea ciupercă blestemată, adormisem și visasem; dar am descoperit că obrazul îmi era zgîriat și că sîngele îmi lipise cămașa de umărul și de brațul care mă dureau.

— Blestemații! am spus eu, pipăindu-mi rănila cu mina.

Deodată, mi s-a părut că gura îndepărtată a tunelului era un ochi care ne spionează.

— Cavor! Ce crezi că au de gînd să facă acum? Și noi, ce trebuie să facem?

El clătină din cap, cu ochii ațintiți asupra tunelului.

— De unde să știu ce au de gînd să facă?

— Asta depinde de ceea ce cred ei despre noi, și nu văd cum am putea să le aflăm părerea. Mai depinde și de mașinăriile pe care le au în rezervă. Ai dreptate, Cavor: noi am atins abia partea exterioară a acestei lumi. Acolo, înăuntru, ei pot să aibă naiba mai știe ce. Ne pot face foarte mult rău chiar și cu armele pe care le-am văzut... Și, la urma urmei, am continuat eu, după o pauză, chiar dacă nu găsim sfera imediat, tot mai avem o șansă. Putem să rezistăm. Chiar și în timpul nopții lunare. Putem să coborîm din nou jos, și să ne luptăm cu ei.

Am privit în jurul meu cu ochi cercetători. Peisajul se schimbase cu totul, datorită creșterii năvalnice a vegetației care apoi se uscaseră. Creasta pe care eram așezați era înaltă și domina o largă perspectivă a craterului și a întregii priveliști, pe care o vedeam acum veșejită și uscată în toamna tîrzie a după amiezii lunare. Ridicîndu-se una în spatele celeilalte, se vedeau pante și cîmpii întinse, acoperite de vegetație brună, culcată la pămînt, pe unde păscuseră turmele, iar departe, în plin soare, se mai tolăneau, leneși, niște viței lunari, forme risipite, avînd fiecare cîte o pată de umbră alături, ca oile pe coasta unui deal. Nu se vedea

nici un selenit. Nu știu dacă fugiseră, cînd ne-au văzut ieșind din galeriile interioare, sau dacă aveau obiceiul să se retragă după ce duceau turmele la pășune. În momentul acela, socoteam că prima ipoteză este cea reală.

— Dacă am da foc tufișurilor, am spus eu, am putea să găsim sfera prin cenușă.

Cavor părea că nu mă auzise. Cu mîna streășină la ochi, el privea stelele, care, cu toată lumina intensă a soarelui, se vedeau fără număr pe cer.

— De cît timp crezi că sîntem aici? întrebă el în cele din urmă.

— Unde?

— Pe Lună.

— De două zile pămîntești, probabil.

— De aproape zece. Știi că soarele a trecut de zenit și coboară spre apus? În patru zile, sau chiar mai puțin, va fi noapte.

— Dar... noi n-am mîncat decît o dată!

— Știu. Și... Dar așa arată stelele!

— De ce timpul pare că se scurge altfel pe un corp ceresc mai mic?

— Nu știu. Dar așa este!

— Cum se poate cunoaște trecerea timpului?

— După foame... oboseală... Dar și acestea sînt aici altele decît pe Pămînt. Totul este altfel. Totul. Mie mi se pare că de cînd am ieșit din sferă au trecut doar cîteva ceasuri... ceasuri lungi. Cel mult.

— Zece zile! Înseamnă că au mai rămas... (Am privit în sus, o clipă, spre soare și am văzut că era la jumătatea distanței dintre zenit și orizontul apusean.) Patru zile!... Cavor, nu trebuie să stăm aici și să visăm. Cu ce să începem?

M-am ridicat în picioare.

— Trebuie să găsim un punct fix pe care să-l putem recunoaște. Să atîrnam o batistă, sau altceva... să ne împărțim terenul și să-l explorăm de jur împrejur.

Se ridică și el în picioare.

— Da, zise el, nu avem altceva de făcut decît să căutăm sfera. Nimic altceva. S-ar putea s-o gă-

sim... desigur, s-ar putea s-o găsim. Dar dacă nu...

— Trebuie s-o căutăm pînă ce o găsim.

El privea de jur împrejur; ridică ochii spre cer și apoi se uită în jos, spre tunel, și făcu un gest brusc de nerăbdare, care m-a surprins.

— Oh! Ce prostie am făcut! Să ajungem în acest impas! Cînd te gîndești cum ar fi putut să fie, și cîte puteam face!

— Mai putem și acum să facem destule!

— Dar nu ceea ce puteam să facem pînă acum! Aici, sub picioarele noastre, există o întreagă lume. Gîndește-te cum trebuie să arate această lume! Gîndește-te la mașina pe care am văzut-o, la puțul de aici și la capacul lui! Toate acestea nu-ți dau decît o idee de suprafață, iar ființele pe care le-am văzut și cu care ne-am luptat nu sînt decît niște țărani ignoranți, locuitorii de la periferie, ființe necioplite și brutale! Dar acolo, jos! Peșteri, unele sub altele, tuneluri, construcții, drumuri. Probabil că, pe măsură ce cobori, această lume se lărgeste și devine mai spațioasă și mai populată. Sînt sigur. Ajungînd, în cele din urmă, pînă la marea centrală, care scaldă în săși inima Lunii. Gîndește-te la apele ei de cerneală, sub luminile slabe! (Dacă ochii lor au într-adevăr nevoie de lumină.) Gîndește-te la fluviile în cascadă care se scurg, prin canalele lor, alimentînd marea! Gîndește-te la valurile ei, la agitația și vîltoarea fluxului și refluxului. Poate că au și vase care navighează pe ea, poate că acolo jos sînt cetăți puternice și drumuri aglomerate, o înțelpciune și o ordine care depășește închipuirea omenească! Și noi am putea să murim aici, fără să-i vedem vreodată pe cei care stăpînesc această lume! Am putea să înghețăm și să murim aici! Aerul va îngheța, apoi se va topi din nou, și atunci... Ei vor da de noi, vor da de trupurile noastre tepene și moarte, vor găsi sfera pe care noi nu o putem găsi, și vor înțelege în cele din urmă, prea tîrziu, toată gîndirea și efortul care și-au găsit aici un sfîrșit zadarnic! Glasul lui, în timpul acestui

discurs, răsună ca printr-un telefon, slab și îndepărtat.

— Dar întinericul ?

— Întinericul poate fi biruit.

— Cum ?

— Nu știu. De unde să știu ? S-ar putea aduce o torță, sau o lampă... Ceilalți... ar putea să înțeleagă.

Rămase o clipă cu mâinile frînte din umeri, cu o figură jalnică, privind întinderea care îl sfida. Apoi, cu un gest de renunțare, se întoarse către mine, propunîndu-mi să începem căutarea sistematică a sferei.

— Putem să ne întoarcem, i-am spus eu.

Aruncă o privire în jur.

— Mai întîi de toate, trebuie să ajungem pe Pămînt.

— Vom aduce cu noi lămpi, și unelte de cățărăt, și o sută de alte lucruri necesare.

— Da, zise el.

— Și, o garanție a succesului, vom duce pe Pămînt acest aur.

El privi drugii mei de aur și, cîteva clipe, nu zise nimic. Ședea cu mâinile la spate, privind pe întinderea craterului. În cele din urmă, suspină și reîncepu să vorbească.

— Eu am fost cel care am găsit mijlocul de a veni aici, dar a găsi un mijloc nu înseamnă întotdeauna să fii și stăpîn pe el. Ce se va întîmpla dacă secretul meu ajunge din nou pe Pămînt ? Nu văd cum aș putea să mai păstrez acest secret timp de un an, sau nici măcar o parte dintr-un an. Mai curînd sau mai tîrziu el se va fi descoperit, chiar dacă alții îl redescoperă. Și apoi... Guvernele marilor puteri se vor lupta să ajungă aici, se vor lupta între ele și împotriva acestor ființe de pe Lună. Descoperirea mea va duce la răspîndirea războaielor și va înmulți prilejurile de război. Dacă îmi dezvălui secretul, în puțin timp, în foarte puțin timp, acest satelit va fi presărat pînă în cele mai adînci galerii cu cadavre omenești. Alte rezultate

sînt îndoielnice, dar acesta este sigur... Nu pentru că omul ar avea vreo nevoie de Lună. La ce ar folosi Luna pentru oameni? Ce altceva au făcut ei din propria lor planetă, decît un cîmp de bătaie și un teatru de infinită nebunie? Oricît de mică i-ar fi planeta și oricît de scurtă i-ar fi viața, omul are de făcut, în mica lui viață de pe Pămînt, mai mult decît poate face el singur. Nu! Știința s-a trudit prea mult timp pentru a făuri arme de care să se folosească nebunii. A venit vremea ca știința să se opună. Lasă-i pe nebuni să descopere singuri secretul... într-o mie de ani!

— Există metode de a se păstra un secret.

El își ridică privirea spre mine și zîmbi.

— La urma urmei, zise el, de ce să ne mai necăjim? Avem puține șanse să găsim sfera, iar jos, acolo, ni se pregătesc tot felul de necazuri. Numai obiceiul omenesc de a spera pînă în clipa morții ne mai face să ne gîndim la întoarcere. Necazurile noastre abia încep. Am dat dovadă de violență față de aceste ființe de pe Lună, ei și-au făcut o idee despre ceea ce putem, iar șansele noastre sînt ca și ale unui tigru care a scăpat din cușcă și a ucis un om în Hyde Park. Probabil că vestea despre noi aleargă în jos, din galerie în galerie, către părțile centrale... Nici o ființă cu mintea sănătoasă nu ne va lăsa vreodată să plecăm cu sfera înapoi pe Pămînt, după cîte au văzut din partea noastră.

— Nu ne îmbunătățim situația, am spus eu, dacă stăm aici.

Eram în picioare, unul lîngă altul.

— În sfîrșit, zise el, trebuie să ne despărțim. Să legăm o batistă de o tulpină mai înaltă, să o fixăm solid, și să începem, din acest centru, explorarea craterului. Dumneata vei merge spre apus, mișcîndu-te în semicercuri după soarele care apune. Trebuie să te miști mai întîi cu umbra în partea dreaptă, pînă cînd ea ajunge în unghi drept cu direcția batistei, și apoi cu umbra în partea stîngă. Iar eu voi face același lucru, către răsărit. Vom privi în fiecare adîncitură, vom examina fiecare

grămadă de stînci, vom face totul pentru a găsi sfera. Dacă vom vedea seleniți, ne vom ascunde de ei cum vom putea. Ca băutură, vom lua zăpadă, iar dacă simțim nevoia de hrană, vom ucide un vitel lunar, dacă vom reuși, și îi vom mânca carnea crudă. Și fiecare își va vedea de drum.

— Și dacă unul dintre noi dă peste sferă ?

— Va trebui să se întoarcă pînă la batista albă și să facă de acolo semne celuilalt.

— Și dacă nici unul...

Cavor aruncă o privire spre soare.

— Vom continua să căutăm, pînă cînd va coborî noaptea și frigul.

— Dar dacă seleniții au găsit sfera și au ascuns-o ?

El ridică din umeri.

— Sau dacă pornesc de îndată în căutarea noastră ?

El nu-mi răspunse.

— Ar trebui să iei cu dumneata un drug.

El clătină din cap, plimbîndu-și privirea pe întinderea pustie.

Cîteva clipe, rămase pe loc. Întoarse spre mine o privire timidă, șovăitoare.

— La revedere, zise el.

Simțeam o emoție ciudată. Mi-am amintit, fulgerător, toate necazurile pe care ni le pricinuiserăm unul altuia, și mai ales necazurile pe care i le pricinuisem eu. „La naiba !” mi-am zis. „Puteam să ne purtăm mai prietenește !” Eram gata să-i cer să ne strîngem mîinile — era exact ceea ce simțeam atunci — cînd el își făcu vînt și sări departe de mine, către nord. Pluti prin aer ca o frunză moartă, căzu ușor și sări din nou. Am stat o clipă să-l privesc, apoi m-am întors către apus cu inima îndoită ; mi-am făcut vînt, cu senzația unui om care sare în apa rece ca gheața, mi-am ales o porțiune de teren și am pornit în explorarea singuratică jumătății din lumea lunară care-mi fusese dată în grijă. Am căzut destul de stîngaci printre stînci, m-am ridicat, am privit împrejur, m-am cățarat pe

o bucată de stîncă și am sărit din nou... Cînd, imediat după aceea, m-am uitat după Cavor, el nu se mai vedea, dar batista flutura mîndră pe stîncă ei, albă în lumina soarelui.

M-am hotărît să nu pierd din vedere această batistă, orice s-ar întîmpla.

Capitolul XVIII

DL. BEDFORD SINGUR

După puțin timp, mi s-a părut că fusesem întotdeauna singur pe Lună. Începusem să caut cu oarecare rivnă, dar căldura era încă prea mare și aerul rarefiat îmi apăsa pieptul. Am ajuns în curînd într-un loc scobit, înconjurat cu ierburi înalte și uscate de culoare brună, și m-am așezat la umbra lor ca să mă odihnesc și să mă răcoresc. Aveam intenția să stau doar cîteva clipe. Am lăsat drugul de aur jos, lîngă mine, și mi-am pus bărbia între palme. Am văzut, fără prea mult interes, că stîncile din jur, prin locurile pe unde lichenii uscați și sfărîmicioși căzuseră de pe ele, erau străbătute de vine și de straturi de aur, și că printre ierburi se proiectau pe alocuri bulgări rotunzi și încrețiți, de aur. Ce importanță mai avea acum? Pe trupul și mintea mea pusese stăpînire un fel de lîncezeală. Pentru moment, nu mai credeam că vom regăsi vreodată sfera în această pustietate vastă și uscată. Mi se părea că n-aveam nici un motiv să mai fac vreun efort, pînă cînd vor apare seleniții. Apoi, m-am gîndit că ar trebui să acționez, ascultînd de acel imperativ irațional care înainte de orice îl împinge pe om să-și păstreze și să-și apere viața, cu toate că și-o păstrează numai pentru ca după aceea să moară în chinuri și mai mari.

Ce ne determinase să venim pe Lună?

Întrebarea mi se prezenta ca o problemă de ne-rezolvat. Ce-l împinge oare neconținut pe om să se despartă de fericire și siguranță, să trudească, să înfrunte primejdia, să riște chiar și o moarte sigură? Acolo sus, pe Lună, mi-a trecut prin minte un adevăr pe care ar fi trebuit să-l știu de totdeauna, și anume că omul nu este făcut doar pentru ca să trăiască mai în siguranță și confort, să fie bine hrănit și să se amuze. Împotriva intereselor, a fericirii lui, omul este neîncetat împins să caute altceva. Parcă o forță din afara lui îl împinge și el trebuie să i se supună. Dar de ce? De ce? Așezat acolo, în mijlocul inutilului aur lunar, printre lucruri din altă lume, mi-am făcut bilanțul întregii vieți. Presupunând că trebuia să mor pe Lună, ca un naufragiat, totuși nu reușeam nici cum să înțeleg ce scop urmărisem; n-am putut să răspund acestei întrebări, dar pentru mine era mai limpede ca oricând că nu urmărisem propriul meu interes; într-adevăr, niciodată în viață nu urmărisem un interes personal. Al cui era țelul pe care îl urmăream?... Am încetat să mai meditez asupra cauzei care mă făcuse să vin pe Lună, și am început să mă gândesc la probleme mai generale. De ce venisem eu pe lume? De ce aveam o viață proprie?... În cele din urmă, m-am pierdut în speculații fără ieșire.

Gândurile mi-au devenit vagi și cețoase, fără nici o direcție precisă. Nu mă simțeam greoi sau fără vlagă — nici nu pot să-mi închipui că s-ar putea simți cineva astfel pe Lună — dar cred că eram foarte istovit. În orice caz, am adormit.

Somnul m-a odihnit de minune. Cât am dormit, soarele se mai apropiase de apus și arșița scăzuse. Când, în sfârșit, am fost trezit din amorteală, de niște zgomote îndepărtate, m-am simțit din nou înțrebat și plin de vigoare. M-am frecat la ochi și m-am întins. M-am ridicat în picioare — eram puțin înțepenit — și m-am pregătit să-mi reiau imediat cercetarea. Am așezat drugii de aur câte unul pe fiecare umăr și am ieșit din rîpa de stînci aurifere.

Soarele era vizibil mai jos, mult mai jos decât fusese, iar aerul era mult mai răcoros. Mi-am dat seama că dormisem o bună bucată de timp. Mi se părea că o ușoară urmă de ceață albăstruie atârna în jurul peretelui dinspre apus. Am sărit pe o mică ridicătură de stîncă, și am cercetat craterul. Nu vedeam nici urmă de vițeii lunari sau seleniți, nu-l vedeam nici pe Cavor, dar zăream în depărtare batista, fluturînd deasupra tufișului de spini. Am privit de jur împrejur și apoi am sărit către un alt punct de unde puteam să văd mai bine.

Am început să descriu semicercuri din ce în ce mai mari, revenind mereu în locul de plecare. Totul era obositor și dezesperant. Aerul era într-adevăr mult mai rece, și mi se părea că umbra de sub perețele de la apus se lărgea mereu. Din cînd în cînd, mă opream să cercetez cu privirea, dar nu se vedea nici urmă de Cavor sau de seleniți, iar vițeii lunari probabil că fuseseră mînați din nou în interior, căci nu vedeam nici unul. Doream din ce în ce mai mult să-l revăd pe Cavor. Conturul înăripat al soarelui se apropiase acum de orizont pînă la o distanță cît diametrul lui. Eram chinuit de gîndul că seleniții vor închide în curînd capacul deschizăturii și ne vor lăsa afară, în yiforul neiertător al nopții lunare. Socoteam că era timpul să abandonăm căutarea și să ne sfătuim. Simțeam că trebuie să luăm urgent o hotărîre. Nu reușiserăm să găsim sfera, dar nu mai aveam nici timp să o mai căutăm! Dacă capacul se închidea și rămîneam afară, eram niște oameni pierduți. Marea noapte a cosmosului va coborî asupra noastră, acea beznă a vidului care înseamnă o moarte absolută. Întreaga mea ființă se crispa la această apropiere. Trebuia să intrăm din nou în Lună, chiar dacă riscam să fim uciși. Eram obsedat de gîndul că vom îngheța pînă la piele, bătînd cu ultimele eforturi în capacul marelui puț.

Nu mă mai gîndeam de loc la sferă. Mă gîndeam numai să-l regăsesc pe Cavor. Eram pe jumătate hotărît să intru din nou în Lună fără el, decât să-l

caut pînă cînd va fi prea tîrziu. Ajunsesem la jumătatea drumului spre batistă, cînd deodată...

Am văzut sfera !

De fapt, mai curînd m-a găsit ea pe mine, decît eu pe ea. Se afla mult mai departe spre apus decît mersesem eu, iar razele înclinate ale soarelui care apunea se reflectau în ferestrele de sticlă și îi trădau prezența printr-o rază orbitoare. O clipă, am crezut că era vreo nouă armă a seleniților îndreptată împotriva noastră, dar apoi am înțeles.

Am ridicat brațele, am scos un strigăt sălbatic și am pornit în salturi mari către sferă. Am făcut un salt greșit, am căzut într-o rîpă adîncă și mi-am scrîntit glezna ; după aceea am schiopătat aproape la fiecare salt. Eram într-o stare de agitație excesivă, tremuram din tot corpul și, înainte de a ajunge lîngă ea, abia mai răsufлам. Am fost nevoit să mă opresc cel puțin de trei ori, apăsîndu-mi coastele cu palmele ; în ciuda aerului rarefiat și uscat, fața îmi era udă de transpirație.

Nu mă gîndeam la nimic altceva decît la sferă, pînă cînd am fost lîngă ea. Uitasem chiar și neli-niștea în legătură cu soarta lui Cavor. Ultimul salt m-a făcut să cad cu mîinile pe peretele ei de sticlă ; apoi m-am sprijinit gîfîind, de sferă, și am încercat să strig :

— Cavor ! Iată sfera !

După ce mi-am mai revenit, am privit prin sticla groasă și mi s-a părut că lucrurile din interior fuseseră răscolite. M-am aplecat să privesc mai în-deaproape. Apoi am încercat să pătrund înăuntru. A trebuit să o mișc puțin din loc, pentru a putea să-mi vir capul prin deschizătură. Capacul de închidere era înăuntru, și am putut să constat că nimic nu fusese atins, nimic nu suferise. Sfera zăcea acolo așa cum o lăsasem noi cînd am ieșit afară, în zăpadă. Cîtva timp am fost ocupat să fac și să refac inventarul. Tremuram de-a binelea. Ce bine era să te vezi din nou în acest interior întunecat și familiar ! Nici nu pot să exprim ceea ce simțeam. Apoi m-am strecurat înăuntru și m-am așezat printre

lucrurile noastre. Am privit lumea lunară prin perețele de sticlă și m-am înfiorat. Mi-am așezat drugiile de aur pe balot, am căutat ceva de mâncare și am luat câteva îmbucături, nu pentru că mi-era foame, ci mai ales pentru că se afla acolo. Apoi m-am gândit că era timpul să ies și să-i semnalizez lui Cavor. Dar n-am ieșit imediat. Ceva mă reținea în sferă.

Totul se sfârșea cu bine. Aveam încă timp să luăm cu noi cât mai multe dintre pietrele magice care îți dau putere asupra oamenilor! Vom lua cu noi aur, iar sfera, plină pe jumătate cu aur, va călători tot atât de bine ca și cum ar fi goală. Acum puteam să ne întoarcem, săpîni pe noi și pe lumea noastră, iar apoi...

În cele din urmă m-am smuls din gânduri, și am ieșit din sferă. Ajuns afară m-am înfiorat, deoarece aerul serii devenise foarte rece. Am rămas în mijlocul rîpei privind în jur. Am examinat cu multă grijă tufișurile din preajmă, înainte de a sări pe un colț de stîncă, așa cum făcusem și la primul meu salt pe Lună. Dar de data aceasta l-am făcut fără nici un fel de efort.

Creșterea și moartea vegetației se produsese repede; întregul aspect al stîncilor se schimbase, dar se putea încă recunoaște panta pe care germinaseră semințele și masa de stînci de pe care aruncasem prima privire în crater. Dar vegetația spinoasă de pe pantă, înaltă de treizeci de picioare, era acum brună și uscată, și arunca umbre lungi care se pierdeau în depărtare; semințele mici, adunate în mănunchiuri pe ramurile superioare, erau brune și coapte. Rostul lor fusese îndeplinit. Erau gata să cadă și să se îngroape sub aerul înghețat, de îndată ce va cădea noaptea. Cactușii uriași, care crescuseră văzînd cu ochii, își spărseseră și își împrăștiaseră de mult sporii în cele patru puncte cardinale. Uimitor colț al universului — acest loc unde coborîseră oamenii!

Mă gîndeam că într-o bună zi mi se va dedica o inscripție așezată aici, chiar în mijlocul acestei sco-

bituri. Mă gîndeam la clocotul de curiozitate care ar cuprinde lumea din interiorul Lunii, dacă și-ar da seama de toată importanța acestei clipe!

Dar seleniții nici nu visau ce semnificație avea venirea noastră. Dacă ar fi înțeles-o, întregul crater ar fi fost plin de vacarmul urmăririi noastre. Am căutat cu privirea un loc din care să-i pot semnaliza lui Cavor, și am întîlnit aceeași bucată de stîncă la fel de goală și de aridă, pe care sărise el, chiar din locul de unde mă aflam eu acum. O clipă, am șovăit să mă îndepărtez atît de mult de sferă. Apoi, rușinîndu-mă de șovăiala mea, am sărit...

Am inspectat din nou craterul. Departe, în vîrfurile umbrei enorme pe care o aruncam, se afla mica batistă albă, fluturînd pe deasupra tufișurilor. Era foarte mică și foarte îndepărtată. Cavor nu se zărea. M-am gîndit că ar fi fost momentul să mă caute și el pe mine. Aceasta fusese convenția. Dar el nu se zărea nicăieri.

Am rămas acolo, așteptînd și privind, cu mîna streasă la ochi, crezînd în fiecare clipă că-l zăresc. Probabil că am stat acolo mult timp. Am încercat să strig, dar mi-am reamintit de rarefierea aerului. Am făcut un pas nehotărit înapoi, spre sferă. Mă gîndeam să înalț o pătură pe unul dintre tufișurile alăturate, dar teama de seleniți m-a făcut să renunț a le descoperi locul în care mă aflam. Mi-am aruncat privirile peste crater.

Mi-a produs o impresie de pustietate care m-a înghețat. Se stinsese orice zgomot al seleniților din lumea de dedesubt. Era o liniște de moarte. În afară de foșnetul slab al tufișurilor din preajma mea, în adierea slabă care abia se pornise nu se auzea nici un sunet, nici măcar umbra unui sunet. Iar adierea era ca de gheață.

Blestematul de Cavor!

Am tras adînc aer în piept. Mi-am pus palmele pîlnie la gură și am strigat: „Cavor!“, dar vocea îmi era extrem de slabă.

Am privit batista albă, am privit în spate, la umbrele tot mai alungite ale peretelui apusean, am

privit, cu mina streășină la ochi, spre soare. Mi se părea că îl văd cum coboară pe cer.

Simțeam că trebuie să acționez de îndată, dacă voiam să-l salvez pe Cavor. Mi-am scos vesta și am atârnat-o, ca să marchez locul, pe baionetele uscate ale ierburilor din spatele meu, și am pornit în linie dreaptă către batistă. Era cam la două mii depărtare — o puteam ajunge din câteva sute de salturi și pași. Am mai spus cum, în timpul salturilor lunare, ți se părea că plutești. De fiecare dată când pluteam în văzduh, îl căutam cu privirea pe Cavor și mă întrebam de ce s-o fi ascuns. Cu fiecare salt, simțeam că soarele apune în spatele meu. De fiecare dată când atingeam pământul eram tentat să mă întorc.

Un ultim salt, și mă aflam într-o depresiune din vecinătatea batistei; încă un pas și mă aflam pe locul ridicat, la doi pași de ea. M-am înălțat în picioare și am scrutat regiunea din jur, printre fișiile alungite de umbră. Depart, în partea de jos a unei pante, se afla deschiderea tunelului din care fugiserăm; umbra mea ajungea pînă acolo și, ca un deget al nopții, atinge gura tunelului.

Nici urmă de Cavor, nici un sunet în tăcerea din jur; numai foșnetul, agitația ierburilor și a umbrelor creșteau. Și, deodată, m-a trecut un fior puternic.

— Cav...! am început eu să strig, dar mi-am dat seama încă o dată de neputința glasului omenesc în acest aer rarefiat.

Tăcere. Tăcere de moarte.

Atunci privirea mea a descoperit ceva — un obiect mic, care se afla la vreo cincizeci de metri în josul pantei, pe o grămadă de ramuri îndoite și rupte. Ce era? Știam, și totuși, pentru un motiv lesne de înțeles, aș fi vrut să nu știu.

M-am apropiat. Era mica șapcă de jucător de crichet pe care o purtase Cavor. N-am atins-o. Am rămas locului privind-o.

Ramurile împrăștiate împrejur fuseseră rupte și călcate cu putere. Am ezitat, apoi am făcut un pas înainte și am ridicat-o.

Sedeam cu șapca lui Cavor în mină, privind țință la ramurile și la spinii din jur. Pe alocuri erau niște pete mici, întunecate, pe care nu îndrăzneam să le ating. La vreo zece metri mai departe, adierea de vînt făcea să fluture un obiect mic și alb.

Era o bucatică de hîrtie mototolită, ca și cum ar fi fost strînsă în mină. Am ridicat-o — și pe ea erau pete de sînge. Am reușit să descifrez urme slabe de creion. Am netezit-o și am văzut că era acoperită cu un scris inegal și întrerupt, care sfîrșea cu o trăsătură nedeșlușită.

M-am apucat să descifrez.

„Am fost rănit la genunchi, cred că mi s-a sfărîmat rotula, și nu mai pot să alerg sau să mă cîțăr”, începea mesajul, scris destul de citet.

Apoi continua cu un scris mai puțin clar: „Ei mă urmăresc de cîtva timp și este doar o chestiune de...” — se părea că fusese scris cuvîntul „timp”, apoi șters și înlocuit cu ceva indescifrabil — „pînă să mă prindă. Ei cercetează toate împrejurimile”.

Apoi scrisul devenea nervos. „Îi aud”, am descifrat eu cu greutate; urma o porțiune ilizibilă. După aceea venea un șir de cuvinte scrise deslușit. „o specie de selenit cu totul diferită, care se pare că sînt conducă...” Scrisul devenea din nou indescifrabil, din cauza grabei.

„Cutia lor craniană este mai mare, mult mai mare, trupurile sînt mai zvelte și picioarele foarte scurte. Cînd merg, scot sunete plăcute și parcă se mișcă după un plan bine chibzuit... Deși sînt rănit, neputincios, înfățișarea lor îmi dă speranțe.” Îl recunoșteam foarte bine pe Cavor! „N-au tras asupra mea și nici n-au încercat să mă rănească. Am de gînd să...”

Apoi urma o trăsătură bruscă de creion, de-a curmezișul hîrtiei, iar pe spate și pe margini era... sînge!

În timp ce ședeam acolo perplex, privind acest uluitor document, ceva foarte moale, ușor și rece, mă atinse pe mină o clipă și dispăru, apoi o pată albă și mică își aruncă umbra pe fața mea. Era

un fulg de zăpadă, primul fulg de zăpadă, prevestitorul nopții.

Am ridicat ochii, tresărind; cerul se întunecase devenind aproape negru, și era plin de o mulțime tot mai mare de stele care mă priveau cu răceală. Spre răsărit, lumina acestei lumi vestejite căpătase o nuanță de bronz, iar spre apus, soarele — carc-și pierduse jumătate din căldură și lumină, din cauza negurei albe care se îngroșa — atingea marginea craterului, dispărea din vedere, și toate tufișurile și stîncile colțuroase și prăvălite se ridicau în fața lui într-o dezordine de forme negre și ascuțite. O ghirlandă uriașă de ceață se lăsa în jos, în marele lac de întuneric dinspre apus. Un vînt rece făcea să se înfioare întregul crater. Deodată m-am trezit într-o rafală de zăpadă care cădea, iar lumea din jurul meu a devenit cenușie și întunecată.

Și atunci am auzit, nu puternic și pătrunzător ca la început, ci slab și nelămurit ca un glas ce se stinge, sunetul acela, sunet care vestise venirea zilei: Bum... bum... bum...

Răsuna în tot craterul; părea că palpită o dată cu stelele cele mari: discul roșu ca sîngele al soarelui continua să apună, în timp ce se auzea răsunînd: Bum... bum... bum...

Ce se întîmplase cu Cavor? În tot timpul cît s-a auzit bubuitul am rămas acolo, prostît; în cele din urmă sunetul a încetat. Și, deodată, gura deschisă a tunelului din capătul de jos al pantei se închise ca un ochi și dispăru.

Atunci am rămas cu adevărat singur.

Deasupra mea, în jurul meu, apropiindu-se de mine, îmbrățișîndu-mă tot mai de aproape, se afla Eternul, cel care a existat înaintea începutului și care triumfa asupra sfîrșitului; acest vid enorm în care orice lumină, viață și ființă nu este decît licărire slabă și trecătoare a unei stele căzătoare; frigul, liniștea, tăcerea — noaptea infinită și finală a cosmosului.

Senzația de singurătate și dezolare a devenit senzația unei prezențe copleșitoare, care se apleca asupra mea, care aproape mă atingea.

— Nu, am strigat, nu! Încă nu! Încă nu! Așteaptă! Așteaptă! O, așteaptă! Glasul meu se înalță într-un țipăt slab. Am aruncat hîrtia mototolită, m-am cățărat din nou pe creastă, ca să-mi iau direcția și apoi, cu toată energia pe care o mai aveam, am sărit către semnul pe care îl lăsasem, acum vag și îndepărtat, chiar la marginea umbrelor.

Înaintam în salturi mari, și fiecare salt dura un secol.

În fața mea, fișia de soare cu marginea șerpuită se scufunda din ce în ce mai mult, iar umbra care înainta a pus stăpînire pe sferă înainte ca eu să ajung lîngă ea. Eram la două mile depărtare — o sută de salturi, sau mai mult — și aerul din jurul meu se rărea tot mai mult, ca și cum ar fi fost aspirat de o pompă, iar frigul îmi înțepenea încheieturile. Dar chiar dacă va fi să mor, voi muri alergînd — îmi spuneam. De cîteva ori, piciorul mi-a alunecat pe zăpada care se aduna și mi-a micșorat elanul; la un moment dat am căzut drept în niște tufișuri, care s-au zdrobit și s-au risipit în fărîme, ca un praf, apoi m-am poticnit și am căzut rostogolindu-mă într-o rîpă, de unde m-am ridicat, sîngerînd și fără să mai recunosc direcția în care trebuia să merg.

Dar astfel de incidente nu însemnau nimic față de intervalele, îngrozitoare pauze cînd pluteam prin aer, către valul nopții care se revărsa. Respirația mea scotea un sunet șuierător, și parcă mi se răsuceau în plămîni niște cuțite. Inima parcă-mi bătea în creier. „Oare voi ajunge? Oh, Doamne! Oare voi ajunge?“

Mă chinuia întreaga mea ființă.

„Culcă-te jos“, țipau în mine durerea și deznădejdea, „culcă-te jos!“

Cu cît mă luptam ca să mă apropii, cu atît mi se părea mai imposibil și mai îndepărtat țelul de atins. Eram amortit, mă poticneam, mă răneam și mă tăiam, dar nu mă opream locului.

Și, în fața ochilor, mi-a apărut sfera.

Am căzut în patru labe, și plămînii mi-au fost cuprinși de o tuse convulsivă.

Am început să mă tîrăsc. Chiciura mi se aduna pe buze, de mustață și de barbă îmi atîrnau țurțuri, eram alb în această atmosferă înghețată.

Mai aveam vreo doisprezece metri pînă la sferă. Ochii mi se încețoșară. „Culcă-te jos“, striga deznădejdea, „culcă-te jos!“

Am atins-o și m-am oprit. „Prea tîrziu!“ striga deznădejdea. „Culcă-te jos!“

Mi-am adunat ultimele puteri. Eram chiar pe marginea deschizăturii, o biată ființă năucită și pe jumătate moartă. Împrejur totul era acoperit de zăpadă. M-am tîrît înăuntru. Acolo mai rămăsese puțin aer mai cald. Fulgii de zăpadă — fulgii de aer — dansau în jurul meu, în timp ce încercam, cu mîinile înghețate, să pun capacul la loc și să-l răsucesc strîns. Am suspinat: „Vreau!“ Dinții îmi clănțăneau. Apoi, cu degetele care îmi tremurau și pe care le simțeam că se sfărîmă, am apăsat pe butoanele obloanelor.

În timp ce bijbiiam la butoane — nu le mai manevrasem niciodată — am văzut, nelămurit, prin sticla aburită, fișiile de lumină roșie ale soarelui care apunea, dansînd și pîlpîind prin furtuna de zăpadă; formele negre ale ierburilor se îngroșau, se aplecau, și se frîngeau sub zăpada care creștea mereu. Virtejurile de zăpadă se îndeseau tot mai mult, întunecînd lumina. Ce se va întîmpla oare dacă butoanele nu vor funcționa?

Atunci, sub mîna mea s-a auzit un tăcănit, și într-o clipă această ultimă viziune a lumii lunare dispăru din fața ochilor. Mă aflu în liniștea și întunericul sferei interplanetare.

DL. BEDFORD ÎN SPAȚIUL ÎNFINIT

Era ca și cum aș fi fost mort. Într-adevăr, cred că un om omorît brusc și violent ar avea aceleași senzații. O clipă, am simțit o dorință arzătoare de viață, dar și teamă; în clipa următoare, întuneric și tăcere, nici lumină, nici viață, nici soare, lună sau stele, ci doar bezna infinită. Cu toate că eu însumi produseseam acest efect, cu toate că mai trecusem prin această stare, în tovărășia lui Cavor, mă simțeam destrămat, năucit și copleșit. Se părea că eram purtat pe sus, într-un întuneric nesfârșit. Mi-am tras degetele de pe butoane, am început să plutesc ca și cum tot corpul îmi era anihilat, și în cele din urmă m-am lovit de balot, de lanțul și de drugii de aur care se legănau în mijlocul sferei.

Nu știu cât timp am plutit pînă cînd am întîlnit aceste obiecte. În sferă, mai mult chiar decît pe Lună, noțiunea pămîntească a timpului este desigur necorespunzătoare. Cînd am atins balotul, a fost ca și cum m-aș fi trezit dintr-un somn fără vise. Mi-am dat seama imediat că, dacă doream să rămîn în viață și treaz, trebuia să aprind o lumină sau să deschid o fereastră, ca să pot avea ceva în față. Și, pe deasupra, îmi era frig. Am dat un brînci balotului, m-am apucat de unul dintre firele care treceau prin peretele de sticlă, m-am tîrît de-a lungul lui pînă cînd am ajuns la marginea unui oblon, de unde, orientîndu-mă asupra poziției butoanelor care acționau obloanele și aprindeau lumina, mi-am luat din nou vînt, zburînd în jurul balotului și, după ce m-am izbit de un corp mare și foșnitor, care plutea, am pus din nou mîna pe fire, chiar lîngă butoane. Am aprins mai întîi mica lampă, să văd de ce mă izbisem, și am descoperit vechiul exemplar din *Lloyd's News*, care scăpase

din legătură și plutea liber. Faptul m-a readus din Infinit la propriile mele dimensiuni. Am izbucnit într-un ris greoi, gîfîitor, ceea ce mi-a dat ideea să deschid unul dintre cilindrii cu oxigen. După aceea, am aprins aparatul de încălzit și am mîncat ceva. În sfîrșit, m-am apucat să manevrez, cît puteam mai atent, obloanele de Cavorită, căutînd să descopăr modul cum călătorea sfera.

Am deschis un oblon, dar a trebuit să-l închid imediat, rămînînd cîtva timp amețit și orbit de lumina soarelui. După ce am reflectat o clipă, am pornit spre ferestrele care se aflau în unghi drept față de oblonul pe care îl deschiseseam; mi s-a arătat mai întîi cornul imens al Lunii, și apoi micul corn al Pămîntului. Am rămas surprins văzînd cît de departe eram de Lună. Crezusem nu numai că zguduirea pe care ne-o provocase la plecare atmosfera Pămîntului, va fi aproape de nesimțit pe Lună, dar și că forța tangențială a mișcării lunare de rotație va fi cel puțin de douăzeci și opt de ori mai mică decît a planetei noastre. Mă așteptasem să descopăr că pluteam deasupra craterului, la marginea nopții lunare, dar toate acestea nu mai erau acum decît o parte din conturul cornului alb care acoperea cerul. Și Cavor... ?

Devenise o cantitate infinitesimală.

Am încercat să-mi imaginez ce se întîmplase cu el. Dar, în momentul acela, nu mă puteam gîndi la altceva în afară de moarte. Parcă îl și vedeam trîntit pe jos, zdrobit, la picioarele unei interminabile cascade de lumină albastră. Și, în jurul lui, stupidele insecte lunare, privindu-l...

Contactul cu ziarul care plutea prin sferă fusese revelator și, pentru cîtva timp, am redevenit un om practic. Pentru mine era foarte limpede că trebuia să ajung din nou pe Pămînt, deși, după cîte vedeam, mă îndepărtam de el. Orice i s-ar fi întîmplat lui Cavor, chiar dacă încă era viu — ceea ce mi se părea de necrezut, judecînd după bucata de hîrtie pătată cu sînge — nu aveam nici o pu-

tere să-l ajut. Viu sau mort el rămăsese acolo, în dosul mantiei de nepătruns a nopții lunare, și trebuia să rămână acolo în continuare, cel puțin pînă cînd voi putea să adun cîtiva oameni, pentru a-i veni în ajutor. Oare voi face-o? Planul meu era cam acesta: să mă întorc, dacă îmi va sta în putință, pe Pămînt, și, după ce voi chibzui mai serios, fie să arăt sfera cîtorva persoane de încredere, explicîndu-le principiile de bază, și să acționăm împreună, fie să-mi păstrez secretul, să vînd aurul, să-mi procur arme, provizii și un om de ajutor și, întorcîndu-mă cu aceste întăriri, să tratez de pe picior de egalitate cu fragilii locuitori ai Lunii; să-l salvez dacă se va putea pe Cavor și, în orice caz, să-mi procur aur într-o cantitate suficientă, pentru a crea o bază mai solidă acțiunilor mele viitoare.

Dar acestea erau speranțe îndepărtate; trebuia mai întîi să ajung pe Pămînt. Am început să mă gîndesc cum anume să procedez pentru a ajunge din nou acolo. Preocupat de această problemă, nu m-am mai gîndit ce voi face cînd voi ajunge. Singura mea grijă era să ajung.

În zilele din urmă, am găsit că soluția cea mai bună ar fi să cobor din nou către Lună, cît voi putea mai aproape de ea, ca să cîștig viteză, să închid obloanele și să trec dincolo de ea și, după aceea, să deschid obloanele dinspre Pămînt și să pornesc cu toată viteza către el. Nu eram însă sigur dacă prin acest sistem voi atinge vreodată Pămîntul, sau dacă mă voi învîrți prin spațiu într-o curbă hiperbolică sau parabolică. Apoi am avut o inspirație fericită și, deschizînd cîteva obloane înspre Lună, care-mi apăruse pe cer drept în fața Pămîntului, mi-am modificat cursa în așa fel încît să mă îndrept către Pămînt, prin spatele căruia aș fi trecut dacă n-aș fi găsit această soluție. M-am izbit de tot felul de complicații, încercînd să rezolv aceste probleme — nu am pregătire de matematician — dar sînt convins că pînă la urmă, norocul, și nu raționamentele mele, m-a ajutat să ajung

pe Pământ. Dacă aş fi ştiut atunci, aşa cum ştiu acum, că toate datele matematice erau împotriva mea, nu cred că m-aş mai fi ostenit măcar să ating butoanele, pentru a face vreo încercare. După ce am considerat că problema este rezolvată, am deschis toate obloanele dinspre Lună, m-am așezat jos ghemuit — efortul m-a ridicat pentru scurt timp la câteva picioare înălțime și am rămas câteva clipe suspendat în cel mai ciudat mod — așteptînd ca Luna să devină din ce în ce mai mare. Trebuia — cînd voi ajunge destul de aproape — să închid obloanele, să zbor cu viteza astfel obținută pe lângă Lună — dacă nu mă voi zdrobi de solul ei — și să mă îndrept către Pământ.

Am procedat întocmai.

Mi-am dat seama că, în sfîrșit, mă apropiasem indeajuns. Am închis ferestrele care-mi arătau perspectiva Lunii și, într-o stare de spirit total lipsită de neliniște sau tristețe — nu-mi amintesc bine — m-am așezat jos, pe peretele de sticlă, începînd, în mica fărîmă de materie gonind prin spațiul infinit, o așteptare care trebuia să se sfîrșească o dată cu atingerea Pămîntului. Aparatul de încălzit făcuse atmosfera suportabilă în sferă, aerul fusese îmbogățit cu oxigen, și în afară de o ușoară durere de cap, care a durat în tot timpul cît am fost departe de Pământ, mă simțeam, din punct de vedere fizic, într-o stare foarte bună. Am stins din nou lumina, ca să nu-î duc lipsa mai tîrziu ; în jurul meu — în afară de strălucirea Pămîntului și de licărirea stelelor — domnea întinericu. Totul era cufundat într-o liniște și o tăcere atît de absolută, încît parcă aş fi fost într-adevăr singura ființă din univers ; și totuși, lucru destul de ciudat, nu aveam o senzație mai mare de singurătate sau de teamă decît aş fi avut-o dacă m-aş fi aflat pe Pământ în patul meu. Acum, faptul mi se pare cu atît mai ciudat, cu cît în timpul ultimelor ceasuri petrecute în craterul Lunii mă chinuse senzația absolutei mele singurătăți...

Deși pare de necrezut, intervalul de timp pe care l-am petrecut în spațiu nu este proporțional cu nici un alt interval de timp din viața mea. Uneori, mi se părea că străbat veșnicii incomensurabile, ca un zeu pe o frunză de lotus, apoi din nou, ca după o pauză de-o clipă, călătoream de la Lună spre Pământ. În realitate, au trecut — măsurate în timp pămîntean — doar cîteva săptămîni. Dar grija, neliniștea, foamea și frica, ajunse la o culme, parcă dispăruseră. Pluteam, gîndindu-mă cu o stranie detașare și lărgime de spirit la tot ceea ce mi se întîmplase, la întreaga mea viață, la impulsurile și aspectele cele mai ascunse ale ființei mele. Mi se părea că crescusem imens, că pierdusem orice simț al mișcării, că pluteam printre stele; și, în tot timpul, aveam senzația micimii Pămîntului și a infinitei micimi a vieții mele trăite pe Pământ.

Nu pot nici măcar să încerc să analizez tot ceea ce se petrecea în mintea mea. În mod direct sau indirect, totul putea fi pus, fără îndoială, pe seama neobișnuitelor condiții fizice în care trăiam. Aștern toate acestea pe hîrtie doar pentru faptul în sine, fără nici un comentariu. Principala caracteristică a acestei stări de spirit era dubiul tot mai profund asupra propriei mele identități. Începeam, dacă pot să mă exprim astfel, să mă disociez de Bedford, îl priveam pe Bedford ca pe un lucru incidental și mărunț, cu care mă întîlnisem întîmplător, îl vedeam pe Bedford sub nenumărate aspecte noi, îl vedeam ca pe un biet imbecil, deși pînă atunci inclinam să-l privesc, cu o oarecare mîndrie, ca pe o persoană foarte inteligentă și energică. Nu numai că-l vedeam ca pe un imbecil, dar și ca pe fiul multor generații de imbecili. Îi vedeam zilele de școală, adolescența, prima întîlnire cu dragostea, la fel cum ar privi cineva mișcările unei furnici în nisip... Regret că mi-a mai rămas încă și azi ceva din această perioadă de luciditate, și cred că nû voi mai avea niciodată suficiența deplină din timpul tinereții. Dar, în momentul acela, constată-

rile mele nu erau de loc dureroase, deoarece aveam o extraordinară convingere că, de fapt, eu nu mai eram Bedford, ci cu totul altcineva, o minte care plutește în tăcuta seninătate a spațiului. De ce m-aș fi necăjit eu din cauza greșelilor acestui Bedford? Nu răspundeam nici pentru el, nici pentru faptele lui.

Cîtva timp m-am împotrivit acestor rătăcirii care deformau totul. Am încercat să-mi chem în ajutor amintirea momentelor vii, a emoțiilor delicate și intense; simțeam că, amintindu-mi un mic sentiment sincer, puteam să pun capăt acestei dedublări. Dar n-am reușit. Îl vedeam pe Bedford coborînd pe Chancery Lane, cu pălăria dată pe spate, cu pulpanele hainei în vînt, în drum spre examene. Îl vedeam mișcîndu-se într-un furnicar de oameni, izbindu-se și chiar salutînd alte mici vietăți asemănătoare. Eram eu? Îl vedeam pe Bedford, în aceeași seară, în salonul unei doamne; pălăria lui, care avea urgentă nevoie de perie, era așezată pe masa de alături, iar el era în lacrimi. Eram eu? Îl vedeam cu această doamnă în diferite atitudini, trăind diferite emoții, și niciodată nu m-am simțit atît de detașat de el... Îl vedeam plecînd în grabă la Lympne, să scrie o piesă, acostîndu-l pe Cavor, lucrînd cu minecile suflecate la construirea sferei și plecînd la plimbare pînă la Canterbury, din cauză că-i era teamă să plece spre Lună. Eram eu? Nu credeam.

Mă gîndeam uneori că toate acestea erau o halucinație datorită singurătății și faptului că pierdusem orice greutate și orice senzație de rezistență. Am încercat să-mi recîștig această senzație, agățîndu-mă de pereții sferei, ciupindu-mă de mîini și încleștîndu-le una de alta. Printre altele, am aprins lumina, am prins din zbor exemplarul rupt din *Lloyd's* și am recitat anunțurile atît de realiste și de convingătoare despre bicicleta „Cutaway“, despre domnul cu resurse personale și despre doamna în mizerie care vindea acce „furculițe și

linguri“. Fără îndoială că ei existau într-adevăr, iar eu îmi spuneam : „Aceasta este lumea ta, și tu ești Bedford și te întorci să trăiești pentru tot restul vieții printre asemenea ființe“. Dar îndoielile mele continuau să argumenteze : „Nu ești tu cel care citește, este Bedford — și tu nu ești Bedford, să știi. Tocmai de aici pornește eroarea“.

— La naiba ! am strigat. Dar dacă nu sînt Bedford, cine sînt ?

Dar nici un răspuns nu venea la această întrebare, cu toate că îmi treceau prin minte imaginile cele mai bizare, bănuieli ciudate și îndepărtate, ca niște umbre văzute de la distanță... Știți, mi se părea că eram într-adevăr cu totul în afară nu numai de lume, dar de toate lumile posibile, în afară de spațiu și timp, și că acest biet Bedford nu era decît un orificiu prin care eu priveam lumea...

Bedford ! Oricît l-aș nega, eram, cu siguranță, legat de el, și știam că, oriunde și orice aș fi, va trebui să simt forța dorințelor lui, să trăiesc toate bucuriile și necazurile lui, pînă cînd își va sfîrși viața. Și, după moartea lui Bedford — ce va mai fi ?...

Dar destul despre această perioadă cu totul aparte a aventurilor mele. Am descris-o numai pentru a arăta în ce măsură izolarea și despărțirea de planeta noastră atingea cu turburări stranii și neașteptate nu numai funcțiile și senzațiile fiecărui organ al corpului, ci însăși structura minții. În cea mai mare parte a călătoriei mele prin spațiu, am plutit copleșit de astfel de gînduri abstracte, dedublat și nepăsător, ca un megaloman haotic, printre stelele și planetele eterului, și nu numai lumea la care mă întorceam, dar și peșterile luminate în albastru ale seleniților, fețele lor ca o cască, mașinile lor gigantice și uimitoare, și chiar soarta lui Cavor, țîrit inutil în lumea lunară, erau pentru mine fapte infinit de mărunte și fără nici o însemnătate.

În cele din urmă, am început să simt atracția Pământului, aducându-mă din nou spre viața reală a oamenilor. Și atunci, într-adevăr, a devenit din ce în ce mai limpede pentru mine că eram fără nici o îndoială Bedford și mă întorceam, după aventuri uimitoare, în lumea noastră, și că puteam foarte bine să-mi pierd viața în această întoarcere. Am început să mă gândesc la condițiile coboririi mele pe Pământ.

Capitolul XX

DL. BEDFORD ÎN LITTLESTONE

Cînd am intrat în regiunea superioară a atmosferei, linia mea de zbor era aproape paralelă cu suprafața Pământului. Temperatura sferei a început să crească imediat. Știam că trebuie să cobor neîntîrziat. Departe, sub mine, în culorile întunecate ale amurgului, se vedea întinderea unei mări. Am deschis cîte obloane am putut și m-am prăbușit — din bătaia soarelui în seară, și din seară în noapte. Pământul devenea tot mai mare, înghițind stelele, iar vălul de nori argintiu și translucid, luminat de stîr, se întindea ca să mă prindă. În cele din urmă, Pământul își pierdu înfățișarea sferică, deveni plat și apoi concav. Nu mai era o planetă pe cer, ci Lumea Omului. Am închis toate ferestrele dinspre Pământ, lăsînd doar o crăpătură de cîteva degete și viteza cu care cădeam s-a încetinit. Marea, care era acum atît de aproape încît vedeam crestele întunecate ale malurilor, se repezea în întîmpinarea mea. Am închis și ultima fișie de fereastră și m-am așezat încruntat și mușcîndu-mi pumnii în așteptarea ciocnirii...

Sfera a izbit apa cu o putere uriașă : probabil că a sărit la zeci de metri înălțime. Când am atins suprafața apei, am deschis obloanele de Cavorită. Am coborît în apă din ce în ce mai încet, pînă cînd am simțit că sfera a început să apese de jos în sus : apoi am urcat din nou, ca o bulă de aer. Și, în sfîrșit, călătoria mea prin spațiu luase sfîrșit : pluteam și mă legănam pe suprafața mării.

Noaptea era întunecată și noroasă. Două puncte galbene în depărtare indicau trecerea unui vas, mai aproape se vedea o lumină roșie care se plimba într-o parte și în alta. Dacă bateria lămpii mele electrice n-ar fi fost consumată, puteam fi cules chiar în noaptea aceea. Eram surescitat, în ciuda marii oboseli pe care începeam s-o simt și ardeam de nerăbdare să pun capăt călătoriei.

În cele din urmă, am încetat să mă mai agit și m-am așezat cu mîinile pe genunchi, privind lumina roșie din depărtare. Ea se mișca în sus și în jos, legănîndu-se neîncetat. Am început să mă calmez. Mi-am dat seama că mai trebuia să-mi petrec cel puțin o noapte în sferă. Mă simțeam extrem de greoi și de obosit. Și am adormit.

M-a trezit schimbarea cadenței în care mă legănam. Am privit prin fereastra de sticlă groasă ; acostasem pe un banc întins de nisip. În depărtare se vedeau case și copaci, iar, spre mare, imaginea diformată și neclară a unui vas care plutea între apă și cer.

M-am ridicat în picioare, clătînîndu-mă. Singura mea dorință era să ies afară. Deschizătura se afla în partea de sus, și m-am apucat să desurubez capacul. Încet, am reușit să-l deschid. În cele din urmă, aerul a început să intre șuierînd, după cum șuierase cîndva la ieșire. Dar, de data aceasta, n-am mai așteptat echilibrarea presiunii. În clipa următoare, simțeam în mîini greutatea capacului, și ușa era deschisă, larg deschisă, către bătrînul și familiarul cer al Pămîntului.

Aerul mi-a pătruns atît de violent în piept, încît mi-am pierdut respirația. Capacul mi-a căzut din

mîini, pe peretele de sticlă. Am scos un strigăt, mi-am pus mîinile pe piept și m-am așezat jos. Cîtva timp, durerile au fost îngrozitoare. Apoi am început să respir adînc. În cele din urmă, am putut din nou să mă ridic și să mă mișc.

Am încercat să-mi trec capul prin deschizătură, dar sfera s-a rostogolit. Era ca și cum, în timp ce ieșeam, cineva mi-ar fi tras capul în jos. M-am dat repede înapoi, ca să nu intru cu capul sub apă. După cîteva răsuciri și smucituri, am reușit să mă tîrăsc afară, pe nisipul mîngîiat de valurile refluxului.

N-am încercat să mă ridic în picioare. Aveam impresia că trupul mi se schimbase deodată în plumb. Mama noastră, Pămîntul, pusese din nou mina pe mine — respingînd intermediul Cavoritei. Ședeam întins, fără să-mi pese de apa care îmi scălda picioarele.

Se arătau zorii zilei, niște zori cenușii, mai mult innorați, dar lăsînd ici și colo să se vadă cîte o fișie lungă de cenușiu verzui. La o oarecare distanță, în larg, se vedea un vas ancorat, siluetă palidă purtînd o lumină galbenă. Apa venea ondulînd în valuri joase și lungi. Departe, spre dreapta, țărmlul se curba, formînd o plajă pe care se aflau cîteva căsuțe, un far — ceva mai departe — un indicator de navigație și o movilă de pămînt. Spre interior, se întindea un spațiu de nisip neted, întrerupt din loc în loc de bălți de apă și care se sfîrșea cam la o milă depărtare, cu riște tufișuri mărunte. Spre nord-est, o plajă izolată, cu un șir de clădiri înalte, cele mai înalte obiecte de pe țărml, pete întunecate pe cerul care se lumina. Mă întrebam ce oameni ciudați au putut să înalte aceste clădiri masive pe un teren atît de descoperit. Semănau cu niște clădiri din Brighton, pierdute într-un pustiu.

Am rămas mult timp acolo, căscînd și frecîndu-mi fața. În cele din urmă am încercat să mă

ridic. Mi se părea că ridic o greutate. În sfârșit, am fost în picioare.

Am privit către casele îndepărtate. Pentru prima dată, după foamea îndurată în craterul lunar, m-am gândit la o hrană pămîntească.

— Slănină, am șoptit, și ouă! Pline prăjită și o cafea bună... Și cum dracu' am să duc toate lucrurile astea pînă la Lympne?

Nu știam unde sînt. În orice caz, era un țărm răsăritean și, în momentul căderii, văzusem Europa.

Am auzit pași scîrțîind pe nisip și apăru pe plajă un om, cu fața rotundă și cu privirea prietenoasă, îmbrăcat într-o flanelă, avînd un prosop de baie aruncat peste umeri și un costum de baie pe braț. Am înțeles imediat că mă aflu în Anglia. Omul se uită atent la sferă și la mine. Înaintă, continuînd să mă privească. Arătam, desigur, ca un sălbatic — murdar, neîngrijit, într-un hal de nedescris — dar în momentul acela nici nu mă sinchiseam. Omul se opri la o distanță de vreo douăzeci de metri.

— Bună ziua, domnule! zise el, șovăind.

— Bună ziua!

Linistit de răspuns, el înaintă cîtiva pași.

— Ce naiba reprezintă obiectul acesta? întrebă el.

— Poți să-mi spui unde mă aflu?

— Aici este Littlestone, zise el, arătînd către case; și dincolo este Dungeness! Ai acostat chiar acum? Ce-i asta? Vreun soi de mașină?

— Da.

— Ai fost aruncat pe țărm? Ai naufragiat, sau ceva în genul ăsta? Ce este sfera asta?

M-am gândit repede. Am cîntărit omul din ochi, în timp ce se apropia.

— Drace! zise el, ai trecut prin clipe grele! Credeam că... Ei bine... unde ai naufragiat? Asta este vreun fel de barcă de salvare?

M-am hotărît să urnez deocamdată această linie, și i-am dat niște răspunsuri vagi.

— Am nevoie de ajutor, am spus eu, cu glas răgușit. Aș vrea să duc niște obiecte pe țarm... obiecte pe care nu pot să le las aici.

Trei tineri cu aspect plăcut, purtînd bluze și pălării de paie, și ținînd în mînă niște prosoape, coborau pe nisip către mine. Păreau a fi grupul celor care făceau cea mai matinală baie la Littlestone.

— Ajutor, zise tînărul, bineînțeles! Făcu un gest că este gata să mă ajute. Cum vă putem fi de folos? Se întoarse, făcînd semne cu mîinile. Ceilalți doi tineri grăbiră pasul. În cîteva clipe erau în jurul meu, copleșindu-mă cu întrebări la care nu eram dispus să răspund.

— Am să vă povestesc totul mai tîrziu, le-am spus. Sînt obosit mort, sînt frînt.

— Vino la hotel, zise omul cu fața rotundă. Avem noi grijă de mașina dumitale.

Am ezitat.

— Nu pot. În sfera aceasta sînt două bare mari de aur.

Au privit neîncrezători unii la alții, apoi către mine, cu un aer interogativ. M-am dus spre sferă, m-am aplecat, m-am furișat înăuntru și după o clipă ei aveau în față lanțul rupt și drugii seleniților. Dacă n-aș fi fost atît de obosit, le-aș fi rîs în nas. Erau ca niște pisoi în jurul unui gîndac. Nu știau ce să creadă. Omulețul cel gras s-a aplecat, a săltat una dintre bare, și, mormăind, a lăsat-o să cadă la loc. Ceilalți făcură la fel.

— Este plumb, sau aur? zise unul.

— Oh, este aur, zise altul.

— Aur, în mod sigur, zise al treilea.

Se uitară cu toții la mine și după aceea spre vasul care ședea ancorat în larg.

— Dar... strigă omul cel scund, de unde l-ai luat?

Eram prea obosit pentru a mai scorni o minciună.

— L-am găsit în Lună.

S-au uitat din nou unii la alții.

— Ascultați — le-am spus eu, n-am timp acum de discutat. Ajutați-mă să duc aceste bucăți de aur pînă la hotel. Cred că doi inși pot să ducă un drug, dacă se mai odihnesc din loc în loc; eu voi tîrî lanțul. După ce am să mănînc ceva, sînt gata să vă spun mai mult.

— Și cum rămîne cu sferă?

— N-are ce să i se întîmple, am spus eu. În orice caz... ducă-se la dracu'... să rămînă deocamdată aici. Dacă vine fluxul va pluti de minune.

Complet nedumeriți, tinerii au ridicat ascultători, pe umeri, comorile mele; simțindu-mi picioarele de plumb, am pornit în fruntea acestei procesiuni către grupul de case de lîngă tîrm. Pe la jumătatea drumului, ni s-au alăturat două fetițe cu priviri speriate, purtînd fiecare cîte o sapă. iar mai tîrziu a apărut un băiețaș slăbuț, care fornăia mereu pe nas. Îmi amintesc că ducea o bicicletă și ne-a însoțit vreo sută de metri, în flancul nostru drept, apoi a renunțat, negăsindu-ne vrednici de interes, s-a urcat pe bicicletă și a pornit pe nisipul neted, în direcția sferei.

M-am uitat să privesc în urma lui.

— Nu se va atinge de ea, zise tînărul cel îndeșat, pe un ton liniștitor.

La început, eram apăsător de cenușiu dinminții; apoi soarele s-a desprins dintre norii întinși deasupra orizontului și a luminat întreaga lume, transformînd marea de plumb în valuri scînteietoare. Am început să mă însuflețesc. O dată cu soarele, mi-a reapărut clar în față uriașa importanță a ceea ce făcusem și ceea ce mai aveam încă de făcut. Văzînd că unul dintre oameni s-a poticnit sub greutatea aurului meu, am izbucnit în rîs. Cît de umiliți vor fi oamenii, atunci cînd îmi voi lua adevăratul loc în lume!

Dacă n-aş fi fost sfişiat de oboseală, m-aş fi amuzat, desigur, văzînd cum şovăie proprietarul hotelului din Littlestone între aurul şi impunătoarea mea suită, pe de o parte, şi aspectul meu complet neîngrijit pe de altă parte. Dar, în cele din urmă, m-am găsit din nou într-o baie omenească; aveam apă caldă şi haine de schimb, mult prea mici pentru mine, dar curate, pe care mi le împrumutase omuleţul cel binevoitor. Mi-a mai împrumutat şi un brici, dar nu m-am hotărît să pornesc la atac împotriva bărbii stufoase care-mi acoperea faţa.

M-am aşezat în faţa unui mic dejun englezesc şi, mîncînd cu un fel de poftă reţinută, o poftă bătrînă de cîteva săptămîni, lipsită de agresivitate, am început să răspund întrebărilor celor patru tineri. Le-am spus adevărul.

— Ei bine, le-am spus eu, pentru că insistaţi... L-am găsit în Lună.

— În Lună?

— Da, Luna de pe cer.

— Ce vrei să spui?

— La naiba, exact ceea ce spun!

— Că ai venit chiar din Lună?

— Exact! Prin spaţiu... în sfera pe care aţi văzut-o.

Şi am servit o delicioasă felioară de ou. Mi-am notat în minte să-mi iau, atunci cînd mă voi întoarce pe Lună, o cutie cu ouă.

Vedeam limpede că ei nu credeau nici un cuvînt din spusele mele, dar mă considerau, evident, cel mai onorabil mincinos pe care l-au întîlnit vreodată. Au privit unii la alţii, apoi şi-au concentrat privirile asupra mea. Probabil că se aşteptau să capete, din felul cum mă foloseam de sare, vreo lămurire despre persoana mea. Se părea că atribuiau oarecare semnificaţie faptului că puneam piper pe ou. Erau preocupaţi de aurul turnat în forme atît de ciudate, pe care îl cărasem. Bucăţile zăceau acolo, în faţa mea, valorînd fiecare mii de lire; era evident că nu le furasem, aşa cum n-aş fi putut

fura, cărînd cu mine, o casă sau o bucată de teren. În timp ce îmi beam cafeaua și priveam la fețele lor curioase, mi-am dat seama de imensul pustiu al explicațiilor în care ar trebui să mă rătăcesc pentru a mă face din nou înțeles.

— Nu cumva vrei să spui că într-adevăr... începuse cel mai tânăr dintre ei, pe tonul unui om care vorbește cu un copil încăpățînat.

— Dă-mi, te rog, farfuria aceea cu pîine prăjită, i-am spus eu, tăindu-i vorba.

— Dar, ascultă, începuse un altul. Nu-ți închipui că vom crede povestea asta!

— Ah, foarte bine, i-am răspuns, ridicînd din umeri.

— Nu vrea să ne spună, zise cel mai tânăr dintre ei, cu glas scăzut, și apoi, cu o aparență de mare calm: Îmi dai voie să aprind o țigară?

Am consimțit, cu un gest cordial, și mi-am continuat micul dejun. Doi dintre ei s-au dus lîngă fereastra cea mai îndepărtată, privind afară și vorbind cu glas tare. Un gînd mi-a trecut brusc prin minte.

— A încetat fluxul? i-am întrebat.

Se făcu o pauză; fiecare credea că va răspunde celălalt.

— Este aproape de reflux, zise omul cel mic și gras.

— Ei, în orice caz, am spus eu, nu va pluti prea departe.

Am tăiat al treilea ou și am început un mic discurs.

— Ascultați... Vă rog să nu vă închipuiți că sînt insolent sau că vreau să vă torn niște minciuni sîruntate, sau altceva de acest fel. Sînt oarecum obligat să mă exprim concentrat și enigmatic. Înțeleg foarte bine că totul vi se pare destul de ciudat și că în imaginația dumneavoastră plutesc tot felul de presupuneri. Pot să vă asigur că sînteti martorii unui eveniment memorabil. Dar nu pot, mi-este cu totul imposibil să vă dau vreo explicație. Aveți cuvîntul meu de onoare că am venit din

Lună, și asta este tot ceea ce pot să vă spun... Totodată, vă sînt enorm de îndatorat, să știți, enorm... Sper că purtarea mea nu v-a jignit în vreun fel oarecare...

— Oh, nu, cîtuși de puțin! zise cel mai tînăr, pe un ton politic. Înțelegem foarte bine, și, continuînd să mă privească tîntă, se lăsă cu scaunul pe spate, pînă cînd era aproape gata să cadă; își reveni cu un oarecare efort.

— Nici vorbă! zise tînărul cel gras. Nici să nu vă treacă prin minte! Și se sculară cu toții, împrăștiindu-se prin odaie, aprinzîndu-și țigări, și încercînd să-mi arate că erau foarte prietenoși și degajați, lipsiți de orice curiozitate în privința mea sau a sferei.

— Totuși, am de gînd să țin sub observație vasul de colo, spuse unul dintre ei, cu glas scăzut.

Cred că dacă ar fi reușit să găsească un pretext, ar fi plecat cu toții, lăsîndu-mă singur. Am continuat să mănînc cel de al treilea ou.

— Vremea, zise după puțin timp tînărul cel mic și gras, a fost splendidă, nu-i așa? Nu știu de cînd n-am mai avut o asemenea vară...

În clipa aceea se auzi un șuiurat, ca și cînd ar fi trecut o rachetă uriașă!

Undeva, se auzi spărgîndu-se o fereastră...

— Ce-i asta? am strigat eu.

— Nu cumva...? strigă omul cel mic și se repezi la fereastra din colțul odăii.

Se repezîră și ceilalți. Eu ședeam la masă și-i priveam.

Deodată, am sărit în sus, răsturnînd cel de al treilea ou, și repezindu-mă la fereastră. Mă fulgerase un gînd.

— Nu se vede nimic, zise omul cel mic, repezîndu-se spre ușă.

— Este băiatul acela! am strigat, cu glasul răgușit și furios — blestematul acela de băiat! Întorcîndu-mă, l-am dat la o parte pe chelnerul care tocmai îmi aducea niște pîine prăjită, și m-am re-

pezit afară din odaie, coborînd pe mica terasă din fața hotelului.

Marea, pînă atunci liniștită, era acum frămîntată de valuri mari, și, în jurul locului unde fusese sfera, apa clocotea ca în siajul unui vas. Deasupra, se răsucea o mică învolburare de nori ca un fum care se împrăstie, iar cei trei sau patru oameni de pe țărm priveau în sus, întrebători, către punctul de unde se auzise explozia neașteptată. Și asta era tot ! Chelnerul și cei patru tineri îmbrăcați în bluze au năvălit afară, în urma mea. De la ferestre și uși se auzeau strigăte, și tot felul de oameni neliniștiți își făceau apariția, cu gura căscată.

O clipă, am rămas acolo, prea copleșit de noua întorsătură a lucrurilor, pentru a mă gândi la acești oameni. La început, eram prea surprins ca să-mi dau seama că s-a petrecut un dezastru iremediabil ; eram tot atît de năucit ca un om care primește, absolut din întîmplare, o lovitură puternică. Abia mai tirziu el începe să-și dea seama în ce măsură a fost lovit.

— Doamne sfinte !

Mă simțeam ca și cum cineva îmi turna spaimă pe ceafă în jos. Picioarele mi s-au muiat. Am început să realizez ce însemna pentru mine acest dezastru. Era blestematul acela de băiat — sus pe cer ! Fusesem complet „părăsit“. În sala hotelului se afla aurul, singura mea avuție pe pămînt. Ce se va mai întîmpla acum ? Mă zbăteam într-o confuzie imensă și de nedelegat.

— Spune-mi, se auzi în spatele meu glasul omului cel scund, spune-mi, ce-i asta ?

M-am întors pe călcîie și am văzut douăzeci sau treizeci de oameni bombardîndu-mă cu întrebări mute, cu mii de îndoieli și de suspiciuni. Nu puteam să le suport privirile. Am scos un geamăt.

— Nu pot, am strigat, vă spun că nu pot ! Nu sînt în stare ! Lămuriți-vă singuri și... duceți-vă la dracu' !

Făceam gesturi dezordonate. Cel care mă întrebuse se dădu un pas înapoi, ca și cum l-aș fi ame-

nințat. M-am năpustit printre ei și am intrat în hotel. M-am dus în sala de mâncare și am sunat cu furie din clopoțel. L-am înșfăcat pe chelner de îndată ce a intrat.

— Auzi? i-am strigat. Cheamă pe cineva să te ajute și cărați aceste bare în camera mea, imediat!

Nu reușea să mă înțeleagă, iar eu continuam să strig furios la el. A apărut un bătrinel, alarmat, cu un șorț verde în față, și împreună cu el doi dintre tinerii îmbrăcați în flanele. M-am îndreptat spre ei și le-am cerut să mă ajute. De îndată ce aurul a fost dus în camera mea, m-am simțit liber să fac scandal.

— Acum, ieșiți afară! am urlat eu. Ieșiți cu toții, dacă nu vreți să vedeți cum înnebunește un om în fața voastră!

L-am împins pe chelner de umăr, în timp ce el ezita în pragul ușii. Apoi, după ce am încuiat ușa în urma lor, mi-am scos hainele pe care mi le dăduse omul cel scund, le-am aruncat în dreapta și stînga, și m-am vîrit imediat în pat. Am zăcut acolo mult timp, gîfîind și înjurînd ca să mă răcoresc.

Cînd, în cele din urmă, m-am calmat, am coborît din pat și am sunat chelnerul, ca să-mi aducă o cămașă de noapte de flanelă, whisky, sifon și cîteva țigări de foi bune. După ce mi le-a adus, cu o întîrziere exasperantă, care m-a făcut să sun de mai multe ori clopoțelul — am încuiat din nou ușa și m-am hotărît să privesc în față întreaga situație.

Rezultatul net al mării noastre experiențe se prezenta ca un eșec total. Era o înfrîngere, și eu eram singurul supraviețuitor. Era o prăbușire totală, iar acum survenise dezastrul final. Nu mai aveam altceva de făcut decît să mă salvez pe mine și tot ce mai puteam din planurile mele. Se risipiseră, dintr-o singură lovitură fatală, toate intențiile mele de a mă întoarce și de a-l regăsi pe Cavor. Totul se risipise, și gîndul de a mă întoarce pe Lună și de a aduce sfera plină cu aur și pla-

nul de a analiza un fragment de Cavorită, pentru a-i descoperi secretul, și chiar eventualitatea de a regăsi cadavrul lui Cavor...

Nu mai rămăsese nimic, eu eram singurul supraviețuitor.

Cred că una dintre cele mai fericite idei pe care le aveam în împrejurările critice, era să mă duc la culcare. Într-adevăr cred că sau mi-aș fi ieșit din minți, sau aș fi comis vreun act fatal, necugetat. Dar, încuiat în cameră și la adăpost de orice întrerupere, puteam să cuget la situația mea sub toate aspectele și să-mi fac în voie planuri de viitor.

Desigur, știam precis ce se întâmplase cu băiatul. Se furișase în sferă, umblase pe la butoane, închisese obloanele de Cavorită, și își luase zborul. Era foarte puțin probabil să fi închis capacul și, chiar dacă o făcuse, șansele de a se mai întoarce erau una la mie. Va gravita, împreună cu bagajele mele, undeva, prin mijlocul sferei, rămânând pentru totdeauna acolo, și încetînd astfel să mai prezinte vreun interes pentru oameni, chiar dacă locuitorii vreunui colț îndepărtat al spațiului ar observa zborul lui fără sfîrșit. M-am convins foarte repede de acest lucru. Iar în ce privește responsabilitățile mele, cu cît mă gîndeam mai mult, cu atît îmi devenea mai limpede că, dacă îmi voi vedea liniștit de treabă, nu voi avea de suportat nici un fel de consecințe. Dacă voi fi pus în fața părinților îndurerăți, care își vor cere băiatul pierdut, voi putea pur și simplu să le cer sfera mea pierdută — sau să-i întreb ce vroiau să spună. La început, avusem viziunea părinților și rudelor care plingeau, mă gîndisem la tot soiul de complicații, dar acum îmi dădeam seama că nu trebuia decît să-mi țin gura, și nimic nu putea să se întîmple. Și, într-adevăr, cu cît ședeam și fumam, gîndindu-mă, cu atît mă convingeam că înțelept era să nu mărturisesc nimănui nimic.

Este dreptul oricărui cetățean britanic — cu condiția să nu comită vreun rău sau vreo necuviință — să apară deodată oriunde îi place, oricât de zdrențăros și murdar ar vrea să fie îmbrăcat, avînd la el indiferent ce cantitate de aur pur, și nu-i este nimănui permis să-i ceară socoteală sau să-l oprească de a proceda astfel. Pînă la urmă, am formulat acest principiu și l-am repetat de cîteva ori, ca un fel de Magna Charta a propriei mele libertăți.

Imediat ce am rezolvat această problemă am luat în cercetare, metodic, anumite aspecte la care nici nu îndrăzneam să mă gîndesc mai înainte, și anume cele în legătură cu dezastruoasa mea situație financiară. Am analizat situația în liniște, pe îndelete, mi-am dat seama că, luîndu-mi un alt nume și netăindu-mi barba crescută de două luni, puteam să reduc la minimum riscurile de a fi plictisit de creditorii haini despre care am pomenit mai înainte. De la gînd și pînă la o acțiune hotărîtă și disciplinată, calea era netedă. Procedam meschin, fără îndoială, dar aveam altceva de făcut? Eram hotărît să-mi păstrez, în orice caz, sîngele rece și demnitatea.

Am cerut să mi se aducă cele trebuincioase scrisului și am adresat o scrisoare băncii din Romnéy — cea mai apropiată, după spusele chelnerului — comunicîndu-i directorului că doream să deschid un cont și anunțîndu-l să trimită două persoane de încredere, cu împuternicirea necesară, într-o trăsură cu un cal bun, pentru a transporta vreo cincizeci de kilograme de aur pe care le aveam la mine. Am semnat scrisoarea „Wells“, care mi s-a părut un nume foarte respectabil. După aceea, am luat un anuar din Folkestone, am ales un croitor și i-am cerut să-mi trimită un meșter ca să-mi ia măsura pentru un costum bej de tweed; am mai comandat în același timp și o valiză, o trusă de voiaj, ghețe maro, cămăși, pălării, și alte mărunțișuri; am co-

mandat și un ceas. Am expediat scrisorile, am luat cea mai bună masă pe care putea să mi-o ofere hotelul, apoi, străduindu-mă să-mi păstrez calmul, m-am așezat să fumez o țigară de foi. Peste un timp, au venit cei doi funcționari împuterniciți de bancă, au cîntărit aurul și l-au luat cu ei. M-am încuiat în cameră, mi-am pus hainele peste cap, ca să nu mai aud nici o bătaie în ușă, și m-am întins confortabil să dorm.

Am adormit. O comportare prozaică, fără îndoială, pentru primul om care se întorsese din Lună, și îmi închipui că toți cititorii tineri și plini de imaginație vor fi dezamăgiți de mine. Dar eram îngrozitor de obosit și de plictisit și, la naiba! ce altceva puteam să fac? Dacă povesteam totul, nu aveam, cu siguranță, nici cea mai mică șansă de a fi crezut, și urmarea ar fi fost, fără îndoială, o serie de plictiseli insuportabile. Am adormit. Cînd, în sfîrșit, m-am trezit, eram gata să înfrunt întreaga lume, așa cum fusesem obișnuit s-o înfrunt încă de la vîrsta cînd am început să raționez. Și astfel am plecat în Italia, unde scriu acum această povestire. Dacă lumea nu o va accepta drept relatarea unor fapte reale, poate s-o considere o simplă ficțiune. Puțin îmi pasă.

Acum, cînd povestirea a ajuns la sfîrșit, mă gîndesc cu uimire cît de trecută sub tăcere și dată uitării a fost această aventură. Toți spun despre Cavor că n-a fost un savant prea strălucit, din moment ce și-a aruncat în aer casa, și pe el însuși, la Lympne; explozia care a urmat sosirii mele la Littlestone este pusă în legătură cu experiențele care se fac neîncetat, cu diferite explozibile, la instalațiile militare de la Lydd, la două mile depărtare. Trebuie să mărturisesc că pînă acum nu am făcut cunoscut nimănui rolul meu în dispariția lui Tommy Simmons, cum se numea băiețașul. Mi-ar fi venit destul de greu. Apariția mea pe plaja din

Littlestone, în zdrențe și cu două bare de aur curat, este explicată în diferite feluri, care de care mai ingenioase — dar nu-mi pasă ce gîndesc oamenii despre mine. Se spune că am inventat toată povestea, pentru a evita întrebările mai amănunțite despre sursa bogăției mele. Aș vrea să-l văd și eu pe omul care este în stare să inventeze o poveste atît de bine construită ca a mea! Ei bine, să o ia drept născocire, și gata!

Mi-am spus povestea — și cred că acum va trebui să mă obișnuiesc din nou cu necazurile acestei vieți pămîntești. Chiar dacă cineva a fost pe Lună, trebuie totuși să-și cîștige existența. De aceea lucrez aici, la Amalfi, la piesa pe care o schițasem înainte de apariția lui Cavor în viața mea, și încerc să-mi reclădesc viața, așa cum a fost înainte de a-l cunoaște pe el. Mărturisesc că îmi vine greu atunci cînd razele Lunii îmi intră în odaie să mă concentrez asupra piesei. Acum este Lună plină, și noaptea trecută am stat ceasuri întregi pe pergolă, privind în depărtare la suprafața strălucitoare care ascunde atît de multe taine. Închipuți-vă — mese și scaune, postamente și bare de aur! La naiba! Dacă aș putea redescoperi Cavorita! Dar aceasta nu se întîmplă de două ori în viață. Ia-tă-mă deci într-o situație ceva mai bună decît la Lympne, și asta-i tot. Cavor și-a căutat moartea într-un mod mult mai sistematic decît ar fi făcut-o oricare altă ființă omenească. Astfel se termină povestirea, tot atît de definitiv, tot atît de categoric ca și un vis. Ea se aseamănă atît de puțin cu toate celelalte întîmplări ale vieții, multe dintre faptele povestite de mine — salturile, hrana, respirația greoaie din perioadele de imponderabilitate — sînt atît de departe de orice experiență omenească, încît sînt într-adevăr momente cînd, în ciuda aurului meu lunar, eu însumi înclin pe jumătate să cred că totul n-a fost decît un vis.

**UIMITOAREA COMUNICARE
A D-LUI JULIUS WENDIGEE**

Cînd am terminat relatarea întoarcerii mele pe Pămînt, la Littlestone, am scris „Sfîrșit“, am tras o linie fantezistă și am aruncat tocul la o parte, deplin convins că întreaga povestire a Primilor Oameni în Lună se sfîrșise. Mai mult chiar, am dat manuscrisul pe mîinile unui impresar literar, împuternicindu-l să-l vîndă, am văzut cea mai mare parte a povestirii apărînd în *The Strand Magazine*, și m-am așezat din nou să lucrez la piesa pe care o începusem la Lym-pne ; dar sfîrșitul încă nu venise. Urmărindu-mă de la Amalfi la Alger, mi-a parvenit (sînt cam șase săptămîni de atunci) una dintre cele mai surprinzătoare comunicări pe care mi-a fost dat s-o primesc vreo dată. Pe scurt, eram informat că domnul Julius Wendigee, un electrician olandez, care — în speranța de a descoperi o metodă de comunicare cu Marte — experimenta anumite aparate, înrudite cu aparatul folosit de domnul Tesla în America, primea zi de zi fragmente dintr-un ciudat mesaj în limba engleză, care proveneau în mod indiscutabil de la domnul Cavor, din Lună.

La început, am crezut că totul nu era decît o glumă pusă la cale de cineva care văzuse manuscrisul povestirii mele. I-am răspuns domnului Wendigee pe un ton glumeț, dar el mi-a răspuns cu o seriozitate care înlătura orice bănuieli și, într-o stare de maximă surescitare, am plecat în grabă de la Alger, la micul observator de pe Monte Rosa, unde lucra el. Ascultîndu-i relatările și văzîndu-i aparatele — și mai ales mesajele care ne parveneau de la domnul Cavor — ultimele mele îndoieli s-au risipit. M-am hotărit pe loc să accept propunerea de a rămîne cu domnul Wendigee, pentru a-l ajuta la înregistrările zilnice și pentru a ne strădui amîndoi să trimitem un

mesaj de răspuns spre Lună. Cavor — am aflat din mesaje — nu numai că era viu, dar trăia liber în mijlocul unei comunități aproape inimaginabile de ființe cu aspect de furnică, o comunitate de oameni-furnici, în întunericul albastru al peșterilor lunare. Șchiopăta, se pare, dar era foarte sănătos — el spunea limpede că se simțea mai bine decât se simțise de obicei pe Pământ. Avusese niște friguri, dar fără vreo consecință supărătoare. Și, în mod destul de firesc, el părea convins fie că murisem în craterul lunar, fie că mă pierdusem în adincul spațiului.

Cînd primise primul mesaj din Lună, domnul Wendigee era antrenat în niște cercetări de cu totul altă natură. Cititorul își va aminti, fără îndoială, vîlva pe care a făcut-o la începutul secolului vestea că domnul Nikola Tesla, celebrul cercetător american în domeniul electricității, primise un mesaj din Marte. Comunicarea lui a atras atenția asupra unui fapt care era de mult timp familiar oamenilor de știință, și anume că, dintr-o sursă necunoscută din spațiu, ajung în mod constant pe Pământ niște unde electromagnetice, întru totul asemănătoare celor folosite de signor Marconi pentru telegrafia sa fără fir. În afară de domnul Tesla, mai mulți alți observatori s-au apucat să perfecționeze aparatele de recepționare și înregistrare a acestor vibrații, cu toate că puțini sînt cei care merg atît de departe, încît să le considere cu adevărat ca pe niște mesaje ale vreunui emițător extraterestru. În orice caz, printre acești puțini trebuie neapărat să-l socotim și pe domnul Wendigee. El s-a dedicat cu totul, încă din 1898, acestui subiect și, fiind un om cu resurse multiple, și-a construit un observator pe Monte Rosa, într-o poziție favorabilă, din toate punctele de vedere, pentru astfel de observații.

Cunoștințele mele științifice — trebuie să recunosc — nu sînt mari, dar, în măsura în care pot să-mi dau seama, dispozitivele domnului Wendigee pentru detectarea și înregistrarea tulburărilor survenite în condițiile electro-magnetice ale spațiului

sînt extrem de originale și ingenioase. Printr-un complex fericit de împrejurări, ele au fost montate și puse în funcțiune cam cu două luni înainte ca domnul Cavor să facă prima lui încercare de a comunica cu Pămîntul. Avem deci fragmente din toate comunicările lui, începînd cu primele. Din păcate, ele sînt doar fragmente, și cea mai importantă dintre toate problemele pe care trebuia să le comunice umanității, adică instrucțiunile pentru prepararea Cavoritei, s-au pierdut, dacă le-a transmis vreodată, neînregistrate, în spațiu. Noi n-am reușit niciodată să-i trimitem un răspuns lui Cavor. De aceea, el nu știa ce am recepționat și ce nu; de fapt, el nici nu știa dacă pe Pămînt cineva luase cunoștință de eforturile lui de a ne comunica. Dar persistența de care a dat dovadă trimițînd optsprezece comunicări lungi — așa ar fi fost dacă le-am fi primit în întregime — despre Lună și seleniți arată cît de mult s-a întors cu gîndul către planeta natală, în cei doi ani de cînd o părăsise.

Vă puteți închipui cît de surprins trebuie să fi fost domnul Wendigee cînd a descoperit că în înregistrarea tulburărilor electro-magnetice se amestecau frazele englezești ale lui Cavor.

Domnul Wendigee nu știa nimic despre ciudata noastră călătorie spre Lună, și, deodată — aceste cuvinte englezești care veneau din vid!

Este bine ca cititorul să înțeleagă condițiile în care au fost trimise aceste mesaje. Cu siguranță că pe undeva, în interiorul Lunii, Cavor a avut cîtva timp acces la un mare număr de aparate electrice, și se pare că el a construit — probabil pe furiș — un emițător de tipul Marconi. El reușea să-l pună în funcțiune la intervale neregulate: uneori doar pentru o jumătate de oră, alte ori timp de trei sau patru ore consecutiv. În aceste perioade, el își transmitea mesajele, fără să țină seama de faptul că poziția relativă a Lunei și a punctelor de pe suprafața Pămîntului se schimbă neîncetat. Din această cauză — pe lângă inevitabilele imperfecțiuni ale aparatelor de recepție, comunicările lui apar și dispar capricios din

înregistrările noastre ; devin confuze ; se „pierd“ într-un mod misterios și cu totul exasperant. În plus el nu era un operator experimentat ; poate că uitase în parte, sau poate că nu stăpînise niciodată prea bine codul de care se folosea de obicei, și cînd obosea sărea cuvinte, sau le stîlcea.

Probabil că am pierdut cam vreo jumătate dintre comunicările lui, iar mare parte dintre cele pe care le avem sînt defectuoase, întrerupte sau indescifrabile. În rezumatul care urmează, cititorul trebuie să se aștepte la o cantitate considerabilă de goluri, întreruperi și schimbări de subiect. Domnul Wendigee și cu mine colaborăm la întocmirea unei ediții complete și adnotate a mesajelor lui Cavor, al cărei prim volum, împreună cu o descriere amănunțită a instrumentelor folosite, sperăm să apară în ianuarie viitor. Va fi o ediție completă, științifică ; acum se publică doar o primă transcriere, populară. Dar rezumatul de mai jos este în orice caz suficient pentru a completa povestirea și pentru a da, în linii mari, o idee asupra acestei lumi înrudite, atît de apropiată și totuși atît de diferită de a noastră.

Capitolul XXII

UN REZUMAT AL PRIMELOR ȘASE MESAJE PRIMITE DE LA DL. CAVOR

Primele două mesaje ale domnului Cavor ar putea foarte bine să fie rezervate pentru ediția completă. Ele relatează doar pe scurt — cu unele deosebiri de detalii interesante, dar nu de importanță capitală — simplul fapt al construirii sferei și al plecării noastre de pe Pămînt. Tot timpul, Cavor vorbește despre mine ca despre un mort, dar schimbarea atitudinii sale se observă mai ales pe măsură ce se apropie de episodul coborîrii

noastre pe Lună. „Bietul Bedford“, spune el despre mine, sau „sărmanul tânăr“, și se condamnă că a împins un tânăr „nepregătit pentru asemenea încercări“ să-și părăsească planeta, într-o misiune atât de nesigură. Cred că el subapreciază contribuția mea de energie și capacitate practică la materializarea sferei lui teoretice. „Am sosit“, zice el, fără să dea despre călătoria noastră prin spațiu mai multe amănunte decât ar fi făcut-o dacă am fi mers cu trenul.

Apoi, el devine tot mai nedrept față de mine. Nedrept, într-adevăr, într-o măsură la care nu m-aș fi așteptat de la un om exersat în căutarea adevărului. Aruncînd o privire retrospectivă asupra celor scrise de mine despre expediția noastră, trebuie să subliniez că eu am fost mult mai obiectiv față de Cavor decât a fost el față de mine. Eu am atenuat foarte puțin și nu am suprimat nimic. Dar relatarea sa este următoarea :

„În foarte scurt timp s-a dovedit că neobișnuitele circumstanțe, precum și ciudățenia lumii care ne înconjură — pierderea considerabilă a greutateii, aerul rarefiat dar bogat în oxigen, efectele mărite ale efortului muscular, dezvoltarea rapidă a unor plante stranie din niște spori obscure, cerul înțunecat — îl surescituau peste măsură pe tovarășul meu. Pe Lună, caracterul lui părea că degenerază. A devenit impulsiv, nesăbuit și certăreș. După puțin timp, actul lui nebunesc de a devora niște ciuperci uriașe, cu care ne-am intoxicat, a dus la capturarea noastră de către seleniți — înainte de a avea cea mai mică ocazie de a observa mai de aproape felul lor de a fi...”

(Vedeți, el nu suflă nici o vorbă despre propria lui concesiune față de aceste „ciuperci“.)

Și mai departe: „Am ajuns, împreună cu seleniții, într-un loc greu de trecut, și Bedford, interpretînd greșit anumite gesturi ale lor“ — frumoase

gesturi mai erau! — „s-a lăsat pradă panicii. A fost cuprins de furie, a ucis trei dintre ei, și după aceste acte de violență am fost nevoit să fug cu el. După aceea, ne-am luptat cu un grup de seleniți, care încercau să ne bareze drumul, și am mai ucis șapte sau opt. Se vede cit de tolerante sînt aceste ființe după faptul că, atunci cînd am fost capturat din nou, nu m-au ucis pe loc. Am reușit să ieșim la suprafață și, pentru a ne mări șansele de a regăsi sfera, ne-am despărțit în mijlocul craterului în care nimerisem de la început. Dar imediat după aceea am dat peste un grup de seleniți, conduși de două ființe cu totul diferite, chiar și ca formă, de toți cei pe care îi văzusem pînă atunci. Aveau capete mai mari, trupuri mai mici, și erau îmbrăcați mult mai îngrijiți. După ce am reușit să scap cîtva timp de ei, am căzut într-o ripă, m-am rănit destul de rău la cap și mi-am deplasat rotula. Văzînd că îmi vine foarte greu chiar să mă tîrăsc, am hotărît să mă predau — dacă ei îmi vor mai permite s-o fac. Au consimțit și, dîndu-și seama de starea în care mă aflam, m-au dus cu ei din nou în interiorul Lunii. Despre Bedford n-am auzit nimic, nu i-am mai văzut nici o urmă și, după cîte am putut să aflu, nu l-au mai văzut nici seleniții. Fie că noaptea l-a surprins în crater, fie că a găsit sfera, ceea ce este mai probabil și, vrînd să mi-o ia înainte, a fugit cu ea. Mă tem însă că nu s-a priceput s-o conducă și și-a aflat o moarte mai lentă în spațiul nesfîrșit.“

De aici, Cavor mă concediază, urmînd să se ocupe cu subiecte mai interesante. Mi-ar displace profund să se creadă că mă folosesc de poziția mea de editor, pentru a-i denatura povestirea în propriul meu interes, dar sînt obligat să protestez împotriva interpretării pe care el o dă acestor întîmplări. El nu spune nimic despre acel mesaj disperat, scris pe hîrtia pătată de sînge, în care spunea, sau încerca să spună, o poveste cu totul diferită. Predarea demnă, de bună voie, este un aspect cu totul nou

al faptelor, care i-a venit în minte, trebuie să insist, după ce a început să se simtă în siguranță printre seleniți; iar în ceea ce privește intenția mea de „a i-o lua înainte“, îl las pe cititor să hotărască care dintre noi are dreptate. Știu că nu sînt un om model — n-am pretins niciodată că aș fi. Dar oarc sînt chiar așa cum m-a prezentat el?

În orice caz, cu aceasta se încheie descrierea părții mele negative. De aici încolo, îl pot edita fără nici o rezervă pe Cavor, deoarece nici nu mai amintește despre mine.

Se pare că seleniții cărora li s-a predat, l-au dus într-un punct din interior, în josul „unui puț imens“, cu ajutorul a ceea ce el descrie că ar fi „un fel de balon“. Deducem, din pasajul oarecum confuz în care el descrie aceste întîmplări, ca și din cîteva aluzii ocazionale aflate în mesajele următoare, că acest „puț imens“ face parte din marele sistem de puțuri artificiale care pornește în jos, din așa-numitele „cratere“ lunare, străbătînd depărtări de o sută de mile, către regiunea centrală a satelitului nostru. Aceste puțuri comunică între ele prin tuneluri transversale, se deschid în peșteri uriașe și în mari spații sferice; întreaga substanță a lunii este, pe o distanță de o sută de mile în interior, ca un burete stîncos. „În parte“, zice Cavor, „această structură spongioasă este naturală, dar în mare parte se datorește uriașei munci a seleniților din trecut. Grămezile mari, circulare, de stînci și pămînt excavat, care formează aceste mari cercuri în jurul gurilor de tuneluri, sînt considerate de astronomii pămînteni (înșelați de o falsă analogie) drept vulcani“.

Seleniții l-au dus în josul puțului, cu acel „fel de balon“ despre care ne-a pomenit, trecînd mai întîi printr-un întuneric absolut și apoi printr-o regiune de fosforescență care creștea neîncetat. Mesajele lui Cavor îl arată a fi ciudat de nepăsător față de amănunte, pentru un om de știință, dar lasă să se înțeleagă că lumina se datora unor riuri și cascade de apă — „conținînd fără îndoială vreun

organism fosforescent" — care curgeau tot mai abundent, cu cît coborau spre Marea Centrală. Și, în timp ce cobora, el ne spune că, „seleniții deveau de asemeni luminoși“. Și, în sfîrșit, departe în jos, el a văzut un lac de foc, fără căldură, apele Mării Centrale, strălucind și frămîntîndu-se într-o stranie involburare, „ca un lapte albastru și luminos, gata să fiarbă“.

„Această mare lunară“, zice Cavor într-un alt pasaj, „nu este stătătoare ; o maree solară îi imprimă o mișcare perpetuă în jurul axei Lunii, și au loc ciudate furtuni, fierberi și revărsări de ape peste țarm, iar uneori vînturi reci și tunete se înalță din valuri pînă la drumurile aglomerate ale marelui furnicar de deasupra. Lumina se produce numai atunci cînd apa este în mișcare ; în perioadele rare de calm marea devine neagră. De obicei, apele ei se ridică și coboară într-un fel de agitație uleioasă, iar stropi și mase de spumă clocotindă, strălucitoare, plutesc în curentul leneș și vag luminos. Seleniții navighează prin strîmtorile din peșteri și lagune în bărci mici, plate, de forma unei canoe ; și chiar înaintea călătoriei mele prin galeriile care duceau la Marele Lunar, stăpînul Lunii, mi s-a permis să fac o scurtă excursie pe apele Mării Centrale.

Peșterile și trecătorile sînt, desigur, foarte întortocheate. O mare parte nu sînt cunoscute decît de cei mai experimentați piloți și nu rareori se întîmplă ca unii seleniți să se piardă pentru totdeauna în labirinturile lor. Mi s-a spus că prin ungherele mai îndepărtate se ascund creaturi bizare, unele atît de teribile și primejdioase, încît toată știința lunară n-a fost capabilă să le extermine. Există în special un animal Rapha, un ghem inextricabil de tentacule vînjoase, care, tăiat în bucăți, se transformă în tot atîtea vietăți ; și un altul, Tzee, o lighioană care se repede ca o săgeată și ucide atît de brusc și de subtil, încît nu poate fi văzută nici odată...”

„În timpul acestei excursii, mi-am amintit ceea ce citisem despre Peșterile Mamușilor; dacă aș fi avut o torță cu lumină galbenă, în locul acestui albastru intens, și un vîslaș solid, în locul selenitului cu fața în formă de coș, care supraveghea un motor, în spatele bărcii, mi-aș fi închipuit că mă întorsesem deodată pe Pămînt. Stîncile din jurul nostru erau divers colorate, uneori negre, altele de un albastru palid și striat, și din cînd în cînd fulgerau și scînteiau de parcă am fi fost într-o mină de safire. Dedesubt se vedeau peștii fosforescenți și fantomatici care țîșneau și dispăreau în adîncul aproape la fel de fosforescent. Apoi, o privesc ultramarină, de-a lungul cursului umflat al unuia dintre canalurile de trafic, un debarcader, și apoi am zărit puțul enorm și aglomerat, cunoscutul drum vertical.

„Într-un spațiu larg, plin de stalactite strălucitoare, erau ancorate numeroase bărci. Am trecut pe lîngă una dintre ele și i-am văzut pe pescarii seleniți, cu brațe lungi, întinzînd o plasă. Erau mici, ca niște insecte cocoșate, cu brațe foarte puternice, cu picioare scurte și crăcănate și cu fețe ca niște măști caricaturale. În timp ce trăgeau, plasa părea lucrul cel mai greu pe care îl văzusem pe Lună; era încărcată cu greutate — fără îndoială de aur — și cerea mult timp pentru a fi scoasă afară, deoarece în apele acelea peștii cei mai mari și mai buni de mîncat se ascund în adîncimi. Peștele din plasă a ieșit la suprafață ca un răsărit albastru de Lună — o strălucire albastră care arunca fulgere.

„Printre peștii prinși se afla o creatură neagră, cu ochi sînștri, cu multe tentacule, care se zvîrcolea cu furie și a cărei apariție seleniții au salutat-o cu țipete și ciripituri. Apoi cu mișcări repezi și nervoase au tăiat-o în bucăți. Toate membrele tăiate continuau să se zbată și să se răsucească în modul cel mai groaznic. Mai tîrziu, cînd am fost cuprins de friguri, am visat tot timpul această creatură hîdă

și furioasă care se ridica atît de viguroasă și de agitată din apele mării necunoscute. Era ființa cea mai sălbatică și mai primejdioasă dintre toate creaturile pe care le-am văzut pînă acum în lumea din interiorul Lunii...

„Suprafața acestei mări trebuie să fie aproape la două sute de mile (dacă nu mai mult) sub nivelul suprafeței exterioare a Lunii; toate orașele din Lună se găsesc, după cîte am aflat, imediat deasupra Mării Centrale, în peșteri și galerii artificiale asemănătoare acelor pe care le-am descris, comunicînd cu exteriorul prin enorme puțuri verticale care se deschid întotdeauna în ceea ce numesc astronomii pămînteni „craterelor” Lunii. Capacul unei astfel de deschizături l-am văzut mai înainte, în timpul rătăcirilor care au precedat captivitatea mea.

Încă nu cunosc prea precis regiunile mai puțin centrale ale Lunii. Există un vast sistem de peșteri în care se adăpostesc vîiteii lunari în timpul nopții; mai există abatoare și alte instalații asemănătoare — într-una dintre aceste peșteri, Bedford și cu mine ne-am luptat cu măcelarii seleniți — și am văzut și niște baloane care coborau, încărcate cu carne, din întunericul de sus. Pînă acum am aflat despre toate aceste lucruri tot atît cît ar afla într-o perioadă egală de timp un Zulu venit în Londra despre rezervele de grîu britanice. Este însă evident că puțurile verticale și vegetația de la suprafață joacă un rol esențial în ventilarea și îmborsărea atmosferei din Lună. Uneori, și mai ales prima dată cînd am ieșit din închisoarea mea, sufla un vînt rece, în mod sigur, în josul puțului, iar mai tîrziu, în perioada frigurilor mele, am simțit un vînt cald bătînd în sus. După vreo trei săptămîni, pe cînd mă aflam în interiorul Lunii, am căzut bolnav de niște friguri greu de definit și în ciuda somnului și a tabletelor de chinină, pe care din fericire le aveam în buzunar, am rămas bolnav, chinuit de febră, aproape pînă în momentul cînd am fost dus în palatul Marelui Lunar, stăpînul Lunii.

„Nu voi mai *insista asupra jalnicei mele stări*“, remarcă el, „*din perioada de boală*“. Cu toate acestea, el continuă cu o mare abundență de detalii, pe care eu le omit. „*Temperatura mea*“, spune el spre sfârșit, „*a rămas neobișnuit de ridicată pe o lungă perioadă de timp și am pierdut orice poftă de mîncare. Aveam intervale cînd eram treaz, dar toropit, și altele cînd eram chinuit de vise. Îmi amintesc că la un moment dat eram atît de slăbit, încît începusem să am nostalgia Pămîntului și devenisem aproape isteric. Tinjeam în mod chinuitor după o culoare care să întrerupă acest albastru veșnic...*“

Apoi, el revine la problema atmosferei lunare, prinsă ca într-un burete. Astronomii și fizicienii mi-au declarat că tot ceea ce afirmă Cavor este în concordanță absolută cu toate cunoștințele noastre exacte despre Lună. Dacă astronomii pămînteni ar fi avut curajul și imaginația să tragă o concluzie îndrăzneată — spune domnul Wendigee — ei ar fi prevăzut aproape tot ceea ce spune Cavor despre structura generală a Lunii. Ei știu acum destul de sigur că între Lună și Pămînt nu sînt în primul rînd relații de la satelit la planeta mamă, ci mai ales relațiile dintre o soră mai mică și una mai mare, născute din aceeași masă, și deci din același material. Deoarece densitatea Lunii este doar trei cincimi din aceea a Pămîntului, nu poate exista decît o singură explicație a faptului și anume că Luna este găurită de un enorm sistem de peșteri. Nu era nevoie — spunea Sir Jabez Flap, membru al Societății Regale, acest spiritual interpret al astronomiei — ca să mergem vreodată pe Lună pentru a trage asemenea concluzii facile! (Aluzia este îndreptată împotriva lui Gruyère, dar, desigur, Sir Jabez Flap ar fi trebuit să anunțe de mai înainte cunoașterea faptului că Luna este găurită!) Și dacă Luna este, de fapt, o imensă cavitate, atunci se explică ușor absența aparentă a aerului și a apei. Marea se află în interior, în fundul peșterilor, iar aerul circulă prin marea rețea de galerii, conform legilor elementare

al fizicii. Peșterile din Lună sînt, în general, locuri foarte aerisite. Pe măsură ce lumina soarelui înconjoară Luna, aerul din galeriile exterioare, dinspre suprafața însorită, este încălzit, presiunea lui crește, o parte se scurge afară, în exterior, și se amestecă cu aerul care se evaporă în cratere (unde plantele îndepărtează bioxidul de carbon), în timp ce partea cea mai mare se scurge prin galerii, pentru a înlocui aerul contractat de suprafața răcită, părăsită de soare. Din această cauză, în timpul zilelor lunare există o briză constantă spre răsărit, în aerul galeriilor exterioare, și un curent îndreptat în sus, de-a lungul puțurilor, circulație complicată, în mare măsură desigur, de forma variată a galeriilor și a ingenioaselor instalații construite de seleniți...

Capitolul XXIII

ISTORIA NATURALĂ A SELENIȚILOR

De la cel de al șaselea pînă la cel de al șaisprezecelea, mesajele lui Cavor sînt în cea mai mare parte atît de întrerupte și abundă atît de mult în repetiții, încît cu greu pot să formeze o povestire cît de cît organizată. Ele vor fi redată în întregime, desigur, în ediția științifică, dar deocamdată cred că este mai bine să le rezum, dînd cît mai multe citate, ca în capitolul precedent. Am supus fiecare cuvînt unui serios examen critic, iar scurtele mele amintiri și impresii asupra vieții lunare mi-au fost de un ajutor neprețuit în interpretarea pasajelor care, altfel, ar fi rămas de o obscuritate impenetrabilă. Și, desigur, interesul nostru se îndreaptă mult mai mult asupra straniei comunități de insecte lunare în mijlocul cărora trăia Cavor, ca un oaspete

onorat, după cum se pare, decît asupra condiției fizice din lumea lor.

Am spus destul de limpede, cred, mai înainte, că seleniții pe care i-am văzut semănau cu omul prin poziția verticală a corpului și prin numărul membrilor, și am comparat aspectul general al capetelor și al încheieturilor cu acela al insectelor. Am mai menționat, de asemeni, consecința specifică a gravitației mai mici de pe Lună asupra constituției lor fragile. Cavor mă confirmă în toate aceste puncte. El îi numește „animale“, deși, desigur, ei nu se încadrează în nici o diviziune a clasificării ființelor pămîntești, și mai arată că „anatomia insectelor, din fericire pentru oameni, n-a depășit niciodată pe pămînt dimensiuni relativ mici“. Cele mai mari insecte terestre, vii sau dispărute, nu măsoară, de fapt, mai mult de șase *inch*-i în lungime; „dar aici, în gravitația mai mică a Lunei, o creatură care este în aceeași măsură și insectă și vertebrată, se pare că este capabilă să atingă dimensiunea unui om, și chiar mai mare“.

El nu se referă nici un moment la furnici, dar de-a lungul aluziilor lui îmi vine neîncetat în minte furnica, cu activitatea ei fără somn, cu inteligența ei, cu organizarea colectivă și mai ales prin faptul că dispune, pe lîngă cele două tipuri, masculul și femela, întîlnite la aproape toate celelalte animale, și de o mare varietate de indivizi lipsiți de sex, lucrătorii, soldații și alții asemenea, diferind unul de altul prin structură, obiceiuri, forță și utilizare, dar fiind totuși cu toții membrii ai aceleiași specii. Seleniții sînt, desigur, incomparabil mai mari decît furnicile. În locul celor patru sau cinci tipuri diferite care există la furnici, seleniții au un număr aproape nesfîrșit de tipuri diferite. Am încercat să arăt diferențele foarte mari observate la seleniții pe care i-am întîlnit pe suprafața exterioară a Lunii; diferențele în mărime, culoare și formă erau tot atît de mari ca și diferențele dintre cele mai deosebite rase de oameni. Dar diferențele pe care le-am remarcat eu sînt aproape nimic în comparație cu

rezultatele observațiilor lui Cavor. Se pare că seleniții din exterior, pe care i-am văzut eu, erau aproape de aceeași culoare și ocupație — păzitori de vițeii lunari, măcelari și alți asemenea. Dar în interiorul Lunii, nebănuite de mine, se află, se pare, sumedenii de specii diferite. Luna este, într-adevăr, un fel de furnicar uriaș. Dar în locul celor cinci tipuri diferite din lumea furnicilor, lucrătorul, soldatul, masculul înaripat, regina și sclavul, în lumea lunară se află nu numai sute de diferențieri, dar, în cadrul fiecăreia, și legându-se una de alta, există o întreagă serie de trepte intermediare. Iar seleniții nu sînt numai mult superiori furnicilor, dar, după spusele lui Cavor, ei îi depășesc chiar și pe oameni în inteligență, moralitate și înțelepciune socială.

Cavor se pare că a făcut foarte repede această descoperire. Din povestirea lui, mai curînd deduc decît aflu că a fost capturat de paznicii vițeilor lunari, sub conducerea unor seleniți care „aveau cutii craniene (capete?) mai mari și picioare mult mai scurte“. Văzînd că el nu putea să meargă nici chiar împins cu sulița, ei l-au dus cu ei prin întuneric, au trecut pe un pod îngust cît o scîndură și l-au așezat jos, într-un fel de ascensor. Era de fapt un balon — pentru noi fusese, desigur, absolut invizibil în întuneric — și ceea ce noi socotisem drept o simplă scîndură care mergea în gol era, fără îndoială, trecerea pe o pasarelă. Apoi, el coborîse cu balonul spre straturile tot mai luminoase ale Lunii. Mai întîi au coborît în liniște, întreruptă doar de ciripitul seleniților — și apoi au început să se simtă niște mișcări agitate. După puțin timp, ochii i-au devenit atît de sensibili la întuneric, încît a început să vadă din ce în ce mai bine lucrurile din jur, și în cele din urmă contururile vagi au început să capete formă.

„Inchipuiți-vă un enorm spațiu cilindric“, spune Cavor în cel de al șaptelea mesaj, „care avea aproape un sfert de milă diametru, luminat foarte

slab, la început, și apoi mai luminos, cu trepte mari care șerpuiau pe lângă pereți, într-o spirală care se pierdea în jos, într-o adâncime albastră; și din ce în ce mai puternic luminat — fără să-mi dau seama cum sau de unde. Gîndiți-vă la golul unei mari scări spirale, sau al unui ascensor prin care ați privit vreodată în jos, și amplificați dimensiunile de o sută de ori. Închipuiți-vă că îl priviți în amurg, printr-o sticlă albastră. Închipuiți-vă că priviți în jos și că vă simțiți extraordinar de ușor, eliberați de orice ameteală ați simți pe Pămînt, și atunci veți simți ceva din primele mele impresii. În jurul acestui puț enorm închipuiți-vă o galerie largă, mergînd într-o spirală mult mai abruptă decît s-ar putea concepe pe Pămînt, și care forma un drum înclinat, apărat de prăpastie doar printr-un mic parapet, care dispărea în cele din urmă în perspectiva a două mîle distanță, în jos.

Privind în sus, am văzut aceeași imagine; parcă priveam într-un con foarte ascuțit. Un vînt sufla în jos, prin puț, iar departe, deasupra capului, mi s-a părut că aud, din ce în ce mai slab, mugetul vițelilor lunari care erau readuși de la pășunea din exterior. De-a lungul galeriilor în spirală erau împărăștiați numeroși seleniți, insecte palide și ușor luminoase, care priveau spre noi sau erau ocupați cu treburi necunoscute.

Mi s-a părut mai întîi că văd un fulg de zăpadă căzînd cu iuțeală, purtat în jos de briza înghețată. Apoi, căzînd ca un fulg de zăpadă, am văzut o fîptură mică, un mic om-insectă atîrnat de o parașută, coborînd cu repeziciune, spre părțile centrale ale Lunii.

Selenitul cu capul mai mare, care ședea lângă mine, văzînd, după mișcările mele, că privesc într-acolo, mi-a arătat cu „mîna” lui în formă de trompă un fel de ieșitură care se zărea mult sub noi; un mic debarcader, ca să mă exprim astfel, suspendat în gol. În timp ce se repezea către noi, viteza noastră a scăzut rapid, și în cîteva momente ne-am oprit. Un odgon a fost aruncat și prins de

debarcader și m-am trezit împins jos, pe un loc neted, pe care o mulțime de seleniți se îmbulzeau să mă vadă.

Era o mulțime de nedescris. Brusc, violent, atenția mi-a fost atrasă de faptul că între aceste ființe de pe Lună existau diferențe uriașe.

Într-adevăr, se părea că nu există două exemplare asemănătoare în această mulțime care se îmbulzea. Se deosebeau și ca formă, și ca dimensiune! Unii erau umflați și înalți, alții alergau printre picioarele tovarășilor lor, alții se răsuceau și se tirau ca șerpui. Dădeau impresia grotescă și neliniștitoare a unor insecte care ar fi vrut, într-o oarecare măsură, să caricaturizeze umanitatea; toți păreau să prezinte o exagerare neînchipuită a câte unei trăsături particulare; unul avea un uriaș antebraț drept, un braț enorm, ca un fel de antenă; altul părea numai picioare, suspendat parcă pe niște picioaroange; altul proiecta un organ enorm în formă de nas lângă un ochi care privea tăios și care îi dădea un aspect surprinzător de omenesc, dacă nu-i vedeai și gura lipsită de orice expresie. Semăna cu paiatele făcute din clești de homar. Straniul cap de insectă (cu toate că lipseau mandibulele și antenele) al păzitorilor de vîței lunari suferise transformări uluitoare; era cînd larg și turtit, cînd lung și îngust, cînd avea în locul frunții coarne și alte excrescențe ciudate, cînd era acoperit cu barbă și despărțit în două, cînd avea un grotesc profil uman. Unele cutii craniene erau întinse ca niște bășici, pînă la dimensiuni uriașe. Ochii erau de asemeni extrem de diferiți, unii ca de elefant, prin micimea și vioiciunea lor, alții ca niște găuri uriașe de întuneric. Erau forme uimitoare, cu capete reduse la dimensiuni microscopice și cu trupuri ca o bilă, și ființe fantastice și fără consistență, care păreau că există doar ca să susțină niște ochi uriași, conturați cu alb și care priveau fix. Și — ciudățenie a ciudățeniilor — doi sau trei dintre acești fantastici locuitori ai unei lumi subterane, o lume adăpostită de soare sau ploaie sub nenumărate mile de stîncă, purtau um-

brele în mâinile lor în formă de tentacule! — umbrele adevărate, asemănătoare cu cele de pe Pământ! Și atunci mi-am amintit de parașutist.

Acești locuitori ai Lunii se comportau exact cum ar face o mulțime omenească în împrejurări asemănătoare; se îmbulzeau și se împingeau unii pe alții, se îmbrînceau ca să-și facă loc, și chiar se cățarau unii peste alții, pentru a reuși să mă vadă. Din clipă în clipă deveneau mai numeroși și se împingeau tot mai mult în discurile paznicilor mei — Cavor nu explică ce voia să înțeleagă prin aceste discuri.

„Tot mereu, forme noi se impuneau atenției mele uluite. Apoi mi s-a făcut semn, am fost ajutat să intru într-un fel de litieră, ridicată pe umerii unor purtători cu brațe puternice, și astfel am fost purtat prin acest coșmar clocotitor către apartamentele care fuseseră pregătite pentru mine. Pretutindeni, în jurul meu, erau ochi, fețe, măști, tentacule, un zgomot ca scuturatul unor piei, ca foșnetul aripilor de gândaci, și behăitul și ciripitul seleniților.“

După cite am înțeles, el a fost dus într-un „apartament hexagonal“, unde a rămas închis cîtva timp. Mai tîrziu, i s-a acordat mai multă libertate; de fapt, o libertate aproape la fel de mare ca în orice oraș civilizat de pe Pământ. Se pare că ființa misterioasă care este conducătorul și stăpînul Lunii a însărcinat doi seleniți „cu capete mari“ să-l păzească, să-l studieze, și să stabilească cu el orice fel de comunicație intelectuală posibilă. Oricît ar părea de uimitor și de necrezut, aceste două creaturi, acești fantastici oameni-insecte, aceste ființe din altă lume, au reușit foarte repede să comunice cu Cavor, prin intermediul vorbirii pămîntești.

Cavor îi numește Phi-oo și Tsi-puff. Phi-oo, spune el, era înalt cam de cinci picioare; avea picioare mici și subțiri, lungi cam de optsprezece inch-i, terminate cu labe subțiri, întîlnite deseori pe Lună. Pe aceste picioare se legăna un trup mic, palpitînd de pulsațiile inimii. Brațele, care se terminau în formă de tentacule, erau lungi, moi, cu multe încheieturi, iar

gîtul, extrem de scurt și de gros, avea, ca de obicei, multe articulații. „Capul lui“, spune Cavor — făcînd aluzie, se pare, la unele descrieri prealabile care s-au pierdut în spațiu — „este de tipul lunar obișnuit, dar modificat în mod bizar. Gura, căscată și lipsită de expresie, este neobișnuit de mică, ascuțită în jos; restul figurii se reduce la un nas mare și turtit. De o parte și de alta se află ochii, mici, ca de găină. Țeasta se întinde într-un glob uriaș, iar pielea chitinoasă a păzitorilor de vîței lunari este înlocuită la el de o simplă membrană, prin care se văd deslușit pulsațiile creierului. El este, într-adevăr, o creatură cu un creier teribil de hipertrofiat, și cu tot restul organismului micșorat, atît relativ cît și absolut.“ În acest pasaj, Cavor îl compară, văzut de la spate, cu Atlas care susține globul pămîntesc. Tsi-puff, se pare, era o insectă similară, dar cu o „față“ considerabil prelungită, iar creierul fiind hipertrofiat în regiuni diferite, capul nu mai era rotund, ci în formă de pară, cu codița în jos. Mai existau de asemenea în suita lui Cavor purtătorii de litieră, ființe încovoiate, cu umeri enormi, ușieri în formă de păianjen, și un servitor bondoc.

Modul în care Phi-oo și Tsi-puff au atacat problema vorbirii a fost destul de simplu. Ei au intrat în „celula hexagonală“ în care era ținut Cavor, și au început să imite fiecare sunet pe care îl făcea el, începînd cu tusea. Cavor a înțeles foarte repede intenția lor, și a început să repete cuvintele, arătînd cu degetul obiectele respective. Procedul a fost probabil întotdeauna același. Phi-oo îl asculta cîtva timp pe Cavor, apoi arăta și el cu degetul și spunea cuvîntul pe care îl auzise. Primul cuvînt pe care l-a învățat a fost „om“, și al doilea „lunar“ — folosit, se pare, de Cavor, sub impulsul momentului, în loc de „selenit“. De îndată ce Phi-oo era sigur de înțelesul unui cuvînt, i-l repeta lui Tsi-puff, care îl memora fără greș. În prima ședință au învățat perfect peste o sută de cuvinte englezești.

Mai tîrziu, cei doi seleniți au adus cu ei un artist care să-i ajute cu schițe și diagrame, în munca de

explicare, întrucît desenele lui Cavor erau cam rudimentare. „Acesta“, spune Cavor, „era o ființă cu un braț extrem de abil și cu un ochi pătrunzător“, și se pare că desena cu o iuțeală de necrezut.

Al unsprezecelea mesaj este, fără îndoială, doar un fragment dintr-o comunicare mai lungă. După cîteva fraze intrerupte, a căror înregistrare este indescifrabilă, el continuă :

„Dar problema îi va interesa doar pe lingviști ; mi-ar lua prea mult timp să dau amănuntele lungilor noastre discuții, din care acestea au fost doar începutul, și mă îndoiesc foarte mult dacă aş putea să redau într-adevăr în ordinea cuvenită toate întorsăturile și meandrele pe care le-am făcut în încercările noastre de a ne înțelege. Verbele au devenit repede un capitol destul de ușor — cel puțin verbele active, pe care le putem exprima printr-un desen ; unele adjective au fost lesne de înțeles, dar cînd am ajuns la noțiuni abstracte, la prepoziții și la tot felul de figuri de stil obișnuite, cu ajutorul cărora ne exprimăm de obicei pe Pămînt, era ca și cum am fi umblat îmbrăcați în corset. Aceste dificultăți au fost într-adevăr de netrecut, pînă cînd, la a șasea lecție, a venit un al patrulea asistent, o ființă cu un cap imens, ca o minge de rugby, a cărui calitate forte era, fără îndoială, să urmărească analogiile complicate. El a intrat cu un aer preocupat, poticnindu-se de un scăunel ; pentru ca să înțeleagă în ce constau dificultățile noastre, trebuia mai întîi să țipăm, sau chiar să-l îmbrîncim și să-l înțepăm. Dar de îndată ce înțelegea problema în cauză, o rezolva cu o repeziciune uimitoare. Ori de cîte ori era nevoie de o gîndire care depășea competența, fără îndoială limitată, a lui Phi-oo, se recurgea la această persoană cu capul prelung, iar el îi comunica concluzia numai lui Tsi-puff, pentru a fi memorată ; Tsi-puff era depozitul nostru lingvistic. Astfel am reușit din nou să progresăm.

Mi s-a părut mult, și totuși a fost scurt timpul — o chestiune de cîteva zile — pînă cînd am reușit

intr-adevăr să vorbesc cu aceste insecte din Lună. Desigur, la început discuția era infinit de obositoare și exasperantă, dar pe nesimțite am ajuns să ne înțelegem. Răbdarea mea ajunsese la limită. Cel care se ocupă cu vorbirea este Phi-oo. El vorbește cu o risipă de „Hm... Hm“, când meditează sau face o pauză, și a prins câteva fraze: „Dacă pot spune așa“, „Mă înțelegi“, cu care își presară vorbirea.

Încercînd să mi-l prezinte pe artist, mi-a vorbit cam astfel:

— Hm... Hm... el... dacă pot spune așa... desenează. Mănîncă puțin... bea puțin... desenează. Place desenează. Nu alt lucru. Urăște tot cine nu desenează ca el. Furios. Urăște tot cine desenează ca el mai bine. Urăște multă lume. Urăște tot cine nu crede că toată lumea pentru ca să deseneze. Furios. Hm. Toate lucrurile înseamnă nu pentru el... Numai desenează. El place dumneata... mă înțelegi... Nu lucrul pentru desenat. Urît... izbitor. Eh? El — mi-a spus întorcîndu-se spre Tsi-puff — place amintește cuvinte. Amintește minunat mai mult decît altul. Gîndește nu, desenează nu... amintește. Spune — aici el se adresează asistentului său, cerîndu-i să-i amintească un cuvînt — istorii... toate lucrurile. El aude odată... spune mereu“.

„Pentru mine este mai minunat decît aș fi visat vreodată să aud aceste creaturi pocite — deoarece, deși m-am familiarizat cu ele, mă izbesc mereu de înfățișarea lor neomenească — căutînd să-și apropie tot mai mult șuieratul lor de o vorbire pămîntească coerentă, punînd întrebări, dînd răspunsuri. Am senzația că m-am întors din nou la perioada fabulelor din copilărie, cînd furnica și lăcusta vorbeau împreună, iar albina făcea pe judecătorul între ele...“

În timp ce aceste exerciții lingvistice continuau, se pare că lui Cavor i se ușurară considerabil condițiile captivității. Teamă și neîncrederea pe care i-o treziseră nefericitul nostru conflict se ștergeau

tot mai mult, spune el, „prin logica deliberată a tot ceea ce fac... Acum pot să mă duc și să vin după bunul meu plac, iar restricțiile la care sînt supus sînt spre binele meu. În acest fel am reușit să ajung la acest aparat și, ajutat de o fericită descoperire printre materialele care sînt împrăștiate prin enorma magazie de aici, am reușit să trimit cîteva mesaje. Pînă acum, nu s-a făcut nici cea mai mică încercare de a mă împiedica, deși i-am spus clar lui Phi-oo că semnalizez spre Pămînt.

— Vorbești cu celălalt? întrebă el, privindu-mă.

— Cu alții, zisei eu.

— Alții, zise el. Oh, da. Oameni?

Și mi-am continuat transmisiunile“.

Pe măsură ce descoperea fapte noi, care îi modificau concluziile, Cavor corecta neîncetat relatările sale anterioare despre seleniți, și în consecință citatele care urmează trebuie să fie privite cu oarecare rezervă. Ele sînt extrase din cel de al nouălea, cel de al treisprezecelea și cel de al șaisprezecelea mesaj și, cu toate că sînt neclare și fragmentare, probabil că oferă cea mai completă descriere pe care omenirea poate spera s-o aibă, timp de cîteva generații, asupra vieții sociale a straniei comunități lunare.

„In Lună“, spune Cavor, „fiecare cetățean își cunoaște cu precizie locul. El se naște în locul respectiv, și disciplina complicată a antrenamentului, educației și chirurgiei la care este supus îl face, în cele din urmă, să fie atît de adaptat rolului său, încît nu are nici idei și nici organe pentru vreun alt scop. De ce ar fi altfel? s-ar întreba Phi-oo. Dacă, de exemplu, un selenit este destinat să devină matematician, profesorii și educatorii săi îl îndreaptă de la bun început către acest domeniu. Ei reprimă în germene orice predispoziție pentru alte ocupații, îi încurajează, cu o abilitate psihologică perfectă, numai gustul matematic. Creierul lui sau, cel puțin, facultățile matematice ale creierului, se dezvoltă la

maximum, iar restul doar atât cît este necesar pentru a susține această parte esențială a individului. În cele din urmă, în afară de odihnă și hrană, singura lui plăcere constă în exersarea și dezvoltarea facultății principale, singurul lui interes este să-și aplice cunoștințele, societatea lui este alcătuită numai din ceilalți specialiști ai domeniului său. Creierul îi devine din ce în ce mai mare, cel puțin regiunile angajate în matematici; ele se dezvoltă tot mai mult și par să soarbă toată viața și vigoarea din restul corpului. Membrele se chircesc, inima și organele digestive se micșorează, fața de insectă dispare sub contururile sale umflate. Glasul îi devine un simplu scîrțîit pentru expunerea formulelor; el pare surd la orice, în afară de problemele enunțate corect. Facultatea risului, în afară de descoperirea bruscă a vreunui paradox, i se atrofiază; emoția sa cea mai profundă constă în dezvoltarea unui nou calcul. Și astfel, el își îndeplinește scopul.

Sau, de asemeni, un selenit destinat să fie păzitor de vițeii lunari este împins din cea mai fragedă vîrstă să gîndească și să trăiască printre vițeii lunari, să-și găsească plăcerea în știința despre vițeii lunari, să se exerseze în îngrijirea și urmărirea lor. Este antrenat să devină rezistent și activ, ochiul îi este antrenat, educat, să distingă vestmintele strîmte, cu contururi ascuțite, care constituie uniforma meseriei lui. În cele din urmă, el nu se mai interesează de regiunile mai adînci ale Lunii; pe seleniții care nu se pricep ca și el la îngrijirea vițeilor lunari îi privește cu indiferență, bătaie de joc sau ostilitate. Gîndurile îi sînt îndreptate numai către pășunile vițeilor lunari, iar dialectul îi este compus din termenii tehnici ai meseriei sale. Astfel, el își iubește munca și își îndeplinește cu o fericire desăvîrșită datoria care îi justifică existența. Și tot astfel se întîmplă și cu ceilalți seleniți — fiecare este o unitate perfectă în mecanismul lumii lor...

Aceste ființe cu capete mari, în sarcina cărora cade munca intelectuală, formează un fel de aristocrație în această societate stranie, și în fruntea

tuturor, ca o chintesență a Lunii, se află acel creier minunat și gigantic, Marele Lunar, în fața căruia voi fi dus în curînd. Dezvoltarea nelimitată a inteligenței în pătura intelectuală se datorește faptului că în anatomia lunară lipsește craniul, această ciudată cutie de oase care sugrumă dezvoltarea creierului omenesc, limitîndu-i posibilitățile, impunîndu-l «pînă aici și nu mai departe». Intelectualii lor se împart în trei categorii principale, care diferă în mare măsură între ele, în ceea ce privește influența și respectul. Aceștia sînt : administratorii, din care face parte și Phi-oo, seleniți de o inițiativă și o suplețe intelectuală considerabilă, fiecare dintre ei fiind responsabil pentru o anumită cantitate cubică a masei lunare ; experții, ca gînditorul cu capul în formă de minge ovală, antrenați pentru a executa anumite operații speciale ; și erudiții, depozitarii întregii științe. Din această ultimă categorie face parte Tsi-puff, primul profesor lunar de limbi terestre. În privința acestora din urmă, trebuie să remarcăm un lucru curios și anume că dezvoltarea nelimitată a creierului lunar a făcut inutilă inventarea tuturor acelor ajutoare mecanice ale muncii cerebrale, care au marcat progresul civilizației omenești. La ei nu există nici cărți, nici înregistrări de nici un fel, nici biblioteci, nici inscripții. Toate cunoștințele sînt înmagazinate în creiere hipertrofiate, așa cum furnicile melifere din Texas își înmagazinează mierea în marile lor abdomene. În loc de Somerset House și biblioteca British Museum, ei au colecții de creieri vii...

Am observat că administratorii mai puțin specializați se interesează foarte mult de mine, ori de cite ori mă întîlnesc. Ei se abat din drum ca să mă privească și să pună întrebări, la care le răspunde Phi-oo. Îi văd mergînd încoace și încolo cu o suită de purtători, servitori, crainici, parașutiști, și așa mai departe — un grup ciudat, demn de privit. Experții, în cea mai mare parte, mă ignorează cu desăvîrșire, după cum se ignorează și unii pe alții, sau mă remarcă doar pentru a începe o

expunere zgomotoasă a talentului lor personal. Eru-
diții, cu foarte puține excepții, sînt absorbiți într-o
stare de mulțumire de sine, impenetrabilă și apo-
plectică, din care i-ai putea scoate doar negîndu-le
erudiția. De obicei, ei sînt conduși de îngrijitori și
servitori, de cele mai dese ori niște făpturi mici și
îndeminatice, mai ales femeile, care înclin să cred
că sînt pentru ei un fel de soții; unii dintre savanții
cei mai profunzi sînt prea mari pentru a se putea
mișca singuri, și sînt duși din loc în loc într-un fel
de hîrdaie, ca niște piftii tremurătoare, imbibate
cu știință, care îmi trezesc o uimire respectuoasă.
Venind către locul unde mi se permite să mă
distrez cu aceste jucării electrice, am trecut tocmai
pe lîngă unul dintre acești savanți, cu un cap uriaș,
chel, șubred și cu pielea subțire, dus pe un fel de
targă grotescă. În față și în spate mergeau cei
care îl purtau, alături de niște ființe cu o față
în formă de trompetă, care îi strigau meritele.

Am mai vorbit despre suitele care îi însoțesc pe
cei mai mulți dintre intelectuali: ușieri, purtători,
valeți, ca niște tentacule și mușchi exteriori care
înlocuiesc plăpîndelee forțe fizice ale acestor minți
hipertrofiate. Purtătorii îi însoțesc aproape întot-
deauna. Mai există de asemeni și mesageri extrem
de iuți, cu picioare ca de păianjeni și „mîini” pentru
apucarea parașutelor; și servitori cu niște organe
vocale care pot să trezească chiar și morții. În
afară de inteligența lor limitată, acești subordonați
sînt tot atît de inerti și neputincioși ca o umbrelă
în cuier. Ei există doar pentru ordinele de care
trebuie să asculte, pentru datoriile pe care le au
de îndeplinit.

Aceste insecte care merg în sus și în jos pe dru-
murile în spirală, care umplu balcoanele ascendente,
care trec pe lîngă mine atîrnați de parașute fragile,
fac parte, presupun, din clasa truditoare. Unii din-
tre aceștia sînt într-adevăr — fără nici o figură
de stil — niște „mîini mecanice”; tentacula unică
a păzitorului de vîitei lunari este înlocuită cu unul
sau două mînunchiuri uriașe, de trei, cinci sau

șapte degete pentru apucat, ridicat, condus, restul nefiind decît apendice secundare pentru aceste organe principale. Unii, care presupun că se ocupă de mecanismele cu bădăi de clopot, au niște urechi enorme, ca de iepuri, chiar în dosul ochilor; alții, care lucrează la delicate operații chimice, proiectează în afară un uriaș organ olfactiv; alții au picioare plate, ca niște pedale, cu încheieturile anchilozate; alții — despre care mi s-a spus că sînt suflători de sticlă — au plămîinii ca niște foale. Dar fiecare dintre acești seleniți de rînd este perfect adaptat la funcția socială pe care o îndeplinește. Munca de precizie este făcută de către muncitori formați în acest scop, extrem de mici și de ordonați. Pe unii aș fi putut să-i țin în palma mîinii. Există chiar și un tip de selenit-învîrtitor, destul de răspîndit, a cărui unică datorie și plăcere este de a furniza forța motrice pentru diferite aparate mărunte. Pentru supravegherea acestor stări de lucruri, pentru menținerea ordinii și reprimarea oricărei tendințe greșite care ar putea să ia naștere în mintea cuiva, există creaturile cele mai musculoase pe care le-am văzut pe Lună, un fel de poliție lunară, fînțe antrenate din cea mai fragedă vîrstă să acorde un respect și o ascultare fără margini celor cu capetele umflate.

Fabricarea acestor diferite soiuri de muncitori este probabil un proces foarte curios și interesant. Încă nu știu prea multe în această privință, dar am dat de curînd peste cîțiva seleniți tineri, închiși în niște borcane din care nu ieșeau decît membrele superioare; erau comprimați pentru a deveni îngrijitorii unor mașini de un anumit tip. „Mîna“, întinsă prin acest sistem foarte dezvoltat de educație tehnică, este stimulată prin substanțe iritante și hrănită prin injecții, în timp ce restul corpului rămîne nealimentat. Phi-oo, dacă l-am înțeles bine, mi-a explicat că în primul stadiu al „specializării“ aceste creaturi mici și ciudate dau semne de suferință, în diferitele poziții în care stau ghemuiți, dar se obișnuiesc foarte ușor cu soarta lor; el m-a

das într-un loc unde erau dresați cîțiva mesageri cu membrele flexibile. Știu că este absurd, dar aceste aspecte ale metodelor lunare de educație m-au afectat în mod neplăcut. Sper, totuși, că îmi voi învinge repulsia și voi putea să mai văd și alte aspecte ale acestei minunate orînduiri sociale. Mina aceea cu aspect jalnic, care ieșea din borcan, părea că își cerșește pierdutele ei posibilități; mă obsedează și acum, cu toate că, pînă la urmă, procedeul este categoric mult mai uman decît metoda noastră pămîntească de a-i lăsa pe copii să devină oameni și apoi să-i transformăm în mașini.

De curînd — cred că era la a unsprezecea sau a douăsprezecea vizită pe care am făcut-o acestui aparat — am avut o curioasă revelație asupra vieții duse de seleniții care muncesc. Fusesem condus aici pe un drum mai scurt, în loc de a coborî pe galeria spirală și pe cheiurile Mării Centrale. Dintr-o galerie lungă, șerpuită și întunecată, am ieșit într-o peșteră întinsă și scundă, pătrunsă de un miros pămîntesc și luminată strălucitor. Lumina venea de la o abundentă vegetație, asemănătoare ciupercilor, de culoare albicioasă; unele exemplare semănau foarte mult cu ciupercile noastre, dar erau înalte cît un om sau chiar mai mult.

— Lunarii mănîncă plantele astea? l-am întrebat pe Phi-oo.

— Da, hrană.

— Doamne sfinte! am strigat. Dar asta ce-i?

Văzusem un selenit excepțional de mare și de diform care ședea întins, nemișcat, printre tulpini, cu fața în jos. Ne-am oprit.

— Mort? am întrebat eu. Pînă atunci nu mai văzusem pe Lună nici un mort, și devenisem curios.

— Nu! exclamă Phi-oo. El... muncitor... nu muncă de făcut. Ia puțină băutură atunci... face doarmă... pînă cînd noi nevoie de el. La ce bun el treaz; eh? Nu nevoie el plimbă degeaba.

— Iată încă unul! am strigat eu.

Și, într-adevăr, am descoperit că toată această vastă întindere acoperită de ciuperci era presărată

cu seleniți întinși pe jos, care dormeau, sub efectul unui narcotic, pînă cînd Luna vu avea din nou nevoie de ei. Erau zeci și zeci, de toate felurile; pe cîțiva dintre ei i-am întors cu fața în sus și i-am examinat mai bine decît reușisem s-o fac pînă atunci. Cînd îi mișcam, ei începeau să respire zgomotos, dar nu se trezeau. Pe unul mi-l amintesc foarte bine, cred că mi-a lăsat o impresie mai puternică, din cauză că un joc de lumini și ceva din atitudinea lui îmi sugera o formă omenească întinsă la pămînt. Membrele superioare erau niște tentacule lungi și delicate — se ocupa cu manipularea unor obiecte fine — și atitudinea lui din somn vădea o suferință resemnată. Fără îndoială, interpretarea mea era complet greșită, dar aceasta mi-a fost impresia. Aceeași senzație neplăcută am avut-o și în timp ce Phi-oo îl împingea din nou în întuneric, printre ciupercile livide și cărnoase, cu toate că, răs-togolindu-se, se vedea foarte bine că este o insectă.

Faptul nu ilustrează decît modul irațional în care ne căpătăm obiceiurile de a gîndi și a simți. A-l narcotiza pe muncitorul de care nu ai nevoie și a-l pune la o parte, este cu siguranță mult mai bine decît a-l arunca afară din fabrică, ca să rătăcească pe străzi, muritor de foame. Orice comunitate socială complicată cunoaște în mod necesar o oarecare intermitență în folosirea muncii specializate; procedeul seleniților prevenea astfel problema șomajului. Și totuși, chiar și mințile educate în mod științific sînt utit de iraționale, încît și acum mă obsedază amintirea seleniților întinși pe jos, printre arcadele liniștite și fosforescente ale vegetației cărnoase, și acum evit ucel drum scurt, cu toate inconvenientele drumului mai lung, mai zgomotos și mai aglomerat.

Acest drum mă face să ocolesc printr-o peșteră imensă, întunecoasă, foarte aglomerată și gălăgioasă; aici e reședința mamelor lumii lunare — albinele regine, cum s-ar spune, ale stupului; ele privesc prin deschizăturile hexagonale ale unui fel de perete în formă de fagure, sau se plimbă printr-un mare

spațiu deschis de dedesubt, sau își aleg jucăriile și amuletele construite de către bijutierii acefalici și cu degete delicate, care lucrează în niște căsute de mai jos — anume pentru a le face plăcere. Ele sînt ființe cu înfățișare nobilă, împodobite în mod fantastic și uneori chiar frumos, cu o ținută mîndră și, în afară de gură, cu capete aproape microscopice...

În privința condiției sexelor, a căsătoriei și a felului în care se contractează, a nașterilor, am reușit să aflăm foarte puțin pînă acum. Avînd în vedere rapidele progrese pe care le face Phi-oo în limba engleză, fără îndoială că ignoranța mea va dispărea în scurt timp. Cred că, așa cum se întîmplă la furnici și la albine, în această comunitate există o mare majoritate de membri cu sex neutru. Desigur, în orașele noastre de pe Pămînt există mulți oameni care nu trăiesc niciodată viața de procreare, viața naturală a omului. Dar pe Lună, ca și la furnici, acest fapt a devenit o condiție normală a rasei; și întreaga reîmprospătare necesară cade în sarcina clasei speciale și nu prea numeroase a matroanelor, mamele lumii lunare, ființe mari și impunătoare, foarte potrivite pentru a purta larva de selenit. Dacă nu am înțeles greșit explicația lui Phi-oo, ele sînt absolut incapabile de a îngriji de puii pe care îi aduc pe lume; perioade de indulgență nesăbuită alternează cu dispoziții de violență agresivă; și, cît mai repede cu putință, micile creaturi, care sînt moi, fleșcăite și de o culoare palidă, sînt date în grija unei varietăți de femele celibatate, femei „muncitoare“, se pare, care în unele cazuri posedă un creier de dimensiuni aproape masculine.“

Chiar în acest punct, din nefericire, mesajul se întrerupe. Oricît de fragmentară și confuză este materia care constituie acest capitol, ea dă totuși o impresie generală asupra unei lumi stranie și captivante — o lume de care lumea noastră va trebui să țină seama, mai curînd sau mai tîrziu. Această picurare intermitentă de mesaj, aceste șoaapte ale unui ac de înregistrare din întunericul

coastelor muntoase este prima prevestire a existenței unor alte condiții decât cele omenești, condiții pe care omenirea nici nu și le-a închipuit pînă acum. Pe Lună există noi elemente, noi mecanisme, noi tradiții, o avalanșă copleșitoare de idei noi, o rasă ciudată cu care va trebui în mod inevitabil să ne luptăm pentru supremație — iar aurul este acolo tot atît de comun ca fierul sau ca lemnul...

Capitolul XXIV

MARELE LUNAR

Penultimul mesaj descrie, uneori chiar cu multe amănunte, întîlnirea dintre Cavor și Marele Lunar, care este conducătorul sau stăpînul Lunii. Cavor se pare că a transmis cea mai mare parte fără întrerupere; dar în partea finală a fost întrerupt. Următorul a venit după un interval de o săptămînă. Primul mesaj începe astfel: „În sfîrșit, pot să reiau această...”; apoi devine de neînțeles și este reluat în mijlocul unei fraze.

Cuvîntul care lipsește din fraza următoare este probabil „mulțimea”. Apoi continuă foarte limpede: „devenea tot mai densă pe măsură ce ne apropiam de palatul Marelui Lunar — dacă pot numi palat o succesiune de excavații. Pretutindeni, selzniți care mă priveau — găuri căscate, măști palide, ochi mari care priveau pe deasupra unor tentacule teribile în formă de nas, și ochi mici sub plăci frontale monstruoase; pe jos mișunau și lătrau o puzderie de creaturi mai mici; peste umeri sau pe sub subțiori se întindeau capete grotești așezate pe gîturi sinuoase, lungi, ca de lebădă. Menținînd un spațiu liber în jurul meu, mergea un cordon de paznici masivi, cu capul în formă de găleață; ni se alăturaseră cînd am părăsit vasul cu care veniserăm de-a

lungul canalelor Mării Centrale. Artistul cu creierul mic, cît un purice, ni s-a alăturat și el, și un grup compact de furnici purtătoare se clătinau împovărate de o mulțime de obiecte care au fost considerate necesare pentru rangul meu. În ultima parte a călătoriei, am fost dus într-o litieră. Era făcută dintr-un metal foarte ductil, care mi se părea negru, lucrat în ochiuri și întrețesut cu bare dintr-un metal mai palid ; în timp ce înaintam, se grupa în jurul meu o procesiune lungă și complicată.

În frunte, ca niște crainici, mergeau patru creaturi cu fața ca o trompetă, care scoteau niște sunete îngrozitoare ; apoi veneau, în față și în spate, niște scutieri bondoci, ca niște gîndaci, și de fiecare parte un roi de capete savante, un fel de enciclopedii însuflețite, care, mi-a explicat Phi-oo, urmau să stea în jurul Marelui Lunar pentru a-i da lămuriri. Nu exista nici un amănunt al științei lunare, nici un punct de vedere sau metodă de gîndire pe care aceste ființe uimitoare să nu o poarte în capetele lor. Veneau apoi paznici, purtători și creierul fremătător al lui Phi-oo, dus de asemeni pe o litieră. Urma Tsi-puff, într-o litieră ceva mai puțin impozantă ; apoi eu, pe o litieră mai elegantă decît oricare alta și înconjurat de servitorii care îmi dădeau hrană și băutură. După aceea veneau alți trompeți, spărgîndu-mi urechile cu strigăte vehemente, apoi cîteva creiere mari, corespondenți speciali sau istoriografi — nu știu cum ar putea să fie numiți — însărcinați cu observarea și memorarea tuturor detaliilor acestei întrevederi epocale. O mulțime de servitori, care purtau și țirau steaguri, grămezi de ciuperci parfumate și diferite simboluri curioase, completau procesiunea. Drumul era străjuit de portari și ofițeri în găтели care luceau ca oțelul și, în spatele liniei lor, de fiecare parte, răsăreau capetele și tentaculele mulțimii enorme.

Trebuie să recunosc că încă nu m-am obișnuit cu efectul ciudat pe care îl producea asupra mea înfrățirea seleniților, și nu era de loc plăcut să

plutesc pe această vastă mare de entomologie surescitată. Cîtva timp am simțit un fel de groază. O simțisem și mai înainte, în peșterile lunare, cînd m-am trezit la un moment dat fără arme și cu spatele descoperit, în mijlocul unei mulțimi de seleniți, dar atunci senzația nu fusese atît de vie. Este, desigur, o pornire cît se poate de necontrolată, și sper să reușesc treptat să mi-o înfrînez. Dar, la un moment dat, în timp ce înaintam prin puhoiul mulțimii uriașe, a trebuit să mă agăț strîns de litieră și să fac apel la întreaga mea voință pentru a-mi înnăbuși un strigăt sau vreo altă manifestare de acest fel. A durat cam trei minute; după aceea mi-am regăsit din nou cumpătul.

Am urcat cîtva timp spirala unui drum vertical și apoi am trecut printr-o serie de săli imense, cu plafonul în formă de cupolă, superb îmbodobite. Apropierea de Marele Lunar se făcea în așa fel încît să dea o vie impresie a măreției sale. Sălile — din fericire luminate destul de bine pentru ochii mei pămîntești — formau un crescendo abil, bine gîndit, de spațiu și decoruri. Efectul dimensiunilor progresive era sporit de diminuarea neîncetată a luminii și de un abur fin de părfum care, pe măsură ce înaintam, devenea mai dens. În primele săli, lumina vie făcea ca totul să-mi apară limpede și concret. Aveam impresia că înaintez neîncetat către ceva mai mare, mai nelămurit și mai puțin material.

Trebuie să mărturisesc că toată această splendoare mă făcea să mă simt extrem de meschin și nedemn. Eram nebărbierit, nepieptănat; nu adusesem cu mine briciul și în jurul gurii îmi crescuse o barbă aspră. Pe Pămînt am avut întotdeauna tendința să disprețuiesc orice atenție acordată persoanei mele, în afară de grija pentru curățenie; dar în împrejurările excepționale în care mă aflu, reprezentînd planeta și rasa umană — și de înfățișarea mea depindea felul în care voi fi primit — aș fi dat orice să am o ținută mai îngrijită și mai demnă. Fusesem atît de convins că Luna era nelocuită,

încît trecusem complet cu vederea asemenea măsuri de prevedere. Eram îmbrăcat într-o haină de flanelă, cu patalonii bufanți și ciorapi de golf, pătați cu tot felul de murdării pe care le oferea Luna, papuci (tocul celui stîng căzuse), și o pătură, în care făcusem o gaură și mi-o petrecusem peste cap. (Aceste haine, de fapt, le port și acum.) Țepii ascuțiți n-au făcut decît să-mi înrăutățească aspectul general; la genunchiul pantalonului aveam o ruptură nereparată, care bătea la ochi în timp ce ședeam așezat în litieră; ciorapul drept, de asemenea, se răsucea cu încăpăținare în jurul gleznei. Sînt pe deplin conștient de deserviciul pe care înfățișarea mea l-a adus umanității, și dacă aș fi putut, prin vreun expedient oarecare, să-mi îmbunătățesc cît de puțin ținuta, aș fi făcut-o. Dar nu am găsit nimic corespunzător. Am făcut tot ce am putut cu pătura — înfășurînd-o ca pe o togă, iar cît privește restul, mă țineam atît de drept cît îmi permitea legănarea litierei.

Inchipuiți-vă cea mai mare sală în care ați intrat vreodată, decorată artistic în faianță albastră și albastru deschis, luminată, fără să știți de unde, de o lumină albastră — și plină de creaturi cu aspect metalic, sau de culoare albă-lividă, de cele mai diverse forme, după cum am mai amintit. Inchipuiți-vă că această sală se sfîrșește cu o arcadă deschisă, în dosul căreia este o sală și mai mare, după care urmează o alta și mai mare, și așa mai departe. La capătul perspectivei, un șir de trepte care urcă la nesfîrșit, ca treptele de la Ara Coeli din Roma. Pe măsură ce te apropii de ele, treptele parcă urcă tot mai sus. Dar, în cele din urmă, am ajuns sub o arcadă imensă și am zărit capătul acestor trepte; acolo, pe tronul lui, se înălța Marele Lunar.

Era așezat într-o strălucire de albastru incandescent. O atmosferă cețoasă umplea sala, astfel încît pereții păreau îndepărtați și invizibili. Aceasta făcea ca el să pară că plutește într-un vid negru-albastru. Mai întii, părea un nor mic, luminos, meditănd în tronul său albastru; cutia sa craniană

probabil că măsura mai mulți metri în diametru. Un mănunchi de fascicole de lumină albastră veneau din spatele tronului, dându-i o strălucire de stea; era înconjurat de un halo. În jurul său, mici și nedeslușiți în această strălucire — cîțiva servitori care îl sprijineau, iar mai jos, stînd în umbră, într-un imens semicerc — subordonații săi intelectuali, memoratorii, calculatorii și cercetătorii, linguiștii și servitorii, și toate insectele distinse de la curtea lunară. Și mai jos stăteau ușierii, mesajerii, apoi, în josul nenumăratelor trepte ale tronului, se aflau oamenii din gardă, iar la bază, enormă, variată, nedeslușită, vasta mulțime fremătătoare a demnitarilor mai mici de pe Lună. Picioarele lor produceau pe podeaua de stîncă un foșnet neîncetat, iar membrele lor se mișcau ca într-un murmur.

Cînd am intrat în penultima sală, muzica s-a înălțat și s-a extins într-o măreție imperială de sunete, iar strigătele crainicilor au tăcut...

Am intrat în ultima și cea mai mare dintre săli...

Procesiunea s-a desfășurat ca un evantai. Scutierii și gărzile mele s-au dat în dreapta și în stînga, iar cele trei litere care ne duceau, pe mine, pe Phi-oo și pe Tsi-puff, au înaintat pe o podea întinsă și lucioasă, pînă la picioarele uriașei scări. Atunci a început un zumzet puternic care se amesteca cu muzica. Cei doi seleniți s-au dat jos, dar mic mi s-a cerut să rămîn așezat — ca o cinste specială, bănuiesc. Muzica a încetat — murmurul încă se mai auzea — și, prin mișcarea simultană a zece mii de ochi respectuoși, atenția mi s-a îndreptat spre inteligența supremă, înconjurată de aureolă, care plutea deasupra noastră.

La început, cînd am privit prin lumina radiantă, această chintesență de creier semăna foarte mult cu o bășică subțire, fără trăsături, cu urme vagi, unduioase de circumvoluțiuni, care se răsuceau vizibil în interior. Apoi, sub masa lui enormă, chiar deasupra marginii tronului, am zărit — fără să-mi pot reține o tresărire — niște ochi minusculi care

priveau din această strălucire. Nu exista o față, ci doar niște ochi, ca și cum cineva ar fi privit prin două găuri. Mai întâi, n-am văzut nimic altceva decât acești doi ochi care mă priveau fix; apoi am zărit dedesubt un trup de pitic și niște membre ca de insectă, albe și zbîrcite. Ochiu priveau în jos, către mine, cu o stranie intensitate, iar partea inferioară a globului umflat era încrețită. Niște mici mâini — tentacule, care păreau inutile, mențineau această formă pe tron...

Era mare. Era vrednic de milă. Am uitat de sală și de mulțime.

Am fost urcat pe scară, clătinat treaptă cu treaptă. Mi se părea că acest creier cu reflexe purpurii, de deasupra noastră, se revărsa peste mine și era pătruns din ce în ce mai mult de efectul pe care i-l produceam apropiindu-mă. Servitorii și ajutoarele care se aflau în jurul stăpînului lor păreau că se micșorează și dispar în strălucirea lui. Niște servitori din umbră erau ocupați să stropească acest creier uriaș cu un lichid răcoritor, îl fricționau și îl sprîzineau. În ceea ce mă privește, sedeam agățat în litiera legănătoare și priveam țintă la Marele Lunar, incapabil să-mi iau privirea de la el. Și, în sfîrșit, cînd am ajuns pe o mică platformă, despărțită doar de vreo zece trepte de scaunul suprem, splendoarea confuză a muzicii a atins culmea și a încetat, iar eu am fost lăsat gol, ca să spun așa, în această imensitate, sub privirea scrutătoare și liniștită a Marelui Lunar.

Examina primul om pe care îl văzuse vreodată...

În cele din urmă, mi-am îndreptat privirea spre figurile șterse care se aflau în ceața albastră din jurul său, și apoi în josul treptelor, spre seleniții masați, liniștiți și atenți, îngrămădiți cu miile în partea de jos. Am fost din nou cuprins de o teamă inexplicabilă... care a trecut de îndată.

După o pauză, a venit salutul. Am fost ajutat să cobor din litieră și am rămas în picioare, stîngaci, în timp ce un anumit număr de gesturi curioase și, fără îndoială, profund simbolice, erau făcute în

numele meu de către doi funcționari subțiri. Roiurile enciclopedice ale savanților care mă însoțiseră pînă la intrarea în ultima sală au apărut cu două trepte deasupra mea, în dreapta și în stînga, gata să răspundă la întrebările Marelui Lunar; creierul alb al lui Phi-oo s-a așezat cam la jumătatea distanței spre tron, într-o poziție din care să comunice cu ușurință cu noi, fără să întoarcă spatele Marelui Lunar sau mie. Tsi-puff a luat loc în spatele lui. Niște servitori îndemînatici au înaintat pînă lîngă mine, mergînd cu fețele întoarse către strălucitoarea Prezență. M-am așezat turcește, iar Phi-oo și Tsi-Puff au ingenuncheat de asemenea, ceva mai sus. S-a făcut tăcere. Ochii curtenilor din apropiere se îndreptau de la mine spre Marele Lunar și apoi din nou la mine; prin mulțimile nevăzute de dedesubt a trecut un foșnet și un şuierat de așteptare, apoi a încetat.

Nu se mai auzea nici un zgomot.

Pentru prima și ultima dată de cînd o cunoșteam îndeaproape, Luna era liniștită.

Am auzit un zgomot slab și tremurător. Marele Lunar mi se adresa. Părea că se freacă un deget pe un geam de sticlă.

L-am privit cîteva clipe cu atenție și apoi m-am uitat spre vigilantul Phi-oo. Printre aceste fînte formate din membrane subțiri, mă simțeam ridicul de gros, cărnos și solid; capul meu părea doar fălci și păr negru. Mi-am întors din nou privirea spre Marele Lunar. Tăcuse; servitorii săi se agitau, și suprafața lucioasă a creierului său strălucea, stropită cu un lichid răcoritor.

Phi-oo a meditat cîteva clipe. L-a consultat și pe Tsi-Puff. Apoi a început să-și fluiere cuvintele în engleză — la început puțin cam nervos, astfel încît nu se înțelegea prea bine:

— Hm... Marele Lunar... dorea să spună... dorește să spună... înțelege că ești... hm... oameni... că ești un om de pe planetă Pămînt. Dorește să spună că ești bine venit... bine venit... și dorește

să afle... afle, dacă pot spune așa... starea lumii noastre... și motivul pentru care ai venit aici.

Se opri. Eram pe punctul să răspund, cînd el continuă. A făcut cîteva observații al căror sens nu era prea limpede, dar înclin să cred că avea intenția să-mi adreseze cîteva complimente. Mi-a spus că Pămîntul este pentru Lună ceea ce Soarele este pentru Pămînt, și că seleniții doresc foarte mult să afle despre Pămînt și oameni. Apoi mi-a vorbit, fără îndoială tot ca un compliment, despre mărimea și diametrul relativ al Pămîntului și al Lunii, și despre uimirea și curiozitatea cu care seleniții au privit întotdeauna planeta noastră. Am meditat cîteva clipe cu ochii plecați, și m-am hotărît să răspund că și oamenii se întrebau ce ar putea să se afle pe Lună, și că o socotiseră moartă, nebănuind toată măreția pe care eu o aveam chiar atunci în față. Marele Lunar, în semn de considerație, și-a rotit fasciculele luminoase, și prin imensa sală s-au auzit șuieratul, șoaptele și foșnete pro-vocate de vorbele mele. Apoi, el a continuat să-i pună lui Phi-oo cîteva întrebări la care era mai ușor de răspuns.

Mi-a explicat că înțelegea de ce trăim pe suprafața Pămîntului, că aerul și marea noastră se aflau la exteriorul globului; aceste cunoștințe el le avea mai de mult, de la specialiștii săi astronomi. Era foarte dornic să capete informații mai amănunțite asupra ceea ce numea el «această stare extraordinară de lucruri», deoarece, după soliditatea Pămîntului, se crezuse întotdeauna că nu poate fi locuit. Mai întii a vrut să afle temperaturile extreme la care sînt supuse ființele Pămîntești și s-a interesat foarte mult de ceea ce i-am spus despre regimul de nori și de ploi. Imaginația i-a fost ajutată de faptul că atmosfera lunară din galeriile exterioare este de multe ori foarte cețoasă în timpul nopții. Părea surprins de faptul că noi nu socoteam lumina solară prea intensă pentru ochii noștri și a părut interesat de încercarea mea de a-i explica că pentru noi bolta cerească era de culoare albastruie, din

cauza refracției aerului; de altfel, mă îndoiesc că a înțeles prea bine acest lucru. I-am explicat cum irisul ochiului omenesc poate contracta pupila, ca să apere delicata structură internă de excesul luminii solare, și mi s-a permis să mă apropiu la câțiva pași de această Prezență, ca să pot observa structura ochiului omenesc. Aceasta a dus la o comparație între ochii lunari și cei omenești. Primii nu numai că sînt extrem de sensibili la orice fel de lumină pe care o pot vedea oamenii, dar ei văd și căldura, și orice diferență de temperatură din lună face ca obiectele să devină vizibile.

Irisul era un organ cu totul nou pentru Marele Lunar. Cîteva clipe, s-a amuzat trimițîndu-mi razele drept în față și privind cum mi se contractau pupilele. Ca urmare, cîteva clipe am fost orbit...

Dar, în ciuda acestei neplăceri, găseam, pe nesimțite, ceva liniștitor în raționalitatea acestui schimb de întrebări și răspunsuri. Puteam să-mi închid ochii, să mă gîndesc la răspuns, și aproape să uit că Marele Lunar nu avea o față...

După ce am coborît din nou la locul meu, Marele Lunar m-a întrebat cum ne adăposteam de căldură și de furtuni, iar eu i-am expus arta de a clădi case și de a construi mobile. Aici ne-am rătăcit în neînțelegeri și contradicții, datorate în mare parte, trebuie să admit, exprimării mele haotice. O bună bucată de vreme am avut mari dificultăți ca să-l fac să înțeleagă natura unei case. Pentru el și pentru ceilalți seleniți părea, fără îndoială, lucrul cel mai bizar din lume ca oamenii să-și construiască case, cînd puteau să coboare în peșteri, iar lucrurile s-au complicat și mai mult cînd am încercat să-i explic că oamenii au început prin a-și avea locuințele în peșteri, și că își construiau și acum sub suprafața pămîntului căi ferate și multe alte întreprinderi. Cred că dorința de a fi prea complet m-a făcut să devin confuz. De asemeni, m-am încurcat rău de tot cînd am încercat, în mod nechibzuit, să-i explic problema minelor. În cele din urmă, lăsînd

acest subiect neînterminat, Marele Lunar m-a întrebat ce făceam noi cu interiorul Pământului.

Un val de șoapte și şuierături a trecut pînă în cel mai îndepărtat colț al imensei adunări, cînd au aflat că noi, oamenii, nu știm absolut nimic despre ceea ce conține Pământul pe care s-au dezvoltat nesfîrșitele generații ale strămoșilor noștri. De trei ori a trebuit să repet că din toate cele 4.000 de mîle de materie dintre suprafața și centrul pămîntului oamenii nu cunoșteau decît o mică parte, pînă la adîncimea de o milă, și aceasta foarte vag. Marele Lunar m-a întrebat de ce mai venisem pe Lună, din moment ce abia ne cunoșteam propria noastră planetă, dar apoi nu mi-a mai cerut o explicație mai amplă, fiind prea dornic să afle noi amănunte care contraziceau știința lor.

S-a întors la problema vremii, și am încercat să-i descriu schimbarea neîncetată a aerului, zăpada, înghețul și uraganele.

— Dar cînd vine noaptea, întrebă el, nu este frig ?

I-am spus că era ceva mai rece decît în timpul zilei.

— Și atmosfera voastră nu îngheață ?

I-am spus că nu ; că niciodată nu era un frig atît de mare, pentru că nopțile noastre sînt scurte.

— Nici măcar nu se lichefiază ?

Eram pe punctul să spun «nu», dar m-am gîndit că măcar o parte a atmosferei noastre, vaporii de apă, cîteodată se lichefiază și formează roua, alteori îngheață și formează bruma — un proces perfect analog cu înghețul întregii atmosfere exterioare a Lunii, în timpul lungii ei nopți. I-am explicat acest lucru, și apoi Marele Lunar a început să discute despre somn. Căci nevoia de somn, care vine cu atîta regularitate, la fiecare douăzeci și patru de ore, la toate ființele, face de asemeni parte din moștenirea noastră pămîntească. Pe Lună, ei se odihnesc doar la intervale rare și după eforturi excepționale. Apoi am încercat să-i vorbesc despre splendoarea liniștitoare a unei nopți de vară ; am

trecut la descrierea animalelor care pradă în timpul nopții și dorm în timpul zilei. I-am spus despre lei și tigri, dar se pare că aici am ajuns la un punct mort. Pe Lună nu există, în afară de străfundurile apelor, creaturi care să nu fie cu totul domesticite și supuse voinței seleniților, și așa a fost din vremuri imemorabile. Există monștri acvatici, dar nu fiare sălbatice, și ideea unor animale mari și puternice care există «afară», în noapte, este greu de înțeles pentru ei”.

De aici, pe o distanță de vreo douăzeci de cuvinte sau mai mult, înregistrarea este prea întreruptă pentru a o putea transcrie.

„Apoi a discutat cu însoțitorii săi, probabil despre ciudata superficialitate și lipsă de rațiune a omului, care trăiește doar la suprafața unei lumi, o creatură supusă valurilor, vînturilor și tuturor capriciilor văzduhului, care nu poate nici măcar să se organizeze pentru a înfrunța fiarele care îi devorează seminția și care totuși îndrăznește să invadeze o altă planetă. În timpul acestei discuții aparte, eu am rămas pe gânduri și apoi, la dorința sa, i-am vorbit despre diferitele categorii de oameni. El mă iscodea cu tot felul de întrebări:

— Și pentru toate felurile de muncă aveți același fel de oameni? Dar cine gîndește? Cine guvernează?

I-am vorbit în câteva cuvinte despre metoda democratică.

După ce m-a ascultat, el a ordonat să i se împărtășească pe frunte lichide răcoritoare, și apoi, crezînd că nu înțelesese bine, mi-a cerut să-i repet explicația.

— Atunci, ei nu fac fiecare lucruri diferite? întrebă Phi-oo.

Am admis că unii sînt gînditori și alții funcționari; unii vînează, alții sînt mecanici, alții artiști, alții muncitori.

— Dar toți guvernează, am spus eu.

— Și ei nu au înfățișări diferite, potrivite cu îndatoririle lor diferite?

— Nici una care să se poată vedea, în afară poate de îmbrăcăminte. Poate că și mințile lor diferă puțin — am adăugat.

— Mințile lor probabil că diferă foarte mult, zise Marele Lunar, deoarece altfel ar vrea toți să facă aceleași lucruri.

Pentru a mă pune oarecum de acord cu prejudecățile sale, i-am spus că presupunerea sa era justă.

— Totul este ascuns în creier — i-am spus eu — dar diferențele vin tocmai acolo. Poate că dacă ar vedea cineva mințile și sufletele oamenilor, ei ar fi tot atât de variați și deosebiți ca și seleniții. Există oameni mari și oameni mici, oameni care pot ajunge departe și oameni care pot merge repede; oameni zgomotoși, cu mintea ca o trompetă, și oameni care își pot aminti fără să gîndească...”

(Aici sînt trei cuvinte neclare.)

„El m-a întrerupt pentru a-mi aminti una dintre afirmațiile mele precedente :

— Dar ai spus că toți oamenii guvernează ? insistă el.

— Pînă la un punct, am răspuns eu. Mi-e teamă însă că am provocat și mai multă confuzie cu explicația mea.

El se opri asupra unui fapt care l-a izbit.

— Vrei să spui, întrebă el, că nu există nici un Mare Pămîntean ?

M-am gîndit la diferiți oameni, dar l-am asigurat, în cele din urmă, că nu există nici unul. I-am explicat că autocrații și împărații pe care i-am încercat pe Pămînt au sfîrșit de obicei în băutură, viciu sau violență, și că anglo-saxonii, o secțiune mare și influentă a poporului de pe pămînt, din care făceam și eu parte, nu au de gînd să mai încerce acest sistem. Marele Lunar a rămas mai mult decît uimit.

— Dar cum păstrați voi înțelepciunea pe care ați cîștigat-o ? întrebă el.

I-am explicat felul în care ne ajutam...”

(Aici lipsește un cuvînt, probabil „creierul“.)

„nostru limitat, cu ajutorul bibliotecilor. I-am explicat cum se dezvoltă știința noastră prin munca

unită a nenumărați oameni mărunți; el n-a făcut nici un comentariu, decît că, în ciuda sălbăticiiei noastre sociale, stăpîneam, în mod evident, multe cunoștințe, deoarece altfel n-am fi putut să ajungem pe Lună. Totuși contrastul era foarte bine marcat. Cu ajutorul științei, seleniții se dezvoltau și se transformau; omenirea își înmagazina cunoștințele, dar oamenii rămîneau brute — educate. El a zis că această...”

(Aici, un scurt fragment al mesajului este neclar.)

„Apoi mi-a cerut să-i descriu cum circulăm pe Pămîntul nostru, și i-am vorbit despre trenuri și vase. Pentru cîteva clipe, el n-a putut să înțeleagă că am descoperit folosirea aburilor abia de o sută de ani; cînd a înțeles, a rămas extrem de uimit. Trebuie să menționez că seleniții se folosesc de ani, în măsurarea timpului, la fel cum facem noi pe Pămînt, cu toate că eu nu pot să înțeleg nimic din sistemul lor numeral. Aceasta însă nu are importanță, pentru că Phi-oo îl înțelege pe al nostru. Apoi am continuat să-i spun că omenirea locuiește în orașe numai de nouă sau zece mii de ani, și că noi nu sîntem încă uniți într-o singură societate frățească, ci sub diferite forme de guvernămînt. Aceasta l-a nedumerit enorm pe Marele Lunar, deși n-a înțeles de la început. Mai întîi el crezuse că era vorba doar de împărțiri administrative.

— Statele și imperiile noastre nu sînt decît niște schițe grosolane ale unei orînduiri care va exista într-o bună zi, — i-am spus eu — și astfel am ajuns să-i...”

(În acest punct, o parte a mesajului, care reprezintă vreo treizeci sau patruzeci de cuvinte, este în întregime indescifrabilă.)

„Marele Lunar a fost foarte impresionat de nebunia oamenilor de a menține inconvenientul limbilor diferite.

— Ei vor să comunice între ei, și totuși nu vor să comunice, zise el, și apoi mă întrebă amănunțit, o bună bucată de timp, în legătură cu războaiele.

La început, a rămas mirat și neîncrezător.

— Vrei să spui — întreabă el, așteptând o confirmare — că umblați pe suprafața pământului vostru... acest pământ ale cărui bogății abia ați început să le zgiriați... omorându-vă unii pe alții pentru o bucată de mâncare?

I-am răspuns că exact așa se întâmplă.

Mi-a cerut amănunte care să-i ajute imaginația.

— Dar vasele și bielele voastre orașe mici nu au ce suferit? întreabă el, și mi-am dat seama că distrugerea proprietăților și bunurilor părea să-l impresioneze aproape tot atât de mult ca și uciderea oamenilor. Vorbește-mi mai mult — continuă Marele Lunar — descrie-mi prin imagini. Nu pot să concep aceste lucruri.

Și astfel, o bucată de timp, i-am povestit, deși cam în silă, despre războaiele pămîntești.

I-am vorbit despre avertismente și ultimatumuri, despre așezarea și marșul trupelor. I-am dat o idee despre manevre, poziții și pornirea luptei. I-am vorbit despre asedii și asalturi, despre foametea și mizeriile din tranșee, și despre santinelele care îngheață în zăpadă. I-am spus despre panică și atacul prin surpriză, despre rezistențele disperate și despre speranțele zadarnice, despre urmărirea nemiloasă a fugarilor și despre morții de pe cîmpul de bătăie. I-am vorbit, de asemenea, despre trecut, despre invazii și masacre, despre huni și tătari, despre războaiele lui Mahomed, despre califi și cruciade. Și în timp ce vorbeam, iar Phi-oo traducea, seleniții gungureau și murmurau, cuprinși de o emoție tot mai puternică.

Le-am spus că un cuirasat poate să tragă un proiectil de o tonă la distanță de douăsprezece mile și să străpungă o placă de fier de douăzeci de picioare; i-am vorbit despre dirijarea torpilelor sub apă. Am continuat, descriind un tun Maxim în acțiune, și ceea ce îmi puteam eu imagina din bătălia de la Colenso. Marele Lunar era atât de neîncrezător, încît a întrerupt traducerea celor spuse de

mine, pentru a-mi cere să-i confirm. Ei se îndoiau mai ales de descrierea pe care am făcut-o despre oamenii care aclamau și se bucurau în timp ce mergeau la luptă.

— Dar, desigur, lor nu le place! traduse Phi-oo.

I-am asigurat că oamenii din rasa mea considerau lupta drept cea mai glorioasă experiență a vieții; întreaga adunare a rămas uluită.

— Dar la ce este bun acest război? întrebă Marele Lunar, insistând asupra temei.

— Oh! Cît privește bun — am spus eu — el reduce populația!

— Dar de ce este nevoie să...?

Se făcu o pauză, i se împrăștiară lichide răcoritoare pe frunte, și apoi vorbi din nou.

În acest punct, începe brusc să predomine în înregistrare o serie de ondulații care au apărut, supărător, încă de la pasajul când Cavor menționează tăcerea care s-a făcut înainte de a începe să vorbească Marele Lunar. Aceste ondulații sînt, evident, rezultatul unor radiații de proveniență lunară, și apropierea lor persistentă de semnalele alternative ale lui Cavor ne duce cu gîndul la un operator care încerca în mod deliberat să suprapună cele două emisii, făcînd astfel ca mesajul lui Cavor să devină indescifrabil. La început, ele sînt mici și regulate, astfel, încît cu puțină grijă și cu pierderea doar a cîtorva cuvinte, am reușit să descifrăm mesajul lui Cavor; apoi devin tot mai ample și mai mari, și, în cele din urmă, devin de o neregularitate care produce impresia că se mîzgălesc niște rînduri scrise. O bună bucată de timp nu se poate descifra nimic din aceste semne care merg într-un zigzag nebun; apoi, brusc, întreruperea dispare, lasă cîteva cuvinte clare, apoi începe din nou și continuă în tot restul mesajului, ștergînd complet tot ceea ce încerca să transmită Cavor. Dacă intervenția este într-adevăr voită, de ce au preferat seleniții să-l lase pe Cavor să-și continue transmiterea mesajelor, ig-

norînd cu totul faptul că mesajele lui erau șterse — cînd stătea în puterea lor, și era mult mai ușor și mai convenabil, să-l împiedice oricînd de a mai transmite? Este o întrebare la care nu pot să răspund. Cred, însă, că ei i-au făcut mesajele indescifrabile, și asta este tot ceea ce pot spune. Ultima frîntură din descrierea Marelui Lunar începe în mijlocul unei fraze :

„M-a întrebat foarte amănunțit despre secretul meu. În scurt timp am reușit să mă înțeleg cu el și să elucid, în cele din urmă, ceea ce fusese pentru mine o enigmă, încă de cînd mi-am dat seama cît de vaste le sînt cunoștințele, și anume cum se face că nu au descoperit niciodată Cavorita. Am aflat că ei o cunosc, teoretic, dar au privit-o întotdeauna ca pe o imposibilitate practică, deoarece pe Lună nu există helium, și heliumul...”

(Peste ultimele litere ale cuvîntului helium apare din nou urma de ștergere. Observați cuvîntul „secret”, căci pe acest cuvînt, și numai pe el, îmi bazez interpretarea ultimului mesaj — și eu, și domnul Wendigee îl considerăm ca atare — pe care trebuie să ni-l trimită cîndva.)

Capitolul XXV

ULTIMUL MESAJ TRIMIS DE CAVOR SPRE PĂMÎNT

În acest mod nesatisfăcător se termină penultimul mesaj al lui Cavor. Parcă îl vezi acolo, de parte, printre aparatele lui scîldate în lumină albastră, continuînd să ne semnalizeze pînă în ultima clipă, fără să știe că o cortină de confuzie s-a coborît între noi; cu totul neștiutor, de asemeni, de primejdia finală care încă de pe atunci se

furișă asupra lui Dezastruoasa lui lipsă de bun simț obișnuit îl făcuse să se trădeze cu totul. Vorbise despre război, vorbise despre toată forța și violența irațională a oamenilor, despre agresivitățile lor nesățioase, despre neobosită zădărniciie a conflictelor dintre ei. El umpluse întreaga lume lunară cu această imagine a rasei umane și, sînt sigur, a admis apoi că depindea numai de el — cel puțin pentru foarte multă vreme — posibilitatea ca alți oameni să ajungă pe Lună. Atitudinea pe care o va adopta rațiunea rece, inumană a Lunii mi se pare destul de clară ; cred că a avut și el o bănuială, apoi probabil că și-a dat seama, dintr-o dată, extrem de limpede. Ți-l poți închipui mergînd încoace și încolo prin Lună, regretînd din ce în ce mai profund fatala lui indiscreție. Un timp, Marele Lunar a reflectat, fără îndoială, la noua situație, lăsîndu-l pe Cavor la fel de liber ca și pînă atunci. Ne închipuim că diverse obstacole l-au împiedicat să se întoarcă la aparatul său electro-magnetic, după ultimul mesaj pe care l-am redat. Cîteva zile, n-am primit nimic. Probabil că avea noi audiențe, și încerca să-și tempereze afirmațiile precedente. Cine poate să știe ?

Apoi, deodată, ca un strigăt în noapte, ca un strigăt după care urmează o mare tăcere, a venit ultimul mesaj. Este cel mai scurt fragment, doar începuturile întrerupte a două fraze.

Prima era :

„Am fost nebun cînd i-am vorbit Marelui Lunar despre...”

A urmat un interval de aproape un minut. Ne putem imagina o întrerupere venită dinafară. Cavor s-a îndepărtat de aparat — un moment de îngrozitoare ezitare printre grămezile confuze de aparate din peștera întunecoasă, luminată în albastru — a revenit grăbit lîngă aparat, plin de o hotărîre care întîrziase prea mult. Apoi, ca și cum ar fi fost transmis în fugă, ne-a parvenit :

„Cavorita se fabrică după cum urmează : Luați...”

Urma un cuvînt, un cuvînt fără niciun sens, așa cum l-am prins noi :

„nutil“.

Și asta e tot.

Poate că, atunci cînd l-a ajuns soarta, el a mai făcut o încercare grăbită de a transmite cuvîntul „inutil“. Ce s-a întîmplat lîngă acel aparat n-avem de unde să știm. Orice ar fi fost, știu că nu vom mai primi niciodată vreun mesaj din Lună. În ceea ce mă privește, mi-a venit în ajutor un vis de o claritate neobișnuită și văd, văd aproape tot atît de deslușit ca și cum aș fi fost de față un Cavor cu părul răvășit, zbatîndu-se în lumina albastră, împresurat de o imensă hoardă de seleniți-insecte, zbatîndu-se din ce în ce mai disperat și mai neputincios, pe măsură ce ei se îngrămădesc în jurul lui, strigînd, protestînd, poate pînă la urmă chiar luptînd, și fiind împins înapoi, pas cu pas, smulgîndu-i-se posibilitatea de a mai vorbi cu semenii săi, împins pentru vecie în Necunoscut — în întuneric, în tăcerea fără de sfîrșit.

CUPRINS

- Cartea întâi

SOSIREA MARȚIENILOR

Capitolul I

Ajunul războiului 7

Capitolul II

Steaua căzătoare 14

Capitolul III

Pe cîmpul din Horsell 18

Capitolul IV

Cilindrul se deschide 21

Capitolul V

Raza arzătoare 25

Capitolul VI

Raza arzătoare pe drumul
spre Chobham 30

Capitolul VII	
Cum am ajuns acasă	32
Capitolul VIII	
Vineri noaptea	37
Capitolul IX	
Lupta începe	40
Capitolul X	
În furtună	47
Capitolul XI	
La fereastră	54
Capitolul XII	
Ce am văzut din distrugerea Weybridge-ului și Shepperton-ului	60
Capitolul XIII	
Cum l-am întâlnit pe preot	72
Capitolul XIV	
În Londra	78
Capitolul XV	
Ce s-a întâmplat în Surrey	90
Capitolul XVI	
Exodul din Londra	99
Capitolul XVII	
„Copilul Tunelului“	113

PĂMINTUL SUB MĂRȚIENI

Capitolul I

Sub călcii 123

Capitolul II

Ce am văzut din casa ruinată 131

Capitolul III

Zilele de captivitate 141

Capitolul IV

Moartea preotului 147

Capitolul V

Liniștea 152

Capitolul VI

Opera a cincisprezece zile 155

Capitolul VII

Omul de pe Putney Hill 159

Capitolul VIII

Londra moartă 177

Capitolul IX

Ruina 186

Capitolul X

Epilog 192

CÎND SE VA TREZI CEL-CARE-DOARME

Capitolul I

Insomnie 199

Capitolul II

Catalepsia 208

Capitolul III

Deșteptarea 215

Capitolul IV

Tumultul 219

Capitolul V

Drumurile mișcatoare 233

Capitolul VI

Sala lui Atlas 238

Capitolul VII

În camerele tăcute 248

Capitolul VIII

Pe acoperișuri 260

Capitolul IX

Poporul se pune în mișcare 274

Capitolul X

Bătălie în întuneric 281

Capitolul XI

Bătrînul care știa totul 293

Capitolul XII

Ostrog 306

Capitolul XIII

Sfîrșitul vechii orînduiri 321

Capitolul XIV

De la postul de strajă 326

Capitolul XV

Oameni de vază 342

Capitolul XVI

Aeropila 356

Capitolul XVII

Trei zile 371

Capitolul XVIII

Graham își amintește 377

Capitolul XIX

Punctul de vedere al lui Ostrog 387

Capitolul XX

Pe străzile orașului 395

Capitolul XXI

În părțile de jos	418
-------------------	-----

Capitolul XXII

Lupta din palatul consiliului	426
-------------------------------	-----

Capitolul XXIII

În timp ce veneau acroplanele	439
-------------------------------	-----

Capitolul XXIV

Sosirea aeroplanelor	455
----------------------	-----

PRIMII OAMENI ÎN LUNĂ

Capitolul I

Dl. Bedford se întâlnește la Lympe cu dl. Cavor	471
--	-----

Capitolul II

Prima preparare a Cavoritei	488
-----------------------------	-----

Capitolul III

Construirea sferei	496
--------------------	-----

Capitolul IV

În interiorul sferei	505
----------------------	-----

Capitolul V

Călătoria spre Lună	509
---------------------	-----

Capitolul VI	
Coborîrea pe Lună	515
Capitolul VII	
O dimineață lunară	524
Capitolul VIII	
Începe explorarea	528
Capitolul IX	
Pierduți pe Lună	537
Capitolul X	
Pășunile vițelilor lunari	543
Capitolul XI	
Fața seleniților	553
Capitolul XII	
Domnul Cavor face câteva presupuneri	558
Capitolul XIII	
Încercări de a intra în legătură	565
Capitolul XIV	
Puntea amețitoare	571
Capitolul XV	
Puncte de vedere	581
Capitolul XVI	
Lupta din peștera măcelarilor lunari	590

Capitolul XVII

In lumina zilei 605

Capitolul XVIII

Dl. Bedford singur 609

Capitolul XIX

Dl. Bedford în spațiul infinit 620

Capitolul XX

Dl. Bedford in Littlestone 627

Capitolul XXI

Uimitoarea comunicare a d-lui
Julius Wendigee 642

Capitolul XXII

Un rezumat al primelor șase mesaje
primite de la dl. Cavor 645

Capitolul XXIII

Istoria naturală a seleniților 653

Capitolul XXIV

Marele Lunar 670

Capitolul XXV

Ultimul mesaj trimis de Cavor
pe Pământ 685

Redactor responsabil : II. Spuhn
Tehnoredactor : Gh. Chiru

*Dat la cules 08.10.1963. Bun de tipar 23.11.1963.
Apărut 1963. Comanda nr. 6291. Tiraj 40.140. Hirtie
semivelină sul de 63 g/m², 540×840/16. Coli edi-
toriale 36,28. Coli de tipar 43,5. A. T. 12083. C.Z.
pentru bibliotecile mici 82=8R—31.*

Tiparul executat sub comanda nr. 30.827 la Com-
binatul Poligrafic „Casa Științei”, Piața Științei
nr. 1, București — R.P.R.